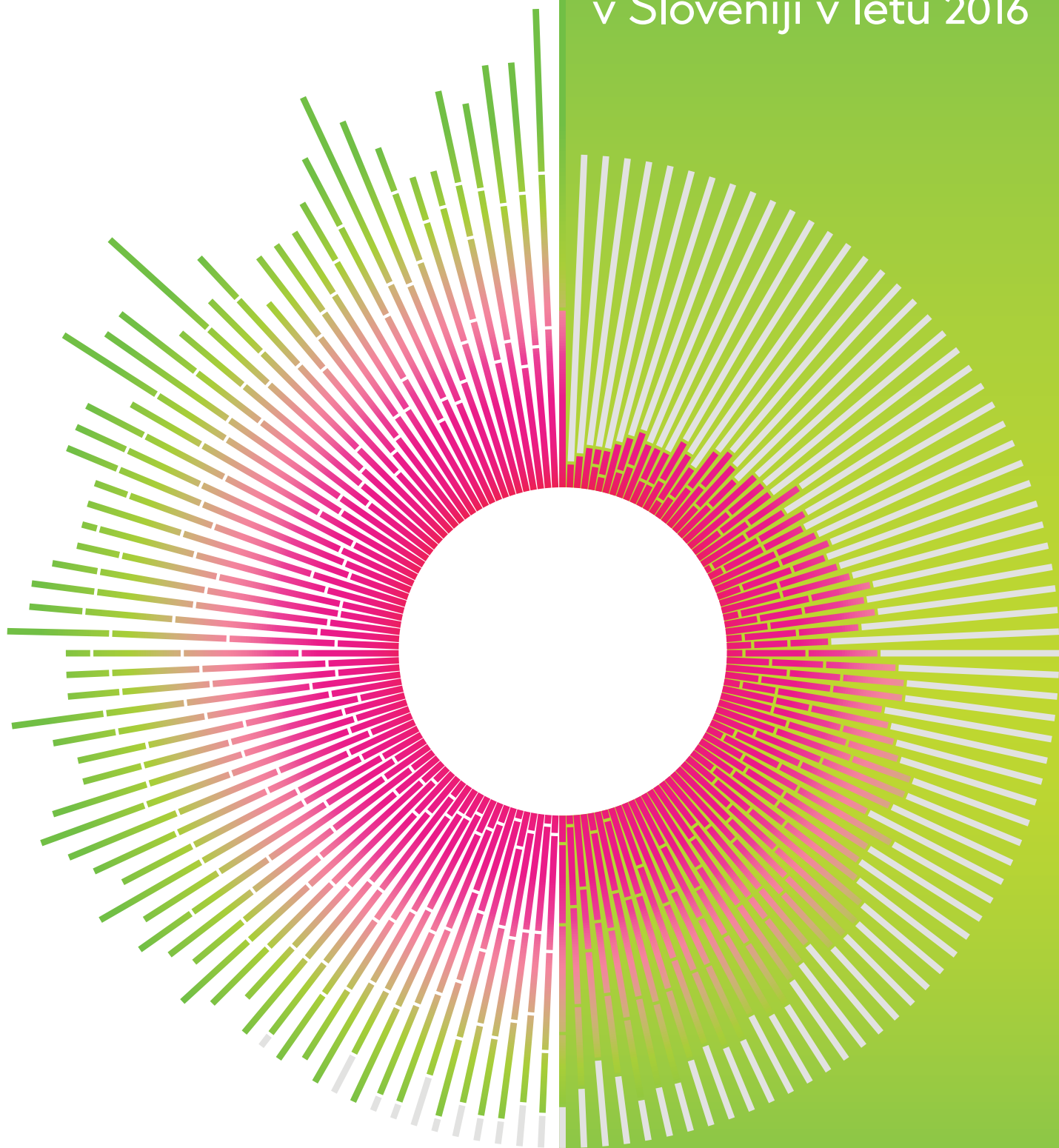
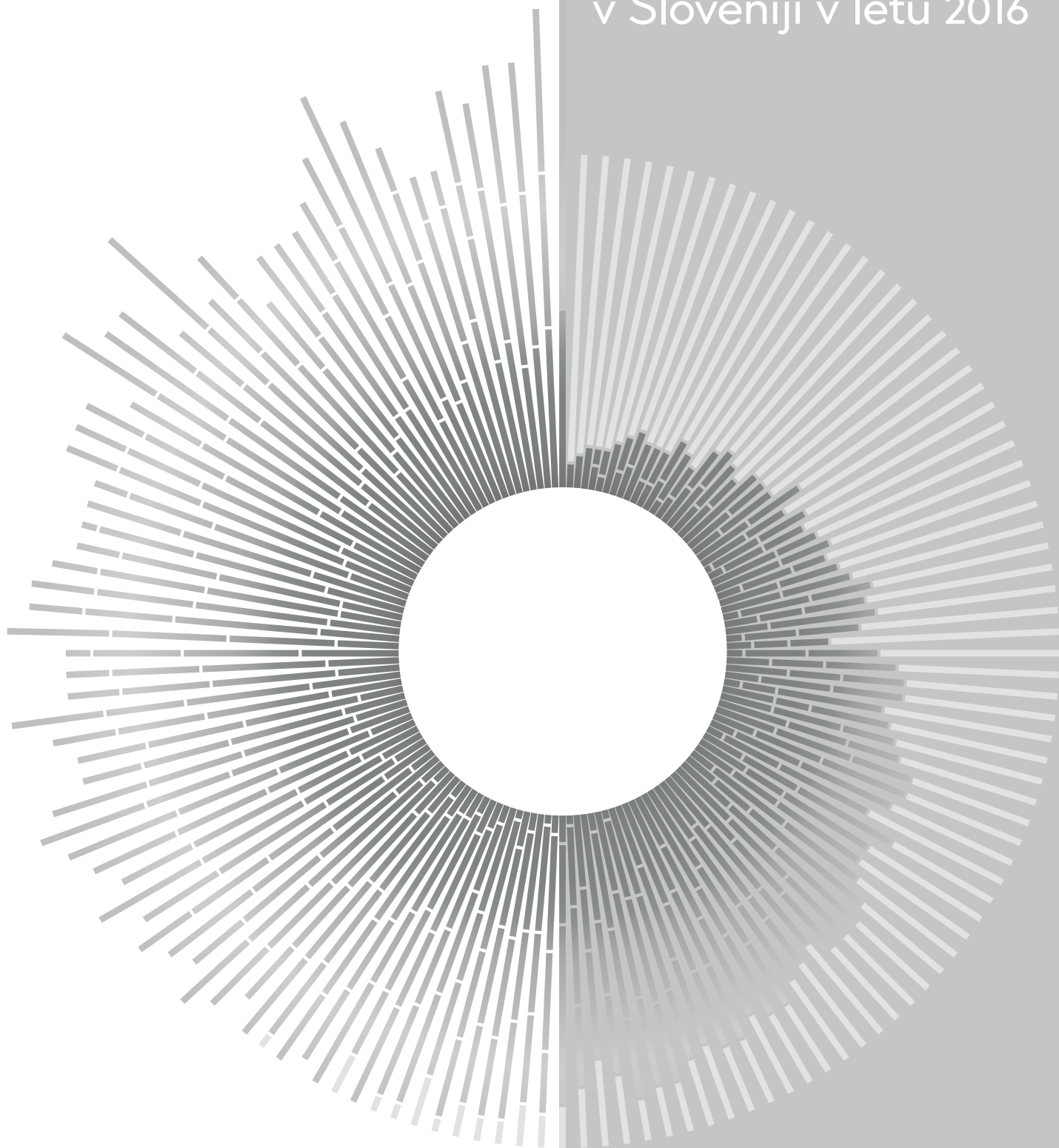

Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2016

Agencija za energijo

Poročilo o stanju na
področju energetike
v Sloveniji v letu 2016

Uvod	6
2 Napredek pri razvoju energetskih trgov	9
2.1 Napredek trga z električno energijo	10
Deset let odprtega trga z električno energijo za gospodinjse odjemalce	11
2.2 Napredek trga z zemeljskim plinom	16
Deset let odprtega trga z zemeljskim plinom za gospodinjse odjemalce	17
2.3 Lastniška povezanost energetskih podjetij	23
3 Električna energija	26
3.1 Elektroenergetska bilanca	28
3.1.1 Proizvodnja električne energije	32
3.1.2 Poraba električne energije	35
3.2 Reguliranje omrežnih dejavnosti	38
3.2.1 Ločitev dejavnosti	38
3.2.2 Tehnične storitve operaterjev	38
3.2.2.1 Zagotavljanje sistemskih storitev	38
3.2.2.2 Izravnava odstopanj in bilančni obračun	40
3.2.2.3 Varnost in zanesljivost obratovanja ter kakovost oskrbe	43
3.2.2.4 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja	50
3.2.3 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja	57
3.2.3.1 Določanje omrežnine	57
3.2.3.2 Obračunavanje omrežnine	59
3.2.4 Čezmejne prenosne zmogljivosti	60
3.2.5 Skladnost z zakonodajo	65
3.3 Spodbujanje konkurence	65
3.3.1 Veleprodajni trg	65
3.3.1.1 Cene električne energije	66
3.3.1.2 Preglednost trga	72
3.3.1.3 Učinkovitost trga	74
Študija primera: Razmere na slovensko-italijanski meji z vidika učinkov spajanja trgov	80
3.3.2 Maloprodajni trg	82
3.3.2.1 Cene	82
Študija primera: Primerjalna analiza marž na veleprodajno ceno električne energije ob različnih scenarijih nakupa	84
3.3.2.2 Preglednost	90
Študija primera: Učinek uvedbe rednega cenika na preglednost maloprodajnega trga za gospodinjse odjemalce	94
3.3.2.3 Učinkovitost trga	96
3.3.2.4 Priporočila glede maloprodajnih cen, preiskave in ukrepi za spodbujanje konkurence	103
3.4 Zanesljivost dobave električne energije	105
3.4.1 Spremljanje usklajenosti med proizvodnjo in porabo	105
3.4.2 Spremljanje naložb v proizvodnje zmogljivosti za zagotavljanje zanesljive oskrbe	106
3.4.3 Ukrepi za pokrivanje konične energije in primanjkljajev električne energije	107
4 Zemeljski plin	110
4.1 Bilanca oskrbe s plinom	112
4.1.1 Prenos zemeljskega plina	113
4.1.2 Distribucija zemeljskega plina	114
4.1.3 Uporaba stisnjene in utekočinjenega zemeljskega plina iz prenosnega in distribucijskega sistema	118
4.1.3.1 Stisnjen zemeljski plin v prometu	118
4.1.3.2 Utekočinjen zemeljski plin	119
4.2 Reguliranje omrežnih dejavnosti	120
4.2.1 Ločitev dejavnosti	120
4.2.2 Tehnične storitve operaterjev	121
4.2.2.1 Izravnava odstopanj	121
4.2.2.2 Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi	123
4.2.2.3 Prognoziranje nednevno merjenih prevzemov uporabnikov prenosnega sistema	124

Študija primera: Izravnava odstopanj – prehod na trgovalno platformo	125
4.2.2.4 Večletni razvoj plinovodnega omrežja	126
4.2.2.5 Varnost in zanesljivost obratovanja ter kakovost dobave	129
4.2.3 Omrežnine za prenosni in distribucijske sisteme zemeljskega plina	130
4.2.3.1 Določitev omrežnine	130
4.2.3.2 Obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina	132
4.2.3.3 Omrežnine za distribucijske sisteme zemeljskega plina	132
4.2.4 Zmogljivost na mejnih točkah	135
4.2.5 Skladnost z zakonodajo	141
4.3 Spodbujanje konkurence	141
4.3.1 Veleprodajni trg	141
4.3.1.1 Preglednost trga	144
4.3.1.2 Učinkovitost trga	144
4.3.2 Maloprodajni trg	146
4.3.2.1 Cene zemeljskega plina na maloprodajnem trgu	146
4.3.2.2 Preglednost trga	152
4.3.2.3 Učinkovitost trga	153
4.3.2.4 Priporočila glede maloprodajnih cen, preiskave in ukrepi za spodbujanje konkurence	158
4.4 Zanesljivost oskrbe z zemeljskim plinom	159
5 Varstvo odjemalcev	160
5.1 Varstvo potrošnikov električne energije in zemeljskega plina	162
5.1.1 Pogodba o dobavi in splošni pogodbeni pogoji	162
5.1.2 Odklop gospodinjskega odjemalca	163
5.1.3 Varstvo ranljivih odjemalcev in nujna oskrba	164
5.1.4 Zasilna oskrba	165
5.1.5 Pritožbe odjemalcev in reševanje sporov	165
5.1.6 Objavljanje cen	169
5.2 Varstvo pravic odjemalcev v upravnih postopkih pred agencijo	169
5.3 Nadzor nad izvajanjem predpisov s področja trga z električno energijo in zemeljskim plinom	170
6 Obnovljivi viri, soproizvodnja in učinkovita raba energije	172
6.1 Podporna shema OVE in SPTE	175
6.1.1 Proizvodne naprave, vključene v podporno shemo OVE in SPTE, ter njihova skupna nazivna električna moč	176
6.1.2 Proizvedena količina električne energije v podporni shemi OVE in SPTE	178
6.1.3 Izplačane podpore	179
6.1.4 Javni poziv investitorjem za prijavo projektov proizvodnih naprav OVE in SPTE	181
6.1.5 Stroški podporne sheme in obremenitev končnih odjemalcev s prispevkom za zagotavljanje podpor	182
6.2 Prihranki končne energije, doseženi z doprinosom dobaviteljev	184
6.2.1 Oblika sistema obveznosti energetske učinkovitosti v Sloveniji	184
6.2.2 Zavezanci za doseganje prihrankov energije in vloga agencije	185
6.2.3 Prihranki končne energije	185
6.2.3.1 Aktivnost zavezancev pri doseganju ciljnega prihranka energije	186
6.2.3.2 Doseženi prihranki energije z izvedenimi ukrepi	187
6.2.3.3 Prihranki energije po sektorjih	189
7 Toplota	190
7.1 Oskrba s toploto	192
7.2 Distribucijski sistemi toplote	196
7.3 Cena toplote	198
7.4 Reguliranje cene toplote za daljinsko ogrevanje	199
7.5 Ločitev dejavnosti	199
Seznam slik	200
Seznam tabel	204
Seznam kratic in okrajšav	205

Mag. Duška Godina,
direktorica

Uvod

Energija je življenjska sila naše družbe. Blaginja ljudi ter delovanje gospodarstva in industrije so odvisni od trajnostne, zanesljive in konkurenčne oskrbe z energijo, ki je hkrati odjemalcem tudi cenovno dostopna.

V obdobju vzpostavljanja skupnega evropskega trga z električno energijo in zemeljskim plinom so se zgodile številne spremembe tudi na drugih področjih, ki pomembno vplivajo na trg z energijo. Med najpomembnejše gotovo sodi spoznanje, da se zaradi človeških aktivnosti nezadržno spreminja naše okolje. Izpusti toplogrednih plinov v ozračje, ki so v veliki meri posledica rabe energije v prometu in proizvodnje električne energije iz fosilnih goriv, povzročajo podnebne spremembe, ki jih je treba ustaviti, če želimo naše okolje ohraniti tudi za naše zanamce. Posledica tega spoznanja so podnebno-energetski dogovori na najvišji politični ravni in cilji, ki si jih je zastavila EU do 2020, in še bolj optimistične do leta 2030. Vse to se odraža v povečani rabi obnovljivih virov, ki postopoma nadomeščajo klasična fosilna goriva, večji energetski učinkovitosti ter čedalje zahtevnejših porabnikov, ki postajajo tudi proizvajalci, nekateri celo samooskrbni.

Poročila o stanju na področju energetike v Sloveniji so eden od pomembnih vidikov zagotavljanja preglednosti energetskega trga, hkrati pa omogočajo dober pregled nad delovanjem trga in izpolnjevanjem podnebno-okoljskih dogovorov, ki zavezujejo tudi Slovenijo. Tudi Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2016 je vsebinsko zasnovano skladno z zahtevami energetske zakonodaje v Sloveniji in EU. Celovito prikazuje razvoj in razmere na trgih z električno energijo in zemeljskim plinom ter razmere pri oskrbi s toploto.

Konkurenčnost veleprodajnega in maloprodajnega trga z električno energijo in zemeljskim plinom se povečuje, kar je v poročilu obravnavano z vidikov cen, preglednosti in učinkovitosti trgov. Posebej je predstavljeno varstvo pravic odjemalcev. Poglavlje o spodbujanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov in s sproizvodnjo toplote in elektrike poleg pregleda podporne sheme vključuje tudi izvajanje ukrepov učinkovite rabe energije pri zavezancih – dobaviteljnih energentov končnim odjemalcem.

Na navedenih področjih smo analizirali razmere, vzroke in posledice, opisali pa smo tudi nekatera nova pomembna področja, kot so na primer pilotni projekti pametnih omrežij, izmenjava podatkov na energetske trgu in kibernetična varnost v energetiki. Dodali smo nekaj študij primerov, ki posamezno problematiko analitično osvetlijo v luči nekajletnega razvoja in njegovih posledic.

Trg z električno energijo v Sloveniji je dobro razvit in pregleden. V procesih dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti in spajanja trgov z Italijo in Avstrijo je bil dosežen velik napredek, kar udeležencem veleprodajnega trga omogoča učinkovitejše trgovanje. Na maloprodajnem trgu je bilo skupno število menjav dobavitelja električne energije v letu 2016 rekordno. Delež menjav je znašal že približno sedem odstotkov vseh odjemalcev, kar je blizu deleža, ki od dobaviteljev zahteva posebno pozornost do odjemalcev.

Na trgu z zemeljskim plinom se je leta 2016 v Sloveniji poraba zvišala že drugo leto zapored. Pokazali so se ugodni učinki novih pravil za izravnavo odstopanj. S trgovanjem na trgovni platformi so se znatno zmanjšala odstopanja nosilcev bilančnih skupin in tudi količine za uravnoteženje prenosnega sistema. Zaživel je delovanje virtualne točke, ki članom v obliki trgovanja na prostem trgu omogoča izvajanje vseh transakcij s količinami zemeljskega plina v slovenskem prenosnem sistemu. Intenziven je bil tudi razvoj sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi, saj je bila količina podzakupljenih zmogljivosti v primerjavi z letom prej večja kar za štirikrat. Obenem pa na maloprodajnem trgu že peto leto zapored beležimo zniževanje cen zemeljskega plina.

Vpetost slovenskega energetskega trga v mednarodni prostor je velika, na razvoj na tem področju pa je pomembno vplivalo nadaljnje sprejemanje kodeksov omrežij, ki so kot evropske uredbe zavezujoči tudi za slovenska energetska omrežja.

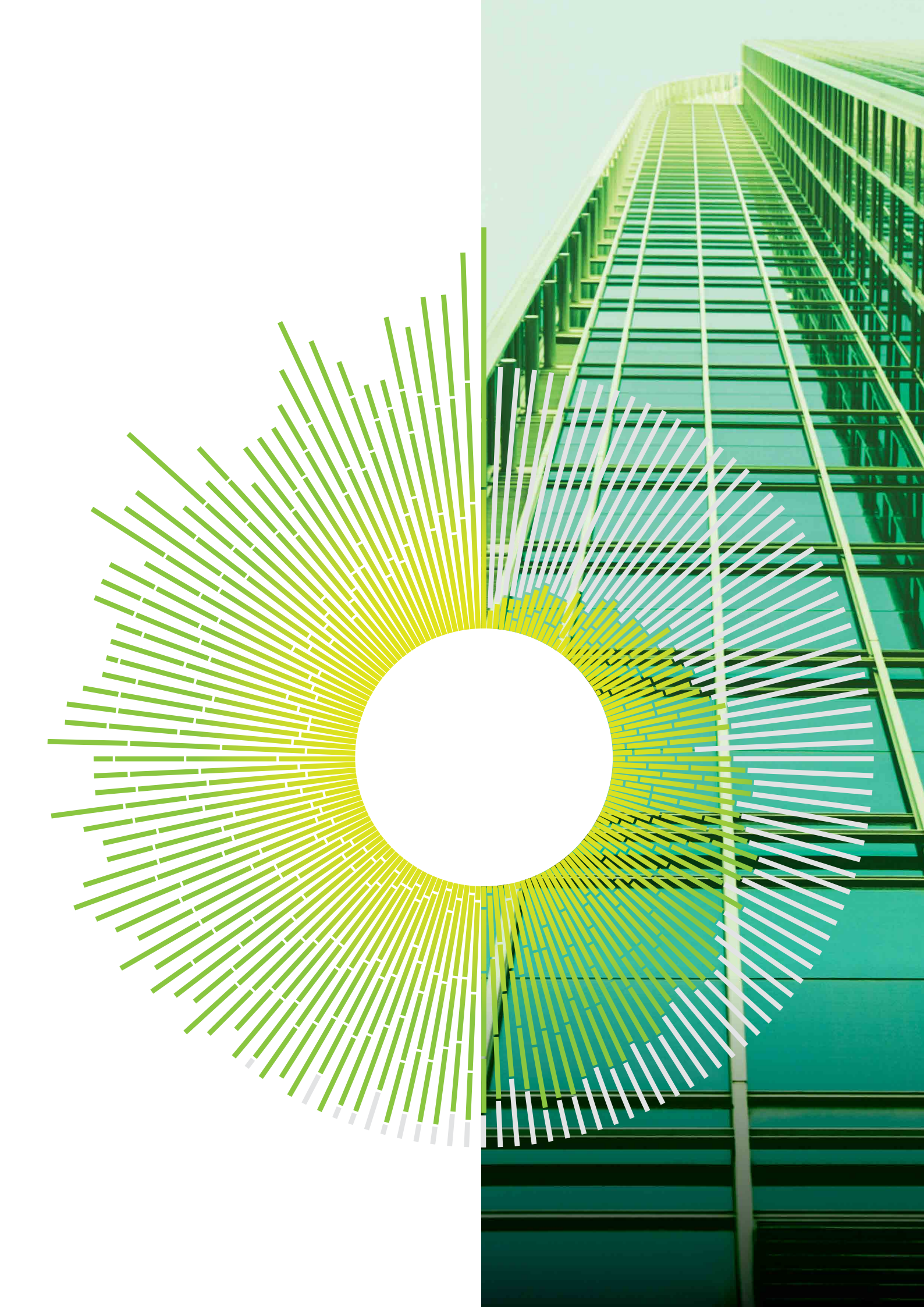
Potekala je tudi nadaljnja vzpostavitev procesov izvajanja evropske uredbe o preglednosti in celovitosti veleprodajnega energetskega trga (REMIT). Na slovenskem veleprodajnem trgu je registriranih 43 dobaviteljev električne energije in zemeljskega plina, agencija pa je med prvimi evropskimi regulatorji, ki so pridobili dostop do podatkov REMIT na ravni transakcij, s čimer so bili izpolnjeni pglavitni pogoji za spremljanje veleprodajnega trga na državni ravni.

Agencija je izvajala številne ukrepe za povečanje preglednosti energetskega trga, ki so posredno vplivali tudi na njegovo učinkovitost. Kot posledica zakonskih sprememb se je v letu 2016 dodatno povečal tudi nadzor nad zakonitostjo pri izvajanju tržnih energetske dejavnosti. Na področju varstva pravic odjemalcev se je število sporov in pritožb povečevalo, s skupno kontaktno točko na spletni strani agencije pa je gospodinjstvom in malim poslovnim odjemalcem na enem mestu zagotovljen dostop do vseh potrebnih informacij o delovanju energetskega trga in njihovih pravicah.

Prav ob izidu tega poročila se izteka deset let popolnoma odprtega trga z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji. Oba trga sta se s 1. julijem 2007 odprla še za gospodinske odjemalce; od takrat lahko torej vsi odjemalci v Sloveniji prosto izbirajo svojega dobavitelja na trgu. Zato smo v obliki študij primerov v poročilu analizirali to obdobje in prikazali učinke tega procesa ter njegove koristi za odjemalce. Dogajanja kažejo na izreden pomen in potencial, ki ga ima dejaven odnos odjemalcev – tako na primer ocenjujemo, da je od popolnega odprtja trga z električno energijo sredi leta 2007 skupni prihranek gospodinskih odjemalcev, dosežen z menjavami dobavitelja, znašal več kot deset milijonov evrov.

Prizadevamo si, da bi bilo energetske poročilo pomemben in izčrpen pripomoček tako izvajalcem energetske dejavnosti kot odjemalcem, pa tudi izvajalcem energetske politike in usmerjevalcem njenega razvoja, da bi lahko na podlagi stanja in ugotovitev še uspešneje načrtovali nadaljnji razvoj in delovanje.

Z izvajanjem poslanstva slovenskega energetskega regulatorja želimo tudi nadalje pripomočki k uspešnemu razvoju energetike in učinkovitemu delovanju energetskega trga, saj le razvit, konkurenčen in pregleden trg omogoča visoko stopnjo doseganja koristi za odjemalce ter poslovnih priložnosti za energetska podjetja.

02

Napredek pri razvoju energetskih trgov

Dinamičen desetletni razvoj slovenskega maloprodajnega trga, v katerem se je število dobaviteljev električne energije podvojilo, število dobaviteljev zemeljskega plina pa povečalo za četrtno. Skupni prihranek gospodinjskih odjemalcev električne energije, ki so v tem obdobju zamenjali dobavitelja, je ocenjen na več kot 10 milijonov evrov.

7 %

oziroma 76.531 odjemalcev električne energije je v letu 2016 zamenjalo dobavitelja, kar uvršča Slovenijo med države z najbolje razvitimi trgi.

29 %

je v obdobju 2011–2016 znašalo znižanje končne cene zemeljskega plina zaradi konkurenčnih razmer na trgu in drugih dejavnikov.

2.1 Napredek trga z električno energijo

V Sloveniji je bilo v letu 2016 v prenosni in distribucijski sistem prevzetih 15.233 GWh električne energije, kar je 1279 GWh več kot leto pred tem. Prevzem električne energije iz proizvodnih naprav na obnovljive vire je znašal 4589 GWh ali 529 GWh več kot leta 2015. Slovenske elektrarne so leta 2016 proizvedle 13.030 GWh električne energije. Skupna poraba elektrike v Sloveniji je znašala 14.173 GWh in je bila v primerjavi z letom 2015 večja za 1,9 %. Pokritost slovenske porabe z domačimi proizvodnimi viri je bila 88-odstotna, zato je bila uvozna odvisnost Slovenije 12-odstotna, torej bistveno manjša kot leto prej, ko je bila 19-odstotna. Slovenija je dobro povezana s sosednji elektroenergetskimi sistemi, neto prenosne zmogljivosti pa omogočajo tudi zanesljivo oskrbo domačega trga.

Elektrooperaterja in distribucijska podjetja so zagotavljali varno in zanesljivo obratovanje omrežja ter s tem tudi zanesljivo oskrbo. Na področju elektroenergetskih omrežij je opazen hiter razvoj, omrežja prihodnosti naj bi bila stroškovno učinkovita in trajnostna. Uspešno se izvajajo pilotni projekti, ki utirajo pot k zelenemu cilju. Tudi v Sloveniji se hkrati hitro razvija sistem naprednega merjenja; konec leta 2016 je imela polovica uporabnikov na distribucijskem sistemu napredne merilne naprave. Tako kot na vseh drugih področjih postaja tudi v energetiki vse bolj aktualno vprašanje kibernetske varnosti, kjer agencija dejavno sodeluje na vseh ravneh in daje pobude za načrtno ter koordinirano ravnanje.

Ob čedalje večjem številu nalog in izzivov, s katerimi se pri svojem delovanju sooča agencija, ostaja ena temeljnih nalog določanje cen za uporabo omrežij. V letu 2016 se je na področju električne energije začelo novo triletno regulativno obdobje. V prejšnjem se je omrežnina postopoma zniževala, v tem regulativnem obdobju pa je ob upoštevanju zvišanja načrtovanih upravičenih stroškov predvidena ponovna rast.

Veliko se je dogajalo na področju čezmejnih prenosnih zmogljivosti – sredi leta je bilo spajanje trgov za dan vnaprej uvedeno na slovensko-avstrijski meji, na slovensko-italijanski meji pa je bilo uvedeno bilateralno spajanje znotraj dneva z uporabo implicitnih dražb. Najbolj zanimiva je bila smer prenosa iz Avstrije čez Slovenijo, od leta 2012 pa se zmanjšuje stopnja uporabe čezmejnih prenosnih zmogljivosti v smeri iz Slovenije v Italijo.

Slovenski veleprodajni trg z električno energijo dosega podobne cene oziroma trende gibanja kot sosednji in je del severno-italijanske ter srednjevzhodne evropske regije. Za zagotavljanje učinkovitega monitoringa trga agencija spremlja raven veleprodajnih cen v Sloveniji in na referenčnih trgih, ki vplivajo na cene v Sloveniji. Od leta 2012 povprečne cene pasovne energije padajo: tega leta je cena zanjo na borzi v Sloveniji znašala 53,1, leta 2016 pa le še 35,6 evra za MWh. Končna cena za poslovne odjemalce je bila brez upoštevanja DDV v drugem polletju 2016 v primerjavi z enakim obdobjem leta 2015 nižja za 4 %.

Ob veliki dinamiki dogajanj na trgu postaja preglednost trga vse pomembnejša. Uredba REMIT zagotavlja celovitost in preglednost na energetskem veleprodajnem trgu in je bila podlaga za številne dejavnosti agencije v letu 2016. Podatki kažejo, da je slovenski veleprodajni trg dobro razvit z visoko stopnjo preglednosti. Slovenski maloprodajni trg z električno energijo je zmerno koncentriran, po deležih so največji trije dobavitelji na tem trgu GEN-I, ECE in Energija plus, skupaj imajo več kot 55-odstotni tržni delež. Skupno število menjav dobavitelja električne energije je bilo v letu 2016 rekordno, saj je dobavitelja zamenjalo 76.531 odjemalcev, delež menjav je s tem znašal približno 7 % vseh odjemalcev.

Deset let odprtega trga z električno energijo za gospodinjske odjemalce

Od 1. julija 2007 lahko v Sloveniji tudi gospodinjski odjemalci, ki so najštevilčnejša skupina odjemalcev s skupno letno porabo več kot 3,2 TWh električne energije, prosto izbirajo dobavitelja električne energije ter s svojo izbiro vplivajo na ceno in tudi druge lastnosti ponudb dobave električne energije.

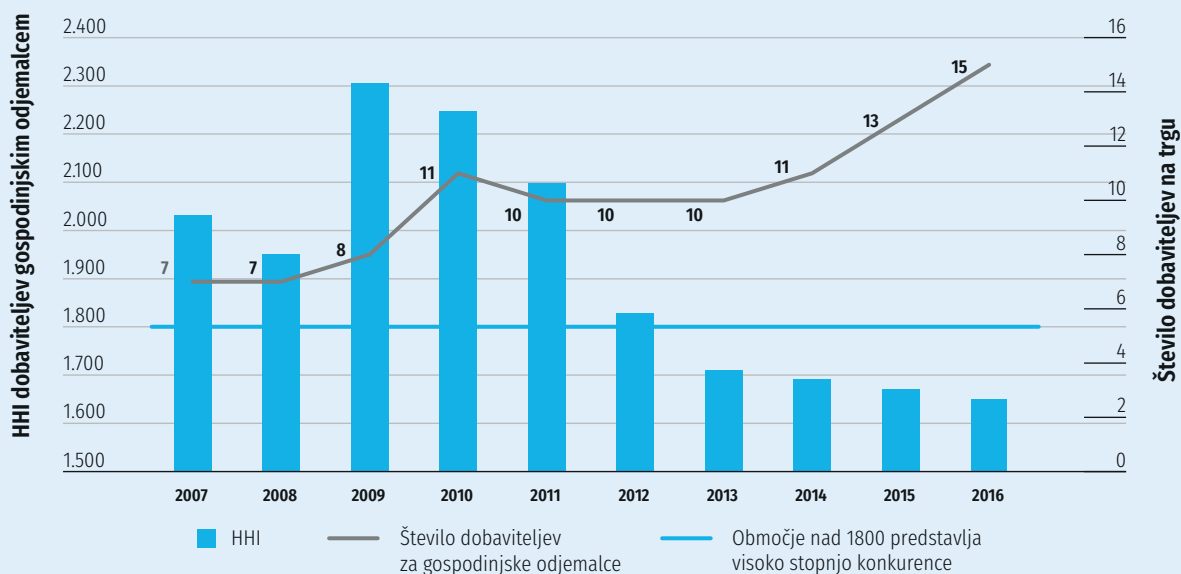
Energetski zakon je namreč leta 2004 na podlagi evropske Direktive 2003/54/ES v slovensko zakonodajo prenesel pravico, da gospodinjski odjemalci postanejo upravičeni odjemalci in niso več oskrbovani pod reguliranimi tarifnimi pogoji, njihov dostop do omrežja pa je prost ne glede na izbiro dobavitelja. S tem ukrepom je Slovenija skupaj s številnimi državami v EU spodbudila nadaljnje aktivnosti za krepitev notranjega trga z električno energijo. Med potrebne pogoje za delovanje trga je sodila tudi učinkovita ločitev reguliranih in tržnih dejavnosti podjetij, ki so do tega datuma izvajale enotno dobavo in distribucijo električne energije. Energetski zakon je določil pravno ločitev dejavnosti na podlagi Direktive 2003/54/ES, ki je bila izvedena marca 2007 z ustanovitvijo systemskega operaterja distribucijskega omrežja z električno energijo, družbe SODO, d.o.o. Vlada je temu podjetju določila, da izvaja dejavnost distribucije električne energije na celotnem območju Slovenije in da s podjetji, ki so do 1. julija 2007 izvajala distribucijo električne energije in imajo v večinski lasti energetska infrastrukturo za izvajanje te dejavnosti, sklene ustrezne pogodbe, ki bodo omogočale nadaljnje izvajanje dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja z električno energijo. S tem ukrepom so bili zagotovljeni pogoji, da je lahko pet elektrodistribucijskih podjetij (Elektro Celje, Elektro Gorenjska, Elektro Ljubljana, Elektro Maribor in Elektro Primorska) nastopalo na trgu za gospodinjske odjemalce kot samostojni dobavitelj električne energije. Pozneje so se dobavitelji dejansko izločili iz distribucijskih podjetij v obliki ločitve pravnih oseb (podjetij).

Gospodinjski odjemalci električne energije so med vsemi odjemalci najmanj poučeni o pravicah glede dobave električne energije. Agencija in tudi drugi regulativni organi v EU so zato na svojih spletnih straneh vzpostavili primerjalnik ponudb dobaviteljev, predvsem z namenom, da se lahko enotno prepoznajo cenovni in drugi pogoji dobave električne energije dobaviteljev na odprtem trgu. V desetletnem obdobju je postal primerjalnik ponudb agencije zaupanja vredno orodje za gospodinjske odjemalce, ki so v tem obdobju izvedli več kot 172.000 primerjav ponudb. Program je omogočal vpogled v ponudbe vseh aktivnih dobaviteljev, mogoče je bilo prepoznati cenovne razlike, dobiti informacije o pogojih za prehod k novemu dobavitelju ter o primarnih virih električne energije, ki jo ponujajo dobavitelji. Hkrati se je zaradi učinkovite menjave dobavitelja oblikoval enoten postopek menjave med obstoječim in novim dobaviteljem, ki je predvidel menjavo dobavitelja v največ 21 dneh, ter zaščitne ukrepe, ki so obstoječemu dobavitelju omogočali dokončno finančno pokritje dobave električne energije. Gospodinjskim odjemalcem in predvsem dobaviteljem električne energije se je z oblikovanjem pogojev za enotni račun, ki je predstavljal enega ključnih dejavnikov v postopku menjave dobavitelja, omogočil uporabnikom prijazen skupen način obračunavanja omrežnine, ki je namenjena operaterju omrežja, in dobave električne energije, ki jo prejme dobavitelj za prodajo električne energije od proizvajalcev, ter drugih prispevkov in dajatev, ki so del energetske politike države.

V desetletnem obdobju je razvoj maloprodajnega trga za gospodinjske odjemalce potekal dinamično. Velik vpliv na maloprodajno ceno električne energije v Sloveniji je ob številu dobaviteljev imel dostop do virov električne energije, tudi iz drugih držav, pomembne so bile še razmere na veleprodajnem trgu EU. Zaradi tega so bili v letih od 2008 pa vse do 2012 značilni velika rast subvencionirane proizvodnje iz obnovljivih virov, finančna kriza in ukrepi, sprejeti v Nemčiji glede nadaljnje uporabe nuklearne energije. Vse to je pogojevalo nihanje veleprodajnih borznih cen od 50 EUR/MWh pred letom 2008 do 95 EUR/MWh v letu 2010, nato pa znižanje cen pod 40 EUR/MWh v letih po 2015. Prosti trg z električno energijo v EU ter dostopnost virov so omogočili, da se je število dobaviteljev v Sloveniji od začetka odprtega trga podvojilo. S konkurenco je postal slovenski trg likviden in primerljiv s sosednjimi. Dinamiko števila dobaviteljev in stopnjo konkurence kaže slika P1-1. Kljub povečani konkurenci je slovenski trg doživel samo en izstop dobavitelja, medtem ko so se v tem obdobju pojavljali novi dobavitelji, le redko pa so se združevali.

Slika P1-1

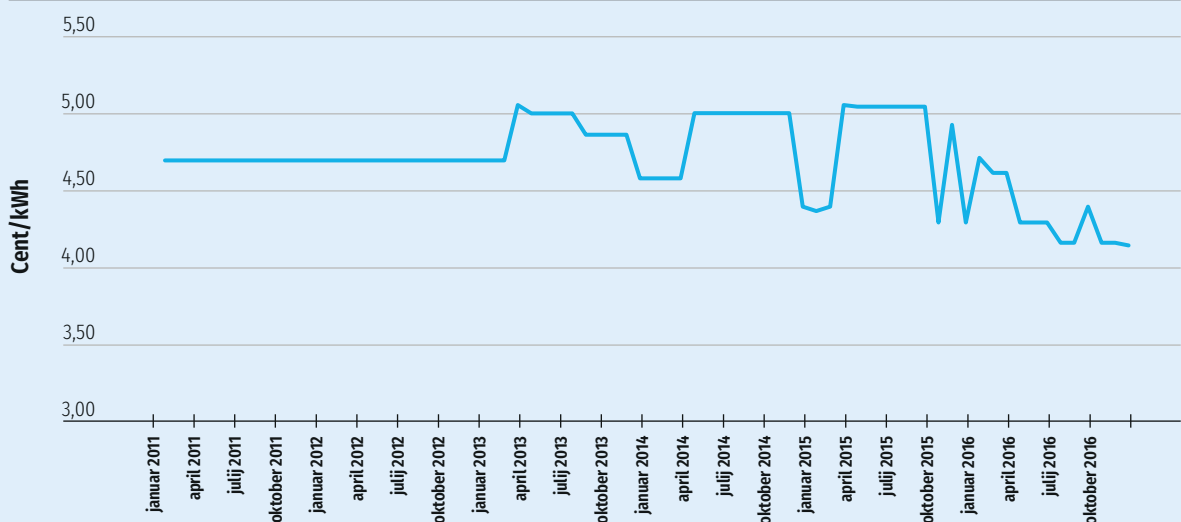
ŠTEVILO DOBAVITELJEV NA MALOPRODAJNEM TRGU GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV

V opazovanem obdobju, ko so cene na veleprodajnem trgu najbolj zanihale v pozitivno ali negativno smer, se to na ceni za gospodinjstke odjemalce ni neposredno odrazilo ali pa so spremembe sledile s časovnim zamikom. Maloprodajni indeks (MPI), ki ga določa minimalna ponujena (in vsem odjemalcem dostopna) cena na trgu, se je v tem obdobju ohranil, kar kaže na relativno slab odziv maloprodajnega trga na dogajanja na veleprodajnem trgu.

Slika P1-2

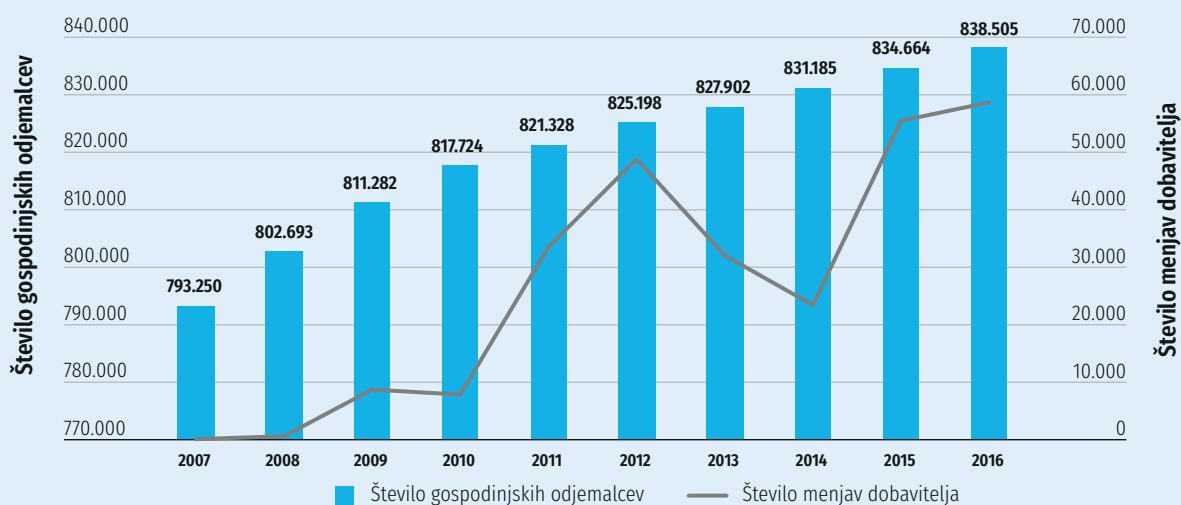
GIBANJE MPI ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Število menjav se je začelo najhitreje povečevati po letu 2008, in sicer po tem, ko se je na trgu pojavil prvi večji dobavitelj, ki ni bil lastniško povezan z dotedanjimi distribucijskimi podjetji. Pozneje so sledile številne ponudbe drugih dobaviteljev, ki so gospodinjstke odjemalce vabile z novimi dobavnimi paketi.

Slika P1-3

DINAMIKA ŠTEVILA MENJAV DOBAVITELJA MED GOSPODINJSKIMI ODJEMALCI

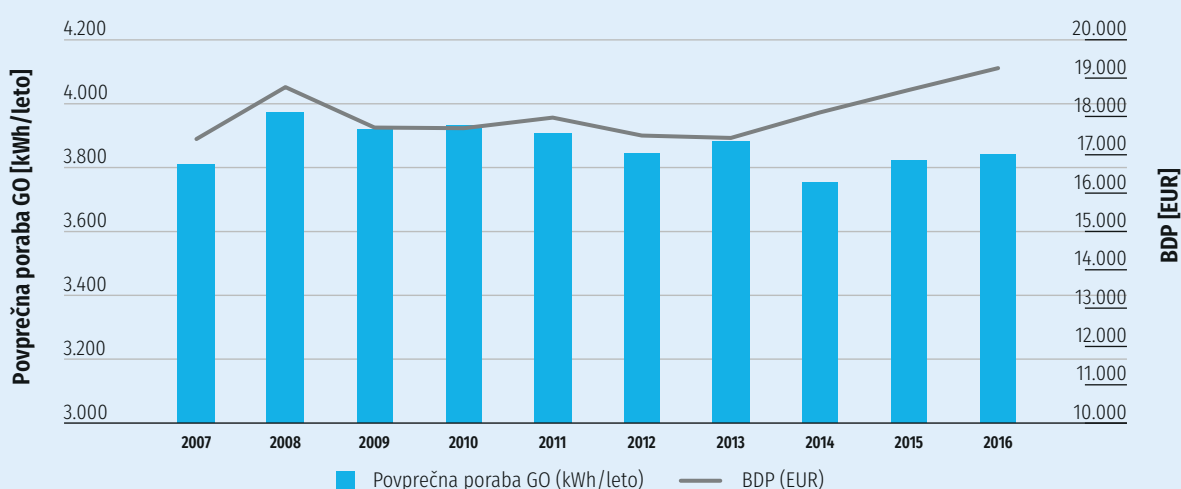

Delež menjav dobavitelja električne energije je v letu 2016 dosegel 7 % (slika P1-3), kar uvršča slovenski trg med države z najbolj razvitimi trgi. Poleg stopnje menjav dobavitelja na razvitost trga še dodatno pomembno vpliva učinkovitost procesa menjave. Na slednjo je kakovostno vplival sam postopek in informacijski proces pri SODO, d.o.o., ki dobaviteljem omogoča, da ne glede na lokacijo posameznega gospodinjstkega odjemalca in pripadajočega distribucijskega podjetja, ki za SODO opravlja storitev dostopa do omrežja, nemoteno izvaja postopek menjave dobavitelja.

V opazovanem obdobju je bilo zaznati šibko rast števila gospodinjstkih odjemalcev (povprečno 0,57-odstotno rast) in stabilno porabo električne energije te skupine (povprečna rast 0,09 %) v primerjavi z rastjo BDP, ki je naraščal s povprečno stopnjo 1,13 %. V desetletnem obdobju je zaznati odvisna nihanja povprečne porabe električne energije in gibanja BDP (slika P1-4).

Slika P1-4

SOODVISNOST POVPREČNE PORABE PRI GOSPODINJSKIH ODJEMALCIH IN BDP

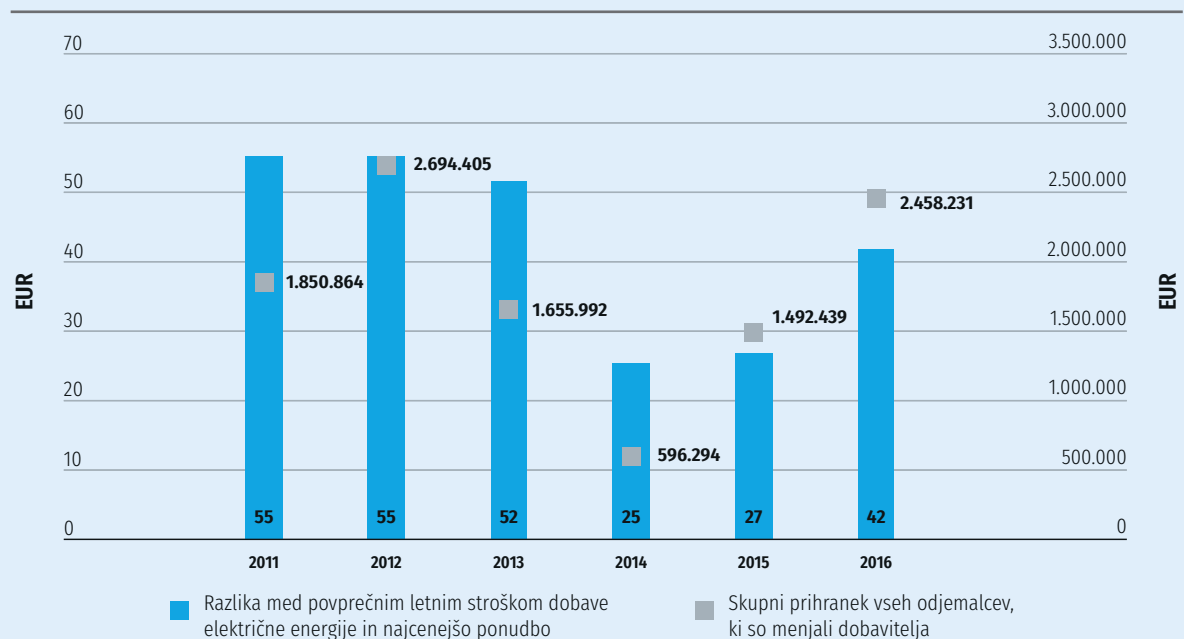

Menjave dobaviteljev so povzročile, da so proizvajalci, ki ponujajo električno energijo dobaviteljem, še pozorneje spremljali dogajanja ter spremembe, ki so se kazale v združitvi že delujočih dobaviteljev. V zadnjih dveh letih opazovanega obdobja sta bili odobreni dve združitvi; prva med dobaviteljema, ki izhajata iz distribucijskega podjetja (ECE in Elektro Gorenjska Prodaja), druga pa med dvema največjima dobaviteljema (GEN-I in Elektro Energija). Za obe združitvi je Javna agencija RS za varstvo konkurence izdala pozitivni odločbi. Pri združitvi dveh največjih dobaviteljev so bili postavljeni določeni pogoji za ohranjanje stopnje konkurence na ravni, ki bi v najmanjši meri vplivala na razvoj maloprodajnega trga; eden takšnih pogojev je bila na primer omejitev zvišanja cen za gospodinjske in male poslovne odjemalce za naslednjih pet let od izdaje odločbe.

Na pomembno vlogo aktivnih gospodinjskih odjemalcev kaže prikaz potencialnih prihrankov, ki bi jih lahko bili deležni gospodinjski odjemalci, če bi koristili ugodnejše pogoje na trgu. Zaradi spreminjanja cen na veleprodajnem trgu, načina napovedovanja porabe pri gospodinjskih odjemalcih, cen odstopanj realizirane porabe od napovedane ter oblikovanja paketnih ponudb se ohranjajo relativno velike razlike med povprečno letno najdražjo in najcenejšo ponudbo, kar se kaže v velikih kumulativnih prihrankih. V celotnem obdobju desetih let, od začetka delovanja odprtega trga za gospodinjske odjemalce julija 2007, je skupni prihranek gospodinjskih odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, ocenjen na več kot 10 milijonov evrov.

Slika P1-5

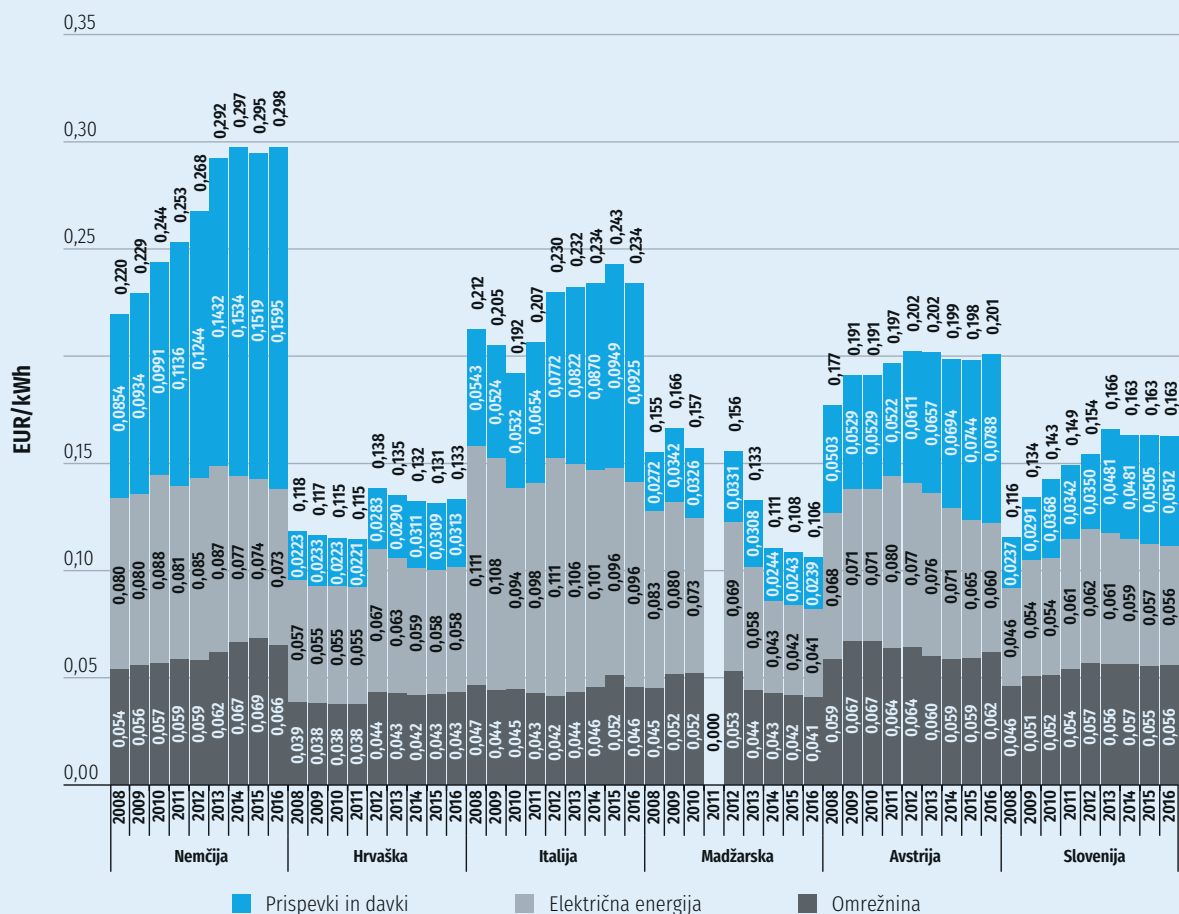
POKAZATELJ OCENJENEGA POTENCIALA MENJAVE DOBAVITELJA

Deleži omrežnine, električne energije ter drugih prispevkov in dajatev v končni ceni oskrbe z električno energijo se v zadnjih letih pomembno spreminjajo. Že iz poročil ACER in Eurostata je videti, da je povečevanje deležev omrežnine in drugih dajatev predvsem posledica zniževanja cen električne energije na skoraj vseh trgih. K dodatnemu zmanjšanju deleža omrežnin vplivajo programi in politike subvencioniranja proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov, ki se izražajo v različnih prispevkih. Ti prispevki se v nekaterih državah pomembno zvišujejo. Delež omrežnine v končni ceni električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca je v letu 2016 znašal 34,3 % končne cene in je bil nad povprečjem sosednjih držav, absolutna vrednost omrežnine v teh državah pa je bila primerljiva s Slovenijo (slika P1-6).

Slika P1-6

PREGLED GIBANJA SKUPNE CENE, CENE ELEKTRIČNE ENERGIJE, OMREŽNIN TER PRISPEVKOV IN DAVKOV ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA (S POVPREČNO LETNO PORABO MED 2.500 IN 5.000 kWh)

Vir: Eurostat

2.2 Napredek trga z zemeljskim plinom

Poraba zemeljskega plina v Sloveniji se je leta 2016 povečala že drugo leto zapored, in sicer za 4,5 % glede na leto pred tem, na prenosni in distribucijski sistem pa je bilo konec leta priključenih 133.439 končnih odjemalcev. Operater prenosnega sistema je za slovenske porabnike prenesel 9275 GWh oziroma 862 milijonov Sm³ zemeljskega plina, večji pa je bil tudi prenos zemeljskega plina do drugih prenosnih sistemov. Operaterji distribucijskih sistemov pa so v letu 2016 distribuovali slabih 3400 GWh oziroma 316 milijonov Sm³ plina. Skupna poraba zemeljskega plina je znašala 9309 GWh oziroma 865 milijonov Sm³. Kot že nekaj zadnjih let je bila največji vir zemeljskega plina Avstrija.

V letu 2016 je dejavnost operaterjev distribucijskih sistemov opravljalo 15 izvajalcev; ker na noben posamezen distribucijski sistem ni bilo priključenih več kot 100.000 odjemalcev, te dejavnosti ne rabijo opravljati v samostojni pravni osebi, morajo pa pripravljati ločene letne računovodske izkaze.

Stopnja koncentracije na veleprodajnem trgu je visoka. Na izravnalnem trgu je bilo v letu 2016 od 17 registriranih nosilcev bilančnih skupin redno aktivnih sedem, šest pa jih je bilo povsem neaktivnih. V tem letu so se že pokazali ugodni učinki novih pravil za izravnavo odstopanj, saj so bile skoraj vse količine za izravnavo odstopanj prodane oziroma kupljene na trgovalni platformi.

Razvile so se dejavnosti v okviru virtualne točke, ki je namenjena transakcijam z zemeljskim plinom, delovanju trgovalne platforme za izravnavo odstopanj nosilcev bilančnih skupin ter izvajanju storitev oglasne deske.

Na maloprodajnem trgu so se cene zemeljskega plina zniževale že peto leto zapored, vzroki za to pa so bili spremenjene razmere na veleprodajnih trgih, povečane marketinške aktivnosti in konkurenčna ponudba dobaviteljev zemeljskega plina na maloprodajnem trgu. Dejavnih je bilo 22 dobaviteljev zemeljskega plina, od tega dva nova.

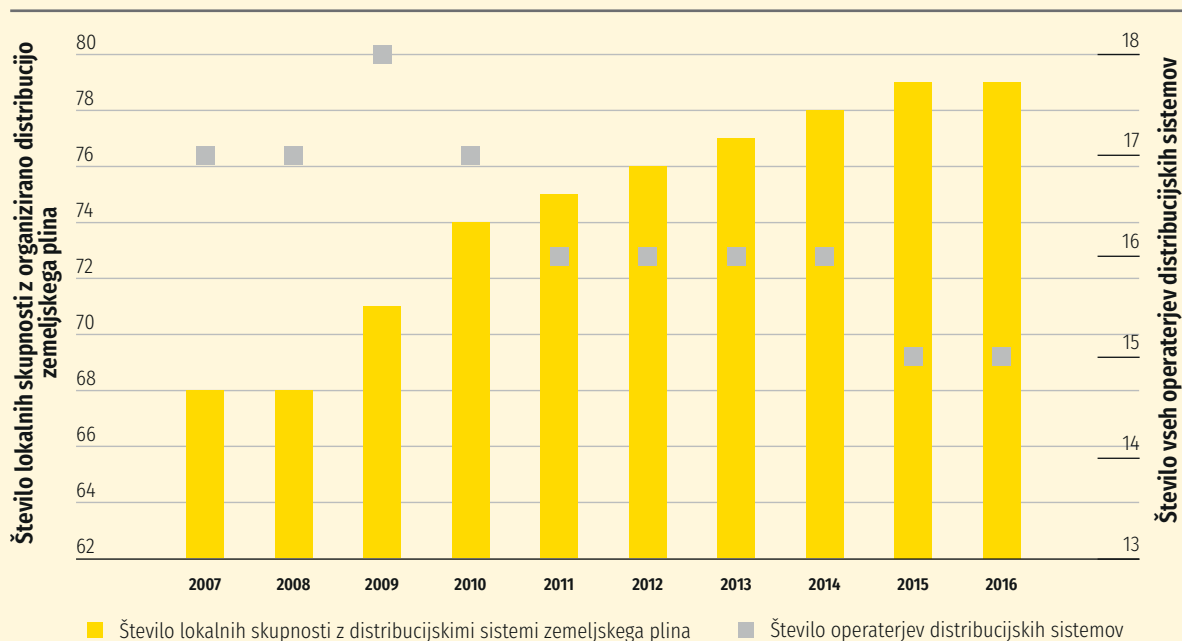
Deset let odprtega trga z zemeljskim plinom za gospodinjske odjemalce

Popolno odprtje trga z zemeljskim plinom v letu 2007 je za gospodinjske odjemalce tega energenta pomenilo pomembno prelomnico. Medtem ko so imeli odjemalci, priključeni na prenosni sistem zemeljskega plina, izpolnjene že vse pogoje za ustrežno ureditev dostopa tretje strani do omrežja, pa odjemalci, priključeni na distribucijski sistem, za uveljavitev popolnega odprtja trga z zemeljskim plinom vseh pogojev niso imeli izpolnjenih. Zagotovljeni sta bili računovodska ločitev dejavnosti distribucije od dejavnosti dobave ter ločitev končne cene zemeljskega plina na regulirani (omrežnina) in tržni del (zemeljski plin), niso pa še bili uveljavljeni splošni pogoji za dobavo in odjem za distribucijska omrežja, ki med drugim urejajo postopek menjave dobavitelja. Vsi potrebni pogoji za menjavo dobavitelja pri gospodinjskih odjemalcih so bili vzpostavljeni po uveljavitvi uredbe o delovanju trga, s katero je vlada uredila razmerja med udeleženci na trgu, način izravnave odstopanj, postopke menjave dobavitelja in varstvo potrošnikov ter uveljavitev splošnih pogojev za dobavo in odjem. Takoj po popolnem odprtju trga z zemeljskim plinom je bilo vzpostavljeno spletno orodje oziroma primerjalnik, ki je podajal informacije o ponudbah dobaviteljev zemeljskega plina. To orodje so odjemalci na spletni strani agencije za desetletnem obdobju za primerjavo ponudb uporabili več kot 107.000-krat.

Število gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina se je v zadnjih letih rahlo povečevalo, saj se je povečalo število lokalnih skupnosti, v katerih se opravlja dejavnost GJS distribucija zemeljskega plina, in sicer z 68 v letu 2007 na 79 v letu 2016. V istem obdobju se je povečala tudi dolžina distribucijskih plinovodov.

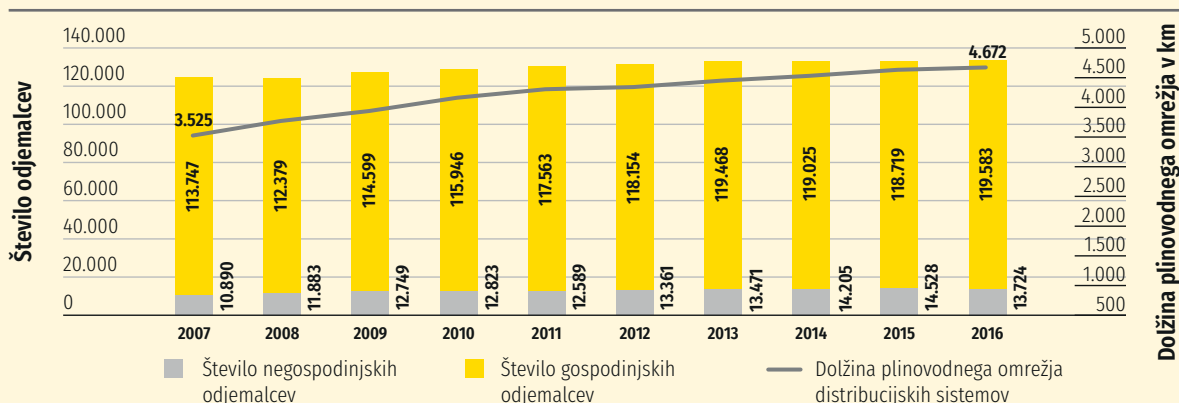
Slika P2-1

ŠTEVILLO LOKALNIH SKUPNOSTI Z DISTRIBUCIJSKIMI SISTEMI ZEMELJSKEGA PLINA IN OPERATERJEV DISTRIBUCIJSKIH SISTEMOV

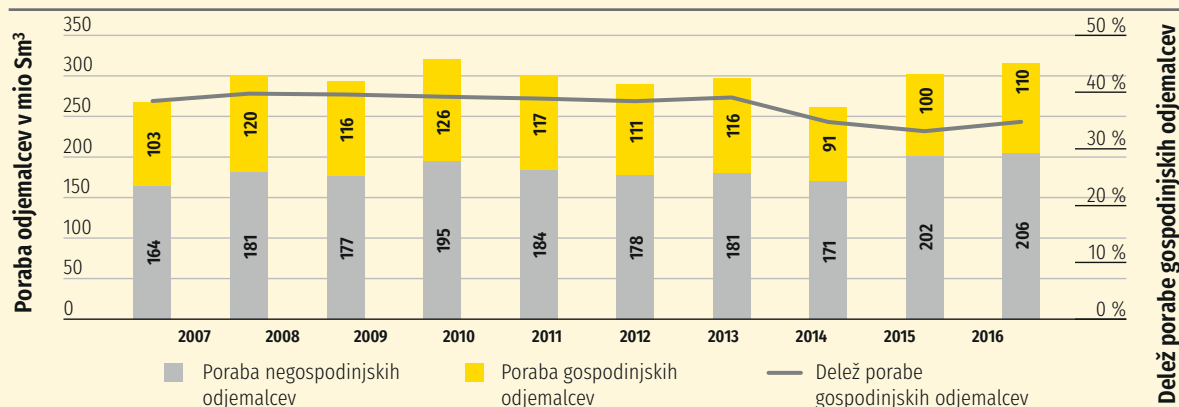
Slika P2-2

ŠTEVILO ODJEMALCEV IN DOLŽINA PLINOVODNEGA DISTRIBUCIJSKEGA OMREŽJA

Slika P2-3

PORABA ODJEMALCEV IN DELEŽ PORABE GOSPODINSKIH ODJEMALCEV

V letu 2008 je na trg vstopil nov uvoznik v prenosni sistem in nov nosilec bilančne skupine, na distribucijskem omrežju pa ni bilo novih dobaviteljev zemeljskega plina, ki bi ponujali dobavo gospodinskim odjemalcem.

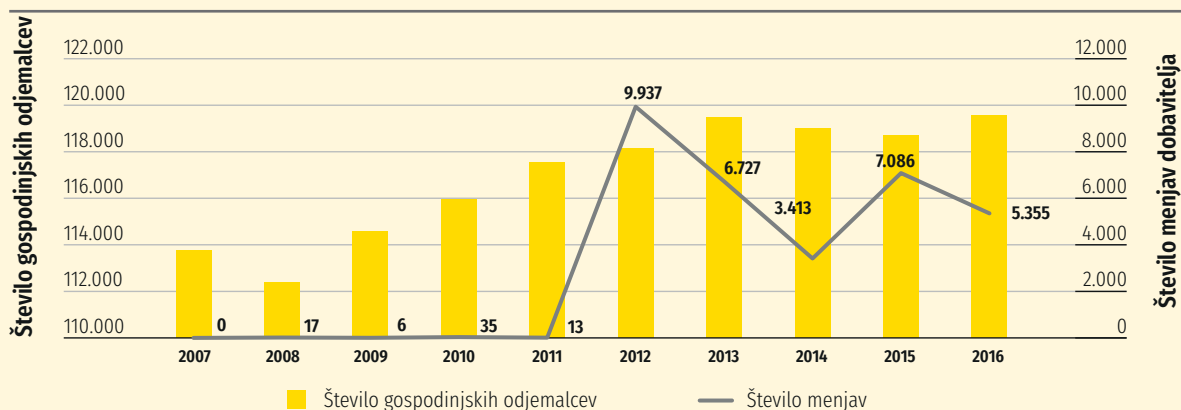
Do leta 2012, ko je na trg vstopil nov dobavitelj, menjav dobavitelja ni bilo veliko. Letni delež menjav je variiral od 0,01 do največ 0,03 %. Trg z zemeljskim plinom se je resnično prebudil šele v letu 2012, ko je v septembru na trg vstopil nov dobavitelj (ki je bil hkrati tudi nov uvoznik in nosilec bilančne skupine) GEN-I in na podlagi konkurenčnejših ponudb omogočil odjemalcem precejšnje znižanje stroškov oskrbe. Ponudbe novega dobavitelja so se ugodno odrazile v postopnem zniževanju cen in aktivnostih obstoječih dobaviteljev, ki so želeli v tistem obdobju vsaj ohraniti svoje tržne deleže. Sočasno s tem dogajanjem na trgu so postajali dejavnejši tudi odjemalci zemeljskega plina, med katerimi jih je precej prepoznalo potencial možnih prihrankov. Povečane aktivnosti dobaviteljev in odjemalcev so se pokazale v velikem številu menjav dobavitelja, ki je leta 2012 doseglo za majhen slovenski trg zelo visoko raven, in sicer skoraj 9 %. V zadnjih dveh mesecih tega leta je svojega dobavitelja zamenjalo več kot 11.300 odjemalcev, od tega skoraj 10.000 gospodinskih. Z letom 2012 je tako trg oskrbe z zemeljskim plinom postal bolj dinamičen in svoje priložnosti so prepoznale nove družbe, ki pred tem zemeljskega plina niso dobavljale.

Vstopu prvega novega dobavitelja zemeljskega plina gospodinskim odjemalcem v drugi polovici leta 2012 so v letu 2013 sledili dodatni trije novi dobavitelji ter še dva v letu 2015. Novi dobavitelji so bili praviloma obstoječi dobavitelji električne energije, ki so odjemalcem ponudili paketne ponudbe zemeljskega plina in električne energije.

Prve menjave dobavitelja so bile v letu 2008, ko je 17 gospodinjstev odjemalcev (od skupaj 69 menjav na distribuciji) menjalo dobavitelja.

Slika P2-4

DINAMIKA ŠTEVILA MENJAV DOBAVITELJA MED GOSPODINJSKIMI ODJEMALCI ZEMELJSKEGA PLINA

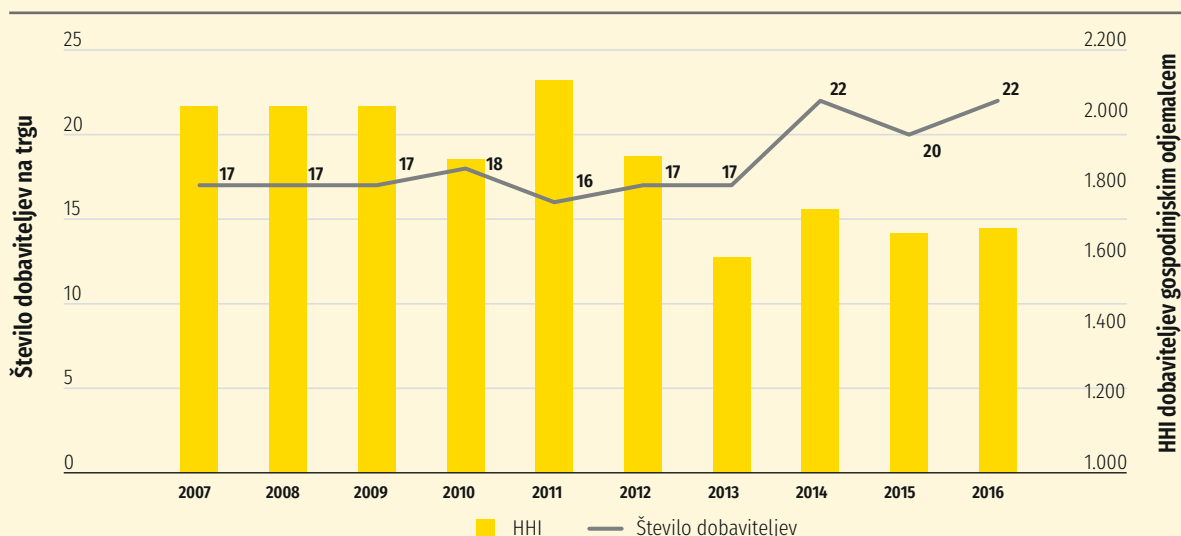

Spremenjene razmere na trgu z zemeljskim plinom ter dostopnost novih virov so se odrazili v povečanju števila dobaviteljev. S konkurenco je postal slovenski trg likviden in primerljiv s sosednjimi. V desetletnem obdobju je z dejavnostjo dobave prenehal en dobavitelj, ki je bil sočasno tudi v vlogi operaterja distribucijskega sistema, prenehal pa je z izvajanjem obeh dejavnosti. V istem obdobju je prišlo tudi do dveh združitvev dobaviteljev.

Medtem ko je bilo v letu 2007 na trgu 17 dobaviteljev gospodinjstvom odjemalcem in je znašal HHI dobaviteljev gospodinjstev odjemalcev 2041, pa je bilo v letu 2016 na trgu prisotnih 22 dobaviteljev gospodinjstev odjemalcev, HHI pa je znašal 1695. Navedeno pomeni, da so se na področju dobave zemeljskega plina gospodinjstvom odjemalcem spremenili tržni deleži največjih dobaviteljev. Tržni delež največjega dobavitelja, Energetike Ljubljana, je v letu 2007 znašal 40 %, v letu 2016 pa 30 %. Število dobaviteljev gospodinjstvom odjemalcem ter stopnjo konkurence prikazuje slika P2-5.

Slika P2-5

ŠTEVILU DOBAVITELJEV NA MALOPRODAJNEM TRGU GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ZEMELJSKEGA PLINA

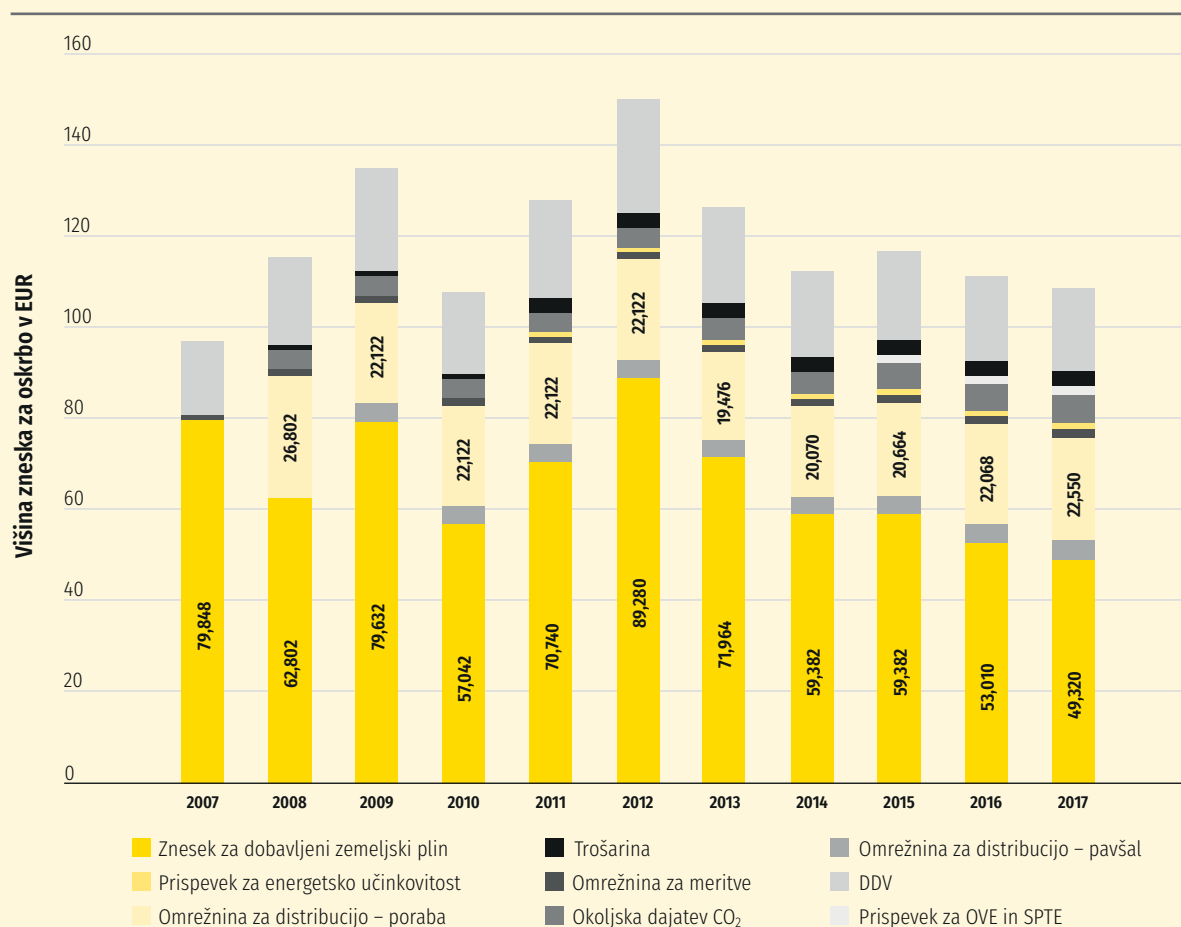
Ne glede na izvedene menjave dobavitelja in posledično različne izvajalce dejavnosti distribucije in dobave zemeljskega plina, ki zagotavljajo oskrbo z zemeljskim plinom, je bilo gospodinjstvom odjemalcem omogočeno, da tudi po menjavi dobavitelja plačujejo oskrbo z zemeljskim plinom le z enim računom, ki ga poravnajo dobavitelju.

Poraba zemeljskega plina je pri gospodinjstvih odjemalcih v največji meri odvisna od namena rabe in temperaturnih razmer, seveda pa na število odjemalcev in odjem vpliva tudi cena zemeljskega plina. V obdobju po odprtju trga v Sloveniji ni bilo reguliranih cen za dobavljeni zemeljski plin, temveč so se te določale tržno. V začetnih letih po odprtju trga oziroma do vstopa novega dobavitelja v letu 2012 so cene dobaviteljev sledile gibanju cen, oblikovanih z dolgoročnimi pogodbami, ter gibanju cen nafte in naftnih derivatov. Šele po vstopu novega dobavitelja, ki je kupal plin na tržnih vozliščih in ni bil odvisen od nakupa plina na podlagi dolgoročnih pogodb, so se cene plina bistveno znižale, saj so sledile tržnim cenam na mednarodnih borzah.

V obdobju od odprtja trga se je spremenila tudi struktura končne cene. Na začetku leta 2008 je predstavljal delež cene plina 54 % končne cene, v januarju 2017 pa 49 % končne cene. Na sliki P2-6 je prikazana podrobna členitev stroška oskrbe za mesec januar za značilnega gospodinjstvenega odjemalca z letno porabo okoli 1000 Sm³, priključenega na distribucijski sistem v Mestni občini Maribor.

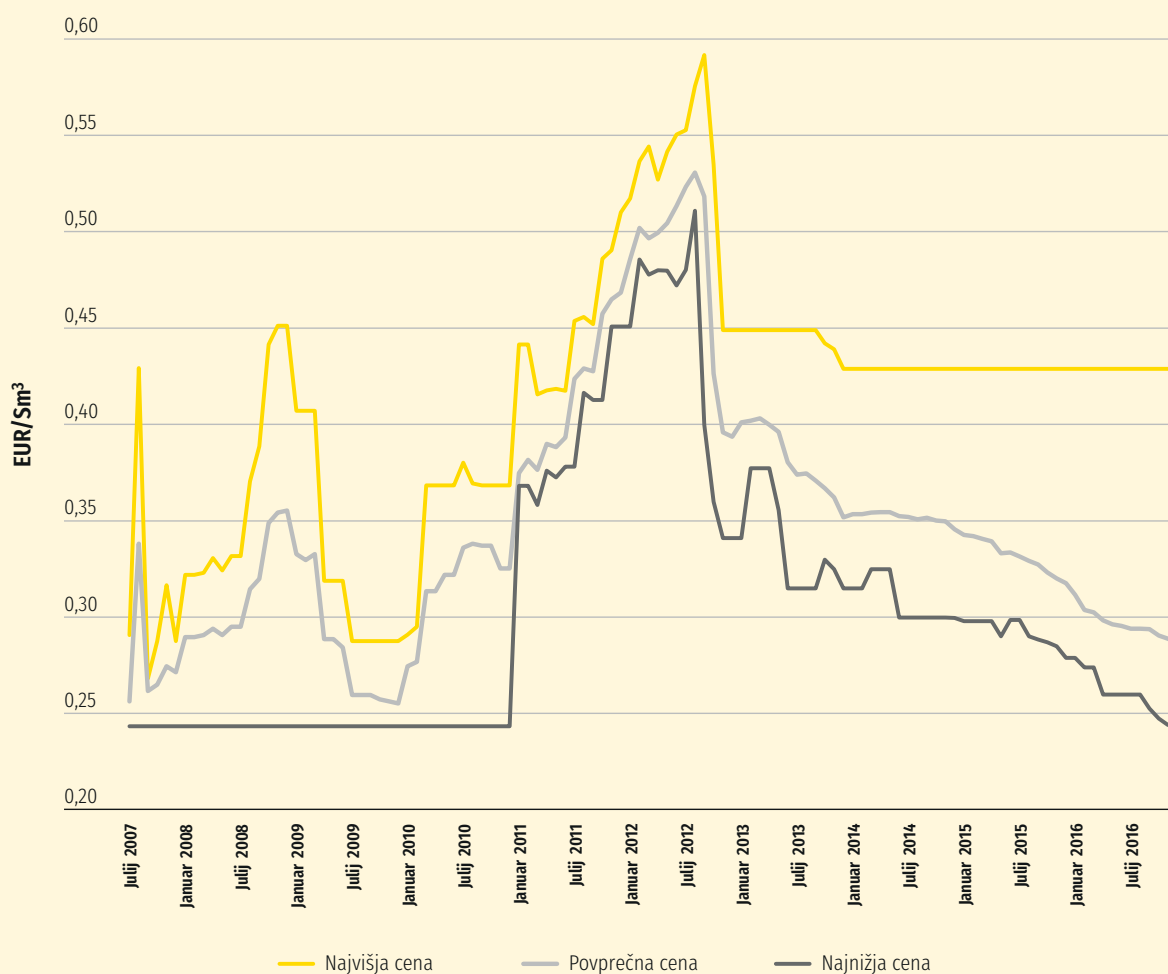
Slika P2-6

STRUKTURA STROŠKA OSKRBE Z ZEMELJSKIM PLINOM ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA Z LETNO PORABO OKOLI 1.000 Sm³ ZA MESEC JANUAR

Slika P2-7

GIBANJE MPI ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA ZEMELJSKEGA PLINA

Po desetih letih od odprtja trga z zemeljskim plinom novi dobavitelji, ki niso hkrati tudi v vlogi operaterja distribucijskega sistema, dobavijo slabo tretjino vseh količin odjemalcem na distribucijskih sistemih in dobavljajo plin približno 18 % vseh gospodinskih odjemalcev.

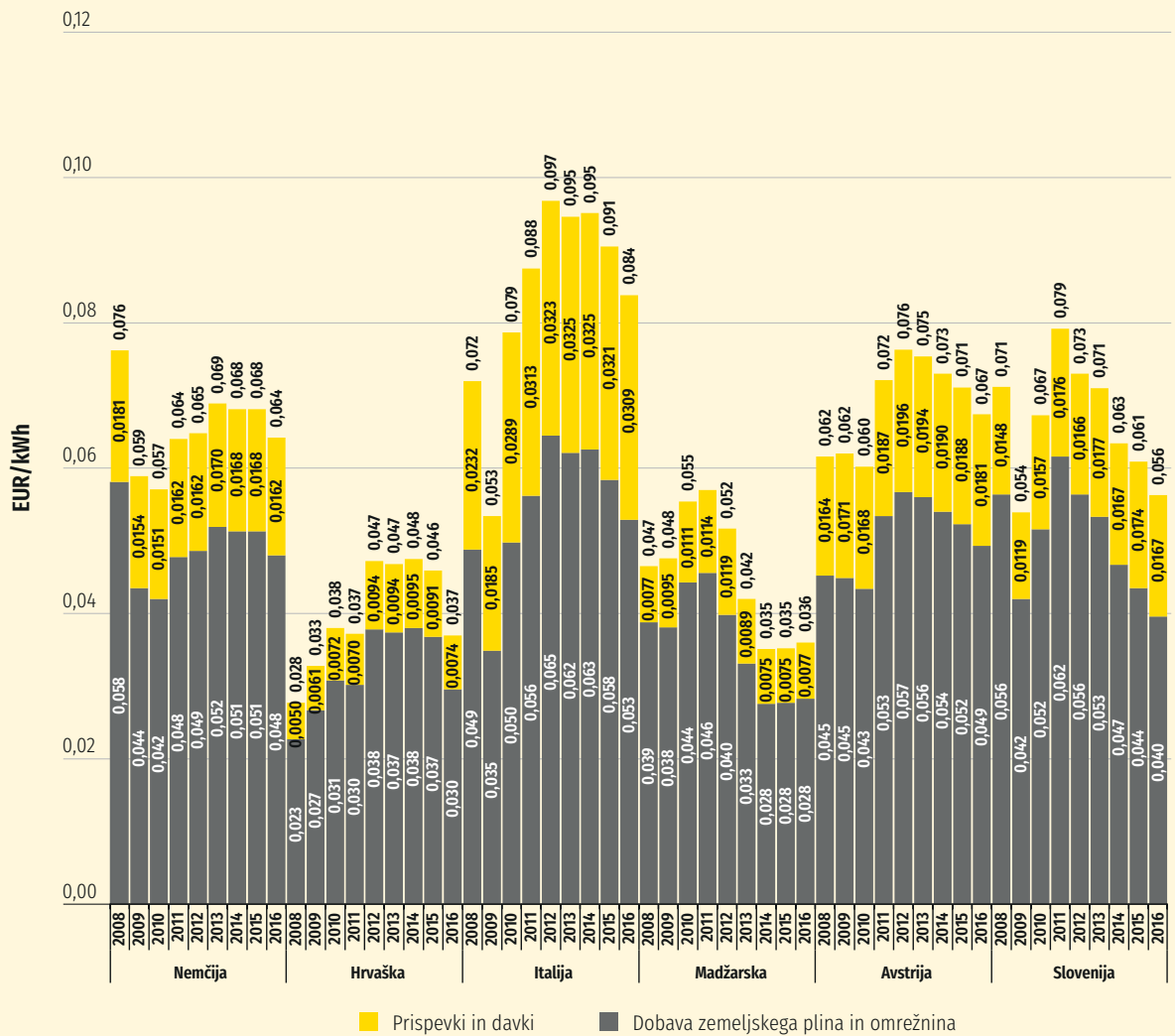
Zbrani podatki kažejo, da se trg razvija in ponuja številne priložnosti tako odjemalcem kot drugim udeležencem. Seveda se morajo odjemalci zavedati, da je njihova aktivna vloga ključna za delovanje konkurenčnega trga, kar pomeni, da bolj množično spremljanje in izbira najugodnejših dobaviteljev oziroma ponudb ustvarjajo pritisk na zniževanje cen pri cenovno manj ugodnih dobaviteljih.

V prvih štirih letih po odprtju trga z zemeljskim plinom tudi za gospodinske odjemalce je končna cena oskrbe z zemeljskim plinom še precej sledila cenam naftnih derivatov na mednarodnih trgih. V naslednjih letih je bil pri oblikovanju tržne cene pomemben vpliv naraščajočega deleža trgovanja na mednarodnih borzah, ki je vodil tudi v zniževanje cen za slovenske odjemalce.

Delež dobave in omrežnine v končni ceni se je v desetletnem obdobju znižal z začetnih 79 na okoli 70 %, obremenitev s prispevki in dajatvami pa se je povečala. Medtem ko je v letu 2007 odjemalec zemeljskega plina za dobavljeni plin, ki je vseboval tudi omrežnino, plačal le DDV, pa je v letu 2016 bila končna cena odvisna tudi od trošarine, okoljske dajatve (taksa CO₂), prispevka za OVE in SPTE ter prispevka za energetske učinkovitost. Ne glede na navedeno pa se je zaradi razmer na trgih zemeljskega plina in konkurenčnih dejavnikov končna cena zemeljskega plina v obdobju 2011–2016 znižala za 29 %.

Slika P2-8

PREGLED GIBANJA SKUPNE CENE, CENE DOBAVE ZEMELJSKEGA PLINA IN OMREŽNINE TER PRISPEVKOV IN DAVKOV ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA (S POVPREČNO LETNO PORABO MED 20 IN 200 Gj)

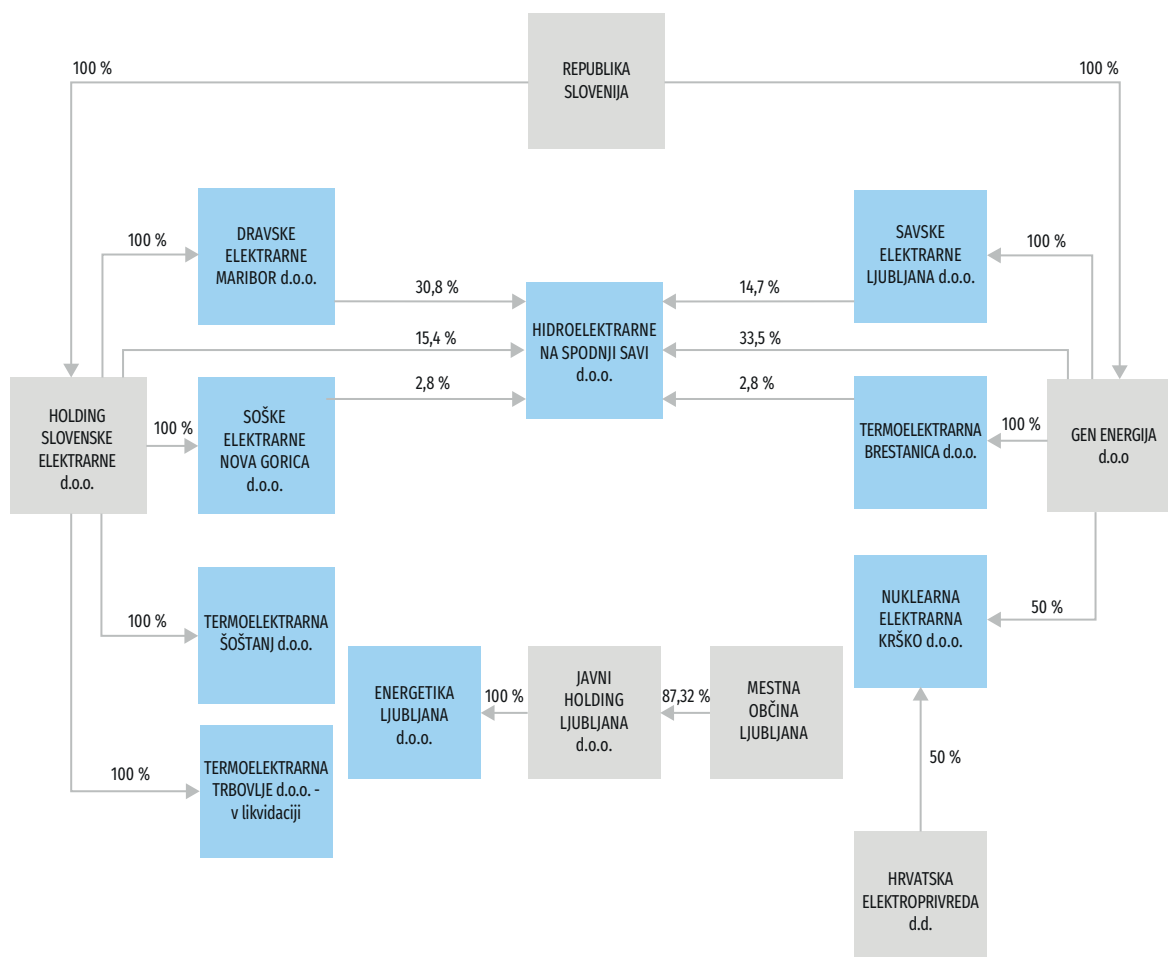
Vir: Eurostat

Lastniška povezanost energetskega podjetij

Na energetskega trgu se dogajajo spremembe v številu dobaviteljev, njihovi ponudbi storitev in tudi v njihovi povezanosti oziroma lastniški strukturi. V zadnjih letih se je povečalo število dobaviteljev, ki nudijo oskrbo z obema energentoma, električno energijo in zemeljskim plinom, prišlo je tudi do lastniških združenj nekaterih dobaviteljev. Na konkurenčnost in preglednost energetskega trga vpliva tudi lastniška struktura večjih proizvajalcev električne energije. Sliki 1 in 2 prikazujeta lastniško strukturo proizvajalcev električne energije in dobaviteljev električne energije in zemeljskega plina v Sloveniji v aprilu 2017. Zajeti so dobavitelji, ki dobavljajo končnim odjemalcem. Več o preglednosti trga je zapisano v poglavjih o preglednosti veleprodajnega in maloprodajnega trga z električno energijo (poglavji 3.3.1.2 in 3.3.2.2) ter zemeljskim plinom (poglavji 4.3.1.1 in 4.3.2.2).

Slika 1

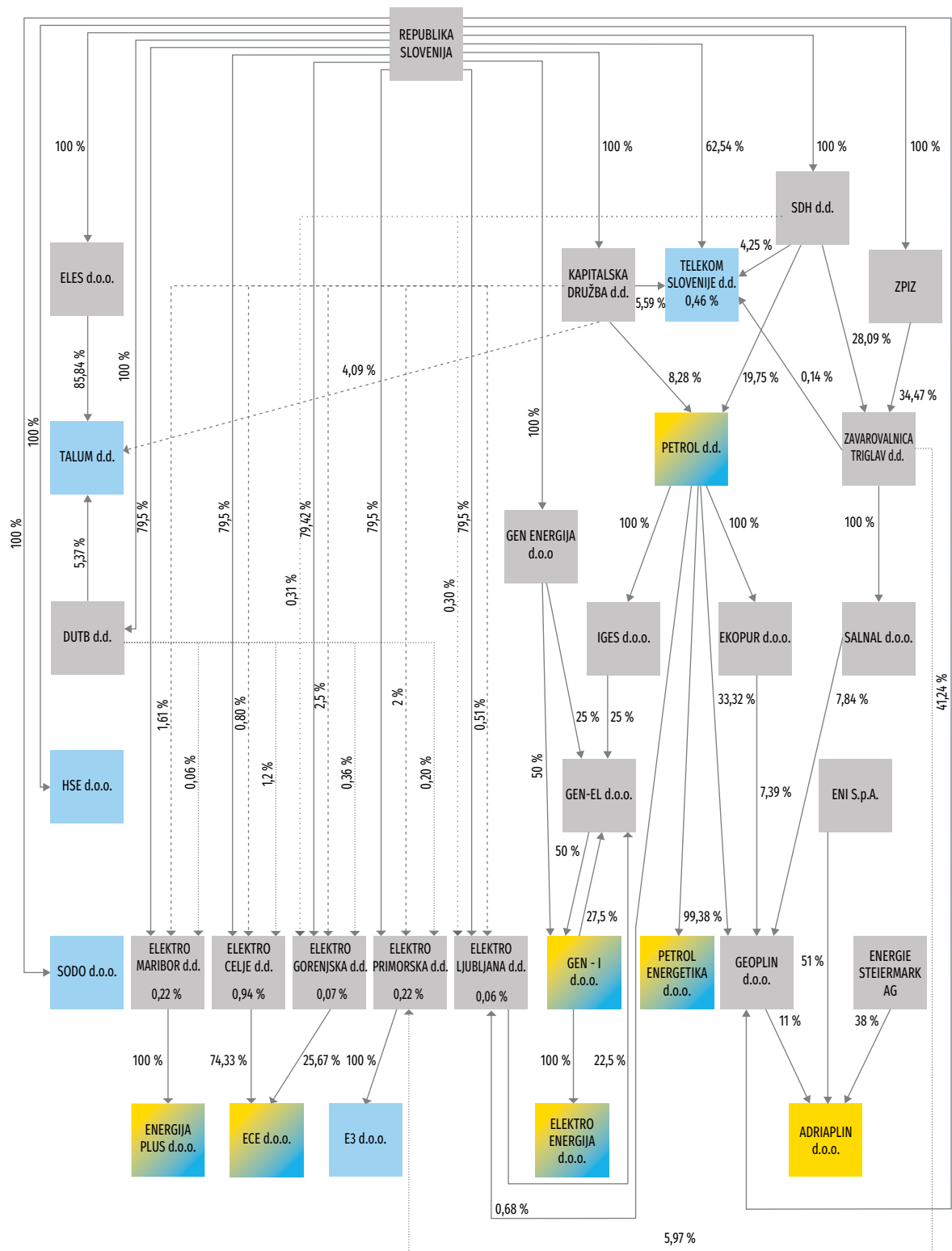
LASTNIŠKA STRUKTURA PROIZVAJALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE Z INŠTALIRANO MOČJO VEČ KOT 10 MW – STANJE APRIL 2017

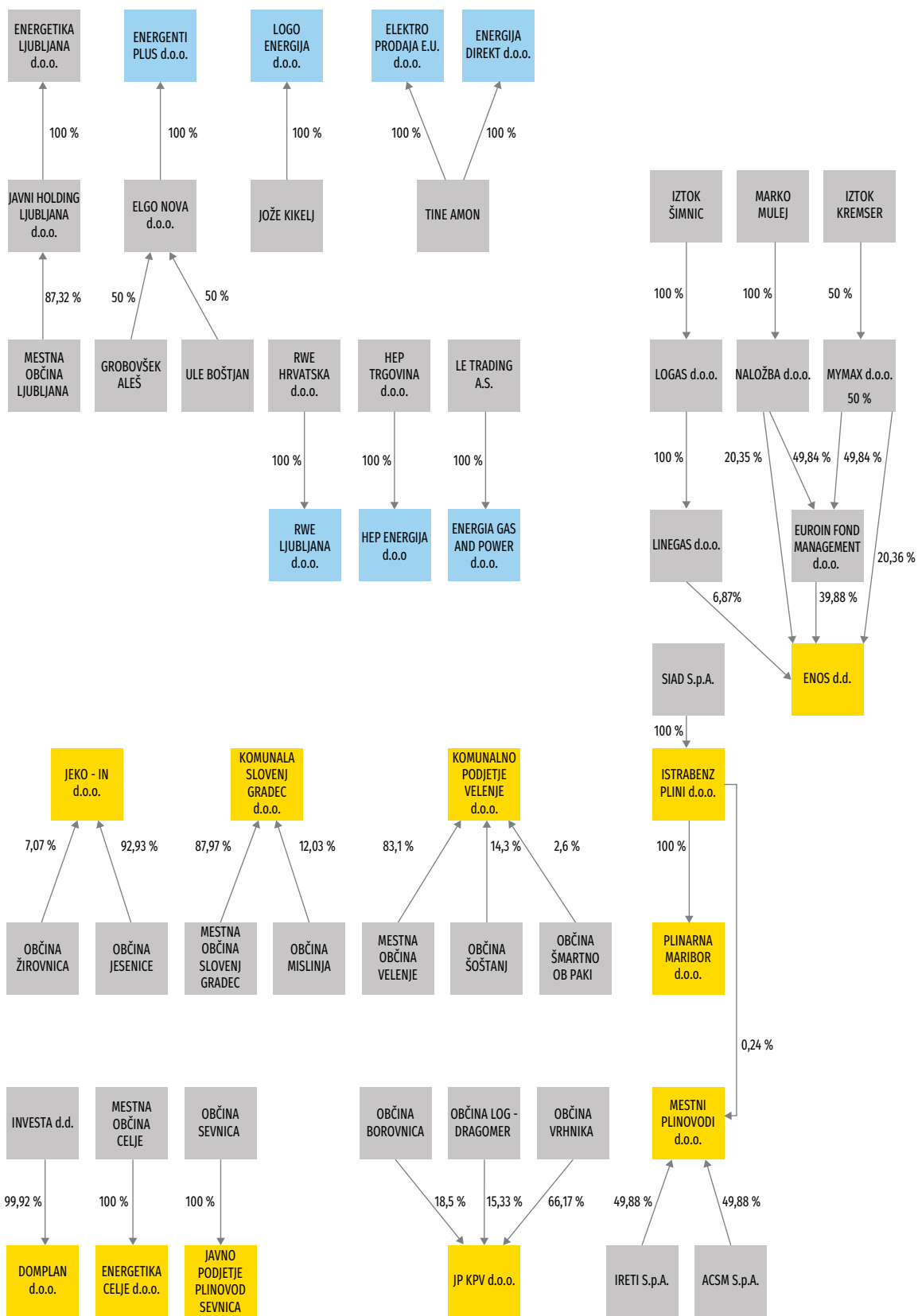
Vir: gvin.com

Slika 2

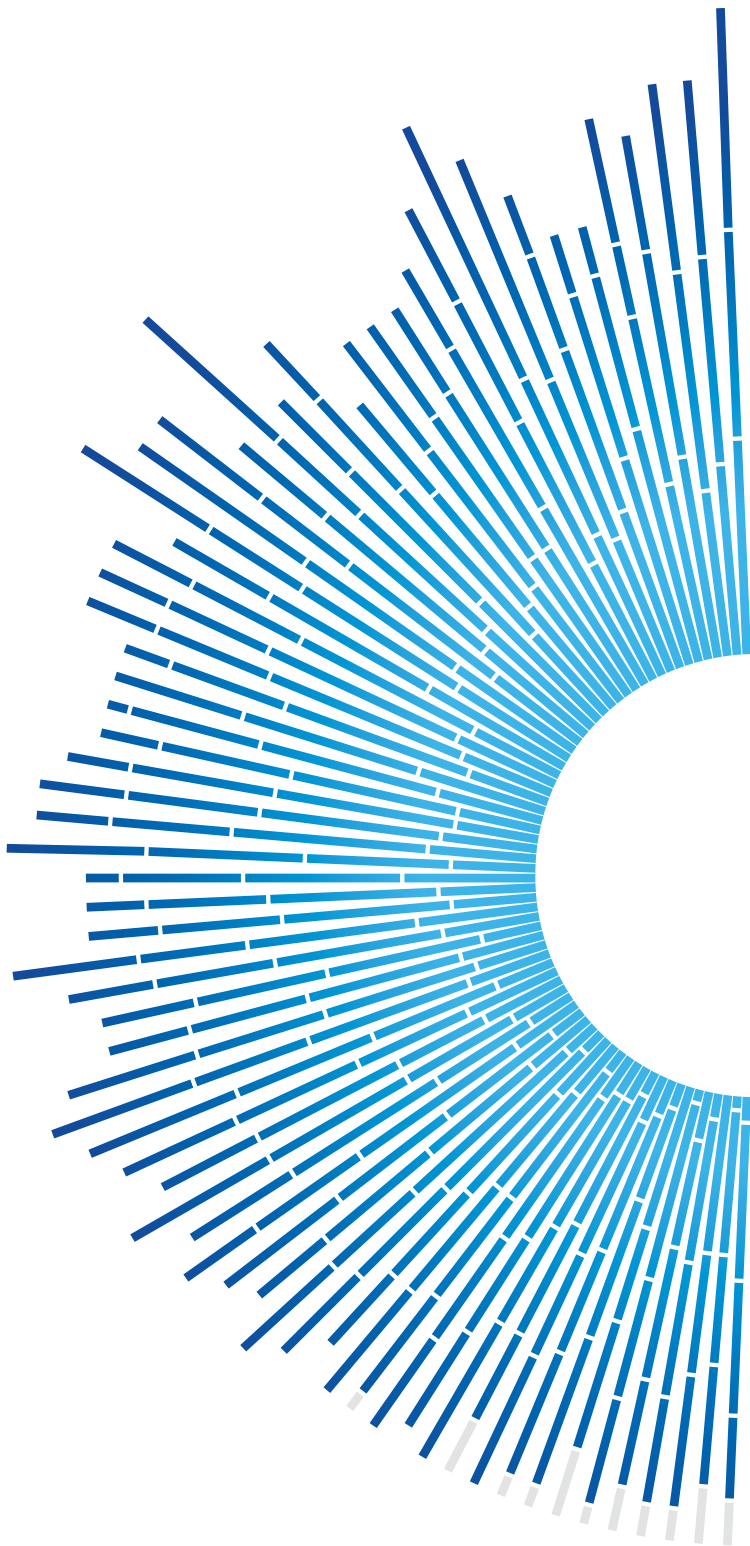
LASTNIŠKA STRUKTURA DOBAVITELJEV ELEKTRIČNE ENERGIJE IN ZEMELJSKEGA PLINA – STANJE APRIL 2017

■ Dobavitelj zemeljskega plina ■ Dobavitelj električne energije ■ Dobavitelj električne energije in zemeljskega plina

Vir: gvin.com

03

Električna energija

V letu 2016 je bila skupna poraba električne energije skoraj 2 % večja kot leto prej. V Sloveniji je bilo 36 % električne energije proizvedene v jedrski elektrarni, 34 % v proizvodnih enotah, ki uporabljajo obnovljive vire, in 30 % v elektrarnah na fosilna goriva. Veleprodajni trg je dobro razvit in pregleden. Uspešno je bilo uvedeno spajanje trgov na slovensko-avstrijski meji za trgovanje za dan vnaprej in spajanje trgov za trgovanje znotraj dneva na slovensko-italijanski meji.

7,7 %

celotne v Sloveniji proizvedene električne energije oziroma 1003,5 GWh je bilo proizvedenih v elektrarnah, vključenih v podporno shemo.

12 %

je znašala uvozna odvisnost Slovenije, saj je bilo z domačimi proizvodnimi viri pokritih 88 % slovenske porabe električne energije.

3.1 Elektroenergetska bilanca

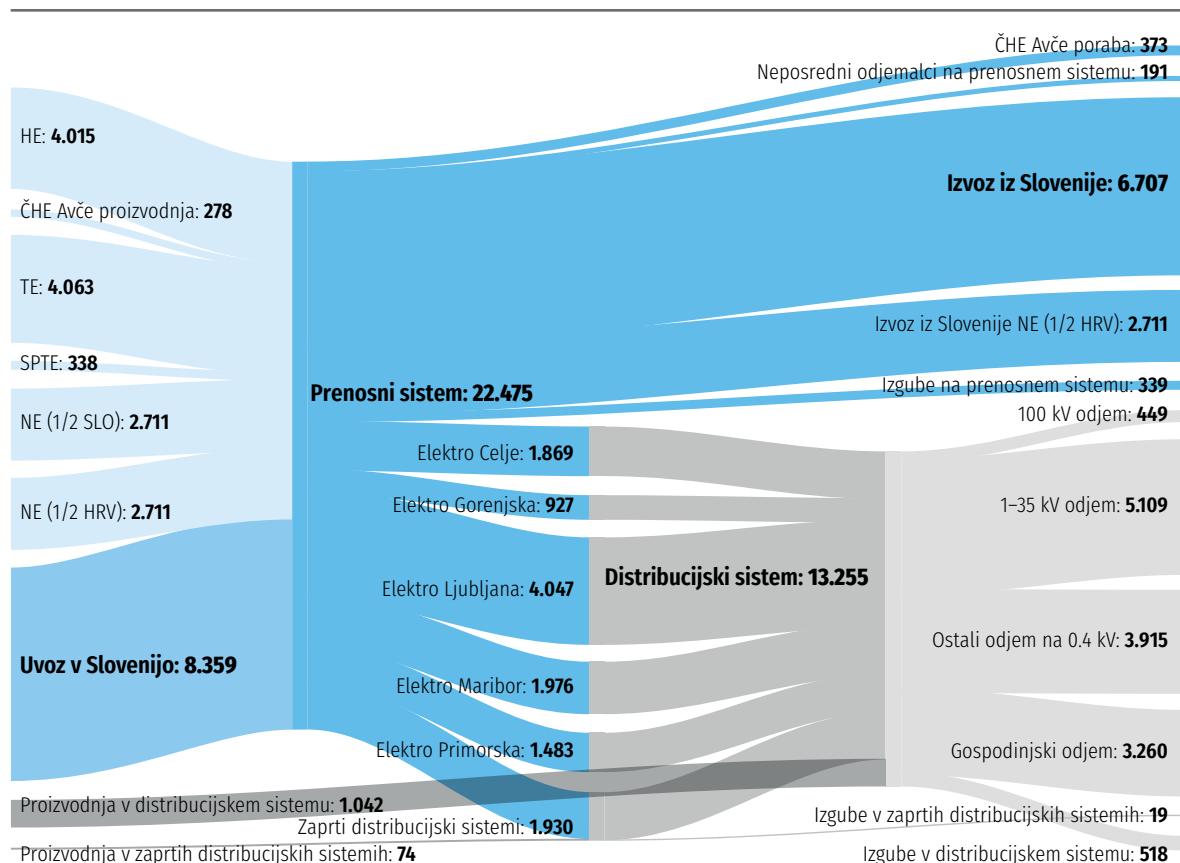
Prevzetih 15.233 GWh električne energije, od tega 5221 GWh oziroma 34 % iz proizvodnih naprav na obnovljive vire energije

V Sloveniji je bilo leta 2016 v prenosni in distribucijski sistem prevzetih 15.233 GWh električne energije, kar je 1279 GWh več kot leta 2015. Prevzem električne energije iz proizvodnih naprav na obnovljive vire je znašal 5221 GWh, ali 626 GWh več kot leto pred tem, prevzem iz elektrarn na fosilna goriva pa je prispeval 4589 GWh ali 592 GWh več kot leto prej. Iz jedrske elektrarne Krško je bilo v prenosni sistem prevzetih 5423 GWh električne energije oziroma 61 GWh več. Količine energije so povzete iz bilanc elektrooperaterjev na podlagi fizičnih pretokov.

V distribucijski sistem je bilo v letu 2016 prevzetih 1116 GWh električne energije. Poleg tega je bilo v internih omrežjih odjemalcev porabljenih dodatnih 341 GWh električne energije oziroma 24 % vse proizvedene električne energije v distribucijskem sistemu, kar je za eno odstotno točko več kot leta 2015.

Slika 3

ELEKTROENERGETSKA BILANCA PREVZEMA IN ODDAJE ELEKTRIČNE ENERGIJE V PRENOSNEM IN DISTRIBUCIJSKEM SISTEMU V LETU 2016 V GWh

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

V slovenski elektroenergetski sistem je bilo vključenih za 5,8 MW novih proizvodnih zmogljivosti. Šlo je za manjše proizvodne objekte, priključene na distribucijski sistem. Največji delež med njimi so imeli proizvodni objekti na bioplin s skupno močjo 2,5 MW. Pomemben delež so imele še nove sončne elektrarne, katerih skupna moč, dodana v 2016, znaša približno 1 MW. Pomembnejših zaustavitev obstoječih proizvodnih zmogljivosti ni bilo.

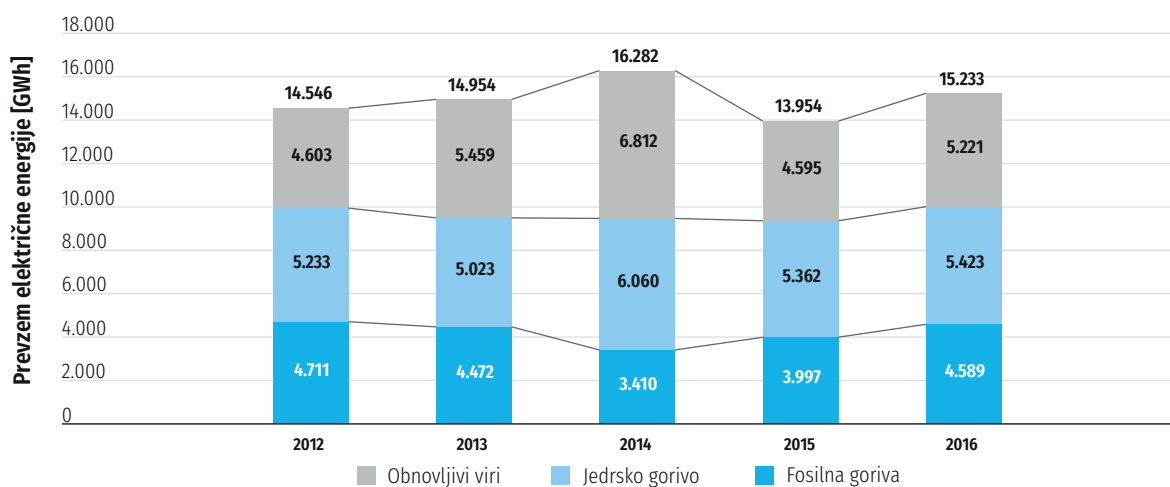
Tabela 1

PREVZEM ELEKTRIČNE ENERGIJE V PRENOSNI IN DISTRIBUCIJSKI SISTEM V LETU 2016

Prevzem električne energije v prenosni sistem	GWh
Dravske elektrarne Maribor	2.826
Savske elektrarne Ljubljana	342
Hidroelektrarne na spodnji Savi	392
Soške elektrarne Nova Gorica	455
ČHE Avče v proizvodnem režimu	278
Skupaj HE	4.293
TE Šoštanj	4.061
TE Brestanica	3
TE Trbovlje	-2
Javno podjetje Energetika Ljubljana	338
Skupaj TE in SPTE	4.401
Nuklearna elektrarna Krško	5.423
Skupaj NE	5.423
Prevzem električne energije v prenosni sistem	14.117
Prevzem električne energije v distribucijski sistem	GWh
HE do vključno 1 MW	201
HE nad 1 MW	183
Elektrarne na lesno biomaso	53
Vetrne elektrarne	6
Sončne elektrarne	235
Elektrarne na bioplin	116
Elektrarne na komunalne odpadke	9
Elektrarne na druge obnovljive vire	126
Skupaj obnovljivi viri energije	928
Skupaj neobnovljivi viri energije	188
Prevzem električne energije v distribucijski sistem	1.116
Skupaj prevzem električne energije	15.233

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Slika 4

PREVZEM ELEKTRIČNE ENERGIJE V PRENOSNI IN DISTRIBUCIJSKI SISTEM V OBDOBJU 2012–2016

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Delež proizvedene električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire se letno spreminja glede na hidrološke in druge razmere in tudi glede na obseg vlaganj v izgradnjo proizvodnih enot za izrabo obnovljivih virov. V letu 2016 je ta delež znašal približno 34 % vse proizvedene električne energije v Sloveniji, kar je eno odstotno točko več kot leto prej. Elektrarne na fosilna goriva so k skupni proizvodnji prispevale približno 30 %, kar je prav tako za eno odstotno točko večji delež glede na predhodno leto, jedrska elektrarna Krško pa 36 % vse proizvedene električne energije.

Tabela 2

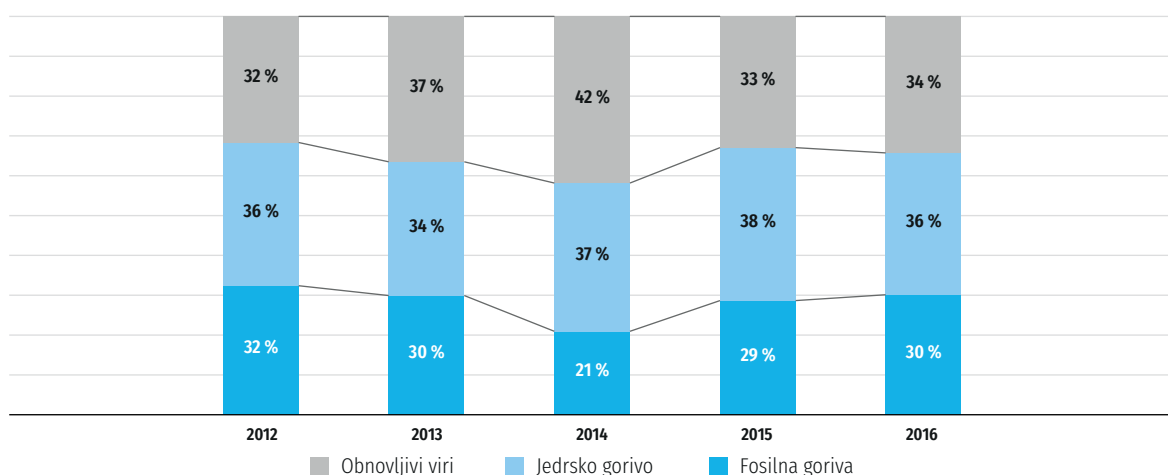
PRIMARNI VIRI ZA PROIZVODNJO ELEKTRIČNE ENERGIJE V LETU 2016

Primarni viri za proizvodnjo električne energije	GWh	Delež
Fosilna goriva	4.589	30 %
Jedrsko gorivo	5.423	36 %
Obnovljivi viri	5.221	34 %
– od tega vodna energija	4.677	
– od tega vetrna energija	6	
– od tega sončna energija	235	
– od tega biomasa	304	
Skupaj prevzem električne energije	15.233	

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Slika 5

DELEŽI PRIMARNIH VIROV ENERGIJE V OBDOBJU 2012–2016

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Ob koncu leta 2016 je bilo v slovenski elektroenergetski sistem priključenih 945.442 odjemalcev električne energije. Število odjemalcev se je glede na leto 2015 povečalo za 4653 oziroma za 0,5 %. Število gospodinjstskih odjemalcev z dvotarifnim odjemom se je povečalo za 1,4 %, za 1,5 % pa se je zmanjšalo število gospodinjstskih odjemalcev z enotarifnim odjemom.

Število poslovnih odjemalcev na prenosnem sistemu se glede na predhodno leto ni spremenilo. Na prenosni sistem so bili priključeni trije poslovni odjemalci na petih prevzemno-predajnih mestih.

Na prenosni sistem so bili v letu 2016 priključeni tudi štirje operaterji zaprtih distribucijskih sistemov (ZDS) na petih lokacijah, ki so električno energijo dobavljali 221 poslovnim in 63 gospodinjstskim odjemalcem.

0,5 %
več odjemalcev
električne energije
kot v letu 2015

Tabela 3

ŠTEVILO ODJEMALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE GLEDE NA VRSTO ODJEMA V LETIH 2015 IN 2016

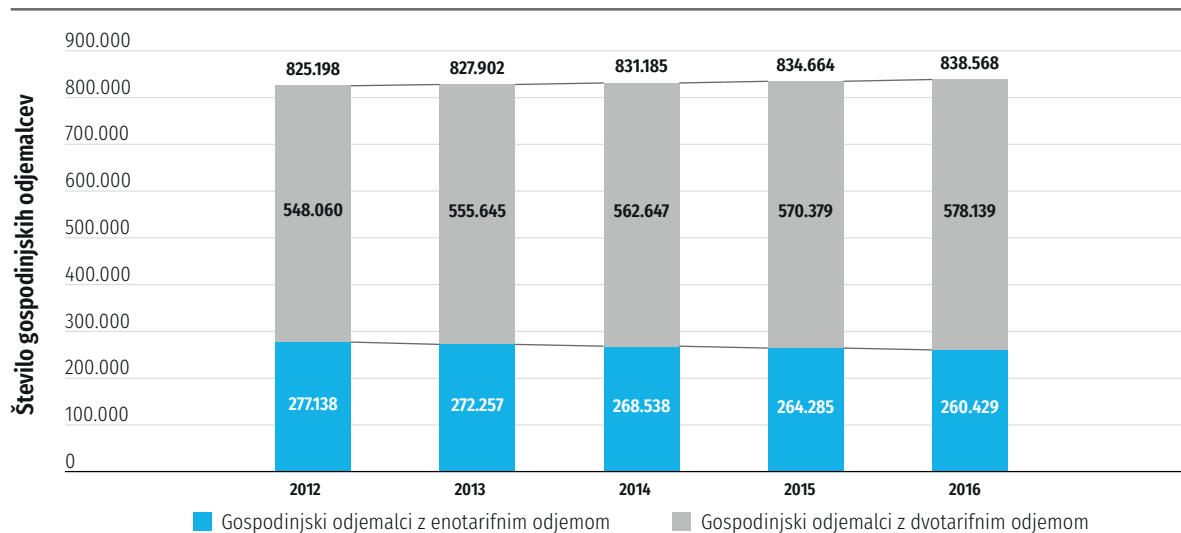
Število odjemalcev glede na vrsto odjema	2015	2016	Indeks
Poslovni odjemalci v prenosnem sistemu	3	3	100,0
Odjem ČHE Avče v črpalnem režimu	1	1	100,0
Skupaj odjemalci v prenosnem sistemu	4	4	100,0
Poslovni odjemalci v distribucijskem sistemu	106.121	106.649	100,5
Gospodinjstski odjemalci	834.664	838.505	100,5
– od tega enotarifni odjem	264.285	260.407	98,5
– od tega dvotarifni odjem	570.379	578.098	101,4
Skupaj odjemalci v distribucijskem sistemu	940.785	945.154	100,5
Poslovni odjemalci v zaprtih distribucijskih sistemih	–	221	–
Gospodinjstski odjemalci v zaprtih distribucijskih sistemih	–	63	–
Skupaj odjemalci v zaprtih distribucijskih sistemih	–	284	–
Skupaj odjemalci	940.789	945.442	100,5

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Na sliki 6 je prikazano gibanje števila gospodinskih odjemalcev v obdobju 2012–2016. Skupno število gospodinskih odjemalcev se je v teh letih povečevalo v povprečju za 0,4 %. Pri tem se število gospodinskih odjemalcev z dvotarifnim odjemom trajno zvišuje v povprečju za 1,3 %, število gospodinskih odjemalcev z enotarifnim odjemom pa ves čas pada. Podatki kažejo na povečan delež odjemalcev z dvotarifnim odjemom, ki svojo porabo prilagajajo in jo povečujejo v času nižje tarife ter si s tem znižujejo stroške za dobavljeno električno energijo. Tako se lahko, še posebej z uporabo sodobne merilne opreme z vgrajeno krmilno napravo, v večji meri izkorišča čas nižje tarife med 22. in 6. uro ter med vikendi in ob praznikih, kar je za odjemalce dodatna spodbuda za varčevanje.

Slika 6

ŠTEVILO GOSPODINSKIH ODJEMALCEV V OBDOBJU 2012–2016

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

3.1.1 Proizvodnja električne energije

V letu 2016 je na slovenskem trgu električne energije delovalo naslednjih devet podjetij, ki imajo proizvodne objekte z inštalirano močjo nad 10 MW:

- Termoelektrarna Šoštanj (TEŠ),
- Nuklearna elektrarna Krško (NEK),
- Dravske elektrarne Maribor (DEM),
- Savske elektrarne Ljubljana (SEL),
- Soške elektrarne Nova Gorica (SENG),
- Hidroelektrarne na spodnji Savi (HESS),
- Termoelektrarna Brestanica (TEB),
- Javno podjetje Energetika Ljubljana (JPEL),
- Termoelektrarna Trbovlje – v likvidaciji (TET).

Proizvodna podjetja v Sloveniji se med seboj razlikujejo po načinu proizvodnje električne energije in uporabljenih primarnih proizvodnih virih. Podjetja DEM, SENG, HESS in SEL pridobivajo električno energijo v hidroelektrarnah, TEŠ v termoelektrarni na premog, TEB pridobiva električno energijo iz elektrarne na tekoča in plinasta goriva, NEK v jedrski elektrarni, podjetje JPEL pa proizvaja električno energijo in toploto v procesu soproizvodnje na premog.

Podjetja DEM, SENG in TEŠ delujejo v okviru skupine Holdinga slovenske elektrarne (HSE), ki na slovenskem veleprodajnem trgu predstavlja prvi energetske steber. Drugi energetske steber tvori skupina GEN energija, v katere lastništvo spadata podjetji SEL in TEB ter skladno z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško 50 % Nuklearne elektrarne Krško (NEK). Hkrati je skupina GEN energija 51-odstotna

lastnica podjetja HESS, preostali delež tega podjetja pa pripada skupini HSE. Podjetje JPEL je v 100-odstotni lasti Javnega holdinga Ljubljana. Termoelektrarna Trbovlje v letu 2016 ni proizvajala električne energije, saj je bil konec leta 2014 na skupščini družbe Termoelektrarna Trbovlje, d.o.o., sprejet sklep o začetku postopka redne likvidacije. Podjetje TET je sicer delovalo v okviru skupine HSE. Lastniška struktura proizvodnih podjetij je prikazana na sliki 2.

V tabeli 4 so prikazani podatki o inštaliranih močeh in proizvedeni količini električne energije v letu 2016. Vsebuje tudi deleže posameznih proizvajalcev na podlagi inštalirane moči in proizvedene električne energije v Sloveniji.

Tabela 4

INŠTALIRANE MOČI PROIZVODNIH OBJEKTOV IN PROIZVEDENA KOLIČINA ELEKTRIČNE ENERGIJE V LETU 2016

Proizvajalec	Inštalirana moč na pragu [MW]	Delež – inštalirana moč na pragu, vsi proizvajalci v Sloveniji	Proizvodnja (GWh)	Delež – proizvodnja, vsi proizvajalci v Sloveniji
HSE, d.o.o.	2.082	58,9 %	8.172	62,7 %
Hidroelektrarne	1.039		4.050	
Termoelektrarne	1.043		4.121	
GEN energija, d.o.o.	764	21,6 %	3.066	23,5 %
Hidroelektrarne	119		343	
Termoelektrarne	297		8	
Nuklearna elektrarna*	348		2.715	
Javno podjetje Energetika Ljubljana (JPEL)	118	3,3 %	383	2,9 %
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	33,0	0,9 %	124	0,9 %
Male hidroelektrarne	8,7		49	
Sončne elektrarne	6,8		7	
Kogeneracije	17,5		68	
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	539,25	15,2 %	1.285	9,9 %
Male hidroelektrarne	103,90		383	
Sončne elektrarne	263,74		270	
Vetrne elektrarne	3,31		6	
Elektrarne na biomaso	2,20		0	
Geotermalne elektrarne	0,00		0	
Elektrarne na odlagališčni plin	7,30		13	
Elektrarne na plin iz čistilnih naprav	1,29		4	
Elektrarne na bioplin	30,93		114	
Soproizvodnja na lesno biomaso	14,39		76	
Soproizvodnja na fosilna goriva	110,50		418	
Drugo	1,70		0	
Skupaj v Republiki Sloveniji	3.537	100 %	13.030	100 %
– na prenosnem omrežju	2.997			

* Upoštevan 50-% delež inštalirane moči in proizvodnje NEK

Viri: podatki proizvodnih podjetij

V slovenskem elektroenergetskem sistemu so na prenosno in distribucijsko omrežje priključeni tudi proizvodni objekti razpršene proizvodnje. Ob proizvodnji velikih elektrarn so z vidika razpršenih virov pomembni predvsem proizvodnja v malih hidroelektrarnah, sončnih elektrarnah in v industrijskih objektih za soproizvodnjo toplote in električne energije. V primerjavi z letom 2015 se proizvodnja električne energije iz proizvodnih objektov razpršene proizvodnje ni pomembno spremenila.

Zaradi meddržavnega sporazuma med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje NEK pripada Hrvaški, kar zmanjšuje delež NEK v dejanski slovenski proizvodnji električne energije. Tako so slovenske elektrarne v letu 2016 proizvedle skupaj 15.745 GWh električne energije, dejanska slovenska proizvodnja električne energije pa je bila manjša in je znašala 13.030 GWh. Proizvodnja se je v primerjavi z letom 2015 povečala za 1,3 TWh, kar je posledica večje proizvodnje hidroelektrarn, termoelektrarne in NEK. K proizvodnji električne energije na območju Slovenije so v letu 2016 največ prispevale termoelektrarne, v katerih je bilo proizvedenih 34,6 % vse električne energije, namenjene slovenskemu trgu. Deležu termoelektrarn sledijo hidroelektrarne s 33,7 % in jedrska elektrarna z 20,8 %.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov energije in s soproizvodnjo toplote in elektrike

V letu 2016 je bilo proizvedenih 1003,5 GWh električne energije iz elektrarn, vključenih v podporno shemo. Ta je namenjena spodbujanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov (OVE) ter visoko učinkovite soproizvodnje toplote in električne energije (SPE). Kot je vidno iz tabele 5, se je količina proizvedene električne energije iz teh elektrarn glede na leto 2015 povečala. Pomemben del povečanja je posledica dobrih hidroloških razmer, torej povečane proizvodnje v hidroelektrarnah. Na povečanje skupne proizvodnje elektrarn, vključenih v podporno shemo, je vplivalo tudi povečanje proizvodnje v bioplinskih elektrarnah in elektrarnah na biomaso. Čeprav se je povečala proizvodnja v elektrarnah, ki so vključene v podporno shemo, pa je delež proizvodnje teh elektrarn glede na celotno proizvedeno električno energijo v Sloveniji padel za 0,7 odstotne točke, in sicer z 8,4 % v letu 2015 na 7,7 % v letu 2016. Dobre hidrološke razmere so vplivale na povečano proizvodnjo tudi v hidroelektrarnah, ki niso vključene v podporno shemo. Večja skupna rast proizvodnje v teh hidroelektrarnah in v Termoelektrarni Šoštanj je tako zmanjševala delež proizvedene električne energije elektrarn, vključenih v podporno shemo.

Celotna inštalirana moč se v letu 2016 glede na leto 2015 ni bistveno spremenila, se je pa precej zmanjšala inštalirana moč elektrarn, vključenih v podporno shemo. Delež inštalirane moči elektrarn, vključenih v podporno shemo, je s tem padel za 0,5 odstotne točke – na 11,7 %.

Tabela 5

DELEŽ INŠTALIRANE MOČI IN PROIZVEDENE ELEKTRIČNE ENERGIJE, VKLJUČENE V PODPORNO SHEMO

Leto	Inštalirana moč, vključena v podporno shemo (MW)	Celotna inštalirana moč v RS (MW)	Delež inštalirane moči, vključene v podporno shemo	Proizvedena el. energija, vključena v podporno shemo (GWh)	Celotna proizvedena el. energija v RS (GWh)	Delež proizvedene el. energije, vključene v podporno shemo
2012	307,990	3.260,367	9,4 %	654,0	12.250,1	5,3 %
2013	393,230	3.273,570	12,0 %	802,9	12.913,2	6,2 %
2014	411,967	3.834,470	10,7 %	905,9	13.597,5	6,7 %
2015	432,752	3.542,229	12,2 %	980,8	11.740,9	8,4 %
2016	412,025	3.536,603	11,7 %	1003,5	13.029,5	7,7 %

Vira: Borzen, agencija

V letu 2016 je bilo na podlagi Uredbe o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije priključenih skupaj 136 proizvodnih naprav za samooskrbo s skupno močjo 1100,8 kW. Povprečna moč priključene naprave znaša 8,1 kW, glede na vir pa gre v glavnem za sončne elektrarne (131 sončnih in pet malih hidroelektrarn). Večina proizvodnih naprav je bila priključenih v drugi polovici leta 2016, zato je bilo na merilnih mestih proizvodnih naprav, vključenih v sistem samooskrbe, v obračunskem obdobju bistveno več prevzete kot oddane električne energije – iz omrežja je bilo prevzete 411.346 kWh električne energije, oddane pa 193.487 kWh.

3.1.2 Poraba električne energije

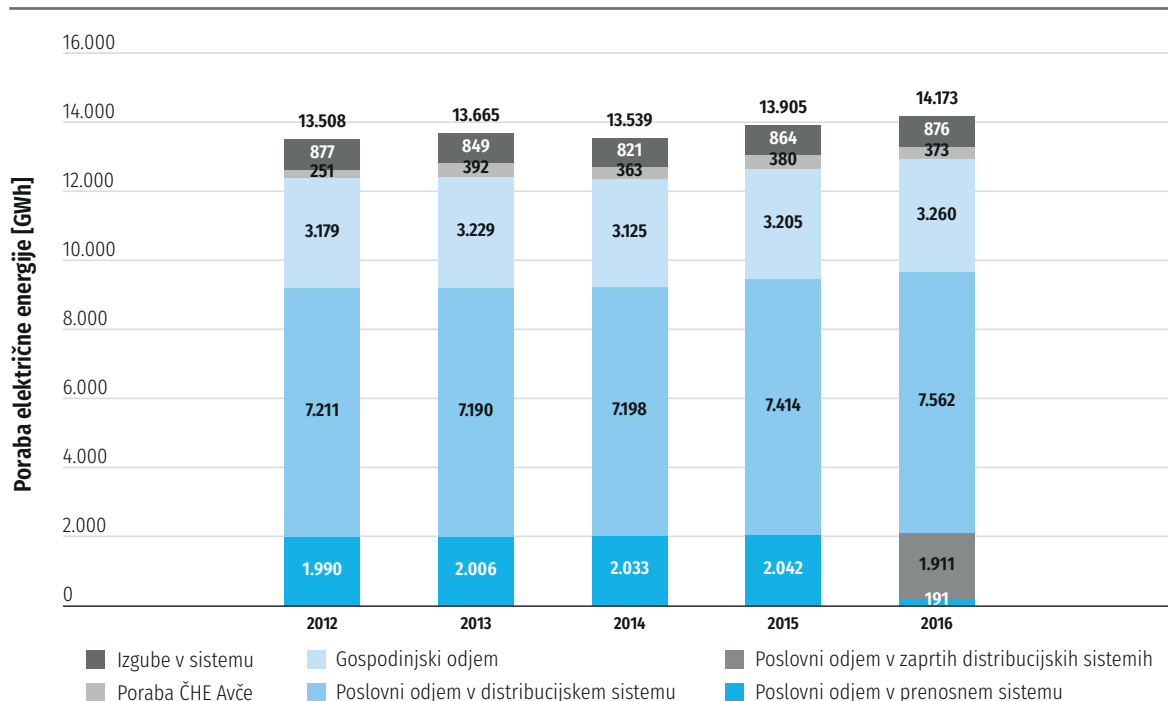
Skupna poraba električne energije v Sloveniji je znašala 14.173 GWh oziroma brez upoštevanja izgub v prenosnem in distribucijskem sistemu 13.297 GWh. V primerjavi z letom 2015 je bila skupna poraba večja za 268 GWh oziroma za 1,9 %. Trije neposredni odjemalci, ki so priključeni na prenosni sistem, so porabili 191 GWh električne energije. Poraba odjemalcev, priključenih na distribucijski sistem, je bila večja za 1,9 % in je znašala 10.822 GWh, poraba odjemalcev v zaprtih distribucijskih sistemih pa je znašala 1911 GWh. Črpalna hidroelektrarna (ČHE) Avče je za črpanje vode za akumulacijo porabila 373 GWh, kar je nekoliko manj kot leta 2015. Izgube v prenosnem in distribucijskem sistemu so znašale 876 GWh električne energije, vanje so vključene tudi izgube zaradi tranzita, uvoza in izvoza električne energije.

1,9 %
večja skupna poraba
električne energije
kot v letu 2015

Največja urna obremenitev prenosnega elektroenergetskega sistema je znašala 1978 MW, kar je 74 MW manj kot v letu 2015. Dosežena je bila 20. decembra v 12. urnem bloku (med 11. in 12. uro).

Slika 7

PORABA ELEKTRIČNE ENERGIJE V OBDOBJU 2012–2016

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Tabela 6

PORABA ELEKTRIČNE ENERGIJE V LETIH 2015 IN 2016

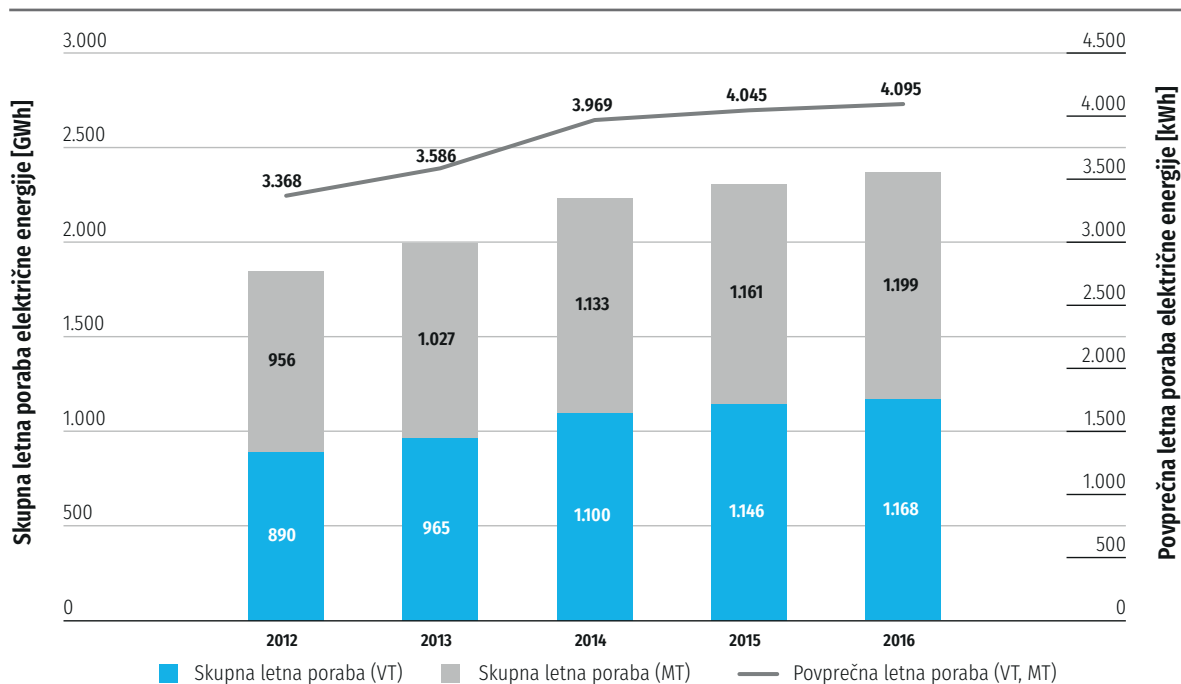
Poraba električne energije [GWh]	2015	2016	Indeks
Poslovni odjem na prenosnem sistemu	2.042	191	9,4
Poslovni odjem na distribucijskem sistemu	7.414	7.562	102,0
Poslovni odjem v zaprtih distribucijskih sistemih	–	1.911	–
Skupaj poslovni odjem	9.456	9.664	102,2
Gospodinski odjem	3.205	3.260	101,7
– od tega enotarifni odjem	898	892	99,3
– od tega dvotarifni odjem	2.307	2.367	102,6
Poraba ČHE Avče v črpalnem režimu	380	373	98,2
Skupaj odjem pri končnih odjemalcih	13.041	13.297	102,0
Izgube v prenosnem in distribucijskem sistemu	864	876	101,4
Poraba električne energije skupaj	13.905	14.173	101,9
Oddaja električne energije v tujino	9.094	9.419	103,6
Skupaj	22.999	23.592	102,6

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Poraba električne energije, vključno z izgubami v sistemu in ob upoštevanju, da polovični delež proizvodnje NEK pripada Hrvaški, ni bila v celoti pokrita iz proizvodnih virov z območja Slovenije. Pokritost slovenske porabe z domačimi proizvodnimi viri je znašala približno 88 %. Oddaja električne energije v tujino po prenosnem in distribucijskem sistemu je znašala 9419 GWh, od tega je 2711 GWh polovica proizvodnje iz jedrske elektrarne Krško, ki pripada Hrvaški, iz tujine pa smo prejeli 8359 GWh električne energije.

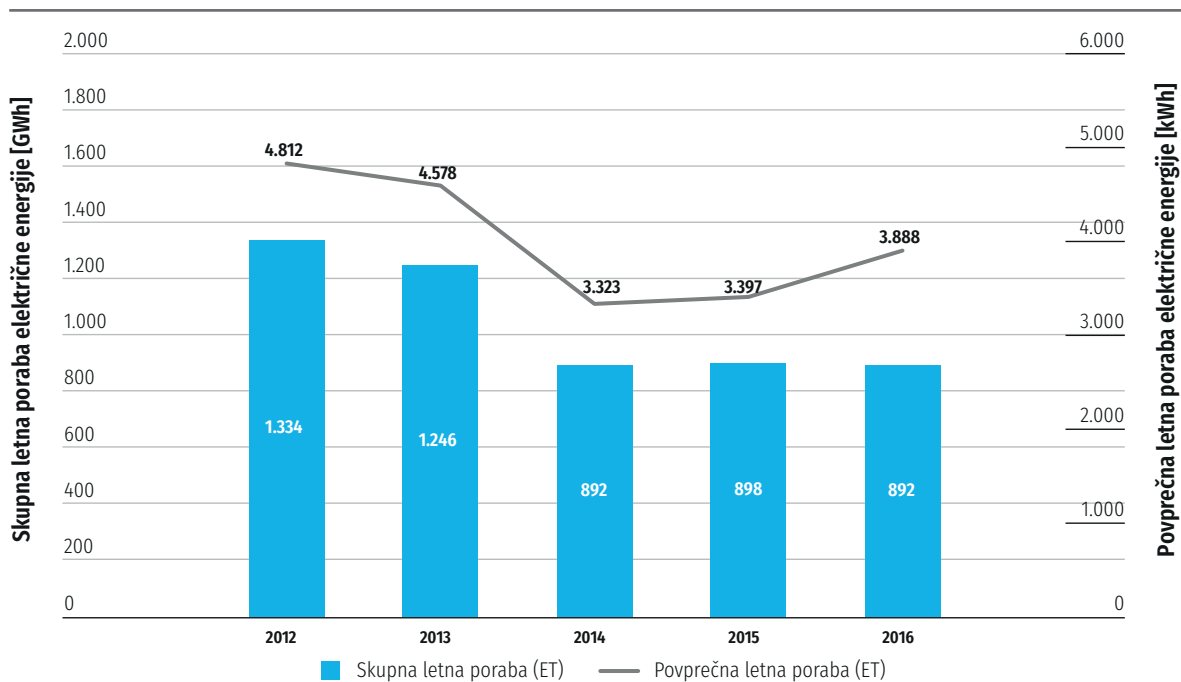
Na slikah 8 in 9 sta prikazani skupna in povprečna letna poraba električne energije gospodinskih odjemalcev z enotarifnim in dvotarifnim odjemom. S slike 8 je razvidna stalna rast skupne in povprečne letne porabe električne energije v zadnjih petih letih pri gospodinskih odjemalcih, ki uporabljajo dvotarifni odjem. Slika 9 kaže gibanje porabe električne energije gospodinskih odjemalcev z enotarifnim odjemom v obdobju 2012–2016. Leta 2016 se skupna poraba teh odjemalcev glede na predhodno leto ni bistveno spremenila, se pa je povečala povprečna letna poraba električne energije. Število odjemalcev z enotarifnim odjemom je bilo za 1,5 odstotne točke manjše.

Slika 8

SKUPNA IN POVPREČNA LETNA PORABA GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV Z DVOTARIFNIM ODJEMOM ELEKTRIČNE ENERGIJE V OBDOBJU 2012–2016

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

Slika 9

SKUPNA IN POVPREČNA LETNA PORABA GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV Z ENOTARIFNIM ODJEMOM ELEKTRIČNE ENERGIJE V OBDOBJU 2012–2016

Viri: podatki elektrooperaterjev, agencija

3.2 Reguliranje omrežnih dejavnosti

3.2.1 Ločitev dejavnosti

Elektroenergetska podjetja, ki opravljajo prenosne in distribucijske dejavnosti, morajo zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje prenosne in distribucijske dejavnosti, kot bi se to od njih zahtevalo, če bi ti dejavnosti opravljala ločena podjetja.

Dejavnost gospodarske javne službe (GJS) systemskega operaterja se izvaja v pravni osebi, ki zraven prenosne dejavnosti opravlja še dejavnosti, ki niso elektroenergetske. Družba ELES v letnem poročilu razkriva ločene računovodske izkaze za navedeni dejavnosti in tudi sodila za razporejanje sredstev in obveznosti, stroškov ter odhodkov in prihodkov, ki jih upošteva pri sestavi ločenih računovodskih evidenc in ločenih računovodskih izkazov.

Dejavnost GJS distribucijskega operaterja se izvaja v ločeni pravni osebi in je edina dejavnost, ki jo izvaja. Tako družba SODO za potrebe regulative ne pripravlja ločenih računovodskih izkazov.

SODO je na podlagi soglasja Vlade Republike Slovenije s pogodbo prenesel izvajanje GJS distribucijskega operaterja na distribucijska podjetja. Distribucijska podjetja zraven dejavnosti, ki jim jo je na podlagi pogodbenega razmerja prenesel v izvajanje SODO, opravljajo še druge dejavnosti, ki niso elektroenergetske. Zato so distribucijska podjetja v poslovnih knjigah zagotovila ločene računovodske evidence in sestavila ločene računovodske izkaze za dejavnost, ki so jo na podlagi pogodbenega razmerja prenesle v izvajanje SODO, in druge dejavnosti, ki niso elektroenergetske dejavnosti. Distribucijska podjetja so v letnem poročilu razkrila ločene računovodske izkaze za navedene dejavnosti in tudi sodila za razporejanje sredstev in obveznosti, stroškov ter odhodkov in prihodkov, ki jih upoštevajo pri sestavi ločenih računovodskih evidenc in ločenih računovodskih izkazov.

3.2.2 Tehnične storitve operaterjev

3.2.2.1 Zagotavljanje sistemskih storitev

Sistemske storitve so storitve, ki jih mora zagotavljati sistemski operater, da omogoči normalno obratovanje celotnega elektroenergetskega sistema. Sistemske storitve na ravni slovenskega elektroenergetskega sistema zagotavlja sistemski operater ELES. To poglavje obravnava le tiste sistemske storitve, ki so se v letu 2016 financirale iz omrežnine za prenosni sistem. Te sistemske storitve so:

- sekundarna in terciarna regulacija frekvence in moči,
- regulacija napetosti in
- zagon agregatov brez zunanjšega napajanja.

Za leto 2016 je ELES predvidel naslednji obseg sistemskih storitev:

- rezerva za sekundarno regulacijo frekvence in moči: ±60 MW,
- rezerva za terciarno regulacijo frekvence in moči: +348 MW, -185 MW.

ELES je tudi za leto 2016 predvidel obseg rezerve za sekundarno regulacijo v višini ±60 MW, kar je enako kot v letu 2015, vendar 20 MW manj kot v predhodnih letih. Ta obseg je utemeljen s tem, da v sistemu ni primernih proizvodnih enot, ki bi lahko zagotavljale večji obseg rezerve, hkrati pa so se potrebe po tej rezervi nekoliko zmanjšale po vzpostavitvi sporazuma o medsystemski izmenjavi med systemskima operaterjema Slovenije in Avstrije, ki je bil podpisan leta 2013. Sporazum omogoča izmenjavo energije trenutnih odstopanj v primerih, ko regulacijski območji odstopata v nasprotnih smereh, med njima pa so na voljo proste prenosne zmogljivosti. Temu sporazumu se je v letu 2016 pridružil tudi hrvaški sistemski operater.

Na področju potrebne rezerve za terciarno regulacijo v letu 2016 ni bilo sprememb glede na predhodna leta. Kljub obratovanju šestega bloka v TE Šoštanj je potrebna pozitivna rezerva ostala na ravni, ki predstavlja polovico moči NEK, potrebna negativna rezerva pa na ravni možnega izpada ČHE Avče v črpalnem

Manjše potrebe po rezervi za sekundarno regulacijo zaradi sporazuma o sodelovanju med systemskimi operaterji Slovenije, Avstrije in Hrvaške

režimu. Razlog, da potrebne pozitivne rezerve za terciarno regulacijo v letu 2015 ni bilo treba povečati na 546 MW, kolikor znaša moč TEŠ 6, je v dejstvu, da ima ELES sklenjen ustrezen sporazum s sistemskima operaterjema Hrvaške ter Bosne in Hercegovine, po katerem vsi trije sistemski operaterji, ki obratujejo v okviru regulacijskega bloka Slovenija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, vsak s svojim deležem sodelujejo pri skupnem zagotavljanju rezerve za terciarno regulacijo.

Ker je ELES že ob koncu leta 2013 sklenil sporazume za zagotavljanje večine sistemskih storitev za obdobje 2014–2018, dodatno pa v letu 2014 še sporazum o zagotavljanju dela preostale manjkajoče pozitivne rezerve za terciarno regulacijo, je moral za leto 2016 z novimi sporazumi zagotoviti še 154 MW pozitivne rezerve za terciarno regulacijo in 180 MW negativne rezerve za terciarno regulacijo.

Preostalo rezervo za pozitivno terciarno regulacijo je ELES razdelil na dva produkta, pri čemer je bil prvi produkt v višini 134 MW klasična rezerva v proizvodnih objektih (produkt 2016), drugi pa 20 MW z vključevanjem razpršene proizvodnje in prilagajanjem odjema (produkt DSM). Preostale ponudnike je ELES izbral na dveh javnih dražbah. Dražbo za klasično rezervo je izvedel 4. decembra 2015, dražbo za produkt DSM pa 25. novembra 2015. Pregled vseh produktov rezerve za izvajanje pozitivne terciarne regulacije je prikazan v tabeli 7.

Tabela 7

PREGLED PRODUKTOV POZITIVNE TERCIARNE REZERVE ZA LETO 2016

Produkt	Produkt 14–18	Produkt 15–18	Produkt 2016	Produkt DSM
Obdobje zakupa	2014–2018	2015–2018	2016	2016
Količina (MW)	144	50	134	20
Izvor rezerve	Slovenija	Slovenija	Slovenija	Slovenija
Čas aktivacije	≤ 5 min	≤ 15 min	≤ 15 min	≤ 15 min
Čas najave spremembe aktivacije	≤ 15 min	≤ 15 min	≤ 15 min	≤ 15 min
Število aktivacij	Neomejeno	Neomejeno	Neomejeno	Neomejeno, vendar največ 2-krat na dan
Čas nerazpoložljivosti po aktivaciji	0 min	≤ 30 min	≤ 30 min	≤ 10 ur
Trajanje ene aktivacije	≤ 6 h	≤ 6 h	≤ 4 h	≤ 2 h

Vir: ELES

Rezultati javnih dražb za zakupe posameznih produktov rezerve za pozitivno terciarno regulacijo za leto 2016 so prikazani v tabeli 8. V njej so predstavljeni tudi rezultati javne dražbe za zakup produkta rezerve za terciarno regulacijo v obdobju 2014–2018, ki jo je ELES izvedel 18. novembra 2013, in v obdobju 2015–2018, ki jo je izvedel 10. decembra 2014.

Tabela 8

REZULTATI DRAŽBE ZA ZAKUP REZERVE ZA TERCIARNO REGULACIJO ZA LETO 2016

Produkt	Zakupljena moč (MW)	Cena zakupa (EUR/MW)	Cena energije (EUR/MWh)
Produkt 14-18			
Ponudnik 1	10	55.000,00	145,79
Ponudnik 2	134	68.300,00	107,79
Produkt 15-18			
Ponudnik 1	50	47.000,00	151,22
Produkt 2016			
Ponudnik 1	134	35.000,00	240,00
Produkt DSM			
Ponudnik 1	15	37.500,00	230,00
Ponudnik 2	5	28.980,00	235,00

Vir: ELES

Glede vrednosti, prikazanih v tabeli 8, je treba poudariti, da se iz omrežnine za prenosni sistem financirajo le stroški zakupa rezervnih zmogljivosti, stroški energije pri aktiviranju rezerve pa se financirajo iz bilančnega obračuna.

ELES je za leto 2016 izvedel tudi zakup rezerve za izvajanje negativne terciarne regulacije v obsegu –185 MW, ki je potrebna za primer izpada največje enote odjema v sistemu, to je izpada ČHE Avče v črpalnem režimu. Na javni dražbi je bil izbran ponudnik, ki je to storitev v celotnem obsegu ponujal po ceni 42.500,00 EUR/MW, pri čemer je cena energije iz aktivacije znašala –180,00 EUR/MWh.

Ponudnike sistemskih storitev zagotavljanja rezerve za sekundarno regulacijo frekvence in moči, regulacijo napetosti ter zagotavljanje zagona agregatov brez zunanje napajanja za obdobje 2014–2018 je ELES že ob koncu leta 2013 izbral na podlagi neposrednih pogajanj s potencialnimi ponudniki teh storitev. Zaradi narave preostalih sistemskih storitev je lahko izbral le ponudnike, ki so ponujali storitve s proizvodnimi viri, lociranimi znotraj regulacijskega območja Slovenije.

Pri izvajanju sekundarne regulacije frekvence in moči je ELES v letu 2016 angažiral 50,8 GWh pozitivne in 105,4 GWh negativne energije. K temu je treba dodati, da je v okviru sporazuma o medsystemski izmenjavi v letu 2016 ELES za izravnavo presežkov v sistemu izvozil 114,2 GWh, medtem ko je za izravnavo primanjkljajev uvozil 34,0 GWh. V okviru izvajanja pozitivne terciarne regulacije je ELES angažiral 8880 MWh energije, kar je 1316 MWh manj kot v letu 2015.

3.2.2.2 Izravnava odstopanj in bilančni obračun

Za izravnavo odstopanj elektroenergetskega sistema od napovedanih voznih redov je v Sloveniji odgovoren sistemski operater ELES. Kadar trenutne razmere proizvodnje in odjema v sistemu odstopajo od napovedanih vrednosti, mora sistemski operater spremeniti razmerje med proizvodnjo in odjemom v sistemu. To največkrat pomeni, da mora ali povečati ali zmanjšati proizvodnjo električne energije. Za manjša odstopanja v sistemu v ta namen uporabi samodejno sekundarno regulacijo, v primeru večjih odstopanj pa mora angažirati rezervo za terciarno regulacijo ali kupiti oziroma prodati energijo na izravnalnem trgu. Izravnava odstopanj povzroča sistemskemu operaterju stroške, ki jih morajo pokriti njihovi povzročitelji. V ta namen imamo v Sloveniji vzpostavljeno bilančno shemo, ki jo sestavljajo bilančne skupine, v okviru katerih lahko deluje neomejeno število bilančnih podskupin. Bilančne skupine in podskupine so člani bilančne sheme, ki jih predstavljajo odgovorne osebe bilančnih skupin ali podskupin. Pravila za delovanje organiziranega trga z električno energijo določajo, da so odgovorni bilančnih skupin zadolženi za

Povprečna cena za pozitivna odstopanja je bila nižja za 18,7, povprečna cena za negativna odstopanja pa kar za 36,1 %

ohranjanje tržnih planov in obratovalnih napovedi svojih bilančnih skupin v okvirih napovedanih vrednosti. Tržni plan predstavlja vsoto vseh sklenjenih zaprtih pogodb člana bilančne sheme, obratovalna napoved pa napovedano oddajo in odjem električne energije za prevzemno-predajna mesta, za katera ima član bilančne sheme sklenjene odprte pogodbe. Na slovenskem organiziranem trgu z električno energijo imamo obračunsko obdobje, ki je enako eni uri. Kadar v neki uri realizacija člana bilančne sheme ni enaka vrednosti, ki jo določata njegov tržni plan in obratovalna napoved, govorimo o odstopanju člana bilančne sheme. Če je realizacija člana bilančne sheme manjša od napovedane (primanjkljaj energije), govorimo o pozitivnem odstopanju, če je večja od napovedane (višek energije), pa govorimo o negativnem odstopanju. Odstopanja posameznih članov bilančne sheme se velikokrat medsebojno izničijo, saj nekateri člani odstopajo v pozitivno smer, drugi pa v negativno. Cena, po kateri člani bilančne sheme plačujejo stroške odstopanj, je odvisna od tega, kakšne stroške s svojimi odstopanju povzročajo sistemskemu operaterju. V obračunskih intervalih, v katerih odstopa celotni sistem in ima sistemski operater dodatne stroške, so cene odstopanj višje kot v primerih, ko sistem zaradi medsebojne izravnave odstopanj posameznih bilančnih skupin v celoti ne odstopa od napovedanih vozniš redov.

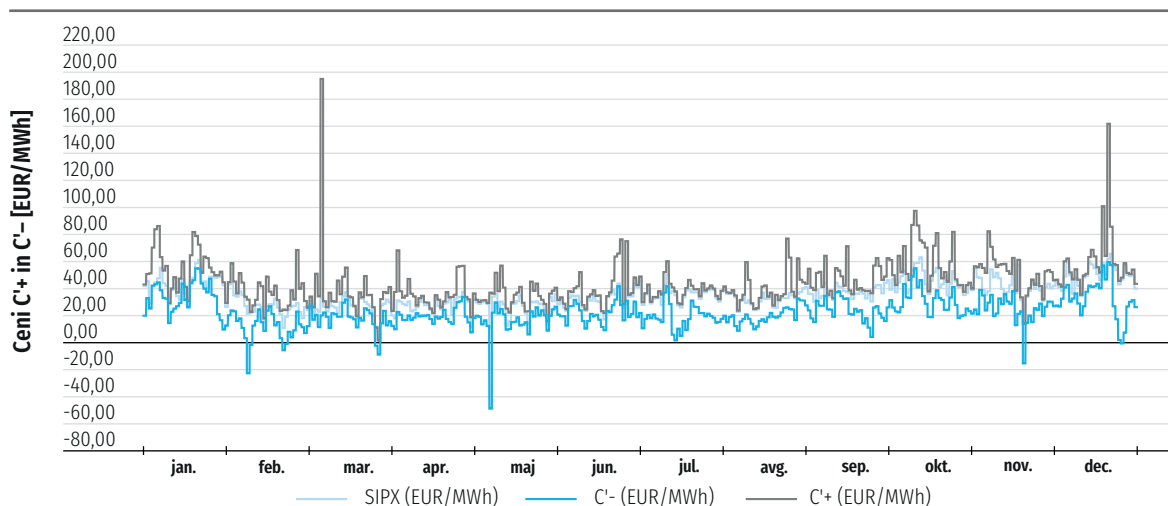
Za izvajanje bilančnega obračuna je v Sloveniji odgovoren operater trga, to je Borzen. Ta najprej za vsako bilančno skupino za vsak obračunski interval določi skupno količino odstopanj. Nato določi še vrednost teh odstopanj, pri čemer upošteva dejanske stroške, ki jih je imel ELES z izravnavo, in urni indeks cene električne energije na slovenski borzi z električno energijo. Tako določi osnovni ceni za obračun odstopanj C+ in C-. Cena C+ se nanaša na pozitivna odstopanja, cena C- pa na negativna. Operater trga v vsakem mesecu opravi korekcijo osnovnih cen za odstopanja na način, da prihodki in odhodki iz naslova bilančnih obračunov bilančnih skupin pokrijejo vse stroške, ki jih ima sistemski operater z izravnavo odstopanj. Tako dobi izpeljani ceni odstopanj C+ in C-. Na podlagi obračunov v vseh obračunskih intervalih in korekcij cen C+ in C- operater trga vsak mesec izvede finančni obračun odstopanj.

Prvega januarja 2016 so začela veljati spremenjena Pravila za delovanje trga z elektriko, ki so prinesla spremembo tudi pri določanju cen odstopanj. V pravila je bilo dodano novo določilo glede upoštevanja cene izravnalne energije iz naslova medsystemske izravnave. V vsakem obračunskem intervalu je ta cena omejena z vrednostjo urnega indeksa cene elektrike na slovenski borzi električne energije SIPX. Za vsak obračunski interval se vrednost urnega indeksa cene izračuna posebej za pozitivna in negativna odstopanja, tako da je cena za pozitivna odstopanja večja ali enaka urnemu indeksu cene elektrike SIPX, cena za negativna odstopanja pa je manjša ali enaka urnemu indeksu cene elektrike SIPX.

Slika 10 prikazuje gibanja izpeljanih cen odstopanj C+ in C- ter indeksa cen na slovenski borzi električne energije SIPX v letu 2016.

Slika 10

POVPREČNE DNEVNE VREDNOSTI OSNOVNIH CEN ODSTOPANJ C+ IN C- TER INDEKSA SIPX V LETU 2016

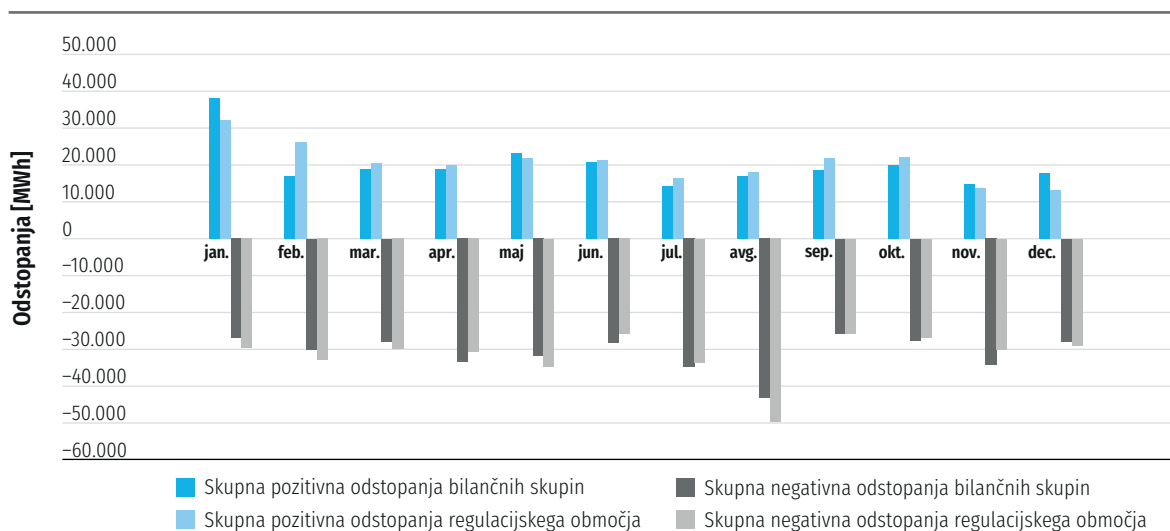
Vir: Borzen

Kot osnovo za izračun osnovnih cen za odstopanja C+ in C-, posledično pa tudi za izračun izpeljanih cen odstopanj C+ in C-, operater trga uporablja indeks slovenske borze električne energije SIPX. V obdobju od januarja do konca decembra je bila povprečna vrednost izpeljane cene za pozitivna odstopanja C+ 44,64 EUR/MWh, za negativna odstopanja C- pa 22,60 EUR/MWh. Cena C+ je najvišjo vrednost dosegla 7. marca v 20. urnem bloku, ko je znašala 2151,29 EUR/MWh, cena C- pa je najvišjo vrednost dosegla 21. januarja v 18. urnem bloku. Najnižja vrednost C+ je bila dosežena 27. marca v 4. urnem bloku, ko je znašala -7,78 EUR/MWh, najnižja vrednost C- pa 8. maja v 16. urnem bloku, ko je znašala -668,52 EUR/MWh. Glede na predhodno leto so se povprečne cene odstopanj v letu 2016 znatno znižale. Tako je bila povprečna cena za pozitivna odstopanja nižja za 18,7 %, povprečna cena za negativna pa kar za 36,1 %.

Na sliki 11 so prikazana skupna pozitivna in negativna odstopanja vseh bilančnih skupin v Sloveniji v letu 2016 in skupna odstopanja slovenskega regulacijskega območja.

Slika 11

SKUPNA Odstopanja v slovenskem elektroenergetskem sistemu v letu 2016

Vira: Borzen, ELES

Najvišja pozitivna odstopanja bilančnih skupin so bila zabeležena v januarju, najvišja negativna pa v avgustu 2016. Skupna letna pozitivna odstopanja regulacijskega območja so znašala 247.527 MWh, negativna pa 378.773 MWh. Hkrati so skupna letna odstopanja vseh bilančnih skupin znašala 239.765 MWh, negativna pa 371.020 MWh. V primerjavi s prejšnjimi leti so se pozitivna odstopanja tako na ravni regulacijskega območja kot na ravni vseh bilančnih skupin (BS) zmanjšala, negativna odstopanja pa so se na ravni regulacijskega območja povečala.

Tabela 9

GIBANJE SKUPNIH Odstopanj bilančnih skupin in regulacijskega območja Slovenije v obdobju 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Skupna pozitivna odstopanja BS (MWh)	306.370	301.777	299.692	300.292	239.765
Skupna pozitivna odstopanja regulacijskega območja (MWh)	132.460	161.056	232.311	258.325	247.527
Skupna negativna odstopanja BS (MWh)	-430.519	-397.808	-330.305	-387.450	-371.020
Skupna negativna odstopanja regulacijskega območja (MWh)	-255.025	-234.919	-292.514	-346.660	-378.773

Vira: Borzen, ELES

Zmanjšanje pozitivnih odstopanj v letu 2016 glede na leto 2015 lahko vsaj delno pripišemo novemu načinu določanja cen za odstopanja, ki odgovorne bilančnih skupin spodbuja k natančnejšemu napovedovanju tržnih planov in obratovalnih napovedi. Vendar pa tega ne moremo trditi za negativna odstopanja, ki so v letu 2016 ostala na podobni ravni kot v letu 2015. Velik delež negativnih odstopanj lahko pripišemo predvsem vedno večjemu deležu nepredvidljive proizvodnje iz obnovljivih virov.

V letu 2016 je bilo v bilančno shemo operaterja trga na novo vključenih osem članov, od tega po štiri domače in tuje družbe. V istem obdobju je iz bilančne sheme izstopilo kar 17 članov, razlogi za to pa so bili različni. Večina izstopov članov iz bilančne sheme je bila posledica poslovnih razlogov, na primer združevanje podjetij ali prenehanje članstva na slovenski borzi. K zmanjšanju števila članov pa je prispeval tudi nov način nakupa energije za izgube v distribucijskem omrežju, ki je bil za leto 2016 izveden za celotno slovensko elektrodistribucijsko omrežje in ločeno za vsako od petih distribucijskih območij. Posledično se je zato število članov bilančne sheme zmanjšalo za štiri. Tako je ob koncu leta 2016 bilo v Sloveniji registriranih 54 bilančnih skupin, 17 slovenskih in 37 tujih podjetij, in 21 bilančnih podskupin, 18 slovenskih in tri tuja podjetja. Skupno število članov bilančne sheme se je v letu 2016 tako zmanjšalo za devet, kar je tudi prvo zmanjšanje števila članov bilančne sheme po letu 2010.

3.2.2.3 Varnost in zanesljivost obratovanja ter kakovost oskrbe

Za zagotavljanje varnosti in zanesljivosti obratovanja se v slovenskem prenosnem sistemu uporablja kriterij n-1. Uporablja se tako pri načrtovanju omrežja kot tudi pri normalnem obratovanju. Uporaba tega kriterija, ki je temeljni standard varnosti in zanesljivosti obratovanja, pomeni, da lahko omrežje v primeru izpada katerega koli elementa, kakršni so daljnovodi ali transformatorji, še naprej normalno obratuje in ne pride do preobremenitve katerega koli drugega elementa omrežja. Enak kriterij se uporablja tudi pri načrtovanju in obratovanju sredjenapetostnega distribucijskega omrežja. Razlika glede na prenosno omrežje je le v obratovanju, saj lahko izpad elementa v distribucijskem omrežju povzroči krajšo prekinitev, ki je potrebna za ročni preklop in vzpostavitev napajanja z druge strani omrežja.

Na sistemski ravni se z uvedbo ustreznega reguliranja s pomočjo kakovosti oskrbe skuša izboljševati ali ohraniti že doseženo raven kakovosti oskrbe z optimalnimi stroški. Pri obravnavi kakovosti oskrbe z električno energijo se izvajajo različne aktivnosti, kot so spremljanje, poročanje in analiza podatkov pri naslednjih opazovanih dimenzijah: neprekinjenost napajanja, komercialna kakovost in kakovost napetosti. Za področje neprekinjenosti napajanja je v letu 2016 agencija začela tudi s postopkom presoje poročenih podatkov. Agencija poleg navedenih aktivnosti izvaja reguliranje s kakovostjo oskrbe tudi z objavo podatkov in analiz, ki jih javno objavi v poročilu o kakovosti oskrbe z električno energijo.

Elektrooperaterja in distribucijska podjetja uporabljajo pri izvrševanju svojih nalog mednarodno veljavne standarde ter slovenske standarde in tehnična poročila, ki so sprejeta v sistem slovenske standardizacije. Pri obravnavi neprekinjenosti napajanja in kakovosti napetosti se uporablja v sistem slovenske standardizacije sprejet mednarodni standard SIST EN 50160 – Značilnosti napetosti v javnih razdelilnih omrežjih (angl. Voltage characteristics of electricity supplied by public distribution networks).

Neprekinjenost napajanja

Podatki o neprekinjenosti napajanja se zbirajo, poročajo in analizirajo na podlagi enotne metodologije. S tem je zagotovljena medsebojna primerljivost podatkov o kakovosti oskrbe med posameznimi distribucijskimi podjetji, prav tako tudi mednarodna primerljivost doseženih vrednosti parametrov neprekinjenosti napajanja z drugimi državami Evropske unije.

Prekinitve, ki so posledica krivde elektrooperaterjev ali distribucijskih podjetij, razvrščamo med lastne vzroke. V primerih krivde tretje osebe takšne prekinitve razvrščamo med tuje vzroke. Pri nepričakovanih oziroma nepredvidenih dogodkih, ki niso posledica krivde elektrooperaterja ali distribucijskih podjetij oziroma tretjih oseb, pa se takšne prekinitve po vzroku lahko umeščajo med višjo silo. Agencija je iz podatkov o parametrih SAIDI in SAIFI, ki so izračunani na ravni posameznega distribucijskega podjetja, izračunala agregirane vrednosti parametrov SAIDI in SAIFI glede na število vseh odjemalcev v Sloveniji. Spremljanje

Postopno izboljševanje ravni kakovosti oskrbe, dobava električne energije je bila v povprečju prekinjena 2,5-krat v skupnem trajanju 192 minut

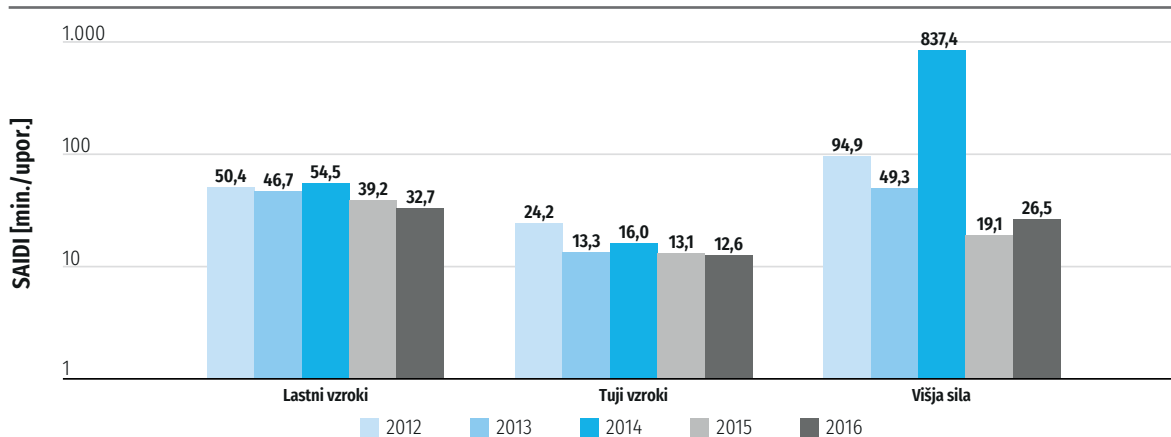
parametrov SAIDI in SAIFI v opazovanem obdobju kaže na postopno izboljševanje ravni kakovosti oskrbe, pri čemer je bila dobava električne energije v letu 2016 v povprečju prekinjena 2,5-krat v skupnem trajanju 192 minut. Prav tako se izboljšuje raven kakovosti oskrbe, za katero je neposredno odgovoren distribucijski operater, saj analiza parametrov neprekinjenosti napajanja zaradi lastnih vzrokov kaže na postopno zmanjševanje parametrov SAIDI in SAIFI z izjemo leta 2014, ki ga je tudi na področju neprekinjenosti napajanja zaznamovala vremenska havarija širših razsežnosti zaradi žledu. V letu 2016 smo sicer ponovno zabeležili manjši porast parametrov zaradi višje sile.

Agencija spremlja tudi parameter kratkotrajnih prekinitev MAIFI, ki se izračunava podobno kot parameter SAIFI, temelji pa na številu kratkotrajnih prekinitev, ki so krajše od treh minut in se ne ločujejo po vzrokih. Tudi v letu 2016 je podobno kot pri večletnem povprečju parameter MAIFI znašal šest kratkotrajnih prekinitev na uporabnika sistema, z izjemo leta 2014, ko je vrednost MAIFI znašala več kot devet kratkotrajnih prekinitev na povprečnega uporabnika sistema.

Na slikah 12 in 13 so prikazane vrednosti parametrov SAIDI in SAIFI v obdobju 2012–2016 za nenačrtovane dolgotrajne prekinitev, ki so ločene po vzrokih prekinitev na lastne vzroke, tuje vzroke in višjo silo, slika 14 pa prikazuje parameter MAIFI za isto opazovano obdobje. Vsi parametri so izračunani na državni ravni.

Slika 12

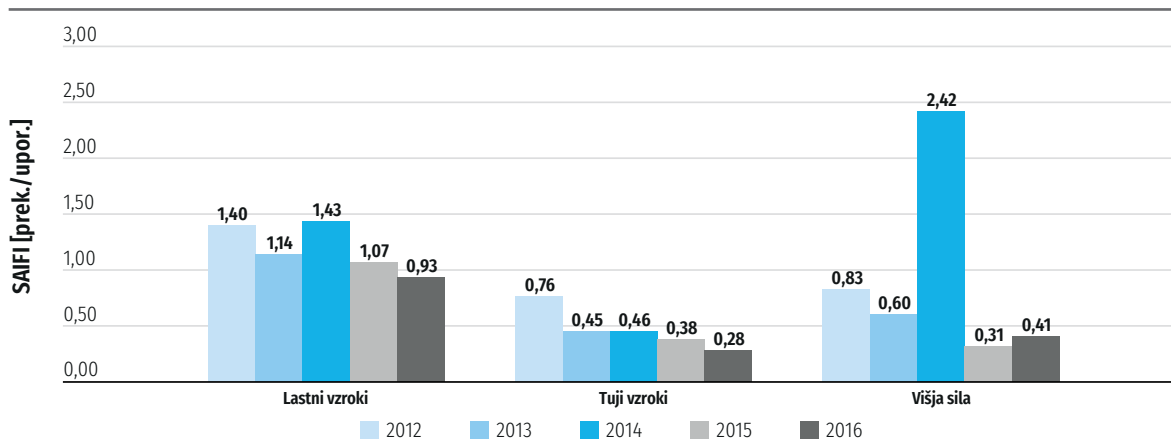
PARAMETER SAIDI ZA NENAČRTOVANE DOLGOTRAJNE PREKINITVE, LOČENE PO VZROKIH, V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Slika 13

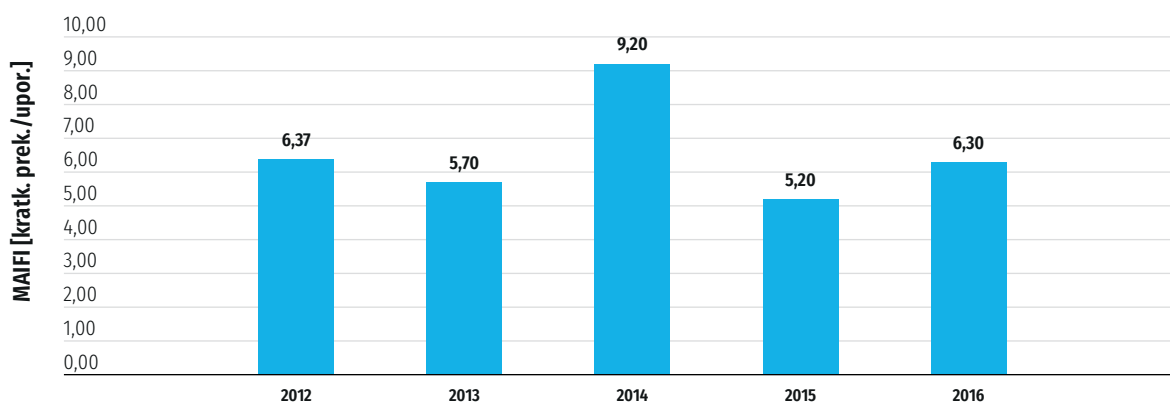
PARAMETER SAIFI ZA NENAČRTOVANE DOLGOTRAJNE PREKINITVE, LOČENE PO VZROKIH, V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Slika 14

PARAMETER MAIFI V OBDOBJU 2012–2016

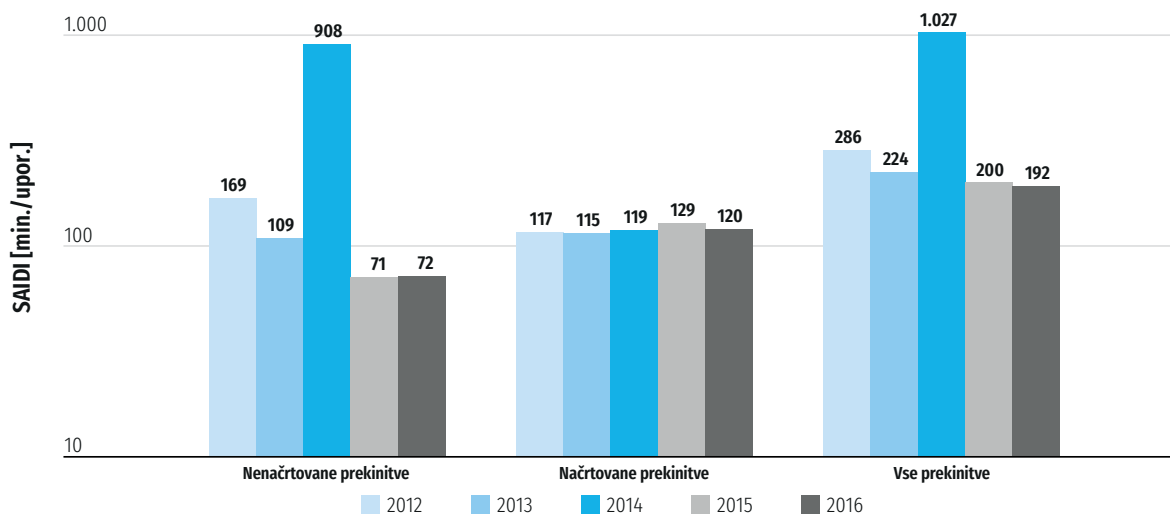

Vir: agencija

Na slikah 15 in 16 so prikazane skupne vrednosti parametrov SAIDI in SAIFI v obdobju 2012–2016 za nenačrtovane, načrtovane in vse prekinitev v Sloveniji.

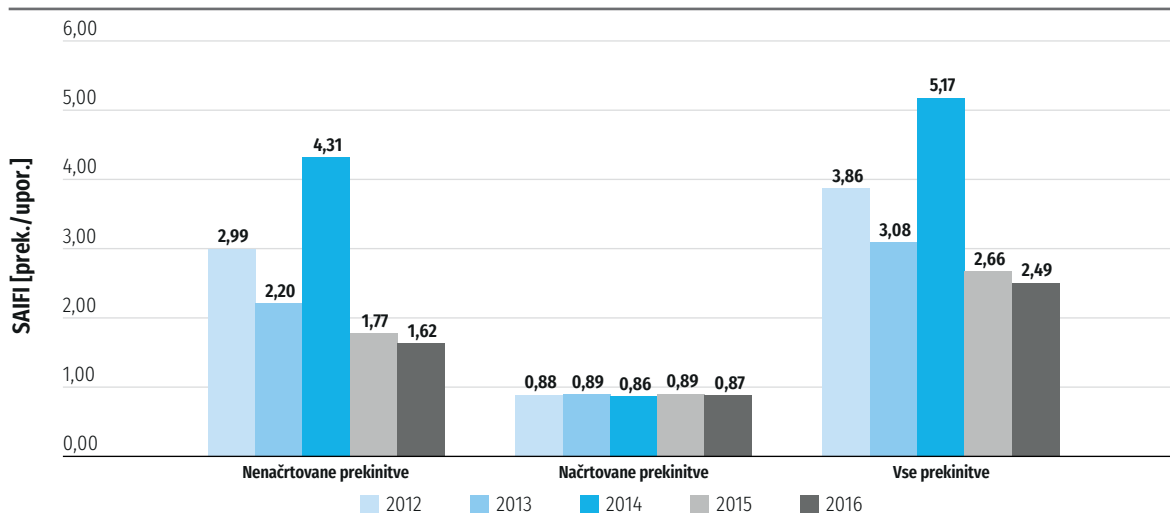
Slika 15

PARAMETER SAIDI ZA VSE DOLGOTRAJNE PREKINITVE, LOČENE PO VZROKIH, V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Slika 16

PARAMETER SAIFI ZA VSE DOLGOTRAJNE PREKINITVE, LOČENE PO VZROKIH, V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Z letom 2016 je agencija začela spremljati tudi podatke o neprekinjenosti napajanja v zaprtih distribucijskih sistemih (ZDS). ZDS Talum in ZDS Jesenice v letu 2016 nista zabeležila prekinitev napajanja, v ZDS Acroni pa so imeli eno nenačrtovano prekinitev zaradi lastnih vzrokov, ki je trajala 12 ur, ter 56 načrtovanih prekinitev v skupnem trajanju 990 ur. V ZDS Petrol Energetika, ki pokriva dve geografski območji, Ravne na Koroškem in Štore, so zabeležili prekinitev napajanja na lokaciji Štore, in sicer 12 nenačrtovanih prekinitev zaradi lastnih vzrokov v skupnem trajanju 38 minut in eno nenačrtovano prekinitev zaradi tujega vzroka, ki je trajala 35 minut. ZDS Petrol Energetika je na isti lokaciji zabeležil tudi eno načrtovano prekinitev v trajanju 720 minut in dve kratkotrajni prekinitvi. Zaradi prekinitev napajanja ZDS niso prejeli nobene pritožbe uporabnika.

Komercialna kakovost

Zahtevana raven komercialne kakovosti je določena s sistemskimi in zajamčenimi standardi komercialne kakovosti. Kršitev zajamčenih standardov komercialne kakovosti, ki so določeni z zakonodajo oziroma jih določi energetska regulator, ima lahko finančne posledice za izvajalca posamezne storitve v obliki plačila nadomestila posameznemu uporabniku. Na podlagi vrednosti sistemskih standardov lahko uporabnik sklepa o pričakovani kakovosti, saj odražajo povprečno raven kakovosti storitev oziroma delež vseh uporabnikov omrežja, ki jim je zagotovljena zahtevana raven kakovosti storitve. V letu 2016 nismo zabeležili nobenega primera izplačila nadomestila uporabniku zaradi kršitev zajamčenega standarda.

Ohranjanje ravni komercialne kakovosti storitev

Analiza parametrov komercialne kakovosti kaže v povprečju ohranjanje ravni kakovosti storitev za uporabnike, saj pri večini parametrov komercialne kakovosti beležimo le manjša nihanja doseženih vrednosti glede na opazovano predhodno obdobje. V tabeli 10 so prikazani razponi (minimalne in maksimalne vrednosti) parametrov komercialne kakovosti v obdobju 2014–2016.

Tabela 10

RAZPON VREDNOSTI PARAMETROV KOMERCIALNE KAKOVOSTI V OBDOBJU 2014–2016

Parameter komercialne kakovosti	2014		2015		2016	
	Min.	Maks.	Min.	Maks.	Min.	Maks.
Priključevanje na sistem						
Povprečni čas, potreben za izdajo soglasja za priključitev (dni)	6,93	22,80	6,68	24,72	6,86	20,00
Povprečni čas, potreben za izdajo ocene stroškov oziroma predračuna za enostavna dela (dni)	1,38	5,50	1,49	6,64	1,90	3,55
Povprečni čas, potreben za izdajo pogodbe o priključitvi na NN-sistem (dni)	2,00	8,00	1,00	6,10	1,00	6,56
Povprečni čas, potreben za aktiviranje priključka na sistem (dni)	2,09	4,60	1,70	4,60	1,50	5,80
Skrb za odjemalce						
Povprečni čas, potreben za odgovore na pisna vprašanja, pritožbe ali zahteve uporabnikov (dni)	3,60	6,40	1,67	4,80	2,11	4,51
Povprečni čas zadržanja klica v klicnem centru (s)	33,33	121,00	24,56	94,66	18,00	122,00
Kazalnik ravni strežbe klicnega centra (%)	64,00	90,00	84,00	90,90	84,67	90,90
Tehnične storitve						
Povprečni čas do ponovne vzpostavitve napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka (06.00–22.00, h)	0,99	2,10	1,01	2,43	1,00	2,17
Povprečni čas do ponovne vzpostavitve napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka (22.00–06.00, h)	1,05	3,59	0,88	2,78	0,60	1,81
Povprečni čas, potreben za odgovor na pritožbo v zvezi s kakovostjo napetosti (dni)	11,10	33,39	8,37	29,04	13,70	21,50
Povprečni čas, potreben za rešitev odstopanj kakovosti napetosti (mesecev)	0,18	81,25	0,25	30,30	0,83	41,00
Merjenje in zaračunavanje						
Povprečni čas, potreben za odpravo okvare števca (dni)	2,80	6,30	0,24	5,40	2,55	6,00
Povprečni čas do vzpostavitve ponovnega napajanja po izklopu zaradi neplačila (h)	0,10	2,50	0,52	4,70	0,15	8,35

Vir: agencija

Na področju komercialne kakovosti se na podlagi poenotenega postopka zbirajo tudi podatki o pritožbah uporabnikov. Iz njih je razvidno, da so se uporabniki sistema distribucijskim podjetjem največkrat pritožili zaradi prekoračitve maksimalnega časa do odprave neskladja odklonov napajalne napetosti in zamud pri izdaji soglasja za priključitev. Sicer pa je bilo za leto 2016 značilno manjše število prejetih pritožb, ki so jih uporabniki naslovili na distribucijskega operaterja, kot v predhodnem letu. Distribucijski operater je od uporabnikov sistema prejel le 22 pritožb oziroma kar 363 manj kot v predhodnem letu. Precej večje število prejetih pritožb so od uporabnikov sistema prejeli dobavitelji električne energije; podrobneje je to področje obravnavano v poglavju, ki se nanaša na pritožbe odjemalcev in reševanje sporov. Podatek o deležu upravičenih pritožb lahko kaže na ozaveščenost uporabnikov o njihovih pravicah, ki jim jih je distribucijski operater dolžan zagotavljati pri opravljanju svojih storitev.

Tabela 11

ŠTEVILO IN DELEŽI UPRAVIČENIH PRITOŽB S PODROČJA KOMERCIALNE KAKOVOSTI V LETU 2016

Vzrok za pritožbo	Število vseh pritožb	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb
Kakovost oskrbe			
Prekoračitev maksimalnega časa trajanja do odprave neskladja odklonov napajalne napetosti	10	6	60 %
Merjenje			
Neizvedeno redno letno odčitavanje števecov s strani pooblaščenega podjetja	1	0	0 %
Obračunavanje in izdajanje računov ter izterjave			
Zamuda pri odgovorih na pisna vprašanja, pritožbe ali zahteve uporabnikov	1	1	100 %
Priključevanje na sistem			
Zamuda pri izdaji soglasja za priključitev	8	2	25 %
Storitve za uporabnike			
Nepravočasna obveščnost uporabnikov o načrtovani prekinitev	2	2	100 %

Vir: agencija

Tudi ZDS so v letu 2016 začeli spremljati kakovost oskrbe na področju komercialne kakovosti. Na ZDS Talam so uporabniki sistema naslovili tri upravičene pritožbe, od katerih se je ena nanašala na odčitavanje števca, dve pa na izdani račun za dobavo električne energije. ZDS Acroni v letu 2016 ni prejel nobene pritožbe uporabnika sistema. V ZDS Jesenice so obravnavali dve vlogi za izdajo soglasja za priključitev in dve vlogi za izdajo pogodbe o priključitvi na sistem. ZDS Jesenice je prejel dve pritožbi uporabnikov sistema, ki sta se nanašali na področje kakovosti napetosti, in tri zahteve za menjavo varovalke. ZDS Petrol Energetika je v letu 2016 obravnaval le eno vlogo za izdajo soglasja za priključitev, in to na lokaciji Štore, pritožb uporabnikov pa niso prejeli.

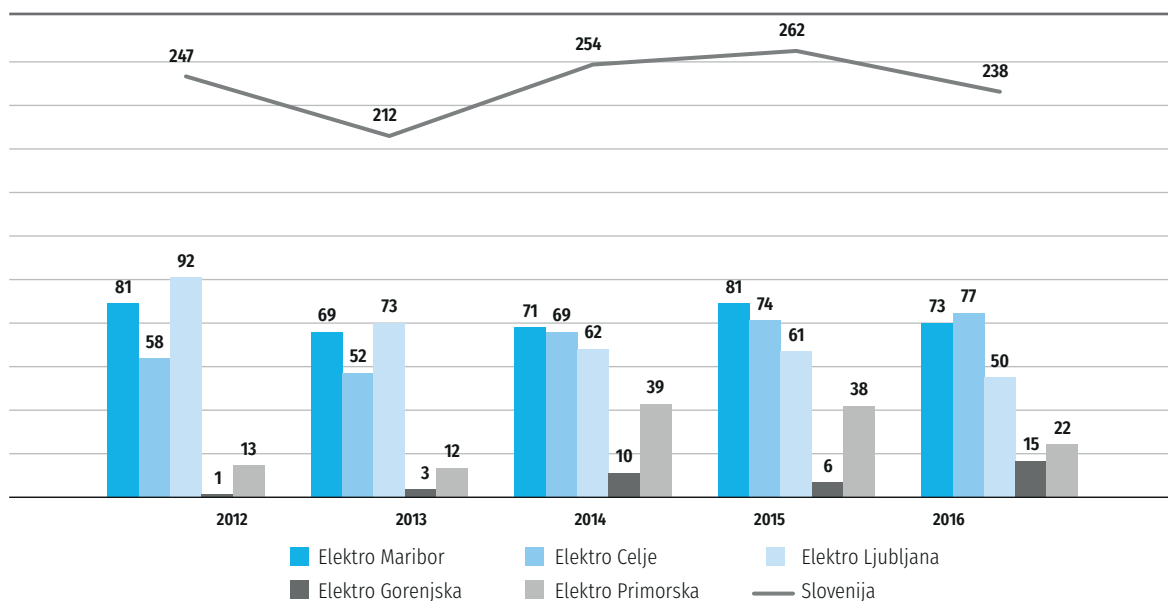
Kakovost napetosti

Elektrooperaterja in distribucijska podjetja morajo izvajati stalni monitoring na meji med prenosnim in distribucijskim sistemom ter na prevzemno-predajnih mestih večjih uporabnikov, občasni monitoring pa se izvaja po vnaprej določenem načrtu. Pri obravnavi pritožbe uporabnika se izvede monitoring kakovosti napetosti, ki traja najmanj en teden. Monitoring kakovosti napetosti se izvaja tudi v postopku izdaje soglasja za priključitev, ko izdajatelj soglasja na ta način preveri razmere glede kakovosti napetosti v sistemu pred priključitvijo novega uporabnika.

Na sliki 17 so ločeno prikazana gibanja števila pritožb s področja kakovosti napetosti po posameznih distribucijskih podjetjih in za celotno Slovenijo. Čeprav se je skupno število pritožb, ki so jih v letu 2016 prejeli distribucijska podjetja in sistemski operater, glede na predhodno leto zmanjšalo, se je delež upravičenih pritožb povečal, kar je razvidno s slike 18.

Slika 17

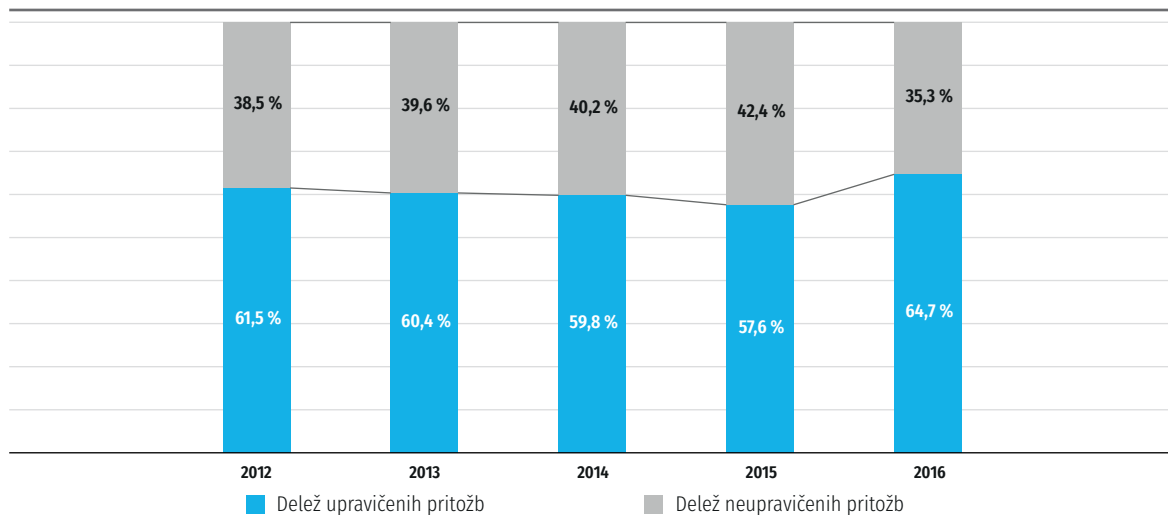
ŠTEVILO PRITOŽB S PODROČJA KAKOVOSTI NAPETOSTI PO DISTRIBUCIJSKIH PODJETJIH IN V SLOVENIJI V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Slika 18

DELEŽ UPRAVIČENIH IN NEUPRAVIČENIH PRITOŽB S PODROČJA KAKOVOSTI NAPETOSTI V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

ELES je na visokonapetostnem sistemu izvajal stalni monitoring kakovosti napetosti v 187 merilnih točkah, to so meje z distribucijskimi sistemi, proizvodnjo in neposrednimi odjemalci. Zaradi velikosti napajalne napetosti so bila zabeležena neskladja s standardom SIST EN 50160 v osmih merilnih točkah. Podobno kot v letu pred tem so tudi v letu 2016 zaznali največ kršitev standarda zaradi pojava flikerja. Neskladnost flikerja s standardom je bila zaznana v 166 merilnih točkah. Glede na leto 2015 so bili dodatno zabeleženi še napetostno neravnotežje v eni izmed merilnih točk ter frekvenčno odstopanje v devetih merilnih točkah. Vzpostavljane stalnega monitoringa kakovosti napetosti se bo v prihodnjih letih nadaljevalo še v preostalih stičnih točkah med prenosnim sistemom in njegovimi uporabniki, kjer stalni monitoring še ni vzpostavljen, in na povezovalnih točkah s sosednjimi prenosnimi sistemi Hrvaške, Avstrije in Italije. Poleg parametrov, ki se uporabljajo na področju neprekinjenosti napajanja na distribucijskem

sistemu (SAIDI, SAIFI in MAIFI), se na prenosnem sistemu spremljajo tudi nekateri drugi parametri, ki temeljijo tudi na količini nedobavljene energije (AID, AIT, AIF in ENS). Podrobneje je področje neprekinjenosti napajanja systemskega operaterja prenosnega omrežja predstavljeno v poročilu o kakovosti oskrbe z električno energijo, ki ga vsako leto pripravi agencija.

Nekateri ZDS so v letu 2016 že izvajali stalni monitoring kakovosti napetosti skladno s standardom SIST EN 50160, v določenih pa se je sistem stalnega monitoringa šele vzpostavljajal. V ZDS Talum je bil sistem za stalni monitoring vgrajen v decembru 2016, po potrebi pa razpolagajo s podatki, ki jih na teh merilnih točkah zajema ELES. ZDS Acroni v letu 2016 še ni izvajal stalnega monitoringa, so pa pridobili ustrezno merilno opremo, ki je še v fazi vgradnje, izvedli so tudi usposabljanje za izvajanje meritev. V decembru 2016 je ZDS Acroni izvedel en občasni monitoring. ZDS Jesenice je izvajal stalni monitoring kakovosti napetosti na treh merilnih točkah, mejne vrednosti po SIST EN 50160 so bile presežene pri meritvi flikerja, na katerega pa na visokonapetostnem nivoju ZDS Jesenice nimajo vpliva. ZDS Petrol Energetika je na obeh lokacijah (Ravne na Koroškem in Štore) izvajal stalni monitoring napetosti na dveh merilnih točkah visokonapetostnega nivoja in desetih merilnih točkah srednjenapetostnega nivoja.

3.2.2.4 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

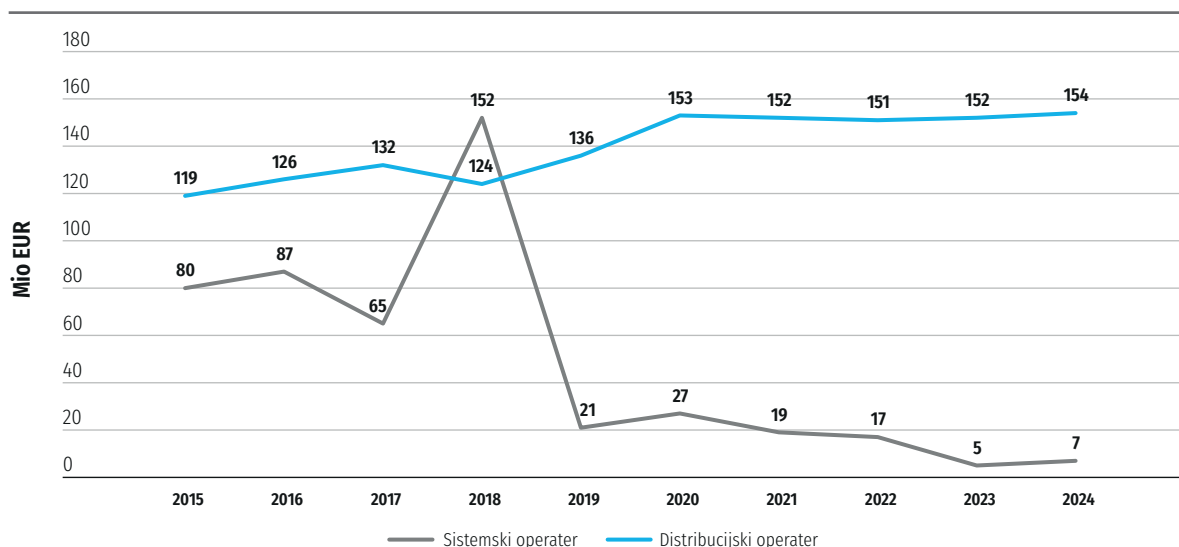
Razvoj elektroenergetskega omrežja temelji na desetletnih razvojnih načrtih prenosnega in distribucijskega sistema električne energije, ki ju morata elektrooperaterja izdelati vsako drugo leto ter zanj pridobiti soglasje ministra, pristojnega za energijo. Načrta morata biti razvojno usklajena in upoštevati državne strateške usmeritve na področju energetike. Pri načrtovanju elektrooperaterja uporabljata predpisano enotno metodologijo, ki upošteva dolgoročne napovedi porabe, analize pričakovanih obratovalnih stanj, stopnjo zanesljivosti napajanja uporabnikov, ekonomske analize in tudi morebitne lokacije novih proizvodnih virov. Systemski operater poleg tega upošteva še metodologijo evropskega združenja operaterjev prenosnih sistemov ENTSO-E, ki opredeljuje različne vizije in scenarije razvoja tehničnih in tehnoloških parametrov, izkoristkov, učinkovite rabe energije, uvajanja OVE in drugih parametrov na podlagi predpostavk o scenarijih makroekonomskega razvoja.

V veljavnih razvojnih načrtih elektrooperaterja v času do leta 2024 načrtujeta naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo v vrednosti 481 milijonov evrov na prenosnem sistemu in 1398 milijonov na distribucijskem sistemu.

Za obdobje 2015–2024 elektrooperaterja načrtujeta naložbe v vrednosti 481 milijonov na prenosnem sistemu in 1398 milijonov evrov na distribucijskem sistemu

Slika 19

OCENA INVESTICIJSKIH VLAGANJ IZ RAZVOJNIH NAČRTOV ELEKTROOPERATERJEV ZA OBDOBJE 2015–2024

Vira: ELES, SODO

Razvojni načrt systemskega operaterja do leta 2024 temelji na izgradnji novih povezav s sosednjimi elektroenergetskimi sistemi, obvladovanju nenadzorovanih pretokov moči, zagotavljanju ustreznih napetostnih razmer ter zanesljivega in varnega obratovanja skladno s priporočili in kriteriji ENTSO-E. Najpomembnejša investicija v prihodnjih letih je izgradnja 400-kV daljnovoda Cirkovce–Pince, ki bo znatno povečal uvozno zmogljivost prenosnega sistema Slovenije in omogočil uvoz cenejše električne energije z območja vzhodne Evrope ter izboljšal zanesljivost napajanja v Sloveniji. Ta investicija je skupaj s projektom prehoda 220-kV omrežja med Divačo in Cirkovci na obratovanje s 400 kV, projektom enosmerne povezave visoke napetosti z Italijo in projektom pametnih omrežij SINCRO.GRID uvrščena tudi na seznam projektov skupnega interesa (PCI), ki ga je potrdila Evropska komisija. Projekt SINCRO.GRID vključuje systemska in distribucijska operaterja Slovenije in Hrvaške ter bo z uporabo najsodobnejših tehnologij v elektroenergetskih sistemih obeh držav med drugim pripomogel k obvladovanju vse zahtevnejših napetostnih razmer, k večjemu vključevanju razpršenih virov ter zagotavljanju systemskih storitev in dinamičnemu spremljanju prenosnih zmogljivosti.

Najpomembnejša investicija prenosnega omrežja v prihodnjih letih bo povezava z Madžarsko oziroma izgradnja 400-kV daljnovoda Cirkovce–Pince

V razvojnem načrtu distribucijskega operaterja prevladuje izgradnja novega in rekonstrukcija obstoječega srednjenapetostnega omrežja, saj je to s stališča neprekinjenosti oskrbe z električno energijo najšibkejši člen v elektroenergetskem sistemu, še posebej v nadzemni izvedbi. Pri novogradnjah zato prevladuje podzemna izvedba srednjenapetostnega omrežja, pri rekonstrukcijah nadzemnih vodov pa zamenjava golih vodnikov s polizoliranimi vodniki oziroma samonosnimi kabli. Temeljne razvojne usmeritve distribucijskega operaterja predstavljajo vlaganja v razvoj sistemov obratovanja omrežij, ki zajema zazankanje srednjenapetostnega omrežja, avtomatizacijo in vodenje, način ozemljevanja nevtralne točke in kabliranje omrežja ter izboljšanje kakovosti napajanja odjemalcev z uvajanjem koncepta pametnih omrežij in naprednega merjenja.

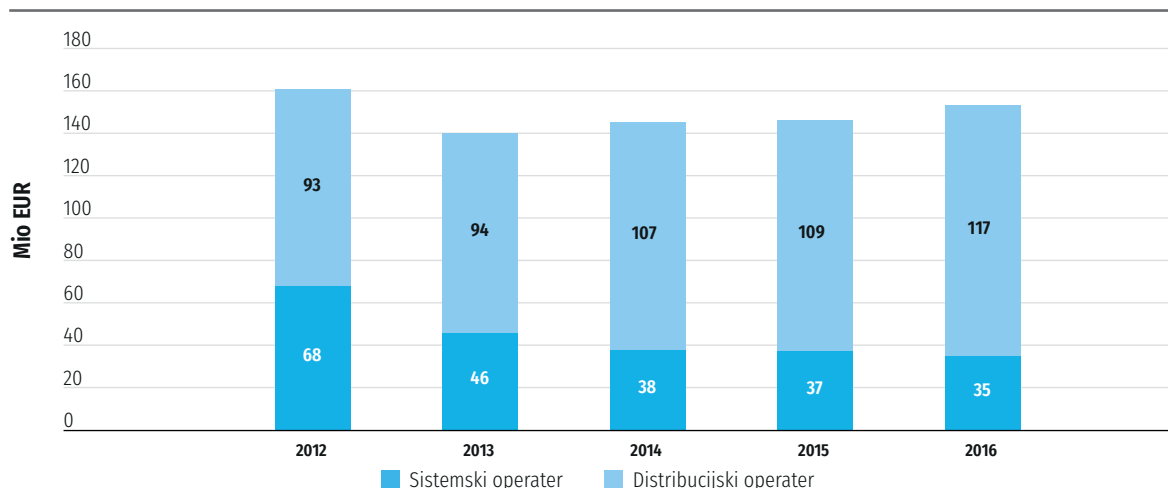
Nadzor nad izvajanjem razvojnih načrtov elektrooperaterjev

Slika 20 prikazuje naložbe obeh elektrooperaterjev v obdobju 2012–2016, pri čemer so zajete tako naložbe v nova sredstva kot tudi rekonstrukcija obstoječih. Nadaljuje se trend postopnega naraščanja naložb distribucijskega operaterja, kar lahko povežemo tudi z gospodarsko rastjo. Naložbe systemskega operaterja po pravilu dosegajo izrazite konice le v letih, ko se izvajajo večji projekti, sicer pa v zadnjih letih beležimo upad naložb v prenosno omrežje.

V 2016 izvedenih za 34,6 milijona evrov naložb v prenosno omrežje in za 117 milijonov evrov naložb v distribucijska omrežja

Slika 20

NALOŽBE SYSTEMSKEGA OPERATERJA IN DISTRIBUCIJSKEGA OPERATERJA SKUPAJ

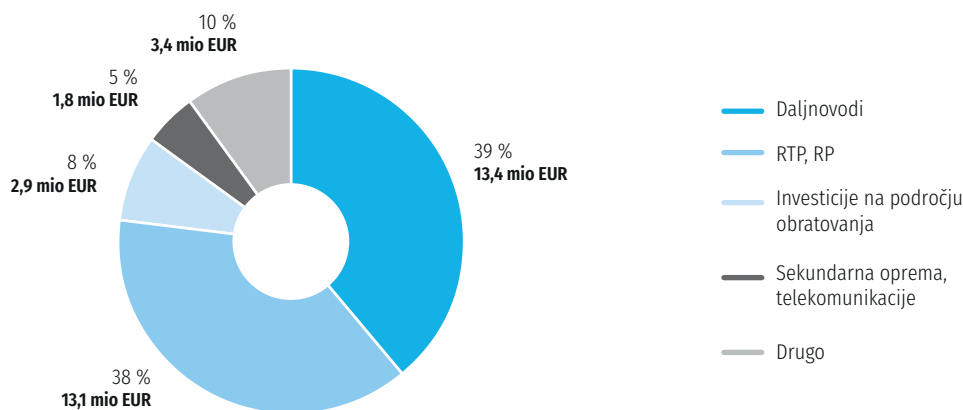

Vira: ELES, SODO

Sistemeski operater je v letu 2016 za investicijska vlaganja namenil 34,6 milijona evrov, kar je le 40 % sredstev, predvidenih v razvojnem načrtu, oziroma dobrih 50 % sredstev, predvidenih v regulativnem okviru. Poglavitni razlog za odstopanja realizacije od letnega načrta je zastoj pri odplačnem prenosu omrežja skladno z Uredbo o razmejitvi 110-kV omrežja v distribucijski in prenosni sistem, drugi vzroki za nižjo realizacijo pa so predvsem zakonodajni – dolgotrajni postopki usklajevanja z lokalnimi skupnostmi, neurejenost zemljiške knjige in težave pri izvedbi javnih naročil. Zaključena ni bila nobena večja nova investicija, največ sredstev, skupaj 4,5 milijona evrov, pa je bilo porabljenih za naložbe pri realizaciji daljnovoda 2 x 400 kV Cirkovce–Pince ter pri izvedbi priključnih vodov za hidroelektrarne Krško, Brežice in Mokrice. Pri novogradnjah izstopata še naložbi v drugi transformator ter pripadajočo primarno in sekundarno opremo v RTP 400/110 kV Divača in RTP 110/20 kV Slovenska Bistrica v skupni vrednosti okoli 4 milijone evrov. Med rekonstrukcijami izstopajo naložbe v daljnovod 2 x 110 kV Dravograd–Ravne v vrednosti približno 2,3 milijona evrov, zamenjava visokonapetostne in sekundarne opreme v RP 110 kV Hudo v vrednosti 1,9 milijona evrov in naložba v vzpenjalne sisteme za daljnovode, prav tako v vrednosti okoli 1,9 milijona evrov. V sklopu investicij v pametna omrežja, ki potekajo pod okriljem projekta SIN-CRO.GRID, so bile izvedene naložbe v vrednosti približno 1,5 milijona evrov v sistem za ugotavljanje meja obratovanja, čezmejni virtualni center vodenja ter priprave dokumentacije in študij za kompenzacijske naprave in hranilnike električne energije.

Slika 21

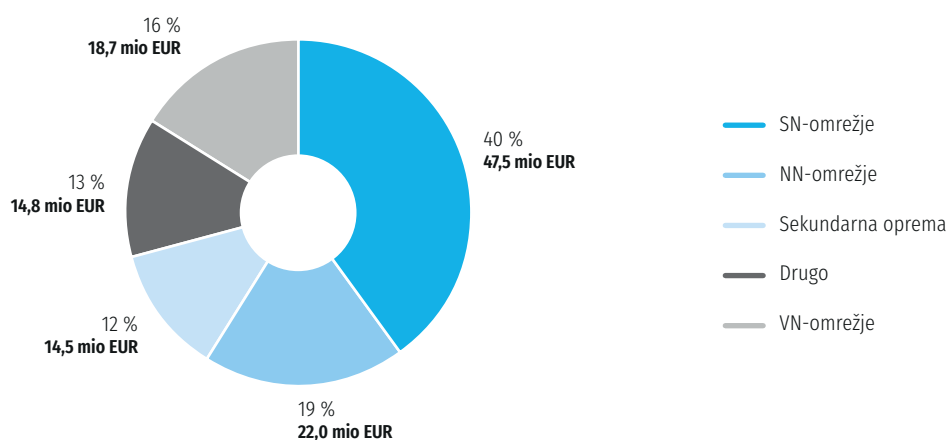
INVESTICIJE SISTEMSKEGA OPERATERJA V LETU 2016

Vir: ELES

Distribucijski operater in lastniki elektrodistribucijskega omrežja so v letu 2016 za naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo namenili 117 milijonov evrov, kar je skoraj 109 % sredstev, načrtovanih v regulativnem okviru, in skoraj 97 % sredstev, načrtovanih v razvojnem načrtu. Od skupno realiziranih investicij je bilo 65,6 milijona evrov namenjenih za nove investicije, 46,4 milijona evrov za rekonstrukcije in 9,4 milijona evrov za druge poslovno potrebne investicije. Največ sredstev je bilo namenjenih za investicije v sredjenapetostna omrežja, in sicer za izgradnjo novih sredjenapetostnih kablovodov ter zamenjavo nadzemnih vodov s podzemnimi zaradi zagotavljanja večje robustnosti in zanesljivosti obratovanja v ekstremnih vremenskih razmerah. Pomemben delež vlaganj so tudi sredstva, namenjena za zamenjavo merilnih naprav s sodobnimi sistemskimi števci.

INVESTICIJE DISTRIBUCIJSKEGA OPERATERJA V LETU 2016

Vir: SODO

Tabela 12

OBSEG ELEKTROENERGETSKE INFRASTRUKTURE PRENOSNEGA IN DISTRIBUCIJSKEGA SISTEMA V SLOVENIJI OB KONCU LETA 2016

Prenosni sistem	
Vodi 400 kV	669 km
Vodi 220 kV	328 km
Vodi 110 kV	1.866 km
RTP VN/VN	27
RP 110 kV, TP 110 kV, ENP 110 kV	3
Distribucijski sistem	
Vodi 110 kV	908 km
Vodi 35 kV, 20 kV, 10 kV	17.798 km
Vodi 0,4 kV	46.546 km
RTP 110 kV/SN	90
RTP SN/SN	10
RP SN	89
TP SN/NN	17.928

Vir: ELES, SODO, EDP

Razvoj sistema naprednega merjenja v Sloveniji

Napredno merjenje električne energije bi lahko pomembno vplivalo na razvoj trga z energijo in z njim povezanih storitev, pa tudi na spodbujanje energetske učinkovitosti in razvoj energetskih omrežij prihodnosti. Evropska unija na podlagi tretjega energetskega zakonodajnega svežnja države članice poziva k uvajanju naprednih merilnih sistemov, ki naj omogočijo in spodbujajo dejavno sodelovanje odjemalcev na trgu dobave energije. V Sloveniji že vrsto let poteka nameščanje naprednih merilnih naprav, ki ob vzpostavitvi ustreznih informacijsko-komunikacijskih sistemov omogočajo merjenje, daljinsko

Konec leta 2016 že polovica odjemalcev na distribucijskem sistemu opremljenih z naprednimi merilnimi napravami, od tega je petina skladnih s tehničnimi zahtevami zakonodaje

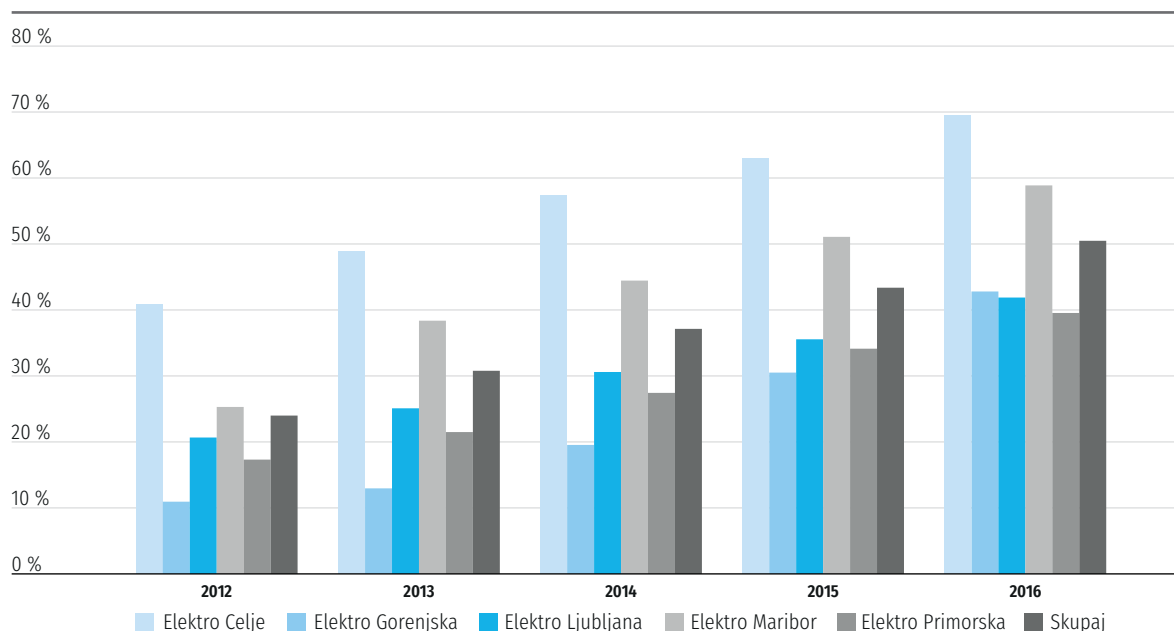
odbiranje, upravljanje podatkov o porabi električne energije, napovedovanje ter razvoj in izvajanje novih energetske storitev.

Sredi leta 2016 je SODO na podlagi vladne Uredbe o ukrepih in postopkih za uvedbo in povezljivost naprednih merilnih sistemov električne energije objavil Načrt uvedbe naprednega merilnega sistema v elektrodistribucijskem sistemu Slovenije, v katerem je opredeljeno uvajanje sistema naprednega merjenja za vse uporabnike do leta 2025.

Konec leta 2016 je bila polovica uporabnikov na distribucijskem sistemu opremljenih z naprednimi merilnimi napravami, le nekaj manj, in sicer 46 %, pa jih je bilo dejansko povezanih v daljinski zajem merilnih podatkov. Od vseh vgrajenih naprednih merilnih naprav jih je približno petina skladnih s tehničnimi kriteriji, opredeljenimi v podzakonskih aktih oziroma v načrtu uvajanja naprednih sistemov merjenja. Na podlagi vladne uredbe morajo biti vsi vgrajeni števcji z omenjenimi zahtevami skladni do leta 2025.

Slika 23

TREND UVAJANJA NAPREDNIH MERILNIH NAPRAV

Viri: EDP

Razvoj in reguliranje na področju pametnih omrežij

Na področju elektroenergetskih omrežij je v zadnjih letih opazen hiter razvoj. Vzroki so predvsem v uresničevanju evropske okoljske politike, posledica katere je rast proizvodnje iz obnovljivih virov električne energije. Elektroenergetsko omrežje prihodnosti bo stroškovno učinkovito in trajnostno, uspešno bo združevalo proizvajalce, odjemalce in subjekte, ki so hkrati eno in drugo. Takšno omrežje bo moralo biti »pametno«, vsebovalo bo sisteme informacijsko-komunikacijske tehnologije in procesne inteligence. Ti sistemi bodo omogočali komunikacijo med elementi omrežja ter procesiranje podatkov v realnem času in s tem izboljšali delovanje omrežja.

Dejavnosti elektrooperaterjev pri razvoju pametnih omrežij se izvajajo večinoma v okviru raziskovalnih in inovacijskih programov Evropske komisije FP7 in Horizon 2020 pa tudi v okviru drugih partnerskih projektov.

V nadaljevanju so predstavljeni projekti, ki so jih elektrooperaterji priglasili agenciji. Agencija je namreč začela namensko spodbujati investicije v pametna omrežja v regulativnem obdobju 2013–2015 in nadaljevala v regulativnem obdobju 2016–2018. Za naložbe v pametna omrežja sta bili v letu 2016 na voljo dve vrsti spodbud – za investicijske in pilotne projekte.

Investicijski projekti so projekti, ki rešujejo konkretno problematiko na določenem delu omrežja, kot sta na primer problem integracije proizvodnje iz obnovljivih virov ali kakovost napetosti. Agencija je ta področja natančno opredelila in določila tudi spodnjo investicijsko mejo 200.000 evrov kot enega krovnih pogojev, da se projekt uvrsti v shemo spodbud. Drugi ključni pogoj je izkazovanje pozitivnega rezultata študije stroškov in koristi, izdelane na podlagi priložnih Evropske komisije. Projektu, ki se uvrsti v shemo spodbud, se prizna enkratna spodbuda v višini 3 % od neodpisane vrednosti sredstva na dan 31. decembra leta, v katerem je bilo sredstvo v okviru posameznega projekta aktivirano. Vsota spodbud je navzgor omejena z vrednostjo 10 % izkazanih neto koristi celotnega projekta, ki so opredeljene v omenjeni študiji.

Namen pilotnih projektov je odgovoriti na ključna razvojna vprašanja pametnih omrežij in dokazati, da je določeno rešitev mogoče uspešno uporabiti v rednem delovanju. V shemo spodbud za pilotne projekte se lahko uvrstijo zgolj projekti distribucijskega sistema. Spodbudo v regulativnem obdobju 2016–2018 predstavlja posebna dinamična omrežninska tarifa (kritična konična tarifa), ki je namenjena projektom na področju prilagajanja odjema. Gre za izvedbeno spodbudo, namenjeno odpravi regulatornih ovir za izvajanje inovativnih ukrepov, ki jih obstoječa sistemska ureditev obračuna omrežnine ne omogoča.

V okviru vzpostavljenih shem spodbud za investicijske projekte sta bila do leta 2016 kvalificirana dva projekta, izvedena na prenosnem omrežju (dinamično termično ocenjevanje zmogljivosti prenosnega elektroenergetskega sistema in učinkovitejše izvajanje sekundarne regulacije).

Izvajalci so v letu 2016 v potrjevanje upravičenosti do spodbud agenciji prijavili naslednje investicijske projekte:

- SUMO (nosilec ELES), v okviru katerega se razvija modularni sistem za dinamično termično ocenjevanje zmogljivosti prenosnega elektroenergetskega sistema (DTR – Dynamic Thermal Rating). Cilji projekta so povečanje prenosne zmogljivosti, zmanjšanje stroškov vzdrževanja in obratovanja ter povečanje zanesljivosti prenosa električne energije. Sistem je že implementiran na nekaterih delih prenosnega omrežja in se uporablja v rednem obratovanju;
- SINCRO.GRID¹ (nosilec ELES), v katerega so vključeni sistemski operaterji in operaterji distribucijskih omrežij Slovenije in Hrvaške. Projekt je uvrščen med tako imenovane projekte skupnega interesa in ga sofinancira Evropska unija. Razrešuje probleme s previsoko napetostjo na prenosnem nivoju ter integracijo obnovljivih virov v omrežje. V okviru projekta se bodo vzpostavile povezave med nadzornimi centri prenosnih in distribucijskih sistemov obeh držav ter vpeljevale nove tehnologije, kot je sistem za dinamično termično ocenjevanje zmogljivosti prenosnega elektroenergetskega sistema, ki je bil razvit v projektu SUMO.

Priglasitev je mogoča do konca junija 2017, zato agencija še ni odločila o upravičenosti do spodbud.

V shemo izvedbenih spodbud na področju prilagajanja odjema z uporabo dinamične pilotne omrežninske tarife sta bila na podlagi ocene agencije² v letu 2016 uvrščena dva pilotna projekta:

- Izravnava konic/prilagajanje odjema na področju RTP Breg (nosilec Elektro Maribor), ki se izvaja v okviru sporazuma NEDO, obsežnega projekta na področju pametnih omrežij, ki je partnerski projekt, v katerem sodelujejo podjetja in institucije iz Slovenije in Japonske;
- Flex4Grid³ (nosilec Elektro Celje) je prav tako del večjega projekta, ki ga vodi finski raziskovalni inštitut VTT Technical Research Centre of Finland. Del projekta, ki se izvaja pri nas, izvaja Elektro Celje.

Za odobritev dodatnih spodbud pri agenciji kandidirata dva investicijska projekta, izvedbena spodbuda pa je bila odobrena dvema pilotnima projektoma na področju pametnih omrežij

¹ <https://www.eles.si/projekt-sincro-grid/ozadje>

² <https://www.agen-rs.si/web/portal/-/vzpostavljeni-pogoji-za-uporabo-pilotne-dinamicne-omrezninske-tarife>

³ <https://www.flex4grid.eu/>

Oba pilotna projekta temeljita na uvedbi kritične konične tarife za omrežnino, ki bo uvedena, ko bo omrežje najbolj obremenjeno. Ta tarifa je občutno višja od drugih tarifnih postavk. Odjemalci bodo o nastopu te tarife pravočasno obveščeni in se bodo nanjo predvidoma prilagodili tako, da bodo občutno znižali svoj odjem. S tem bodo razbremenjevali omrežje takrat, ko je to najbolj obremenjeno, in tako pripomogli k znižanju najvišje konične moči sistema. Ta je ključna za načrtovanje omrežja, kar pomeni, da bi se lahko naložbe v širitev omrežja prestavile v prihodnost. Projekta se bosta predvidoma izvajala v drugi polovici leta 2017 in končala leta 2018.

V obravnavi je še en projekt na področju pametnih omrežij, ki ga je Elektro Primorska prijavila agenciji s ciljem pridobiti spodbude za brezplačno prevzeta evropska sredstva:

- SUNSEED – Sustainable and Robust Networking for Smart Electricity Distribution⁴ (nosilec Elektro Primorska) obsega vgradnjo naprednih merilnih senzorjev WAMS (Wide Area Measurement System), ki služijo kot vhodni parameter naprednim funkcijam ADMS (Advance Distribution Management System) za povečanje observabilnosti in v naslednjih korakih tudi kontrolabilnosti omrežja na podlagi povezanih komunikacijskih omrežij operaterja distribucijskega omrežja in operaterja telekomunikacijskega omrežja.

Na področju razvojno-raziskovalnih aktivnosti elektrooperaterjev je ELES v letu 2016 začel koordinirati enega najbolj prepoznavnih projektov v EU, to je FutureFlow⁵, v katerem sodeluje 12 partnerjev iz osmih držav. Cilj projekta je zasnovati in pilotno testirati regionalno platformo, ki bo naprednim aktivnim odjemalcem in razpršeni proizvodnji omogočala dostop do čezmejnega trga z izravnalno energijo ter ponujanje storitev za potrebe redispečiranja. Agencija bo omenjene in druge razvojno-raziskovalne dejavnosti spremljala v okviru reguliranja naložb elektrooperaterjev in reguliranja pametnih omrežij z opisano shemo spodbud.

Kibernetska varnost elektroenergetskega sistema

Sočasno z razvojem pametnih omrežij je treba zagotavljati tudi ustrezno raven kibernetske varnosti elektroenergetskega sistema. Na pobudo agencije se je v letu 2016 z udeleženci trga z energijo in z državnimi organi vzpostavil strokovni dialog o kibernetski varnosti v okviru združenja SEVF – Slovenskega Energetskega Varnostnega Foruma. V tem okviru je agencija v sodelovanju s sekcijo IPET organizirala prvi posvet o kibernetski varnosti v energetskega sektorju. Na njem so bile v ospredju teme, ki so za energetskega sektorja še posebej pomembne: strategija kibernetske varnosti Slovenije in energetskega sektorja, kibernetsko ogrožanje energetske infrastrukture, varnost industrijskih nadzorno-krmilnih sistemov, varnost pametnih energetskega omrežij in pametnih števec, Direktiva NIS (EU) 2016/1148 in informacijska varnost podatkovnih tokov. Svoje videne tematike so na srečanju predstavili domači in tuji strokovnjaki za kibernetsko varnost.

Prvi posvet o kibernetski varnosti v energetskega sektorju

Sistemskega operater elektroenergetskega omrežja vpeljuje nove standarde in poslovne modele. Informacijsko varnost upravljajo po standardu ISO 27001:2013, katerega certifikat so nedavno obnovili. V sodelovanju z Inštitutom Jožef Stefan, Inštitutom za korporativne varnostne študije in partnerji z območja Evropske unije so v začetku leta 2016 začeli aktivno sodelovati v evropskem projektu Defender. Cilj projekta je vzpostavitev sistema ugotavljanja medsebojne odvisnosti in implementacija podatkov, ki se generirajo na vseh ravneh in vrstah infrastrukture, ter storitev družbe (sistemskega operater, kritična infrastruktura, kritične storitve). Na podlagi tega se bo vzpostavil model medsebojne odvisnosti podatkov, opravila njihova analiza ter udeležil model kompleksnega reagiranja na dano situacijo z vključevanjem vseh dejavnikov družbe in povezanih deležnikov.

Distribucijskega operater elektroenergetskega omrežja je v letu 2016 začel z dejavnostmi za izboljšanje kibernetske varnosti in varovanja zasebnosti, in sicer tako interno kot tudi v elektrodistribucijskih podjetjih. V pripravi so procesi za uvedbo in delovanje varnostnih mehanizmov, skladno z varnostnimi priporočili, ki omogočajo ustrezno varnost komunikacij med sistemskimi števci, podatkovnimi zbiralniki in merilnimi centri. Predvidene so spremembe v merilnih centrih elektrodistribucijskih podjetij,

⁴ <https://sunseed-fp7.eu/>

⁵ <http://www.futureflow.eu/>

programski opremi HES/MDM in sistemskih števcih na terenu. V okviru poslovne informatike so elektrodistribucijska podjetja in SODO začeli z aktivnostmi za uvajanje standarda ISO 27001.

Med dejavnostmi elektrooperaterjev lahko izpostavimo naslednja področja: varnostni pregledi omrežij z analizo varnostnih dogodkov, ažurne nadgradnje systemske programske opreme, zagotavljanje revizijskih sledi, posodobitve robnih ali centralnih omrežnih elementov, vpeljava mehanizmov za overjanje končnih naprav, storitve nadomestnega podatkovnega centra, izvajanje testiranj, varovanje osebnih podatkov, izobraževanja uporabnikov, notranje kontrole, študije izvedljivosti, prenove omrežij in posodabljanje centrov vodenja.

3.2.3 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

3.2.3.1 Določanje omrežnine

Agencija izvaja regulacijo dejavnosti elektrooperaterjev na podlagi metode regulirane omrežnine. Z njo se elektrooperaterju z določitvijo omrežnine in drugih prihodkov ter ob upoštevanju presežka omrežnine iz prejšnjih let zagotovi pokritje vseh upravičenih stroškov regulativnega obdobja in primanjkljaja omrežnine iz prejšnjih let. Pri tem agencija spodbuja stroškovno učinkovitost izvajalcev, zagotavlja trajno in stabilno poslovanje elektrooperaterjev, stabilno okolje za vlagatelje oziroma lastnike ter stabilne in predvidljive razmere za uporabnike sistema.

Z regulativnim okvirom se elektrooperaterjema določi omrežnina, ki zagotavlja pokrivanje stroškov, nujno potrebnih za opravljanje tovrstne dejavnosti. To so stroški delovanja in vzdrževanja, električne energije za izgube v omrežju, sistemskih storitev in amortizacije ter reguliran donos na sredstva in spodbude. Pri določitvi omrežnine agencija upošteva tudi druge prihodke iz opravljanja dejavnosti elektrooperaterja ter presežke in primanjkljaje omrežnine iz prejšnjih let.

Metoda regulirane omrežnine temelji tudi na spodbudah, ki so odvisne od realiziranih upravičenih stroškov, dosežene ravni kakovosti oskrbe, pridobljenih brezplačno prevzetih sredstev, prihrankov pri nabavi sistemskih števecv električne energije in naložb v projekte pametnih omrežij.

Po preteku posameznega leta regulativnega obdobja se ugotavljajo odstopanja od regulativnega okvira kot razlika med dejanskimi upravičenimi stroški elektrooperaterja in dejanskimi viri za pokrivanje upravičenih stroškov. Dejanski upravičeni stroški elektrooperaterja in dejanski viri za pokrivanje upravičenih stroškov so izračunani na podlagi kriterijev za njihovo določitev. V okviru ugotavljanja odstopanj se preveri tudi upravičenost do spodbud. Agencija izda posebno odločbo, če odstopanja od regulativnega okvira, ki jih ugotavlja elektrooperater, niso izračunana skladno z metodologijo. Odstopanja od regulativnega okvira se odražajo v primanjkljaju ali presežku omrežnine. Metoda regulirane omrežnine pa določa obveznost elektrooperaterja, da mora presežek omrežnine upoštevati kot namenski vir za pokrivanje primanjkljajev omrežnine iz prejšnjih let oziroma upravičenih stroškov naslednjih let. Obenem pa metoda regulirane omrežnine daje elektrooperaterju pravico, da se primanjkljaj omrežnine upošteva pri določitvi omrežnine v naslednjih letih. Če agencija ugotovi, da so znotraj regulativnega obdobja pri poslovanju elektrooperaterja nastale bistvene spremembe, lahko regulativni okvir spremeni že med regulativnim obdobjem.

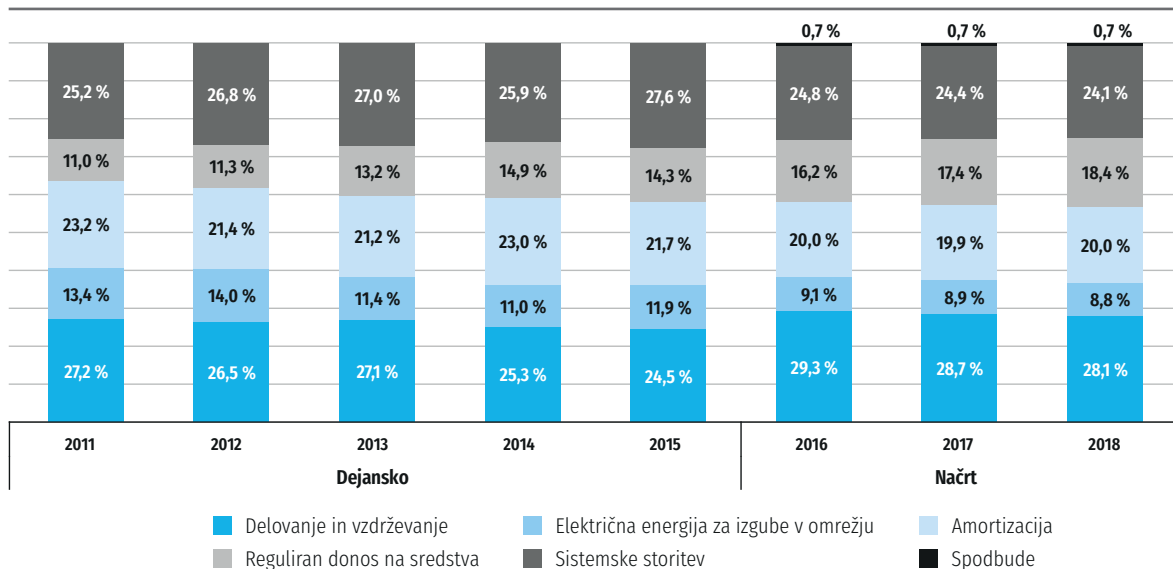
S 1. januarjem 2016 se je začelo novo triletno regulativno obdobje, ki traja do 31. decembra 2018. Agencija je v letu 2015 izdala Akt o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje. Na podlagi tega akta je v letu 2015 sistemskemu in distribucijskemu operaterju določila regulativni okvir za obdobje 2016–2018 z odločbama, v katerih je določila tudi tarifne postavke za omrežnino.

Za navedeno obdobje je agencija za systemskega operaterja določila načrtovane upravičene stroške v višini 490,9 milijona evrov. Načrtovani upravičeni stroški systemskega operaterja so se v tem regulativnem obdobju povečali za 16,5 % glede na dejanske upravičene stroške predhodnega regulativnega obdobja. Povečanje je predvsem posledica višjih načrtovanih stroškov delovanja in vzdrževanja ter višjega načrtovanega reguliranega donosa na sredstva. Navedeno je razvidno tudi iz strukture upravičenih stroškov, ki jo prikazuje slika 24.

V regulativnem obdobju 2016–2018 za systemskega operaterja 490,9 milijona evrov, za distribucijskega pa 840,1 milijona evrov načrtovanih upravičenih stroškov

Slika 24

STRUKTURA UPRAVIČENIH STROŠKOV SISTEMSKEGA OPERATERJA

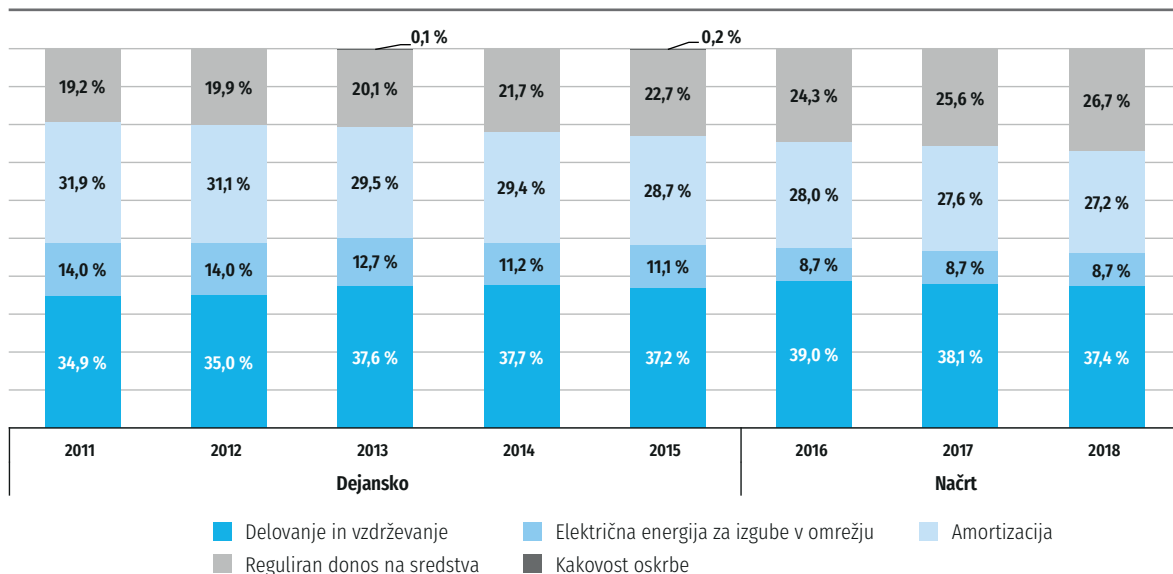
Vir: agencija

Za to regulativno obdobje so se za distribucijskega operaterja določili načrtovani upravičeni stroški v višini 840,1 milijona evrov. Z odločbo o regulativnem okviru sta se na podlagi načrtovanih upravičenih stroškov distribucijskega operaterja določila tudi načrtovana višina plačila za najem sistema in plačila za izvajanje nalog za distribucijska podjetja.

Načrtovani upravičeni stroški distribucijskega operaterja so se v tem regulativnem obdobju glede na dejanske upravičene stroške predhodnega regulativnega obdobja povečali za 2,3 %. Sprememba je predvsem posledica povečanja načrtovanega reguliranega donosa na sredstva in zmanjšanja načrtovanih stroškov električne energije za izgube v omrežju. Navedeno je razvidno tudi iz strukture upravičenih stroškov, ki jo prikazuje slika 25.

Slika 25

STRUKTURA UPRAVIČENIH STROŠKOV DISTRIBUCIJSKEGA OPERATERJA

Vir: agencija

3.2.3.2 Obračunavanje omrežnine

Za obračunavanje omrežnine agencija uporablja netrancijsko metodo poštna znamke, kar pomeni uporabo sistema enotnih tarifnih postavk za obračunavanje omrežnine na celotnem območju Slovenije v okviru posamezne odjemne skupine. Za izračun tarifnih postavk omrežnine se načrtovana zneska omrežnine za prenosni in distribucijski sistem obravnavata kot strošek sistema, ki se razdeli po napetostnih nivojih, na katere so priključeni odjemalci. Za zagotovitev učinkovite in racionalne rabe omrežja se uporablja binomen način obračuna omrežnine, to je na doseženo obračunsko moč in prevzeto električno energijo. Ta omogoča prilagajanje odjema v času, ko je sistem bolj obremenjen. Odjemalci lahko z manjšanjem maksimalne moči pomembno vplivajo na višino omrežnine in s tem pripomorejo k zanesljivi oskrbi.

Metoda obračunavanja se v dosedanjih regulativnih obdobjih ni spreminjala, saj se s tem ohranja predvidljivost pri odjemalcih.

Za pokrivanje upravičenih stroškov elektrooperaterja, ki se financirajo iz omrežnine, agencija določi tarifne postavke omrežnine za posamezne odjemne skupine, ki jih ločimo na:

- omrežnino za prenosni sistem,
- omrežnino za distribucijski sistem,
- omrežnino za čezmerno prevzeto jalovo energijo in
- omrežnino za priključno moč.

Elektrooperater uvrsti končnega odjemalca v odjemno skupino glede na napetostni nivo (VN, SN, NN), način priključitve (zbiralke, izvod), režim obratovanja (obratovalne ure) in vrsto odjema. Pri končnih odjemalcih z merjeno močjo se tarifne postavke omrežnine za prenosni in distribucijski sistem delijo po sezonah, in sicer na:

- višjo sezono – VS, ki traja od januarja do marca in od oktobra do decembra, in na
- nižjo sezono – NS, ki traja od aprila do septembra.

Po dnevnem času se tarifne postavke omrežnine za prenosni in distribucijski sistem delijo na:

- konične dnevne tarifne postavke v času konične tarife (za končne odjemalce na visoko- in srednjenapetostnem nivoju, ki uporabljajo merilne naprave za evidentiranje 15-minutne konične obremenitve);
- višje dnevne tarifne postavke v času višje tarife (VT), ki se obračunavajo od ponedeljka do petka od 6.00 do 22.00, in
- nižje dnevne tarifne postavke v času manjše tarife (MT), ki se obračunavajo v preostalem času ter ob sobotah, nedeljah in dela prostih dnevih od 00.00 do 24.00.

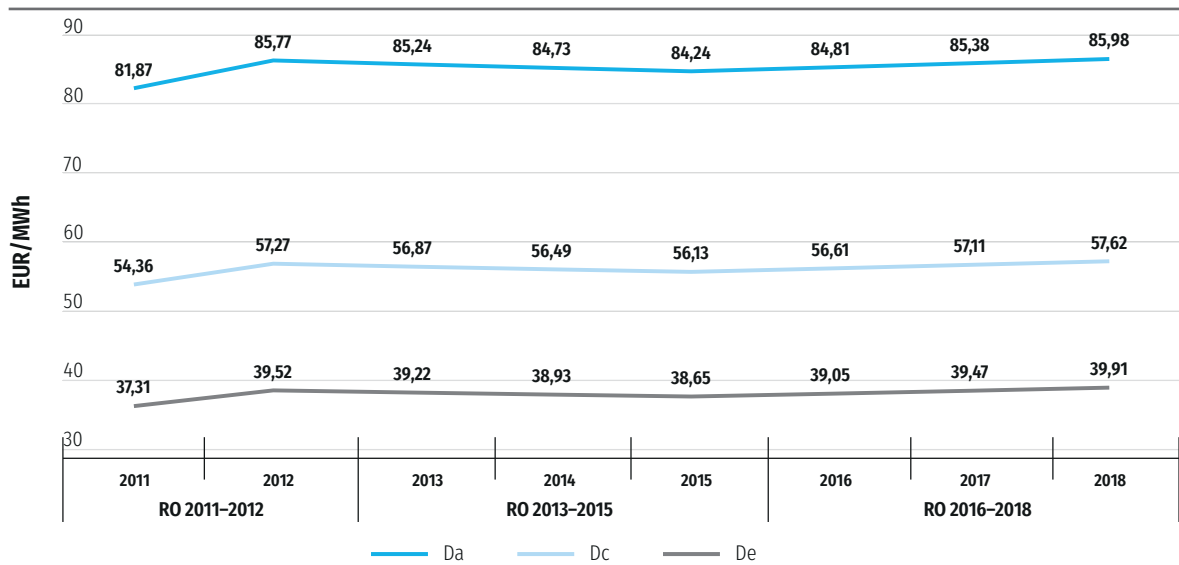
Pri končnih odjemalcih na nizkonapetostnem nivoju brez merjenja moči in pri gospodinjskih odjemalcih se obračunska moč določa na podlagi nazivne jakosti naprave za preprečevanje prekoračitev dogovorjene obremenitve (obračunske varovalke) in vrste priključka (enofazni oziroma trifazni priključek).

Na slikah 30 in 31 je predstavljeno gibanje omrežnine v prejšnjih letih oziroma regulativnih okvirih in za zdaj veljaven regulativni okvir za obdobje 2016–2018 za nekatere značilne gospodinjske in poslovne odjemalce, definirane s standardnimi porabniškimi skupinami z naslednjimi značilnostmi:

- gospodinjski odjemalec:
 - Da (poraba 600 kWh v enotni tarifi, moč 3 kW),
 - Dc (poraba 2200 kWh v višji tarifi in 1300 kWh v manjši tarifi, moč 7 kW),
 - De (poraba 5000 kWh v višji tarifi in 15.000 kWh v manjši tarifi, moč 10 kW);
- poslovni odjemalec:
 - Ib (moč 50 kW, letna poraba 50 MWh (razmerje tarif VT : MT = 60 : 40), odjemna skupina NN, T < 2500 h, povprečje sezon),
 - Ie (moč 500 kW, letna poraba 2 GWh (razmerje tarif VT : MT = 55 : 45), odjemna skupina SN, T ≥ 2500 h, povprečje sezon) in
 - Ig (moč 4 MW, letna poraba 24 GWh (razmerje tarif VT : MT = 55 : 45), odjemna skupina SN, T ≥ 2500 h, povprečje sezon).

Slika 26

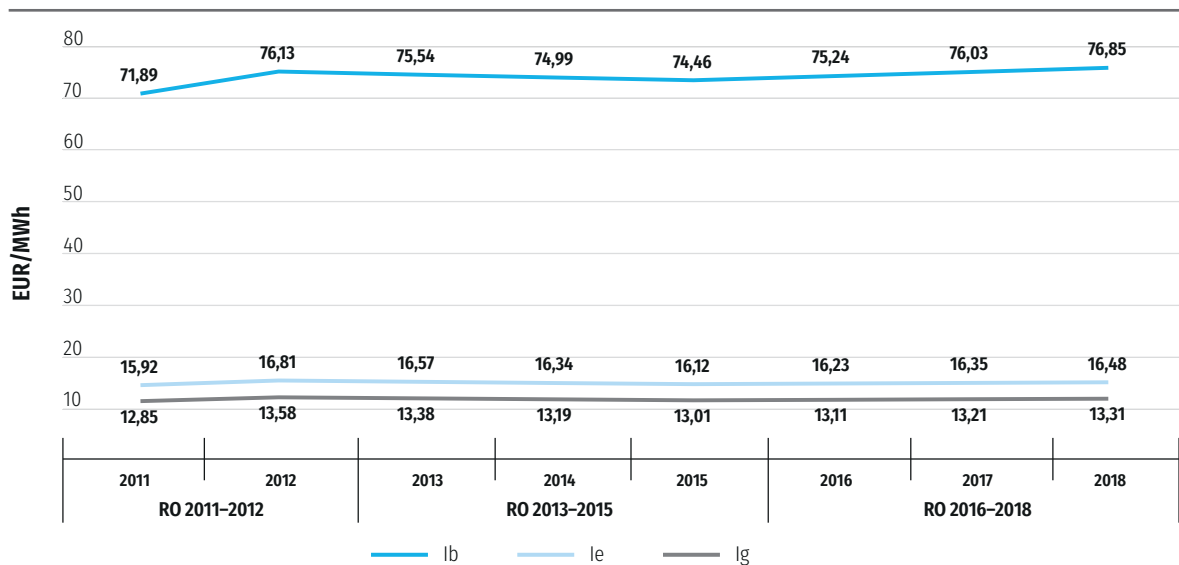
GIBANJE OMREŽNINE ZA GOSPODINJSKI ODJEM V OBDOBJU 2011–2018

Vir: agencija

Slika 27

GIBANJE OMREŽNINE ZA POSLOVNI ODJEM V OBDOBJU 2011–2018

Vir: agencija

Po rasti omrežnine iz regulativnega okvira za obdobje 2011–2012 je sledilo obdobje postopnega zniževanja omrežnine v regulativnem okviru za obdobje 2013–2015. Ob upoštevanju kriterijev za določitev in način izračuna elementov regulativnega okvira za obdobje 2016–2018 je predvidena ponovna rast omrežnine.

3.2.4 Čezmejne prenosne zmogljivosti

Slovenski prenosni sistem je povezan s sosednjimi sistemi Avstrije, Italije in Hrvaške. Zmogljivosti teh povezav so omejene, zato je treba vzpostaviti postopke za nediskriminatoren dostop vseh zainteresiranih tržnih udeležencev do njih.

Evropska zakonodaja zahteva, da sistemski operaterji zmogljivosti na omejenih povezavah med posameznimi trgovalnimi območji dodeljujejo z uporabo tržnih metod, pri katerih tržni udeleženci plačajo dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti (ČPZ). Cena za dostop odraža razliko v ceni med sosednjima trgovalnima območjema oziroma državama. Za zagotovitev enakih možnosti za vse udeležence se za dodeljevanje ČPZ uporabljajo dražbe. Pri eksplicitnih dražbah se tržni udeleženci potegujejo le za zmogljivosti na čezmejnih povezavah, pri implicitnih, ki potekajo prek trgovanja na borzah, pa se hkrati s kupljeno energijo potegujejo tudi za prenosne zmogljivosti. Dražbe za dostop do ČPZ se praviloma izvajajo na letni, mesečni in dnevni ravni, preostale zmogljivosti pa se lahko dodeljujejo tudi znotraj dneva.

Ciljni model evropskega trga z električno energijo predvideva izvajanje dodeljevanja ČPZ na letni in mesečni ravni z uporabo eksplicitnih dražb, za dan vnaprej in znotraj dneva pa z uporabo implicitnih dražb. Vse dražbe naj bi potekale koordinirano in prek skupnih dražbenih platform. Koordinacija se začne že na ravni določanja ČPZ, ki se praviloma izvaja najprej na letni ravni, nato pa še v časovnem obdobju, ki je čim bližje času dobave. Eksplicitne dražbe na letni in mesečni ravni naj bi potekale na enotni vseevropski platformi, implicitno dodeljevanje za dan vnaprej in znotraj dneva pa naj bi potekalo koordinirano z uporabo enotnih evropskih algoritmov spajanja trgov. Ciljni evropski model trga z električno energijo bodo v celoti opredelili kodeksi omrežja. Že v letu 2015 je začela veljati Uredba Komisije (EU) 2015/1222 z dne 24. julija 2015 o določitvi smernic za dodeljevanje zmogljivosti in upravljanje prezašedenosti (Uredba 2015/1222), ki pokriva določanje in dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej in znotraj dneva. V letu 2016 pa je začela veljati tudi Uredba Komisije (EU) 2016/1719 z dne 26. septembra 2016 o določitvi smernic za terminsko dodeljevanje zmogljivosti, ki pokriva določanje in dodeljevanje ČPZ za časovna obdobja, daljša od dneva vnaprej.

Na mejah v smeri Avstrije in Italije, kjer obstajajo najvišje stopnje zasedenosti ČPZ, se z uvedenimi postopki spajanja trgov dosegaajo boljši cenovni signali

V letu 2016 je dodeljevanje ČPZ na mejah slovenskega prenosnega sistema s sosednjimi državami le delno potekalo v skladu z evropskim ciljnim modelom. Pomembne spremembe so se zgodile v sredini leta, saj je bilo spajanje trgov za dan vnaprej uvedeno na slovensko-avstrijski meji, na slovensko-italijanski meji pa je bilo uvedeno dvostransko spajanje znotraj dneva z uporabo nadomestnih implicitnih dražb. Pregled načinov dodeljevanja ČPZ po mejah ob koncu leta 2016 prikazuje tabela 13.

Tabela 13

PREGLED NAČINOV DODELJEVANJA ČPZ OB KONCU LETA 2016 PO MEJAH

Meja	Obdobje dodeljevanja ČPZ	Način dodeljevanja ČPZ
Slovensko-italijanska	Letno	Eksplicitne dražbe
	Mesečno	Eksplicitne dražbe
	Dan vnaprej	Vseevropsko spajanje trgov – implicitne dražbe
	Znotraj dneva	Bilateralno spajanje trgov – dopolnilne implicitne dražbe
Slovensko-avstrijska	Letno	Eksplicitne dražbe
	Mesečno	Eksplicitne dražbe
	Dan vnaprej	Vseevropsko spajanje trgov – implicitne dražbe
	Znotraj dneva	Netržno dodeljevanje
Slovensko-hrvaška	Letno	Eksplicitne dražbe
	Mesečno	Eksplicitne dražbe
	Dan vnaprej	Eksplicitne dražbe
	Znotraj dneva	Netržno dodeljevanje

Vir: agencija

Iz tabele je razvidno, da so edino na slovensko-italijanski meji razmere praktično v celoti skladne s ciljnim evropskim modelom. Ta model za dodeljevanje sicer predvideva dodeljevanje ČPZ prek sprotnega trgovanja, vendar Uredba 2015/1222 dopušča tudi tako imenovane dopolnilne regionalne dražbe. Ob tem je treba omeniti, da ciljni model dodeljevanja ČPZ znotraj dneva ni uveden še nikjer v Evropi, saj poteka razvoj ustreznega algoritma v okviru projekta XBID. Od julija 2016 so razen pri dodeljevanju ČPZ znotraj dneva s ciljnim modelom skladne tudi razmere na slovensko-avstrijski meji. Najslabša stopnja skladnosti s ciljnim modelom tako ostaja na slovensko-hrvaški meji, kjer je skladnost zagotovljena le pri letnem in mesečnem dodeljevanju, dodeljevanje zmogljivosti za dan vnaprej na eksplicitnih dražbah in znotraj dneva na netržni način pa s tem modelom seveda nista skladni.

Dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej na mejah z Avstrijo in Italijo poteka v okviru medregijskega spajanja trgov. Pri tem spajanju kot borza na slovenskem trgovalnem območju sodeluje borza BSP Regionalna Energetska Borza, d.o.o., s sedežem v Ljubljani, ki je bila decembra 2015 v skladu z zahtevami Uredbe 2015/1222 določena kot imenovani operater trga z električno energijo (IOTEE) za trgovalno območje Slovenije. Deluje pod blagovno znamko BSP SouthPool. Borza BSP na slovenskem trgovalnem območju sodeluje tudi pri izvajanju dopolnilnih implicitnih dražb za dodeljevanje zmogljivosti znotraj dneva na slovensko-italijanski meji.

Vse eksplicitne dražbe na slovenskih mejah izvaja dražbena hiša JAO (Joint Allocation Office) s sedežem v Luksemburgu, ki opravlja vlogo skupne evropske platforme za eksplicitno dodeljevanje ČPZ, kot to določa Uredba 2016/1719.

Količine dodeljenih ČPZ po posameznih mejah in smereh pretoka skupaj s prihodki od dražb in ceno dodeljene megavatne ure električne energije prikazuje tabela 14.

Tabela 14

PREGLED DODELJENIH KOLIČIN ČPZ IN PRIHODKOV OD DRAŽB PO POSAMEZNIH MEJAH

Meja	Dodeljeno (MWh)	Bruto prihodek (EUR)	Povprečna cena dodeljenih ČPZ (EUR/MWh)	Neto prihodek (EUR)
SI-IT	3.723.828	26.071.577	7,00	15.855.167
IT-SI	2.766.408	386.515	0,14	300.939
SI-AT	5.980.672	189.041	0,03	124.618
AT-SI	3.434.010	30.217.681	8,80	24.905.558
SI-HR	10.525.950	2.139.038	0,20	1.559.627
HR-SI	11.887.088	581.759	0,05	381.653

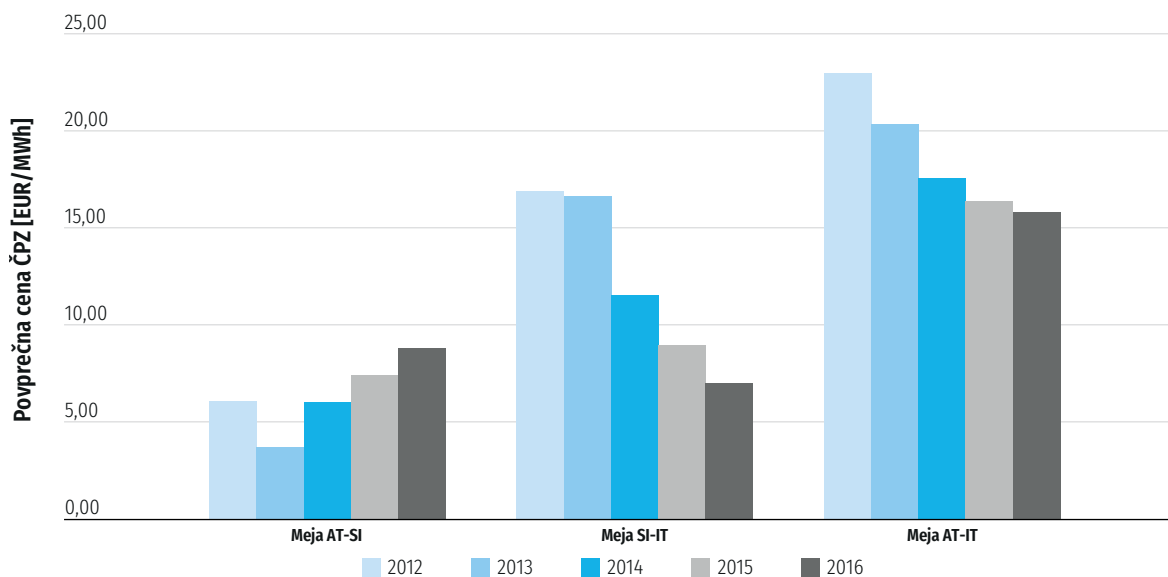
Vir: ELES

V tabeli 14 so prikazani bruto in neto prihodki od dražb. Neto prihodki so bruto prihodki, od katerih so odšteti stroški izvedenih dražb za sosednje systemske operaterje. Povprečna cena dodeljenih ČPZ za posamezno mejo in smer prenosa je izračunana kot bruto prihodek, deljen s celotno količino dodeljenih ČPZ.

Dosežene cene prenosnih zmogljivosti po posameznih mejah odražajo razliko med cenami na posameznih trgih. Slovenski trg je vpet med nemško-avstrijski trg, na katerem so cene električne energije najnižje, in italijanski trg, za katerega so značilne visoke cene. Glede na povprečno doseženo ceno ČPZ v obeh smereh prenosa pa lahko sklepamo, da se od slovenskih niso bistveno razlikovale. Na podlagi navedenega ugotavljamo, da je bila za trgovce tudi v letu 2016 najbolj zanimiva možnost prodaja električne energije iz Nemčije in Avstrije v Italijo, na kar kažejo tudi vrednosti doseženih povprečnih cen ČPZ na posameznih mejah. Na sliki 28 so predstavljeni gibanje cen ČPZ iz Avstrije v Slovenijo, iz Slovenije v Italijo in skupna cena ČPZ iz Avstrije v Italijo v obdobju 2012–2016.

Slika 28

GIBANJE POVPREČNE CENE ČPZ V SMERI IZ AVSTRIJE V ITALIJO V OBDOBJU 2012–2016

Vir: ELES

Skupna cena ČPZ in cena ČPZ iz Slovenije v Italijo sta se v obdobju 2012–2016 zniževali, medtem ko se je v tem obdobju cena ČPZ iz Avstrije v Slovenijo zvišala. Za razjasnitev teh gibanj je treba pogledati primerjavo gibanja cen na borzah z doseženimi povprečnimi cenami ČPZ.

Tabela 15

GIBANJE RAZLIKE V CENAH NA BORZAH IN POVPREČNIH CEN ČPZ V OBDOBJU 2012–2016

Meja	AT-SI		SI-IT		AT-IT	
	Razlika med cenami na borzah* (EUR/MWh)	Povprečne cene ČPZ (EUR/MWh)	Razlika med cenami na borzah (EUR/MWh)	Povprečne cene ČPZ (EUR/MWh)	Razlika med cenami na borzah (EUR/MWh)	Povprečne cene ČPZ (EUR/MWh)
2012	10,55	6,08	20,66	16,86	31,21	22,94
2013	5,40	3,71	18,41	16,61	23,81	20,32
2014	7,66	6,02	9,92	11,51	17,58	17,53
2015	9,78	7,42	11,30	8,93	21,08	16,34
2016	6,64	8,80	7,05	7,00	13,69	15,80

* Kot cena na avstrijskem trgu je uporabljena cena na nemški borzi EPEX DE

Vir: ELES, spletne strani borz z električno energijo

Tabela 15 prikazuje primerjavo razlik med borznimi cenami in doseženimi povprečnimi cenami ČPZ na ustreznih mejah, ki ločujejo trgovačna območja borz. Pri primerjavi so uporabljene cene pasovne energije pri trgovanju za dan vnaprej na posameznih borzah, torej povprečne cene vseh 8760 urnih intervalov trgovanja v letu. Kot referenčne cene na avstrijsko-nemškem trgu so uporabljene cene za trgovačno območje Nemčije in Avstrije na borzi EPEX SPOT. Iz tabele je razvidna velika stopnja korelacije med razliko cen na borzah in doseženo ceno ČPZ, opazen je tudi postopen vpliv uvajanja spajanja trgov. Pred uvedbo spajanja trgov so se ČPZ na vseh mejah dodeljevale prek eksplicitnih dražb. To pomeni, da so trgovci pri vnašanju svojih ponudb za zmogljivosti na eksplicitnih dražbah ponujali takšne vrednosti, da jim je po trgovanju ostal še ustrezen dobiček. Posledično so bile cene ČPZ vedno nižje od cenovne razlike

med posameznima borzama. Drugačne razmere so bile prvič opazne na slovensko-italijanski meji v letu 2014, ko se je skoraj celoten obseg dodeljevanja ČPZ na tej meji preselil v okvir spajanja trgov. V letu 2016 se je zaradi uvedbe spajanja trgov spremenila tudi slika na slovensko-avstrijski meji na celotni opazovani smeri prenosa iz Avstrije v Italijo, saj je bila povprečna razlika med cenama na obeh trgih nižja od letnega povprečja cene ČPZ. Ta sprememba je bila očitna predvsem na avstrijsko-slovenski meji. V povprečni razliki med cenami na obeh trgih so upoštevane tudi ure, ko je bila cena na slovenskem trgu višja kot na avstrijskem, in ure, ko sta bili ceni na obeh trgih enaki. V teh urah so bile zaradi učinkovitosti spajanja trgov ČPZ dodeljene v smeri iz Avstrije v Slovenijo oziroma so bile v smeri iz Slovenije v Avstrijo izkoriščene le delno, ko je bila cena na avstrijskem trgu višja, pa so bile izkoriščene v celoti. To dejstvo lahko pripelje do tega, da je povprečna letna cena ČPZ višja od povprečne razlike cen na borzah.

Dostop do ČPZ je v praksi sestavljen iz dveh faz. Prva je dodeljevanje pravice njihove uporabe, druga pa potrjevanje dejanske uporabe. Pri eksplicitnih dražbah sta to dva ločena postopka, pri implicitni dražbi (spajanje trgov) pa pridobitev zmogljivosti pomeni tudi hkratno nominacijo za oba posrednika med trgovoma. Ko uporabnik omrežja na eksplicitni dražbi pridobi pravico uporabe ČPZ, mora v določenem roku prijaviti dejansko uporabo v obliki najave voznega reda, kar imenujemo nominacija. Pridobljeno pravico lahko uporabi v celoti, delno ali pa je sploh ne uporabi. Za neizkoriščene zmogljivosti, pridobljene na letni ali mesečni dražbi, velja pravilo "uporabi ČPZ ali jo prodaš", kar pomeni, da neizkoriščeni delež ČPZ sistemski operater proda na naslednji dražbi za krajše obdobje, imetnik ČPZ pa dobi neizkoriščen delež plačan po ceni, doseženi na tej dražbi. Na eksplicitnih dražbah za dan vnaprej pa velja pravilo "uporabi ČPZ ali jo izgubiš", kar pomeni, da mora imetnik ČPZ te plačati po ceni, doseženi na dražbi, tudi če teh zmogljivosti ne uporabi. Zaradi opisanih razlik v cenah je bil v letu 2016 največji delež uporabe ČPZ na mejah iz Avstrije v Slovenijo in iz Slovenije v Italijo. Velik delež izkoriščenosti je bil tudi v obeh smereh prenosa na meji s Hrvaško, kjer pa so bili prihodki od ČPZ relativno nizki zaradi velike količine razpoložljivih ČPZ. Relativno velika izkoriščenost smeri iz Slovenije v Hrvaško je tudi posledica dejstva, da polovica proizvodnje v jedrski elektrarni v Krškem pripada Hrvaški. Izkoriščenost uporabe ČPZ za vse meje v obdobju 2012–2016 prikazuje tabela 16.

Tabela 16

STOPNJA UPORABE ČPZ V OBDOBJU 2012–2016

Meja/leto	Stopnja uporabe ČPZ (%)				
	2012	2013	2014	2015	2016
SI-IT	94	96	91	87	79
IT-SI	8	7	9	3	10
SI-AT	11	28	16	12	17
AT-SI	92	75	92	96	89
SI-HR	67	49	58	46	46
HR-SI	35	54	33	36	37

Vir: ELES

Tudi primerjava stopnje uporabe ČPZ na posameznih mejah kaže, da je bila smer prenosa iz Avstrije čez Slovenijo najbolj zanimiva, zato so bile ČPZ v tej smeri najbolj izkoriščene. Ker se avstrijsko-slovenska meja uporablja tudi za tranzite v in iz držav zahodnega Balkana, so v letih ugodnih hidroloških razmer v teh državah razmere nekoliko spremenjene glede na večino preostalih let. Takšne razmere so bile v letu 2013, ko smo zabeležili povečanje količin tranzitov iz smeri Hrvaške proti Avstriji. Zato je bila v tem letu stopnja uporabe ČPZ iz Avstrije v Slovenijo nižja kot v ostalih letih, v nasprotni smeri pa višja. Zaradi istega vzroka v letu 2013 v primerjavi z drugimi leti opazimo tudi večjo izkoriščenost ČPZ v smeri iz Hrvaške v Slovenijo in manjšo v nasprotni smeri. Za obdobje 2012–2016 je bilo značilno tudi postopno zniževanje stopnje uporabe ČPZ v smeri iz Slovenije v Italijo.

3.2.5 Skladnost z zakonodajo

Skladno z Direktivo 2009/72/ES o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo mora agencija izpolnjevati in izvajati vse zadevne pravno zavezujoče odločitve ACER in Evropske komisije ter pri sprejemanju odločitev zagotavljati skladnost s smernicami iz te direktive ali Uredbe (ES) št. 714/2009 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije.

V postopku izdaje Soglasij k Pravilom dodeljevanja in uporabe zmogljivosti povezovalnih vodov je agencija preverjala tudi njihovo skladnost s smernicami iz Priloge 1 k Uredbi (ES) št. 714/2009. Tako je agencija sredi leta 2016 sistemskemu operaterju najprej izdala soglasje k Pravilom za dnevno dodeljevanje zmogljivosti na mejah regije CEE (Central and Eastern Europe) in na mejah med Hrvaško in Madžarsko ter Hrvaško in Slovenijo. Ta sprememba je bila potrebna zaradi vključitve slovensko-avstrijske meje v vseregijško spajanje trgov za dan vnaprej. V zadnji četrtini leta je agencija izdala soglasja še k naslednjim pravilom, ki se uporabljajo v letu 2017: Pravilom za dodeljevanje dolgoročnih zmogljivost, Pravilom za senčno dodeljevanje in Pravilom za dnevno dodeljevanje zmogljivosti na mejah regije CEE ter na mejah med Hrvaško in Madžarsko ter Hrvaško in Slovenijo.

V letu 2016 je agencija sodelovala pri potrditvi predlogov in metodologij, katere morajo skladno z Uredbo Komisije (EU) 2015/1222 o določitvi smernic za dodeljevanje zmogljivosti in upravljanje prezasedenosti odobriti vsi regulativni organi držav članic EU, ki imajo čezmejne prenosne povezave s prenosnimi sistemi drugih držav članic. Tako je agencija skupaj z regulativnimi organi drugih držav članic potrdila metodologijo zbiranja podatkov o proizvodnji in obremenitvi. V istem obdobju je skupaj z regulativnimi organi drugih držav članic zahtevala dopolnitev predlogov metodologije skupnega modela omrežja in načrta izvajanja funkcij operaterja spajanja trgov.

Agencija je izvajala tudi nadzor nad izvajanjem določb uredb EU s področja notranjega trga z elektriko in ugotavljala, ali elektroenergetska podjetja izpolnjujejo obveznosti, ki izhajajo iz evropske zakonodaje. Posebnih kršitev evropske zakonodaje v letu 2016 ni ugotovila.

Agencija je v letu 2015 izdala odločbo o certificiranju sistemskega operaterja, vlada pa je sprejela sklep, s katerim je družbo ELES imenovala za sistemskega operaterja prenosnega sistema z električno energijo. Po podeljenem certifikatu agencija nadzira, ali sistemski operater izpolnjuje zakonske zahteve za certificiranje, obenem pa lahko v posameznih primerih po uradni dolžnosti začne postopek preizkusa pogojev za certifikat. Navedene dejavnosti je izvajala tudi v letu 2016 in pri tem ni ugotovila nobenih kršitev.

Pri nadzoru nad izvajanjem določb uredb EU s področja notranjega trga z elektriko agencija ni ugotovila kršitev evropske zakonodaje

3.3 Spodbujanje konkurence

Agencija spremlja razvoj na področju cen (vplivni faktorji na cene, gibanje cen, vpliv likvidnosti na cene in podobno), pri preglednosti delovanja trga (na primer dostop do informacij o cenah, izvajanje uredbe o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga) ter pri učinkovitosti trga (odprtost in konkurenčnost). Na podlagi analiz stanja izvaja ustrezne ukrepe v okviru svojih pristojnosti s ciljem sprotnega odpravljanja ovir za razvoj konkurence. S takšnim spodbujanjem konkurence se zagotavlja krepitev trga, kar koristi končnim porabnikom električne energije.

3.3.1 Veleprodajni trg

Na veleprodajnem trgu proizvajalci, trgovci in dobavitelji električne energije med sabo prodajajo in kupujejo električno energijo. Pri tem sklepajo zaprte pogodbe, pri katerih so količine in časovni potek dobave pogodbenih količin električne energije vnaprej določeni, cena pa ni odvisna od dejanske realizacije pogodb. Udeleženci lahko posle sklepajo bilateralno ali na energetskih borzah v Sloveniji in tujini. Na borzah se lahko trguje z energijo za dan vnaprej, znotraj dneva in za namene izravnave sistema.

Lahko se trguje tudi s terminskimi produkti, ki praviloma pokrivajo daljša časovna obdobja od trgovanja za dan vnaprej.

Dejavnost energetske borze z električno energijo v Republiki Sloveniji izvaja družba BSP Regionalna Energetska Borza, d.o.o., ki na trgu nastopa pod blagovno znamko BSP SouthPool. Na BSP se je uveljavljenemu avkcijskemu trgovanju za dan vnaprej in sprotnemu trgovanju znotraj dneva v letu 2016 pridružilo avkcijsko trgovanje znotraj dneva. Avkcijsko trgovanje znotraj dneva, ki je bilo vzpostavljeno na slovensko-italijanski meji, razširja obstoječe trgovanje za dan vnaprej na tej meji. Novost v letu 2016 je bilo tudi spajanje slovenskega in avstrijskega trga z električno energijo za dan vnaprej. S tem je bila slovensko-avstrijska meja vključena v medregijsko spajanje trgov (Multi-Regional Coupling, MRC).

Na BSP je omogočena tudi registracija transakcij v sistem obračuna in finančne poravnave (OTC kliring). OTC kliring pomeni registracijo bilateralnih pogodb, to je poslov, sklenjenih izven borznega trga, v sistem finančne poravnave borze BSP SouthPool. Izvede se po vnosu in potrditvi posla med prodajalcem in kupcem električne energije v trgovalni aplikaciji. Sklepanje poslov za OTC kliring poteka od 15.00 na dan pred začetkom fizične dobave do ene ure pred fizično dobavo.

Operater slovenskega trga z elektriko Borzen je zadolžen, da evidentira vse pogodbe, sklenjene na veleprodajnem trgu z električno energijo. Tako evidentira vse pogodbeno dogovorjene obveznosti, v katerih se električna energija kupi ali proda v Sloveniji oziroma se prenese preko regulacijskega območja. To zajema evidentiranje vseh pogodb, sklenjenih med člani bilančne sheme, vseh izvoznih in uvoznih zaprtih pogodb ter poslov, sklenjenih na borzi. Poleg tega operater trga v obliki obratovalnih napovedi proizvodnje in odjema evidentira tudi pogodbe med dobavitelji ter odjemalci in proizvajalci električne energije.

3.3.1.1 Cene električne energije

Za zagotavljanje učinkovitega monitoringa trga agencija spremlja raven veleprodajnih cen v Sloveniji in na referenčnih trgih, ki vplivajo na cene v Sloveniji. Informacije o cenah na veleprodajnih trgih je v Sloveniji mogoče dobiti na spletnih straneh borze BSP SouthPool ter pri komercialnih ponudnikih analitičnih storitev in informacij o trgu.

Cene na borzah v Sloveniji in na tujih trgih

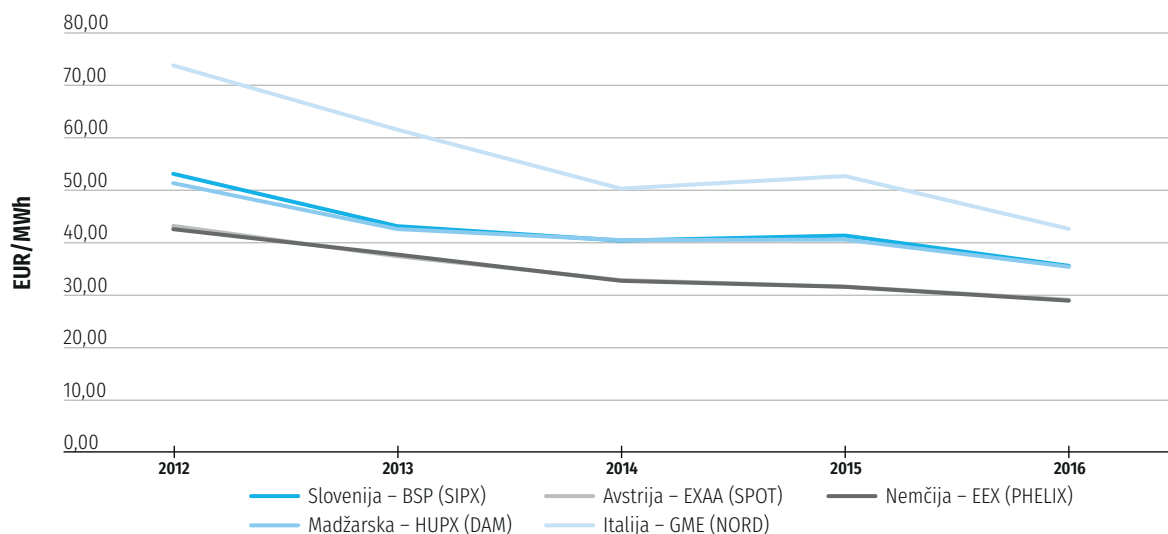
Slovenski energetski trg je del severnoitalijanske in srednjevzhodne evropske regije. Ker električne energije ni mogoče skladiščiti, na trgu z električno energije prihaja do številnih nesorazmerij med ponudbo in povpraševanjem. Zato so cene električne energije na borzah izpostavljene številnim nihanjem. Slovenski energetski trg meji na dva zelo likvidna trga, italijanski in avstrijsko-nemški borzni trg, ter na razdrobljene trge jugovzhodne Evrope, ki medsebojno niso učinkovito povezani, zato so z vidika borznega trgovanja zelo nepregledni in nepredvidljivi.

Pomemben vpliv na cene imajo meteorološke razmere (hidrološke in vetrovne razmere, število sončnih dni). Zaradi velike količine proizvodnje električne energije iz subvencioniranih obnovljivih virov v zadnjih letih cene padajo na vseh borzah.

Leta 2012 je povprečna cena pasovne energije na borzi v Sloveniji znašala 53,1 EUR/MWh, v letu 2016 pa le še 35,6 EUR/MWh. V primerjavi z letom 2015 (41,4 EUR/MWh) se je cena znižala za skoraj 14 %. Kot lahko vidimo na sliki 29, povprečne letne cene na italijanskem trgu dosegajo najvišje vrednosti med opazovanimi trgi in tudi na ravni celotne EU. Najnižje cene, ki so skoraj identične, so na avstrijski in nemški borzi. Prav tako je skoraj identično gibanje cen na slovenski in madžarski borzi.

14 %
je bila glede na leto 2015 nižja povprečna cena pasovne energije na borzi v Sloveniji, povprečna cena vršne energije pa skoraj 15 %

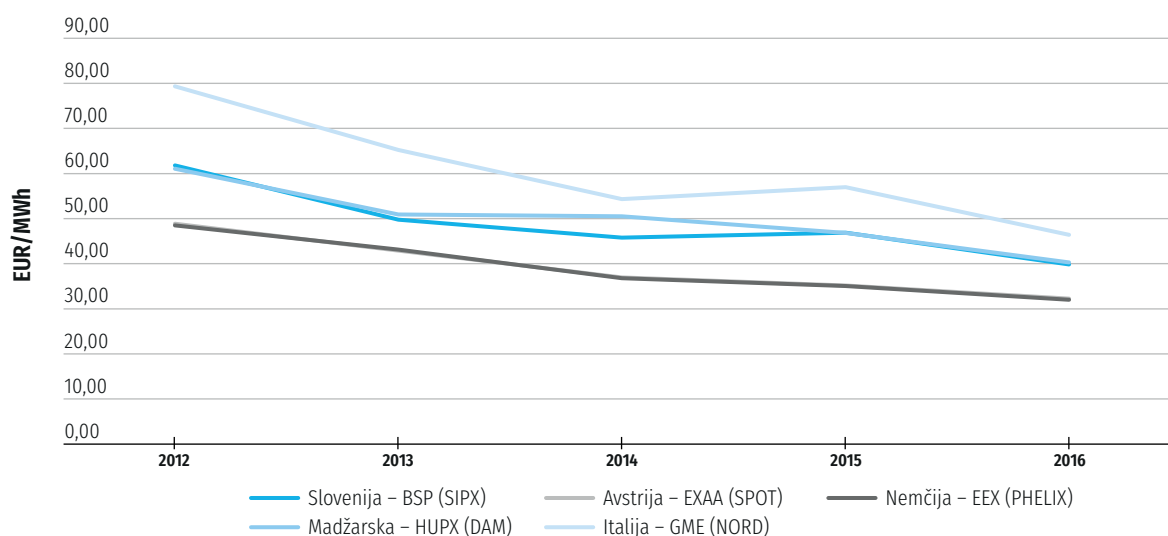
Slika 29

GIBANJE POVPREČNE CENE PASOVNE ENERGIJE NA TRGU ZA DAN VNAPREJ V SLOVENIJI IN NA SOSEDNIJH BORZAH V OBDOBJU 2012–2016

Vir: Montel

Tudi pri cenah vršne energije (slika 30) lahko opazimo podobno gibanje cen in korelacije med posameznimi borzami. Leta 2012 je povprečna cena vršne energije na borzi v Sloveniji znašala 61,8 EUR/MWh, v letu 2016 pa 39,8 EUR/MWh. V primerjavi z letom 2015 (46,9 EUR/MWh) se je cena znižala za skoraj 15 %. Tudi na tujih borzah so se cene v primerjavi z letom 2015 znižale.

Slika 30

GIBANJE POVPREČNE CENE VRŠNE ENERGIJE NA TRGU ZA DAN VNAPREJ V SLOVENIJI IN NA SOSEDNIJH BORZAH V OBDOBJU 2012–2016

Vir: Montel

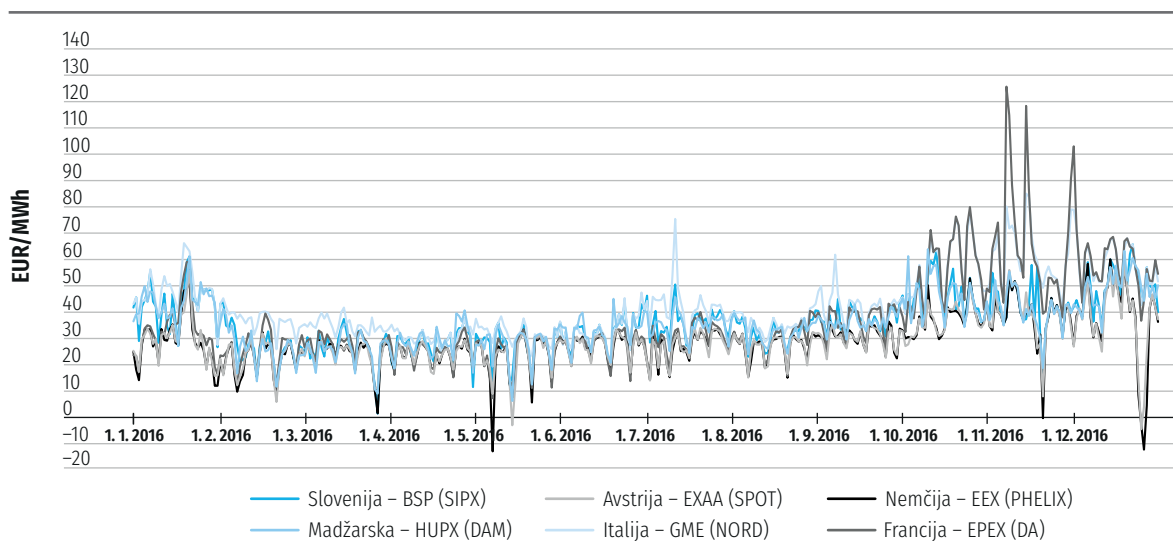
Najvišja cena pri trgovanju za dan vnaprej je bila v letu 2016 na slovenski borzi dosežena 22. decembra 2016. Prenosne zmogljivosti v smeri iz Avstrije v Slovenijo so bile ta dan polno zasedene. Visoko zasedene so bile tudi prenosne zmogljivosti v smeri iz Slovenije na Hrvaško in v Italijo, kar kaže na večje

povpraševanje po energiji ne samo v Sloveniji, pač pa tudi v jugovzhodni Evropi in Italiji. Energija za pokrivanje teh potreb je prihajala iz Avstrije. Polna zasedenost prenosnih zmogljivosti na meji med Avstrijo in Slovenijo je bila poleg velikega povpraševanja dodaten razlog za visoke cene.

Na sliki 31 lahko vidimo, da so bile na nemški in avstrijski borzi v določenih dnevih cene negativne, in to zaradi visoke proizvodnje iz obnovljivih virov. Ob koncu leta 2016 pa so bile zelo visoke cene na francoski borzi z električno energijo. Vzrok je bila odločitev francoske agencije za jedrsko varnost, ki je zaradi varnostnih razlogov zaustavila 15 jedrskih reaktorjev, kar je povzročilo skokovito rast cen v Franciji in vplivalo tudi na določene trge v EU, cena na slovenskem borznem trgu pa je ostala stabilna. Francija je namreč največja neto izvoznica električne energije v Evropi, proizvedene v jedrskih elektrarnah.

Slika 31

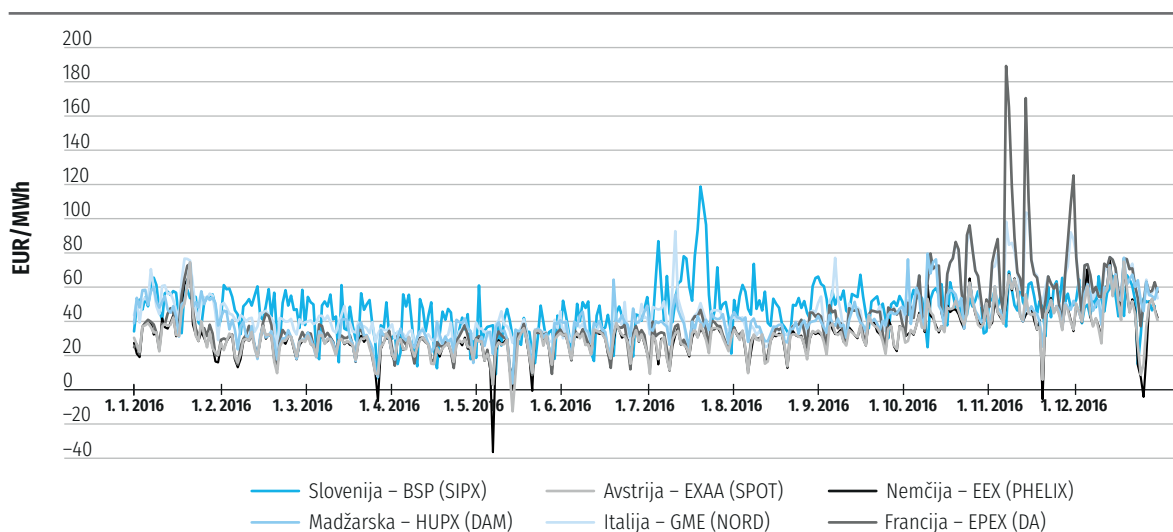
GIBANJE CENE PASOVNE ENERGIJE V SLOVENIJI IN NA SOSEDNIJH BORZAH V LETU 2016

Vir: Montel

Slika 32

GIBANJE CENE VRŠNE ENERGIJE V SLOVENIJI IN NA SOSEDNIJH BORZAH V LETU 2016

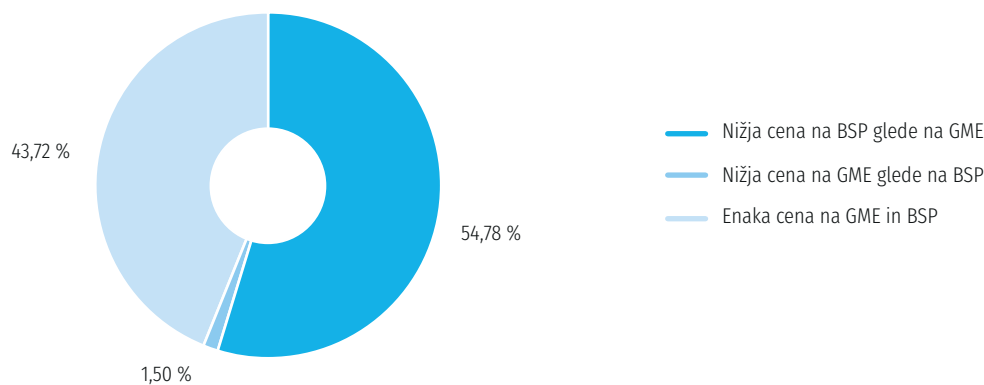

Vir: Montel

Z vidika spajanja trgov je zanimiva analiza doseženih cen med borznima trgoma BSP in GME, ki je prikazana na sliki 33. Dosežena borzna cena na BSP SouthPool je bila večinoma nižja kot na borznem trgu GME, višja od cene na GME je bila le v 1,5-odstotnem deležu ur. V primerjavi z letom 2015 sta se cenovna nivoja med borzama izenačevala, predvsem zaradi velike zmogljivosti na novo inštaliranih obnovljivih virov v Italiji.

Slika 33

ANALIZA DOSEŽENIH CEN MED BORZNIMA TRGOMA BSP IN GME

Vir: Montel

Ocenjena tržna cena iz podporne sheme

V letu 2016 je proizvedena električna energija, ki je vključena v sistem podpor proizvodnji električne energije iz obnovljivih virov energije ter iz soproizvodnje toplote in električne energije z visokim izkoristkom, znašala 7,7 % vse v Sloveniji proizvedene električne energije, leto prej pa 8,4 %. Ker se delež električne energije, ki je vključena v sistem podpor, v primerjavi s celotno proizvodnjo električne energije v Sloveniji približuje 10 %, je smiselno spremljati razvoj cen te energije na trgu.

V okviru podporne sheme lahko proizvajalec izbere med obratovalno podporo ali zagotovljenim odkupom. Če proizvajalec izbere obratovalno podporo, lahko električno energijo proda prosto na trgu, če pa izbere podporo v obliki zagotovljenega odkupa, je električna energija prenesena v ločeno bilančno skupino – Eko skupino, s katero upravlja Center za podpore, ki deluje v okviru Borzena. V letih 2014 in 2015 je Borzen del te energije prodal na letnih dražbah, del pa na slovenski energetske borzi BSP SouthPool. V letu 2016 pa je Borzen prvič izvedel prenos celotne električne energije iz Eko skupine v bilančno skupino člana bilančne sheme, ki je za proizvedeno električno energijo na avkciji ponudil najboljše pogoje odkupa.

Tržna cena električne energije, vključene v sistem podpor, se je v obdobju 2014–2017 oblikovala na individualni ravni na trgu, na dražbah in na borzi. Pri izračunu ocenjene tržne cene električne energije iz podporne sheme so bile v letih 2014 in 2015 upoštewane vse tri možnosti oblikovanja cen, v letu 2016, ko Borzen prodaje na borzi ni več izvajal, pa zgolj oblikovanje cen na individualni ravni in dražbi.

Ocenjena tržna cena v letih 2014 in 2015 izhaja iz povprečja doseženih cen na individualni ravni, dosežene cene na dražbi in povprečne urne cene na BSP v posameznem letu. Ocenjena tržna cena v letu 2016 pa izhaja iz povprečja doseženih cen na individualni ravni in dosežene cene na dražbi. Dosežene cene, ki so upoštewane v izračunu, so tehtane s količinami iz posameznih postavk.

Ocenjena tržna cena elektrike, vključene v sistem podpor, je bila višja od cene, dosežene na borzi, kar kaže na veliko zanimanje za električno energijo iz obnovljivih virov

Tudi za leto 2016 velja, da je bila večina električne energije, ki je vključena v sistem podpor, prodana na individualni ravni, torej v okviru obratovalne podpore. Na ocenjeno tržno ceno tako bistveno vpliva ravno cena, ki je oblikovana na trgu na individualni ravni. Ocenjena tržna cena električne energije, vključene v podporno shemo, je skupaj s povprečno urno ceno na BSP SouthPool za obdobje 2014–2016 prikazana v tabeli 17. Izračun kaže na veliko zanimanje kupcev za električno energijo, proizvedeno iz obnovljivih virov energije ter v soproizvodnji električne energije in toplote z visokim izkoristkom, saj je v vseh opazovanih letih njena ocenjena tržna cena višja od cene, dosežene na borzi.

Tabela 17

PRIMERJAVA OCENJENE TRŽNE CENE ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ PODPORNE SCHEME S POVPREČNO URNO CENO NA BORZI BSP SOUTHPOOL

Leto	Ocenjena tržna cena el. energ., vključene v podporno shemo (EUR/MWh)	Povprečna urna cena na BSP (EUR/MWh)
2014	43,58	40,43
2015	42,18	41,41
2016	39,04	35,62

Vira: Borzen, BSP

Trgovanje z emisijskimi kuponi

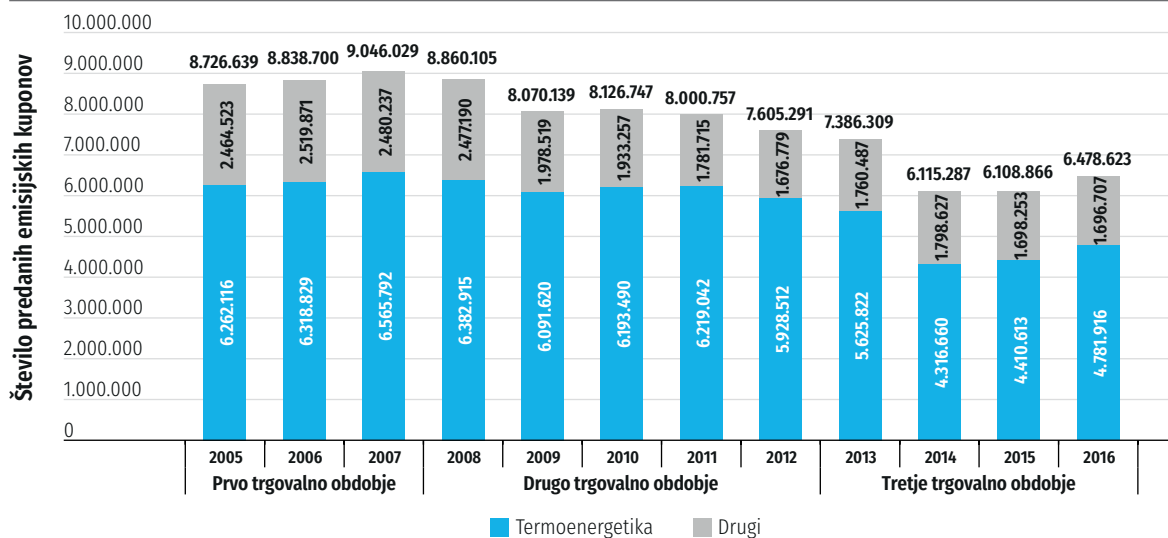
Slovenija je z ratifikacijo Kjotskega protokola prevzela obveznosti za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Cilj vzpostavitve trgovanja z emisijskimi kuponi v EU kot instrumenta za doseganje teh ciljev je zmanjšati izpuste toplogrednih plinov v Evropi. Emisijski kupon je splošen izraz za trgovanje s potrdilom oziroma dovoljenjem, ki predstavlja pravico do izpusta ene tone ogljikovega dioksida ali drugega toplogrednega plina enake mase v ozračje. Leta 2005 je EU uvedla evropski sistem trgovanja z emisijskimi kuponi (European Emission Trading System – EU ETS). Cilj je bil dovoliti nadaljnje obratovanje industrijskih in komercialnih procesov, vendar s trendom zmanjševanja izpustov emisij. Ta sistem vključuje tovarne, proizvajalce električne energije in vse druge naprave, ki povzročajo izpuste toplogrednih plinov. V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi EU ETS so vključene naprave z vhodno toplotno močjo 20 MW in dodatno iz dejavnosti energetike še naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW.

Vlada Republike Slovenije je na podlagi Zakona o varstvu okolja (ZVO-1), ki zahteva nakup emisijskih kuponov, sprejela odlok o seznamu upravljavcev naprav, ki izpuščajo toplogredne pline, za obdobje 2013–2020. Odlok vsebuje seznam upravljavcev naprav, ki so v tem obdobju upravičeni do razdelitve emisijskih kuponov brez obveznosti plačila, seznam upravljavcev naprav, ki do brezplačne razdelitve emisijskih kuponov niso več upravičeni (Termoelektrarna Brestanica in Termoelektrarna Trbovlje v likvidaciji), ter seznam upravljavcev naprav, ki so izključeni iz sistema trgovanja, ker bodo izvajali enakovredne ukrepe.

6,1 %
več predanih
emisijskih kuponov
kot leta 2015

Slika 34

GIBANJE ŠTEVILA PREDANIH EMISIJSKIH KUPONOV ZA VSA TRI TRGOVALNA OBDOBJA V LETIH OD 2005 DO 2016

Vir: ARSO

Število predanih emisijskih kuponov se je v primerjavi z letom 2015 povečalo za 6,1 %. Nazadnje smo beležili povečanje predanih emisijskih kuponov v primerjavi s predhodnim letom leta 2010. Občutno povečanje predanih emisijskih kuponov je posledica povečanja predanih emisijskih kuponov v termoeenergetiki. Podjetja z dejavnostjo na področju termoeenergetike so v letu 2016 v tretjem trgovalnem obdobju prevzela 4.781.916 emisijskih kuponov, kar je 8 % več kot v letu 2015, to pa je bilo tudi 74 % vseh predanih emisijskih kuponov v Sloveniji. V letu 2016 se je povečala proizvodnja termoelektrarn, Termoelektrarna Šoštanj pa je proizvedla rekordno količino električne energije.

Na podlagi Uredbe o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida se okoljska dajatev plačuje zaradi onesnaževanje zraka z emisijo CO₂ pri zgorevanju goriva in je prihodek proračuna Republike Slovenije.

Slika 35

GIBANJE CENE EMISIJSKIH KUPONOV (EUROPEAN EMISSION ALLOWANCES FUTURES – EUA) NA BORZI EEX, NAKUP V LETU 2016 ZA LETO 2017

Vir: spletna stran borze EEX

Cena emisijskih kuponov se je v letu 2016 gibala med 4,10 in 8,10 evra za tono CO₂ in se je v primerjavi z letom pred tem znižala. V letu 2015 so se cene kuponov gibale med 7,20 in 9,50 evra za tono CO₂. Na znižanje cene emisijskih kuponov je vplivalo več dejavnikov. V letu 2016 je bilo v sistem inštaliranih veliko novih proizvodnih naprav na obnovljive vire, kar posledično zmanjšuje izpuste toplogrednih plinov. Povečuje se učinkovitost industrijskih objektov in tudi gospodinjstev, kar so rezultati spodbujevalne politike EU s subvencijami za večjo energetske učinkovitosti poslovnih objektov in stavb. Na znižanje cen je verjetno pomembneje vplivala še odločitev Velike Britanije, ki ima v sistemu razdeljevanja kuponov pomembno vlogo, o izstopu iz EU.

3.3.1.2 Preglednost trga

Uredba REMIT je ključna podlaga za zagotavljanje celovitosti in preglednosti na energetskem trgu. Predstavlja celosten regulativni okvir za spremljanje in nadzor evropskega veleprodajnega trga z električno energijo in zemeljskim plinom. Sestavljajo jo trije poglavni deli: prepoved tržnih manipulacij in trgovanja na podlagi notranjih informacij, zahteva po učinkoviti in pravočasni objavi notranjih informacij ter ogradje za celovito spremljanje trga.

43
*udeležencev
veleprodajnega trga
z električno energijo
in zemeljskim plinom
v Sloveniji je bilo
registriranih do
konca leta 2016*

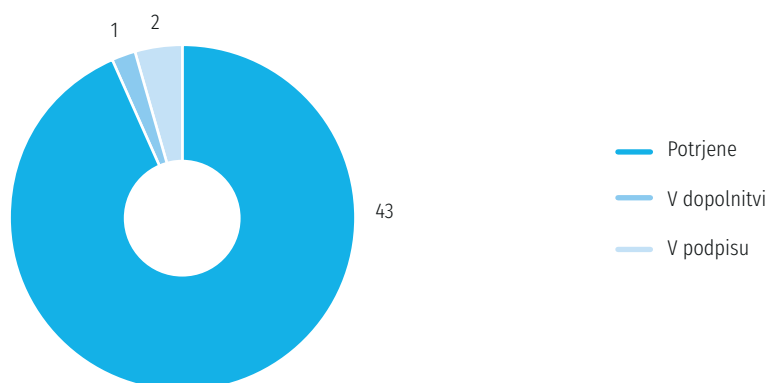
Trgovanje na podlagi notranjih informacij in tržne manipulacije so po uredbi REMIT prepovedane. Kršitev prepovedi se šteje kot prekršek in se kaznuje z globo. Osebe, ki v okviru svoje dejavnosti sklepajo transakcije in utemeljeno sumijo, da bi transakcija na veleprodajnem energetskem trgu lahko pomenila kršitev prepovedi tržne manipulacije in trgovanja na podlagi notranjih informacij, morajo o tem nemudoma uradno obvestiti nacionalni energetske regulativni organ.

Med notranje informacije sodijo podatki o odjemu in proizvodnji električne energije, vključno z nerazpoložljivostjo večjih enot proizvodnje in odjema, podatki o prenosni infrastrukturi, vključno z nerazpoložljivostjo enot prenosne infrastrukture, nadalje o povezovalnih zmogljivostih med trgovalnimi območji, ukrepi za odpravljanje prezasedenosti in izvajanje izravnave v sistemu, vključno s podatki o rezervnih virih za izravnavo in cenami za obračun odstopanj.

Uredba 543/2013 določa, da mora vse zahtevane podatke na posebni platformi objavljati združenje ENTSO-E. To je zahtevano platformo vzpostavilo 5. januarja 2015. Med notranje informacije sodijo tudi tako imenovani temeljni podatki, ki jih morajo objaviti udeleženci na veleprodajnem energetskem trgu. To so podatki o zmogljivosti in uporabi objektov za proizvodnjo, skladiščenje, porabo ali prenos električne energije ali zemeljskega plina ter o zmogljivosti in uporabi objektov za utekočinjeni zemeljski plin. Skladno z izvedbeno uredbo REMIT morata v imenu udeležencev na trgu temeljne podatke ACER posredovati združenji evropskih sistemskih operaterjev ENTSO-E in ENTSO-G.

Spremljanje trga po tej uredbi vključuje spremljanje vseh veleprodajnih energetskih produktov tako na ravni bilateralnih pogodb kot na organiziranih trgih. Za spremljanje trgovanja z veleprodajnimi energetskimi produkti je potreben podatek o tem, kdo je s produktom trgoval. Registracija vseh udeležencev trga je naloga nacionalnega energetskega regulatorja. Udeleženci na trgu se morajo registrirati pri nacionalnem regulativnem organu v državi članici, v kateri so ustanovljeni ali so rezidenti, če niso niti ustanovljeni niti niso rezidenti EU, pa se prijavijo v državi članici, v kateri so dejavni.

Na veleprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji je bilo do konca leta 2016 registriranih 43 udeležencev.

Vir: agencija

Udeleženci morajo o pogodbah, ki jih sklenejo na veleprodajnih energetskega trga, poročati ACER. Poročanje se izvaja prek poročevalcev, ki v skladu z uredbo predstavljajo tako imenovani mehanizem RRM (Registered Reporting Mechanism). Za razbremenitev udeležencev na trgu lahko udeleženci izberejo tretje osebe, ki kot RRM izvajajo storitev poročanja v njihovem imenu.

Za potrebe spremljanja slovenskega trga bo agencija podatke o pogodbah, vključno s temeljnimi podatki, pridobivala od ACER. Faza implementacije spremljanja veleprodajnega energetskega trga na nacionalni ravni je bila v letu 2016 v polnem teku, vendar do konca leta še ni bila v celoti izvedena. Tako se sprotno spremljanje veleprodajnega energetskega trga skladno z uredbo REMIT še ni izvajalo. Do začetka izvajanja sprotne spremljanje trga je bilo treba izvesti še manjkajoče procesne ureditve ter druge tehnično-organizacijske prilagoditve agencije in ACER. Sem spada tudi vzpostavitev namenskih podpornih orodij za sprotne spremljanje veleprodajnega energetskega trga. Vse aktivnosti na področju preiskav in nadzornih postopkov so temeljile na lastnih analizah ter zunanjih prijavih in informacijah.

V letu 2016 je bil obravnavan en sum kršitve določil uredbe REMIT, preiskava do konca leta še ni bila končana.

Podatki in spremljajoče informacije o zlorabah zahtevajo vzpostavitev informacijskega sistema, ki zagotavlja visoko stopno varnosti. Agencija je v letu 2016 končala postopke revizije sistema za upravljanje varnosti informacij ter nadgrajevala politike informacijske varnosti. Vzpostavila je namensko informacijsko in fizično infrastrukturo za področje procesov v okviru uredbe REMIT, s katero se zagotavljajo zaupnost, celovitost in razpoložljivost podatkov in informacij ter njihovo varovanje. Ukrepi, sprejeti na tem področju, zmanjšujejo izpostavljenost tveganju za zlorabe občutljivih podatkov in informacij na stopnjo, ki jo predpisuje uredba. Agencija je uspešno opravila presojo skupine izvedencev ACER (RISIG) svoje rešitve informacijske varnosti. Na podlagi odločitve ACER je 30. novembra 2016 tudi formalno izpolnila pogoje in se uvrstila med evropske regulatorje, ki so najhitreje pridobili dostop do podatkov REMIT na ravni transakcij. S tem so bili izpolnjeni poglobljeni pogoji za spremljanje veleprodajnega trga na državni ravni.

Glede na omejitve, s katerimi se agencija sooča, predstavlja izvajanje zahtev uredbe REMIT enega največjih izzivov od njene ustanovitve. Pripravljenost na te zahtevne naloge je bila konec leta 2016 skladna z internimi načrti, zmožnostmi in tudi pričakovanji ACER, s katerim agencija že od uveljavitve uredbe odlično sodeluje.

Agencija med prvimi sedmimi regulatorji z dostopom do podatkov o trgovanju REMIT na ravni transakcij

3.3.1.3 Učinkovitost trga

Agencija spremlja učinkovitost veleprodajnega trga v Sloveniji, veleprodajnih trgov v regiji in trgov v državah, ki zaradi velikosti vplivajo na cene električne energije v Evropski uniji. V nadaljevanju so predstavljeni kazalniki, ki prikazujejo učinkovitost veleprodajnih trgov v Sloveniji z vidika stopnje konkurenčnosti in likvidnosti ter z vidika ravni integracije posameznih trgov.

Bilateralno trgovanje

Bilateralno trgovanje je trgovanje izven organiziranega borznega trga. Izvedeno je med dvema pogodbenima strankama, ki določita pogoje nakupa oziroma prodaje v bilateralni pogodbi. Za razliko od trgovanja na borzi pri bilateralnem trgovanju pogodbeni stranki sami nosita tveganja iz naslova neizpolnitve pogodbenih obveznosti. Bilateralno trgovanje predstavlja manj pregledno obliko trgovanja, saj podrobnosti iz pogodbe, kot sta na primer cena in količina, javnosti praviloma nista razkriti. Strankam omogoča poljubno oblikovanje produktov, zato je to priljubljena oblika trgovanja. V Sloveniji se večina sklenjenih poslov z električno energijo opravi ravno na bilateralnih trgih.

Pogodbe, sklenjene na bilateralnih trgih, so zaprtega tipa. Zanje je značilno, da je količina dobavljene električne energije v relevantnem časovnem obdobju določena za vsak obračunski interval. Borzen, operater trga z elektriko, mora evidentirati vse zaprte pogodbe, ki vplivajo na energijsko bilanco člana slovenske bilančne sheme. Tako Borzen v okviru svojih nalog evidentira vse pogodbe, sklenjene med člani bilančne sheme, pogodbe, sklenjene na energetski borzi, ter uvozno-izvozne pogodbe. Pogodbe, ki so bile sklenjene na bilateralnih trgih, so tako del evidentiranih uvozno-izvoznih zaprtih pogodb in zaprtih pogodb, sklenjenih med člani bilančne sheme.

Poleg zaprtih pogodb Borzen evidentira tudi obratovalne napovedi, ki predstavljajo napovedane oddaje in odjeme električne energije članov bilančne sheme za prevzemno-predajna mesta, za katere imajo sklenjene odprte pogodbe.

Operater trga je v letu 2016 evidentiral 109.235 zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi s skupno količino 83.139.517 MWh. Glede na leto pred tem je bilo v letu 2016 skupno število evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi manjše za 2,9 %, obseg trgovanja pa večji, saj se je skupna količina energije iz pogodb povečala za 5,3 %.

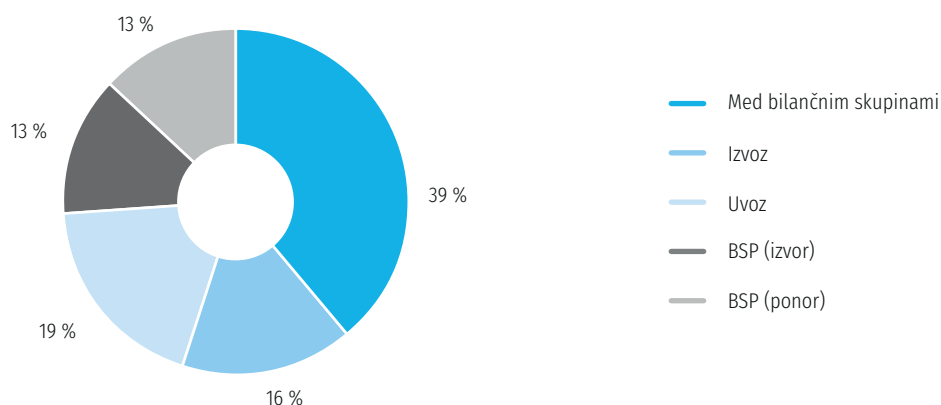
Količina električne energije, ki je bila prodana oziroma kupljena v letu 2016 z zaprtimi pogodbami, znaša 54.834.360 MWh. Ta količina je glede na leto 2015, ko je skupna količina zaprtih pogodb znašala 52.143.848 MWh, nekoliko večja tudi zaradi spremenjenega načina prodaje električne energije iz NEK, ki je po mednarodnem sporazumu izvožena na Hrvaško. Sprememba vpliva na povečanje evidentiranih količin zaprtih pogodb v oktobru, novembru in decembru.

Struktura volumna evidentiranih zaprtih pogodb ter pripadajoče količine so prikazani na slikah 37 in 38. Pri vseh izvedenih transakcijah na slovenski energetski borzi BSP nastopa borza kot nasprotna stranka, sklenjeni posel pa se evidentira kot kupljena in prodana količina. Kupljena količina je na slikah označena kot izvor, prodana pa kot ponor.

5 %

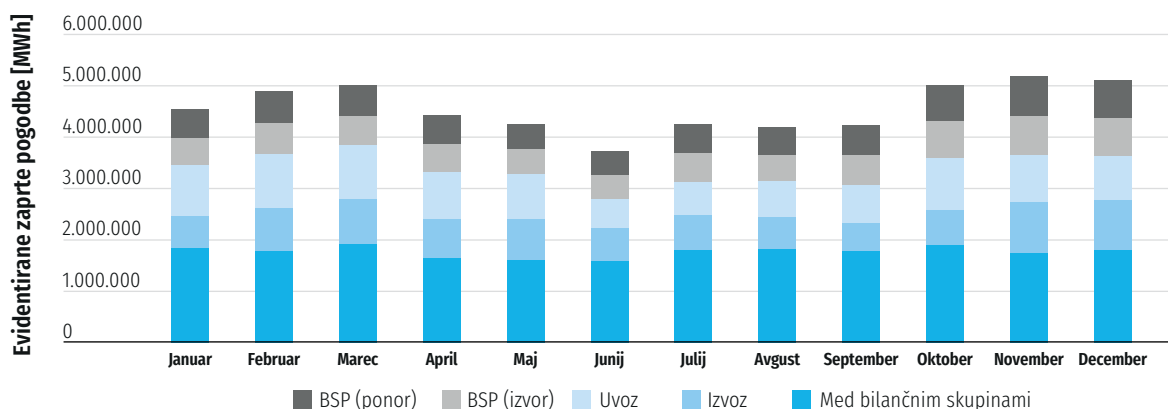
večji obseg bilateralnega
trgovanja v primerjavi
z letom 2015

Slika 37:

STRUKTURA VOLUMNA EVIDENTIRANIH ZAPRTIH POGODB V LETU 2016

Vir: Borzen

Slika 38

KOLIČINE PRODANE OZIROMA KUPLJENE ELEKTRIČNE ENERGIJE PREK ZAPRTIH POGODB PO MESECIH ZA LETO 2016

Vir: Borzen

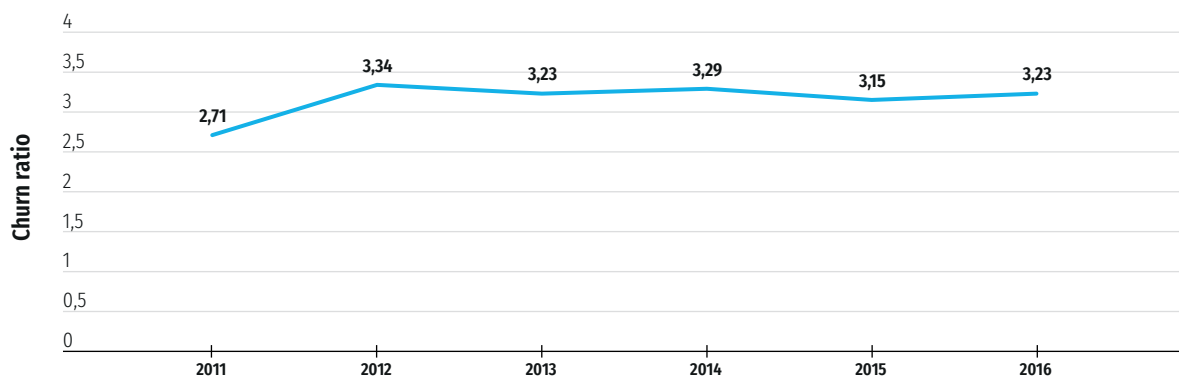
Likvidnost veleprodajnega trga

Agencija spremlja likvidnost slovenskega veleprodajnega trga z električno energijo z uveljavljenim indeksom, imenovanim Churn ratio. Indeks podaja informacijo, kolikokrat se je z enoto električne energije trgovalo, preden je bila dobavljena končnemu odjemalcu. Izračun je opravljen na podlagi metodologije, ki upošteva kvocient med vsoto evidentiranih količin iz zaprtih pogodb, ki so jim odštete izvožene količine, in porabo v Sloveniji. S količinami iz zaprtih pogodb so zajete količine, s katerimi se je trgovalo na slovenski energetske borzi BSP SouthPol, in količine, s katerimi se je trgovalo na bilateralnem trgu. Gibanje indeksa v opazovanem šestletnem obdobju prikazuje slika 39. V letu 2016 se je vrednost indeksa nekoliko zvišala glede na vrednost iz leta 2015, še vedno pa ostaja nad vrednostjo 3, kar kaže na to, da je slovenski veleprodajni trg z električno energijo dobro razvit in z visoko stopnjo preglednosti. Glede na to, da je slovenski veleprodajni trg z električno energijo v primerjavi z drugimi evropskimi trgi po obsegu nekoliko manjši, na njem nastopa sorazmerno veliko število aktivnih udeležencev, ki sklepajo po obsegu primerljivo število poslov. Zato so cene produktov na slovenskem trgu stabilne in se v primeru sklenitve manjših poslov bistveno ne spremenijo.

Indeks Churn ratio ostaja nad vrednostjo 3, kar kaže na dobro likvidnost veleprodajnega trga

Slika 39

TREND GIBANJA INDEKSA CHURN RATIO PO LETIH

Vir: Borzen

Trgovanje na borzi za dan vnaprej

8,2 %
večji celoten obseg
trgovanja na slovenskem
trgu za dan vnaprej

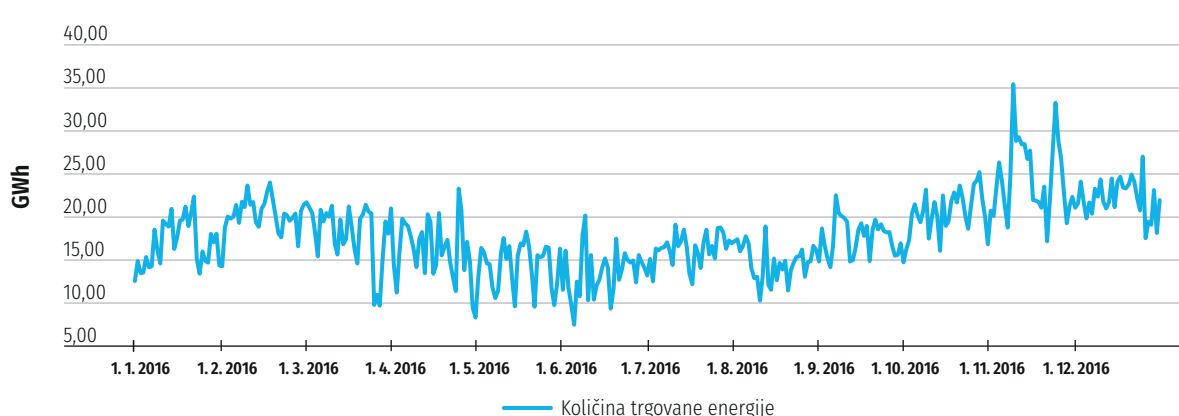
Trgovanje za dan vnaprej poteka na slovenski borzi z električno energijo BSP SouthPool. Na obseg trgovanja vplivajo številni dejavniki, najpomembneje količine prostih ČPZ na slovensko-italijanski meji in slovensko-avstrijski meji. Pomemben vpliv ima tudi število aktivnih udeležencev na borzi, posredno pa na količino trgovanju vplivajo izredni dogodki na tujih trgih, bodisi zaradi okvar oziroma remontov proizvodnih objektov ali zasedenosti ČPZ.

Celoten obseg trgovanja na slovenskem trgu za dan vnaprej je znašal 6.567.226 MWh, kar je 8,2 % več kot v letu 2015. Povprečna letna cena pasovne energije je znašala 35,62 EUR/MWh, povprečna cena vršne energije pa 39,84 EUR/MWh. Povprečne cene pasovne in vršne energije so se v primerjavi z letom 2015 znižale. Pri trgovanju za dan vnaprej je konec leta 2016 sodelovalo 32 tržnih udeležencev, večina udeležencev je bila iz tujih držav. V povprečju je dnevno ponudbe vnašalo manj kot 25 udeležencev.

Največji mesečni obseg trgovanja v letu 2016 je bil dosežen novembra, in sicer 736.440 MWh, kar je 10,5 % celotnega obsega trgovanja v letu 2016. Najmanjši mesečni obseg trgovanja je bil dosežen junija, in sicer 404.974 MWh ali 6,2 % celotnega obsega trgovanja v letu 2016. V poletnih mesecih je bil obseg trgovanja pričakovano najmanjši.

Slika 40

KOLIČINA ELEKTRIČNE ENERGIJE, S KATERO SE JE TRGOVALO V LETU 2016

Vir: BSP SouthPool

Trgovanje na borzi znotraj dneva

Tudi trgovanje znotraj dneva na slovenskem organiziranem trgu poteka na borzi BSP SouthPool. Sprotno trgovanje je omejeno na slovenski trg, avkcijsko trgovanje, ki je bilo uvedeno junija 2016, pa vključuje spajanje trgov z Italijo.

Leta 2016 je znašal skupni obseg sprotnega trgovanja znotraj dneva 272.015 MWh, od tega je bil obseg trgovanja na izravnalnem trgu 197.890 MWh, obseg preostalega sprotnega trgovanja na trgu znotraj dneva pa 74.125 MWh. Obseg preostalega sprotnega trgovanja znotraj dneva se je v primerjavi z letom 2015, ko je znašal 20.754 MWh, občutno povečal.

V okviru trgovanja znotraj dneva je organizirana tudi finančna poravnava poslov, ki jih udeleženci sklenejo bilateralno izven organiziranega trga. V letu 2016 je bilo v finančno poravnavo (OTC) posredovanih 26 poslov s skupno količino 33.928 MWh.

V obdobju od 21. junija do 31. decembra 2016 je znašal obseg trgovanja na segmentu avkcijskega trgovanja znotraj dneva 217.238 MWh (implicitne avkcije MI2 in MI5 na slovensko-italijanski meji). Vnesenih je bilo za 4.989.762 MWh ponudb, od tega za 3.217.099 MWh nakupnih in 1.772.663 MWh prodajnih ponudb. Obseg vnesenih ponudb na tem borznem segmentu se je iz četrletja v četrletje povečeval.

Na slovenskem trgu znotraj dneva je sodelovalo 11 tržnih udeležencev, v povprečju je ponudbe dnevno vnašalo 3,6 tržnega udeleženca.

Trgovanje na izravnalnem trgu

Izravnalni trg v Sloveniji vodi operater trga z električno energijo. Izravnalni trg sistemskemu operaterju elektroenergetskega omrežja omogoča pregleden način nabave energije, potrebne za izravnavo sistema. Za potrebe izravnave sistema mora imeti sistemski operater ves čas na voljo ustrezno pozitivno in negativno energijo. Sistemski operater mora namreč v vsakem trenutku zagotavljati usklajenost med proizvodnjo in odjemom elektrike na svojem regulacijskem območju, ki v primeru slovenskega sistema operaterja, družbe ELES, predstavlja celoten slovenski elektroenergetski sistem. Na izravnalnem trgu lahko sistemski operater od ponudnikov kupi ustrezno količino pozitivne izravnalne energije, če je energije v sistemu premalo, ali proda morebitne viške. S tem sprosti angažirane sekundarne rezerve v pozitivno ali negativno smer in ponovno pridobi potreben obseg rezerv za izvajanje samodejne sekundarne regulacije. Pri tem je treba poudariti, da ima v primeru večjih motenj v elektroenergetskem sistemu, kakršni so izpadi večjih proizvodnih enot ali pomembnih povezovalnih vodov, sistemski operater še vedno na voljo angažiranje zakupljene rezerve za terciarno regulacijo frekvence in moči, kar pa je praviloma precej dražje od nakupa energije na izravnalnem trgu.

Na izravnalnem trgu se trgovanje izvaja na način sprotnega trgovanja, kar pomeni, da se posel sklene, kadar koli se srečata ustrezna ponudba in povpraševanje. Iz praktičnih razlogov je zaradi lažje izvedbe slovenski izravnalni trg povezan s trgom znotraj dneva. Izravnalni trg po pooblastilu operaterja trga izvaja družba BSP SouthPool, ki izvaja tudi trg znotraj dneva. Na obeh trgih veljajo enaka pravila, pri čemer velja načelo, da se trgovanje na trgu znotraj dneva eno uro pred časom dobave zaključi in pretvori v trgovanje na izravnalnem trgu. Tako v zadnji uri pred dobavo niso več možne transakcije med različnimi člani bilančne sheme, saj mora na izravnalnem trgu pri sklenitvi poslov na eni strani, ki je lahko prodajna ali nakupna, vedno nastopati sistemski operater. Vendar pa pravila za izvajanje izravnalnega trga določajo, da lahko ponudbe, ki jih člani izravnalnega trga oddajo v okviru trgovanja znotraj dneva, sistemski operater sprejme kot ponudbe, oddane na izravnalnem trgu, in da vsi posli, sklenjeni s ponodbami sistema operaterja za namene izravnave odstopanj elektroenergetskega sistema, štejejo kot posli na izravnalnem trgu. Iz tega sledi, da lahko posle na izravnalnem trgu ločimo na posle, ki se izvedejo v fazi trgovanja znotraj dneva, in posle, ki se izvedejo v fazi izravnalnega trga.

Skupni obseg trgovanja na segmentu sprotnega trgovanja znotraj dneva je znašal 272.015 MWh

4054
sklenjenih poslov na izravnalnem trgu v skupni količini 197.890 MWh ali dobrih 5 % več kot v letu 2015

Na izravnalnem trgu lahko prek trgovalnega sistema vlagajo ponudbe vsi člani izravnalnega trga, kar so lahko vsi člani bilančne sheme, torej odgovorni bilančnih skupin in podskupin. Trgovanje na izravnalnem trgu poteka 24 ur na dan, sedem dni na teden in največ za dan vnaprej. Omogočeno je trgovanje z urnimi, 15-minutnimi, pasovnimi in vršnimi produkti. Prav tako je omogočeno trgovanje s tako imenovanimi blok produkti, ki jih udeleženec izravnalnega trga definira sam in zajemajo najmanj dva zaporedna urna oziroma 15-minutna produkta za dobavo znotraj istega dne.

V letu 2016 je bilo na izravnalnem trgu sklenjenih 4054 poslov s skupno količino 197.890 MWh. Od tega je 33.076 MWh predstavljalo nakup izravnalne energije, 164.814 MWh pa prodajo izravnalne energije s strani sistemskega operaterja. V primerjavi s predhodnim letom se je količina sklenjenih poslov povečala za več kot 5 %, število sklenjenih poslov pa se je povečalo za več kot 29 %. Največja količina poslov je bila sklenjena z urnimi produkti s skupno količino 117.409 MWh električne energije. S 1751 posli so bili urni produkti tudi najbolj trgovan produkt na izravnalnem trgu. Od leta 2013 delež poslov, ki so sklenjeni v fazi izravnalnega trga, vztrajno narašča. Tako je v letu 2016 predstavljal že 52 % celotne količine poslov, sklenjenih na izravnalnem trgu. To pomeni, da sistemski operater kupuje oziroma prodaja elektriko neposredno pred dobavo in s tem učinkoviteje izravnava elektroenergetski sistem.

Najvišja cena električne energije za izravnavo v letu 2016 je znašala 150 EUR/MWh, najnižja cena pa -140 EUR/MWh. V avgustu sta bila obseg trgovanja in število transakcij rekordna v zgodovini izravnalnega trga, sklenjenih je bilo 452 poslov v skupni količini 29.718 MWh. Sistemski operater je v letu 2016 na izravnalnem trgu večinoma deloval kot prodajalec električne energije. Poleg sistemskega operaterja je pri poslovanju v letu 2016 delovalo še pet od skupno 36 članov izravnalnega trga, kar je manj kot leta 2015, ko je delovalo sedem od skupno 38 članov.

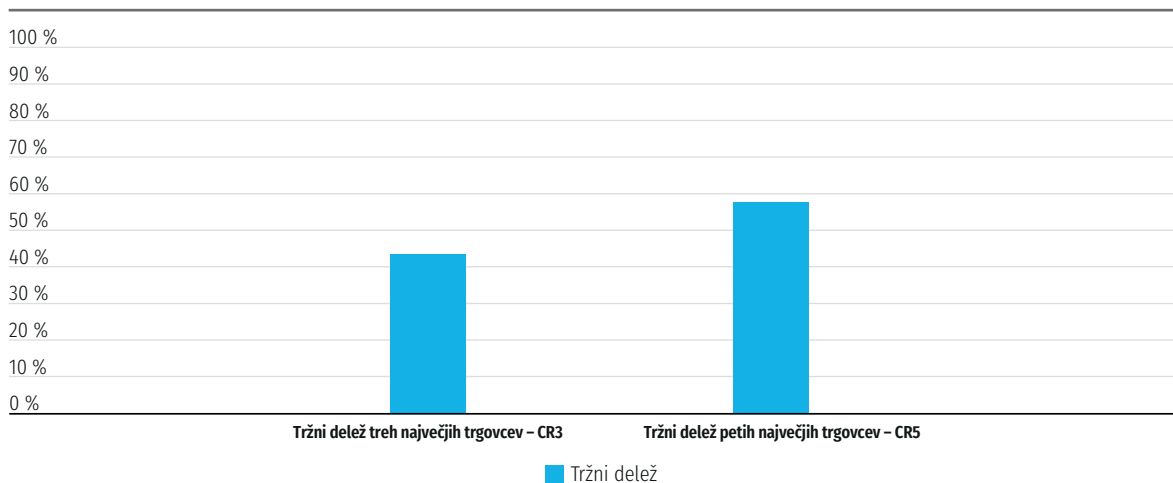
Koncentracija na borznem trgu

Indeks HHI kaže na nizko koncentracijo borznega veleprodajnega trga

V letu 2016 je na borzi BSP trgovalo 32 domačih in tujih družb, kar je manj kot leto pred tem, ko je na borzi trgovalo 36 domačih in tujih družb. Skupni tržni delež treh trgovcev kot kazalnik stopnje koncentracije (slika 41) je v letu 2016 znašal 43,5 % (CR3), skupni tržni delež petih trgovcev pa 57,7 % (CR5). Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) znaša 911, kar kaže na nizko koncentracijo na veleprodajnem trgu, se je pa v primerjavi z letom 2015 povečal.

Slika 41

DELEŽ TRGOVCEV NA SLOVENSKI BORZI V LETU 2016 GLEDE NA TRGOVANO KOLIČINO

Vir: BSP SouthPool

Spajanje trgov

Družba BSP je že v začetku leta 2011 skupaj s slovenskim sistemskim operaterjem, Borzenom ter italijanskim sistemskim operaterjem Terno in organizatorjem trga GME, ki hkrati upravlja tudi italijansko borzo z električno energijo, začela sodelovati v projektu spajanja trgov na slovensko-italijanski meji. Projekt je omogočil implicitno dodeljevanje fizičnih dnevnih ČPZ na slovensko-italijanski meji.

V okviru spajanja trgov za dan vnaprej na slovensko-italijanski meji je bilo v letu 2016 v smeri Slovenija-Italija dodeljenih 3.633.407 od 4.813.132 MWh ponujenih ČPZ, kar predstavlja z vidika implicitnega dodeljevanja prenosnih zmogljivosti 75,5-odstotno izkoriščenost dnevnih razpoložljivih prenosnih zmogljivosti. Povprečna cena ČPZ v smeri Slovenija-Italija je v letu 2016 znašala 9,49 evra. V smeri Italija-Slovenija je bilo v istem obdobju dodeljenih 314.180 od 5.720.270 MWh ponujenih ČPZ, kar predstavlja 5,5-odstotno izkoriščenost dnevnih razpoložljivih prenosnih zmogljivosti. V letu 2016 je bila dodelitev ČPZ iz smeri Italija-Slovenija več kot trikrat večja kot v letu 2015. Povprečna cena ČPZ iz smeri Italija-Slovenija je v letu 2016 znašala 1,29 evra. Pri tem je treba poudariti, da se cene ČPZ v tej analizi razlikujejo od cen, prikazanih v tabeli 14. To je posledica dejstva, da so v tej analizi upoštevane cene, dosežene v okviru spajanja trgov, medtem ko so pri vrednostih v tabeli 14 upoštevani tudi stroški vračil nenominiranih dolgoročnih zmogljivosti. Posledično so dosežene cene ČPZ nižje od cen v tej analizi.

Za spajanje trgov je leto 2016 pomenilo prelomnico, saj je bilo uspešno uvedeno spajanje trgov na slovensko-avstrijski meji za trgovanje za dan vnaprej ter spajanje trgov za trgovanje znotraj dneva na slovensko-italijanski meji.

V juniju 2016 se je na slovensko-italijanski meji spajanju trga za dan vnaprej pridružilo še spajanje trgov znotraj dneva. V smeri Slovenija-Italija je bilo dodeljenih 64.466 od 874.249 ponujenih MWh, kar predstavlja 7,37-odstotno izkoriščenost razpoložljivih prenosnih zmogljivosti znotraj dneva.

V smeri Italija-Slovenija je bilo dodeljenih 104.782 od 3.061.720 ponujenih MWh, kar predstavlja 3,42-odstotno izkoriščenost razpoložljivih prenosnih zmogljivosti znotraj dneva.

V drugi polovici julija 2016 se je začelo izvajati tudi spajanje trgov Slovenije in Avstrije z dodeljevanjem ČPZ za dan vnaprej. V smeri Slovenija-Avstrija je bilo dodeljenih 218.651 od 4.762.173 MWh ponujenih ČPZ, kar predstavlja z vidika implicitnega dodeljevanja prenosnih zmogljivosti 4,6-odstotno izkoriščenost dnevnih razpoložljivih prenosnih zmogljivosti. Povprečna cena ČPZ v smeri Slovenija-Avstrija je v letu 2016 znašala 3,31 evra. V smeri Avstrija-Slovenija je bilo v istem obdobju dodeljenih 590.643 od 1.112.677 MWh ponujenih ČPZ, kar predstavlja 53,08-odstotno izkoriščenost dnevnih razpoložljivih prenosnih zmogljivosti. Povprečna cena ČPZ v smeri Avstrija-Slovenija je v letu 2016 znašala 10,84 evra.

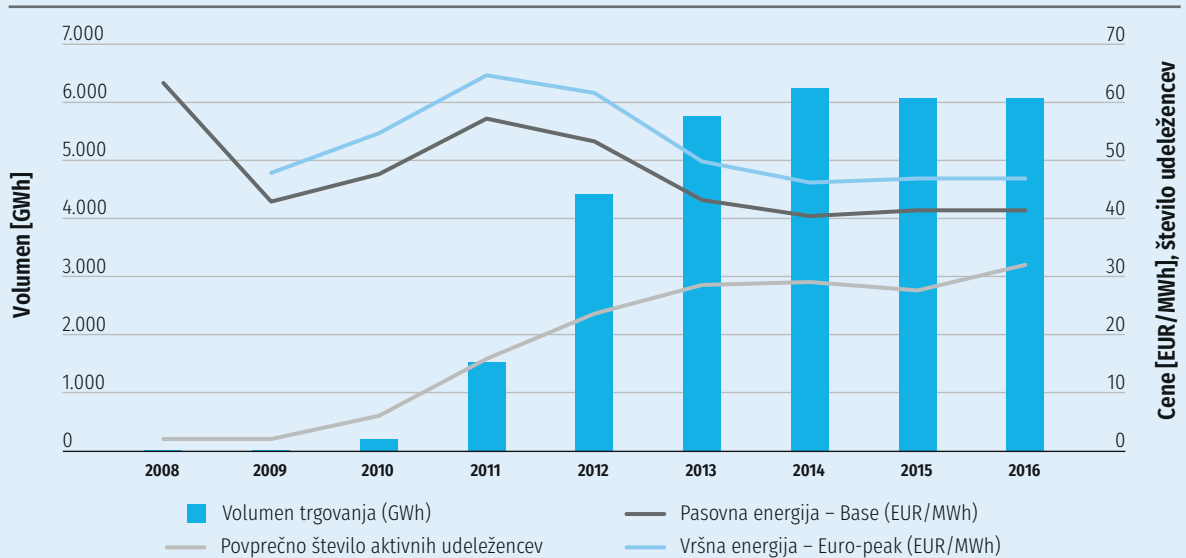
Uvedeno spajanje trgov na slovensko-avstrijski meji za trgovanje za dan vnaprej ter spajanje trgov za trgovanje znotraj dneva na slovensko-italijanski meji

Razmere na slovensko-italijanski meji z vidika učinkov spajanja trgov

V nadaljevanju je podan podrobnejši pregled razmer na tej meji v obdobju 2011–2016. Spajanje trgov se je od 1. januarja 2011 do 23. februarja 2015 izvajalo v obliki bilateralnega spajanja trgov Slovenije in Italije, od 24. februarja 2015 pa je slovensko-italijanska meja postala del medregijskega spajanja trgov, ki zajema območje od Skandinavije do Iberskega polotoka in vseh severnoitalijanskih meja. Spajanje trgov je zelo ugodno vplivalo na slovensko borzo z električno energijo BSP SouthPool, s tem pa tudi na celoten slovenski trg.

Slika P3-1

DOGAJANJE NA SLOVENSKI BORZI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO V OBDOBJU 2008–2016

Vir: BSP SouthPool

Kot je razvidno s slike P3-1, ki prikazuje količine pri trgovanju za dan vnaprej, se je od vzpostavitve spajanja trgov Slovenije in Italije leta 2011 obseg trgovanja na slovenski borzi, z izjemo rahlega upada v letu 2015, nenehno večal, s čimer je slovenski trg dobil tudi verodostojen cenovni indeks. V istem obdobju se je povečevalo tudi število aktivnih udeležencev na borzi. V letih od vzpostavitve spajanja trgov opazamo tudi padeč cen energije, ki pa ni neposredna posledica spajanja trgov, temveč vse večjega deleža energije iz obnovljivih virov z nizkimi ali ničnimi mejnimi stroški na skupnem evropskem trgu, kar je povzročilo znatno znižanje cen električne energije v večini evropskih držav.

Preostale ključne parametre v zvezi s spajanjem trgov v obdobju 2011–2016 prikazujeta tabela P3-1 in slika P3-2.

Tabela P3-1

RAZMERE NA SLOVENSKO-ITALIJANSKI MEJI V OBDOBJU 2011–2016

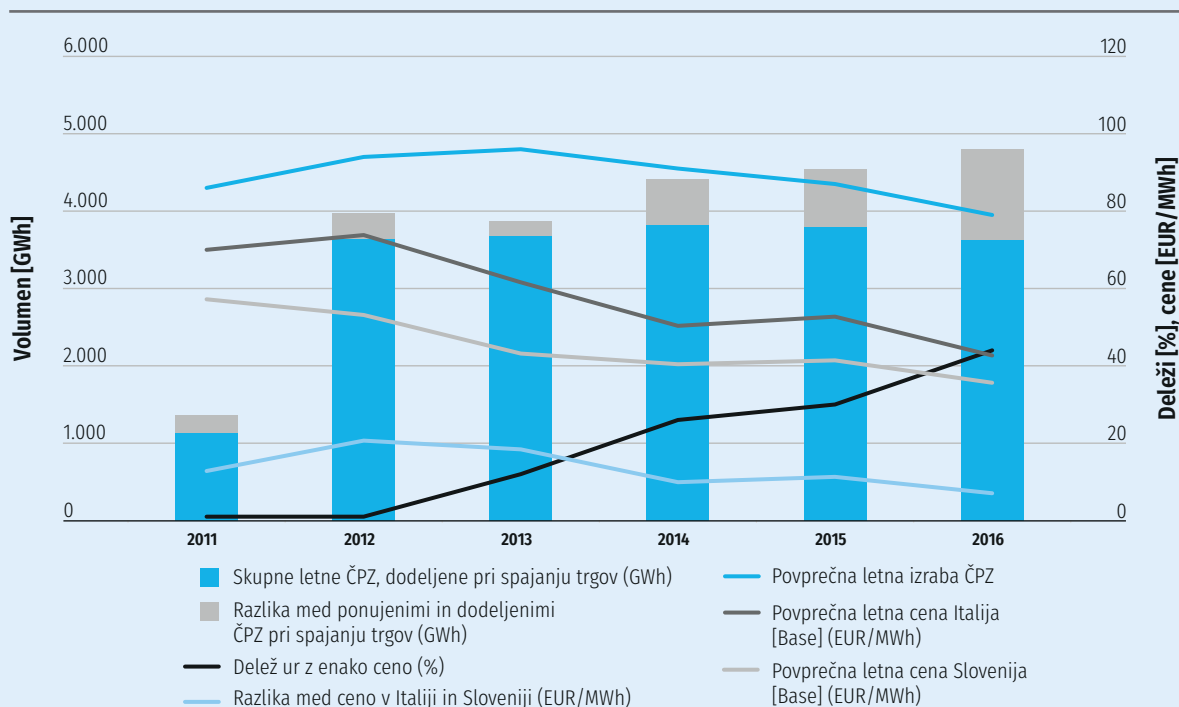
Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Skupne letne ČPZ iz Slovenije v Italijo, ponujene v okviru spajanja trgov (MWh)	1.353.984	3.969.838	3.872.444	4.408.921	4.535.013	4.813.132
Skupne letne ČPZ iz Slovenije v Italijo, dodeljene v okviru spajanja trgov (MWh)	1.132.441	3.641.607	3.681.987	3.820.554	3.794.712	3.633.407
Povprečna letna cena v Sloveniji (EUR/MWh)	57.20	53.15	43.18	40.43	41.41	35.62
Povprečna letna cena v Italiji (EUR/MWh)	70.00	73.81	61.58	50.35	52.71	42.67
Razlika med ceno v Italiji in Sloveniji (EUR/MWh)	12.80	20.66	18.41	9.92	11.30	7.05
Število ur z enako ceno	55	54	1.007	2.288	2.622	3.840
Delež ur z enako ceno	0,63 %	0,61 %	11,50 %	26,12 %	29,93 %	43,72 %

Viri: ELES, Montel, spletne strani borz z električno energijo

V prvem letu izvajanja spajanja trgov so bile ponujene količine veliko manjše kot v nadaljnjih letih. To je bilo delno posledica manjšega deleža ČPZ, ki je bil že vnaprej namenjen dodeljevanju za dan vnaprej, še bolj pa dejstva, da v letu 2011 trgovci še niso množično vračali zmogljivosti, pridobljenih na letnih in mesečnih dražbah, kot to počnejo od leta 2012. Od takrat lahko opazimo relativno konstantno količino dodeljenih ČPZ v okviru spajanja trgov kljub postopnemu povečevanju razpoložljivih zmogljivosti. To si lahko razlagamo z zniževanjem cenovnih razlik med trgovoma. Tej razlagi v prid govori tudi dejstvo, da se je od leta 2013 zelo povečalo število ur s cenovno konvergenco, to je z enakimi cenami na slovenskem in italijanskem trgu.

Slika P3-2

RAZMERE NA SLOVENSKO-ITALIJANSKI MEJI V OBDOBJU 2011–2016

Viri: ELES, spletne strani borz z električno energijo

3.3.2 Maloprodajni trg

Na maloprodajnem trgu z električno energijo nastopajo dobavitelji in odjemalci, ki sklepajo odprte pogodbe, pri katerih količine dobavljene energije in časovni potek dobave niso vnaprej določeni. Odjemalci plačajo dobavljeno energijo na podlagi dejansko porabljene količine električne energije, merjene z ustreznimi števci.

V letu 2016 je bilo vsem odjemalcem v Sloveniji dobavljenih 14,2 TWh električne energije. Na maloprodajnem trgu je bilo dejavnih 18 dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi sklenjenih dobavnih pogodb dobavljali električno energijo štirim velikim poslovnim odjemalcem, priključenim neposredno na prenosni sistem, petim zaprtim distribucijskim sistemom ter 945.442 poslovnim in gospodinjstvom odjemalcem, priključenim na distribucijski sistem.

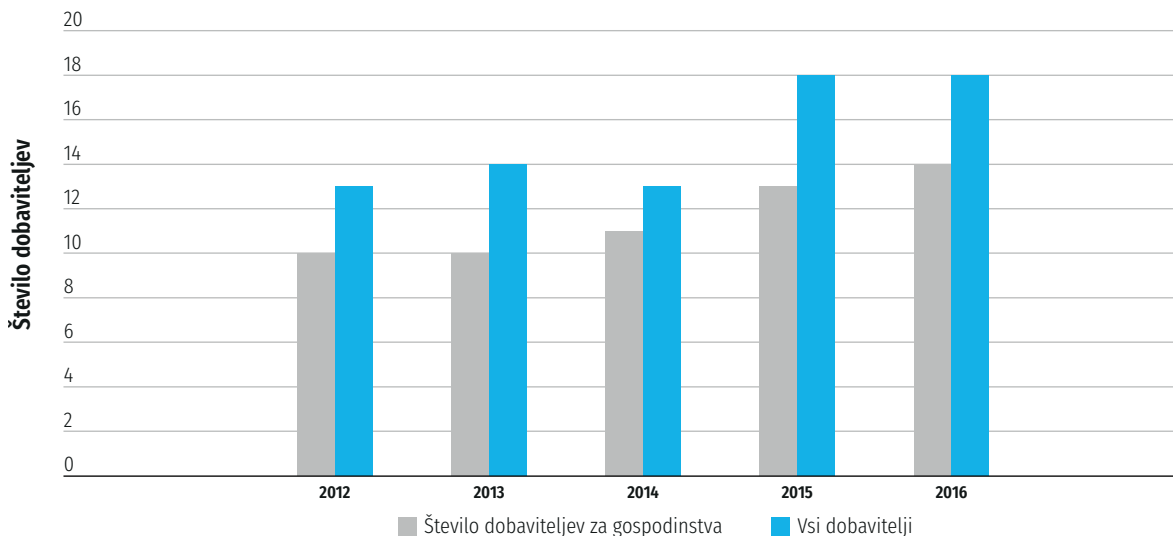
18
dejavnih dobaviteljev
električne energije,
vstop dveh novih

V letu 2016 sta na maloprodajni trg z električno energijo vstopila dva nova dobavitelja, in sicer Telekom Slovenija, d.d., in Energia gas and power, d.o.o. Poslovni modeli posameznih dobaviteljev so različni. Nekateri dobavljajo električno energijo samo gospodinjstvom odjemalcem, drugi samo poslovnim, večina pa obojim.

Nekatere družbe ponujajo svoje storitve tudi na drugih področjih. Telekom Slovenije ima kot ponudnik telekomunikacijskih storitev dolgoletno tradicijo poslovanja in ohranja največji tržni delež na vseh segmentih trga elektronskih komunikacij. Svoj portfelj storitev so v letu 2016 razširili na področje dobave električne energije. V letu 2016 je en dobavitelj, Eltec Petrol, d.o.o., zapustil maloprodajni trg z električno energijo zaradi lastniške pripojitve k družbi Petrol, d.d.

Slika 42

GIBANJE ŠTEVILA DOBAVITELJEV NA MALOPRODAJNEM TRGU V SLOVENIJI V OBDOBJU 2012–2016

Vir: MzI – EPOS

3.3.2.1 Cene

V sodobnih ekonomskih okoljih, kjer je zagotovljen odprt dostop na trge in deluje konkurenca, na cene posameznih produktov ali storitev vplivajo tržni signali. Agencija dejavno spremlja cene na trgih gospodinjstvih in poslovnih odjemalcev, saj od dobaviteljev na mesečni ravni pridobiva podatke o cenah in ponudbah na maloprodajnem trgu za gospodinjstva in male poslovne odjemalce. Navedeni podatki se uporabljajo za izvajanje učinkovitega nadzora in monitoringa maloprodajnega trga. Agencija pripravlja različne primerjalne analize, na svoji spletni strani pa v okviru tako imenovane skupne kontaktne točke uporabnikom zagotavlja storitve primerjave stroškov in posredno tudi cen dobave elektrike za gospodinjstvi in mali poslovni odjem. Maloprodajni trg na segmentu večjih poslovnih odjemalcev agencija analizira na letni ravni na podlagi podatkov iz sistema EPOS, ki ga upravlja Ministrstvo za infrastrukturo.

Dobavitelji ponujajo električno energijo na podlagi različnih ponudbenih produktov. Poznamo tako imenovane redne ponudbe, te temeljijo na rednih cenikih in njihovih pogojih dobave, ki jih določa EZ-1, in ostale ponudbe. Te lahko nadalje razvrstimo na akcijske ponudbe⁶, paketne ponudbe⁷ ter druge ponudbe, ki jih zaradi specifičnosti ni mogoče umestiti v nobeno izmed prej naštetih kategorij. Redne ponudbe so produkti, ki so dostopni vsem odjemalcem brez posebnih pogojev v obliki časovnih vezav ali penalov in jim omogočajo zamenjavo dobavitelja v vsakem času, pri čemer je čas trajanja postopka zamenjave pri distribucijskem operaterju reguliran in traja največ 21 dni. Te ponudbe so tudi predmet analiz in primerjav v okviru primerjalnih storitev skupne kontaktne točke. Definicija rednega cenika dopušča možnost, da dobavitelj formalno nima redne ponudbe skladno z EZ-1. Ostale ponudbe (paketne, akcijske in druge ponudbe) niso nujno dostopne vsem odjemalcem. Omejene so lahko na specifičen krog odjemalcev, na primer na tiste s pametnimi števci, s plačilom končnega računa prek trajnika, odjemalcem, ki imajo toplotno črpalko, in tako dalje. Lahko vsebujejo tudi pogodbene kazni, če odjemalec predčasno odstopi od sklenjene pogodbe. Pri nekaterih dobaviteljih so zaradi agresivnega marketinškega pristopa akcijske in paketne ponudbe zelo pogoste.

Cene dobave so odvisne od lastnosti posameznih produktov, kot so na primer struktura proizvodnih virov, obdobje vezave, način plačila in obveščanja. Cena je torej ena izmed lastnosti posameznega produkta, ki jih agencija spremlja v okviru nadzora trga.

Cene dobave odvisne od lastnosti posameznih produktov, kot so na primer struktura proizvodnih virov, obdobje vezave, način plačila in obveščanja

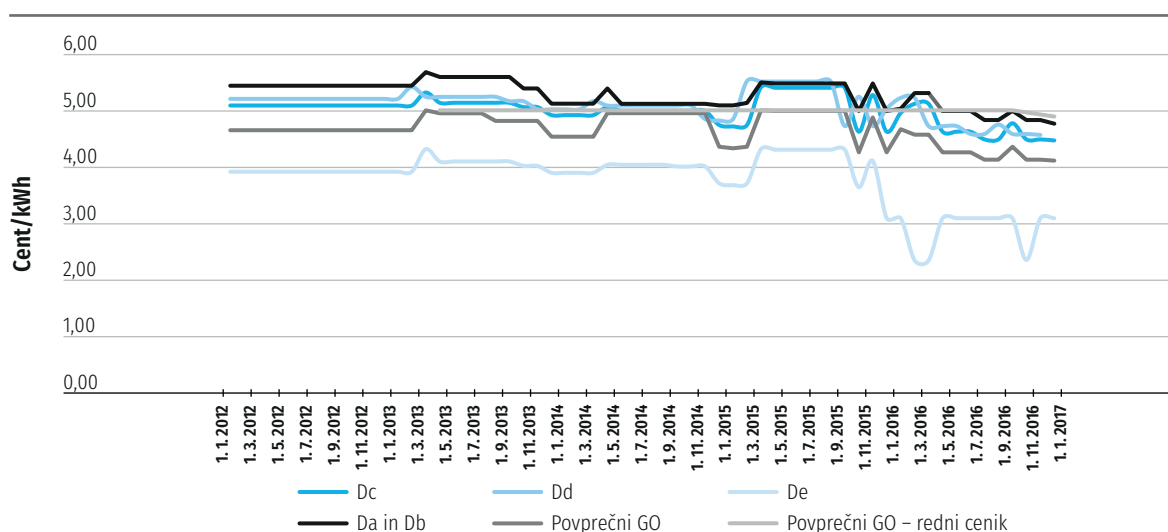
Maloprodajni indeks cen za značilne gospodinjne odjemalce

Agencija na podlagi spremljanja maloprodajnega trga za gospodinjne odjemalce določa maloprodajne indekse cen (MPI). MPI temelji na najcenejši ponudbi na trgu, ki odjemalcu omogoča zamenjavo dobavitelja v vsakem času brez pogodbenih kazni ter je hkrati dostopna vsem odjemalcem.

Slika 43 prikazuje trend gibanja maloprodajnega indeksa cen za standardne porabniške skupine Da, Db, Dc, Dd in De in za povprečnega slovenskega gospodinjkega odjemalca⁸ ter gibanje najnižje redne cene za povprečnega gospodinjkega odjemalca v Sloveniji v obdobju 2012–2016.

Slika 43

MALOPRODAJNI INDEKSI CEN V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

6 Akcijske ponudbe naj bi izhajale iz rednih cenikov

7 Paketne ponudbe poleg dobave električne energije vključujejo še druge storitve

8 Profil odjema: 8 kW, 2100 kWh (MT), 1996 kWh (VT) http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/cene_elektrike/analiza_go_2015.pdf

Primerjalna analiza marž na veleprodajno ceno električne energije ob različnih scenarijih nakupa

Agencija je analizirala tri scenarije izračuna marž na veleprodajno ceno ob različnih strategijah nakupa in upoštevanju določenih poenostavitev pri zakupu čezmejnih prenosnih zmogljivosti. Izračunane veleprodajne cene smo primerjali z najnižjo maloprodajno ceno povprečnega gospodinskega odjemalca (MT 2100 kWh, VT 1996 kWh), ob tem pa razliko predstavlja marža.

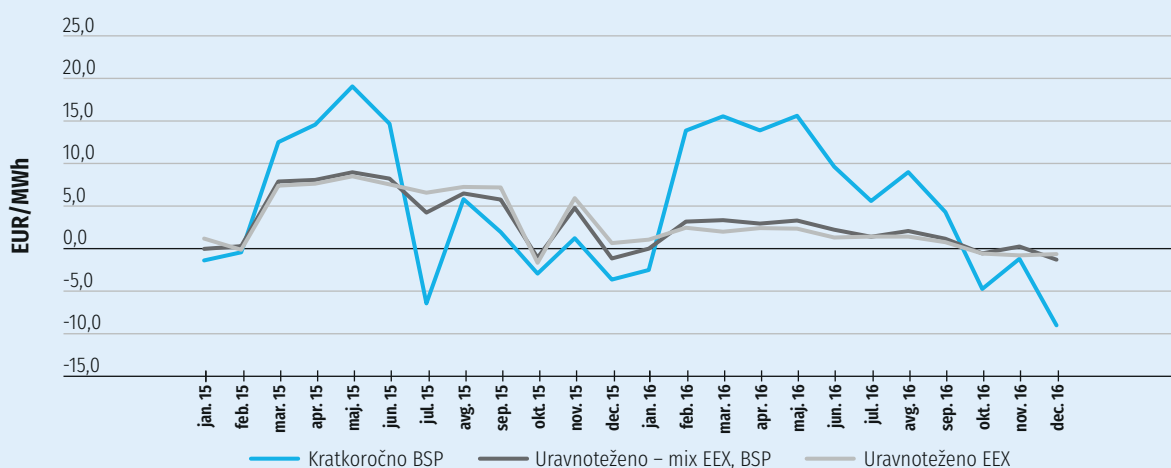
V prvem scenariju, poimenovanem *Kratkoročno BSP*, smo predvideli, da je bila celotna količina električne energije kupljena na borzi *BSP SouthPool* na trgu za dan vnaprej. Ta nakupna strategija vsebuje 70 % zakupljene količine pasovne energije, preostalih 30 % pa je nakup vršne energije. Kot lahko vidimo na sliki, bi dobavitelj ob takšni strategiji zakupa v posameznih obdobjih ustvarjal visoke marže, v nekaterih obdobjih pa bi bile marže negativne. Opaziti je izrazito nihanje marž, kar za dobavitelja pomeni večja finančna tveganja.

Drugi scenarij, poimenovan *Uravnoteženo – mix EEX, BSP*, predvideva zakup 80 % energije z letnimi terminskimi produkti na borzi *EEX*, in sicer šest mesecev pred predvidenim začetkom dobave za posamezno leto. Preostalih 20 % je kupljenih na borzi *BSP* na trgu za dan vnaprej (pasovna energija).

Za razliko od drugega scenarija je v tretjem scenariju, to je *Uravnoteženo EEX*, preostalih 20 % električne energije kupljenih na borzi *EPEX Spot* (pasovna energija). V obeh scenarijih so bili upoštevani povprečni letni stroški čezmejnih prenosnih zmogljivosti za preneseno električno energijo v Slovenijo, kupljeno na tujih trgih.

Slika P4-1

GIBANJE MARŽ NA VELEPRODAJNO CENO ZA RAZLIČNE NAKUPNE SCENARIJE

Vir: agencija

Kot lahko vidimo na sliki P4-1, bi dobavitelj v drugem in tretjem scenariju zakupa skoraj v celotnem obdobju ustvarjal pozitivne marže, ki so celotno opazovano obdobje primerljive. V obeh scenarijih bi bile marže v letu 2015 sicer višje, kot so v bile letu 2016.

Opaziti je tudi korelacijo gibanja marž pri vseh treh scenarijih, kar je pričakovano, saj so opazovani trgi med seboj močno povezani. Povprečna dvoletna marža je v prvem scenariju več kot 50 % višja kot v drugih dveh, giba pa se med 2,9 in 5,3 EUR/MWh.

Za leto 2016 je bilo značilno znatno nihanje cen, konec leta pa so se cene ustalile na nižji ravni, kot so bile na začetku leta. Gibanje MPI vseh tipov odjema oziroma porabniških skupin razen De je korelirano. V primerjavi z letom 2015 so se v letu 2016 cene za vse porabniške skupine znižale, najbolj za porabniško skupino De. V letu 2016 je MPI za porabniško skupino De narekoval isti dobavitelj. Padec cen za vse porabniške skupine je bil posledica dobrega delovanja trga, konkurence in padanja cen na veleprodajnih trgih z električno energijo, ki so se na vseh sosednjih borzah v primerjavi z letom 2015 ponovno znižale.

Padec cen za vse porabniške skupine posledica dobrega delovanja trga, konkurence in padanja cen na veleprodajnih trgih

Tako kot v prejšnjih letih od uveljavitve EZ-1 se vrednost MPI na podlagi rednega cenika za povprečnega gospodinjkega odjemalca večino leta 2016 ni spreminjala. Ob koncu leta pa se je vrednost tega indeksa znižala, saj je dobavitelj, ki je v letu 2016 določal MPI, še dodatno znižal ceno v svojem rednem ceniku (slika 43). MPI na podlagi rednih cen je bil celo leto 2016 višji od MPI za povprečnega gospodinjkega odjemalca, kar bi lahko nakazovalo, da so dobavitelji oblikovali svoje paketne in akcijske ponudbe na podlagi izhodiščnih cen iz rednih cenikov.

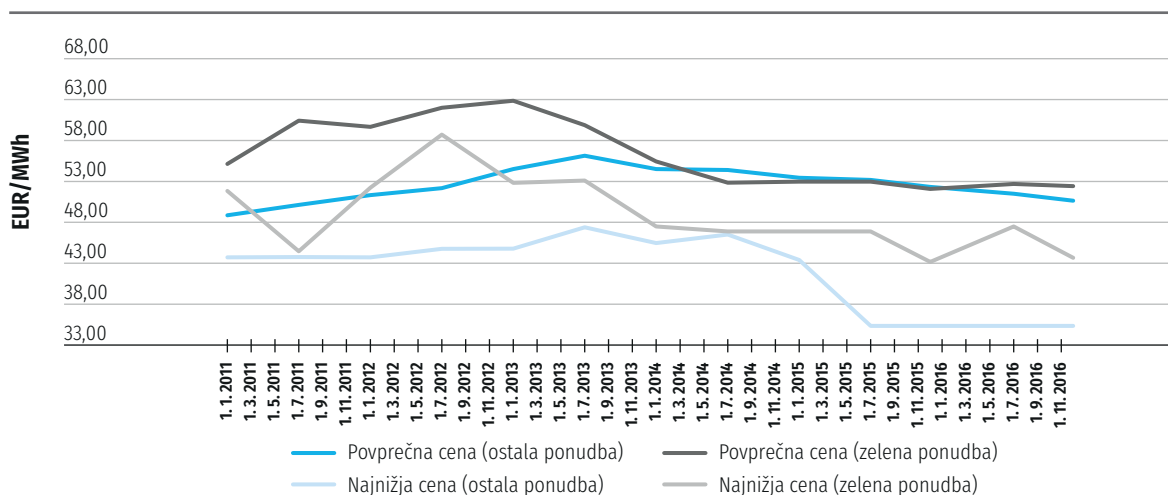
Analiza gibanja cen ponudbe zelene energije

Dobavitelji električne energije odjemalcem v okviru storitev dobave elektrike ponujajo produkte, ki se med drugim razlikujejo po strukturi primarnih proizvodnih virov. Odjemalci lahko izbirajo med ponodbami, katerih energija je v celoti pridobljena iz obnovljivih virov (zelena ponudba), in drugimi ponodbami, ki v strukturo proizvodnih virov vključujejo tudi druge vire energije (ostala ponudba).

Odjemalci lahko izberejo tudi ponudbe, katerih energija je v celoti pridobljena iz obnovljivih virov

Slika 44

PRIMERJAVA CENE ZELENE ENERGIJE IN OSTALE ENERGIJE NA MALOPRODAJNEM TRGU V SLOVENIJI ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA (Dc – 3500 kWh NA LETO) V OBDOBJU 2011–2016

Vir: agencija

Slika 44 prikazuje gibanje povprečnih cen energije na podlagi zelenih in drugih ponudb dobaviteljev ter gibanje najnižje cene energije na podlagi zelene in ostale ponudbe na trgu v obdobju 2011–2016.

Razkorak med povprečno ceno zelene in ostale ponudbe se je sredi leta 2013 začel zmanjševati, večji del leta 2014 in v 2015 je bila povprečna cena zelene ponudbe celo nižja od povprečne cene ostale ponudbe. V letu 2016 pa smo beležili postopno povečevanje razkoraka med obema cenama, pri čemer so cene ostale ponudbe dosegale nižje vrednosti od cen zelene ponudbe. Najnižje cene ostale ponudbe so bile celotno opazovano obdobje na nižji ravni kot najnižje cene zelene ponudbe. Ceni sta se približali le sredi let 2011 in 2014. Najcenejša zelena ponudba je bila v letu 2016 občutno dražja od najcenejše ostale ponudbe na trgu.

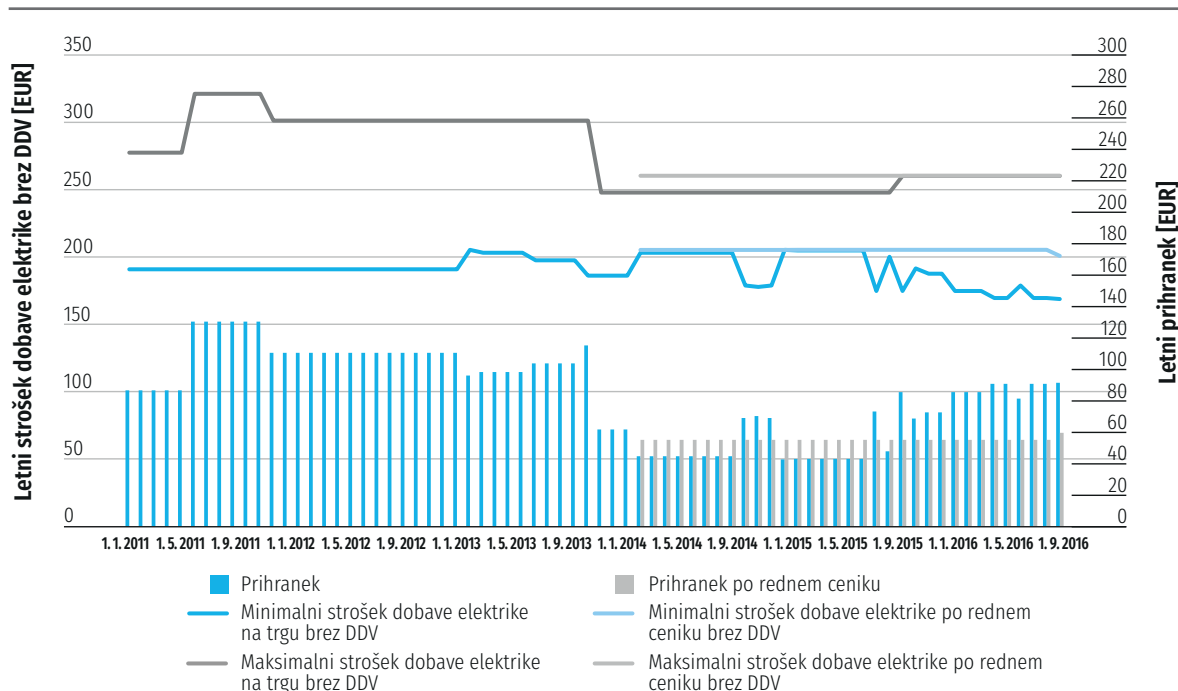
Ocena potencialnih koristi pri menjavi dobavitelja oziroma produkta storitve dobave električne energije

Potencialni prihranek ob menjavi dobavitelja se je v primerjavi z letom 2015 znatno povečal

Z zamenjavo ponudnika dobave električne energije oziroma produkta storitve dobave pri obstoječem ponudniku lahko odjemalec potencialno zmanjša svoje letne stroške električne energije. Kvantitativna ocena koristi temelji na določitvi maksimalnega potencialnega prihranka na letni ravni pri zamenjavi produkta storitve dobave na podlagi razlike med najvišjimi in najnižjimi letnimi stroški dobave energije.

Slika 45

POTENCIALNI LETNI PRIHRANEK PRI MENJAVI DOBAVITELJA NA PODLAGI RAZLIKE MED NAJDRAŽJO IN NAJCENEJŠO PONUDBO NA TRGU OZIROMA PONUDBO NA PODLAGI REDNIH CENIKOV

Vir: agencija

Slika 45 prikazuje gibanje minimalnih in maksimalnih stroškov dobavljene električne energije na malo-prodajnem trgu na letni ravni brez omrežnine, prispevkov in davka na dodano vrednost. Prikazana sta tudi minimalni in maksimalni strošek dobavljene električne energije po rednem ceniku.

V letu 2016 se je potencialni prihranek ob menjavi dobavitelja električne energije povečal. Če bi odjemalec, oskrbovan z energijo na podlagi najdražje ponudbe, izbral najcenejšo ponudbo na trgu, bi v letu 2016 znašal njegov potencialni letni prihranek med 69 in 91 evri. Povečanje potencialnega prihranka je bilo posledica zniževanja cen električne energije na trgu: minimalni strošek dobave električne energije je bil konec leta 2016 manjši kot v začetku leta, maksimalni strošek pa je ostal na isti ravni.

Potencialni prihranek pri menjavi dobavitelja v okviru rednih ponudb je bil od uvedbe definicije redni cenik v EZ-1 do decembra 2016 konstanten in je znašal 55 evrov. V decembru leta 2016 se je tudi ta potencialni prihranek povečal, in sicer na skoraj 60 evrov. To je bilo posledica dodatnega znižanja cen dobavitelja, ki je že pred tem ponujal najnižjo ceno v svojem rednem ceniku. Najvišjo ceno na podlagi rednega cenika je v opazovanem obdobju ves čas narekoval oziroma določal en sam, sicer drugi dobavitelj.

Končne cene električne energije za gospodinske odjemalce

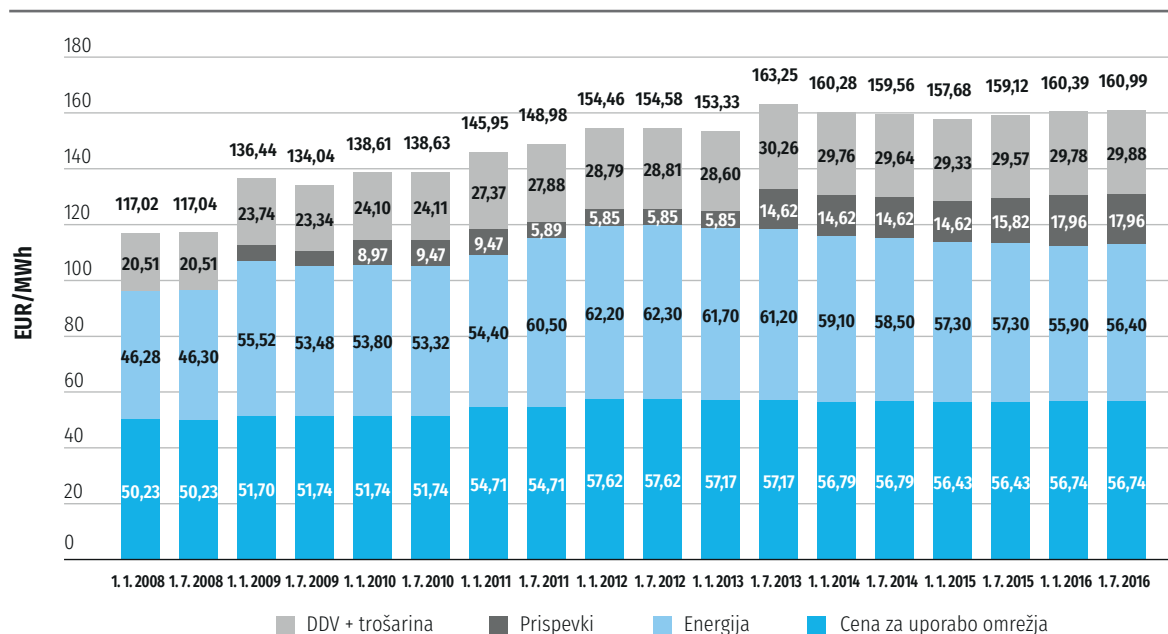
V nadaljevanju je prikazana analiza strukture končnih cen dobavljene električne energije za značilne gospodinske odjemalce. Končni znesek za plačilo dobavljene električne energije za odjemalca je sestavljen iz:

- cene električne energije, ki se oblikuje prosto na trgu;
- omrežnine (omrežnine za prenos in omrežnine za distribucijo);
- prispevkov (prispevek za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije, prispevek za energetska učinkovitost in prispevek za delovanje operaterja trga);
- trošarine na električno energijo in
- davka na dodano vrednost.

Končna cena električne energije za gospodinske odjemalce, ob nižji ceni energije in višjih prispevkih, nekoliko višja

Slika 46

GIBANJE KONČNE CENE ELEKTRIČNE ENERGIJE V SLOVENIJI ZA ZNAČILNEGA GOSPODINSKEGA ODJEMALCA (Dc – 3500 kWh NA LETO) V OBDOBJU 2008–2016

Vira: agencija, SURS

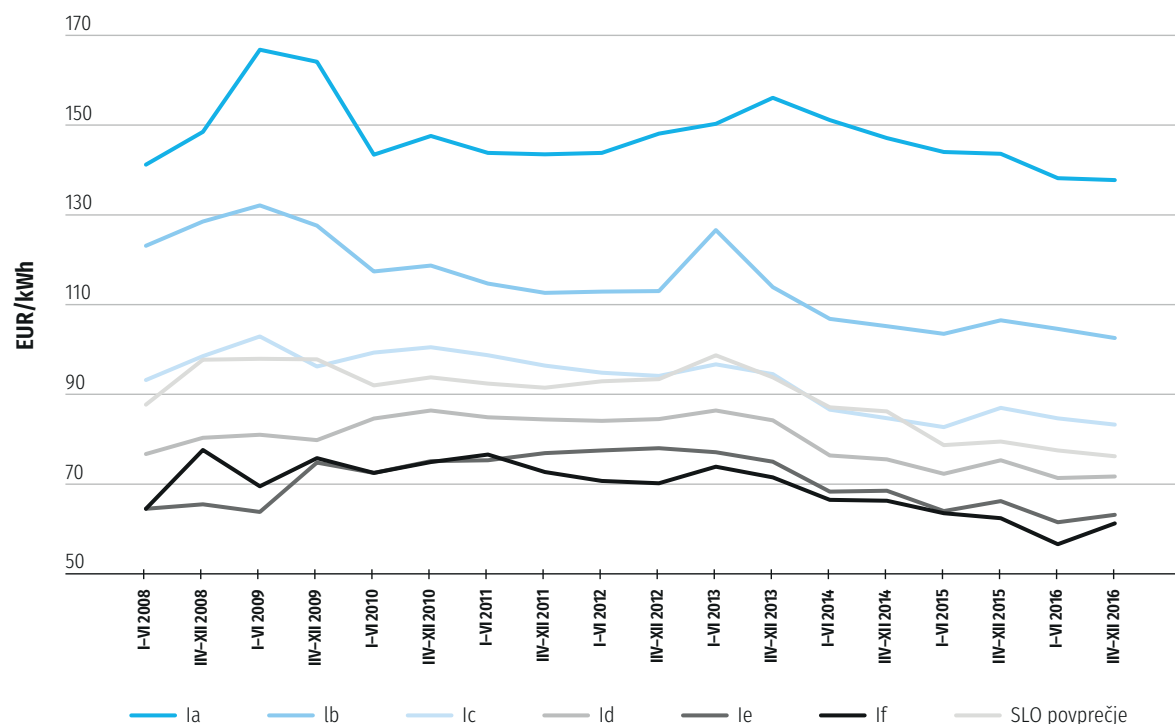
Od leta 2013 se je končna cena zniževala predvsem zaradi nižanja cene energije, od začetka 2015 pa opazujemo blago rast predvsem zaradi višjih prispevkov. Cena energije se je v letu 2016 v primerjavi z letom prej ponovno znižala.

Končna cena električne energije za poslovne odjemalce

Končna cena dobavljene električne energije za poslovni odjem, brez upoštevanja davka na dodano vrednost, je v drugem polletju 2016 znašala 85,1 EUR/MWh in se je v primerjavi z enakim obdobjem leta 2015 znižala za 4 % (slika 47). Znižanje maloprodajne cene je posledica razmer na energetskih trgih, saj so v letu 2016 cene na veleprodajnih trgih padale: pri poslovnem odjemu je pogodbeni cenovni model pogosto oblikovan tako, da so cene električne energije neposredno ali posredno povezane z veleprodajnimi cenami, saj takšen dogovor med dobaviteljem in odjemalcem zmanjšuje obojestransko potencialna finančna tveganja.

4 %
nižja končna cena dobavljene električne energije za poslovni odjem v primerjavi z enakim obdobjem leta 2015

Slika 47

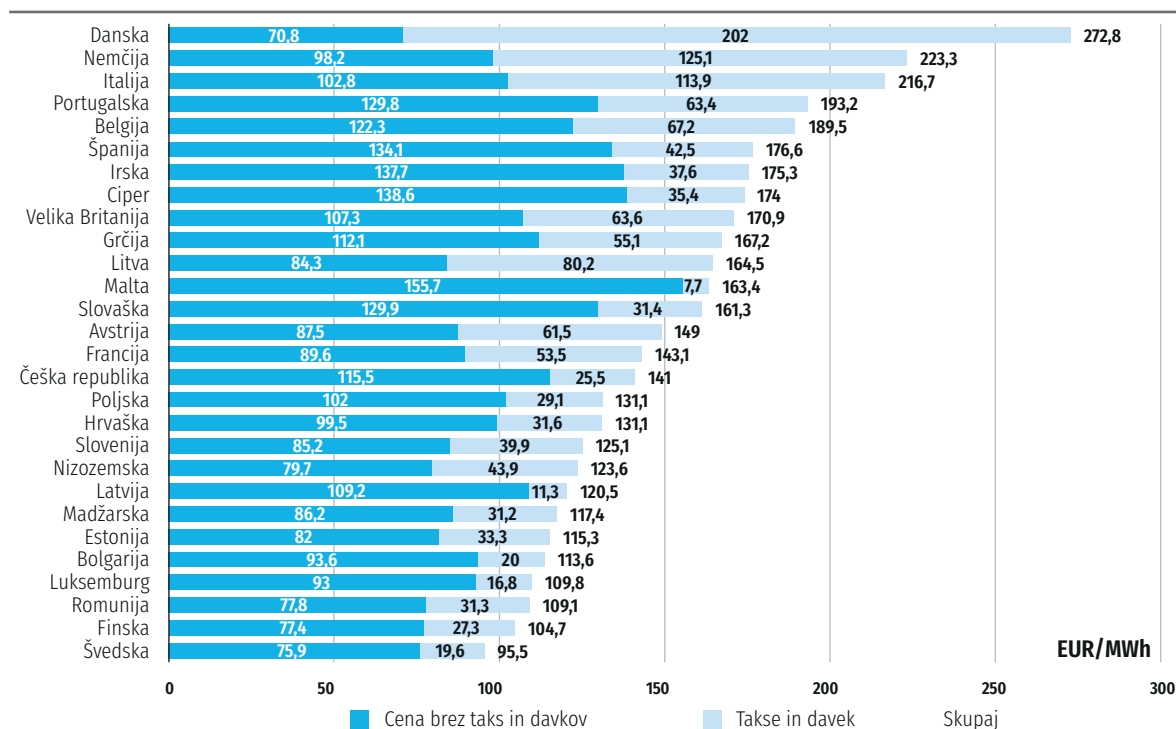
GIBANJE KONČNE CENE ELEKTRIČNE ENERGIJE V SLOVENIJI ZA ZNAČILNE POSLOVNE ODJEMALCE V SLOVENIJI V OBDOBJU 2008–2016

Vir: SURS

Končna cena električne energije za značilne poslovne odjemalce je v Sloveniji nižja od povprečja EU

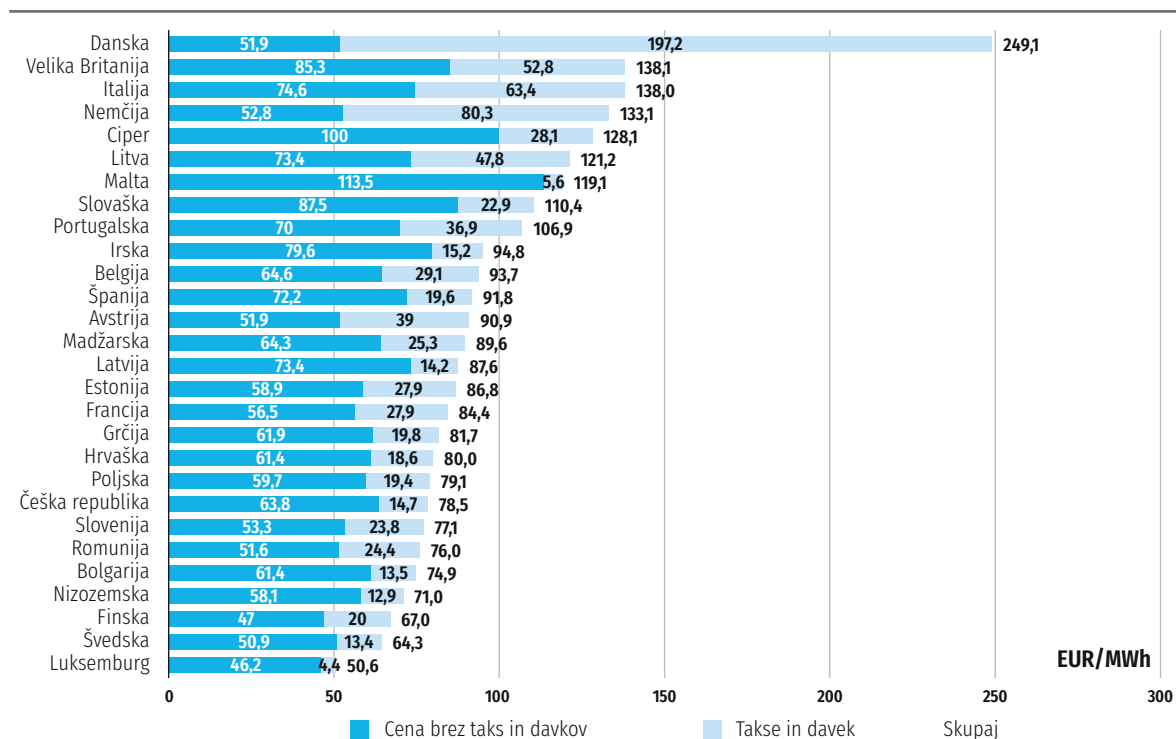
V nadaljevanju je prikazana primerjava končnih cen električne energije v državah Evropske unije za leto 2016 za dva značilna poslovna odjemalca, izbrana po metodologiji Eurostata (sliki 48 in 49). Za Slovenijo so med takse in davke vključeni prispevki, trošarina in davek na dodano vrednost, v ceno brez taks in davkov pa cena za energijo in omrežnina. Tako kot v letu 2015 je najvišjo ceno za poslovne odjemalce v Evropski uniji imela Danska, večino njihove končne cene pa predstavljajo takse in davki. Slovenija se v obeh skupinah poslovnih odjemalcev uvršča pod povprečje Evropske unije, kar je ugodno za konkurenčnost industrije.

Slika 48

PRIMERJAVA CEN ELEKTRIČNE ENERGIJE ZA ZNAČILNEGA POSLOVNEGA ODJEMALCA Z LETNO PORABO OD 20 DO 500 MWh (Ib) V DRŽAVAH EU IN SLOVENIJI ZA LETO 2016

Vir: Eurostat

Slika 49

PRIMERJAVA CEN ELEKTRIČNE ENERGIJE ZA ZNAČILNEGA POSLOVNEGA ODJEMALCA Z LETNO PORABO OD 20 DO 70 GWh (Ie) V DRŽAVAH EU IN SLOVENIJI ZA LETO 2016

Vir: Eurostat

3.3.2.2 Preglednost

Finančna preglednost dobaviteljev

Subjekti na trgu so po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1) zavezani k obvezni javni objavi letnih poročil in posredovanju podatkov AJPES za potrebe državne statistike. Agencija v okviru monitoringa trga analizira letna poročila in pripravlja ustrezna interna poročila o poslovanju, ki jih uporablja v korelacijskih analizah za potrebe spremljanja trga. Agencija ocenjuje, da krovna zakonodaja zagotavlja dovolj visoko stopnjo finančne preglednosti dobaviteljev na maloprodajnem trgu.

Preglednost računov in objava sestave proizvodnih virov

Preglednost računov je sistemsko regulirana na podlagi EZ-1, veljavnega Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje ter akta, ki ureja način določanja deležev posameznih proizvodnih virov električne energije in način njihovega prikazovanja. Na računu za dobavljeno električno energijo so tako ločeno prikazani električna energija, omrežnina ter drugi prispevki, trošarina in DDV. Obvezna sestavina računa je tudi prikaz sestave proizvodnih virov.

Obvezna sestavina računa je tudi prikaz sestave proizvodnih virov

Dobavitelji električne energije so svojim odjemalcem na računih in promocijskih gradivih zavezani objavljati sestavo proizvodnih virov za proizvodnjo elektrike, ki jo je posamezni dobavitelj v prejšnjem koledarskem letu dobavil svojim odjemalcem.

Dobavitelji morajo svoje deleže proizvodnih virov za prejšnje koledarsko leto začeti objavljati od 1. julija tekočega leta.

Sestava proizvodnih virov, ki jo objavljajo dobavitelji električne energije, temelji na količini razveljavljenih potrdil o izvoru za obnovljive vire posameznega dobavitelja in na tako imenovani preostali sestavi proizvodnih virov. V metodologiji določanja sestave proizvodnih virov, ki se v Sloveniji uporablja za določanje in prikaz sestave proizvodnih virov od leta 2013, se ne upoštevajo podatki o sestavi proizvodnih virov, ki so morebiti določeni v pogodbah med udeleženci na veleprodajnem trgu z električno energijo. Deleži obnovljivih virov posameznega dobavitelja so določeni na podlagi števila razveljavljenih potrdil o izvoru, deleži drugih virov energije (fosilni in jedrski) pa so določeni izključno na podlagi preostale sestave proizvodnih virov.

Agencija mora do 31. maja na svojih spletnih straneh objaviti preostalo sestavo proizvodnih virov za minulo koledarsko leto. Ta temelji na statistiki proizvodnje električne energije, od katere se odšteje vsa proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov, za katero so bila izdana potrdila o izvoru. K preostali sestavi proizvodnih virov se kot električna energija iz obnovljivih virov doda tudi električna energija, ustrezna številu potrdil o izvoru, ki jim je v prejšnjem letu potekla veljavnost. Količina električne energije, ki ustreza tako določeni nacionalni preostali sestavi proizvodnih virov, se primerja s porabljenjo električno energijo v prejšnjem letu, od katere se odštejeta količina za slovenske dobavitelje ali končne odjemalce razveljavljenih potrdil o izvoru in poraba električne energije za črpanje v črpalni elektrarni. V tej količini električne energije se upoštevajo tudi izgube v prenosnem in distribucijskem sistemu. Če je ta količina večja od količine, ki ustreza nacionalni preostali sestavi proizvodnih virov, se manjkajoče količine nadomestijo tako, da se kot njihova sestava upošteva evropska preostala sestava proizvodnih virov, ki jo vsako leto objavlja evropsko združenje izdajateljev potrdil o izvoru AIB. To združenje objavi evropsko preostalo sestavo proizvodnih virov za prejšnje leto do 15. maja tekočega leta. Z dopolnitvijo nacionalne preostale sestave proizvodnih virov z evropsko preostalo sestavo dobimo preostalo sestavo proizvodnih virov, ki jo objavi agencija, in ta je podlaga za določanje sestave proizvodnih virov posameznega dobavitelja.

Posamezen dobavitelj pri izračunu sestave proizvodnih virov svojo količino dobavljene električne energije najprej pokrije s količino, ki ustreza na njegovo ime ali na ime njegovih končnih odjemalcev razveljavljenih potrdil o izvoru za obnovljive vire. V tej količini se upošteva tudi delež električne energije iz proizvodnih naprav za izkoriščanje obnovljivih virov, ki prejemajo podporo v obliki zagotovljenega odkupa proizvedene električne energije in ki ga za vsakega posameznega dobavitelja določi agencija glede na njegov količinski delež v skupni dobavi električne energije končnim odjemalcem. Ta količina

električne energije se upošteva kot električna energija iz obnovljivih virov. Preostalo količino dobavljene energije dobavitelj nadomesti s preostalo sestavo proizvodnih virov, pri čemer se tako nadomeščena sestava upošteva v sorazmernem deležu med skupno dobavljeno količino dobavitelja in količino, za katero je razveljavil potrdila o izvoru. Tako posamezen dobavitelj določi svojo sestavo proizvodnih virov na ravni podjetja. To sestavo morajo objavljati vsi dobavitelji, ki so dejavni na slovenskem maloprodajnem trgu z električno energijo. Če pa dobavitelj svojim odjemalcem dobavlja tudi posebne produkte električne energije, ki praviloma predstavljajo 100-odstotno energijo iz obnovljivih virov, ali določen delež energije iz obnovljivih virov, mora tistim odjemalcem, ki jim dobavlja te produkte, ločeno objaviti tudi sestavo proizvodnih virov konkretnega produkta.

V letu 2016 je agencija objavila nov Akt o načinu določanja deležev posameznih proizvodnih virov elektrike in načinu njihovega prikazovanja, s katerim je nadomestila prejšnjega. Glavna sprememba se nanaša na upoštevanje elektrike, za katero je bila pridobljena podpora v obliki zagotovljenega odkupa, pri določanju sestave proizvodnih virov. Do leta 2016 so se količine in proizvodni viri, ki so se nanašali na to elektriko, vključili v preostalo sestavo proizvodnih virov. Po novem aktu pa se pripadajoče količine elektrike razveljavijo na imena dobaviteljev v razmerju tržnih deležev njihove dobave končnim odjemalcem v Republiki Sloveniji v letu, za katero se prikazuje sestava proizvodnih virov. Tržne deleže dobave določi in na svoji spletni strani objavi agencija najpozneje do 31. maja v letu, ki sledi letu, na katero se nanaša sestava proizvodnih virov. Razen tega določila je v novem aktu podan nov nabor proizvodnih virov, usklajen z naborom proizvodnih virov, ki jih v svojem sistemu potrdil o izvoru in pri določanju evropske preostale sestave proizvodnih virov uporablja združenje AIB.

Obveznost oblikovanja redne ponudbe in javne objave ponudb

Dobavitelji gospodinjskim odjemalcem in malim poslovnim odjemalcem morajo najmanj z objavo na svoji spletni strani zagotoviti pregledne informacije o svojih ponudbah za dobavo električne energije in z njimi povezanimi ceniki ter tudi splošne pogoje za storitev dobave, ki jo nudijo odjemalcem. Z uveljavitvijo EZ-1 morajo oblikovati in objaviti tudi ponudbo na podlagi rednih cenikov, seveda če jih imajo. Redni cenik je namreč definiran v EZ-1 in pomeni cenik za določen tip odjemalca (gospodinjski ali mali poslovni odjemalec); velja za vse odjemalce, ki sklenejo pogodbo o dobavi z dobaviteljem, z izjemo akcijskih oziroma paketnih cenikov, ter je vanj vključenih najmanj polovica in hkrati najmanj 1000 odjemalcev pri posameznem dobavitelju.

Dejavnosti agencije za zagotavljanje preglednosti

Agencija pripomore k preglednosti maloprodajnega trga z izvajanjem monitoringa preglednosti tega trga ter zagotavljanjem informacij v okviru skupne kontaktne točke. Monitoring preglednosti maloprodajnega trga se izvaja na podlagi javno objavljenih podatkov in drugih podatkov, ki jih agencija pridobiva od zavezancev za poročanje. Na podlagi izsledkov monitoringa, prijav kršitev oziroma omejevalnih praks in podobnega agencija opravlja raziskave trga in nadzorne dejavnosti ter izvaja ukrepe za zagotavljanje preglednosti. Ti ukrepi vključujejo bilateralno delovanje, pripravo predlogov za spremembe zakonodaje in pravil za delovanje trga, izvajanje posvetovalnih procesov skladno s sprejetimi usmeritvami za aktivno reguliranje energetske dejavnosti in omrežij prihodnosti (AREDOP) ter korektivno vplivanje na delovanje udeležencev na trgu na podlagi izvajanja nadzornih postopkov ter s sodelovanjem v strokovnih združenjih (na primer v Sekciji IPET, ki deluje v okviru Energetske zbornice Slovenije). Agencija se pri zagotavljanju preglednosti osredinja predvsem na področje maloprodajnega trga za gospodinjske in male poslovne odjemalce. V procesu potrjevanja podzakonskih aktov in v okviru sodelovanja pri pripravi zakonodaje pa zagotavlja tudi ustrezno raven preglednosti maloprodajnega trga drugih odjemalcev.

Na spletni strani agencije so v okviru skupne kontaktne točke uporabnikom med drugim na voljo tudi e-storitve, med katerimi je ključna spletna aplikacija Primerjalnik stroškov oskrbe z električno energijo (v nadaljevanju primerjalnik stroškov). Primerjalnik stroškov omogoča izračun in primerjavo stroškov storitve dobave za porabljeno električno energijo za posamezen profil odjema na podlagi veljavnih

Za zagotavljanje preglednosti na maloprodajnem trgu z električno energijo so na spletni strani agencije uporabnikom na voljo primerjalne e-storitve

ponudb o dobavi oziroma cenikov, po katerih se še vedno oskrbujejo odjemalci, pa k njim ni več mogoče pristopiti. Primerjalne izračune je mogoče izvajati za ponudbe storitve dobave gospodinjskim odjemalcem in malim poslovnim odjemalcem. Podatke o ponudbah dobavitelji posredujejo agenciji standardizirano na mesečni ravni na podlagi Akta o načinu elektronskega posredovanja podatkov za primerjavo cenikov ponudnikov elektrike in zemeljskega plina za gospodinjske in male poslovne odjemalce. Primerjava je na podlagi EZ-1 omejena le na primerjavo stroškov tistih ponudb, ki temeljijo na rednih cenikih. To pomeni, da uporabniki nimajo več dostopa do vseh cenikov oziroma ponudb, zbranih na enem mestu, v primerjalnih storitvah agencije. Zato morajo tovrstne informacije iskati pri posameznih dobaviteljih, kar onemogoča učinkovito primerjavo, ali pri komercialnih ponudnikih primerjalnih storitev. V aplikaciji agencija zagotavlja ažuren seznam dobaviteljev in elektrooperaterjev, ki vključuje osebno izkaznico posameznega podjetja in druge koristne podatke.

V okviru skupne kontaktne točke agencija zagotavlja tudi e-storitev preverjanja mesečnega obračuna (spletna aplikacija Preveri mesečni obračun). Z njo lahko uporabniki preverijo pravilnost izstavljenega mesečnega računa za porabljeno električno energijo glede na izbranega dobavitelja in ponudbo ter svoje značilnosti odjema. Izračun je izveden ločeno po zakonsko predpisanih postavkah računa, omogočen pa je za vse produkte na trgu in ne le za tiste, ki temeljijo na rednih cenikih.

Primerjava stroškov dobave električne energije v okviru primerjalnih storitev agencije ostaja omejena na ponudbe, ki temeljijo na rednih cenikih

Funkcionalnost ne podpira preverjanja izstavljenih računov, ki vsebujejo poračun. Agencija nadalje zagotavlja tudi primerjalni izračun stroškov za uporabo omrežja po vseh odjemnih skupinah glede na profil porabe uporabnika (aplikacija Izračun stroška za uporabo omrežja). V okviru skupne kontaktne točke agencija uporabnikom sprotno zagotavlja tudi druge pomembne informacije, s katerimi pripomore k preglednosti maloprodajnega trga in storitev (strukturiran seznam zakonodaje, obrazložitev računa ...).

Na trgu je odjemalcem na voljo dovolj raznolika ponudba storitev dobave, ki ni omejevalna v smislu vezav in pogodbenih kazni: med njimi niso le ponudbe na podlagi rednih cenikov, temveč tudi mnoge druge. Odjemalcem, ki sklenejo pogodbo o dobavi na podlagi takih ponudb, je teoretično omogočena menjava dobavitelja vsak mesec. Gospodinjski odjemalec sicer lahko na podlagi EZ-1 vedno odstopi od pogodbe o dobavi pred določenim rokom brez plačila pogodbene kazni, odškodnine, nadomestila ali kakršnega koli drugega plačila, če odpoved začne učinkovati najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe.

Z namenom da zagotovi preglednost maloprodajnega trga, agencija v okviru podeljenih pristojnosti izvaja nadzore nad dobavitelji električne energije in skladno z ugotovitvami izreka nadzorne ukrepe. V letu 2016 je v skupaj 14 postopkih nadzora (deset se jih je začelo v letu 2015, štirje pa v letu 2016) ugotavljala morebitne kršitve prvega odstavka 42. člena EZ-1 in Akta o načinu določanja deležev posameznih proizvodnih virov električne energije in načinu njihovega prikazovanja glede prikazovanja sestave proizvodnih virov na izdanih računih za dobavljeno električno energijo, na promocijskih gradivih in spletu. Vse ugotovljene nepravilnosti so bile v letu 2016 odpravljene, zato je agencija izdala 13 opozoril, v enem postopku pa kršitve niso bile ugotovljene, zato je bil postopek s sklepom ustavljen. Po izvedenih postopkih nadzora je agencija ugotovila, da so dobavitelji elektrike končnim odjemalcem zahtevane informacije prikazovali skladno z zakonodajo.

V letu 2016 se je izvajal tudi nadzor, začel v letu 2015, v zvezi z zaračunavanjem pavšalnih stroškov poslovanja z rednim cenikom. Ker agencija kršitev ni zaznala, je bil postopek s sklepom ustavljen.

36 *nadzornih postopkov s področja preglednosti trga z električno energijo*

Agencija je v letu 2016 izvedla tudi nadzor nad dobavitelji električne energije, ki se je nanašal na navajanje obračunskih postavk omrežnine na računih končnih odjemalcev. V postopku nadzora je bilo ugotovljeno, da je večina dobaviteljev, devet od 14, na računih končnih odjemalcev med obračunske postavke omrežnine uvrščala tudi prispevke, ki ne sodijo med tarifne postavke omrežnine (na primer prispevek za delovanje operaterja trga, prispevek za rabo energije za povečanje energetske učinkovitosti ali prispevek za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v sproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije). V postopku nadzora so bile vse ugotovljene nepravilnosti odpravljene, izdanih pa je bilo devet opozoril.

Ustrezno stopnjo preglednosti je treba zagotavljati tudi na področju standardiziranih vsebin pogodb o dobavi in splošnih dobavnih pogojev. Ob koncu leta 2015 je bilo uvedenih 16 postopkov nadzora nad dobavitelji električne energije gospodinjskim in malim poslovnim odjemalcem glede preverjanja bistvenih sestavin pogodb o dobavi in splošnih dobavnih pogojih. Nadzori so bili izvedeni v letu 2016, pri čemer je bil v devetih zadevah postopek nadzora ustavljen (v osmih zadevah kršitve niso bile ugotovljene, saj so pogodbe vsebovale vse obvezne sestavine, v eni zadevi je bilo ugotovljeno, da ne gre za dobavitelja). V petih postopkih je agencija nadzor razširila, saj je ugotovila, da dobavitelji na svoji spletni strani bodisi niso imeli objavljenih splošnih pogodbenih pogojev bodisi niso imeli objavljenih ustreznih cenikov ali pa spletne strani še sploh niso imeli, oziroma je ugotovila, da v pogodbah o dobavi ni bil urejen odstop od pogodbe. V vseh petih zadevah so bile v času nadzora nepravilnosti odpravljene, zato je agencija izrekla opozorila. Dva postopka nadzora se še izvajata in sta se prenesla v leto 2017.

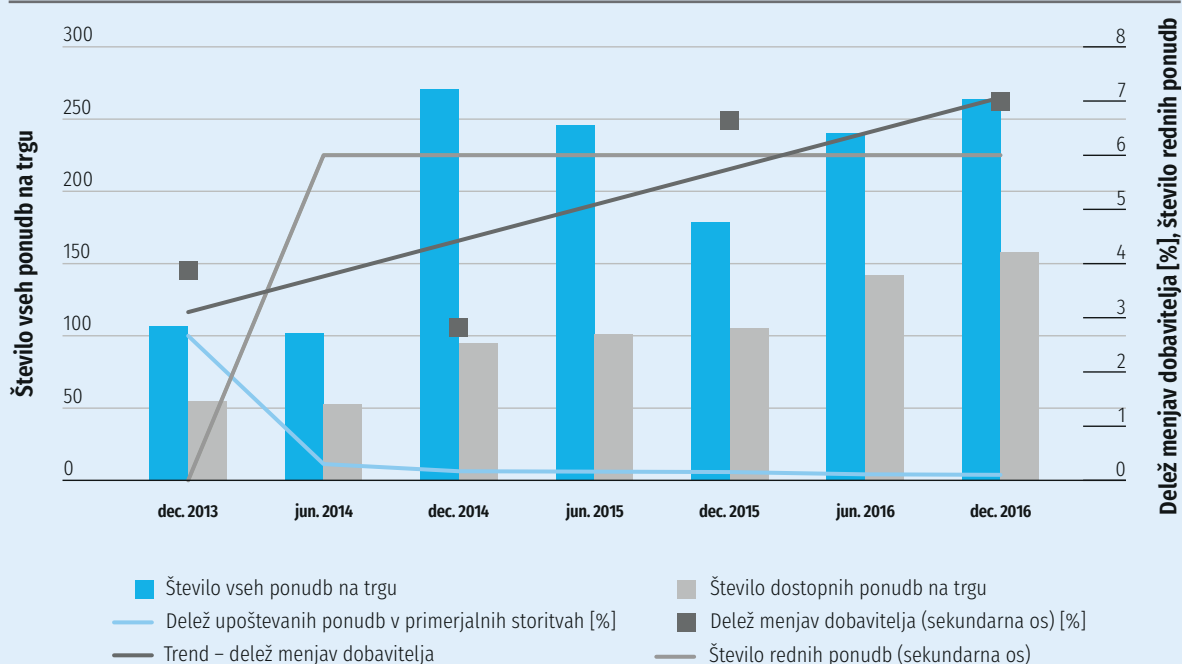
Na področju maloprodajnega trga za večje poslovne odjemalce ni pravnih podlag za vzpostavitev enake stopnje preglednosti ponudb na trgu, kot to velja za gospodinjske in male poslovne odjemalce. Ceniki oziroma ponudbe niso javno objavljeni, cena in drugi pogodbeni pogoji se večinoma določijo na podlagi pogajanj, sklepajo se nestandardne terminske pogodbe o dobavi z večinoma enoletno veljavnostjo. Zato tudi ni rednih cenikov. V letih 2015 in 2016 s strani večjih industrijskih odjemalcev ni bilo nobene pritožbe oziroma prijave na področju maloprodajnega trga, zato lahko sklepamo, da so pravila, podzakonski akti in tudi krovna zakonodaja (obligacije in podobno), ki urejajo to področje, učinkoviti in da so pravila jasna.

Učinek uvedbe rednega cenika na preglednost maloprodajnega trga za gospodinjske odjemalce

Agencija je tudi v letu 2016 v okviru monitoringa trga in posledično nadzora nad zakonitostjo dejavno spremljala izpolnjevanje obveznosti dobaviteljev glede objave rednih cenikov. Slika P5-1 prikazuje rezultate analize učinka uvedbe rednega cenika na maloprodajni trg za povprečnega gospodinjskega odjemalca.

Slika P5-1

UČINKOVANJE UVELJAVITVE REDNEGA CENIKA NA PREGLEDNOST TRGA

Prvo leto po uvedbi definicije redni cenik je bilo opazno skokovito povečanje števila ponudb za storitev dobave na trgu za gospodinjske odjemalce, več kot 150-odstotno, in sicer kot posledica načrtnega preoblikovanja portfelja produktov nekaterih dobaviteljev s ciljem, da bi se izognili objavi rednih ponudb. Število ponudb, med katerimi je lahko izbral povprečen slovenski odjemalec, se je tako rekoč podvojilo. Novi produkti na trgu pa žal niso pomembneje povečali možnosti izbire, saj se nove ponudbe niso bistveno razlikovale niti po ceni niti po drugih lastnostih. Preglednost ponudbe na trgu se je drastično poslabšala. Od uveljavitve rednega cenika takšne ponudbe ponuja le približno tretjina dobaviteljev in s tem zagotavlja referenco za pregledno oblikovanje akcijskih ponudb, ponudbe drugih dobaviteljev pa temeljijo na akcijah in paketih. Pred uveljavitvijo zakonskih določil, ki omejujejo storitve primerjave v okviru agencijskih primerjalnih storitev le na ponudbe, ki temeljijo na rednih cenikih, je bilo mogoče opraviti primerjavo med več kot 50 ponudbami desetih dobaviteljev električne energije. Po uveljavitvi EZ-1 je bilo isto primerjavo stroškov oskrbe mogoče opraviti samo še med šestimi ponudbami. V istem opazovanem obdobju se je število dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem povečalo za polovico, konec leta 2016 je gospodinjstvom elektriko dobavljalo 15 dobaviteljev.

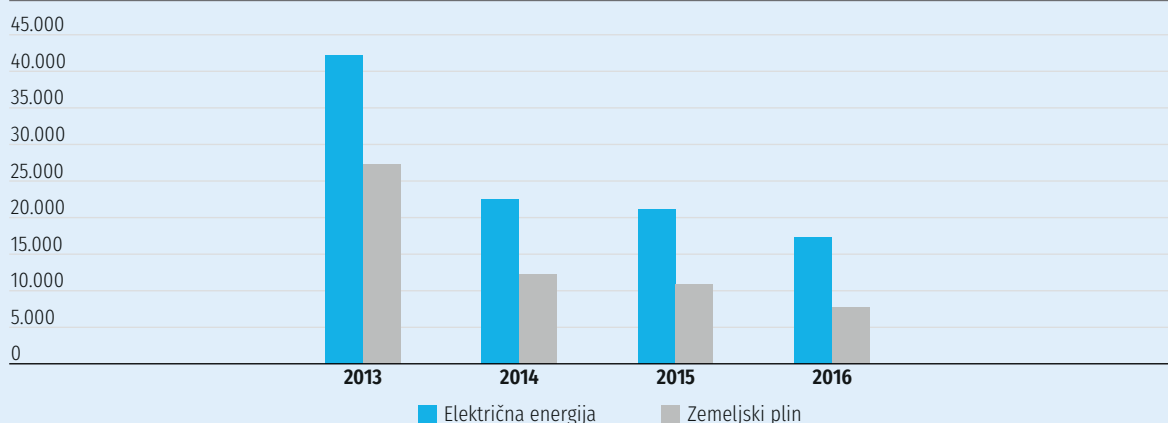
Potem ko se je v letu 2015 zaradi združitve nekaterih dobaviteljev in optimizacije portfelja produktov zmanjšalo število vseh ponudb na trgu, je bilo konec leta 2016 na trgu spet več kot 250 ponudb.

V opazovanem obdobju smo hkrati beležili povečevanje deleža ponudb, dostopnih za povprečnega slovenskega gospodinjanskega odjemalca, kar pomeni, da se zmanjšuje delež specifične oziroma pogojene ponudbe na trgu. Od leta 2014 se je kljub slabši stopnji preglednosti ponovno povečevala stopnja menjav dobavitelja. V letu 2015 je k temu pripomogla kampanja Zveze potrošnikov Slovenije, v letu 2016 pa je stopnja dosegla rekordno vrednost od odprtja trga v letu 2007. Indikativna analiza skupnega števila odjemalcev, ki so oskrbovani po rednih cenikih, izkazuje pomembnejše zmanjšanje v letu 2016, kar pomeni, da so postali dejavni tudi odjemalci, ki od odprtja trga še niso zamenjali dobavitelja. To sicer ne pomeni vedno, da so zamenjali dobavitelja, lahko so sklenili le ugodnejše pogodbe pri obstoječem dobavitelju. V vsakem primeru pa to pomeni povečano izbiro akcijskih ponudb.

Upošteva vse navedeno lahko sklepamo, da so na trgu v letih 2015 in 2016, ko smo beležili najvišjo stopnjo menjav dobavitelja, bili aktivni večinoma odjemalci, ki so pred tem že zamenjali dobavitelja (na primer leta 2012 je že bila dosežena primerljiva stopnja menjav), večinoma pa izkoriščajo potencial akcijskih ponudb na trgu. Zaradi omejitev primerjalnih storitev agencije na podlagi EZ-1 so ti odjemalci prisiljeni uporabljati komercialne primerjalne storitve stroškov oskrbe, ki pa jih ne regulira in upravlja neodvisna ustanova, ali pa iskati informacije pri posameznih dobaviteljih. Zanimanja za ponudbo na podlagi rednih cenikov je med aktivnimi odjemalci očitno čedalje manj, kar potrjuje tudi analiza števila izvedenih primerjav z uporabo primerjalnih storitev agencije, ki se je v letu dni od uveljavitve EZ-1 prepolovilo in se še nadalje zmanjšuje. Sklepamo lahko, da je eden izmed vzrokov potenciala prihranka v letu 2016, ki je bil precej večji ob prehodu na akcijske ponudbe (slika 45).

Slika P5-2

TREND ŠTEVILA IZVEDENIH PRIMERJAV STROŠKOV NA PODLAGI PONUDB, KI TEMELJJO NA REDNIH CENIKIH

Na problem razvrednotenja uporabnosti primerjalnih storitev agencije je že v letu 2015 opozoril ACER v svoji študiji primera v okviru letnega poročila o spremljanju trga za leto 2014. Pristojno ministrstvo je v odzivu na ugotovitve ACER napovedalo ustrezne spremembe 434. člena EZ-1, s katerimi naj bi sanirali negativne učinke definicije rednega cenika. Na podlagi rezultatov analize učinka uvedbe definicije rednega cenika je agencija v letu 2016 pripravila predlog za spremembo določil EZ-1, ki urejajo to področje, in ga posredovala pristojnemu ministrstvu.

Za zagotovitev ustrezne ravni preglednosti številčne ponudbe na trgu bi bilo treba ponovno zagotoviti neodvisno in regulirano primerjavo vseh ponudb na trgu. S tem bi olajšali izbiro in omogočili pogoje za dodaten dvig stopnje menjav dobavitelja in s tem raven aktivnosti na maloprodajnem trgu v višjo kategorijo: pri stopnji menjav od 8,5 do 14 %⁹ na trgu dobavitelji že tvegajo izgubo pomembnejšega števila odjemalcev oziroma količine energije, če ne tekmujejo dovolj aktivno ali pa naredijo kakšno napako, povezano z lojalnostjo.

3.3.2.3 Učinkovitost trga

Tržna koncentracija rahlo povečana na vseh opazovanih maloprodajnih trgih, kar kaže na zmanjšanje konkurence med dobavitelji

Monitoring učinkovitosti in konkurenčnosti maloprodajnega trga se izvaja na podlagi kontinuiranega zbiranja podatkov neposredno od tržnih udeležencev ali posredno od agregatorjev javnih podatkov (na primer Ministrstvo za infrastrukturo, Statistični urad republike Slovenije in drugi). V nadaljevanju so prikazani določeni kazalniki, s katerimi merimo učinkovitost in konkurenčnost trga.

Dobava električne energije vsem končnim odjemalcem

Tabela 18 prikazuje tržne deleže dobaviteljev na podlagi dobavljene električne energije in kazalnik HHI (Herfindahl-Hirschman Index)¹⁰, s katerim določamo stopnjo tržne koncentracije, pri čemer je upoštevana dobava na celotnem maloprodajnem trgu, kar pomeni, da je vključen tudi trg velikih končnih odjemalcev, priključenih na prenosni sistem.

Tabela 18

TRŽNI DELEŽI IN HHI DOBAVITELJEV VSEM KONČNIM ODJEMALCEM V SLOVENIJI V LETU 2016

Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži
GEN-I	3212,6	23,2 %
ECE	2661,0	19,2 %
Energija plus	1762,8	12,7 %
Elektro energija	1631,4	11,8 %
TALUM	1203,5	8,7 %
E3	1101,9	8,0 %
Petrol	732,7	5,3 %
Petrol Energetika	724,6	5,2 %
Acroni	336,2	2,4 %
HEP	211,4	1,5 %
Drugi	276,5	2,0 %
Skupaj	13.855	100 %
HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem		1.413

Viri: podatki dobaviteljev

HHI kaže, da gre za zmerno koncentriran maloprodajni trg (HHI = 1000–1800). V primerjavi z letom 2015 se je indeks HHI sicer malenkost zvišal¹¹.

V letu 2016 se je glede na predhodno leto najbolj povečal tržni delež dobaviteljev ECE, SIJ Acroni, GEN-I in HEP (slika 50). Že v letu 2015 je bil ECE med dobavitelji, ki so najbolj povečali svoj tržni delež. Glavni razlog za povečanje tržnega deleža v letih 2015 in 2016 je bila združitev podjetij Elektro Gorenjska Prodaja in Elektro Celje Energija 1. oktobra 2015 v novoustanovljeno podjetje ECE, ki je prevzelo odjemalce, nato pa zadržalo večji del tržnega deleža podjetja Elektro Gorenjska Prodaja. Povečevanje tržnih deležev dobaviteljev je lahko tudi posledica uspešnih marketinških aktivnosti in aktivne komunikacije z odjemalci o novostih v prodajnih ponudbah dobaviteljev. Družba SIJ Acroni ima status zaprtega distribucijskega sistema, kar pomeni, da se je končna poraba električne energije za njihove lastne potrebe povečala. Največjo izgubo tržnega deleža na tem delu trga beležimo pri Elektro energiji, ki je izgubila 5,7 odstotne točke svojega deleža glede na leto pred tem. Konec leta 2015 je Javna agencija Republike Slovenije za varstvo

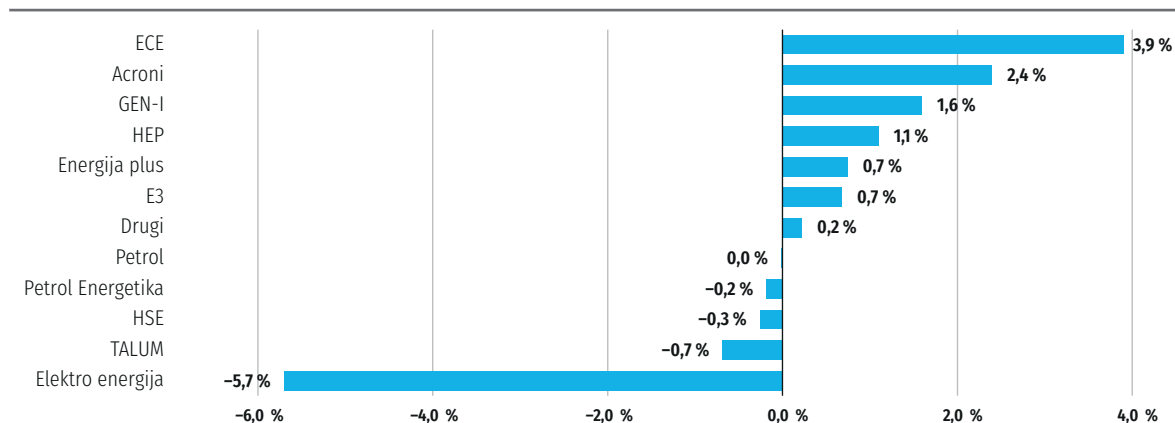
¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Herfindahl_index

¹¹ Povečanje za več kot 200 točk na visoko koncentriranem trgu zahteva pozornost pristojnih organov in je lahko sprožitelj protikartelnih preiskav

konkurence odobrila združitev dobaviteljev GEN-I in Elektro energije¹², novembra leta 2016 je predvideno lastniško povezovanje potrdil tudi nadzorni svet Elektra Ljubljana, tedanji lastnik hčerinske družbe Elektro energija. Izguba tržnega deleža Elektro energije je lahko tudi posledica prestrukturiranja portfelja na podlagi novega poslovnega modela, ki ga narekuje lastniško združevanje z GEN-I.

Slika 50

SPREMEMBE TRŽNIH DELEŽEV DOBAVITELJEV VSEM KONČNIM ODJEMALCEM V LETU 2016 GLEDE NA LETO 2015

Vir: agencija

Dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem

Tržne deleže dobaviteljev električne energije na tržnem segmentu maloprodajnega trga poslovnih odjemalcev v letu 2016 prikazuje tabela 19.

Tabela 19

TRŽNI DELEŽI IN HHI DOBAVITELJEV VSEM POSLOVNIM ODJEMALCEM V LETU 2016

Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži
GEN-I	2.490,9	23,5 %
ECE	2.006,3	18,9 %
Energija plus	1.231,7	11,6 %
TALUM	1.203,5	11,3 %
Elektro energija	1.023,4	9,6 %
Petrol Energetika	706,6	6,7 %
E3	654,6	6,2 %
Petrol	500,6	4,7 %
Acroni	336,2	3,2 %
HEP	211,4	2,0 %
Drugi	241,5	2,3 %
Skupaj	10.607	100 %
HHI dobaviteljev poslovnim odjemalcem		1.390

Viri: podatki dobaviteljev

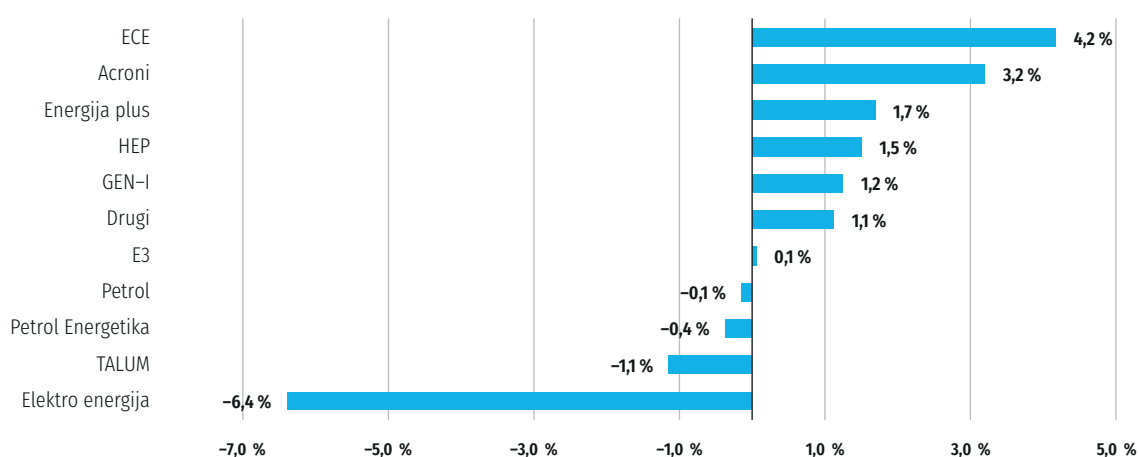
¹² http://www.varstvo-konkurence.si/si/ostali_dokumenti/arhiv_odlocb/odlocba332/

Segment maloprodajnega trga za poslovne odjemalce je bil pri vrednosti HHI 1390 prav tako zmerno koncentriran in se je v primerjavi z letom 2015 nepomembno povečal.

Največji tržni delež so glede na predhodno leto pridobili dobavitelji ECE, SIJ Acroni in Energija plus (slika 51). Tudi na tem segmentu trga lahko povečanje tržnega deleža ECE pripišemo prej omenjeni združitvi družb Elektro Gorenjska Prodaja in Elektro Celje Energija. Največji tržni delež glede na predhodno leto je tudi na tem segmentu izgubila družba Elektro energija.

Slika 51

SPREMEMBE TRŽNIH DELEŽEV DOBAVITELJEV VSEM POSLOVNIM ODJEMALCEM V LETU 2016 GLEDE NA LETO 2015

Vir: agencija

Dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem

Na maloprodajnem trgu za gospodinjske odjemalce se je v letu 2016 nadaljevala srednja stopnja tržne koncentracije, saj je bil HHI pod 1800 in se je gibal blizu meje visoke tržne koncentracije. Tržni delež dveh največjih dobaviteljev je znašal več kot 40 %, tržni delež največjih treh dobaviteljev pa je presegal 60 %. Največji tržni delež na tem segmentu je imel GEN-I, sledita ECE in Elektro energija.

Tabela 20

TRŽNI DELEŽI IN HHI DOBAVITELJEV VSEM GOSPODINJSKIM ODJEMALCEM V LETU 2016

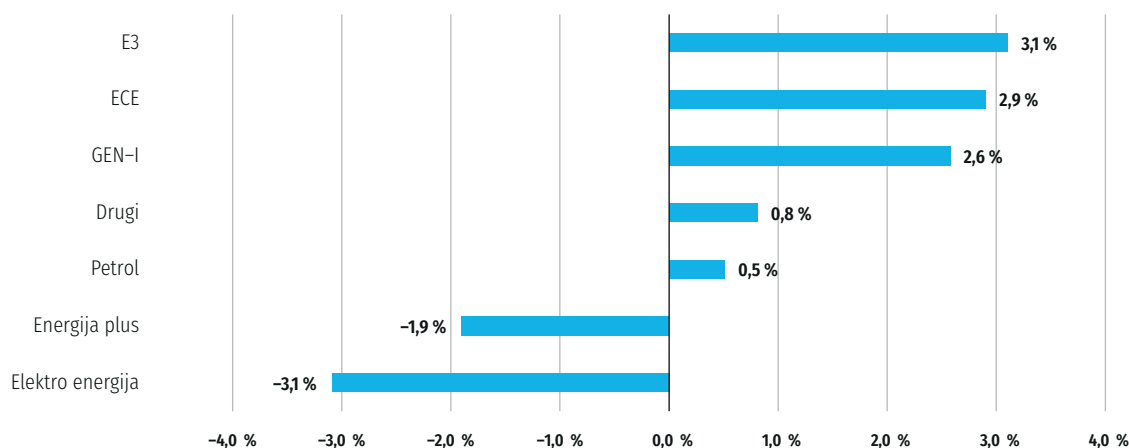
Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži
GEN-I	721,7	22,2 %
ECE	654,7	20,1 %
Elektro energija	608,1	18,7 %
Energija plus	531,1	16,3 %
E3	447,4	13,8 %
Petrol	232,1	7,1 %
Drugi	53,8	1,7 %
Skupaj	3.249	100 %
HHI dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem		1.758

Viri: podatki dobaviteljev

Na tem segmentu maloprodajnega trga so svoj tržni delež v letu 2016 v primerjavi s predhodnim letom najbolj povečali E3, sledita ECE in GEN-I, in sicer v razponu od 2,6 do 3,1 odstotne točke (slika 52). Največji tržni delež sta izgubila dobavitelja Energija plus in Elektro energija.

Slika 52

SPREMEMBE TRŽNIH DELEŽEV DOBAVITELJEV VSEM GOSPODINJSKIM ODJEMALCEM V LETU 2016 GLEDE NA LETO 2015

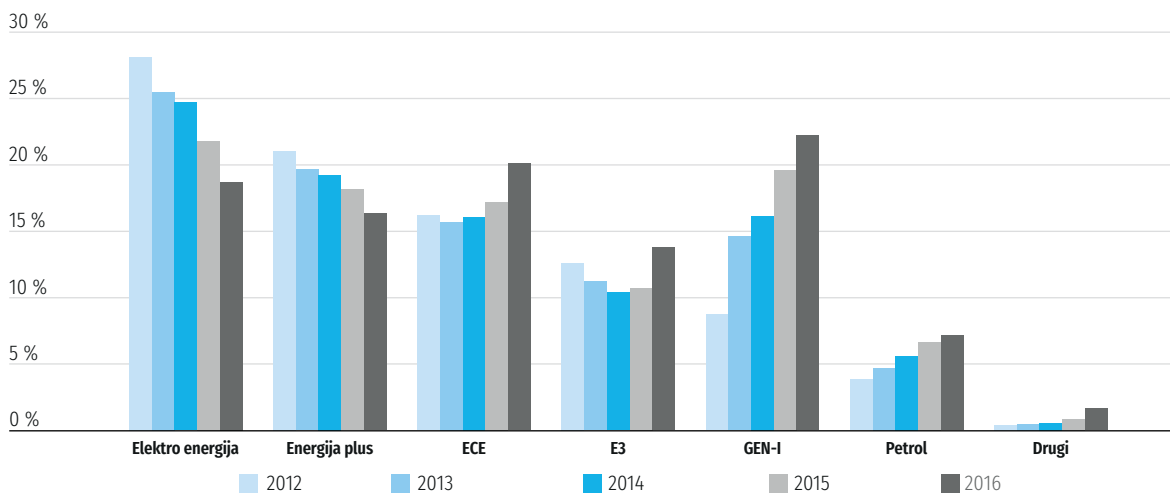

Vir: agencija

V obdobju 2012–2016 sta na segmentu gospodinskih odjemalcev svoj tržni delež neprekinjeno povečevala dobavitelja Petrol in GEN-I. Svoj tržni delež so v zadnjih letih povečevali tudi ECE, E3 in drugi manjši dobavitelji. V opazovanem obdobju pa sta tržni delež izgubljala dobavitelja Energija plus in Elektro energija (slika 53).

Slika 53

GIBANJE TRŽNIH DELEŽEV DOBAVITELJEV ELEKTRIČNE ENERGIJE GOSPODINJSKIM ODJEMALCEM V OBDOBJU 2012–2016

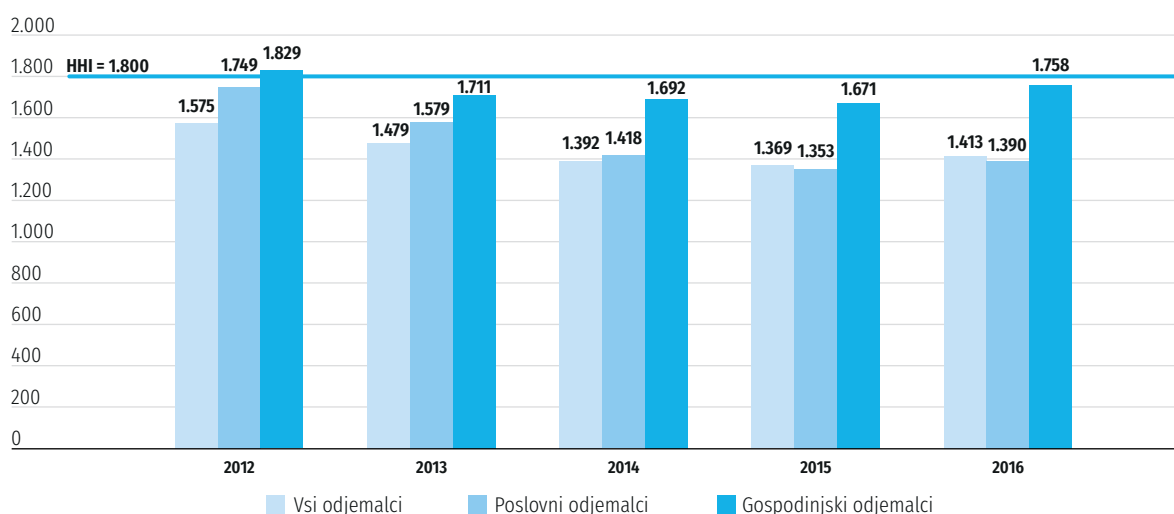
Vir: agencija

HHI v obdobju 2012–2016

Tržna koncentracija se je v letu 2016 rahlo povečala na vseh opazovanih maloprodajnih trgih, kar kaže na zmanjšanje konkurence med posameznimi dobavitelji na trgu. Vse od leta 2012 pa do leta 2015 smo na vseh opazovanih trgih beležili krepitev konkurence (negativni trend gibanja HHI). Največje povečanje koncentracije beležimo na področju gospodinjstev, kjer se je vrednost indeksa HHI zaradi združitve dobaviteljev in posledično sprememb v strukturi trga približala mejni vrednosti 1800, ki opredeljuje zelo koncentriran trg, na katerem lahko prihaja do izkoriščanja tržne moči in posledično zlorab na trgu.

Slika 54

GIBANJE HHI NA MALOPRODAJNIH TRGIH V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Menjave dobavitelja

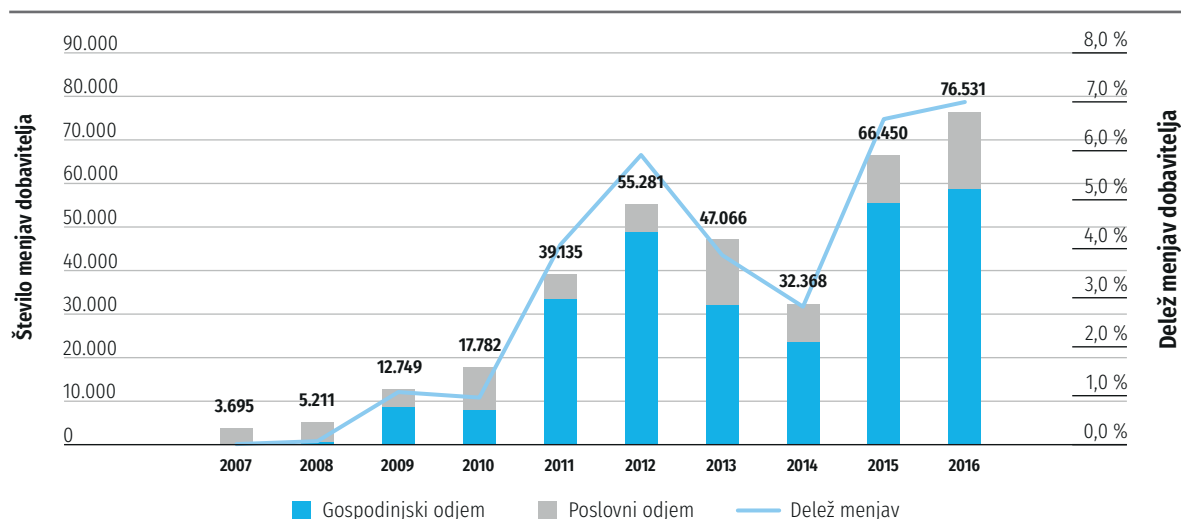
Dobavitelja električne energije je v letu 2016 zamenjalo 76.531 odjemalcev, od tega 58.669 gospodinjstev in 17.862 poslovnih. V letu 2016 smo ponovno beležili 15-odstotno povečanje skupnega števila menjav dobavitelja v primerjavi z letom 2015, kar kaže na krepitev konkurenčnosti in dobro delovanje maloprodajnega trga z električno energijo (slika 55). V letu 2016 je na trg vstopilo nekaj novih ponudnikov električne energije. Med njimi je tudi dominantni slovenski ponudnik komunikacijskih storitev, ki svojo ponudbo razširja s ponudbo dobave električne energije, kar povečuje atraktivnost paketne ponudbe na trgu. V letu 2016 smo opazili nove oblike marketinških pristopov nekaterih dobaviteljev, kar je lahko vplivalo na večjo aktivnost odjemalcev na trgu.

V letu 2015 smo povečano število menjav dobavitelja večinoma pripisali kampanji Zveze potrošnikov Slovenije Zamenjaj in prihrani, v okviru katere je dobavitelja energije zamenjalo več kot 12 tisoč gospodinjstev, v letu 2016 pa podobnih kampanj ni bilo. Zato lahko ponovno povečanje menjave dobavitelja pripišemo predvsem večji aktivnosti dobaviteljev in posledično povečanju atraktivnih ponudb na trgu ter večji ozaveščenosti potrošnikov o potencialnem prihranku pri menjavi dobavitelja električne energije oziroma povečanem deležu dejavnih odjemalcev.

76.531
odjemalcev je zamenjalo
dobavitelja električne
energije, kar je bilo
največ doslej

Slika 55

ŠTEVILO MENJAV DOBAVITELJA V OBDOBJU 2007–2016

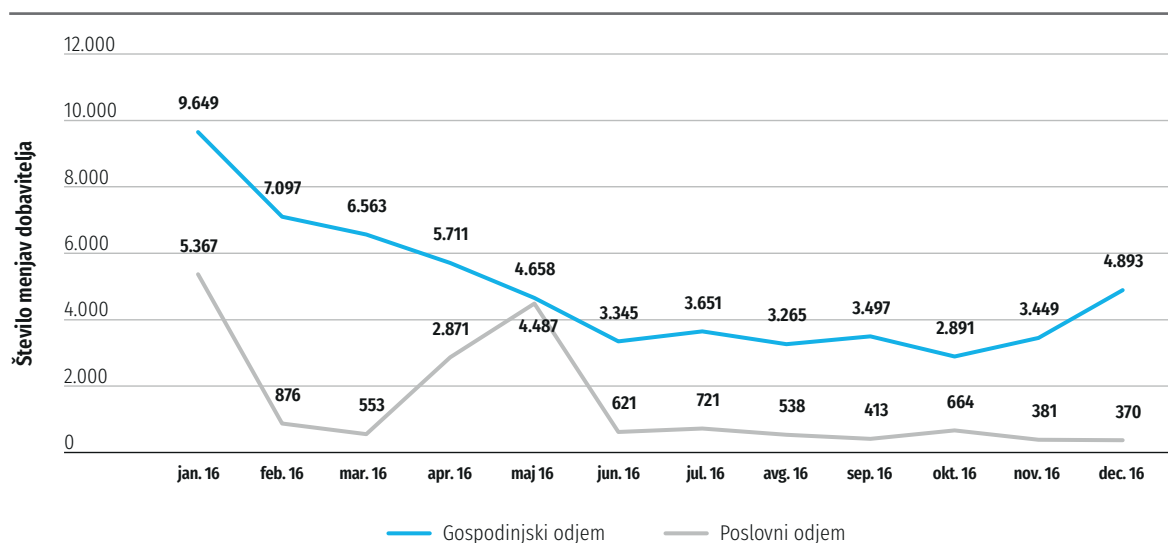
Vir: SODO

Dinamika števila menjav v letu 2016 kaže, da je največ odjemalcev dobavitelja zamenjalo v začetku leta 2016, na kar so vplivale aktivnosti dobaviteljev ob koncu leta 2015. Takrat se je MPI za posamezne tipe odjema znižal (slika 43), kar je lahko eden ključnih razlogov za povečano število menjav dobavitelja v začetku leta 2016. V povprečju je mesečno dobavitelja električne energije zamenjalo 4889 gospodinjstev in 1488 poslovnih odjemalcev.

V obdobju 2012–2016 je bilo število menjav dobavitelja precej nestalno oziroma nihajoče in povezano z občasnimi spodbudami na trgu, kot so že omenjene kampanje, večje spremembe cen, agresivno oglaševanje. Delež menjav dobavitelja, ki je v letu 2016 znašal približno 7 %, se počasi približuje vrednosti 8,5 %, ki označuje spodnjo mejo ravni aktivnosti na trgu, pri kateri dobavitelji že tvegajo izgubo precejšnjega števila odjemalcev, če na trgu niso aktivni ali če naredijo kakšno napako pri vzdrževanju zelene ravni lojalnosti svojih odjemalcev.¹³

Slika 56

DINAMIKA ŠTEVILA MENJAV DOBAVITELJA V LETU 2016 GLEDE NA TIP ODJEMA

Vir: SODO

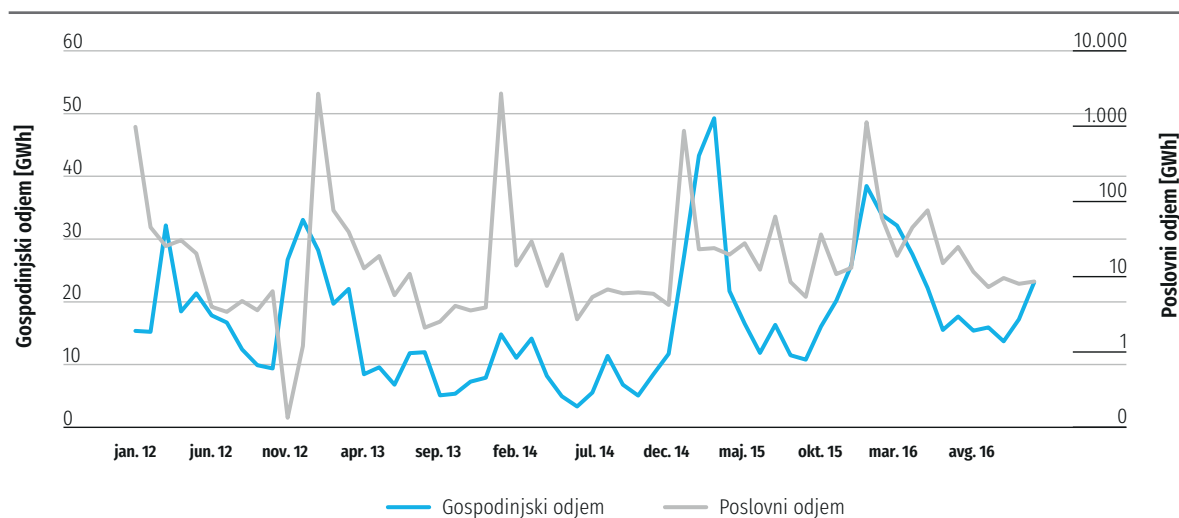
13 VassaETT World Energy Retail market Rankings

Največ poslovnih odjemalcev je tudi v letu 2016 zamenjalo dobavitelja na začetku leta, ker ob koncu leta običajno potečejo sklenjene pogodbe o dobavi, ter v aprilu in maju. Kot lahko vidimo na sliki 47 (gibanje cene za poslovne odjemalce), so se v začetku leta 2016 cene električne energije za posamezne značilne tipe industrijskega odjema znižale, kar je možen vzrok za povečano število menjav dobavitelja pri poslovnih odjemalcih v aprilu in maju.

Na sliki 57 je prikazan trend gibanja količine zamenjane energije v obdobju 2012–2016. Količina zamenjane energije je bila tesno povezana s številom menjav dobavitelja.

Slika 57

KOLIČINE ZAMENJANE ENERGIJE GLEDE NA TIP ODJEMA

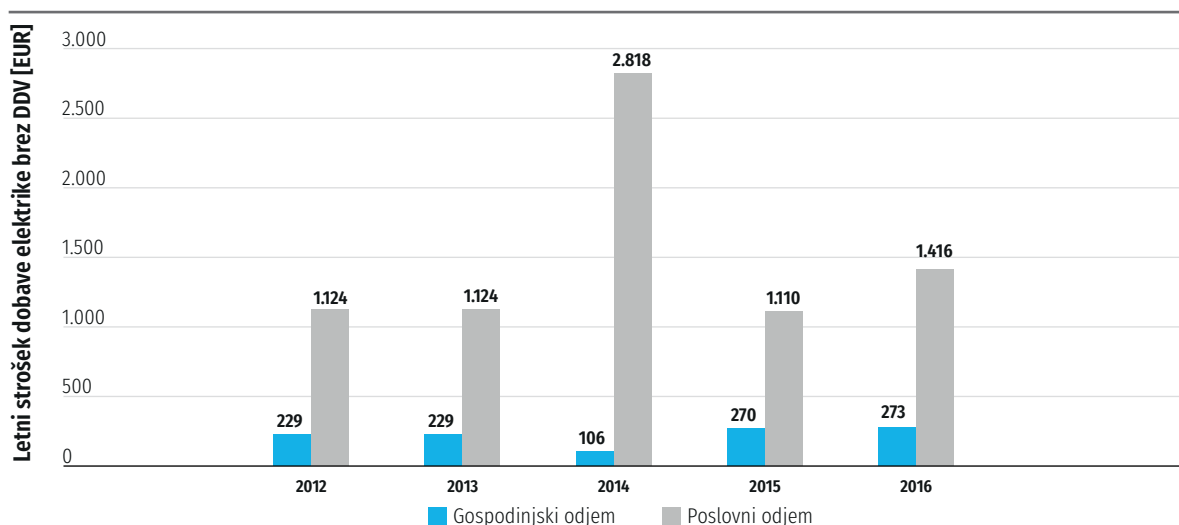

Vir: SODO

Količina zamenjane energije je bila v letu 2016 v primerjavi z letom 2015 večja tako na področju gospodinjjskega odjema kot poslovnega odjema (slika 58).

Slika 58

KOLIČINE ZAMENJANE ENERGIJE GLEDE NA TIP ODJEMA V OBDOBJU 2012–2016

Vir: SODO

Pritožbe

Agencija spremlja učinkovitost in konkurenčnost trga tudi na podlagi števila pritožb v razmerju med odjemalci in dobavitelji. V Sloveniji je uveljavljen tako imenovani Supplier centric model trga, zato je treba pritožbe klasificirati po vsebini na tiste, ki se dejansko nanašajo na storitve dobavitelja, in tiste, ki se nanašajo na storitve distribucijskega operaterja.

Podrobneje je to področje obravnavano v poglavju 5.1.5 Pritožbe odjemalcev in reševanje sporov.

Zagotavljanje učinkovite izmenjave podatkov v ključnih procesih na trgu

Skladno z nalogami iz tretjega svežnja energetskega direktiva agencija z izvajanjem posvetovalnega procesa AREDOP na področjih, ki neposredno ali posredno naslavlajo učinkovito izmenjavo podatkov na trgu, prispeva k poenotenju procesov izmenjave podatkov za najpomembnejše tržne procese na trgu z električno energijo. Strategija agencije temelji na usmerjanju deležnikov na trgu k uporabi odprtih standardov pri izmenjavi podatkov. Uporaba odprtih standardov ključno pripomore k odpravi določenih ovir za vstop novih udeležencev na trg in znižuje stroške vstopa. S tem se zagotavljajo ugodni pogoji za krepitev konkurence na trgu. Slednje se odraža z vstopom novih akterjev na trg (slika 42). Vse ključne podatkovne entitete v elektronski izmenjavi podatkov bodo na podlagi splošnega akta agencije v prihodnosti opredeljene s standardiziranimi identifikatorji: na področju maloprodajnega trga z električno energijo so se v letu 2016 na podlagi intervencije agencije končno začele formalne aktivnosti za uporabo standarda za enomno globalno opredelitev merilnih mest. Agencija je v letu 2016 korektivno ukrepala tudi zaradi pojava slabih praks pri poimenovanju identifikatorjev, ki so ovirale menjavo dobavitelja, in sicer z uveljavitvijo spremembe Akta o identifikaciji entitet v elektronski izmenjavi podatkov med udeleženci na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom (poglavje 3.3.2.4 Priporočila glede maloprodajnih cen, preiskave in ukrepi za spodbujanje konkurence).

Uvajanje naprednega sistema merjenja v Sloveniji poteka na podlagi vladne Uredbe o ukrepih in postopkih za uvedbo in povezljivost naprednih merilnih sistemov električne energije. V letu 2016 je SODO skladno z navedeno uredbo izdelal načrta uvajanja in opredelil arhitekturo sistema, njegove minimalne funkcionalnosti ter določene vidike izmenjave podatkov, ki bodo temeljili na ustreznih standardih (CIM in podobno). Uredba nalaga distribucijskemu operaterju vzpostavitev enotne točke za dostop do validiranih podatkov sistema naprednega merjenja. Centralni informacijski sistem bo tako zagotavljal podatkovne storitve za izmenjavo podatkov s poslovnimi subjekti in uporabniki omrežja (B2B in B2C). Agencija pozorno spremlja skladnost implementacije sistema naprednega merjenja z zahtevami zakonodaje in s stanjem tehnike, opozarja na pasti ter s strokovnim dialogom usmerja deležnike k učinkoviti implementaciji. V letu 2016 je bilo precej pozornosti namenjene tudi vidikom zagotavljanja kibernetske varnosti tako v sistemu naprednega merjenja kot tudi na področju uvajanja pametnih omrežij (poglavje 3.2.2.4 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja).

3.3.2.4 Priporočila glede maloprodajnih cen, preiskave in ukrepi za spodbujanje konkurence

Agencija spremlja maloprodajni trg, sodeluje z regulativnimi in nadzornimi organi na državni ravni (Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence) ter z neodvisnimi in neprofitnimi potrošniškimi organizacijami, skrbi za ažurnost informacij o dogajanju na trgu ter z dejavnostmi in storitvami, ki jih nudi v okviru spletne skupne kontaktne točke, zagotavlja pomembne informacije o trgu. Na svoji spletni strani zagotavlja primerjalne storitve, ki uporabnikom omogočajo primerjavo stroškov oskrbe na podlagi ponudb za dobavo, ki temeljijo na rednih cenikih. Uporabnikom s tem omogoča spremljanje referenčnih maloprodajnih cen, ki se prosto oblikujejo na trgu.

Na maloprodajne cene vpliva več različnih dejavnikov, kot na primer veleprodajne cene, nabavne strategije dobaviteljev, obveznosti dobaviteljev zaradi okoljskih zahtev (učinkovita raba) in tako dalje, skupni strošek dobave pa je odvisen še od stroška omrežnine in prispevkov (za OVE in SPTE, prispevek za delovanje operaterja trga, energetska učinkovitost, trošarina). Maloprodajne cene električne energije niso regulirane, zato agencija priporočil glede maloprodajnih cen ne izdaja. Izjema je cena električne energije za zasilno oskrbo, ki je regulirana na podlagi določil EZ-1. Če končnim odjemalcem preneha veljavnost

Pomanjkljivosti in omejitve definicije redni cenik zmanjšujejo preglednost na trgu, saj velika večina dobaviteljev nima redne ponudbe

pogodbe o dobavi zaradi ukrepov, ki so posledica insolventnosti ali nelikvidnosti dobavitelja, jim mora distribucijski operater samodejno in brez prestopnih rokov zagotoviti zasilno dobavo skladno s predpisi, ki urejajo delovanje trga z električno energijo. Enako ravna tudi na eksplicitno zahtevo gospodinjkega odjemalca ali malega poslovnega odjemalca. Cena take dobave določi distribucijski operater in jo javno objavi. Cena mora biti višja od tržne cene za dobavo pri primerljivem odjemalcu, pri čemer pa je ne sme presegati za več kot 25 %. Če cene distribucijski operater ne objavi, jo določi agencija. V letu 2016 noben odjemalce ni bil oskrbovan pod pogoji zasilne oskrbe in agencija korektivnih ukrepov na tem področju ni izvedla.

Agencija tudi za leto 2016 ugotavlja, da velika večina dobaviteljev na maloprodajnem trgu ni imela ponudb na podlagi rednih cenikov, kar je posledica pomanjkljivosti in dvoumnosti definicije pojma redni cenik ter omejitev, na katerih definicija temelji. Nekateri dobavitelji so po uveljavitvi EZ-1 in uvedbi definicije rednega cenika namenoma preoblikovali svoj portfelj produktov ter se pogodbeno prilagodili tako, da ne izpolnjujejo kriterijev rednega cenika. Iz primerjave pa so izpadli tudi vsi novi dobavitelji, ki so vstopili na trg v letu 2016, saj še niso pridobili več kot 1000 odjemalcev. Na trgu tako obstaja veliko število ponudb, ki niso prikazane v agencijskem spletnem primerjalniku stroškov, kar slabo vpliva na preglednost maloprodajnega trga za gospodinjke odjemalce, saj ni na enem mestu omogočena neodvisna primerjava vseh ponudb na trgu.

Na trgu z električno energijo veljajo glede preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja enaka pravila kot za druge vrste blaga. Kot izhaja iz javno dostopnih podatkov, Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence v letu 2016 pri podjetjih, ki delujejo na trgu z električno energijo, ni ugotovila nobenih omejevalnih ravnanj ali morebitnega prevladujočega položaja na trgu. V okviru presoje koncentracije je v letu 2016 odločila, da sta naslednji koncentraciji skladni s pravili konkurence: GEOCOM, d.o.o., in ZE SOLAR 1, d.o.o., ter GEN-I, d.o.o., in Elektro Energija, d.o.o. V letu 2016 je bila priglášena tudi koncentracija vseh petih elektrodistribucijskih podjetij in Informatike, d.d., pri čemer odločitev še ni bila sprejeta oziroma odločba še ni bila objavljena na spletni strani pristojne agencije za varstvo konkurence.

Pri nadzoru trga v letih 2015 in 2016 je agencija ugotovila pojav slabe prakse uvajanja lastnih identifikatorjev pri izdaji računov za storitev dobave električne energije. Ker je to oviralo učinkovito izvajanje procesa menjave dobavitelja in ustvarjalo nezaupanje v delovanje maloprodajnega trga z električno energijo ter povzročalo dodatne nenačrtovane stroške, je agencija maja 2016 sprejela Akt o spremembah in dopolnitvah Akta o identifikaciji entitet v elektronski izmenjavi podatkov med udeleženci na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom, s katerim se je zagotovila celovitost uporabe dodeljenega identifikatorja določenim podatkovnim entitetam v celotni izmenjavi od vira podatkov (na primer elektrooperater) prek dobavitelja do končnega prejemnika (na primer uporabnik omrežja). Na navedeni pravni podlagi je agencija v letu 2016 izvedla pregled navajanja enotnega identifikatorja merilnega mesta na računih dobaviteljev ter ugotovila, da so dobavitelji električne energije na svojih enotnih računih različno navajali enotni identifikator merilnega mesta. Dobavitelje električne energije je zato pozvala, da na svojih računih uporabljajo določeno enotno poimenovanje identifikatorja merilnega mesta. Večina dobaviteljev je poziv agencije upoštevala, ker pa pregled v letu 2016 ni bil v celoti zaključen, se je njegovo izvajanje preneslo v leto 2017.

Agencija je ustavila postopka nadzora, ki sta se nanašala na izkazovanje dejanskega stanja v primerjalniku ponudb in na postopek menjave dobavitelja, saj ni bilo ugotovljenih kršitev. V letu 2016 še nista bila zaključena nadzorna postopka, ki sta se nanašala na nepošten in zavajajoč način prodaje električne energije.

Akt o identifikaciji entitet v elektronski izmenjavi podatkov med udeleženci na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom obvezuje tržne udeležence k uporabi standardiziranih identifikatorjev ključnih podatkovnih entitet v elektronski izmenjavi podatkov na trgu. Omenjeni splošni akt določa minimalne standarde identifikacije in priporoča uporabo dveh standardiziranih shem identificiranja, EIC in GS1, odvisno od področja uporabe. Agencija je spremljala in usmerjala dejavnosti distribucijskega operaterja v

fazi načrtovanja prehoda z uporabe lastnih shem identifikacije na standardne. Prav tako je spremljala uporabo ustrezne identifikacije tržnih udeležencev v bilančnih shemah pri operaterjih trga.

Glede ukrepov, ki jih na podlagi tretjega svežnja energetske direktive agencija izvaja za poenotenje najpomembnejših procesov izmenjave podatkov na državni in regionalni ravni, pri vzpostavljanju izmenjav podatkov med udeleženci na trgu vztraja pri uporabi odprtih standardov in ponovni uporabi generičnih modelov Evropskega foruma za izmenjavo poslovnih informacij v energetiki (eBIX®) ter modelov ENT-SO-E v največji možni meri. V okviru eBIX® je bilo v letu 2016 veliko razvojnih aktivnosti usmerjenih na področje pametnih omrežij in na procese izmenjave podatkov, povezane s trgovanjem s fleksibilnostjo, oziroma vlogi agregatorjev na trgu. Na državni ravni poteka strokovni dialog o tem področju v Sekciji IPET, ki deluje v okviru Energetske zbornice Slovenije. V tej sekciji agencija še vedno dejavno sodeluje tako pri njenem vodenju kot tudi pri oblikovanju obravnavanih vsebin. V letu 2016 je vodila obravnavo področja kibernetске varnosti v elektroenergetskem sistemu in na trgu z energijo.

3.4 Zanesljivost dobave električne energije

Zanesljivost dobave električne energije odjemalcem je odvisna od zmogljivosti elektroenergetskega sistema ter razpoložljivosti zadostne količine električne energije in energentov. Govorimo lahko o dveh funkcionalnih vidikih zanesljivosti dobave, to sta zadostnost in sigurnost elektroenergetskega sistema. Zadostnost opisuje zmožnost elektroenergetskega sistema, da v vsakem trenutku pokrije porabo električne energije vseh odjemalcev, pri čemer je treba upoštevati tudi načrtovane izklope in nenačrtovane izpade elementov sistema. V širšem smislu pomeni zadostnost tudi dovolj veliko količino cenovno dostopnih surovin in virov za proizvodnjo električne energije.

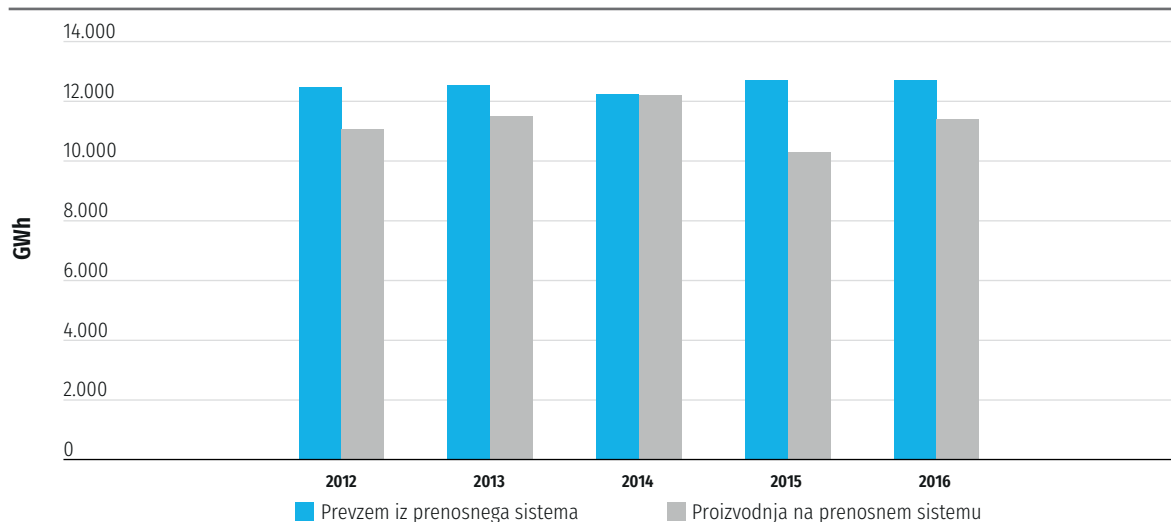
Zmožnost elektroenergetskega sistema, da omogoči dobavo električne energije od proizvajalcev do odjemalcev, imenujemo sigurnost. Sigurnost predstavlja sposobnost omrežja, da prenese motnje, kakršni so izpadi elementov ali okvare, med katere sodijo na primer kratki stiki. Da bi zagotovili sigurnost omrežja, se pri načrtovanju prenosnega omrežja in distribucijskega omrežja na višjem napetostnem nivoju uporablja kriterij n-1. Če je ta kriterij izpolnjen, je zagotovljeno, da v primeru izpada katerega koli elementa elektroenergetskega sistema v omrežju ne pride do preobremenitev, prekoračitev mejnih vrednosti in posledično prekinitve dobave.

Energetski zakon nalaga sistemskemu operaterju, da v primeru krize, zaradi katere bi lahko bili ogroženi zdravniki ljudi, varnost opreme in naprav ali celovitost elektroenergetskega sistema, uvede ukrepe, s katerimi omeji dobavo energije določenim kategorijam odjemalcev, določi vrstni red omejitev, način uporabe energije in obvezno proizvodnjo energije. Sistemski operater izvaja ukrepe v sodelovanju z distribucijskim operaterjem oziroma jih ta izvaja sam, če so pogoji za uvedbo ukrepov omejeni na distribucijski sistem. Način izvajanja in razloge za uvedbo ukrepov določi vlada z uredbo, natančneje pa jih v okviru sistemskih obratovalnih navodil določijo elektrooperaterji.

3.4.1 Spremljanje usklajenosti med proizvodnjo in porabo

Prevzem električne energije iz prenosnega sistema se je v zadnjih letih le malo spreminjal, v letu 2016 je ostal na skoraj enaki ravni kot leto pred tem. Nekoliko večja nihanja je bilo zaznati pri proizvodnji električne energije na prenosnem sistemu, povezana pa so bila predvsem s ciklusi remontov v jedrski elektrarni in hidrološkimi razmerami, ki vplivajo na proizvodnjo v hidroelektrarnah. Večletni trend porabe in proizvodnje, prikazan na sliki 59, ki upošteva polovično proizvodnjo jedrske elektrarne Krško, pokaže, da je bila proizvodnja električne energije na prenosnem sistemu dobrih 10 % večja kot leto prej, še zmeraj pa ni dosegla proizvodnje iz leta 2014, ki je izstopalo zaradi izredno ugodnih hidroloških razmer.

Slika 59

PREVZEM IN PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE V SLOVENIJI NA PRENOSNEM OMREŽJU V OBDOBJU 2012–2016

Vir: ELES

3.4.2 Spremljanje naložb v proizvodnje zmogljivosti za zagotavljanje zanesljive oskrbe

Pri izdelavi scenarijev prihodnje porabe električne energije v Sloveniji je v največji možni meri upoštevana metodologija evropskega združenja operaterjev prenosnih sistemov ENTSO-E, ki definira štiri vizije razvoja. Scenariji so opredeljeni predvsem z makroekonomskim razvojem, saj scenariji višjega bruto domačega proizvoda določajo tudi večje možnosti vlaganj na področjih učinkovite rabe energije, uvajanja obnovljivih virov in drugih parametrov, ki vplivajo na obseg porabe končne energije.

Rezultati analiz sistemskega operaterja za obdobje 2017–2026 kažejo primanjkljaj domače proizvodnje v vseh štirih vizijah na podobni ravni, kar je predvsem posledica neekonomičnosti obratovanja razpoložljive domače proizvodnje. Razliko bo treba nadomestiti z uvozom električne energije.

Tabela 21 prikazuje spremembe pri slovenskih proizvajalcih električne energije, predvidene v načrtu razvoja prenosnega omrežja za obdobje 2015–2024. Pozitivna vrednost moči v drugem stolpcu pomeni, da gre za nov proizvodni objekt ali za obnovo obstoječega, pri katerem je predvideno povečanje moči, negativna vrednost pa pomeni zaustavitev ali zmanjšanje nazivne vrednosti moči enote. Oznaka v zadnjem stolpcu pomeni vizijo razvoja oziroma scenarij, v katerem je pričakovati, da bo naložba izvedena. Scenariji investiranja v nove proizvodne vire so zasnovani ob upoštevanju metodologije evropskega združenja operaterjev prenosnih sistemov ENTSO-E, ki je upoštevana tudi pri napovedi porabe električne energije v prihodnjem obdobju. Glede na aktualne razmere je najbolj realističen scenarij V2, po katerem bodo cene električne energije še naprej na prenizki ravni, da bi omogočale naložbe v konvencionalne vire, gospodarska rast v Sloveniji pa tudi ne bo dovolj visoka za večje investicije v obnovljive vire.

Tabela 21

SPREMEMBE PROIZVODNIH ZMOGLJIVOSTI NA PRENOSNEM OMREŽJU DO LETA 2024

	Inštalirana moč (MW)	Predvideno leto spremembe	Scenarij
Hidroelektrarne			
HE na Dravi			
ČHE Kozjak	403	2020	V 4
HE na Muri			
Hrastje Mota	20	2019	V 4
HE na Savi			
Brežice	56	2017	V 1,2,3,4
Mokrice	32	2019	V 3,4
Moste 2, 3	48	2020	V 3,4
Suhadol	41	2020	V 3,4
Trbovlje	33	2023	V 3,4
HE na Soči			
Učja	34	2021	V 4
Termoelektrarne			
TE Brestanica			
TEB PB 1-3	-63	2017	
TEB PE VI-IX	80	2017	V 2,3,4
TE-TOL Ljubljana			
Blok I, premog	-39	2020	
Blok II, premog	-29	2018	
Blok PPE	117	2018	V 2,3,4

Vir: ELES

3.4.3 Ukrepi za pokrivanje konične energije in primanjkljajev električne energije

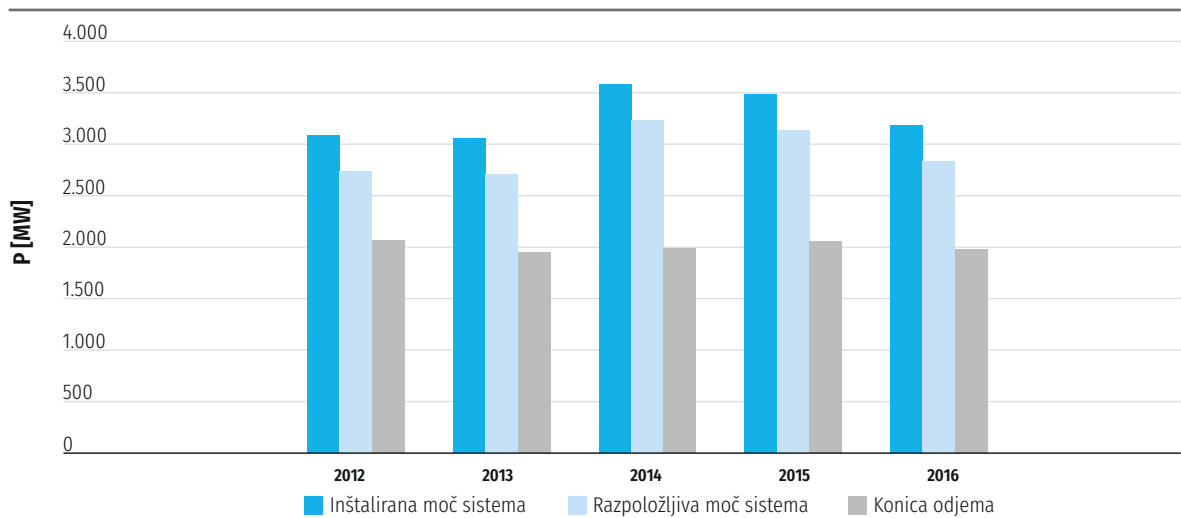
Na sliki 60 so prikazane vrednosti konične obremenitve, inštalirane moči proizvodnih objektov in razpoložljive moči na prenosnem sistemu za slovenski trg za obdobje 2012–2016. Razliko med inštalirano močjo proizvodnih virov in dejansko razpoložljivo močjo za slovenski trg predstavlja polovična moč jedrske elektrarne Krško, ki skladno s 6. členom Pogodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v jedrsko elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo, pripada Hrvaški.

Razmerje med inštalirano oziroma razpoložljivo močjo proizvodnih virov in konično močjo je kazalnik, ki daje signal oziroma informacijo o zadostnosti proizvodnih virov. Sistem mora imeti na voljo dovolj moči za pokrivanje prevzema in rezerve moči ob normalnem obratovanju in nastopu nepredvidenih razmer. Razmerje med razpoložljivo močjo in konično močjo se je v letu 2016 nekoliko poslabšalo zaradi prenehanja obratovanja bloka 5 v Termoelektrarni Šoštanj, ob tem pa je treba omeniti, da bloka 5 in 6 zaradi specifične priključitve v visokonapetostnem stikališču v Termoelektrarni Šoštanja tudi sicer nista mogla obratovati istočasno.

Konična obremenitev na prenosnem sistemu se v zadnjih letih ni bistveno spreminjala, majhna nihanja so med drugim odražala nihanje gospodarske aktivnosti in meteorološka odstopanja. Zanimivost pa je, da je v letu 2016 konična obremenitev nastopila točno opoldne 20. decembra, za razliko od obdobja po letu 1997, ko so bile konične obremenitve praviloma v večernih urah.

Slika 60

INŠTALIRANE MOČI NA PRAGU PROIZVODNIH OBJEKTOV, RAZPOLOŽLJIVE MOČI ZA SLOVENSKI TRG IN KONIČNA MOČ ODJEMA NA PRENOSNEM OMREŽJU V OBDOBJU 2012–2016

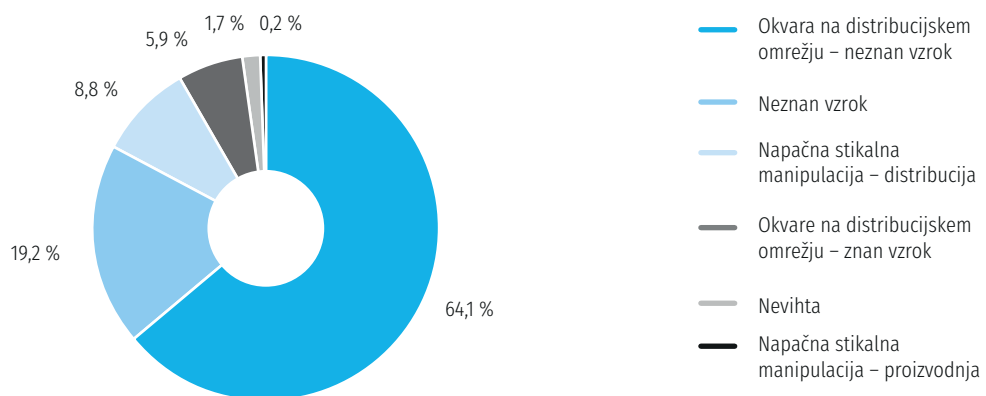

Vir: ELES

Količina nedobavljene energije na prenosnem sistemu v letu 2016 je bila znatno manjša kot leto prej in je znašala 33,48 MWh, k čemur je največ prispevala okvara na distribucijskem sistemu zaradi neznanega vzroka. Nedobavljena energija je izračunana skladno z Aktom o pravilih monitoringa kakovosti oskrbe z električno energijo, zato velja poudariti, da je dejanska količina nedobavljene energije lahko manjša od navedene, saj je možno znaten delež odjemalcev na prizadetih območjih prenapajati po srednjena-petostnem omrežju.

Slika 61

NEDOBAVLJENA ENERGIJA NA PRENOSNEM SISTEMU GLEDE NA VZROK

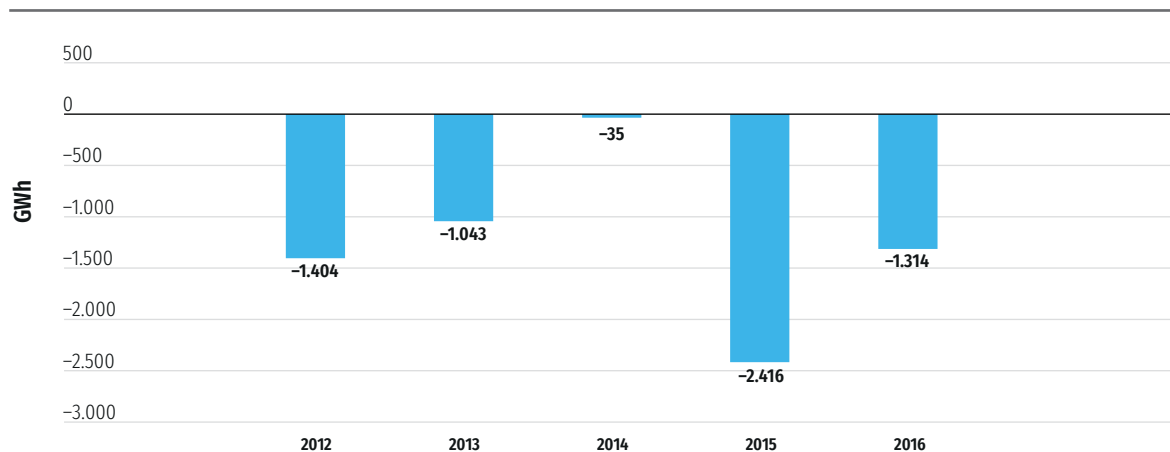
Vir: ELES

Domači viri niso zadostovali za pokrivanje potreb po električni energiji, kljub temu pa je bila uvozna odvisnost Slovenije veliko manjša kot leto prej, nekako na ravni večletnega povprečja, kot prikazuje slika 62. Ob stabilni proizvodnji v jedrski elektrarni je bila v letu 2016 precej večja kot leto prej proizvodnja v hidroelektrarnah in v termoelektrarnah, kar lahko pripišemo predvsem stabilnemu obratovanju TE Šoštanj. Oskrba z električno energijo pa kljub primanjkljaju ni bila ogrožena, saj je prenosni sistem Slovenije dobro povezan s sosednjimi elektroenergetskimi sistemi Avstrije, Italije in Hrvaške. Neto prenosne zmogljivosti na mejah poleg obvladovanja tranzitnih pretokov električne energije omogočajo tudi zagotavljanje zanesljivosti oskrbe domačega trga. V pripravi je še povezava s prenosnim sistemom Madžarske, s katero se bo povečala zanesljivost delovanja slovenskega elektroenergetskega sistema, občutno se bosta povečali uvozna prenosna zmogljivost in zanesljivost prenosnega omrežja v tem delu države. Izboljšala se bo tudi zanesljivost napajanja odjema v Sloveniji v primeru izpadov večjih proizvodnih objektov oziroma ob drugih nepredvidenih dogodkih in obratovalnih težavah, ko bo omogočena tudi dodatna pomoč prek madžarskega prenosnega omrežja. Projekt bo omogočil večjo integracijo trga v regiji in olajšal dostop do vzhodnih trgov z električno energijo, kar bo dolgoročno omogočilo ugodnejše cene električne energije za slovenske odjemalce.

7%
manjša uvozna odvisnost Slovenije na področju električne energije kot leta 2015

Slika 62

PRIMANJKLJAJI ELEKTRIČNE ENERGIJE NA PRENOSNEM OMREŽJU V OBDOBJU 2012–2016

Vir: ELES

04

Zemeljski plin

Po večletnem trendu zmanjševanja porabe zemeljskega plina v Sloveniji se je ta v letu 2016 povečala že drugo leto zapored. Oskrba je bila zanesljiva, brez nenapovedanih prekinitev dobav. Pokazali so se tudi ugodni učinki uveljavitve pravil za izravnavo odstopanj.

96,46 %

veleprodajnega trga z zemeljskim plinom v Sloveniji obvladujejo trije največji dobavitelji.

4,5 %

večja poraba zemeljskega plina, povečala se je že drugo leto zapored.

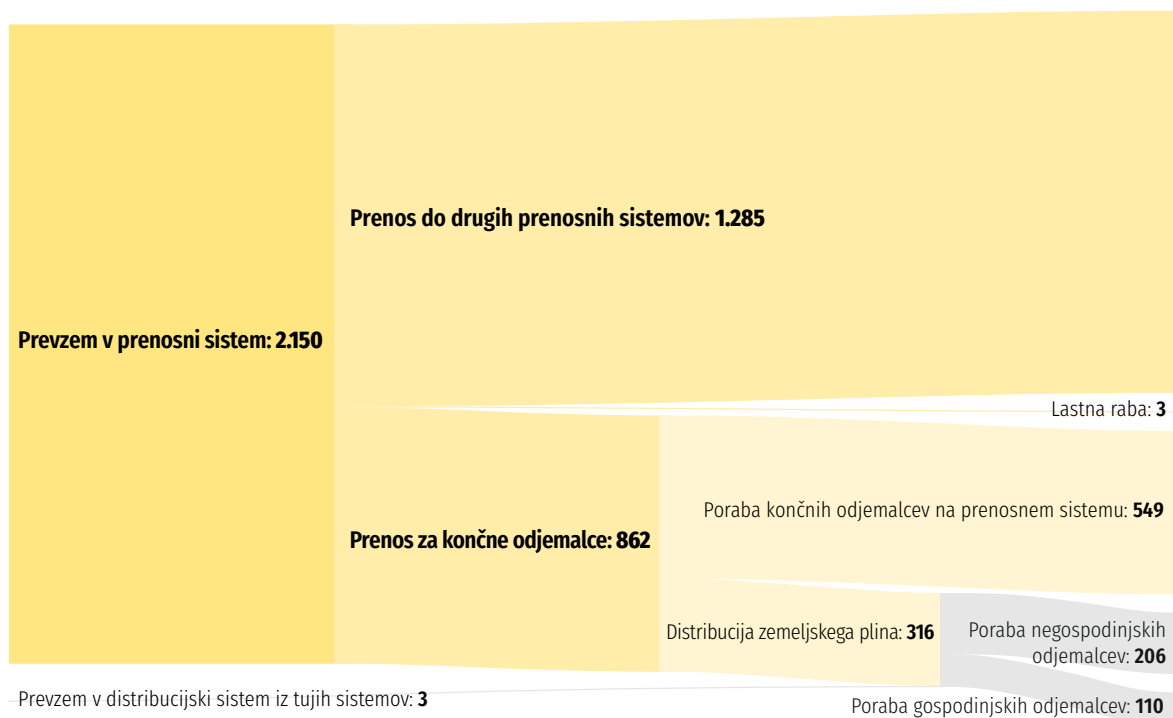
4.1 Bilanca oskrbe s plinom

Po prenosnem sistemu zemeljskega plina je bilo v letu 2016 prenesenih 2147 milijonov Sm³ zemeljskega plina oziroma 23.112 GWh energije, kar je skoraj 15 % več zemeljskega plina kot v letu pred tem. Prenos plina do drugih prenosnih sistemov se je v primerjavi s predhodnim letom povečal za skoraj 23 %.

Po večletnem trendu zmanjševanja letne porabe plina na slovenskem trgu se je v letu 2016 poraba plina povečala že drugo leto zapored. Večji odjem je bil zabeležen pri odjemalcih, priključenih na prenosni sistem, in tudi pri odjemalcih, ki so bili oskrbovani prek distribucijskih sistemov. Povečanje letnega odjema pri obeh skupinah odjemalcev je znašalo okoli 4,5 % ter ga lahko zelo verjetno pripisujemo sočasnemu vplivu več dejavnikov, kot so vremenski vplivi, konkurenčne cene zemeljskega plina, gospodarska rast ter drugi, individualno pogojeni dejavniki. Skupna poraba zemeljskega plina je znašala 865 milijonov Sm³ oziroma 9309 GWh, pri čemer je bila distribuirana količina plina druga največja od začetka odpiranja trga v letu 2004. Poraba odjemalcev na distribuciji je bila večja le v letu 2010, in sicer za 1,4 %.

Slika 63

OSNOVNI PODATKI O PRENESENIH, DISTRIBUIRANIH IN PORABLJENIH KOLIČINAH ZEMELJSKEGA PLINA V MIO Sm³

Vir: agencija

Ob koncu leta 2016 je bilo na prenosni in distribucijske sisteme zemeljskega plina priključenih 133.439 končnih odjemalcev.

Sprememba števila poslovnih odjemalcev na distribucijskih sistemih ob koncu leta 2016 glede na predhodno leto je predvsem posledica prerazvrstitve nekaterih tovrstnih odjemnih mest gospodinjstvom odjemalcem.

Distribucijo zemeljskega plina je izvajalo 15 operaterjev distribucijskih sistemov zemeljskega plina ter trije operaterji zaprtih distribucijskih sistemov (ZDS).

Tabela 22

ŠTEVILO ODJEMALCEV ZEMELJSKEGA PLINA GLEDE NA VRSTO ODJEMA V LETIH 2015 IN 2016

Število odjemalcev glede na vrsto odjema	2015	2016	Indeks
Poslovni odjemalci na prenosnem sistemu	132	132	100,00
Poslovni odjemalci na distribucijskem sistemu	14.528	13.724	94,47
Gospodinjiski odjemalci	118.719	119.583	100,73
Skupaj odjemalci	133.379	133.439	100,04

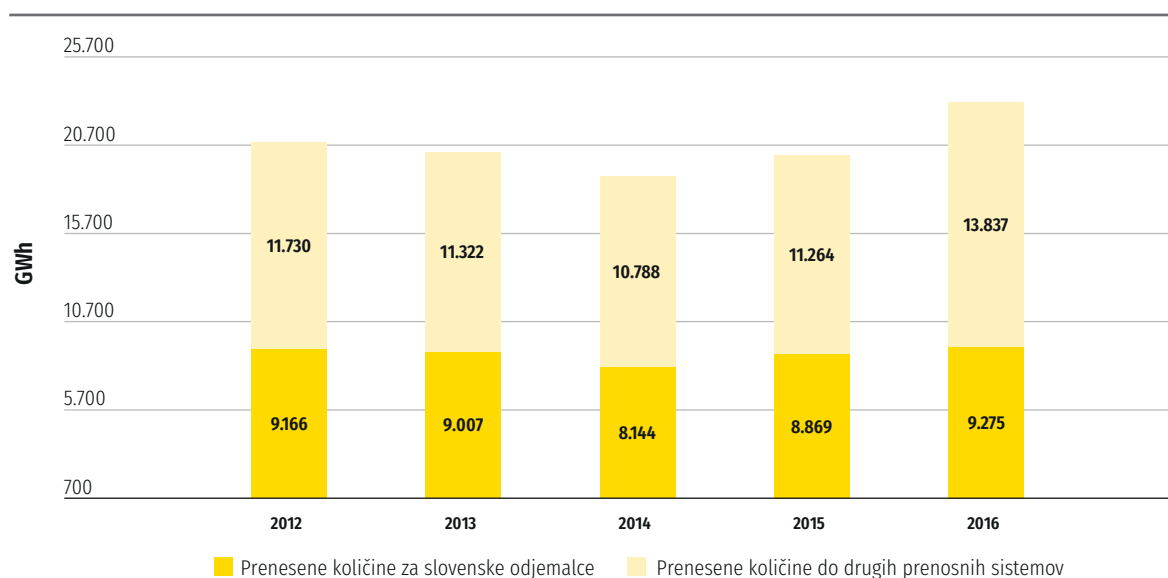
Vir: agencija

4.1.1 Prenos zemeljskega plina

Prenosni sistem je v lasti in upravljanju operaterja prenosnega sistema, družbe Plinovodi, d.o.o. Sestavlja ga 946 kilometrov visokotlačnih cevovodov z nazivnim tlakom nad 16 barov in 209 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom, nižjim od 16 barov. Prenosno omrežje sestavlja še 199 merilno-regulacijskih postaj, 41 merilnih postaj, sedem reducirnih postaj in kompresorski postaji v Kidričevem in Ajdovščini. Prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec). Mejne točke so hkrati tudi relevantne točke prenosnega sistema. Četrta relevantna točka je izstopna točka v Republiki Sloveniji. Za trgovanje s plinom na veleprodajnem trgu je bila uvedena virtualna točka.

Operater prenosnega sistema je v letu 2016 za slovenske uporabnike prenesel 9275 GWh zemeljskega plina, kar pomeni naraščajočo porabo že drugo leto zapored. Tudi prenos zemeljskega plina do drugih prenosnih sistemov je bil večji, in sicer največji po letu 2006.

Slika 64

PRENESENE KOLIČINE ZEMELJSKEGA PLINA

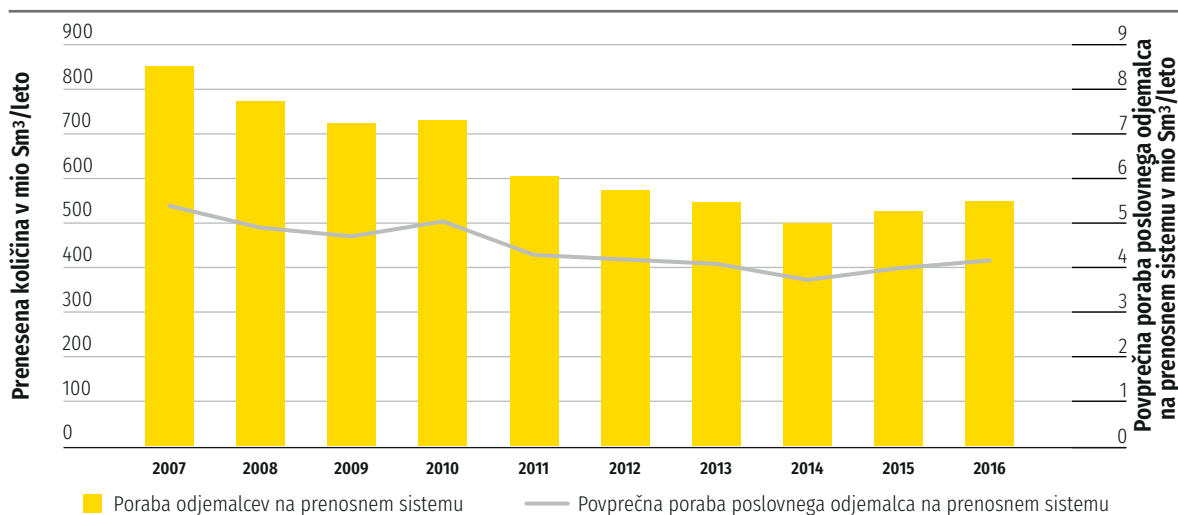
Vira: agencija, Plinovodi

Na prenosni sistem so bili priključeni trije novi industrijski odjemalci, hkrati sta bila dva industrijska odjemalca odklopljena zaradi stečaja, en pa je bil pripojen drugemu večjemu odjemalcu. Število končnih odjemalcev na prenosnem sistemu je tako ostalo nespremenjeno in je znašalo 132.

Skupno porabo odjemalcev na prenosnem sistemu ter povprečno letno porabo poslovnega odjemalca za desetletno obdobje 2007–2016 prikazuje slika 65.

Slika 65

SKUPNA IN POVPREČNA PORABA POSLOVNEGA ODJEMALCA NA PRENOSNEM SISTEMU ZEMELJSKEGA PLINA

Vir: agencija

4.1.2 Distribucija zemeljskega plina

Distribucija zemeljskega plina se opravlja kot GJS dejavnost operaterja distribucijskega sistema. V letu 2016 se je distribucija zemeljskega plina izvajala v 79 občinah na večjem delu urbanih območij Slovenije z izjemo primorske regije. V teh občinah je dejavnost operaterja distribucijskega sistema izvajalo 15 družb. V 64 občinah je ta dejavnost organizirana s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo, v 14 jo izvajajo javna podjetja, medtem ko se v eni občini GJS izvaja v obliki vlaganja javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava. V Šenčurju sta dejavnost GJS na štirih območjih izvajala dva operaterja distribucijskih sistemov na podlagi sklenjenih koncesijskih pogodb z občino. Koncesija za izvajanje dejavnosti operaterja distribucijskega sistema je bila že podeljena za območja nekaterih novih občin, v katerih pa oskrbe z zemeljskim plinom še ni bilo mogoče zagotavljati, ker distribucijsko omrežje še ni zgrajeno oziroma usposobljeno za uporabo.

9,3 %
večje distribuirane
količine zemeljskega
plina kot pred petimi leti

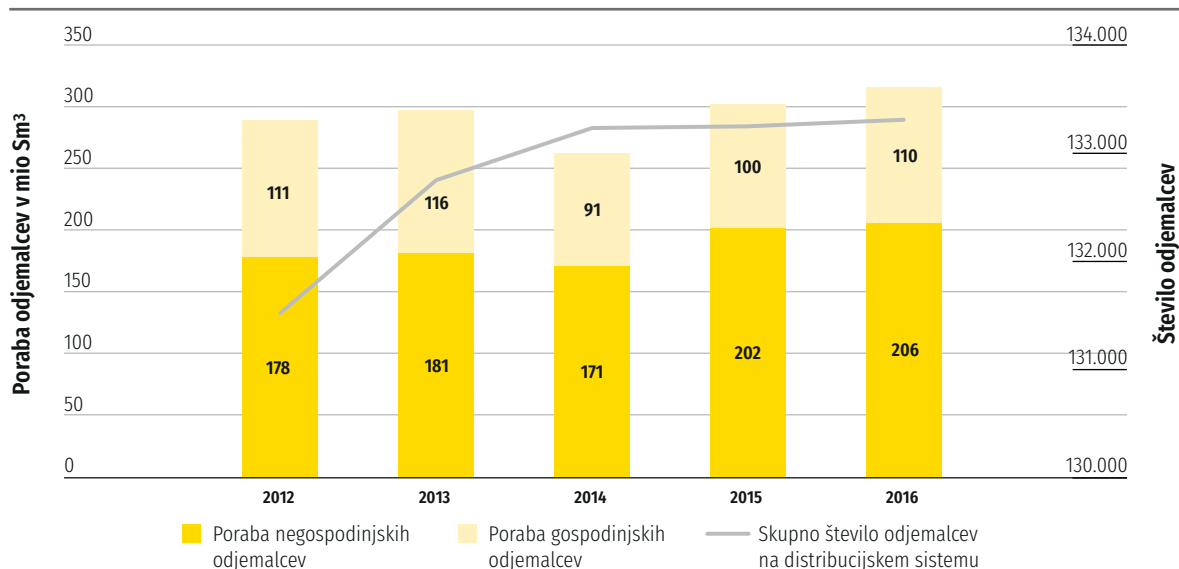
Operaterji distribucijskih sistemov so distribuirali slabih 316 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar je največ v zadnjem petletnem obdobju in druga največja količina v desetletnem obdobju (največ plina, 320 milijonov Sm³, je bilo distribuirano leta 2010). V primerjavi z letom 2015 je bil zabeležen porast distribuiranih količin v višini približno 4,5 %. Pri gospodinskih odjemalcih je bil odjem večji za dobrih 9 %, pri negospodinskih pa za nekaj več kot 2 %. Povečanje glede na tip odjemalcev ne odraža povsem realnega stanja, ker so bila posamezna odjemna mesta prerazporejena iz negospodinskega v gospodinski odjem. Večja distribuirana količina zemeljskega plina je bila zelo verjetno posledica vremenskih vplivov ter oskrbe novih odjemalcev.

Pri spremljanju števila odjemalcev, priključenih na distribucijske sisteme, je bilo opaziti spremembo v strukturi odjemalcev. Na distribucijskih sistemih se je zmanjševalo število gospodinskih odjemalcev z letnim odjemom do 500 Sm³, število odjemalcev z letnim odjemom, večjim od 500 Sm³, pa se je povečalo. Podoben trend je bil tudi pri negospodinskih odjemalcih, kjer se je prav tako zmanjšalo število manjših odjemalcev ter povečalo število večjih. Najbolj izrazito zmanjšanje števila odjemalcev je bilo opaziti pri tistih odjemnih skupinah, ki uporabljajo zemeljski plin le za kuhanje oziroma kombinirano za kuhanje in pripravo tople sanitarne vode.

Porabo gospodinjstkih in negospodinjstkih odjemalcev ter število vseh odjemalcev na distribucijskih sistemih za obdobje petih let prikazuje slika 66.

Slika 66

PORABA ODJEMALCEV NA DISTRIBUCIJSKIH SISTEMIH GLEDE NA TIP ODJEMA IN ŠTEVILO AKTIVNIH ODJEMALCEV

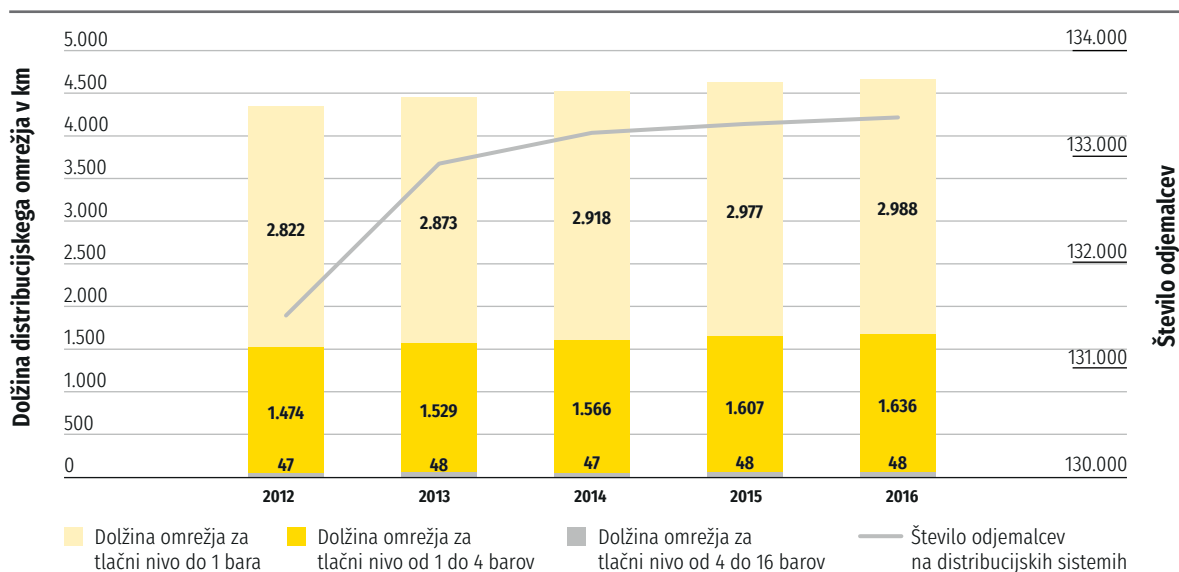
Vir: agencija

Dolžina distribucijskega omrežja se ni bistveno povečala. Ob koncu leta je bila skupna dolžina distribucijskih vodov v Sloveniji 4672 kilometrov, kar je dobrih 0,8 % več kot v predhodnem letu. Distribucijski vodi s pripadajočo infrastrukturo so pretežno v lasti operaterjev distribucijskih sistemov.

Dolžinsko členitev omrežja po tlačnih stopnjah, podaljšanje distribucijskih plinovodov skupaj s priključki in rast števila odjemalcev v obdobju 2012–2016 prikazuje slika 67.

Slika 67

DOLŽINA OMREŽJA DISTRIBUCIJSKIH PLINOVODOV IN ŠTEVILO AKTIVNIH ODJEMALCEV

Vir: agencija

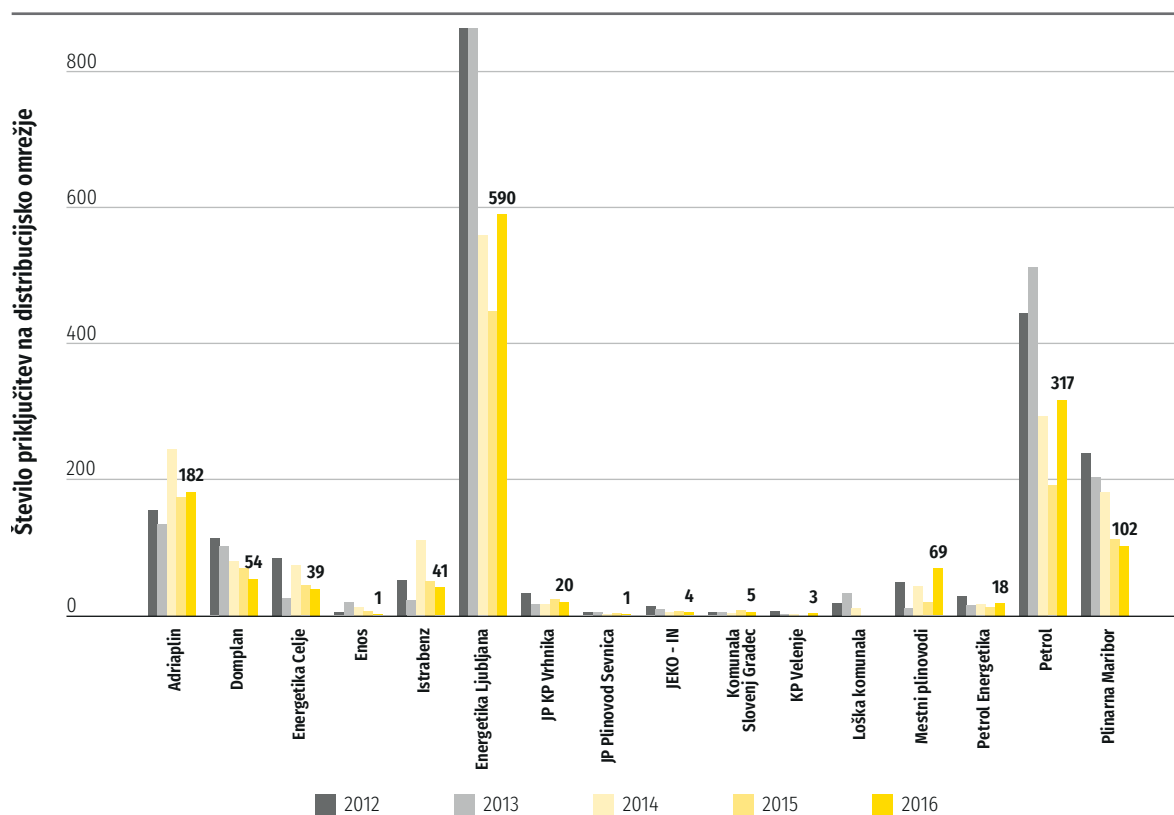
Na distribucijska omrežja so operaterji distribucijskih sistemov priključili 1446 odjemalcev, vendar se je zaradi odklopov skupno število odjemalcev povečalo le za 61, zato je bilo ob koncu leta 2016 na distribucijske sisteme priključenih 133.307 končnih odjemalcev.

133.307
končnih odjemalcev
priključenih na
distribucijske sisteme

Ne glede na dejstvo, da je bil pri novih priključitvah po večletnem upadanju števila novih priključitev zaznan pozitiven trend in da se je zmanjšalo število odklopov z distribucijskih sistemov, pa še ni bilo doseženo število novih priključitev iz predhodnih let. Stroškovno primerljive in ugodne ponudbe ponudnikov drugih energentov, visok strošek priključitve na nekaterih distribucijskih sistemih ter pomanjkljivosti lokalnih energetskega konceptov so nekaj možnih razlogov za nezadostno izrabo obstoječih in novih distribucijskih sistemov zemeljskega plina.

Slika 68

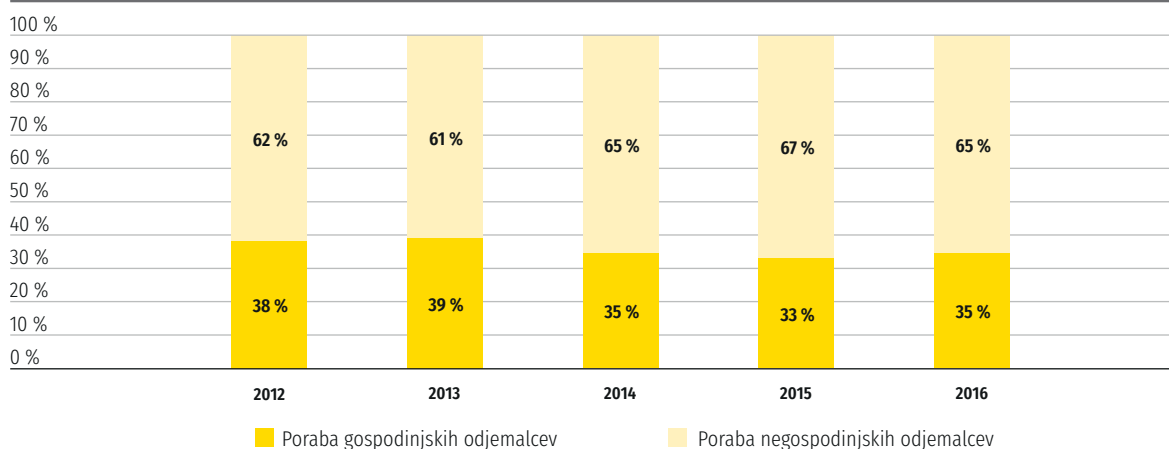
ŠTEVILO NOVIH ODJEMALCEV NA DISTRIBUCIJSKIH SISTEMIH V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Struktura odjemalcev glede na tip odjemalca se ni pomembno spremenila. V zadnjem petletnem obdobju predstavljajo gospodinski odjemalci na letni ravni približno 90-odstotni delež vseh odjemalcev na distribucijskih sistemih. Tudi podatki o distribuiranih količinah zemeljskega plina v letu 2016 ne kažejo pomembnejših sprememb v razmerjih med gospodinskim in negospodinskim odjemom. Delež gospodinskega odjema je bil 35-odstoten, preostalih 65 % je bilo distribuirano negospodinskim odjemalcem.

Slika 69

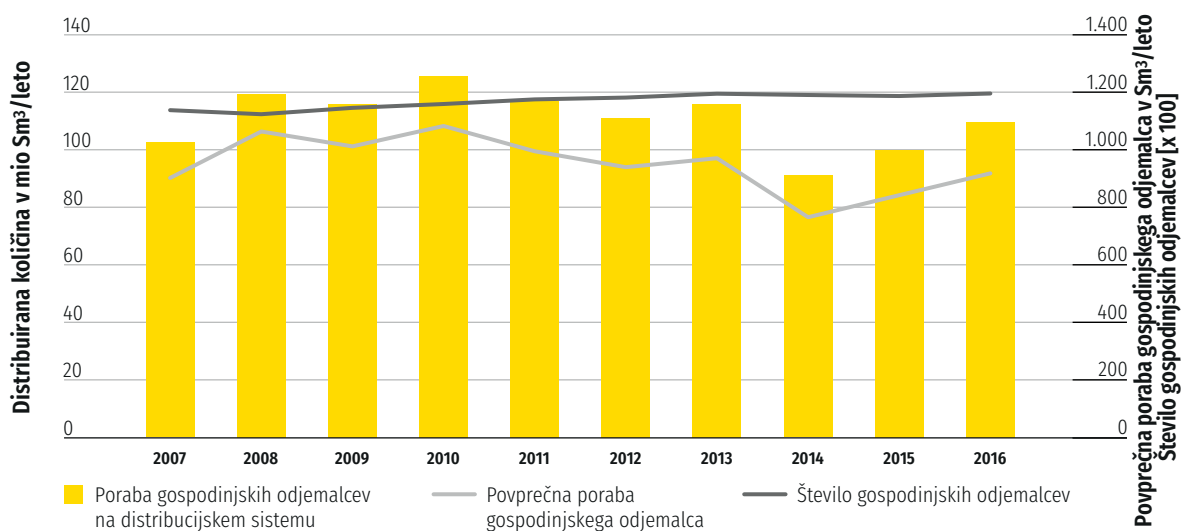
DELEŽ PORABLJENEGA ZEMELJSKEGA PLINA IZ DISTRIBUCIJSKIH SISTEMOV ZA GOSPODINJSKE IN NEGOSPODINJSKE ODJEMALCE

Vir: agencija

Gospodinjstvi odjemalci uporabljajo zemeljski plin predvsem za kuhanje, pripravo tople sanitarne vode in ogrevanje. Podobno kot v prejšnjem obdobju je bilo tudi v letu 2016 več kot 96 % vseh odjemalcev z letno porabo, nižjo od 4500 Sm³. Več kot 90 % odjemalcev je v letu dni porabilo manj kot 2500 Sm³. Delež odjemalcev z letno porabo zemeljskega plina nad 4500 Sm³ je znašal 3,7 % vseh odjemalcev, njihova poraba pa je predstavljala kar 67 % celotne porabe vseh odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje.

Skupno in povprečno porabo zemeljskega plina gospodinjstvega odjemalca ter število odjemalcev v posameznem letu obdobja 2007–2016 prikazuje slika 70. Rast povprečne porabe v letu 2016, ki se je nadaljevala že drugo leto, ob sočasnem izvajanju ukrepov za bolj učinkovito rabo energije kaže na zelo verjeten vpliv spremembe strukture odjemalcev. Zmanjšalo se je število odjemalcev v odjemnih skupinah CDK1 in CDK2, ki imajo relativno majhen letni odjem, povečalo pa število odjemalcev v večini drugih odjemnih skupin s precej večjo letno porabo. Število vseh odjemalcev je stagniralo tretje leto zapored, vendar je bil zaznan trend odklopa odjemalcev z najnižjo porabo, ki pa so bili nadomeščeni z novimi odjemalci z bistveno večjim odjemom.

Slika 70

SKUPNA IN POVPREČNA PORABA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA NA DISTRIBUCIJSKIH SISTEMIH

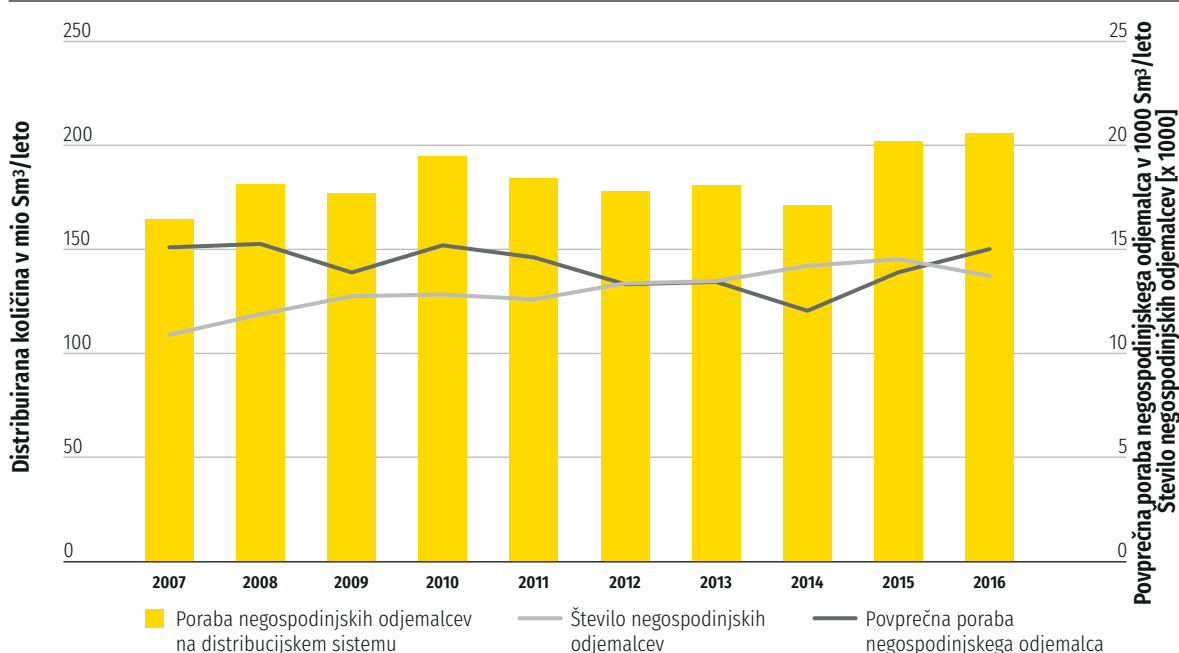
Vir: agencija

25,3 %
 večja poraba
 negospodinskih
 odjemalcev kot pred
 desetimi leti

Pri negospodinskih odjemalcih se je zemeljski plin ob že navedenih vrstah rabe uporabljal tudi za hlajenje, tehnološke in proizvodne procese ter druge vrste rabe. Slika 71 prikazuje gibanje porabe in števila negospodinskih odjemalcev. Tudi pri negospodinskih odjemalcih se je zmanjšalo število odjemalcev z niskimi vrednostmi odjema, povečalo pa število tistih z večjim letnim odjemom. Število negospodinskih odjemalcev se je zmanjšalo zgolj zaradi prerazvrstitve posameznih odjemnih mest h gospodinskemu odjemu in ne zaradi dejanskega zmanjševanja njihovega števila. Negospodinski odjemalci so ustvarili največji odjem v desetletnem obdobju in tudi največji odjem od začetka plinifikacije v Sloveniji.

Slika 71

SKUPNA IN POVPREČNA PORABA NEGOSPODINSKIH ODJEMALCEV NA DISTRIBUCIJSKIH OMREŽJIH

Vir: agencija

4.1.3 Uporaba stisnjene in utekočinjenega zemeljskega plina iz prenosnega in distribucijskega sistema

4.1.3.1 Stisnjen zemeljski plin v prometu

Stisnjen zemeljski plin (CNG) je primeren za pogon osebnih, dostavnih in tovornih vozil ter vozil javnega avtobusnega prometa, predvsem za krajše in srednje razdalje. V Sloveniji segajo začetki uporabe zemeljskega plina za pogon vozil v prometu v leto 2009, ko je podjetje Enos LNG, d.o.o., z Jesenic kupilo prvo vozilo na stisnjeni zemeljski plin (CNG) ter malo polnilnico, sprva namenjeno individualni uporabi. Na podlagi testiranj v povezavi z ekonomiko vožnje in okoljskim odtisom vožnje, pri katerem je sodelovala Fakulteta za strojništvo v Ljubljani, so odprli prvo polnilnico CNG v Sloveniji, ki je na Jesenicah leta 2011 ponudila možnost polnjenja zainteresiranim uporabnikom. Konec istega leta je bila otvoritev druge polnilnice CNG v Ljubljani, ki je zagotovila možnost samopostrežne oskrbe 24 ur na dan in vse dni v letu. Junija 2014 je bila v Mariboru odprta tretja polnilnica, ki je enako kot ljubljanska zagotavljala možnost časovno neomejene oskrbe vse dni v letu. V letu 2016 je Ljubljana dobila še drugo polnilnico in s tem zagotovila pogoje za uspešno nadaljnje uvajanje tega energenta v promet. V Sloveniji se načrtuje gradnja dodatnih polnilnic CNG, ki bodo prednostno locirane v večjih mestih in ob avtocestnem križu, časovni potek pa bo odvisen predvsem od uspešnosti sklenitve dogovorov med več udeleženci s ciljem zagotavljanja sinergijskih učinkov in ekonomske upravičenosti posamezne gradnje.

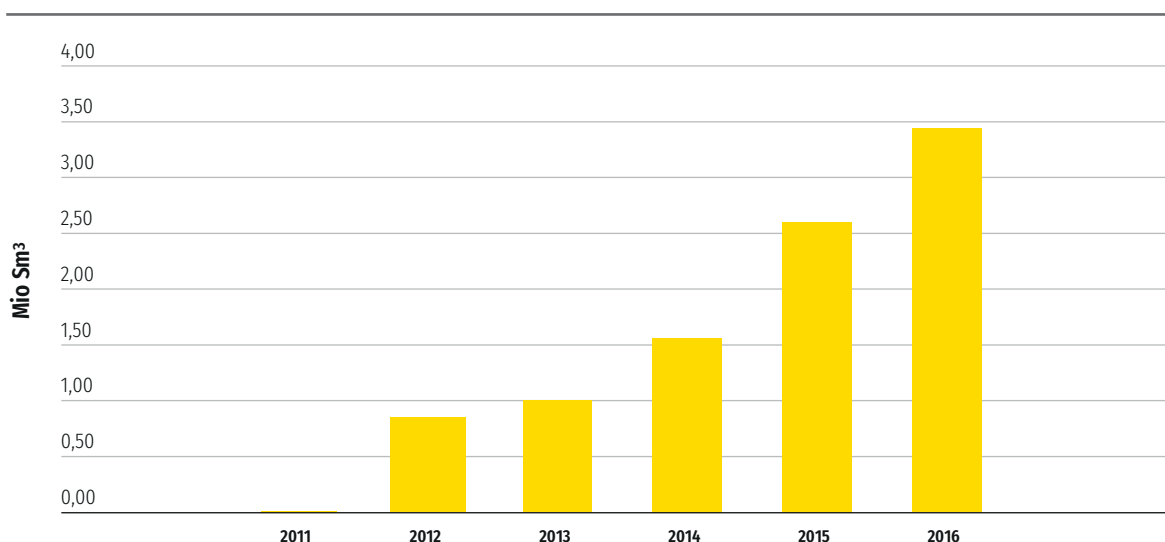
Polnilnice CNG so priključene na sistem zemeljskega plina kot končni odjemalec, nadaljnjo oskrbo vozil pa izvaja odjemalec kot storitev polnjenja. Pri zagotavljanju infrastrukture polnilnic CNG precej zaostajamo za razvitejšimi državami EU, na primer Italijo, ki ima preko 1000 polnilnic, Avstrijo s 165 polnilnicami ter Nemčijo z več kot 900 polnilnicami. Od sosednjih držav je slabo pokrita še Hrvaška z dvema polnilnicama pa tudi na Madžarskem je opaziti večji napredek le v glavnem mestu, medtem ko je pokritost ostalega območja še vedno slaba.

Podatki o porabi v Sloveniji kažejo, da se je skupna poraba zemeljskega plina v prometu leta 2016 povečala za dobrih 840.000 Sm³ v primerjavi z letom prej. Skupna letna poraba je dosegla skoraj 3,5 milijona Sm³. Glavnino letne rasti porabe moramo pripisati Ljubljani z okolico, kjer so prednosti in potencial tovrstnega energenta prepoznali v mestnem potniškem prometu ter postopoma tudi izvajalci javnih gospodarskih služb. Rast rabe CNG za pogon v prometu je ugodno vplivala na znižanje emisij onesnaževal, s čimer so relativno močno obremenjena mestna središča, sočasno pa je bila uporabnikom omogočena oskrba z gorivom po precej nižji ceni v primerjavi s konvencionalnimi gorivi. Letno porabo CNG od otvoritve prve javne polnilnice prikazuje slika 72.

305 %
večja poraba stisnjenega
zemeljskega plina
v prometu kot leta 2012

Slika 72

PORABA STISNJENEGA ZEMELJSKEGA PLINA (CNG) V PROMETU

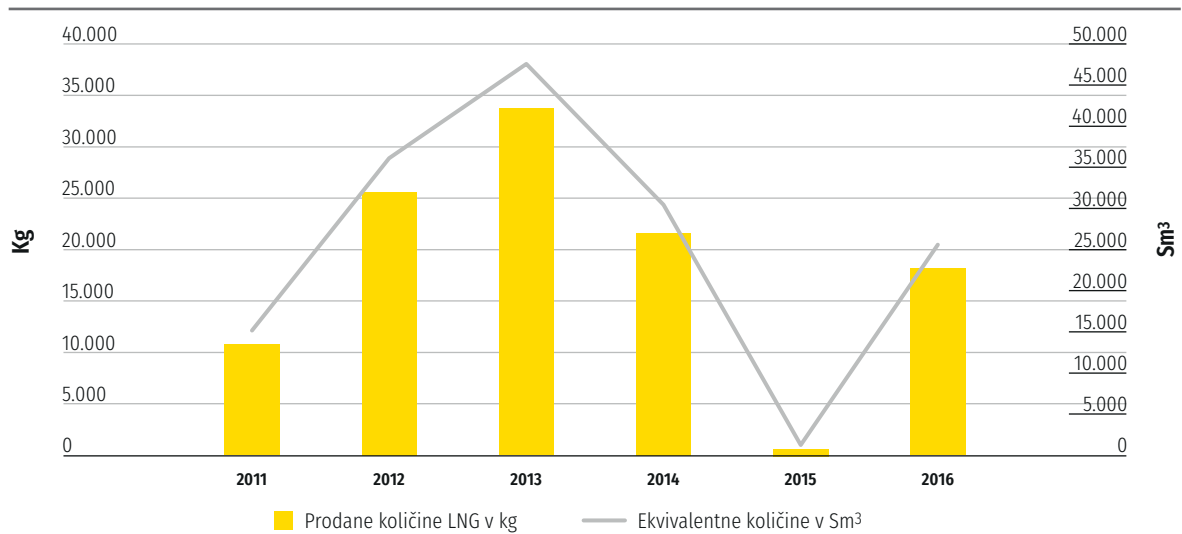

Vir: agencija

4.1.3.2 Utekočinjen zemeljski plin

V letu 2016 je oskrbo z utekočinjenim zemeljskim plinom (UZP/LNG) v Sloveniji izvajala le družba ENOS LNG, d.o.o., ki ima lastno napravo za utekočinjanje zemeljskega plina in skladiščem zmogljivosti 50 m³ na Jesenicah. Letna zmogljivost naprave za utekočinjanje zemeljskega plina znaša 3,5 milijona Sm³. Družba ponuja možnost začasne mobilne oskrbe v primerih prekinitev oskrbe z zemeljskim plinom po omrežjih, možnost stalne oskrbe na območjih, kjer še niso zgrajeni prenosni ali distribucijski plinovodi, in tudi dobavo LNG. Letne količine prodaje LNG v obdobju 2011–2016 so razvidne s slike 73.

Slika 73

PRODAJA UTEKOČINJENEGA ZEMELJSKEGA PLINA

Vir: agencija

Utekočinjen zemeljski plin je primeren tudi za uporabo za vse vrste prometa z izjemo zračnega prometa. V letu 2016 Slovenija še ni zagotavljala možnosti oskrbe iz polnilnic LNG. Po informacijah potencialnih ponudnikov se načrtuje izvedba prvih dveh polnilnic LNG v letih 2017 oziroma 2018, in sicer bosta najverjetneje locirani ob avtocestnem križu.

4.2 Reguliranje omrežnih dejavnosti

4.2.1 Ločitev dejavnosti

V letu 2016 je v Sloveniji opravljal obvezno GJS dejavnost operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina en izvajalec, izbirno lokalno GJS dejavnosti operaterja distribucijskega sistema pa 15 izvajalcev.

Operater prenosnega sistema opravlja to dejavnost v samostojni pravni osebi, ta je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe, ki dobavlja zemeljski plin. Operater prenosnega sistema zemeljskega plina, družba Plinovodi, je lastnica sredstev, s katerimi izvaja svojo dejavnost, ter je certificirana in imenovana kot neodvisni operater prenosnega sistema.

Operaterji distribucijskih sistemov niso pravno ločeni, saj na posamezni distribucijski sistem ni priključenih več kot 100.000 odjemalcev.

Operaterji sistemov morajo pripraviti letne računovodske izkaze, jih predložiti v revizijo in javno objaviti, kot to za velike družbe zahteva Zakon o gospodarskih družbah.

Glede na to, da so operaterji distribucijskih sistemov opravljali tudi druge energetske in tržne dejavnosti, so pripravili tudi ločene računovodske izkaze.

V pojasnilih k revidiranim letnim računovodskim izkazom morajo podjetja plinskega gospodarstva razkriti ločene računovodske izkaze in v celoti razkriti sodila za razporejanje po dejavnostih. Ustreznost sodil in pravilnost njihove uporabe mora letno revidirati revizor, ki o tem poda posebno poročilo. Operaterji sistema morajo agenciji predložiti revidirano letno poročilo in posebno revizorjevo poročilo v roku osem dni od prejema revizorjevega poročila oziroma najpozneje v šestih mesecih po izteku kalendarkega leta.

4.2.2 Tehnične storitve operaterjev

4.2.2.1 Izravnava odstopanj

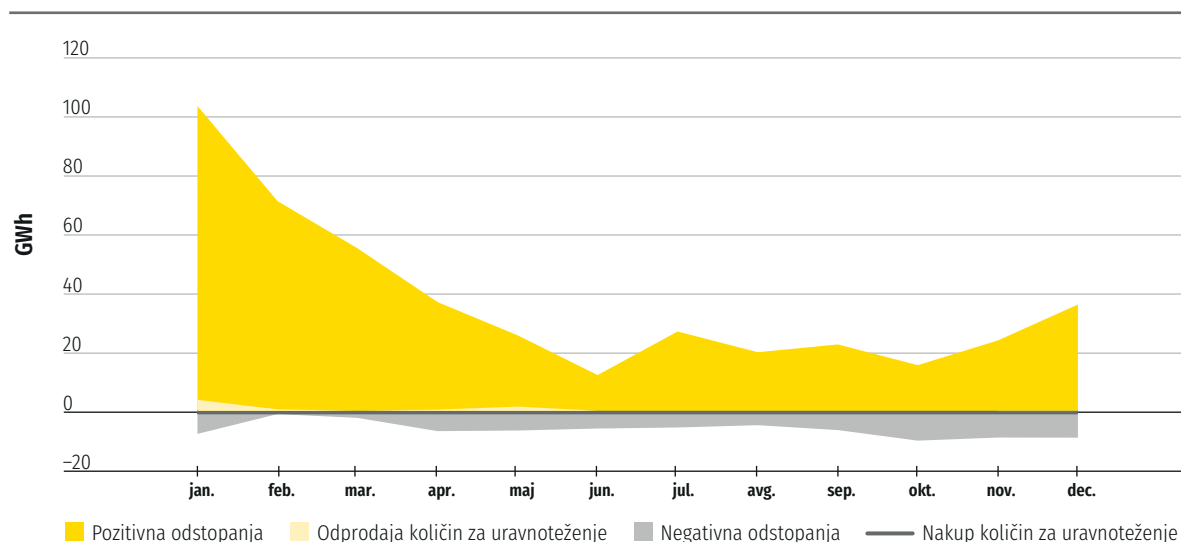
V letu 2016 je bilo od 17 registriranih nosilcev bilančnih skupin na slovenskem izravnalnem trgu redno aktivnih sedem nosilcev bilančnih skupin, štirje so bili aktivni od enega do treh mesecev, šest pa jih je bilo neaktivnih. Operater prenosnega sistema je z nakupom in prodajo zemeljskega plina na trgovni platformi in z letno pogodbo za uravnoteženje skrbel za uravnoteženje prenosnega sistema ter izvajal obračun odstopanj. Celotni prenosni sistem predstavlja eno izravnalno območje, odstopanja se ugotavljajo na dnevni podlagi in obračunajo mesečno za vsak posamezen plinski dan.

Ugodni učinki uveljavitve novih pravil za izravnavo odstopanj

Pozitivni učinki uveljavitve novih pravil za izravnavo odstopanj iz oktobra 2015 so se pokazali v prvi polovici leta 2016, ko so pozitivna odstopanja začela upadati in se približevati vrednostim iz prejšnjih let.

Slika 74

KOLIČINE ZA IZRAVNAVO ODSTOPANJ IN URAVNOTEŽENJE PRENOSNEGA SISTEMA

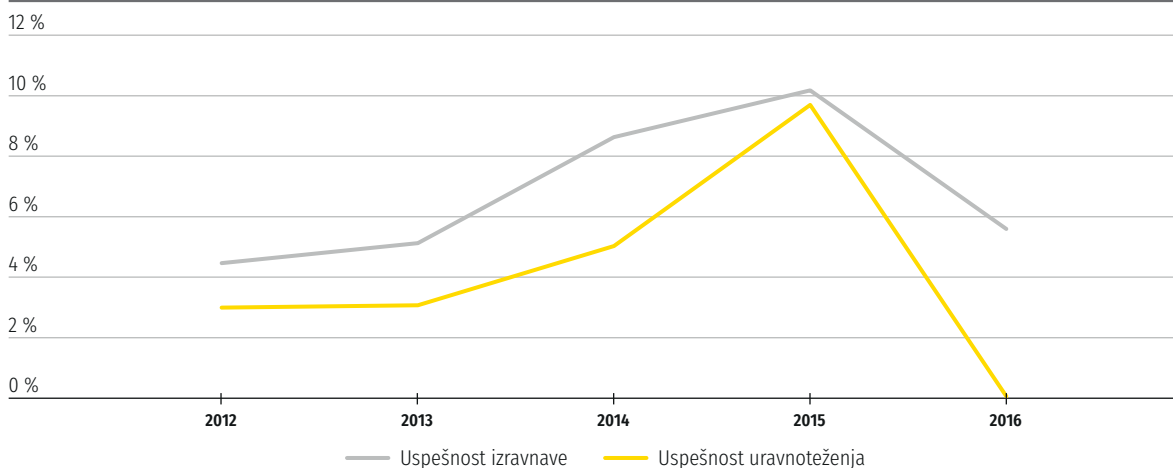
Vira: agencija, Plinovodi

S trgovanjem na trgovni platformi so se znatno zmanjšala odstopanja nosilcev bilančnih skupin kot tudi količine za uravnoteženje prenosnega sistema. Posledično sta se izboljšala kazalnik uspešnosti izravnave dnevnih odstopanj (razmerje med količinami za odstopanja in prenesenimi količinami za slovenske uporabnike zemeljskega plina) in kazalnik uravnoteženja prenosnega sistema (razmerje med količinami za uravnoteženje in prenesenimi količinami za slovenske uporabnike zemeljskega plina). Nižja vrednost posameznega kazalnika pomeni uspešnejšo izvedbo izravnave odstopanj oziroma uravnoteženja.

Bilančne razlike so v letu 2016 znašale 47,1 GWh, kar pomeni 48 % več kot leto prej. Dve tretjini je bilo pozitivnih bilančnih razlik in ena tretjina negativnih. Glede na prenesene količine na izstopnih točkah iz prenosnega sistema so bile največje bilančne razlike v poletnih mesecih.

Slika 75

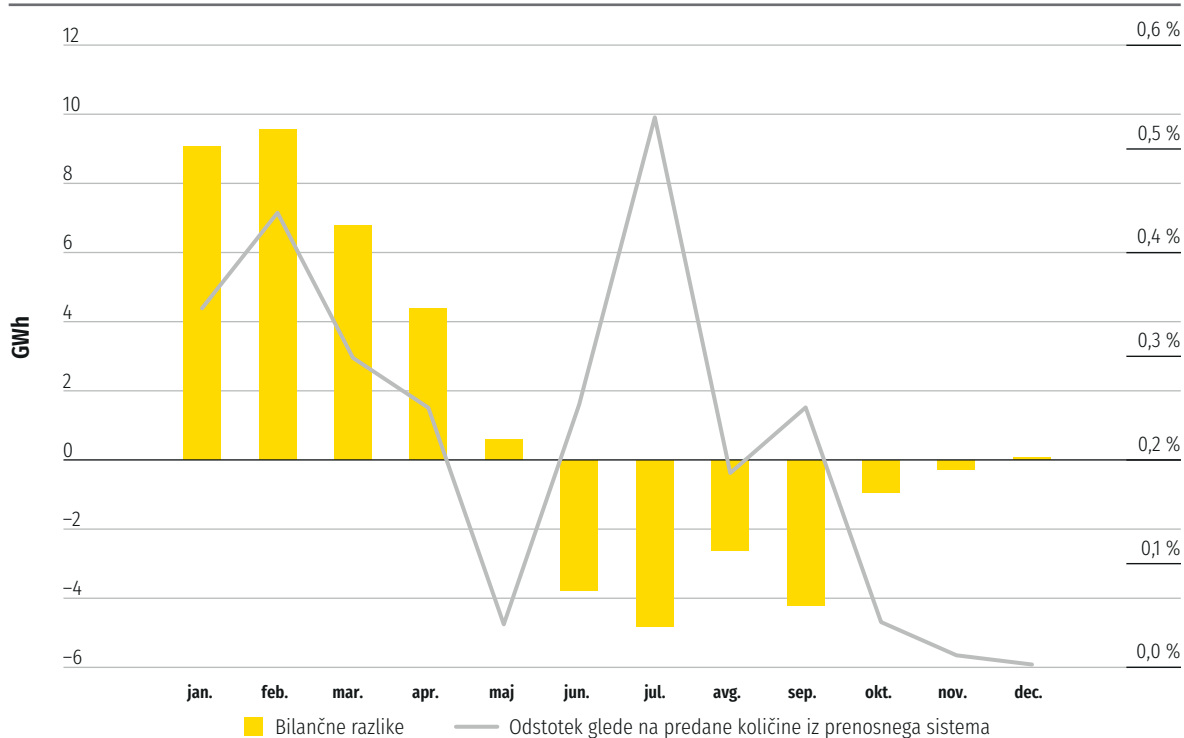
USPEŠNOST IZRAVNAVE DNEVNIH ODSTOPANJ IN URAVNOTEŽENJA PRENOSNEGA SISTEMA

Vir: agencija

Slika 76

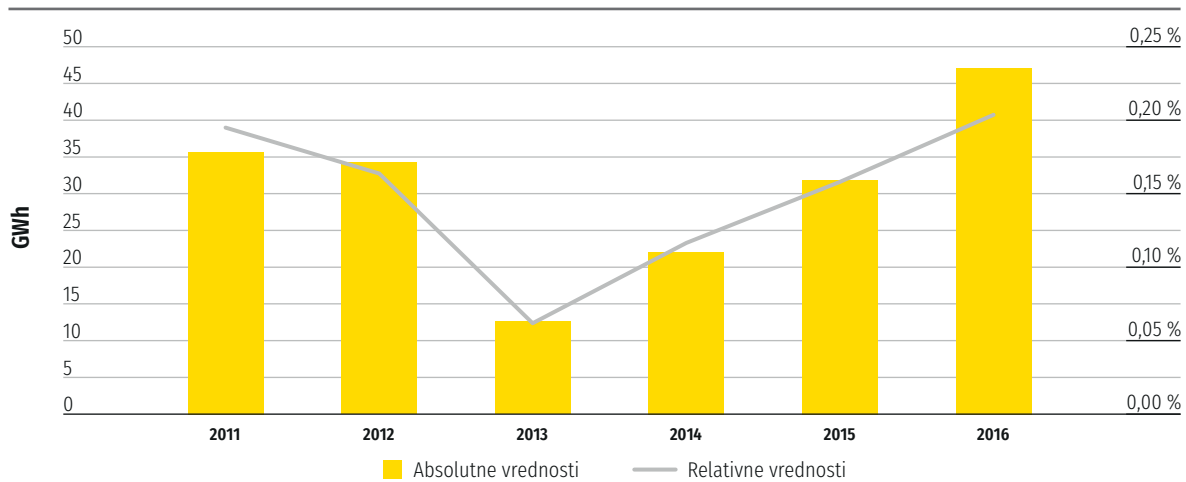
BILANČNE RAZLIKE PO MESECIH V LETU 2016

Vira: agencija, Plinovodi

Gibanje bilančnih razlik že tretje zaporedno leto kaže na večanje teh razlik tako v absolutnem kot v relativnem znesku. Relativne vrednosti so preračunane glede na predane količine iz prenosnega sistema.

Slika 77

ABSOLUTNA VREDNOST BILANČNIH RAZLIK V GWh IN RELATIVNA VREDNOST V ODSOTOKIH

Vira: agencija, Plinovodi

Operater prenosnega sistema ni imel dostopa do skladiščnih zmogljivosti oziroma terminala za utekočinjen zemeljski plin, niti ni ponujal storitev prilagodljive notranje zmogljivosti plinovoda.

4.2.2.2 Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi

Trgovanje na sekundarnem trgu je potekalo na vstopni točki Ceršak in izstopni točki Rogatec. Trgovanje na vstopni točki je predstavljalo štiri petine vseh podzakupljenih zmogljivosti in 70 % vseh sklenjenih pogodb o podzakupu zmogljivosti.

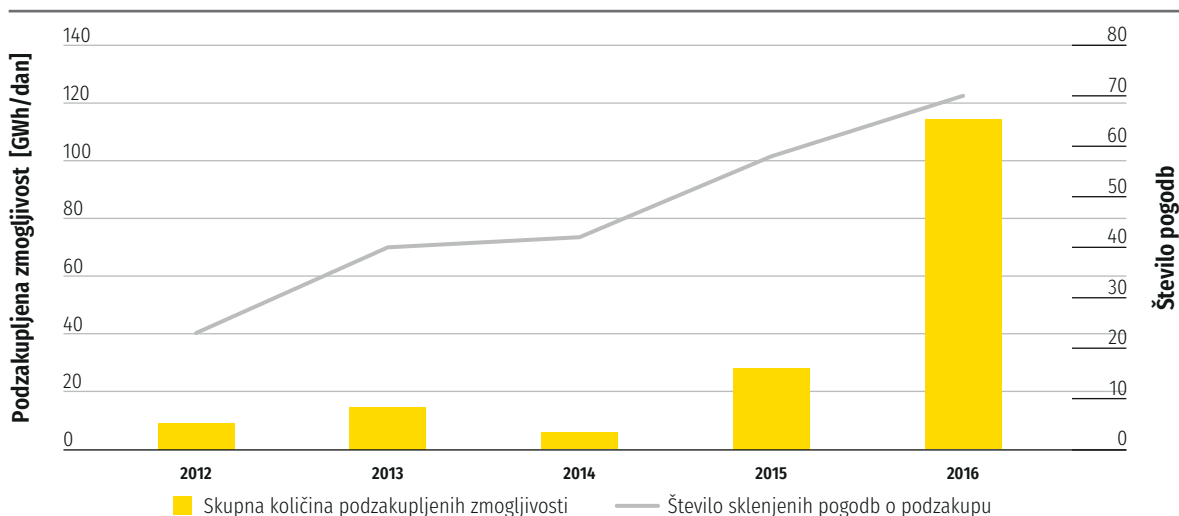
Tabela 23

TRGOVANJE S PRENOSNIMI ZMOGLJIVOSTMI NA SEKUNDARNEM TRGU

	Mejne vstopne točke	Mejne izstopne točke
Število ponudnikov prenosnih zmogljivosti	17	5
Število ponudb	50	22
Skupna količina ponujenih zmogljivosti v kWh/dan	92.764.117	21.938.200
Število povpraševalcev po zmogljivostih	18	6
Število povpraševanj	49	21
Skupna količina povpraševanih zmogljivosti v kWh/dan	92.604.117	21.778.200
Število ponudnikov, ki so prodali prenosno zmogljivost	17	5
Število povpraševalcev, ki so zakupili prenosno zmogljivost	18	6
Število sklenjenih pogodb o podzakupu	49	21
Skupna količina podzakupljenih zmogljivosti v kWh/dan	92.604.117	21.778.200
Število zavrženih podzakupov	0	0

Vira: agencija, Plinovodi

Sklenjenih je bilo 70 pogodb o podzakupu, kar je 21 % več kot leto prej. Količina podzakupljenih zmogljivosti je bila v primerjavi z letom 2015 štirikrat večja, kar kaže na intenziven razvoj sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi.

TREND RAZVOJA SEKUNDARNEGA TRGA S PRENOSNIMI ZMOGLJIVOSTMI

Vira: agencija, Plinovodi

4.2.2.3 Prognoziranje nednevno merjenih prevzemov uporabnikov prenosnega sistema

Agencija je na podlagi določil Uredbe Komisije (EU) št. 312/2014 o vzpostavitvi kodeksa omrežja za izravnano odstopanj za plin v prenosnih omrežjih kot nacionalni regulativni organ v območju izravnave plinskih sistemov v Sloveniji v letu 2015 imenovala kot pripravljavca prognoz v območju izravnave plinskih sistemov operaterja prenosnega sistema, družbo Plinovodi, d.o.o.

Pripravljavec prognoz je najprej pripravil predlog metodologije za prognoziranje nednevno merjenih prevzemov uporabnikov omrežja ter po izvedenem javnem posvetovanju v novembru 2016 izdal in objavil končno vsebino metodologije na svoji spletni strani. Namen metodologije, ki temelji na statističnem modelu povpraševanja, je zagotoviti pripravo prognoz nednevno merjenih prevzemov uporabnikov sistema in po potrebi izvedbo naknadnih dodelitev ter zagotavljanje ustreznih informacij, ki zajemajo predaje in prevzeme v distribucijskih sistemih, in posredovanje teh informacij operaterju prenosnega sistema za posredovanje uporabnikom sistema.

Na podlagi metodologije se bo vsakemu nednevno merjenemu uporabniku sistema na podlagi izbranih spremenljivk za posamezno vrsto odjema dodelil profil obremenitve, ki bo z največjo verjetnostjo odražal dejanski odjem in tako zagotavljal čim bolj kakovostne podatke za dodelitev odjema po odjemnih mestih oziroma dodelitev po bilančnih skupinah. Podatki bodo nosilcem bilančnih skupin zagotavljali učinkovitejšo izravnano odstopanj.

Z namenom uveljavitve metodologije s 1. oktobrom 2018 in začetkom uradnega testnega obdobja leto dni pred uveljavitvijo se je v letu 2016 začelo načrtovanje informacijskega sistema, shem podatkovnih izmenjav med posameznimi udeleženci trga z zemeljskim plinom, strukture in vrste podatkovnih datotek, ki bodo predmet izmenjave, modela standardnih obremenitvenih profilov, namenjenega testiranju in pripravi končne aplikacije za izvajanje dodelitev, ter programskih vmesnikov za povezavo med različnimi informacijskimi sistemi.

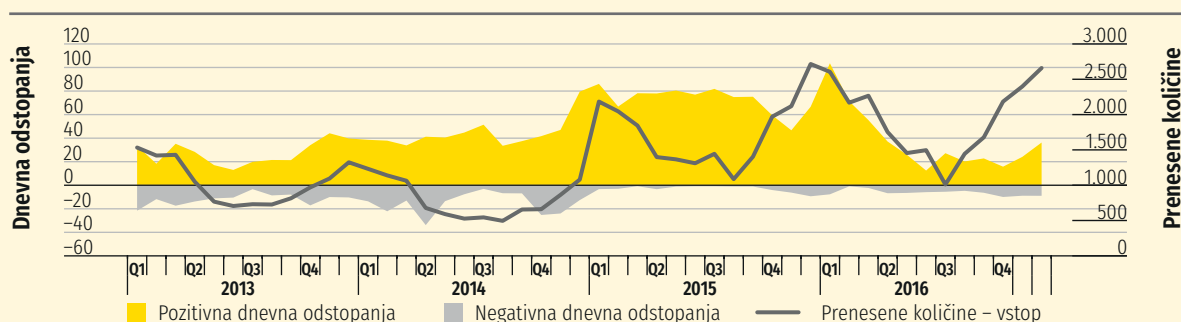
Izravnava odstopanj – prehod na trgovalno platformo

Pred uveljavitvijo Uredbe (EU) št. 312/2014 (BAL NC) so bila v veljavi Pravila za obračun odstopanj prevzema in prodaje zemeljskega plina iz leta 2011. Ta pravila so nosilcem bilančnih skupin omogočala zelo omejene možnosti izravnave odstopanj. Obstajale so samo letne in tedenske napovedi, zadnja popravljena napoved je bila mogoča do 10.00 na dan pred dobavo. Trgovanje s presežki in primanjkljaji plina ni bilo mogoče. Dnevni podatki o stanju izravnave odstopanj posamezne bilančne skupine niso bili na voljo. Obračunavala so se dnevna in kumulativna mesečna odstopanja. Tolerančna območja so bila od 3 do 6 % za dnevna odstopanja in od 15 do 40 % za kumulativna mesečna odstopanja. Obračun dnevnih odstopanj je temeljil na osnovni ceni zemeljskega plina CB, ki je bila vezana na ceno nafte. Kazni za odstopanja so bile zelo visoke (od 9 do 51 % od cene CB).

Zaradi intenzivnega razvoja slovenskega trga z zemeljskim plinom, ki se je začel v 2012, veljavna pravila niso bila več primerna, saj niso odražala tržnih cen. Posledično so nosilci bilančnih skupin v 2015 izkoristili netržni mehanizem izravnave in uravnoteženja prenosnega sistema za prodajo presežnega plina, saj so bile odkupne cene za pozitivna odstopanja zelo ugodne. Tako so bile skupne količine pozitivnih odstopanj v letu 2015 za 66 % višje kot v letu 2014 in 169 % višje kot v letu 2013.

Slika P6-1

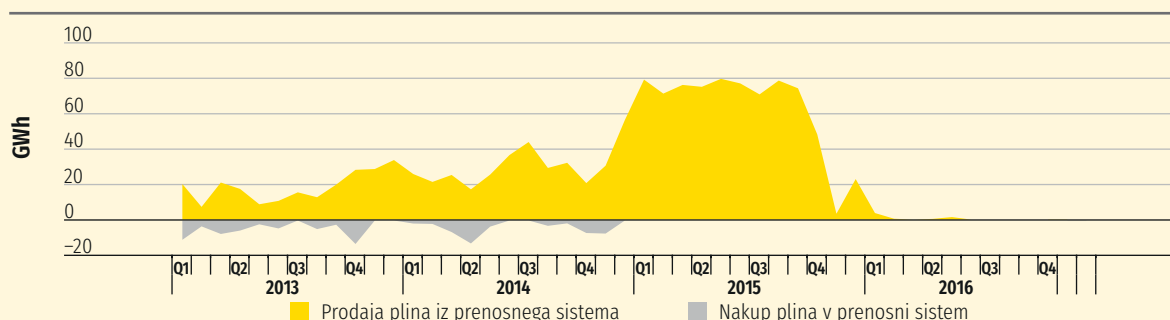
MESEČNE VSOTE DNEVNIH ODSTOPANJ V OBDOBJU 2013–2016

Operater prenosnega sistema je zato v letu 2015 moral pogosto izvajati ukrepe za uravnoteženje prenosnega sistema. S triletno pogodbo za uravnoteženje prenosnega sistema je prodal za 108 oziroma 239 % več plina kot leto oziroma dve leti prej.

Slika P6-2

KOLIČINE ZA URAVNOTEŽENJE PRENOSNEGA SISTEMA V OBDOBJU 2013–2016

Z uveljavitvijo Uredbe (EU) št. 312/2014 in z novimi sistemskimi obratovalnimi navodili v oktobru 2015 so bile na izravnalnem trgu vzpostavljene povsem tržne razmere. Nosilci bilančnih skupin imajo zdaj ažurne podatke o stanju svojega portfelja, omogočene so popravljene napovedi znotraj plinskega dne in trgovanje s presežki oziroma primanjkljaji plina na trgovalni platformi. Cene za obračun odstopanj kot tudi cene v letni pogodbi za uravnoteženje so vezane na borzni indeks CEGHIX. Posledično so se v letu 2016 pozitivna odstopanja nosilcev bilančnih skupin prepolovila, prodaja plina za uravnoteženje prenosnega sistema pa je znašala samo en odstotek v primerjavi z letom prej.

4.2.2.4 Večletni razvoj plinovodnega omrežja

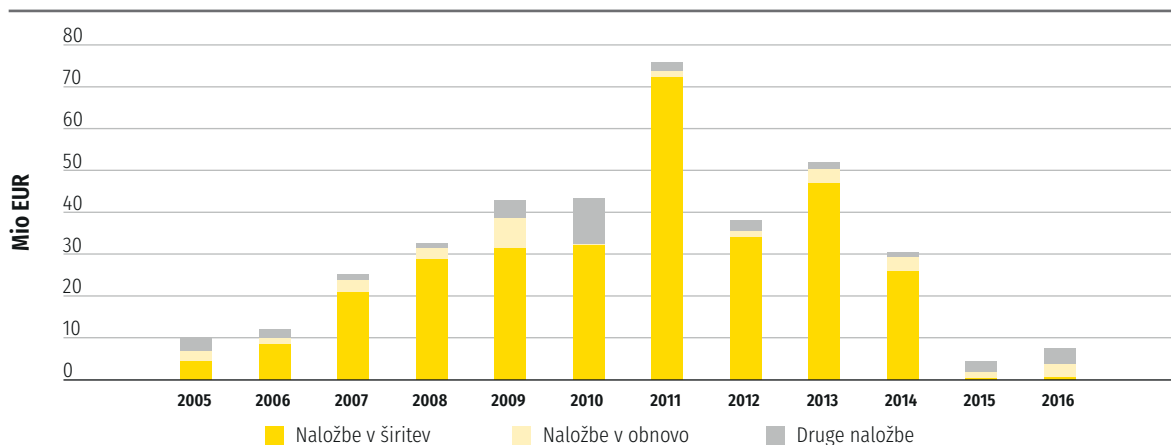
Naložbe v prenosni sistem zemeljskega plina

7,4 milijona evrov
za gradnjo in obnovo
prenosnega sistema

Operater prenosnega sistema je v letu 2016 za gradnjo in obnovo prenosnega sistema namenil 7,4 milijona evrov, kar je dve tretjini več kot leto prej, vendar še vedno veliko manj kot v predhodnih letih. Veliko večino potrebnih sredstev je operater prenosnega sistema pokril iz amortizacije osnovnih sredstev, manj kot 5 % pa z nepovratnimi sredstvi TEN-E 2013.

Slika 79

NALOŽBE V PRENOSNI SISTEM ZEMELJSKEGA PLINA

Vira: agencija, Plinovodi

Po intenzivnem investicijskem ciklusu, ki se je zaključil z izgradnjo vzporednega osrednjega prenosnega sistema v letu 2014, so bile investicijske aktivnosti operaterja prenosnega sistema v letu 2016 vezane predvsem na analize in pripravo projektne dokumentacije naložb v širitev prenosnega sistema v regije, ki še niso plinificirane, ter za naložbe v obnovo in povečanje zanesljivosti obratovanja.

Agencija je operaterju prenosnega sistema izdala soglasje k razvojnemu načrtu (Desetletni razvojni načrt prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2017–2026). Razvojni načrt operaterja prenosnega sistema je vsebinsko usklajen z 10-letnim načrtom ENTOSG TYNDP 2015. Hkrati z razvojnim načrtom je agencija potrdila tudi Naložbeni načrt za obdobje 2017–2019, v katerem so podrobneje predstavljene naložbe, ki jih bo operater prenosnega sistema izvedel v naslednjih treh letih.

Tabela 24

POMEMBNEJŠE INVESTICIJSKE AKTIVNOSTI V OBDOBJU 2017–2019

Objekt	Dejavnosti
Center vodenja	Vsebinska in tehnološka nadgradnja in integracija sistemov vodenja
M5 Vodice–Jarše, R51 Jarše–TE-TOL	Priključitev termoenergetskega objekta
M6 Ajdovščina–Lucija	Plinifikacija Obalno-kraške regije
MMRP Rogatec – dograditev	Omogočanje dvosmernih zmogljivosti z obrnjenim tokom
R51c Kozarje–Vevče	Sistemska zanka

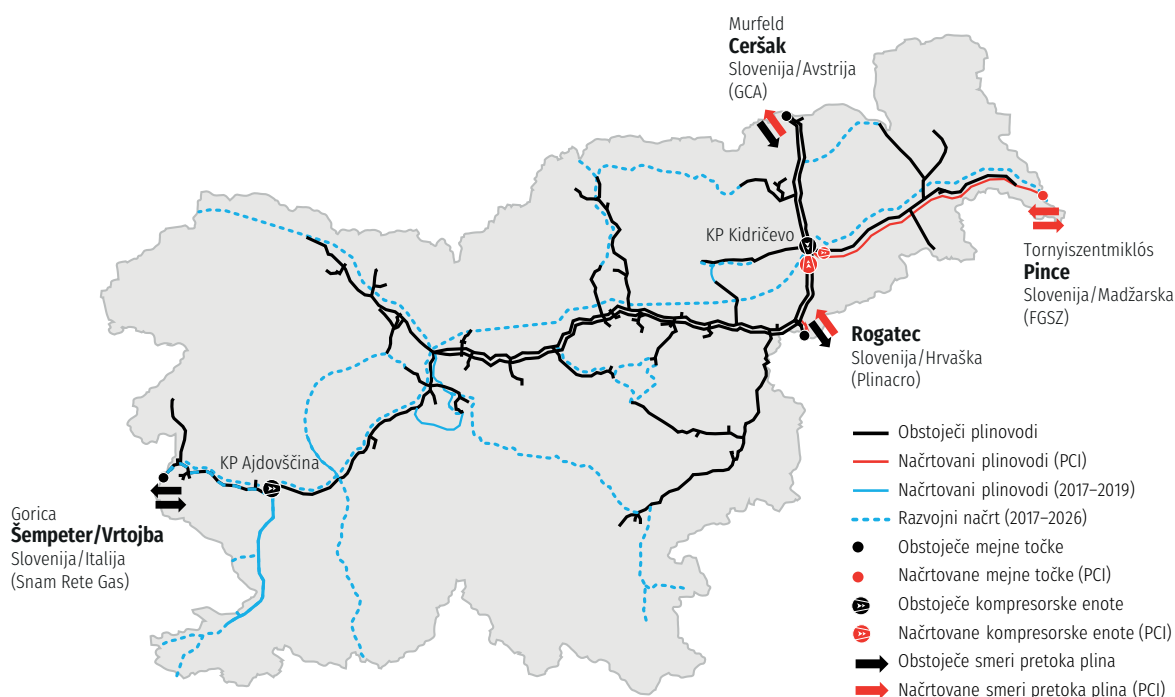
Vira: agencija, Plinovodi

Operater prenosnega sistema je v letu 2016 pripravljala tudi dokumentacijo za povezavo z madžarskim plinovodnim sistemom in za ojačitev plinovodne povezave med Avstrijo in Hrvaško, ki bi omogočila tudi dvosmerne pretoke zemeljskega plina. Z obema projektoma se operater prenosnega sistema poteguje za uvrstitev na tretji seznam projektov skupnega evropskega pomena (PCI), ki ga vsaki dve leti pripravi Evropska komisija.

Plinovodna povezava med slovenskim in madžarskim prenosnim sistemom (Kidričevo–Lendava–Tornyiszentmiklós–Nagykanizsa) bi omogočila dostop slovenskih dobaviteljev do madžarskih podzemnih skladišč ter dostop madžarskih dobaviteljev do virov plina v Italiji in severnem Jadranu. S tem bi se v Sloveniji izboljšala zanesljivost oskrbe z zemeljskim plinom, Madžarski pa bi bili omogočeni novi dobavni viri in dobavne poti iz zahodne smeri.

Slika 80

PRENOSNI SISTEM ZEMELJSKEGA PLINA V DECEMBRU 2016

Vir: Plinovodi

Naložbe v distribucijska omrežja zemeljskega plina

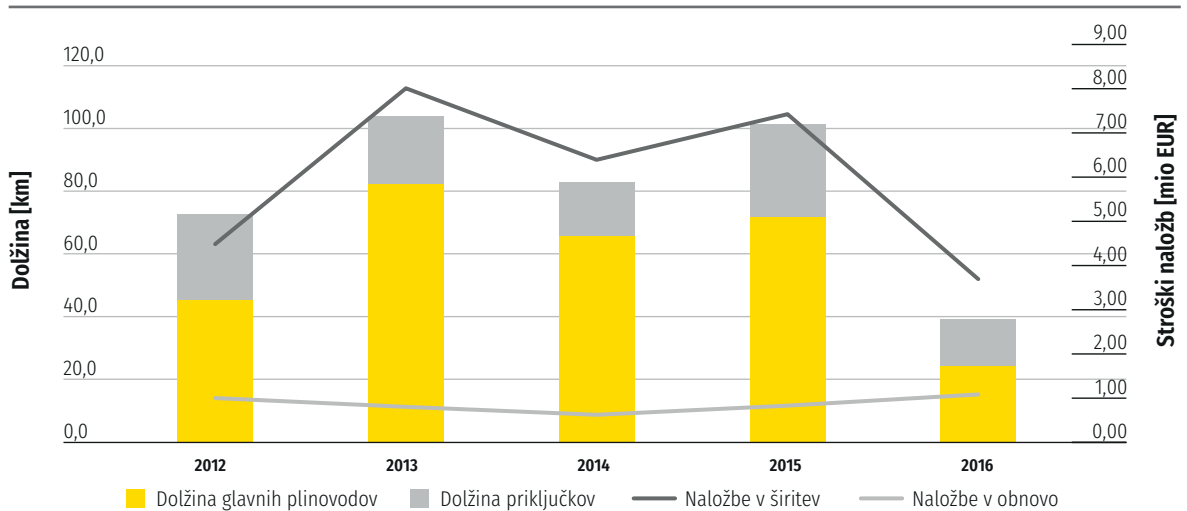
Operaterji distribucijskih sistemov so zgradili 43,1 kilometra novih plinovodov. Od tega je bilo aktiviranih 39,1 kilometra plinovodov, kar je najnižja vrednost izgradnje novega distribucijskega omrežja v zadnjih petih letih. Letno povečanje dolžine distribucijskih plinovodov je bilo manjše od enega odstotka. Obnovljenih je bilo slabih 4,8 kilometra distribucijskih plinovodov.

Skupna vrednost naložb v infrastrukturo distribucijskih sistemov je znašala 5 milijonov evrov, od tega so naložbe v širitev distribucijskih sistemov znašale 3,9 milijona evrov. V primerjavi s predhodnimi leti so bile naložbe v obnovo in povečanje zanesljivosti oskrbe nekoliko večje ter so znašale 22 % vrednosti vseh naložb.

43,1 kilometra
novih plinovodov
v vrednosti 3,9 milijona
evrov

Slika 81

TREND IZGRADNJE NOVIH PLINOVODOV IN STROŠKI NALOŽB

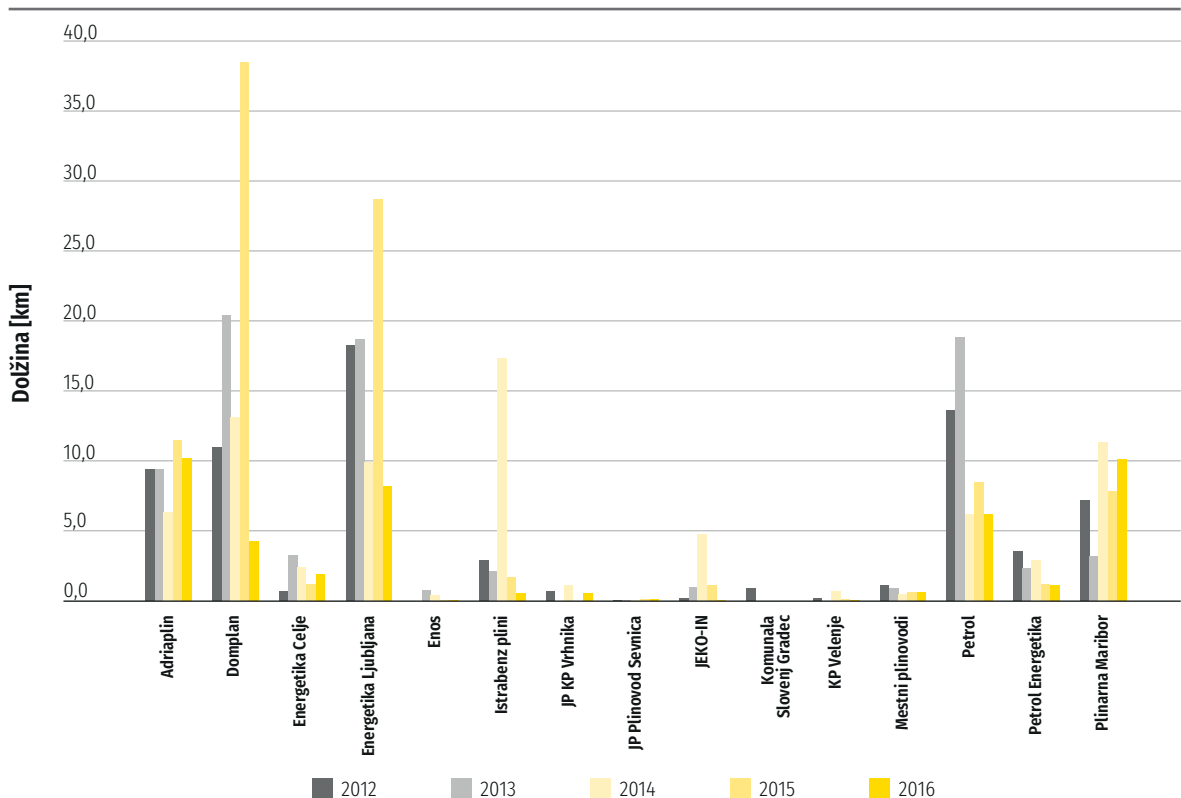

Vir: agencija

Slika 82 prikazuje intenzivnost izgradnje novih plinovodov posameznih operaterjev distribucijskih sistemov. V povprečju je vsak operater distribucijskega sistema zgradil 2,9 kilometra novih plinovodov, dejansko pa je pet operaterjev distribucijskih sistemov zgradilo devet desetih novih plinovodov, preostalih 10 operaterjev pa je zgradilo samo slabih pet kilometrov novih plinovodov.

Slika 82

DOLŽINA NOVIH DISTRIBUCIJSKIH OMREŽIJ V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

4.2.2.5 Varnost in zanesljivost obratovanja ter kakovost dobave

Največja dnevna konična obremenitev prenosnega omrežja je bila zabeležena 22. decembra 2016 in je znašala 1.870.579 kWh/h. Prenos zemeljskega plina je potekal skladno z načrti in brez obratovalnih motenj. Zmogljivosti na mejnih vstopno-izstopnih točkah so bile zadostne, saj ni prišlo do pogodbene ali fizične prezasedenosti.

Operater prenosnega sistema je izdal sedem soglasij za priključitev, izvedel pa le eno fizično priključitev na prenosni sistem. Povprečni čas trajanja fizične priključitve je znašal 49 dni, skupaj z upravnim postopkom pa 58 dni.

Operaterji distribucijskih sistemov zemeljskega plina so prejeli 1767 vlog za izdajo soglasja za priključitev ter izdali 1761 soglasij. Število izdanih soglasij je upadlo za dobrih 16 % v primerjavi s predhodnim letom oziroma povprečnim številom izdanih soglasij v zadnjem petletnem obdobju. Operaterji so v tem letu izvedli priključitve 1446 odjemnih mest oziroma odjemalcev.

Na distribucijskih omrežjih izvedene priključitve 1446 odjemnih mest

Povprečni čas trajanja celotnega postopka priključitve novih odjemalcev na distribucijski sistem je bil pri 12 operaterjih v povprečju krajši od 30 dni po oddaji vloge za priključitev. Fizična priključitev na omrežje je bila pri večini operaterjev povprečno izvedena v obdobju enega do treh dni, od tega pri osmih v enem dnevu. Bistveno sta odstopala dva operaterja, kjer je postopek fizične priključitve trajal 20 oziroma 30 dni.

Zanesljivo in varno obratovanje s ciljem nemotene oskrbe odjemalcev so operaterji distribucijskih sistemov zemeljskega plina zagotavljali z izvajanjem rednih in izrednih vzdrževalnih del. Operater prenosnega sistema je na prenosnem sistemu opravil 12 načrtovanih in 264 nenačrtovanih del. Do prekinitev dobav ni prišlo niti pri načrtovanih niti pri nenačrtovanih delih.

Na distribucijskih sistemih so izvedli več kot 5100 načrtovanih del, število teh del se je povečalo za dobrih 21 % glede na leto prej, skupni čas trajanja del pa se je skrajšal za slabe 4 %. Izvajanje načrtovanih del je povzročilo 608 ur prekinitev dobave zemeljskega plina odjemalcem, kar je skoraj 56 % manj kot leto prej. Pri devetih operaterjih so bila načrtovana dela izvedena brez motenj oziroma prekinitev oskrbe. Pri dveh operaterjih je bil skupni čas prekinitev manj kot 15 ur. Zabeleženi čas posamezne prekinitev je znašal najmanj eno in največ 56 ur.

Nenačrtovanih posegov na distribucijskih sistemih je bilo 486 in so povzročili 71 prekinitev oskrbe. Skupni čas nenačrtovanih prekinitev je znašal 7939 ur, pri čemer se skoraj 96 % časa nanaša na en dogodek oziroma prekinitev priključka zaradi plazenja zemljine na območju enega operaterja distribucijskih sistemov. Pri šestih operaterjih tovrstnih prekinitev ni bilo.

Na distribucijskih sistemih je bilo izvedenih tudi 429 del na zahtevo in za potrebe tretjih oseb, katerih skupni čas izvajanja je trajal 2808 ur.

Število priključitev in porabljen čas za izvedbo posameznih aktivnosti v postopku priključevanja odjemalcev na omrežje ter podatke o izvedenih vzdrževalnih delih na prenosnem in distribucijskih sistemih v obdobju 2014–2016 vsebuje tabela 25.

Tabela 25

PARAMETRI PRIKLJUČEVANJA IN IZVEDENIH VZDRŽEVALNIH DEL V OBDOBJU 2014–2016

	Operater prenosnega sistema			Operaterji distribucijskega sistema		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Priključevanje na sistem						
Število izdanih soglasij	10	13	7	1.825	2.101	1.761
Povprečni čas trajanja upravnega postopka [dnevi]	11	14	9	12	10	15
Najdaljši čas trajanja upravnega postopka [dnevi]	–	–	–	20	20	80
Najkrajši čas trajanja upravnega postopka [dnevi]	–	–	–	1	1	1
Število izvedenih priključitev	3	6	1	1.653	1.168	1.446
Povprečni čas trajanja celotnega postopka priključitve [dnevi]	103	63	58	27	25	22
Najdaljši čas trajanja celotnega postopka priključitve [dnevi]	–	–	–	60	60	60
Najkrajši čas trajanja celotnega postopka priključitve [dnevi]	–	–	–	4	4	4
Vzdrževalna dela na sistemu						
Število izvedenih načrtovanih del	12	12	12	4.629	4.216	5.108
Skupni čas izvajanja načrtovanih del [ure]	108.088	108.560	107.144	118.639	109.961	105.905
Skupni čas prekinitev oskrbe zaradi načrtovanih del [ure]	11	48	0	1.764	1.368	608
Najdaljši čas posamezne načrtovane prekinitve [ure]	11	48	0	131	103	88
Najkrajši čas posamezne načrtovane prekinitve [ure]	11	48	0	16	9	7
Število izvedenih nenačrtovanih del	195	320	264	476	428	486
Skupni čas izvajanja nenačrtovanih del [ure]	521	789	502	1.947	2.097	1.761
Število prekinitev oskrbe zaradi nenačrtovanih del	0	0	0	94	83	71
Skupni čas prekinitev oskrbe zaradi nenačrtovanih del [ure]	0	0	0	372	482	7.939

Vir: agencija

4.2.3 Omrežnine za prenosni in distribucijske sisteme zemeljskega plina**4.2.3.1 Določitev omrežnine**

Omrežnino za prenosni in distribucijske sisteme določijo operaterji sistema v regulativnem okviru s soglasjem agencije. Podlagi za določitev omrežnine za leto 2016 za prenosni sistem sta bila Akt o metodologiji za določitev regulativnega okvira operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina in Akt o metodologiji za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina, za distribucijske sisteme pa Akt o metodologiji za določitev regulativnega okvira operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina in Akt o metodologiji za obračunavanje omrežnine za distribucijski sistem zemeljskega plina. Vse štiri navedene akte je pripravila in sprejela agencija v letu 2015. V metodologijah za določitev regulativnega okvira so določeni način, pogoji in metoda določanja omrežnine ter kriteriji za ugotavljanje upravičenih stroškov operaterja sistema, med katere sodijo tudi spodbude za učinkovitejše poslovanje operaterja sistema. Za določitev omrežnine se uporablja metoda regulirane omrežnine, ki določa vzročno-posledično povezavo upravičenih stroškov in prihodkov operaterja sistema. Omrežnina, ki je v letu 2016 predstavljala del cene za uporabo sistema, je letni regulirani prihodek operaterja sistema, namenjen pokrivanju upravičenih stroškov operaterja kot izvajalca gospodarske javne službe.

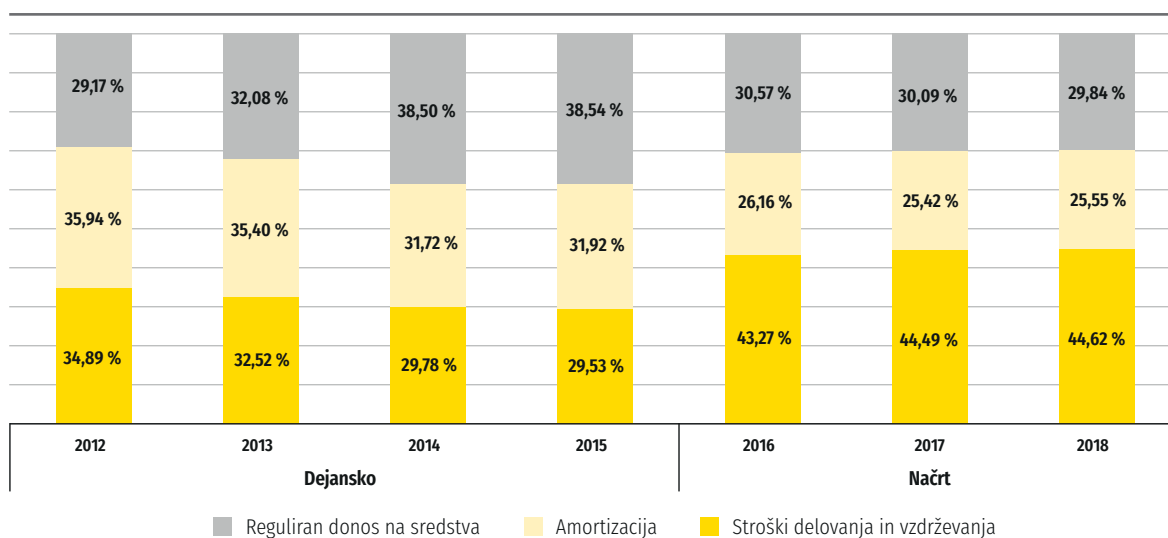
V regulativnem obdobju 2016–2018 za operaterja prenosnega sistema 181,9 milijona evrov, za operaterje distribucijskih sistemov pa skupaj 163,4 milijona evrov načrtovanih upravičenih stroškov

Operaterji sistema za regulativno obdobje, ki je določeno na podlagi metodologije za določitev omrežnine, določijo regulativni okvir tako, da se z omrežnino zagotavlja pokrivanje stroškov, ki so nujno potrebni za opravljanje tovrstne dejavnosti. Sem sodijo stroški delovanja in vzdrževanja, stroški amortizacije in reguliran donos na sredstva. Pri določitvi omrežnine operaterji sistemov upoštevajo tudi druge prihodke iz opravljanja dejavnosti ter presežke in primanjkljaje omrežnine iz prejšnjih let.

Operater prenosnega sistema je za regulativno obdobje od 1. januarja 2016 do 31. decembra 2018 načrtoval upravičene stroške v višini 181,9 milijona evrov. Posamezni operaterji distribucijskih sistemov skupaj pa so za navedeno obdobje načrtovali upravičene stroške v višini 163,4 milijona evrov. Strukturo upravičenih stroškov operaterjev sistemov za obdobje 2012–2018 prikazujeta sliki 83 in 84.

Slika 83

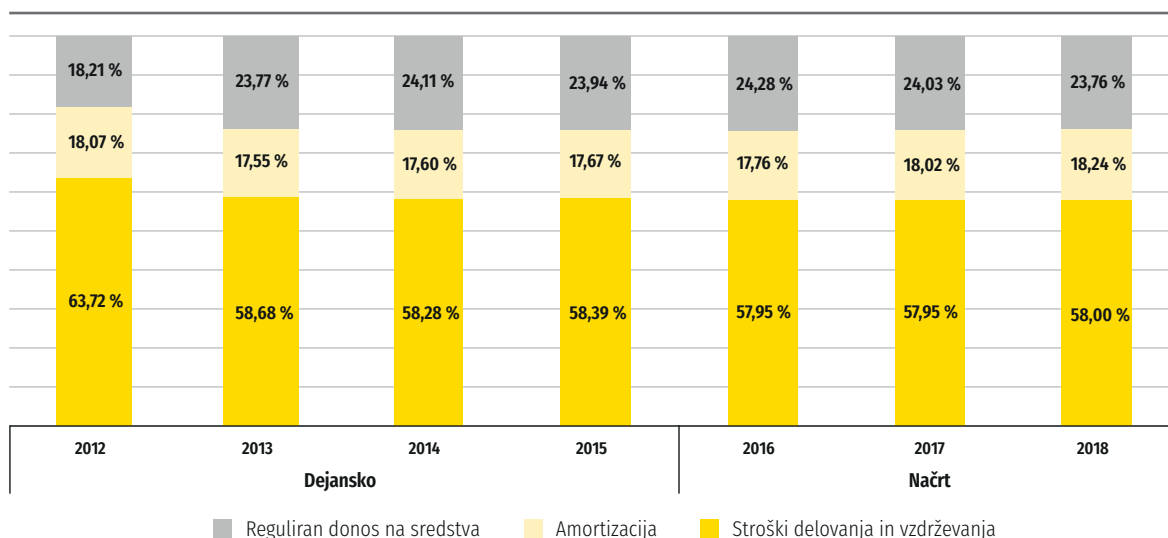
STRUKTURA UPRAVIČENIH STROŠKOV OPERATERJA PRENOSNEGA SISTEMA

Vir: agencija

Slika 84

STRUKTURA UPRAVIČENIH STROŠKOV OPERATERJEV DISTRIBUCIJSKIH SISTEMOV

Vir: agencija

Operaterji sistema morajo po zaključku posameznega koledarskega leta ugotoviti odstopanje od regulativnega okvira za to koledarsko leto. Odstopanje od regulativnega okvira se ugotavlja kot razlika med načrtovanimi in dejanskimi upravičenimi stroški ter kot razlika med načrtovanimi in dejanskimi viri za pokrivanje upravičenih stroškov operaterja sistema. Agencija izda posebno odločbo, če odstopanja, ki jih je ugotovil posamezni operater sistema, niso določena skladno z metodologijo agencije.

4.2.3.2 **Obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina**

Omrežnina za prenosni sistem zemeljskega plina se zaračunava uporabnikom prenosnega sistema z naslednjimi tarifnimi postavkami:

- vstopna tarifna postavka,
- izstopna tarifna postavka,
- tarifna postavka za lastno rabo in
- tarifna postavka za meritve.

Tarifne postavke omrežnine določi operater prenosnega sistema pred začetkom regulativnega obdobja za posamezno leto regulativnega obdobja, predhodno pa jih potrdi agencija z izdajo soglasja k regulativnemu okviru.

2,1 %
v povprečju višje
vstopne in izstopne
tarifne postavke omrežnine
za prenosni sistem
zemeljskega plina

Metoda za obračunavanje omrežnine za vstopne in izstopne točke temelji na metodi vstopno-izstopnih točk, kar pomeni sistem enotnih tarifnih postavk za posamezno vstopno ali izstopno točko. Obračunavanje omrežnine za vstopne ali izstopne točke upošteva pogodbeno dogovorjen zakup zmogljivosti. Omrežnina za lastno rabo je odvisna od prenesene količine zemeljskega plina na posamezni izstopni točki. Omrežnina za meritve pa upošteva velikost merilne naprave, število tlačnih redukcij in lastništvo merilne naprave na izstopnih točkah.

Pri obračunavanju omrežnine za standardne produkte zmogljivosti, ki določajo dnevni, mesečni ali četrletni zakup zmogljivosti, se poleg tarifne postavke omrežnine upošteva tudi faktor tarifne postavke. Obračunavanje prekinljivih zmogljivosti pa se izvede tako, da operater prenosnega sistema v primeru prekinitve ali zmanjšanja pogodbene zmogljivosti uporabniku sistema obračuna omrežnino s pripadajočim zneskom popusta.

Vstopne in izstopne tarifne postavke so se v letu 2016 glede na leto 2015 v povprečju zvišale za 2,1 %. V letu 2016 je bila prvič določena tarifna postavka za vstopne točke znotraj Slovenije v višini 0,07973 EUR/kWh/dan za standardni produkt letne zmogljivosti.

4.2.3.3 **Omrežnine za distribucijske sisteme zemeljskega plina**

Odjemalci na distribucijskih sistemih operaterjem plačujejo omrežnino za distribucijski sistem, ki vključuje tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja na izstopnih točkah znotraj Slovenije. Za določitev omrežnine se uporablja metoda regulirane omrežnine, ki določa vzročno-posledično povezavo upravičenih stroškov in prihodkov operaterja distribucijskega sistema.

Tarifne postavke za distribucijo so enotne za posamezne odjemne skupine na vseh območjih, na katerih opravlja dejavnost distribucije isti operater distribucijskega sistema. Različne tarifne postavke za distribucijo pri istem operaterju distribucijskega sistema so le v določenih primerih, ko distribucijski sistem ni oskrbovan prek slovenskega prenosnega sistema. Višine tarifnih postavk za distribucijo se pri posameznih operaterjih distribucijskih sistemov razlikujejo, saj imajo glede na značilnost sistema in strukturo odjemalcev operaterji različne stroške z izvajanjem dejavnosti distribucije. Odjemne skupine, v katere operaterji razvrščajo odjemalce, so določene skladno z metodologijo za obračunavanje omrežnine.

Tarifne postavke za distribucijo zemeljskega plina so bile določene v posameznih aktih o določitvi tarifnih postavk omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina ter za posamezna geografska območja.

V 79 občinah se je pri obračunu omrežnine uporabljalo 18 aktov o določitvi tarifnih postavk omrežnine za distribucijsko omrežje.

Omrežnina za distribucijski sistem je odvisna od zakupljene pogodbene distribucijske zmogljivosti ali moči, distribuirane količine zemeljskega plina, velikosti in tipa uporabljene merilne naprave ter upoštevanja preostalih parametrov iz metodologije za obračunavanje omrežnine.

Operater distribucijskega sistema je uporabnikom omrežja zaračunaval omrežnino tako, da jim je na računu ločeno izkazoval:

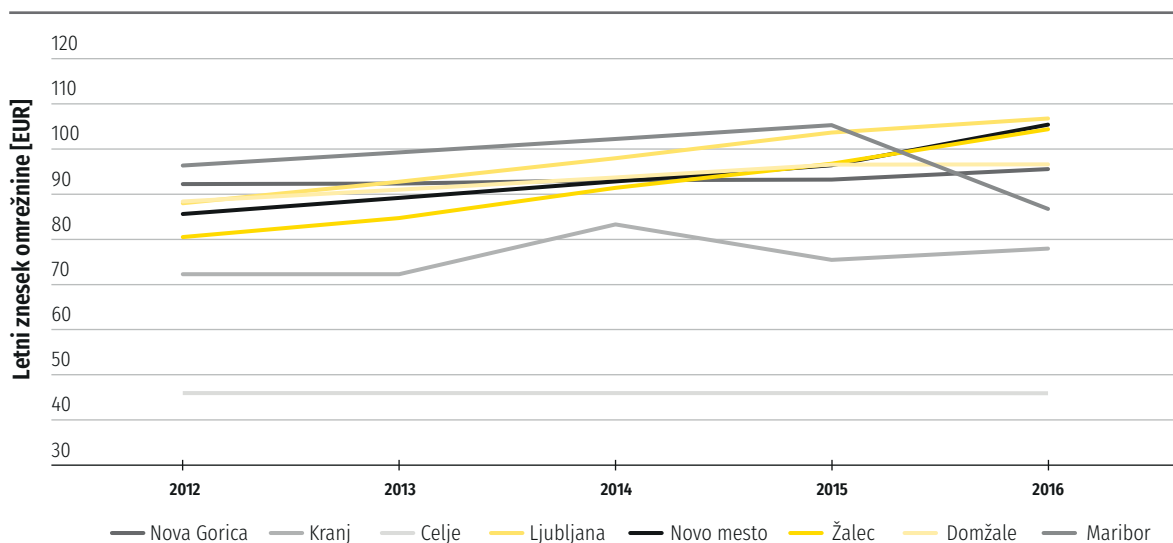
- znesek za distribucijo zemeljskega plina in
- znesek za izvajanje meritev.

Gibanje višine letnih zneskov omrežnine za distribucijo značilnih gospodinjstev in srednje velikih industrijskih odjemalcev v posameznih letih obdobja 2012–2016 za osem največjih občin prikazuje slike 85, 86, 87 in 88. V teh občinah je oskrbovanih dobrih 72 % vseh odjemalcev, priključenih na distribucijske sisteme.

Manjšim gospodinjstvom (odjemna skupina D1 z letno porabo 350 Sm³) se je v petih od obravnavanih osmih geografskih območij letni znesek omrežnine v letu 2016 glede na predhodno leto nekoliko zvišal. Pri srednje velikih gospodinjstvih (odjemna skupina D2 z letno porabo 3.000 Sm³) je prišlo do zvišanja letnih zneskov omrežnine za enako obdobje v sedmih primerih, pri velikih gospodinjstvih (odjemna skupina D3 z letno porabo 20.000 Sm³) pa v petih primerih. Pri srednje velikih in velikih gospodinjstvih so bili v posameznih primerih letni zneski za omrežnino nižji kot pred petimi leti. Pri srednje velikih industrijskih odjemalcih (odjemna skupina I3 z letno porabo 800.000 Sm³) se je v enakem obdobju v povprečju letni strošek omrežnine zvišal za slabe 4 %. Navedene spremembe letnih zneskov se nanašajo na območje osmih največjih občin, medtem ko v obravnavanem petletnem obdobju spremembe letnih zneskov omrežnin po drugih občinah variirajo glede na ekonomsko-tehnične kriterije in pogoje obratovanja distribucijskega sistema v posamezni občini. Razlike v višini letnih zneskov omrežnine v posameznih občinah so odraz neprimerljivih struktur odjemalcev in njihovega odjema ter tudi starosti in obsega distribucijskih sistemov.

Slika 85

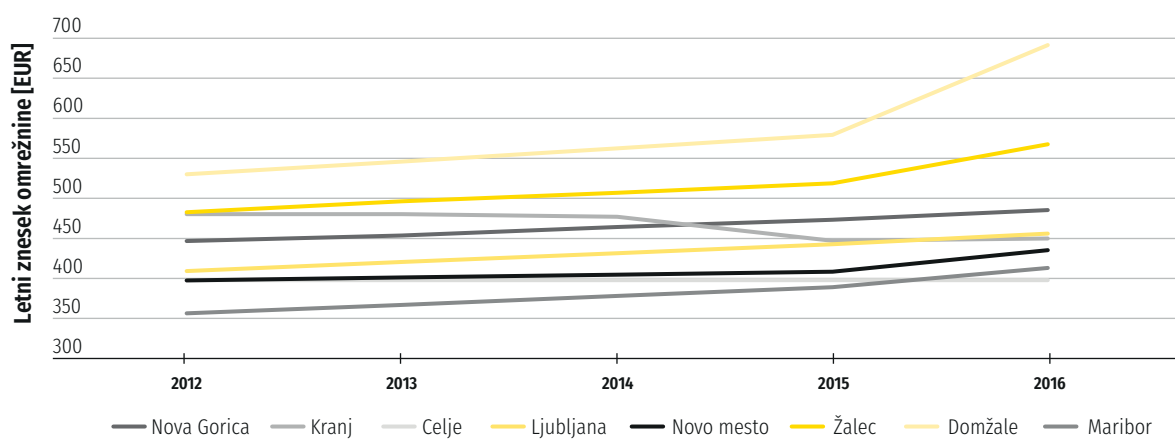
LETNI ZNESEK OMREŽNINE ZA DISTRIBUCIJO ZA MANJŠE GOSPODINJSKE ODJEMALCE – D1 (350 Sm³)

Vir: agencija

Slika 86

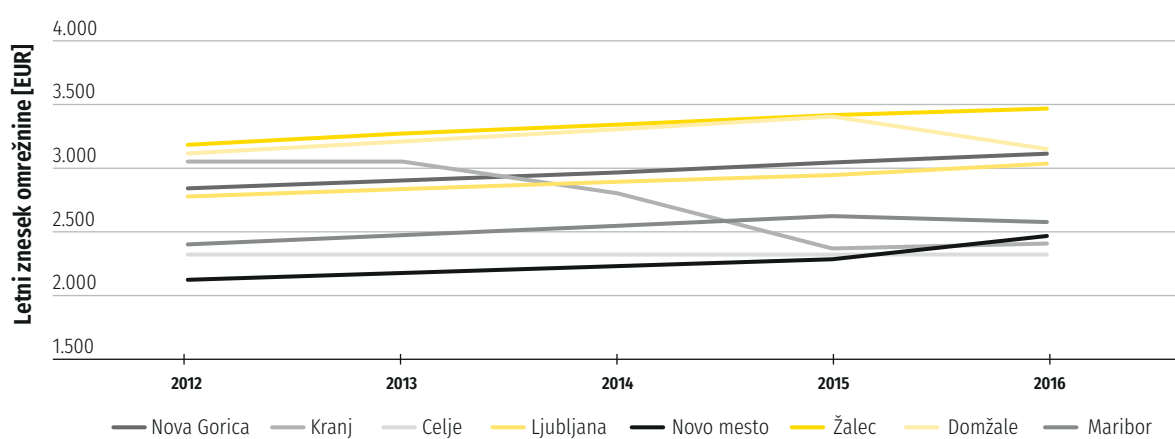
LETNI ZNESEK OMREŽNINE ZA DISTRIBUCIJO ZA SREDNJE VELIKE GOSPODINJSKE ODJEMALCE – D2 (3.000 Sm³)

Vir: agencija

Slika 87

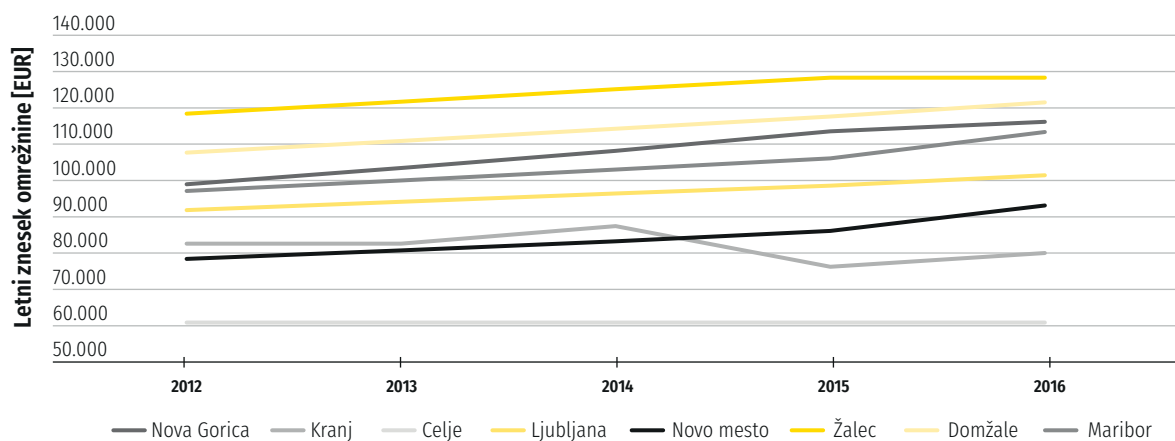
LETNI ZNESEK OMREŽNINE ZA DISTRIBUCIJO ZA VELIKE GOSPODINJSKE ODJEMALCE – D3 (20.000 Sm³)

Vir: agencija

Slika 88

LETNI ZNESEK OMREŽNINE ZA DISTRIBUCIJO ZA SREDNJE VELIKE INDUSTRIJSKE ODJEMALCE – I3 (800.000 Sm³)

Vir: agencija

S koncem leta 2016 se je zaključilo obdobje, v katerem je bila pri obračunu distribucije in dobave zemeljskega plina uporabljena kot obračunska enota standardni kubični meter (Sm³). Skladno z določili nove Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom z veljavo od 8. oktobra 2016, ki je kot novo obračunsko enoto določila kilovatno ali megavatno uro (kWh, MWh), je agencija za vzpostavitev pogojev za uspešen prehod na nov način obračuna pripravila in v decembru izdala Akt o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za distribucijski sistem zemeljskega plina. Z aktom je bil določen predvsem način pretvarjanja s strani agencije že potrjenih vrednosti tarifnih postavk za distribucijo (predhodno izraženih v Sm³), uporaba podatkov o zgornji kurilnosti zemeljskega plina za namen pretvarjanja tarifnih postavk in določanja obračunskih količin v kWh, način pretvarjanja izmerjenih volumskih enot v normni kubični meter (Nm³), če merilna naprava ne meri količine odjema v Nm³, način določanja obračunskih količin v kWh ter objava informacij, vezanih na obračun.

Nova obračunska enota kilovatna ali megavatna ura (kWh, MWh)

4.2.4 Zmogljivost na mejnih točkah

Slovenski prenosni sistem je s sosednjimi prenosnimi sistemi povezan v treh točkah, in sicer v Ceršaku, Rogatcu in Šempetru. Prenos zemeljskega plina skozi mejno točko Ceršak je omogočen le v smeri iz Avstrije proti Sloveniji, v mejni točki Rogatec pa je prenos zemeljskega plina omogočen le v smeri iz Slovenije proti Hrvaški. Na mejni točki Rogatec ima operater prenosnega sistema izvzetje iz zagotavljanja dvosmerne zmogljivosti. Prenos zemeljskega plina skozi mejno točko Šempeter je omogočen tako v smeri Italije kot v smeri Slovenije.

Zmogljivosti so se dodeljevale na podlagi tržnih metod prek spletne rezervacijske platforme PRISMA. Izvedene so bile dražbe zmogljivosti znotraj dneva ter dražbe dnevnih, mesečnih, četrletnih in letnih standardnih produktov zmogljivosti. Objavljenih je bilo 5379 dražb, na katerih so bile ponujene posamezne ali združene zmogljivosti.

5379
dražb zmogljivosti na podlagi tržnih metod

Tabela 26

DRAŽBE PRENOSNIH ZMOGLJIVOSTI V LETU 2016

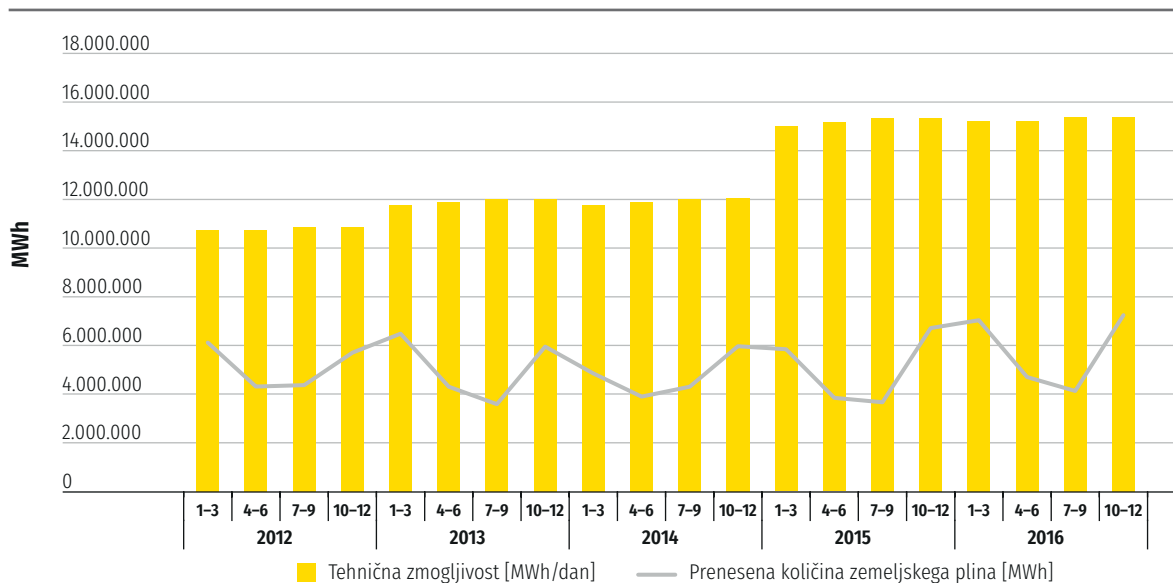
Leto 2016	število	
Vse objavljene dražbe	5.379	
Uspešne dražbe	Letne	6
	Četrletne	7
	Mesečne	27
	Dnevne	319
	Znotraj dneva	81
Uspešne dražbe združenih zmogljivosti	197	
Uspešne dražbe prekinljivih zmogljivosti	85	

Vir: Plinovodi

Posamezne povezovalne točke prenosnega sistema imajo različne tehnične zmogljivosti, ki so različno zasedene v okviru dolgoročnih ali kratkoročnih zakupov zmogljivosti.

Slika 89

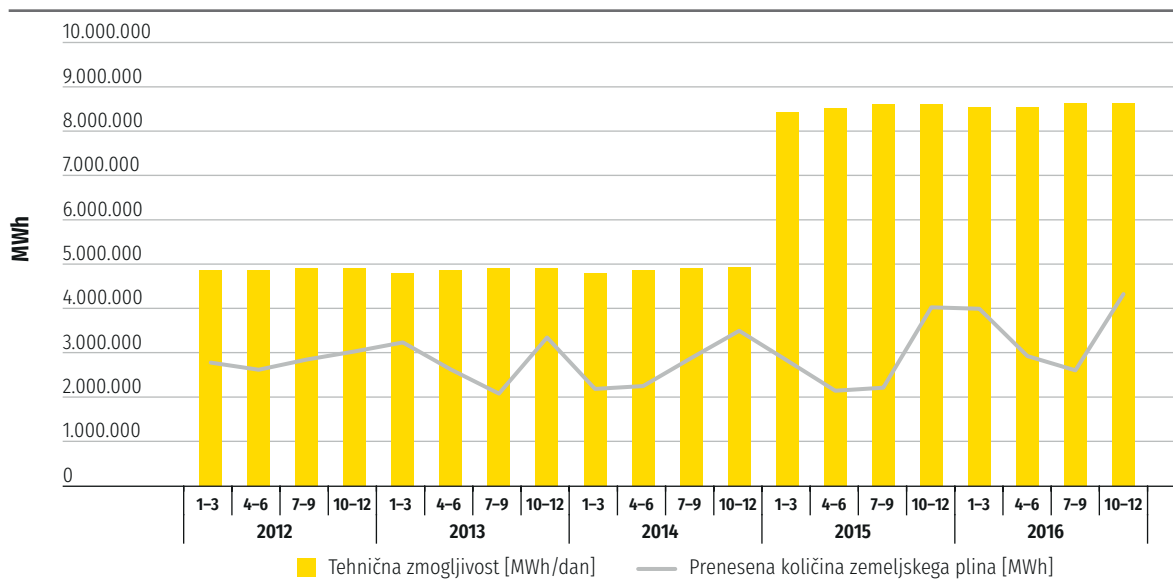
ČETRTLETNE TEHNIČNE ZMOGLJIVOSTI NA MEJNIH VSTOPNIH TOČKAH IN PRENESENE KOLIČINE ZEMELJSKEGA PLINA V SLOVENIJO V OBDOBJU 2012–2016

Vira: agencija, Plinovodi

Slika 90

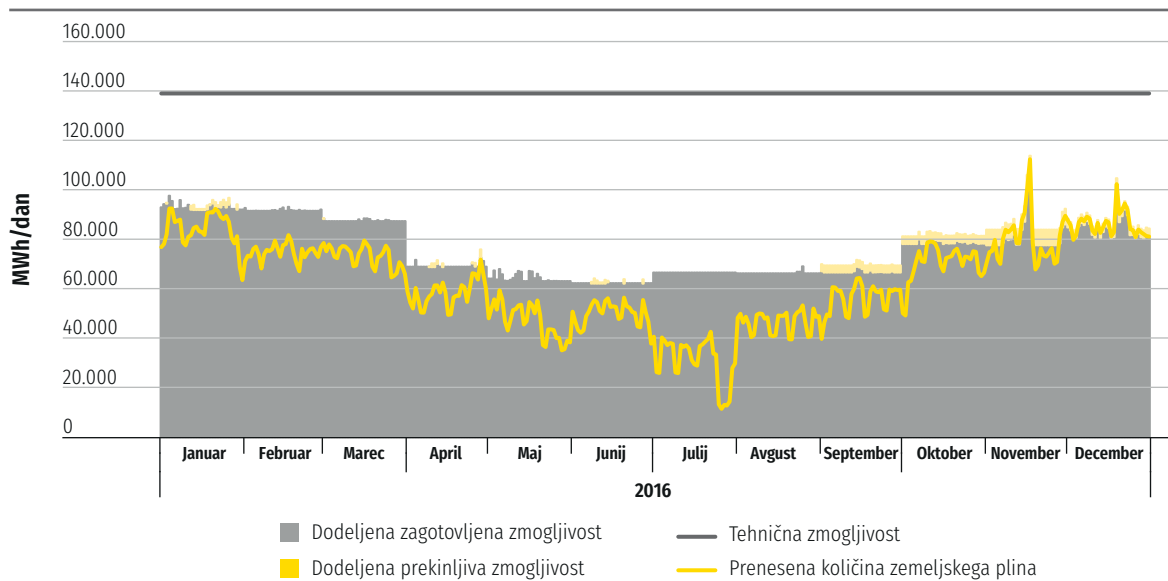
ČETRTLETNE TEHNIČNE ZMOGLJIVOSTI NA MEJNIH IZSTOPNIH TOČKAH IN PRENESENE KOLIČINE ZEMELJSKEGA PLINA IZ SLOVENIJE V OBDOBJU 2012–2016

Vira: agencija, Plinovodi

Slika 91

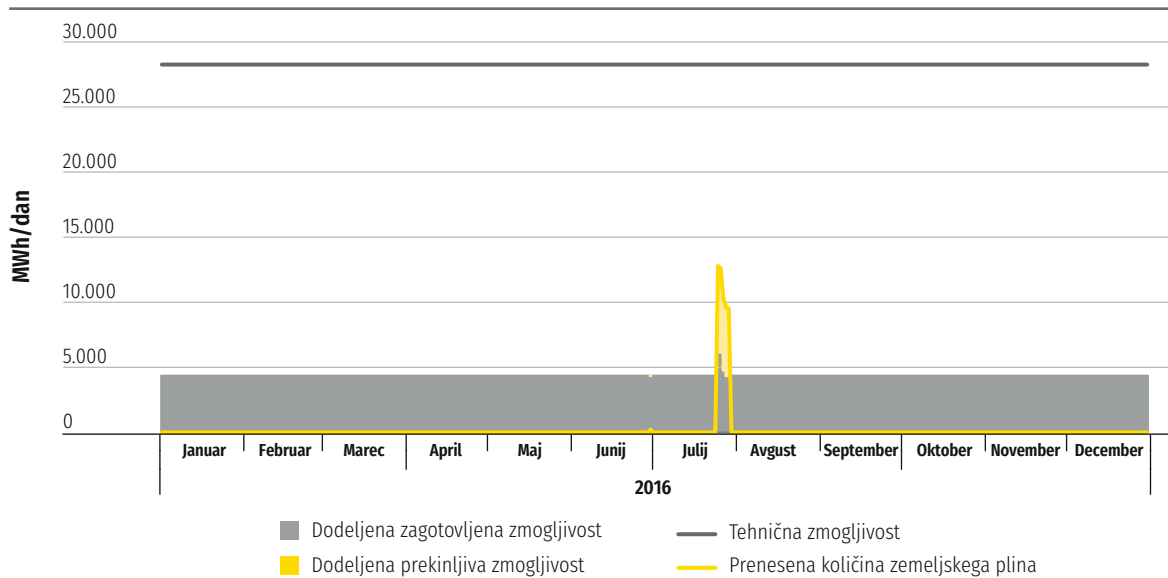
DINAMIKA DNEVNIH PRENESENH KOLIČIN ZEMELJSKEGA PLINA, TEHNIČNA ZMOGLJIVOST, DODELJENA ZAGOTOVLJENA IN PREKINLJIVA ZMOGLJIVOST NA VSTOPNI TOČKI CERŠAK

Vira: agencija, Plinovodi

Slika 92

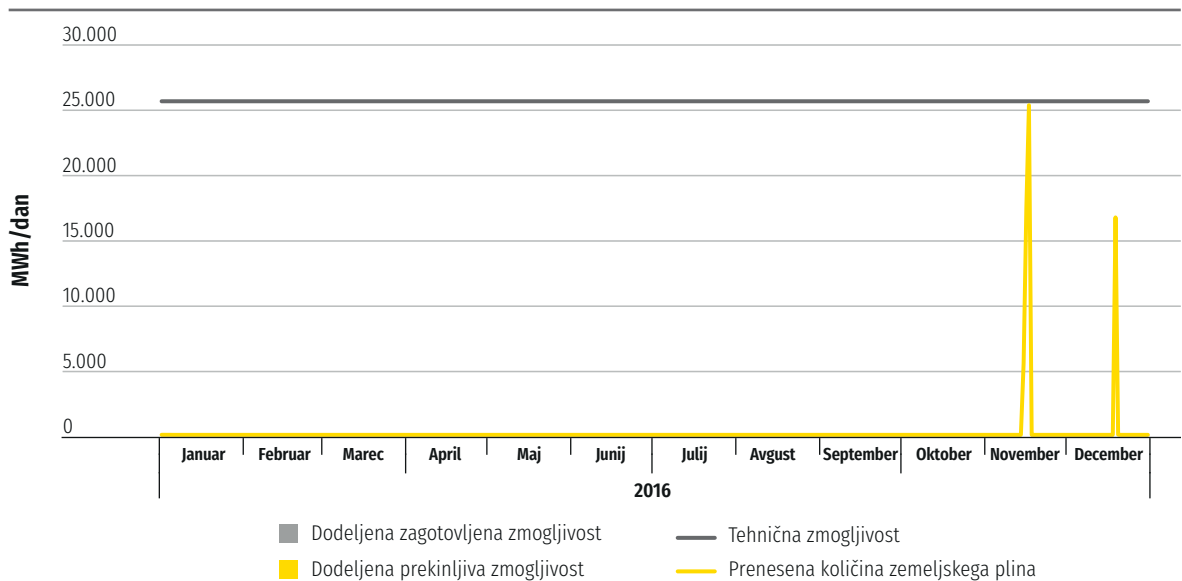
DINAMIKA DNEVNIH PRENESENH KOLIČIN ZEMELJSKEGA PLINA, TEHNIČNA ZMOGLJIVOST, DODELJENA ZAGOTOVLJENA IN PREKINLJIVA ZMOGLJIVOST NA VSTOPNI TOČKI ŠEMPETER

Vira: agencija, Plinovodi

Slika 93

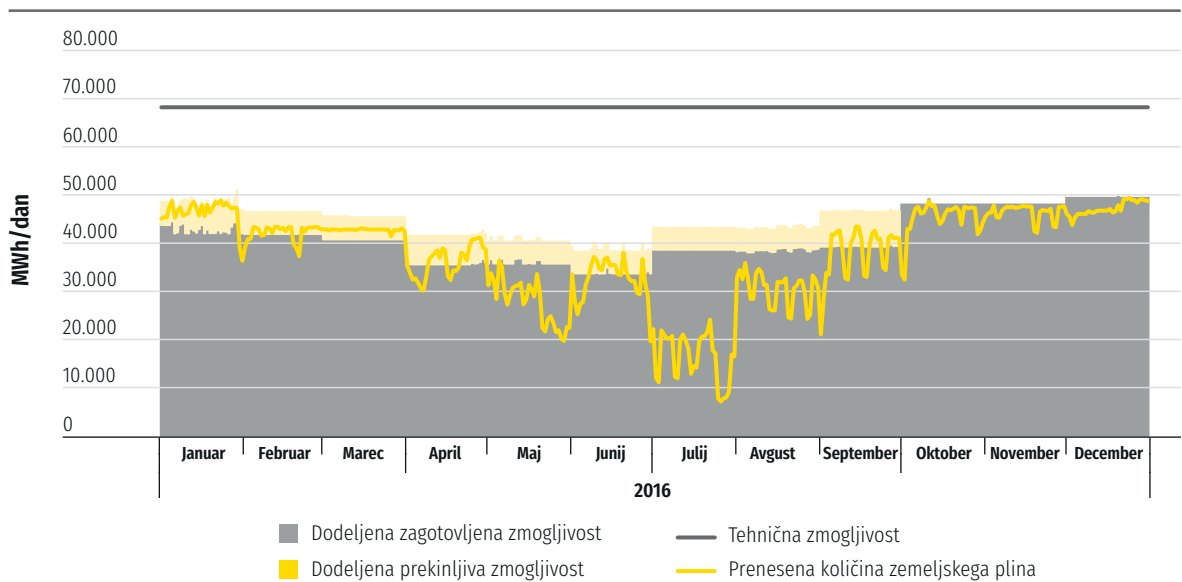
DINAMIKA DNEVNIH PRENESENH KOLIČIN ZEMELJSKEGA PLINA, TEHNIČNA ZMOGLJIVOST, DODELJENA ZAGOTOVLJENA TER DODELJENA PREKINLJIVA ZMOGLJIVOST NA IZSTOPNI TOČKI ŠEMPETER

Vira: agencija, Plinovodi

Slika 94

DINAMIKA DNEVNIH PRENESENH KOLIČIN ZEMELJSKEGA PLINA, TEHNIČNA ZMOGLJIVOST, DODELJENA ZAGOTOVLJENA IN PREKINLJIVA ZMOGLJIVOST NA IZSTOPNI TOČKI ROGATEC

Vira: agencija, Plinovodi

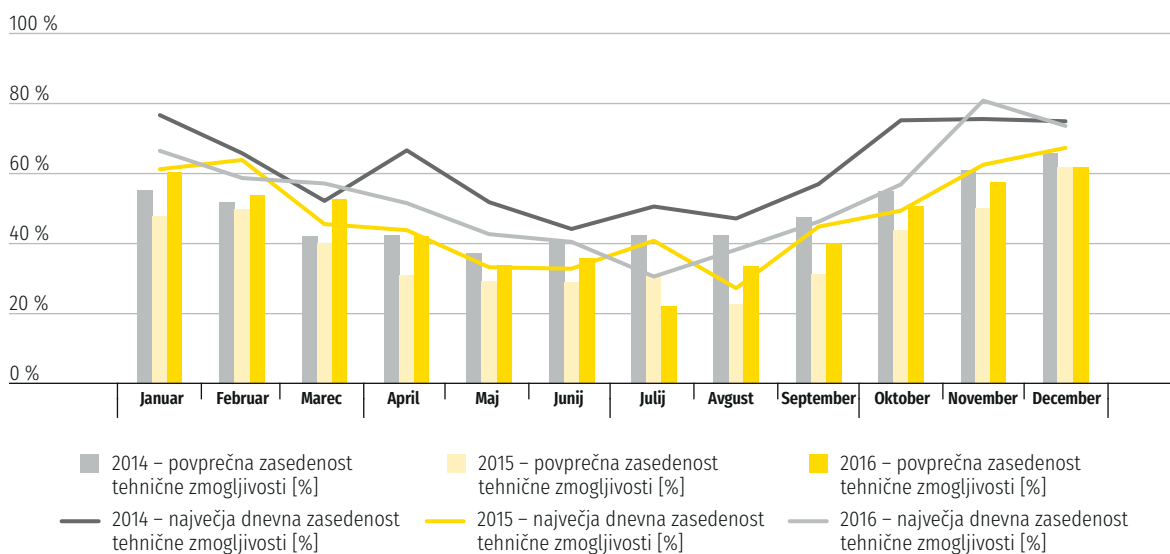
Obremenjenost povezovalnih točk s sosednjimi prenosnimi sistemi se je nekoliko zmanjšala

Obremenjenost povezovalnih točk s sosednjimi prenosnimi sistemi se je v primerjavi z leti prej nekoliko zmanjšala. Največja izkoriščenost tehnične zmogljivosti je bila dosežena na izstopni točki Šempeter (99,1%), vendar samo za en dan od skupno petih, ko je potekal prenos skozi to izstopno točko. Med letom je bila najbolj zasedena povezovalna točka Rogatec v smeri proti Hrvaški, kjer je bila tehnična zmogljivost na mesečni ravni izkoriščena v povprečju 55,2-odstotno. Prav tako je bila v tej točki dosežena največja mesečna izkoriščenost tehnične zmogljivosti, ki je bila z 69,1 %

za 9 % manjša kot leto prej. Na najbolj zmoGLjivi vstopni točki Ceršak je bila dosežena največja dnevna izkoriščenost tehnične zmoGLjivosti, to je 80,8 %, povprečna mesečna izkoriščenost tehnične zmoGLjivosti je bila 45,4-odstotna, največja mesečna izkoriščenost pa je znašala 61,8 %, kar je enako kot v letu 2015. Največja dnevna izkoriščenost tehnične zmoGLjivosti na skupni izstopni točki v Sloveniji je bila z 61,1 % za 2,4 % večja kot leto prej, povprečna mesečna zmoGLjivost pa se s 34,6 % ni veliko razlikovala od vrednosti v 2015, medtem ko je bila največja mesečna izkoriščenost tehnične zmoGLjivosti z 52 % za 2,3 % večja kot leto prej.

Slika 95

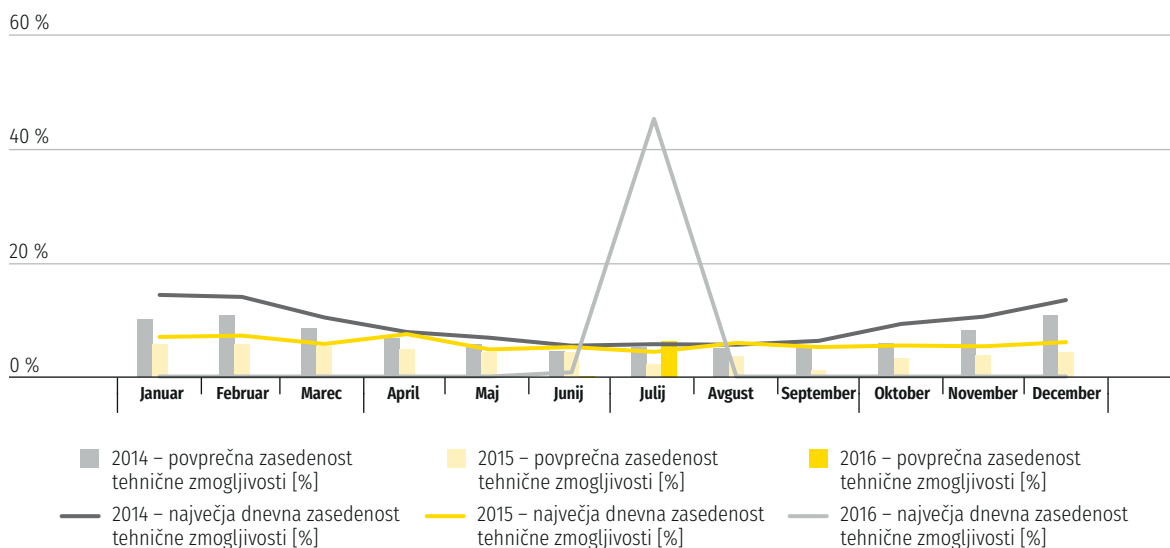
NAJVEČJE DNEVNE IN POVPREČNE Mesečne ZASEDENOSTI ZMOGLJIVOSTI NA MEJNI VSTOPNI TOČKI CERŠAK

Vira: agencija, Plinovodi

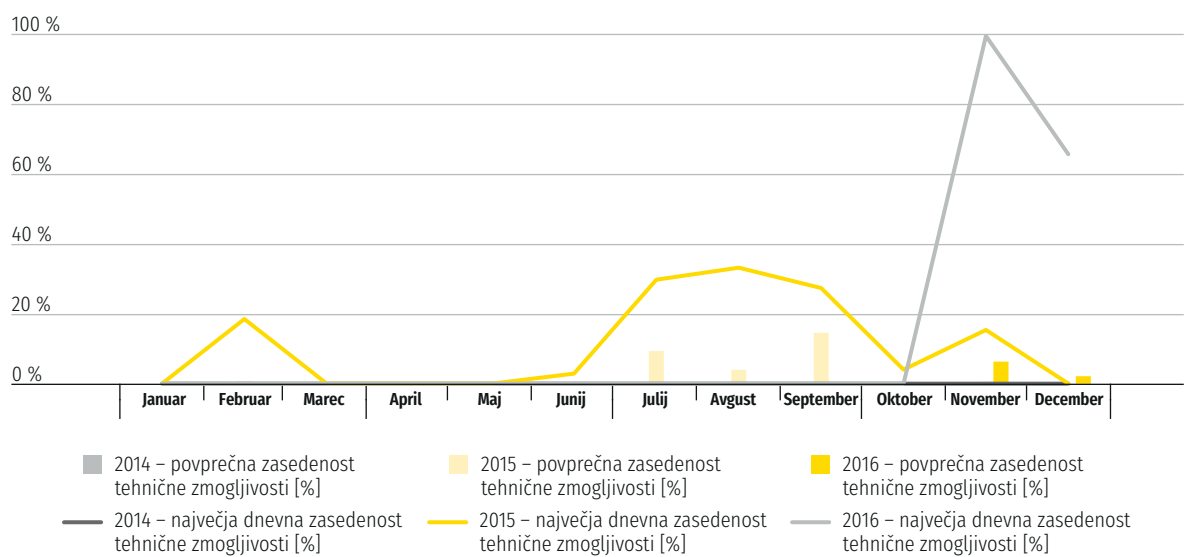
Slika 96

NAJVEČJE DNEVNE IN POVPREČNE Mesečne ZASEDENOSTI ZMOGLJIVOSTI NA MEJNI VSTOPNI TOČKI ŠEMPETER

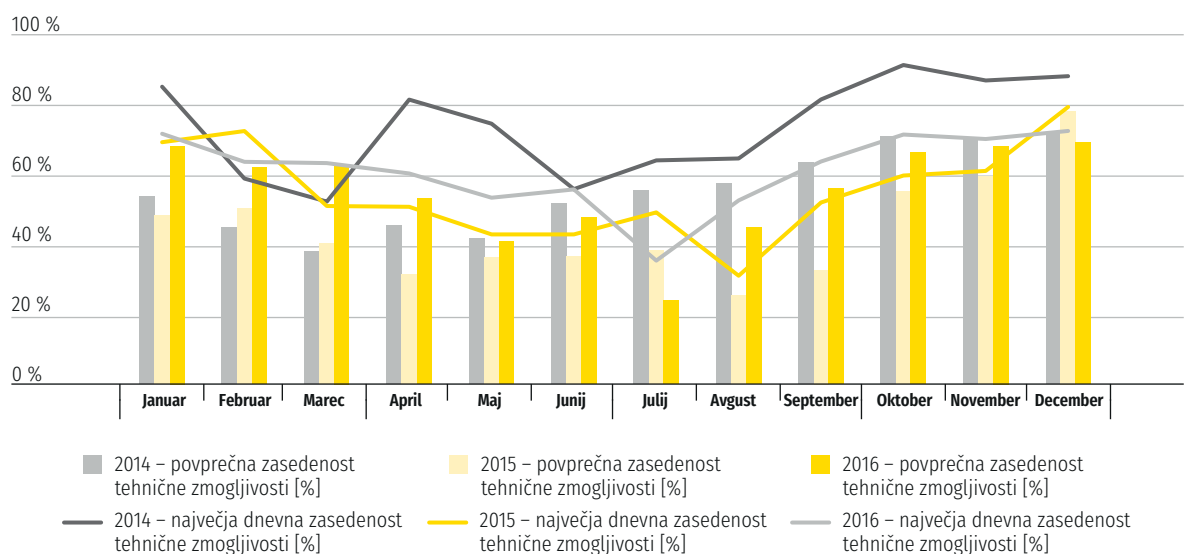
Vira: agencija, Plinovodi

Slika 97

NAJVEČJE DNEVNE IN POVPREČNE MESEČNE ZASEDENOSTI ZMOGLJIVOSTI NA MEJNI IZSTOPNI TOČKI ŠEMPETER

Vira: agencija, Plinovodi

Slika 98

NAJVEČJE DNEVNE IN POVPREČNE MESEČNE ZASEDENOSTI ZMOGLJIVOSTI NA MEJNI IZSTOPNI TOČKI ROGATEC

Vira: agencija, Plinovodi

Znotraj slovenskega prenosnega sistema ni bilo omejitev dostopa do sistema

Znotraj slovenskega prenosnega sistema ni bilo omejitev dostopa do sistema. Prav tako v letu 2016 tudi ni bilo omejitev pri dostopu do mejnih vstopno-izstopnih točk, saj so bila povpraševanja po zakupih zmogljivosti v mejah razpoložljivih zmogljivosti, zato operater prenosnega sistema ni uporabil ukrepov za odpravo prezasedenosti.

4.2.5 Skladnost z zakonodajo

Agencija mora skladno z Direktivo 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (v nadaljevanju Direktiva 2009/73/ES) izpolnjevati in izvajati vse zadevne pravno zavezujoče odločitve ACER in Komisije ter pri sprejemanju odločitev zagotavljati skladnost s smernicami iz te direktive ali Uredbe (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1775/2005 (v nadaljevanju Uredba (ES) št. 715/2009).

Agencija je operaterju prenosnega sistema izdala 12 soglasij h komercialnim in finančnim pogodbam z vertikalno integriranim podjetjem ter izdala soglasji k Pravilom o spremembah in dopolnitvah Pravil o pogojih in načinu razdelitve zmogljivosti na povezovalnih točkah prenosnega sistema z dražbo in k Pravilom o spremembah in dopolnitvah Pravil o postopku za dodeljevanje zmogljivosti prenosnega sistema za vstopne in izstopne točke znotraj Republike Slovenije, upravljanja prezasedenosti prenosnega sistema in trgovanja z zmogljivostmi na sekundarnem trgu.

V skladu z Uredbo (EU) št. 994/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom in o razveljavitvi Direktive Sveta 2004/67/ES je bila pridobljena posodobljena strokovna ocena tveganj, ki vplivajo na zanesljivost oskrbe z zemeljskim plinom. Na podlagi te je bil sprejet prenovljen preventivni načrt ukrepov, načrt za izredne razmere pa je ostal veljaven. Agencija je o obojem obvestila tudi Evropsko komisijo.

Agencija je skrbela za zagotavljanje skladnosti z Uredbo (ES) št. 715/2009 in smernicami, sprejetimi na podlagi te uredbe, ter nadzirala, ali podjetja plinskega gospodarstva izpolnjujejo obveznosti, ki izhajajo iz druge relevantne evropske zakonodaje. Pri tem je spremljala predvsem pravilnost objave podatkov na spletnih straneh operaterja prenosnega sistema, pri čemer je ugotovila, da so v večjem delu objave skladne z zakonodajo, manjše pomanjkljivosti pa se odpravljajo.

Spremljalo se je tudi izvajanje implementacije Uredbe (ES) št. 312/2014, ki se nanaša na izravnavo in obračunavanje odstopanj na prenosnem omrežju zemeljskega plina. Skladno z ugotovitvami poročila ACER o implementaciji kodeksa omrežij za izravnavo odstopanj je agencija operaterju prenosnega sistema predlagala nekatere spremembe ter uskladitve sistemskih obratovalnih navodil in dopolnitve javno objavljenih podatkov.

Posebnih kršitev evropske zakonodaje agencija ni ugotovila, zato podjetjem plinskega gospodarstva tudi v letu 2016 ni naložila posebnih kazni.

4.3 Spodbujanje konkurence

4.3.1 Veleprodajni trg

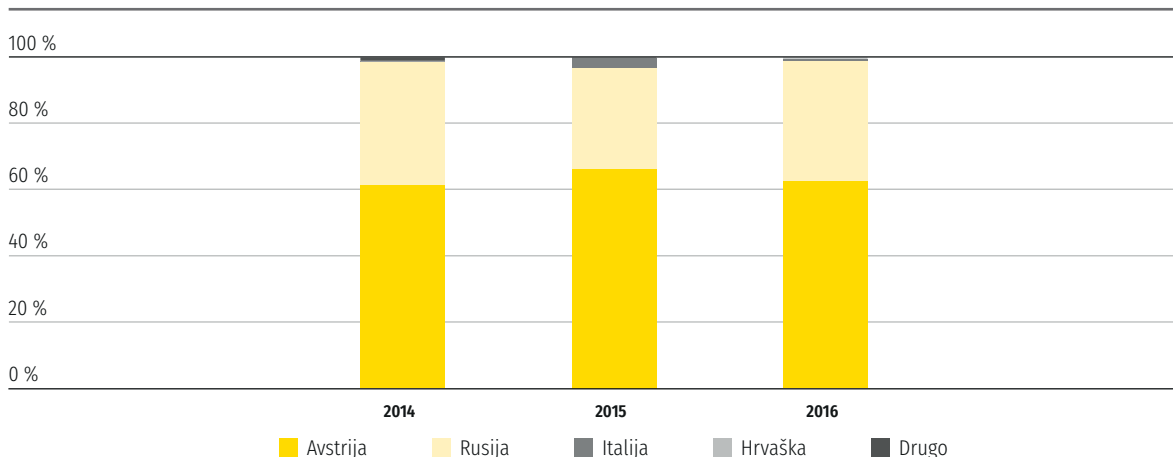
Ker Slovenija nima lastnih virov zemeljskega plina, skladišč zemeljskega plina ali terminalov za utekočinjen zemeljski plin, je veleprodajni trg z zemeljskim plinom v Sloveniji omejen z uvozom zemeljskega plina prek sosednjih prenosnih sistemov zemeljskega plina. Prav tako v Sloveniji ni klasičnega organiziranega trga z zemeljskim plinom, kjer bi potekalo trgovanje med prodajalci in kupci standardnih produktov. Zato slovenski veleprodajni trg predstavlja večinoma bilateralno prodajo in nakup zemeljskega plina med trgovci in dobavitelji. Trgovci, ki so tudi uvozniki zemeljskega plina, tega prek sosednjih prenosnih sistemov dobavijo v slovenski prenosni sistem. Zemeljski plin, s katerim se trguje na veleprodajnem trgu, prihaja prek prenosnih sistemov iz sosednjih držav, ki imajo svoje vire zemeljskega plina. Slovenski veleprodajni trg se lahko po prenosnem omrežju oskrbuje s plinom iz Avstrije in Italije, oskrba z zemeljskim plinom iz Hrvaške pa je možna le prek navideznih tokov. S slike 99 je razvidno, da slovenski trgovci oziroma dobavitelji med opisanimi možnostmi še vedno v največji meri koristijo oskrbo prek povezave z Avstrijo, kjer na plinskem vozlišču v Baumgartnu in v avstrijskih skladiščih tudi nabavijo največje količine plina. V celotnem opazovanem

Največ zemeljskega plina za slovenske potrebe je bilo uvoženo iz Avstrije

obdobju je bil ta delež večji od 60 %. Neugodne cenovne razlike so vzrok, da je upadel tudi delež plina, s katerim se je slovenski veleprodajni trg oskrboval prek Italije.

Slika 99

VIRI ZEMELJSKEGA PLINA V OBDOBJU 2014–2016

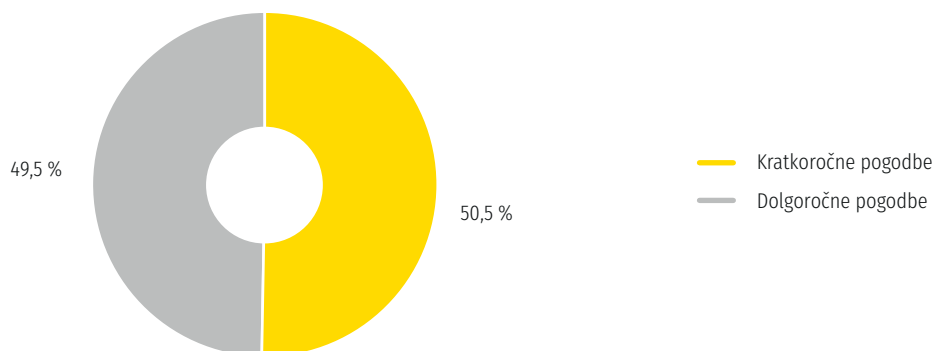
Vir: agencija

Zaradi liberalizacije trga smo v letu 2015 opažali zmanjšanje števila sklenjenih dolgoročnih pogodb neposredno s proizvajalci zemeljskega plina iz Rusije. Zamenjale so jih kratkoročne pogodbe, sklenjene na plinskih vozliščih, borzah in drugih točkah znotraj EU. V letu 2016 pa je bilo na slovenskem trgu z zemeljskim plinom ponovno več zemeljskega plina, kupljenega na podlagi dolgoročnih pogodb. Kot je razvidno s slike 100, je delež zemeljskega plina, kupljenega na podlagi kratkoročnih pogodb, skoraj enak deležu zemeljskega plina, kupljenega na podlagi dolgoročnih pogodb.

Ročnost pogodb oziroma razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi pogodbami lahko vpliva na zanesljivost oskrbe, saj lahko v primeru pomanjkanja plina pride do nezadostne oskrbe, ker na sprotnih trgih ni mogoče zakupiti potrebnih količin.

Slika 100

STRUKTURA UVOŽENEGA PLINA GLEDE NA ROČNOST SKLENJENIH POGODB

Vir: agencija

Med zemeljski plin, s katerim se trguje na slovenskem veleprodajnem trgu, šteje-
mo le tiste količine, ki jih trgovci prodajo drugim trgovcem ali dobaviteljem. Iz teh
količin so izvzete količine, ki so uvožene za oskrbo odjemalcev na maloprodajnem
trgu, kadar je dobavitelj na maloprodajnem trgu hkrati tudi uvoznik zemeljskega
plina. S to metodologijo lahko določimo tržne deleže in Herfindahl-Hirschmanov in-
deks (HHI) slovenskega veleprodajnega trga. Izračunane vrednosti so predstavljene
v tabeli 27. Največji tržni delež je ponovno imelo podjetje Geoplin, d.o.o., Ljubljana,
skoraj četrtskega pa Petrol Energetika, d.o.o. Ob upoštevanju tržnih deležev na
maloprodajnem trgu lahko ugotovimo, da si največji dobavitelji maloprodajnega trga plin zagotovijo
samostojno na tujih trgih, manjši dobavitelji pa energent kupujejo od uvoznikov. Koncentracija trga,
merjena s HHI, kaže zelo visoko stopnjo koncentracije na slovenskem veleprodajnem trgu. Vrednost
indeksa močno presega mejo, ki razmejuje srednjo od visoke stopnje koncentracije.

*Visoka stopnja
koncentracije
na slovenskem
veleprodajnem trgu
z zemeljskim plinom*

Tabela 27

TRŽNI DELEŽI IN HHI NA VELEPRODAJNEM TRGU Z ZEMELJSKIM PLINOM

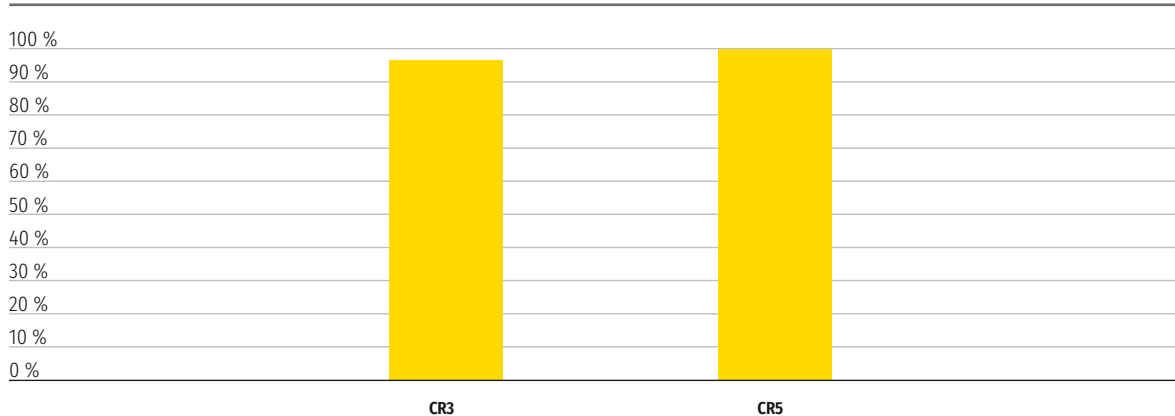
Podjetje	Delež
Geoplin	69,01 %
Petrol Energetika	24,25 %
Adriaplin	3,20 %
GEN-I	3,20 %
ENOS	0,22 %
Istrabenz Plini	0,12 %
Skupaj	100 %
HHI veleprodajnega trga	5.371

Vir: agencija

Visoka stopnja koncentracije se kaže tudi z indeksoma CR3 in CR5, ki sta prikazana na sliki 101. Indeks
CR3 podaja tržne deleže treh največjih, indeks CR5 pa petih največjih dobaviteljev. Trije največji dobavi-
telji obvladujejo 96,46 % veleprodajnega trga, pet največjih pa skoraj celoten trg (99,88 %).

Slika 101

KONCENTRACIJA VELEPRODAJNEGA TRGA Z ZEMELJSKIM PLINOM

Vir: agencija

4.3.1.1 Preglednost trga

Uredba REMIT (Uredba EU št. 1227/2011), Izvedbena uredba (Uredba Komisije EU št. 1348/2014) in EZ-1 skupaj predstavljajo celovit pravni okvir za zagotavljanje preglednosti cen na veleprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom. Podrobneje je to področje obravnavano v poglavju 3.3.1.2, ki se nanaša na električno energijo.

4.3.1.2 Učinkovitost trga

V oktobru 2015 je operater prenosnega sistema zemeljskega plina vzpostavil virtualno točko za plin. Namenjena je transakcijam z zemeljskim plinom, delovanju trgovne platforme za izravnavo odstopanj nosilcev bilančnih skupin in izvajanju storitev oglasne deske.

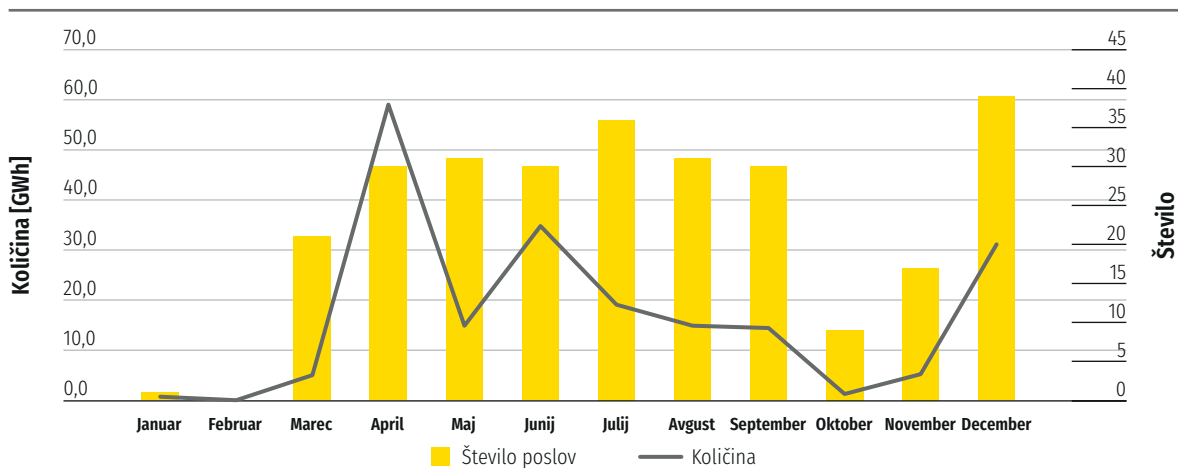
Zaživelo trgovanje z zemeljskim plinom prek virtualne točke

V sklopu transakcij, to je trgovanja na prostem trgu, člani virtualne točke izvajajo vse transakcije s količinami zemeljskega plina v slovenskem prenosnem sistemu. Pri tem je transakcija vsak pravni posel, ki pomeni spremembo pravice do razpolaganja z določeno količino zemeljskega plina v slovenskem prenosnem sistemu.

Prva transakcija količin na prostem trgu je bila izvedena v januarju 2016. Po slabšem trgovanju v naslednjem mesecu je bil v marcu in aprilu zabeležen velik porast števila izvedenih transakcij in skladno s tem tudi povečanje izmenjanih količin. Ta rast je razvidna tudi s slike 102. Trgovanje na prostem trgu se je začelo ponovno krepiti novembra 2016 po večjem upadu v oktobru. Skupno je bilo izvedenih 275 transakcij (poslov) na prostem trgu, v katerih je bilo izmenjanih 200,4 GWh zemeljskega plina, od tega je bilo sedem transakcij izvedenih na podlagi produkta znotraj dneva, druge pa za dan vnaprej.

Slika 102

TRGOVANJE NA PROSTEM TRGU (VIRTUALNA TOČKA)

Vir: Plinovodi

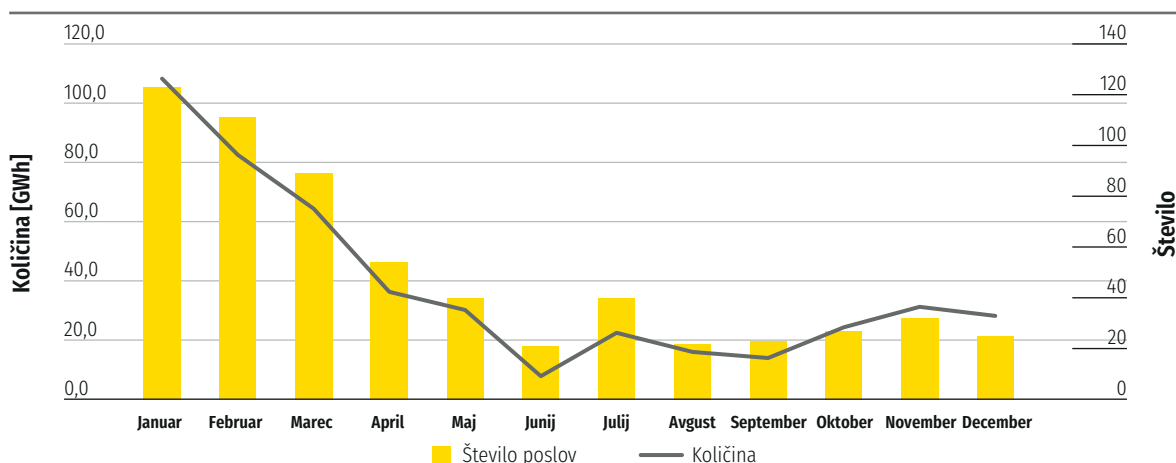
Kot storitev virtualne točke je bila uvedena še trgovna platforma. Ta nosilec bilančnih skupin omogoča trgovanje znotraj dneva in za dan vnaprej s količinami plina za potrebe izravnave odstopanj. Na trgovni platformi se trguje s kratkoročnimi standardiziranimi produkti. Operater prenosnega sistema na trgovni platformi enakopravno z drugimi udeleženci trguje s količinami plina za namen uravnoveženja prenosnega sistema. Če operater s trgovanjem na trgovni platformi na koncu obračunskega dne ne more uspešno izravnati količin v prenosnem sistemu, lahko uporabi storitev uravnoveženja, ki temelji na letni pogodbi z izbranim najugodnejšim ponudnikom.

Na podlagi izvedenih poslov na trgovni platformi v okviru virtualne točke je bilo kupljenih oziroma prodanih 466 GWh zemeljskega plina za uravnoveženje prenosnega sistema. Skupno je bilo sklenjenih

607 poslov, od tega je bilo 271 poslov izvedenih za potrebe uravnoveženja s kratkoročnim standardiziranim produktom znotraj dneva in 336 za uravnoveženje na podlagi kratkoročnega standardnega produkta za dan vnaprej. Izmenjane količine zemeljskega plina in s tem število izvedenih poslov na trgovalni platformi za leto 2016 po mesecih prikazuje naslednja slika.

Slika 103

TRGOVANJE NA TRGOVALNI PLATFORMI (IZRAVNALNI TRG)

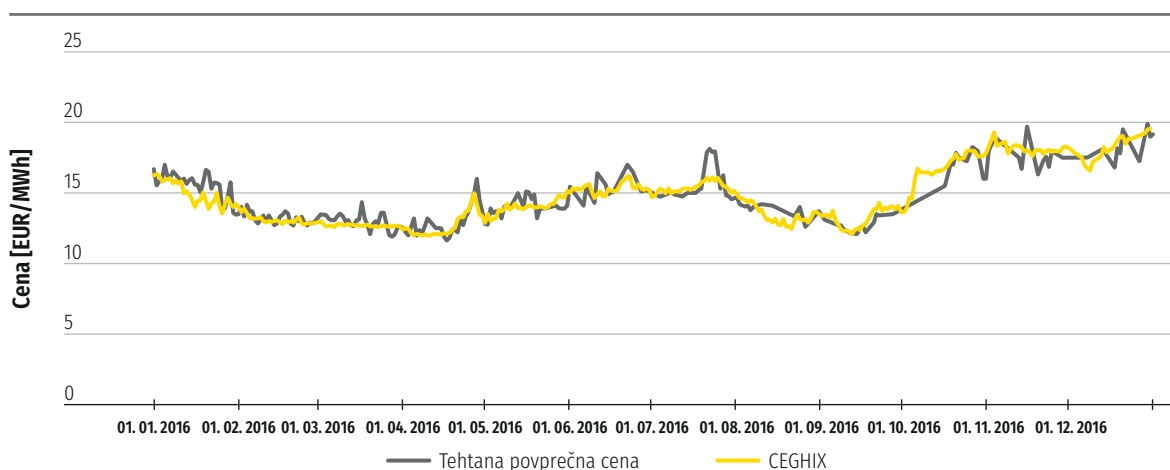

Vir: Plinovodi

Za vsak posel, izveden na trgovalni platformi, se zabeleži tudi cena, po kateri je bil zemeljski plin kupljen oziroma prodan. Uravnoveženje teh cen z izmenjanimi količinami nam daje tehtano povprečno ceno, doseženo na trgovalni platformi. Ker je tudi ta indeks določen na dnevni ravni, je primerljiv z borznim indeksom CEGHIX. CEGHIX je indeks plinskega vozlišča CEGH na Dunaju. Primerjavo tehtane povprečne cene in CEGHIX prikazuje slika 104. Kot je razvidno, obstaja med indeksoma močna korelacija, kar kaže na to, da sta trga med sabo močno povezana. Zaradi manjše likvidnosti na trgovalni platformi so bili v letu 2016 tudi dnevi, ko se na izravnalnem trgu ni izvedel niti en posel. Za te dni indeksa tehtane povprečne cene ni mogoče določiti. Za izris tehtane povprečne cene, kot jo prikazuje slika, so se vrednosti za te dni zato določile z metodo linearne interpolacije.

Slika 104

TEHTANA POVPREČNA CENA NA TRGOVALNI PLATFORMI (IZRAVNALNEM TRGU) IN VREDNOSTI CEGHIX

Vira: Plinovodi, CEGH

Poleg trgovanja na prostem trgu in trgovalne platforme virtualna točka vključuje še sklop oglasne deske. Ta članom virtualne točke omogoča pregledne objave ponudb in povpraševanj po količinah zemeljskega plina v slovenskem prenosnem sistemu zemeljskega plina. Objavljeni oglasi ne vsebujejo cen.

4.3.2 Maloprodajni trg

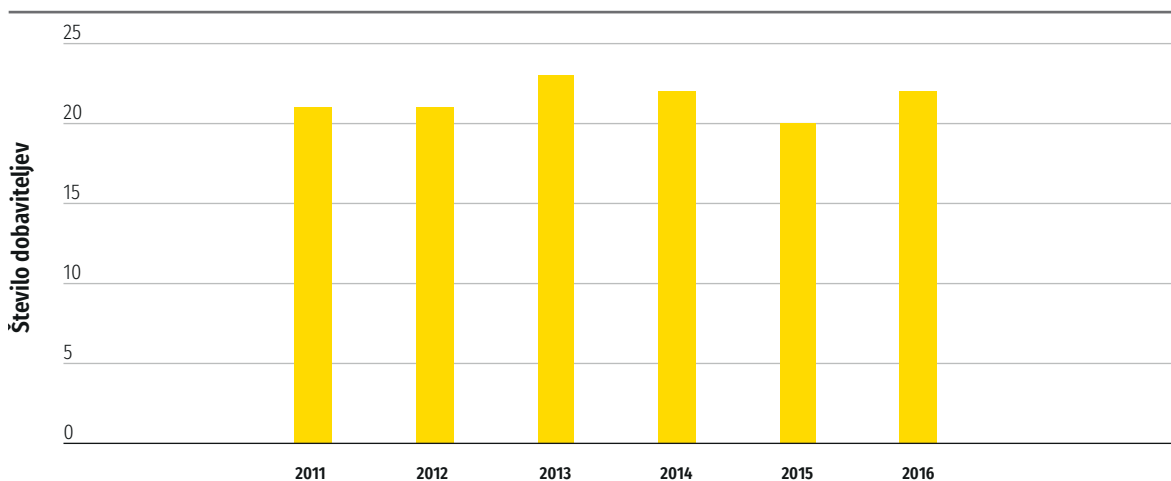
Na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom nastopajo dobavitelji, ki odjemalcem omogočajo nakup plina. Odjemalci lahko izbirajo med ponodbami vseh dobaviteljev, ki ponujajo zemeljski plin v njihovi lokalni skupnosti. Na trgu nastopajo tudi dobavitelji zemeljskega plina, ki odjemalcem dobavljajo plin le v določenih lokalnih skupnostih. Odjemalci plačajo dobavljeni zemeljski plin na podlagi dejansko porabljene količine, merjene z ustreznimi števci. Slovenija celotno količino zemeljskega plina uvozi iz sosednjih držav, saj nimamo lastne proizvodnje zemeljskega plina ali skladišč. To pomeni, da smo popolnoma odvisni od razmer na evropskih energetskih trgih.

22
dobaviteljev na
maloprodajnem trgu je
zemeljski plin dobavljalo
133.439 odjemalcem
v skupni količini
810.629.965 Sm³

Na maloprodajnem trgu v Sloveniji je bilo v letu 2016 dejavnih 22 dobaviteljev zemeljskega plina, ki so na podlagi sklenjenih dobavnih pogodb dobavljali zemeljski plin 133.439 odjemalcem. Po podatkih dobaviteljev je bilo v letu 2016 vsem odjemalcem v Sloveniji dobavljenih 810.629.965 kubičnih metrov zemeljskega plina. Na maloprodajni trg z zemeljskim plinom sta vstopila dva nova dobavitelja, in sicer Proenergy, d.o.o., in M-energetika, ki zemeljski plin ponujata poslovnim odjemalcem.

Slika 105

ŠTEVILO DOBAVITELJEV ZEMELJSKEGA PLINA V SLOVENIJI V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

4.3.2.1 Cene zemeljskega plina na maloprodajnem trgu

Na maloprodajnem trgu že peto leto zapored beležimo zniževanje cen tega energenta, vzroki za padec cen pa so spremenjene razmere na veleprodajnih trgih, povečane marketinške aktivnosti in konkurenčni ponudba dobaviteljev zemeljskega plina na maloprodajnem trgu. Agencija aktivno spremlja cene na maloprodajnem trgu na podlagi podatkov o cenah in ponodbah na trgu gospodinjstev in malih poslovnih odjemalcev, ki jih na mesečni ravni pridobiva od dobaviteljev. Na spletni strani agencije so v okviru skupne kontaktne točke uporabnikom na voljo primerjalne storitve stroškov oskrbe z zemeljskim plinom.

Dobavitelji gospodinjstev in poslovnim odjemalcem ponujajo zemeljski plin v obliki različnih produktov. Posamezni dobavitelji zemeljskega plina zaradi svojega po-

*Že peto leto zapored
zniževanje cen
zemeljskega plina na
maloprodajnem trgu*

slovnega modela in velikosti ne ponujajo svojih produktov odjemalcem v vseh lokalnih skupnosti. Poleg ponudbe na podlagi rednih cenikov dobavitelji ponujajo tudi druge ponudbe, ki jih lahko nadalje razdelimo med akcijske ponudbe (te naj bi izhajale iz rednih cenikov), paketne ponudbe (ob dobavi zemeljskega plina vsebujejo še druge storitve) ter ostale ponudbe, ki jih zaradi specifičnosti ni mogoče umestiti v nobeno izmed prej naštetih kategorij. Redne ponudbe so produkti, ki so dostopni vsem odjemalcem v lokalni skupnosti, kjer izbran dobavitelj ponuja zemeljski plin brez posebnih pogojev glede časovne vezave ali pogodbenih kazni. Odjemalcem omogočajo, da kadar koli zamenjajo dobavitelja. V okviru primerjalnih storitev skupne kontaktne točke je uporabnikom primerjava stroškov omejena le na redne ponudbe. Ostale ponudbe (paketne, akcijske ter druge ponudbe) so lahko omejene na specifičen krog odjemalcev (nakup električne energije pri istem dobavitelju, plačilo računa prek trajnika in tako dalje). Takšne ponudbe lahko vsebujejo tudi pogodbeno kazni, če odjemalec odstopi od pogodbe, kar lahko ovira možnost menjave dobavitelja. Pri nekaterih dobaviteljih so zaradi agresivnega marketinškega pristopa akcijske in paketne ponudbe zelo pogoste.

Na dobavne pogoje in tudi ceno v okviru dobave vpliva več dejavnikov – čas vezave, vrsta ponudbe (na primer paketna), način posredovanja računov, način plačila (na primer trajnik). Cena je torej le ena od lastnosti posameznega produkta, ki jih agencija spremlja v okviru nadzora trga.

Maloprodajni indeks cen

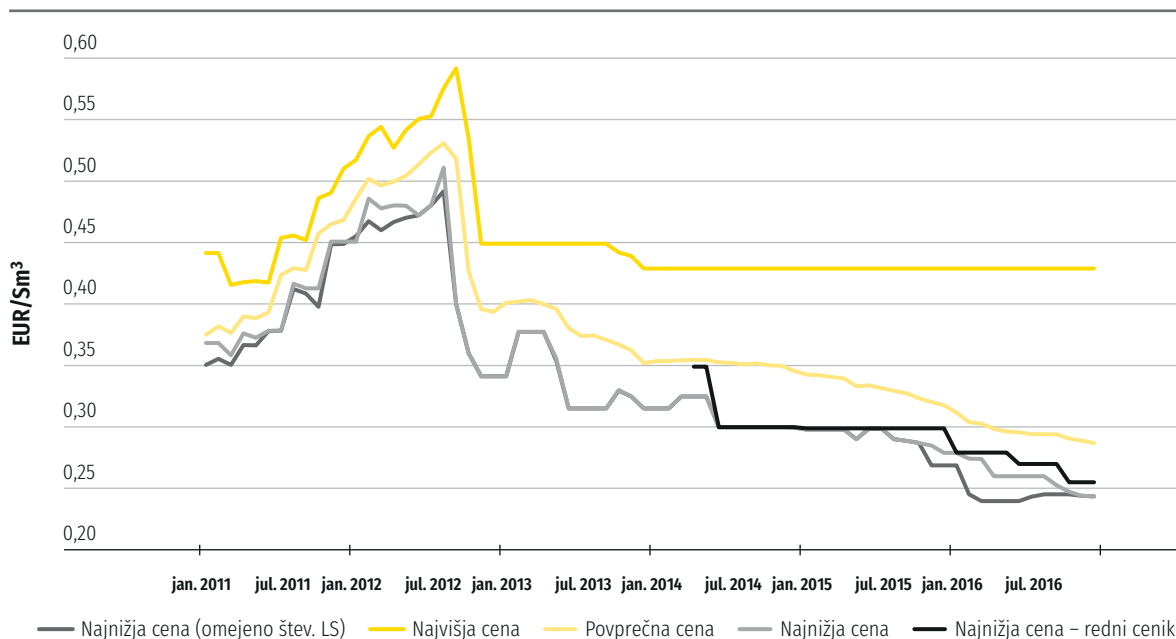
Agencija na podlagi spremljanja maloprodajnega trga za gospodinjstva odjemalce določa maloprodajne indekse cen (MPI). MPI temelji na najcenejši, vsem odjemalcem dostopni ponudbi na trgu, ki odjemalcu omogoča zamenjavo dobavitelja v vsakem času brez pogodbenih kazni.

Slika 106 prikazuje trend značilnih cen plina za značilnega gospodinjstvenega odjemalca:

- najnižja cena (omejeno število lokalnih skupnosti – LS),
- najnižja cena za vse lokalne skupnosti,
- najnižja cena po rednem ceniku,
- povprečna cena vseh dobaviteljev in
- najvišja cena na maloprodajnem trgu.

Slika 106

MALOPRODAJNI INDEKS CEN IN NEKATERE ZNAČILNE CENE ZEMELJSKEGA PLINA BREZ OMREŽNINE, DAJATEV IN DDV

Vir: agencija

Močno zniževanje cen se je začelo septembra 2012 z vstopom novega dobavitelja na maloprodajni trg z zemeljskim plinom in se nadaljevalo skoraj vso opazovano obdobje. Najvišja cena na trgu pa je od začetka leta 2014 enaka in jo narekuje dobavitelj s ponudbo, ki je bila še vedno veljavna in h kateri še vedno ni bilo mogoče pristopiti. Povprečna cena se je v letu 2016 znižala, kar je bilo posledica zniževanja posamičnih cen. Večkrat se je v letu 2016 znižala tudi najnižja redna cena. Najnižja ponujena cena na trgu, dostopna v vseh lokalnih skupnostih, se je prav tako zniževala in je bila celo leto 2016 nižja od najnižje redne cene. To bi lahko nakazovalo, da dobavitelji določajo svoje paketne in akcijske ponudbe na podlagi izhodišča, ki ga predstavlja redna cena. Razlika med najnižjo ceno (omejen dostop) in najnižjo ceno, ki je dostopna v vseh lokalnih skupnostih, je bila v prvi polovici leta 2016 znatna, nato pa sta se ceni skoraj izenačili. Najnižjo ceno je določal isti dobavitelj, ki pa ne ponuja zemeljskega plina v vseh lokalnih skupnosti, zato k njemu odjemalci iz preostalih lokalnih skupnosti niso mogli pristopiti.

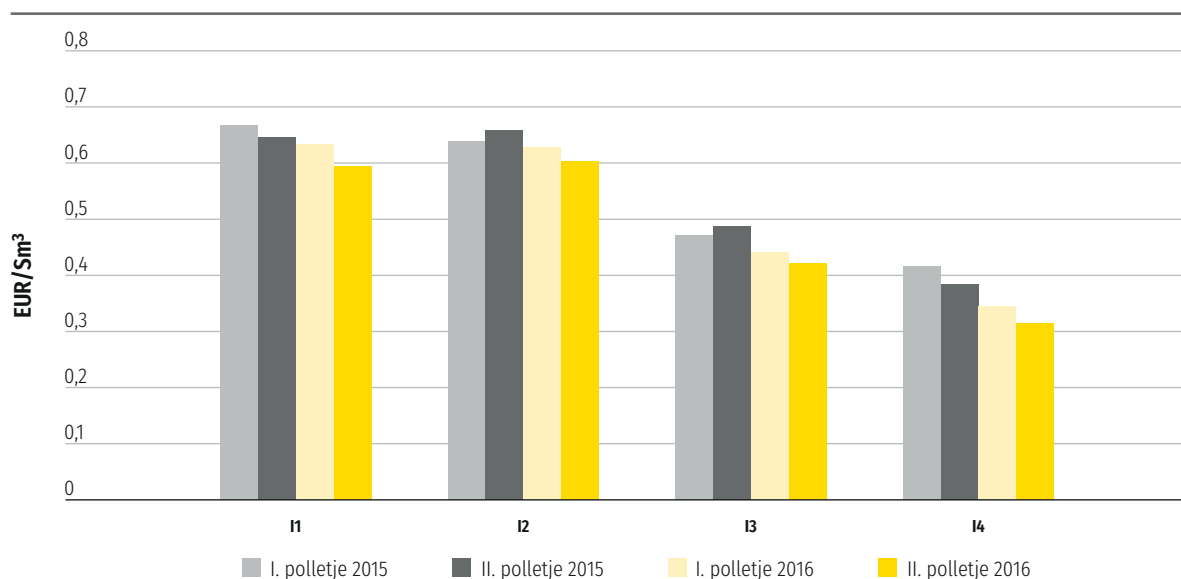
Primerjalna analiza cen za značilne vrste odjema na državni in ravni EU

Končne cene zemeljskega plina so se za vse skupine odjema v primerjavi z letom 2015 znižale. Cene zemeljskega plina so bile v drugem polletju 2016 nižje v primerjavi s prvim (na primer za skupino največjih industrijskih odjemalcev I4 za več kot 9 %). Ohranila se je primerljiva raven cen za skupine najmanjših industrijskih odjemalcev I1 in I2. Nižje končne cene ugodno vplivajo na gospodarstvo, saj se gospodarskim družbam znižujejo stroški in posledično povečuje konkurenčnost. Opisano gibanje cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce prikazuje slika 107.

Končne cene zemeljskega plina za vse skupine odjema nižje v primerjavi z letom 2015

Slika 107

KONČNE CENE ZEMELJSKEGA PLINA ZA INDUSTRIJSKE ODJEMALCE V SLOVENIJI Z VSEMI DAVKI IN DAJATVAMI V LETIH 2015 IN 2016

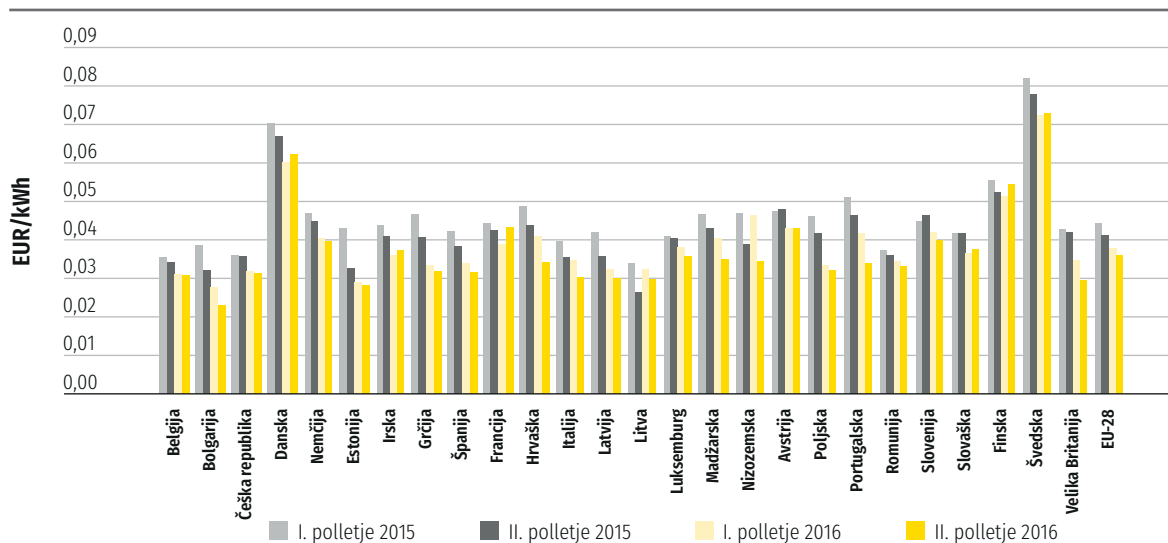

Vir: SURS

Slika 108 kaže polletno gibanje cen zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami v letih 2015 in 2016 v Sloveniji in državah EU za velike industrijske odjemalce zemeljskega plina I3 z letno porabo od 264.349 do 2.643.489 Sm³. V večini držav EU so se v tej odjemni skupini cene v primerjavi z letom 2015 znižale. V posameznih državah so se cene v drugem polletju 2016 nekoliko zvišale, vendar so bile nižje kot v letu 2015. Padanje cen v večini držav EU se kaže v negativnem trendu gibanja povprečne cene za EU-28. Cena zemeljskega plina v Sloveniji je tudi v letu 2016 ostajala nad povprečjem cen EU-28.

Slika 108

KONČNA CENA ZEMELJSKEGA PLINA Z VSEMI DAVKI IN DAJATVAMI ZA ZNAČILNEGA INDUSTRIJSKEGA ODJEMALCA I3 ZA SLOVENIJO IN POSAMEZNE DRŽAVE EU

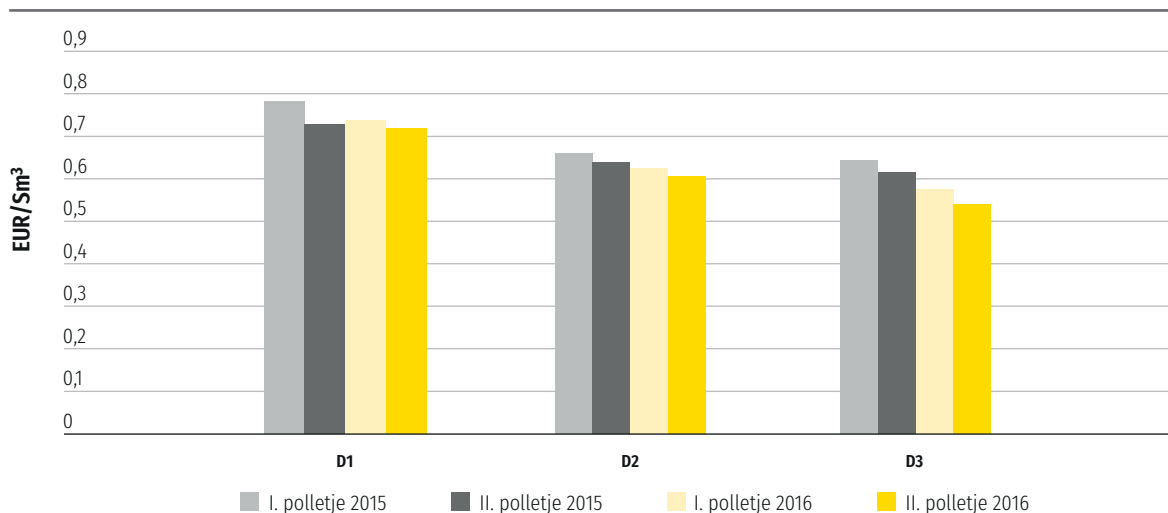

Vir: Eurostat

Slika 109 prikazuje gibanje cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za gospodinjstve v letih 2015 in 2016. Cene zemeljskega plina so se od začetka leta 2015 zniževale v vseh porabniških skupinah. Cena v največji skupini D3 se je približevala vrednosti 0,5 EUR/Sm³.

Slika 109

KONČNA CENA ZEMELJSKEGA PLINA ZA GOSPODINJSKE ODJEMALCE V SLOVENIJI Z VSEMI DAVKI IN DAJATVAMI MED LETOMA 2015 IN 2016

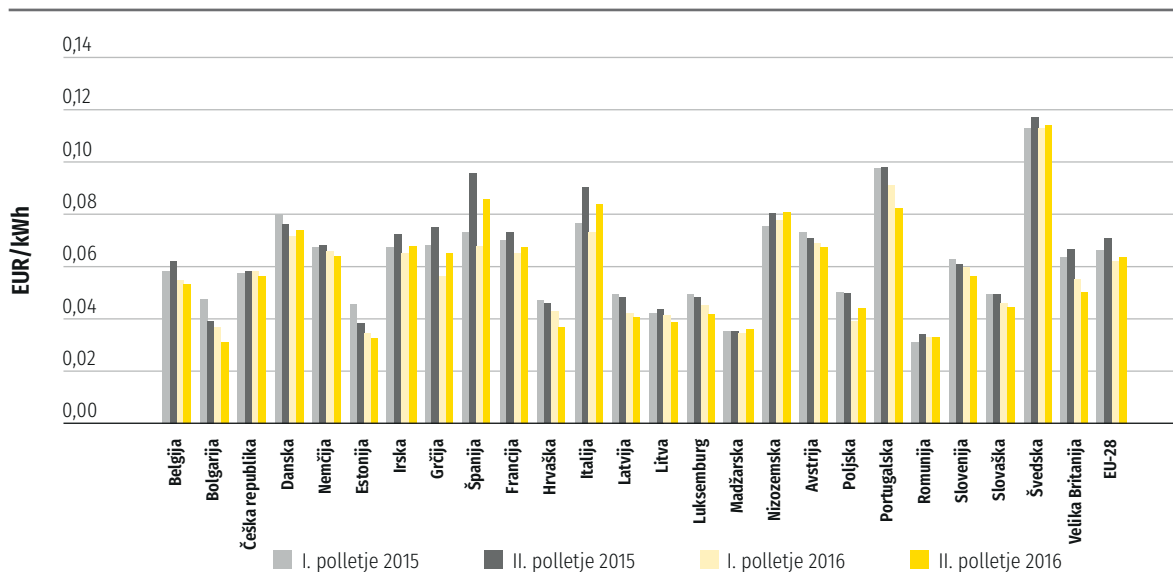
Vir: SURS

Slika 110 prikazuje končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinjstve zemeljskega plina D2 z letno porabo od 529 do 5287 Sm³ v Sloveniji in državah EU. V večini držav so se cene zemeljskega plina v primerjavi z letom 2015 znižale, kar se odraža tudi v povprečni ceni na ravni EU-28. Te cene so v Sloveniji nižje od povprečja EU-28.

11,5 %
nižje končne cene zemeljskega plina za značilnega gospodinjstvega odjemalca od povprečja EU-28

Slika 110

KONČNE CENE ZEMELJSKEGA PLINA ZA ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA D2 Z VSEMI DAVKI IN DAJATVAMI ZA SLOVENIJO IN POSAMEZNE DRŽAVE EU V LETIH 2015 IN 2016

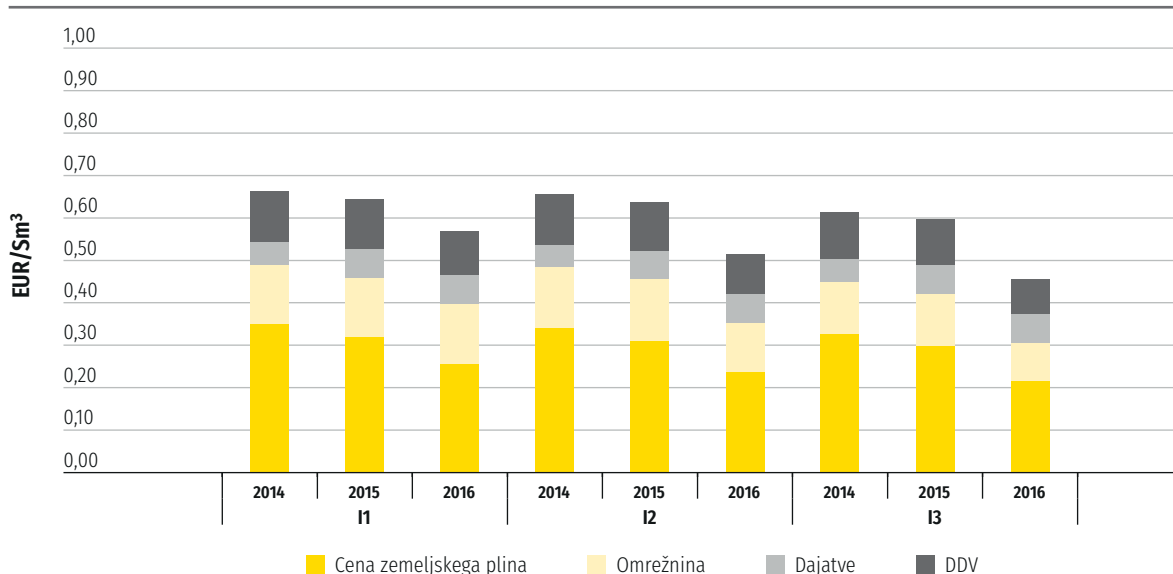
Vir: Eurostat

Struktura končne cene oskrbe z zemeljskim plinom

Na slikah 111 in 112 je prikazana struktura končne cene za značilne gospodinske in poslovne odjemalce, priključene na distribucijske sisteme v obdobju 2014–2016. Struktura končne cene se je v zadnjih letih precej spremenila predvsem zaradi zmanjšanja deleža cene energenta v končni ceni.

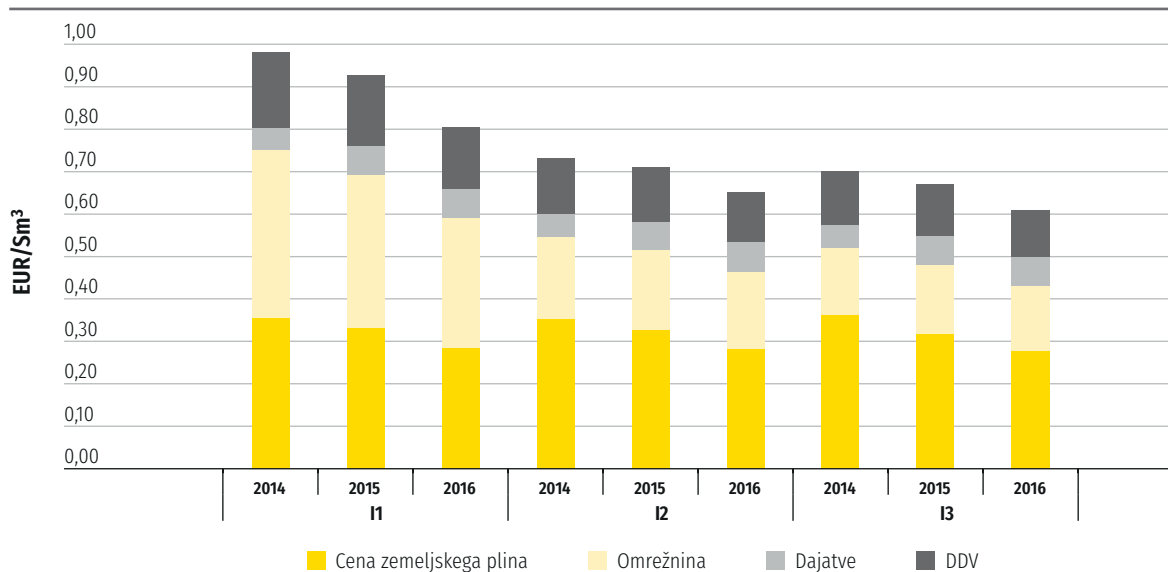
Slika 111

STRUKTURA KONČNE CENE ZEMELJSKEGA PLINA ZA POSLOVNE ODJEMALCE V OBDOBJU 2014–2016

Vir: podatki dobaviteljev

Slika 112

STRUKTURA KONČNE CENE ZEMELJSKEGA PLINA ZA GOSPODINJSKE ODJEMALCE V OBDOBJU 2014–2016

Vir: podatki dobaviteljev

Razčlenjene končne cene oskrbe z zemeljskim plinom na distribucijskih sistemih kažejo na ugoden trend zniževanja stroškov oskrbe predvsem zaradi nižje cene plina kot energenta, ki je kljub sočasnemu rahlemu zvišanju omrežnine in dajatev na določenih segmentih porabe prevladujoča in tako znižuje končno ceno.

Ocena potencialnih koristi pri menjavi dobavitelja oziroma produkta storitve dobave zemeljskega plina

Z zamenjavo dobavitelja zemeljskega plina oziroma produkta storitve dobave pri obstoječem dobavitelju lahko odjemalec zemeljskega plina zniža svoje letne stroške oskrbe. Kvantitativna ocena koristi temelji na določitvi maksimalnega potencialnega prihranka na letni ravni ob zamenjavi dobavitelja na podlagi razlike med najvišjimi in najnižjimi letnimi stroški dobave energije.

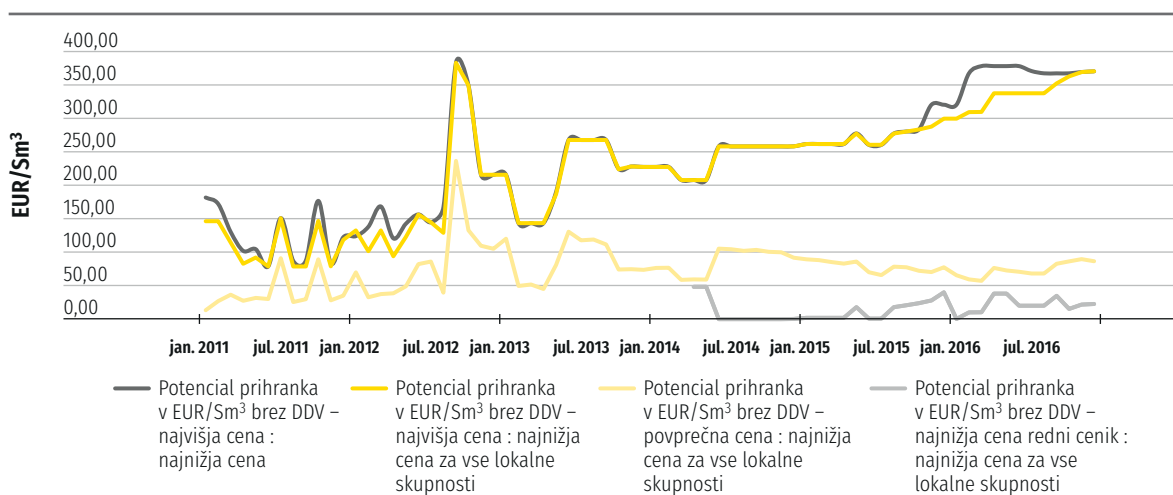
Slika 113 prikazuje gibanje potencialnih prihrankov za odjemalca z letnim odjemom 2000 Sm³. Zbrani podatki kažejo, da je razlika med najnižjo in najvišjo ceno naraščala, kar pomeni, da so se potencialni prihranki povečevali. V primeru menjave produkta dobave z najvišjo ceno s produktom dobave z najnižjo ceno je bilo možno v letu 2016 prihraniti med 300 in 370 evri. Pri zamenjavi ponudbe na podlagi povprečne cene je potencialni prihranek znašal med 65 in 90 evrov, potencialni prihranek pri menjavi ponudbe na podlagi najnižje redne cene pa bi bil neznaten in se je gibal med nič in 40 evri.

300

evrov ali več možnih prihrankov pri menjavi produkta dobave z najvišjo ceno s produktom dobave z najnižjo ceno

Slika 113

POTENCIALNI PRIHRANKI STROŠKOV OSKRBE V PRIMERU ZAMENJAVE PRODUKTA DOBAVE PRI ZNAČILNEM GOSPODINJSKEM ODJEMALCU

Vir: agencija

4.3.2.2 Preglednost trga

Finančna preglednost dobaviteljev

Dobavitelji morajo javno objavljati letna poročila in podatke za potrebe državne statistike posredovati AJPES. Agencija v okviru monitoringa trga analizira letna poročila in pripravlja ustrezna interna poročila o poslovanju, ki jih uporablja v korelacijskih analizah za potrebe spremljanja trga. Krovna zakonodaja zagotavlja dovolj visoko stopnjo finančne preglednosti dobaviteljev na maloprodajnem trgu.

Preglednost računov

Preglednost računov je sistemsko regulirana. Na računu za dobavljeni zemeljski plin so tako ločeno prikazani zemeljski plin, omrežnina (znesek za distribucijo in znesek za meritve) ter drugi prispevki, trošarina in DDV.

Obveznost oblikovanja redne ponudbe in javne objave ponudb

Dobavitelji morajo gospodinjskim odjemalcem in malim poslovnim odjemalcem najmanj z objavo na svoji spletni strani zagotoviti pregledne informacije o svojih ponudbah za dobavo zemeljskega plina in z njimi povezanimi veljavnimi ceniki ter tudi splošne pogodbene pogoje za storitev dobave, ki jo nudijo odjemalcem. Oblikovati in objaviti morajo tudi ponudbo na podlagi rednih cenikov, če jih imajo. Redni cenik je cenik za določen tip odjemalca (gospodinjski ali mali poslovni odjemalec), ki velja za vse odjemalce, ki sklenejo pogodbo o dobavi z dobaviteljem, z izjemo akcijskih oziroma paketnih cenikov, ter je vanj vključenih najmanj 50 % in hkrati najmanj 250 odjemalcev pri posameznem dobavitelju.

Dejavnosti agencije za zagotavljanje preglednosti

Agencija redno izvaja monitoring delovanja maloprodajnega trga z zemeljskim plinom, pri čemer med drugim spremlja tudi število in lastnosti objavljenih ponudb s poudarkom na hitrem ukrepanju v primeru ugotovljenih spornih praks. Podatke o aktualnih ponudbah in morebitnih spremembah značilnosti teh ponudb zavezanci mesečno posredujejo agenciji.

Za zagotavljanje preglednosti na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom so na spletni strani agencije uporabnikom na voljo primerjalne e-storitve, med katerimi je ključna aplikacija Primerjalnik stroškov oskrbe z zemeljskim plinom na spletni strani agencije (v nadaljevanju primerjalnik stroškov), ki omogo-

ča izračun in primerjavo zneskov za oskrbo z zemeljskim plinom za posamezen profil odjema na podlagi ponudb, ki jih v spletno aplikacijo vnašajo dobavitelji.

Agencija zagotavlja tudi e-storitev Preveri račun, s katero lahko uporabniki preverijo pravilnost izstavljenega računa za dobavljeni plin glede na izbrano ponudbo in profil odjema. Izračun na mesečni ravni je prikazan ločeno po zakonsko predpisanih komponentah.

Primerjava stroškov v javno dostopnem delu primerjalnih storitev je od uveljavitve EZ-1 omejena izključno na ponudbe storitev dobave na podlagi rednih cenikov. To pomeni, da uporabniki nimajo več enotnega dostopa do vseh cenikov in ponudb ter morajo tovrstne informacije iskati pri posameznem viru oziroma pri dobaviteljih. Imajo pa uporabniki v okviru primerjalnika stroškov možnost, da prek seznama dobaviteljev in njihovih spletnih povezav hitro dostopajo do vseh cenikov posameznega dobavitelja.

4.3.2.3 Učinkovitost trga

Monitoring učinkovitosti in konkurenčnosti maloprodajnega trga z zemeljskim plinom se izvaja na podlagi kontinuiranega zbiranja podatkov, ki jih zavezanci za poročanje pošiljajo agenciji. V nadaljevanju so prikazani nekateri kazalniki, s katerimi merimo učinkovitost in konkurenčnost maloprodajnega trga z zemeljskim plinom v Sloveniji.

Tabela 28 prikazuje tržne deleže dobaviteljev na celotnem maloprodajnem trgu v Sloveniji. Konkurenčnost maloprodajnega trga z zemeljskim plinom se je tudi v letu 2016 izboljšala. HHI se je na tem sicer visoko koncentriranem trgu v primerjavi z letom 2015 znižal skoraj za 200 točk, na vrednost 2691. To je predvsem posledica spremenjenih razmerij družb z največjim tržnim deležem. Visoka koncentracija na trgu sama po sebi še ne pomeni zlorabe tržne moči, zahteva pa podrobno spremljanje pristojnih organov.

Konkurenčnost maloprodajnega trga z zemeljskim plinom se je tudi v letu 2016 izboljšala predvsem zaradi znižanja koncentracije na poslovnem segmentu trga

Tabela 28

TRŽNI DELEŽI IN HHI NA MALOPRODAJNEM TRGU Z ZEMELJSKIM PLINOM

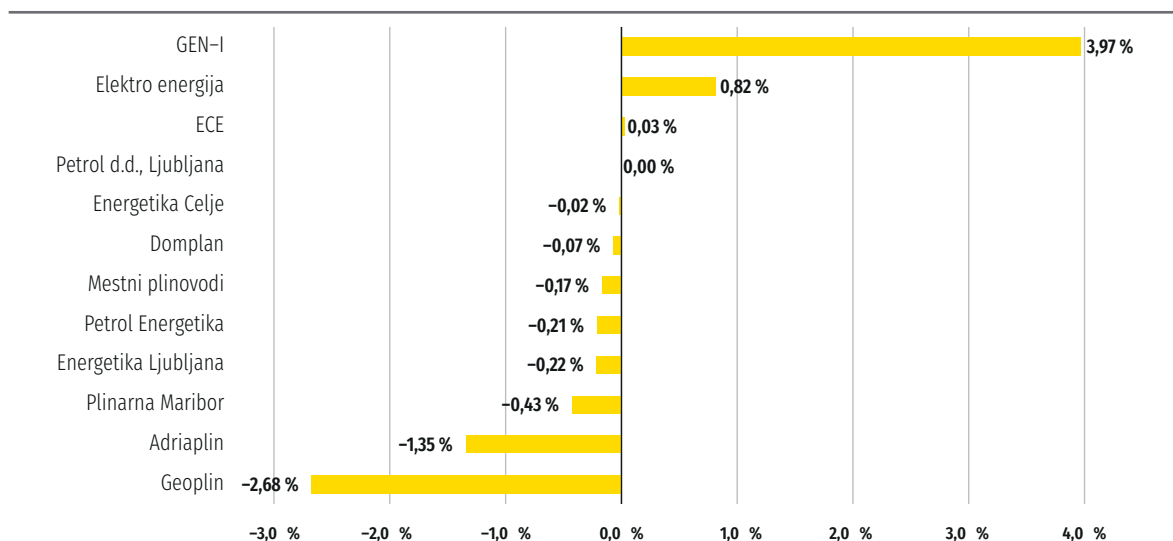
Podjetje	Delež
Geoplin	47,8 %
GEN-I	14,7 %
Adriaplin	8,7 %
Energetika Ljubljana	6,1 %
Plinarna Maribor	6,0 %
Petrol	4,2 %
Petrol Energetika	3,5 %
Domplan	1,8 %
Energetika Celje	1,5 %
Elektro energija	1,3 %
Mestni plinovodi	1,1 %
ECE	1,0 %
Drugi	2,2 %
Skupaj	100 %
HHI maloprodajnega trga	2.695

Vir: agencija

Relativno se je najbolj okrepil tržni delež družbe Elektro energija, ki je bila v procesu lastniškega povezovanja z družbo GEN-I. Sicer že drugo leto zapovrstjo beležimo znatno absolutno povečanje tržnega deleža podjetja GEN-I (za skoraj 4 odstotne točke). Že peto leto zapored je imelo največji in znaten padec tržnega deleža podjetje Geoplin, za več kot eno odstotno točko pa se je tržni delež zmanjšal podjetju Adriaplin. Spremembe tržnih deležev v primerjavi z letom 2015 prikazuje slika 114.

Slika 114

SPREMEMBA TRŽNIH DELEŽEV V LETU 2016 GLEDE NA LETO 2015

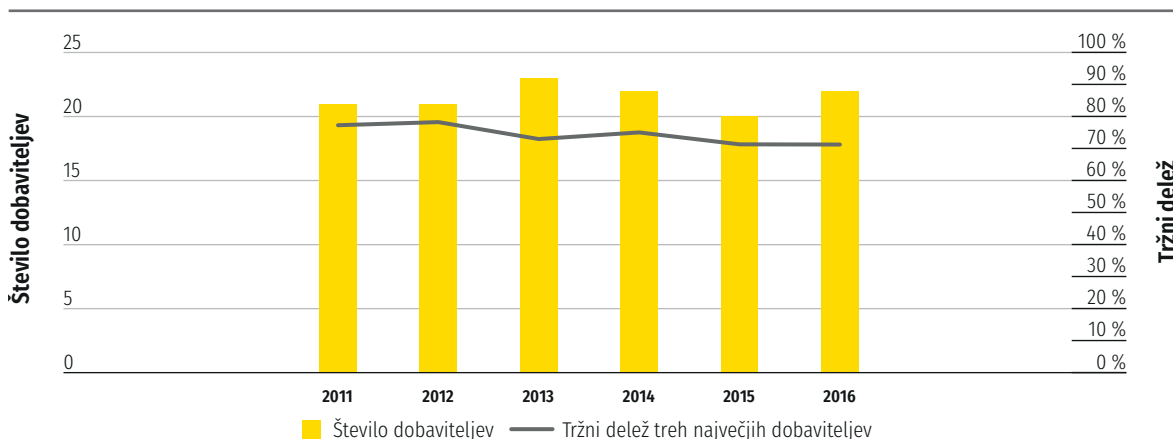

Vir: agencija

Slika 115 prikazuje gibanje števila dobaviteljev med letoma 2012 in 2016 ter skupni tržni delež treh največjih dobaviteljev vsem odjemalcem na maloprodajnem trgu v Sloveniji. V tem obdobju smo imeli v Sloveniji na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom vsaj 20 ali več dobaviteljev zemeljskega plina. Gibanje tržnih deležev treh največjih dobaviteljev izkazuje visoko koncentracijo na trgu. V letu 2011 so imeli največji trije dobavitelji 77,3-odstotni tržni delež. V letu 2016 je znašal tržni delež treh največjih dobaviteljev 71,2 %.

Slika 115

TRŽNI DELEŽI TREH NAJVEČJIH DOBAVITELJEV NA MALOPRODAJNEM TRGU Z ZEMELJSKIM PLINOM IN ŠTEVILO VSEH DOBAVITELJEV V OBDOBJU 2012-2016

Vir: agencija

Tržne deleže dobaviteljev zemeljskega plina na maloprodajnem trgu gospodinjskih odjemalcev v letu 2016 prikazuje tabela 29. Največji tržni delež je imela Energetika Ljubljana, sledita ji GEN-I in Plinarna Maribor. Podjetje Geoplin na maloprodajnem trgu za gospodinjske odjemalce ni bilo prisotno.

Tabela 29

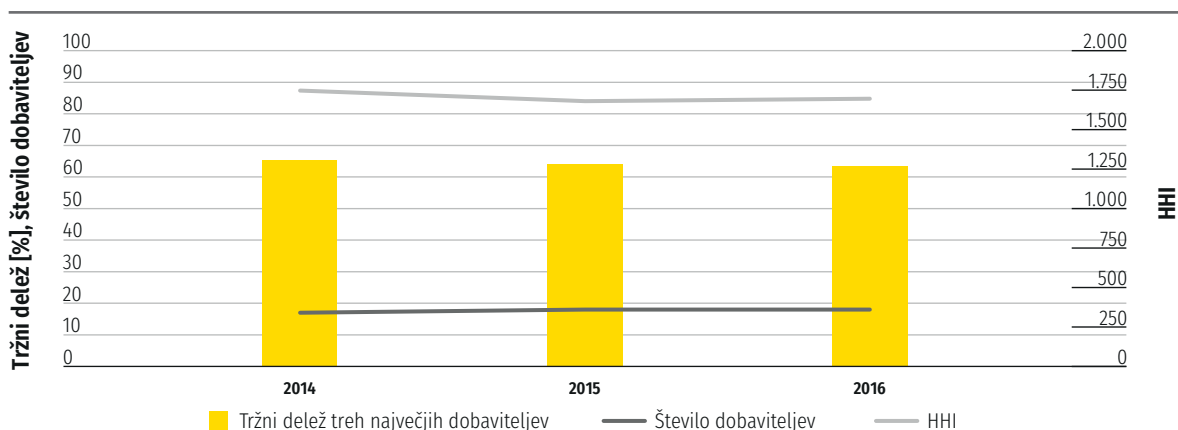
TRŽNI DELEŽI DOBAVITELJEV NA MALOPRODAJNEM TRGU Z ZEMELJSKIM PLINOM VSEM GOSPODINJSKIM ODJEMALCEM V LETU 2016

Gospodinjski odjemalci	
Podjetje	Tržni delež 2016
Energetika Ljubljana	29,8 %
GEN-I	21,2 %
Plinarna Maribor	12,4 %
Petrol	8,4 %
Adriaplin	8,2 %
Energetika Celje	4,7 %
Domplan	3,1 %
Mestni plinovodi	2,5 %
Istrabenz plini	2,0 %
Petrol Energetika	2,0 %
ECE	1,1 %
Drugi	4,5 %
Skupaj	100 %
HHI	1.695

Vir: agencija

Slika 116 prikazuje gibanje HHI, tržnih deležev treh največjih dobaviteljev (CR3) ter gibanje števila dobaviteljev na trgu gospodinjskih odjemalcev v obdobju 2014–2016. Stopnja koncentracije se v zadnjih treh letih ni pomembno spremenila, prav tako tudi ne tržni deleži treh največjih dobaviteljev. Struktura tega trga se v zadnjih letih ni veliko spremenila, raven koncentracije trga ostaja malo pod mejo visoke koncentracije, število dobaviteljev je bilo ustaljeno.

Slika 116

GIBANJE HHI, TRŽNIH DELEŽEV TREH NAJVEČJIH DOBAVITELJEV IN ŠTEVILA DOBAVITELJEV NA TRGU GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV

Vir: agencija

Tržne deleže dobaviteljev zemeljskega plina na tržnem segmentu maloprodajnega trga poslovnih odjemalcev v letu 2016 prikazuje tabela 30. Največji tržni delež je imela družba Geoplin, sledita družbi GEN-I in Adriaplin.

Poslovni odjemalci

Tabela 30

TRŽNI DELEŽI DOBAVITELJEV NA MALOPRODAJNEM TRGU Z ZEMELJSKIM PLINOM VSEM POSLOVNIM ODJEMALCEM V LETU 2016

Poslovni odjemalci	
Podjetje	Tržni delež 2016
Geoplin	55,0 %
GEN-I	13,7 %
Adriaplin	8,8 %
Plinarna Maribor	5,0 %
Petrol Energetika	3,7 %
Petrol	3,6 %
Energetika Ljubljana	2,5 %
Domplan	1,6 %
Elektro energija	1,4 %
ECE	1,0 %
Energetika Celje	1,0 %
Drugi	2,6 %
Skupaj	100 %
HHI	3.366

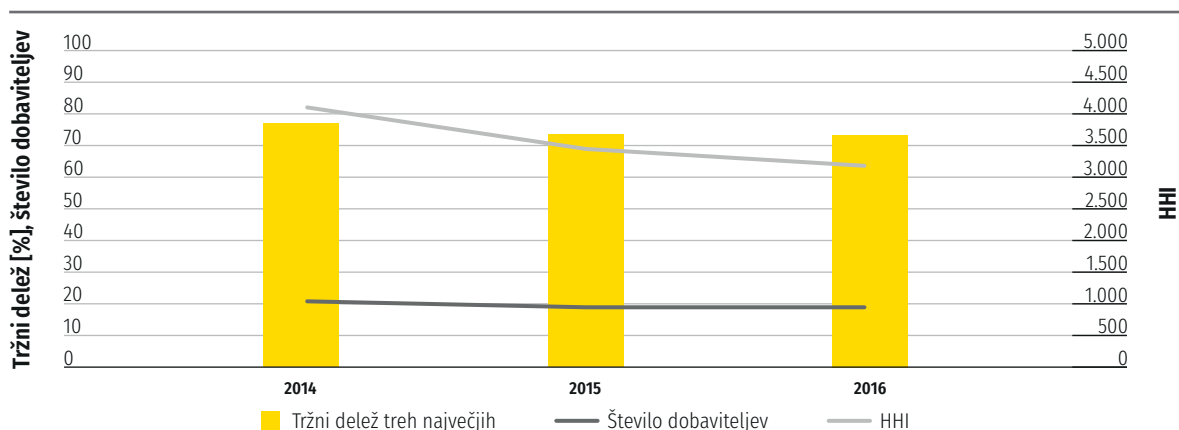
Vir: agencija

Slika 117 prikazuje gibanje HHI, tržnih deležev treh največjih dobaviteljev (CR3) ter gibanje števila dobaviteljev na trgu poslovnih odjemalcev v obdobju 2014–2016 na visoko koncentriranem segmentu maloprodajnega trga poslovnih odjemalcev. V zadnjih letih ni bilo pomembnih sprememb v številu dobaviteljev

na trgu in tržnem deležu največjih treh dobaviteljev, se pa je učinkovitost trga v zadnjih treh letih precej izboljšala. To je posledica zmanjševanja tržnega deleža največjega dobavitelja na tem segmentu, in sicer Geoplina, ter hkrati krepitev GEN-I, kar neposredno vpliva na HHI.

Slika 117

GIBANJE HHI, TRŽNIH DELEŽEV TREH NAJVEČJIH DOBAVITELJEV IN ŠTEVILA DOBAVITELJEV NA TRGU POSLOVNIH ODJEMALCEV

Vir: agencija

Menjave dobavitelja

V letu 2016 je dobavitelja zemeljskega plina zamenjalo 6326 odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje. Največ menjav je bilo v januarju in februarju. Menjave dobavitelja so bile precej pogojene z obdobjem kurilne sezone, ko je poraba večja in ima cena energenta bistveno večji vpliv na mesečni strošek oskrbe z zemeljskim plinom. Razlogi za številčnejše menjave so verjetno posledica povečevanja potencialnega prihranka ob menjavi dobavitelja, ki ga beležimo od druge polovice leta 2015.

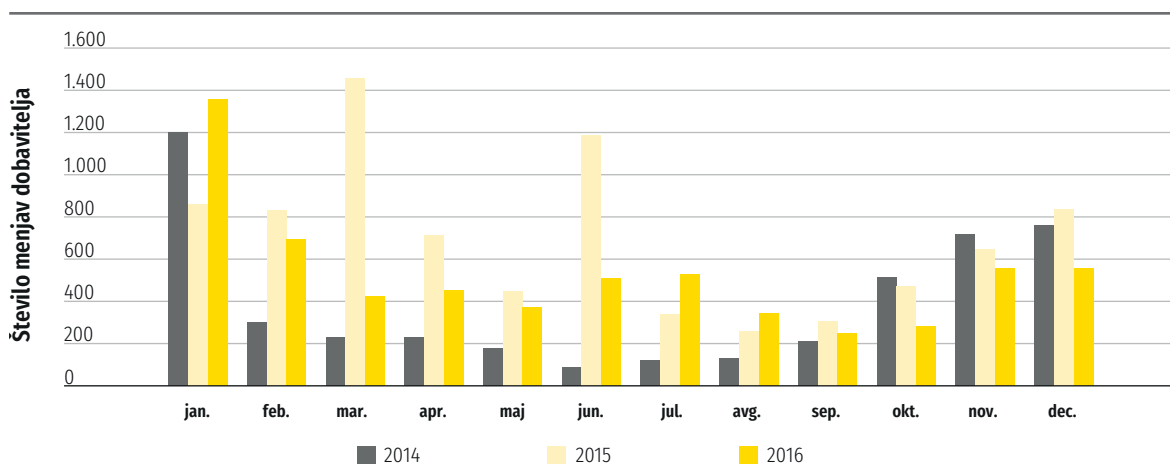
Število menjav dobavitelja v letih 2014, 2015 in 2016 je prikazano na naslednji sliki.

6326

odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje zemeljskega plina, je zamenjalo dobavitelja, kar je 16,2 % manj kot v letu 2015

Slika 118

GIBANJE ŠTEVILA MENJAV DOBAVITELJA PO MESECIH V LETIH 2014, 2015 IN 2016

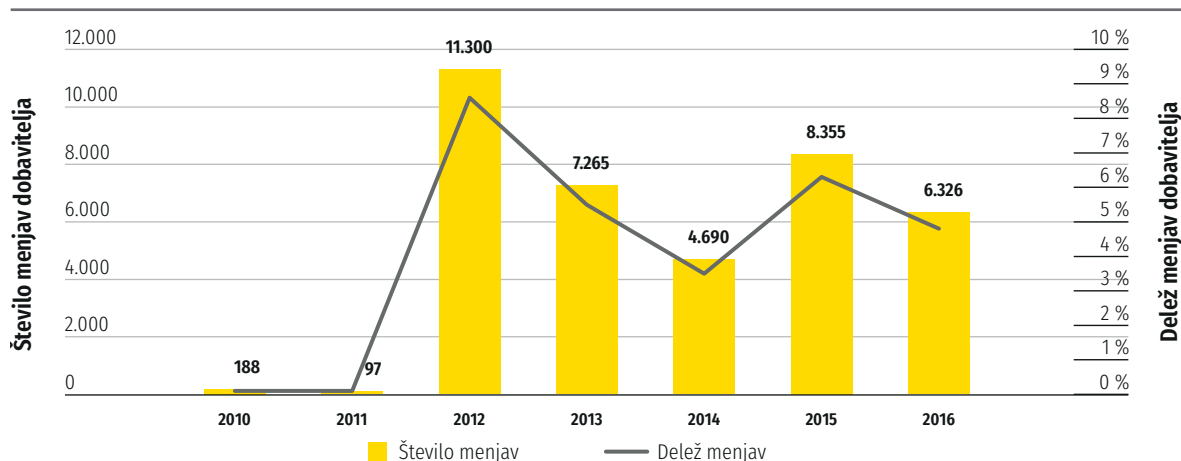
Vir: agencija

V primerjavi z letom 2015, ko je svojega dobavitelja zamenjalo 8355 odjemalcev¹⁴ oziroma 7550¹⁵, se je v letu 2016 število menjav spet zmanjšalo. Rekordno število menjav je bilo v letu 2012, ko je na trg vstopila družba GEN-I.

Stopnja menjav dobavitelja v letu 2016 je bila pod 5 %, leta prej pa za nekaj več kot odstotno točko višja. Intenzivnost menjav v posameznih letih je prikazana na sliki.

Slika 119

ŠTEVILO MENJAV DOBAVITELJA V OBDOBJU 2010–2016

Vir: agencija

4.3.2.4 Priporočila glede maloprodajnih cen, preiskave in ukrepi za spodbujanje konkurence

Maloprodajne cene zemeljskega plina niso regulirane, zato agencija priporočil glede teh cen ne izdaja.

Vse cene na veleprodajnem in maloprodajnem trgu se oblikujejo prosto. Maloprodajna cena zemeljskega plina je sestavljena iz zneska za energent, zneska omrežnine za distribucijo in meritev, prispevkov, dajatev, trošarine in DDV. Cena zemeljskega plina kot energenta je odvisna predvsem od poslovnih odločitev posameznega dobavitelja ter pogojev nabave, ki si jih dobavitelji zagotovijo pri trgovanju. Na višino nakupne cene, ki jo plača dobavitelj, vpliva več dejavnikov. Tako so cene zemeljskega plina odvisne od značilnosti sklenjenih pogodb za nakup plina, gibanja cen nafte in naftnih derivatov, gibanja tečajev tujih valut, vremenskih vplivov, ponudbe na mednarodnih borzah ter konkurence na trgu.

Vloga agencije je med drugim tudi zaščita interesov odjemalcev. Agencija stalno spremlja maloprodajni trg, sodeluje z regulatornimi in nadzornimi organi na nacionalni ravni (Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence) ter z neodvisnimi in neprofitnimi potrošniškimi organizacijami skrbi za ažurnost informacij o dogajanju na trgu ter zagotavlja preglednost trga z dejavnostmi in storitvami, ki jih nudi v okviru skupne kontaktne točke na svoji spletni strani.

Na trgu z zemeljskim plinom veljajo glede preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja enaka pravila kot za druge vrste blaga. Kot izhaja iz javno dostopnih podatkov, Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence v letu 2016 pri podjetjih, ki delujejo na trgu z zemeljskim plinom, ni ugotovila nobenih omejevalnih ravnanj ali morebitnega prevladujočega položaja na trgu. V okviru presoje koncentracij je v letu 2016 odločila, da je koncentracija SIAD (Societa Italiana Acetilene e Derivate) in Istrabenz plini, plini in plinske tehnologije, d.o.o., skladna s pravili konkurence,

¹⁴ Kampanja ZPS je neposredno vplivala na število menjav v mesecu marcu

¹⁵ S 1. junijem 2015 je dobavo zemeljskega plina prenehala izvajati Loška komunala, posledično so vsi odjemalci tega dobavitelja morali izbrati novega

priglašena koncentracija Republike Slovenije za pridobitev poslovnega deleža v družbi Plinovodi, d.o.o., pa ni bila podrejena določbam Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence, zato odločanje o skladnosti s pravili konkurence ni bilo potrebno.

Na podlagi tretjega svežnja direktiv agencija izvaja aktivnosti za poenotenje najpomembnejših procesov izmenjave podatkov na nacionalni in regionalni ravni. Uveljavljena je bila sprememba Akta o identifikaciji entitet v elektronski izmenjavi podatkov med udeleženci na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom. Akt obvezuje tržne udeležence k uporabi standardiziranih identifikatorjev ključnih podatkovnih entitet v elektronski izmenjavi podatkov na trgu, sprememba pa zagotavlja celovitost uporabljenih identifikatorjev v izmenjavi podatkov od konca do konca. Predstavniki sekcije IPET so v letu 2016 na ravni EU pripomogli k uveljavitvi standardnih modelov izmenjave podatkov na področju trga z zemeljskim plinom s sodelovanjem v projektni skupini, vzpostavljeni v okviru eBIX (glej tudi poglavje 3.3.2.4).

4.4 Zanesljivost oskrbe z zemeljskim plinom

Oskrba z zemeljskim plinom v letu 2016 je bilo zanesljiva, ni prišlo do nenapovedanih prekinitev oskrbe niti do prekinitev prenosa zemeljskega plina za uporabnike v sosednjih državah, za katere se plin prenaša po slovenskem prenosnem sistemu. Prvič se je zgodila napovedana prekinitev dobave prek vstopne točke Ceršak zaradi vzdrževalnih del v avstrijskem prenosnem sistemu.

Pripravljenost podjetij plinskega gospodarstva za zagotavljanje zanesljive oskrbe je bila dobra. Dobavitelji na različne načine zagotavljajo oskrbo zaščitenim odjemalcem v skladu z Uredbo (EU) št. 994/2010 in EZ-1. V Sloveniji ni niti skladišč zemeljskega plina niti terminalov za UZP, s katerimi bi lahko obvladovali posledice nenapovedanega izpada oskrbe s plinom iz omrežij. Zaradi izpostavljenosti tveganju za izpad na mejni vstopni točki Ceršak operater prenosnega sistema pripravlja dolgoročne ukrepe za zmanjšanje tveganja z ustreznimi naložbami v prenosni sistem. Te obsegajo dograditve sistema, povečanje zmogljivosti delov obstoječega prenosnega sistema in vzpostavitev povratnih tokov. Kratkoročno pa omogoča oskrbo odjemalcev v Sloveniji iz drugega vira skozi mejno vstopno točko Šempeter. Obstoječa zmogljivost te točke omogoča zadostitev do 57 % koničnega zimskega odjema v Sloveniji, s posebnimi ukrepi je mogoče v izrednih razmerah zagotoviti dodatno prekinljivo prenosno zmogljivost za pokritje do približno 85 % koničnega zimskega odjema.

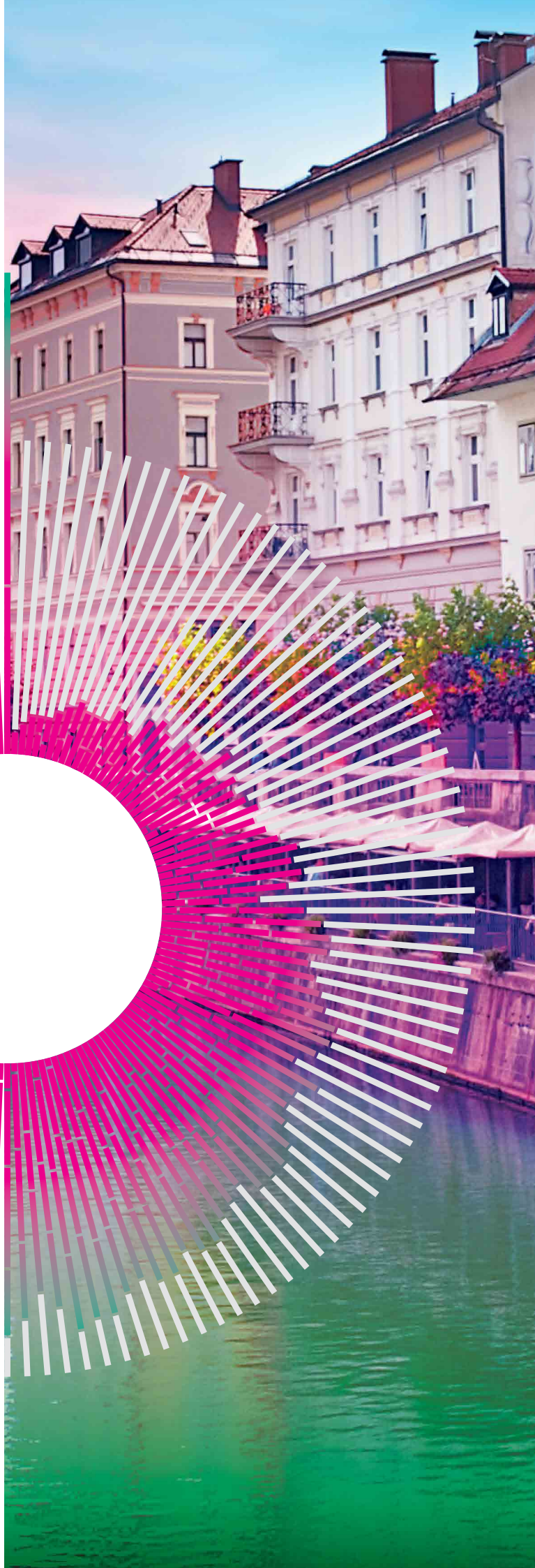
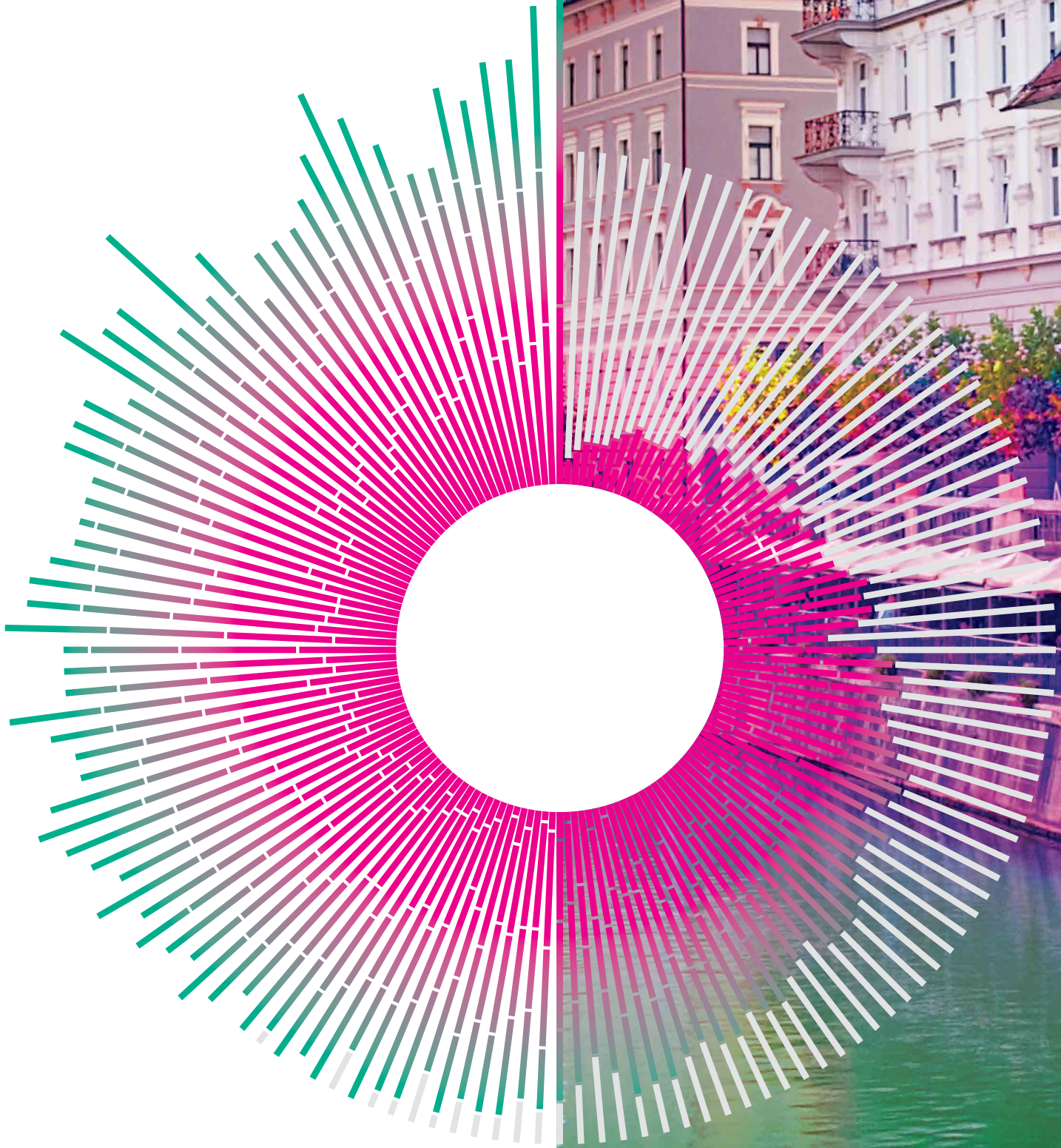
Agencija je pristojni organ za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom. V letu 2016 je objavila posodobljeno oceno tveganj, ki vplivajo na zanesljivost oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji. Na podlagi te ocene je bil uveljavljen nov Akt o preventivnem načrtu ukrepov pri oskrbi z zemeljskim plinom, ki skupaj s še veljavnim Aktom o načrtu ukrepov za izredne razmere omogoča zagotavljanje in preverjanje pripravljenosti državnega trga z zemeljskim plinom na morebitne negativne vplive na oskrbo z zemeljskim plinom. Na podlagi akta je agencija od dobaviteljev zahtevala zadostno razpršenost nabavnih virov zemeljskega plina.

Veljavna metodologija za preverjanje standarda oskrbe določa, da se na podlagi temperaturnih primanjkljajev določita korekcijska faktorja za sedemdnevno obdobje z najnižjimi temperaturami in za vsaj 30-dnevno obdobje z največjo porabo v zadnjih 20 letih. Za določitev dodatnih količin plina za oskrbo zaščitenih odjemalcev pri izredno nizkih temperaturah v sedemdnevnem obdobju je korekcijski faktor za leto 2016 znašal 37,27 %. Za izračun potrebnih dodatnih količin plina za oskrbo zaščitenih odjemalcev v 30-dnevem obdobju z največjo porabo je korekcijski faktor za leto 2016 znašal 14,09 %.

Dva dobavitelja imata zakupljene tudi skladiščne zmogljivosti v Avstriji.

Objavljeno je bilo Poročilo o zagotavljanju zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v obdobju 2016–2017, v katerem so podrobneje opisani načini izpolnjevanje standarda oskrbe in potrebe zaščitenih odjemalcev. Po podatkih za leto 2015 je bilo za potrebe zaščitenih odjemalcev uvoženega in porabljenega nekaj manj kot 137 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar je bilo približno 16,6 % od skupne porabljene količine v Sloveniji.

Visoka stopnja zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom v letu 2016

05

Varstvo odjemalcev

Pravice gospodinjskih odjemalcev električne energije in zemeljskega plina so varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, in z Zakonom o varstvu pravic potrošnikov. Dobavitelji so odjemalcem dolžni omogočiti tudi izvensodno rešitev spora v skladu z zakonom, ki ureja izvensodno reševanje potrošniških sporov.

6045

gospodinjskih odjemalcev električne energije je bilo odklopljenih v letu 2016 zaradi neplačila, kar je 1,6 % več kot leto pred tem. Noben odjemalec ni bil oskrbovan pod pogoji nujne oskrbe.

86

postopkov nadzora je izvajala agencija, od tega je bilo 72 zadev s področja električne energije, 14 pa s področja zemeljskega plina.

5.1 Varstvo potrošnikov električne energije in zemeljskega plina

Gospodinjski odjemalec kupuje električno energijo oziroma zemeljski plin izključno za svojo lastno rabo v gospodinjstvu. Njegove pravice so varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, hkrati pa ima tudi pravice potrošnika po Zakonu o varstvu potrošnikov.

Gospodinjski odjemalec ima pravico do izbire in brezplačne menjave dobavitelja električne energije in zemeljskega plina

Pogodbeni pogoji, ki jih postavljajo dobavitelji, morajo biti jasni, razumljivi in ne smejo biti nepošteni do gospodinjskega odjemalca. Dobavitelji so odjemalcem dolžni omogočiti tudi izvensodno rešitev spora v skladu z zakonom, ki ureja izvensodno reševanje potrošniških sporov.

Agencija na svoji spletni strani v skupni kontaktni točki omogoča gospodinjskim odjemalcem na enem mestu dostop do informacij o njihovih pravicah, veljavnih predpisih in načinih obravnave pritožb, ki so jim na voljo v primeru spora z dobaviteljem ali distribucijskim operaterjem električne energije oziroma operaterjem distribucijskega sistema zemeljskega plina.

Pred priključitvijo na sistem mora operater gospodinjskega odjemalca obvestiti o njegovih pravicah in obveznostih v zvezi z izbiro dobavitelja ter v zvezi z nujno in zasilno oskrbo, gospodinjskega odjemalca električne energije pa tudi v zvezi z zasilno oskrbo.

Gospodinjski odjemalec ima pravico do brezplačnega periodičnega obveščanja o njegovi porabi električne energije ali zemeljskega plina in o značilnostih te porabe, in sicer tako pogosto, da lahko sam uravnava svojo porabo. Pravico do brezplačnega in periodičnega obveščanja o porabi zemeljskega plina ima tudi gospodinjski odjemalec zemeljskega plina, in sicer ga mora o tem obveščati operater sistema.

Prav tako ima gospodinjski odjemalec pravico do kakovostne oskrbe z električno energijo oziroma do oskrbe z zemeljskim plinom določene kakovosti.

5.1.1 Pogodba o dobavi in splošni pogodbeni pogoji

Gospodinjski odjemalec sklene pogodbo o dobavi električne energije oziroma zemeljskega plina z dobaviteljem, ki ga prosto izbere. Dobavitelj mora z objavo na svoji spletni strani gospodinjskim odjemalcem zagotoviti informacije o veljavnih cenah in tarifah ter pogojih v zvezi z dobavo. Pred sklenitvijo pogodbe o dobavi mora dobavitelj na svoji spletni strani in v splošnih pogojih enostavno ter razumljivo seznaniti gospodinjskega odjemalca, katerega izvajalca izvensodnega reševanja potrošniških sporov priznava kot pristojnega za reševanje spora, ki ga gospodinjski odjemalec lahko sproži v skladu z zakonom. Sestavni del pogodbe o dobavi so splošni pogodbeni pogoji, ki ne smejo biti nepošteni in jih mora dobavitelj gospodinjskemu odjemalcu kot potrošniku zagotoviti pred sklenitvijo pogodbe o dobavi, tudi če se ta sklepa po posredniku. Pogodba o dobavi mora med drugim vsebovati tudi informacije o pravicah gospodinjskega odjemalca, vključno z obravnavanjem pritožb v zvezi z dobavo električne energije oziroma zemeljskega plina, ter dogovore o nadomestilu in povračilu, če ni dosežena raven kakovosti storitev iz pogodbe; v primeru pogodbe o dobavi zemeljskega plina pa tudi navedbo, da je gospodinjski odjemalec zaščiteni odjemalec.

Dobavitelj mora gospodinjskega odjemalca obvestiti o nameravani spremembi splošnih pogodbenih pogojev, in to najmanj en mesec pred njihovo uveljavitvijo, če se sprememba nanaša na izpolnjevanje pogodbe z gospodinjskim odjemalcem. Hkrati z obvestilom o spremembi splošnih pogodbenih pogojev ga mora obvestiti tudi o njegovi pravici, da lahko zaradi spremembe brez odpovednega roka in brez obveznosti plačila pogodbene kazni odstopi od pogodbe o dobavi v roku enega meseca po začetku veljave spremembe. Dobavitelj mora gospodinjskega odjemalca obvestiti tudi o zvišanju cene električne energije, in sicer najmanj en mesec pred uveljavitvijo zvišane cene oziroma o zvišanju cene zemeljskega plina pravočasno, to je pred iztekom obračunskega obdobja, ki sledi zvišanju cene.

Gospodinjski odjemalec mora imeti možnost izbire načinov plačevanja storitve dobave električne energije oziroma zemeljskega plina, vključno s sistemom akontacij. V primeru rednega cenika dobavitelj gospodinjskemu odjemalcu ne sme zaračunati pavšalnih stroškov poslovanja, lahko pa jih zaračuna v cenikih akcijskih ali paketnih ponudb.

Gospodinjski odjemalec lahko odstopi od pogodbe o dobavi, in sicer brez plačila pogodbene kazni, odškodnine, nadomestila ali kakršnega koli drugega plačila iz naslova odstopa od pogodbe pred določenim rokom, če odpoved začne učinkovati najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe.

Gospodinjski odjemalec ima pravico izbrati in zamenjati dobavitelja električne energije oziroma zemeljskega plina. Menjava dobavitelja mora biti izvedena v 21 dneh od vložitve popolne zahteve in se gospodinjskemu odjemalcu ne sme zaračunati. Če gospodinjski odjemalec zaradi menjave dobavitelja odstopi od pogodbe o dobavi najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe, lahko to stori brez odpovednega roka. Če odstopi od pogodbe prej, nosi posledice, ki so v pogodbi o dobavi določene za predčasen odstop.

Dobavitelj električne energije mora gospodinjskemu odjemalcu na izdanih računih prikazati tudi delež posameznega proizvodnega vira energije v celotni strukturi električne energije, ki jo je dobavitelj dobavljal v predhodnem koledarskem letu, kot tudi izpuste CO₂ in količino nastalih radioaktivnih odpadkov, ki so posledica strukture proizvodnih virov, ki jih je dobavitelj v tem obdobju uporabil. Tako je mogoča in razumljiva primerjava strukture virov med različnimi dobavitelji.

5.1.2 Odklop gospodinjskega odjemalca

Distribucijski operater lahko odklopi gospodinjskega odjemalca po predhodnem obvestilu, če ta v roku, določenem v obvestilu, ne izpolni svojih obveznosti. Gospodinjski odjemalec mora biti o odklopu obveščen vsaj 15 dni vnaprej. Pri tem distribucijski operater ne sme odklopiti ranljivega odjemalca, če izpolnjuje pogoje za nujno oskrbo. Če traja odklop gospodinjskega odjemalca več kot tri leta, mora gospodinjski odjemalec, enako kot vsak drug uporabnik sistema, pridobiti novo soglasje za priključitev na sistem in skleniti novo pogodbo o priključitvi.

Zaradi neplačila omrežnine za uporabo sistema je bilo v letu 2016 odklopljenih 6045 gospodinjskih odjemalcev električne energije. Navedeno število predstavlja za 0,01 odstotne točke večji delež odklopov na število vseh gospodinjskih odjemalcev kot leto pred tem, ko je bilo odklopljenih 5949 gospodinjskih odjemalcev. Število odklopov zaradi neplačila v letu 2016 glede na leto 2012 je bilo manjše za 0,08 odstotne točke, saj je bilo v tistem letu na območju celotne Slovenije odklopljenih 6577 gospodinjskih odjemalcev.

Tabela 31

ŠTEVILO ODKLOPOV GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE ZARADI NEPLAČILA V OBDOBJU 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Elektro Celje	753	1.058	2.640	575	853
Elektro Gorenjska	747	192	782	477	841
Elektro Ljubljana	1.698	2.628	1.791	2.256	2.133
Elektro Maribor	1.344	1.237	1.766	1.367	935
Elektro Primorska	2.035	1.762	947	1.274	1.283
Skupaj število odklopov	6.577	6.877	7.926	5.949	6.045
Število vseh gospodinjskih odjemalcev	825.198	827.902	831.185	834.664	838.505
Delež odklopov zaradi neplačila	0,80 %	0,83 %	0,95 %	0,71 %	0,72 %

Viri: dobavitelji električne energije, SODO, agencija

V letu 2016 so operaterji distribucijskega sistema zemeljskega plina odklopili 1815 gospodinjstkih odjemalcev zemeljskega plina, od tega 531 zaradi neplačila omrežnine za uporabo sistema. Navedeno število predstavlja za 0,16 odstotne točke manjši delež odklopov na število vseh gospodinjstkih odjemalcev kot leto pred tem, ko je bilo odklopljenih 711 gospodinjstkih odjemalcev. Število odklopov zaradi neplačila v letu 2016 glede na leto 2012 je bilo manjše za 0,55 odstotne točke, saj je bilo v tistem letu na območju celotne Slovenije odklopljenih 1167 gospodinjstkih odjemalcev.

Razlogi za druge odklope gospodinjstkih odjemalcev so bili še neveljavna pogodba o dobavi zemeljskega plina ali odstop od pogodbe (35 odklopov), drugi razlogi (90 odklopov) ter trajni odklop v 1159 primerih, kar je 51 več kot v letu 2015. Operaterji distribucijskega sistema zemeljskega plina v času do 30. aprila in od 1. oktobra niso odklopili 122 gospodinjstkih odjemalcev kljub izpolnjevanju pogojev za odklop po predhodnem obvestilu. Od teh odjemalcev se jih je 12 sklicevalo na pravico do neodklopa zaradi ogrožanja življenja in zdravja.

Tabela 32

ŠTEVILO ODKLOPOV GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ZEMELJSKEGA PLINA ZARADI NEPLAČILA V OBDOBJU 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Število odklopov	1.167	1.207	861	711	531
Število vseh gospodinjstkih odjemalcev	118.154	119.468	119.025	118.719	119.583
Delež odklopov zaradi neplačila	0,99 %	1,01 %	0,72 %	0,60 %	0,44 %

Viri: dobavitelji zemeljskega plina, operaterji distribucijskih sistemov, agencija

5.1.3 Varstvo ranljivih odjemalcev in nujna oskrba

Varstvo ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik varstva odjemalcev. Ranljivi odjemalec je tisti gospodinjstki odjemalec, ki si zaradi svojih premoženjskih in bivalnih razmer, dohodkov in drugih socialnih okoliščin ne more zagotoviti drugega vira energije za gospodinjstko rabo oziroma za ogrevanje, ki bi mu povzročil enake ali manjše stroške za najnujnejšo gospodinjstko rabo oziroma za ogrevanje stanovanjskih prostorov. Distribucijski operater oziroma operater distribucijskega sistema ranljivega odjemalca ne sme odklopiti oziroma mu omejiti odjema pod količino oziroma moč, ki je glede na okoliščine (letni čas, temperaturne razmere, kraj prebivanja, zdravstveno stanje in druge podobne okoliščine) nujno potrebna, da ne pride do ogrožanja življenja ali zdravja odjemalca in oseb, ki z njim bivajo. Operater mora gospodinjstkega odjemalca pred odklopom obvestiti o datumu predvidenega odklopa, možnosti nujne oskrbe ter o dokazilih in rokih, v katerih jih mora predložiti, da mu operater lahko odobri nujno oskrbo. Nujna oskrba kot ukrep preloženega odklopa je namenjen skrajnim primerom ogrožanja življenja in zdravja ranljivega odjemalca.

Na podlagi določb Akta o kriterijih za zagotavljanje nujne oskrbe z električno energijo distribucijski operater presoja upravičenost gospodinjstkega odjemalca električne energije do nujne oskrbe na podlagi kriterijev, kot so letni čas in temperaturne razmere ter zdravstveno stanje odjemalca in oseb, ki z njim bivajo. Do nujne oskrbe glede na letni čas in temperaturne razmere je ranljivi odjemalec upravičen v obdobju od 1. oktobra do 30. aprila. Do nujne oskrbe zaradi zdravstvenega stanja pa je upravičen tisti ranljivi odjemalec, ki za ohranjanje življenja in zdravja nujno potrebuje medicinske aparate ali opremo, ki za delovanje potrebujejo električno energijo. Če distribucijski operater presodi, da gospodinjstki odjemalec izpolnjuje pogoje za nujno oskrbo, sklene z odjemalcem pogodbo o oskrbi v obdobju preložitve odklopa. Odklop ranljivemu gospodinjstskemu odjemalcu se preloži za čas od dneva predvidenega odklopa in dokler obstajajo okoliščine, ki povzročajo ogrožanje življenja in zdravja odjemalca in oseb, ki z njim bivajo, vendar najdlje do dokončne odločbe centra za socialno delo, s katero mu je odobrena redna denarna socialna pomoč. Stroški nujne oskrbe ranljivih odjemalcev so upravičeni stroški distribucijskega operaterja.

Tudi gospodinjski odjemalec zemeljskega plina s slabim premoženjskim stanjem, zaradi katerega bi lahko prišlo do ogrožanja njegovega življenja in zdravja ali življenja in zdravja oseb, ki z njim bivajo, lahko uveljavi pravico, da se ga ne odklopi. Podrobnejšo ureditev varstva ranljivih odjemalcev v zvezi z zagotavljanjem nadaljnje dobave zemeljskega plina določi operater sistema v sistemskih obratovalnih navodilih. Stroške odjema zemeljskega plina ranljivih odjemalcev nosi operater distribucijskega sistema do takrat, ko jih plača ranljivi odjemalec.

Leta 2016, enako kot leto prej, ni bil noben gospodinjski odjemalec električne energije oskrbovan pod pogoji nujne oskrbe. Pravico ranljivega odjemalca zemeljskega plina pa je v letu 2016 uveljavljalo 12 gospodinjskih odjemalcev, kar je 13 manj kot v letu 2015.

5.1.4 Zasilna oskrba

Z zasilno oskrbo distribucijski operater samodejno in brez prestopnih rokov zagotavlja dobavo električne energije končnim odjemalcem, torej tudi gospodinjskim odjemalcem, ki so priključeni na njegov sistem, če jim preneha veljavnost pogodbe o dobavi zaradi ukrepov, ki so posledica insolventnosti ali nelikvidnosti dobavitelja. O prenehanju veljavnosti pogodbe o dobavi in začetku izvajanja zasilne oskrbe mora distribucijski operater nemudoma obvestiti odjemalca. Dobavo električne energije mora distribucijski operater zagotoviti tudi vsakemu gospodinjskemu odjemalcu na njegovo zahtevo. Distribucijski operater mora odjemalce obvestiti o možnosti in pogojih zasilne oskrbe. Skladno z določili Splošnih pogojev za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije je zasilna oskrba časovno omejena na največ 60 dni, vendar se lahko na prošnjo odjemalca podaljša. Cena dobave za zasilno oskrbo, ki jo določi distribucijski operater in tudi javno objavi, mora biti višja od tržne cene za dobavo primerljivemu odjemalcu, ne sme pa je presegati za več kot 25 %.

V letu 2016 ni bil pod pogoji nujne ali zasilne oskrbe oskrbovan noben odjemalec električne energije

Distribucijski operater je objavljajl pogoje in cene električne energije za zasilno oskrbo. V letu 2016 ni bil pod pogoji nujne ali zasilne oskrbe oskrbovan noben odjemalec, leto prej pa je bilo pod temi pogoji oskrbovanih šest odjemalcev.

5.1.5 Pritožbe odjemalcev in reševanje sporov

Pogodba o dobavi, sklenjena z gospodinjskim odjemalcem, mora med drugim vsebovati tudi informacije o načinu sprožitve postopkov in obravnavanju pritožb v zvezi z dobavo električne energije oziroma zemeljskega plina.

Gospodinjski odjemalci imajo pravico do preglednega, enostavnega in brezplačnega postopka obravnave pritožb, ki ga zagotavljajo dobavitelji električne energije oziroma zemeljskega plina. Pritožbo v zvezi z domnevnimi kršitvami dobavitelja pri izvajanju pogodbe o dobavi gospodinjski odjemalec vloži neposredno pri dobavitelju električne energije oziroma zemeljskega plina. Če dobavitelj v okviru svojega notranjega postopka v roku enega meseca pritožbi ne ugotovi ali ji ne ugotovi v celoti, lahko gospodinjski odjemalec vloži pobudo za začetek postopka za rešitev spora pri neodvisnem izvajalcu izvensodnega reševanja potrošniških sporov. Dobavitelj mora skupaj z razlogi za zavrnitev pritožbe odjemalcu sporočiti tudi informacijo oziroma podatke o izvajalcu izvensodnega reševanja sporov, pri katerem lahko nadaljuje z reševanjem spora.

Neodvisnega izvajalca izvensodnega reševanja potrošniških sporov, ki izpolnjuje pogoje in zagotavlja postopek v skladu z zakonom, ki ureja izvensodno reševanje sporov, določi dobavitelj sam ali skupaj z drugimi dobavitelji v okviru združenja, in sicer med izvajalci, vpisanimi v seznam izvajalcev pri Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo. Dobavitelji na svojih spletnih straneh in v splošnih pogojih poslovanja objavijo, katerega izvajalca, vpisanega v seznam izvajalcev, priznavajo kot pristojnega za reševanje njihovih potrošniških sporov, pri čemer morajo objaviti vsaj firmo, elektronski naslov in telefonsko številko priznanega izvajalca.

Sodelovanje dobavitelja električne energije oziroma zemeljskega plina v postopku, ki ga sproži gospodinjiski odjemalec pred neodvisnim izvajalcem izvensodnega reševanja sporov, je obvezno. Za gospodinjiskega odjemalca je postopek brezplačen, saj stroške postopka plača dobavitelj oziroma združenje dobaviteljev.

Izvajalec najpozneje v 90 dneh od prejema popolne pobude za začetek postopka (kadar je spor zahtevnejši, se lahko ta rok podaljša) izda ustrezno odločbo. Zavezujočo odločbo je mogoče izpodbijati na sodišču ob smiselni uporabi zakona, ki ureja arbitražo.

Vsak izvajalec izvensodnega reševanja potrošniških sporov mora na svoji spletni strani in v poslovnih prostorih med drugim objaviti podrobnejša pravila postopka ter kodeks etičnih standardov za vodenje postopkov.

Dobavitelji električne energije oziroma zemeljskega plina so morali na podlagi spremenjenih določb Energetskega zakona uskladiti način izvajanja izvensodnega reševanja sporov v zvezi z dobavo električne energije oziroma zemeljskega plina gospodinjiskim odjemalcem z zahtevami spremenjenega zakona v šestih mesecih od uveljavitve EZ-1A, to je do 14. maja 2016. Do navedenega datuma so dobavitelji imenovali neodvisno in nepristransko osebo ali več oseb, odgovornih za odločanje o pritožbah gospodinjiskih odjemalcev v zvezi z domnevnimi kršitvami dobaviteljev pri izvajanju pogodbe o dobavi. Dobavitelji so tudi določili in na svoji spletni strani objavili podrobnejša pravila v zvezi z imenovanjem oseb za obravnavo pritožb, informiranjem gospodinjiskih odjemalcev o reševanju pritožb, sistemom povračil ali odškodnin in s postopkom za obravnavo pritožb.

7089
*pritožb so prejeli
 dobavitelji električne
 energije, 60 % se jih je
 nanašalo na izdane račune*

Od vseh gospodinjiskih odjemalcev električne energije, teh je bilo 838.505, so dobavitelji električne energije prejeli 7089 pritožb, reklamacij, nestrinjanj ali ugovorov, kar je manj kot odstotek pritožb (0,84 %) vseh gospodinjiskih odjemalcev (leta 2015 je bil ta odstotek 1,14), od tega 411 pritožb ni izpolnjevalo pogojev za vsebinsko obravnavanje in so jih dobavitelji zavrgli. Največ pritožb se je, enako kot v letu pred tem, nanašalo na izdane račune, in sicer 60 % vseh prejetih pritožb gospodinjiskih odjemalcev (64 % v letu 2015). Od vseh prejetih pritožb gospodinjiskih odjemalcev jih je bilo 42 % neupravičenih, kar je enak odstotek kot leto prej. Podrobnejši prikaz pritožb zoper dobavitelje v obdobju 2013–2016 po vsebinskih razlogih je podan

v tabeli 33, podatki o odločitvah o pritožbah odjemalcev zoper dobavitelje električne energije pa so predstavljeni v tabeli 34.

Tabela 33

PRITOŽBE GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE ZOPER DOBAVITELJE PO VSEBINSKIH RAZLOGIH V OBDOBJU 2013–2016

Razlog pritožbe	2013	2014	2015	2016
Pogoji prodaje	35	65	115	73
Pogodbeni pogoji	406	294	1.271	907
Cena električne energije	311	179	150	146
Račun	4.313	3.386	6.114	4.241
Odklop zaradi neplačevanja	187	86	96	123
Zamenjava dobavitelja	16	728	75	70
Tehnični razlogi, ki omejujejo dobavo	0	3	34	30
Drugo	2.056	1.189	1.279	1088
Skupno število prejetih pritožb	7.877	6.410	9.535	7.089
Neupravičene pritožbe	2.559	1.820	4.013	2.996

Viri: dobavitelji električne energije, agencija

Tabela 34

ODLOČITVE O PRITOŽBAH GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV PRI DOBAVITELJU ELEKTRIČNE ENERGIJE V OBDOBJU 2013–2016

Število zahtev	2013	2014	2015	2016
– prejetih	7.877	6.410	9.535	7.089
– zavrženih	552	480	401	411
Število obravnavanih zahtev	7.325	5.930	9.134	6.678
– od tega ugodene	4.765	4.110	5.121	3.682
– od tega zavrjnene	2.559	1.820	4.013	2.996

Viri: dobavitelji električne energije, agencija

Imenovane osebe oziroma izvajalci izvensodnega reševanja potrošniških sporov so prejeli dve pritožbi gospodinjskih odjemalcev oziroma pobudi za začetek postopka v zvezi z domnevnimi kršitvami dobavitelja, ki sta bili zavrjnjeni. V primerjavi z letom 2015, ko je imenovana oseba prejela štiri pritožbe, sta to dve pritožbi manj.

Na področju zemeljskega plina so dobavitelji obravnavali 1555 pritožb, reklamacij, ugovorov ali nestrinjanj gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina, kar je 1367 pritožb manj kot v letu 2015. Največ pritožb gospodinjskih odjemalcev se je nanašalo na izdane račune, in sicer 54 %, leta 2015 pa je ta delež znašal kar 84 %. Od vseh prejetih pritožb gospodinjskih odjemalcev sta bili 602 ali 39 % neupravičenih.

Podrobnejši prikaz pritožb na dobavitelje v obdobju 2013–2016 po vsebinskih razlogih je podan v tabeli 35, podatki o odločitvah o pritožbah odjemalcev pri dobaviteljih zemeljskega plina pa v tabeli 36.

1555

pritožb so prejeli dobavitelji zemeljskega plina, 54 % se jih je nanašalo na izdane račune

Tabela 35

PRITOŽBE GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ZEMELJSKEGA PLINA NA DOBAVITELJE PO VSEBINSKIH RAZLOGIH V OBDOBJU 2013–2016

Razlog pritožbe	2013	2014	2015	2016
Pogoji prodaje	163	27	55	89
Pogodbeni pogoji	438	67	181	114
Cena plina	170	90	93	90
Račun	2.482	2.212	2.455	838
Odklop zaradi neplačevanja	31	29	10	12
Zamenjava dobavitelja	1.202	27	34	41
Tehnični razlogi, ki omejujejo dobavo	46	73	77	68
Drugo	4	159	17	303
Skupno število prejetih pritožb	4.536	2.684	2.922	1.555
Neupravičene pritožbe	1.099	979	1.384	602

Viri: dobavitelji zemeljskega plina, agencija

Tabela 36

ODLOČITVE O PRITOŽBAH GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV PRI DOBAVITELJIH ZEMELJSKEGA PLINA V OBDOBJU 2013–2016

Število zahtev	2013	2014	2015	2016
– prejetih	4.536	2.684	2.922	1.555
– zavrženih	0	0	0	0
Število obravnavanih zahtev	4.536	2.684	2.922	1.555
– od tega ugodene	3.437	979	1.538	953
– od tega zavrnjene	1.099	1.705	1.384	602

Viri: dobavitelji zemeljskega plina, agencija

Imenovane osebe oziroma izvajalci izvensodnega reševanja potrošniških sporov v letu 2016 niso prejeli nobene pritožbe gospodinjskih odjemalcev oziroma pobude za začetek postopka, v letu 2015 pa so imenovane osebe prejele 13 pritožb.

Gospodinjski odjemalec lahko na agencijo vloži zahtevo za odločanje o sporu z operaterjem distribucijskega sistema, če je pred tem izvedel predhodni postopek pri operaterju distribucijskega sistema.

Na področju zemeljskega plina so bili na vse operaterje distribucijskih sistemov naslovljene skupno 1204 pritožbe odjemalcev. Gospodinjski odjemalci so vložili 919 pritožb, kar je 948 pritožb manj kot v letu 2015 in kar 1840 pritožb manj kot v letu 2013. Največ pritožb gospodinjskih odjemalcev se je nanašalo na meritve, in sicer 54 % vseh prejetih pritožb, medtem ko se je v letu 2015 največji delež pritožb nanašal na izdane račune in je znašal 62 % vseh prejetih pritožb. Neupravičenih pritožb gospodinjskih odjemalcev je bilo 406 ali 44 % vseh prejetih pritožb. Podrobnejši prikaz pritožb po vsebinskih področjih je podan v tabeli 37.

Tabela 37

PRITOŽBE GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ZEMELJSKEGA PLINA NA OPERATERJE DISTRIBUCIJSKIH SISTEMOV V OBDOBJU 2013–2016

Razlog za pritožbo	2013	2014	2015	2016
Postopek priključitve	6	4	3	2
Načrtovana prekinitve dobave	0	1	0	2
Nenačrtovana prekinitve dobave	10	0	12	1
Omrežnina	59	8	31	33
Meritve	752	446	569	494
Splošni pogoji	13	18	11	21
Račun	798	1.017	1.151	332
Zamenjava dobavitelja	1.060	25	40	6
Drugo	61	107	50	28
Skupno število prejetih pritožb	2.759	1.626	1.867	919
Neupravičene pritožbe	899	603	982	406

Viri: operaterji distribucijskih sistemov, agencija

Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi Tržni inšpektorat Republike Slovenije.

5.1.6 Objavljanje cen

Gospodinjski odjemalci imajo pravico, da so na razumljiv način obveščeni o cenah električne energije in zemeljskega plina ter da jih lahko med seboj tudi primerjajo. Dobavitelji so cene za gospodinjske in male poslovne odjemalce objavljali na svojih spletnih straneh. Objave so bile za različne produkte oziroma tako imenovane pakete dobave. Gospodinjski odjemalci so lahko uporabljali tudi primerjalnik stroškov oskrbe z električno energijo oziroma zemeljskim plinom na spletni strani agencije, ki odjemalcem nudita informacije o rednih cenikih, s tem pa tudi primerjavo in izračun stroškov oskrbe na mesečni ali letni ravni.

5.2 Varstvo pravic odjemalcev v upravnih postopkih pred agencijo

V pristojnosti agencije je reševanje sporov, vezanih na:

- dostop do sistema,
- obračunani znesek za uporabo sistema,
- kršitve sistemskih obratovalnih navodil,
- ugotovljena odstopanja in zneske za pokrivanje stroškov izravnave odstopanj ter kršitve splošnih aktov, ki urejajo odstopanja in njihovo izravnavo, in
- zadeve, za katere tako določa EZ-1.

Navedeni spori izvirajo iz razmerij med uporabniki sistema elektrike oziroma uporabniki sistema zemeljskega plina in operaterji oziroma operaterjem trga z elektriko.

Procesna predpostavka za odločanje agencije v sporih na prvi stopnji je izvedba predhodnega postopka pri nasprotni stranki. Agencija ima v zvezi s končno odločitvijo široka pooblastila, saj lahko poleg odločitve o zahtevku tudi naloži oziroma prepove določeno ravnanje, razveljavi pogodbo ali drug akt ter odloči o drugih vprašanih, če tako določa zakon. V upravnem postopku na drugi stopnji odloča kot pritožbeni organ o pritožbi zoper odločbo elektrooperaterja oziroma operaterja sistema o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev.

Zoper odločitve agencije pritožba ni dovoljena, obstaja le sodno varstvo pred Upravnim sodiščem. Odločbe agencije ni mogoče odpraviti ali razveljaviti po nadzorstveni pravici, za nično pa jo lahko izreče le agencija sama.

Postopki varstva pravic odjemalcev, ki jih vodi agencija, so brezplačni, saj za upravne vloge, ki so vložene pri agenciji, in za končne odločitve agencije (sklep, odločba) agencija ne zaračunava upravne takse, glede na kratke roke pa so ti postopki tudi zelo hitri. Agencija mora namreč o zahtevku odločiti v dveh mesecih od vložitve popolne vloge, ta rok pa lahko agencija podaljša le s soglasjem vlagatelja zahteve.

Število vloženi zahtev za odločanje v sporih in o pritožbah se je v primerjavi z letom 2015, ko je bilo na agencijo vloženi 20 zahtev za odločanje, skoraj podvojilo. Agencija je namreč prejela skupaj 44 zahtev za odločanje, in sicer 28 vlog v sporih na prvi stopnji (število se je v primerjavi z letom 2015 skoraj potrojilo) in 16 vlog o pritožbah na drugi stopnji (torej vlog o pritožbi zoper odločbo o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev). Iz prejšnjega obdobja je agencija odločala v osmih sporih. Vse vloge so bile s področja električne energije. V 11 zadevah je bilo strankam ugodeno, 13 zahtev je bilo zavrnjenih, šest jih je zavrgla, dve zahtevi sta bili odstopljeni pristojnemu organu, pet postopkov pa je bilo ustavljenih, saj so stranke svoje zahteve umaknile. Rešenih je bilo 37 vlog, 15 zadev pa je ob koncu poročevalnega obdobja ostalo še nerešenih.

44

zahtev za odločanje v sporih in pritožbah je prejela agencija, od tega 28 na prvi in 16 na drugi stopnji

V primerjavi z zadnjimi petimi leti, ko je prevladovalo odločanje o pritožbah proti izdanim soglasjem za priključitev, se je v letu 2016 povečalo reševanje sporov. Vsebina vloženih zahtev se je v primerjavi z letom 2015 razširila, in sicer so se v postopkih glede reševanja sporov poleg prevladujočih zahtev za odločanje, vezanih na nepravilno delovanje merilnih oziroma krmilnih naprav, povečale zahteve za odločanje glede nadomestil zaradi domnevnih kršitev zajamčenih standardov kakovosti in zahteve za ureditev postopka uvedbe naprednih merilnih sistemov. Uporabniki so se k izdanim soglasjem za priključitev pritoževali zlasti zaradi nerešenih solastniških razmerij pri izdaji soglasja za priključitev, nepravilne razvrstitve v odjemne skupine, dodatno pa tudi zaradi procesnih razlogov.

Zoper odločbe agencije je bilo vloženih sedem upravnih sporov na Upravno sodišče, pri čemer so vsi še v reševanju.

5.3 Nadzor nad izvajanjem predpisov s področja trga z električno energijo in zemeljskim plinom

Agencija nadzira izvajanje določb EZ-1 s področja trga z elektriko in zemeljskim plinom ter na njegovi podlagi izdanih predpisov in splošnih aktov, razen v primerih, ki po tem zakonu spadajo v pristojnost posameznih pristojnih inšpekcij. Agencija nadzira tudi izvajanje določb uredb Evropske unije s področja notranjega trga z elektriko in zemeljskim plinom. Glede vprašanj postopka nadzora se uporabljajo določbe zakona, ki ureja inšpekcijski nadzor. Agencija vodi postopek nadzora in izreka nadzorne ukrepe po uradni dolžnosti ali v povezavi s prijavo domnevnih kršitev. Odloča tudi o prekrških za kršitve EZ-1 in na njegovi podlagi izdanih predpisov, katerih izvajanje nadzira kot prekrškovni organ v skladu z zakonom, ki ureja prekrške.

Agencija je v letu 2016 izvajala nadzor nad naslednjimi skupinami zavezancev: dobavitelji elektrike in zemeljskega plina, operaterji sistema, elektrooperaterji oziroma pogodbenimi izvajalci dejavnosti distribucijskega operaterja in drugimi izvajalci energetske dejavnosti.

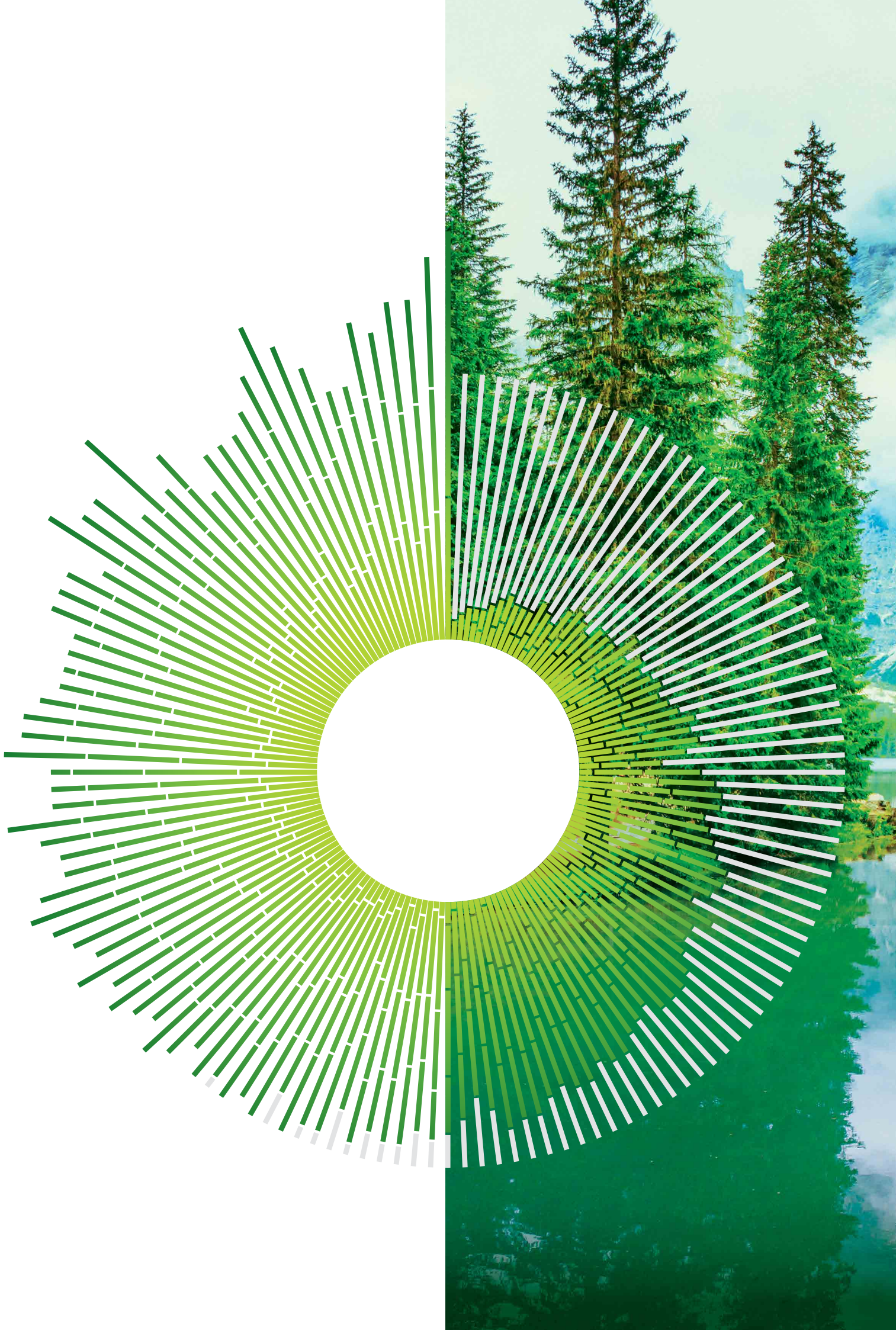
Med drugim je nadzirala:

- zaračunavanje pavšalnih stroškov poslovanja z rednimi ceniki;
- pravni status zaprtega distribucijskega sistema in zakonitost izvajanja oskrbe z električno energijo;
- navajanje številke merilnega mesta in objavo obračunskih postavk na enotnem računu;
- prikaz sestave proizvodnih virov na računih, promocijskem gradivu in spletnih straneh dobaviteljev elektrike končnim odjemalcem;
- zaračunavanje omrežnine končnim odjemalcem;
- skladnost potrjenih pravil in objavljenih pravil operaterja;
- primarno regulacijo frekvence;
- objavo cenikov tarifnih postavk omrežnine in ostalih storitev;
- bistvene sestavine pogodbe o dobavi in splošne pogoje dobaviteljev elektrike ter nadzirala postopke menjave dobavitelja oziroma postopke obravnavanja pritožb gospodinjskih odjemalcev elektrike pri dobaviteljih ter objavo veljavnih cen na spletnih straneh;
- skladnost izdanih in objavljenih dokumentov z veljavno zakonodajo.

V primerjavi z letom 2015, v katerem je agencija skupaj reševala 69 zadev s področja nadzora, se je število postopkov nadzora še povečalo. Agencija je na novo odprla 45 zadev s področja nadzorov, iz leta 2015 pa je prenesla 41 postopkov nadzora. 72 zadev se je nanašalo na področje električne energije, 14 na področje zemeljskega plina. Od skupno 86 nadzornih postopkov, ki jih je agencija obravnavala, je 59 postopkov nadzora uvedla po uradni dolžnosti, 27 zadev pa je odprla na podlagi prejetih prijav. V 39 primerih je agencija s svojimi aktivnostmi dosegla, da so bile kršitve med postopkom odpravljene in je zavezancem za nadzor izrekla opozorilo z napotilom, da morajo v prihodnje dosledno upoštevati veljavni pravni red. Postopke, v katerih kršitve niso bile ugotovljene, je agencija zaključila z izdajo sklepa o ustavitvi postopka, kar je bilo izvedeno v 23 primerih. V postopku reševanja je ob koncu leta ostalo 24 zadev. Poleg teh nadzorov je v leto 2017 agencija prenesla tudi nadzore iz prejšnjega obdobja, predvsem v zvezi z onemogočanjem neposrednega dostopa do podatkov, primarno regulacijo in pravnim statusom omrežja.

39

*izrečenih opozoril
v postopkih nadzora*

06

Obnovljivi viri, soproizvodnja in učinkovita raba energije

Skupna nazivna moč proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, je ob koncu leta 2016 dosegla 412 MW, v njih je bilo proizvedeno 1003,5 GWh električne energije. Dejanski strošek podporne sheme v letu 2016 je znašal približno 139 milijonov evrov, povprečna podpora za MWh proizvedene električne energije pa 138,5 evra.

41

projektov vetrnih elektrarn s skupno nazivno močjo večjo od 56 MW je bilo prijavljenih na prvi javni poziv agencije za vstop v podporno shemo.

15 %

je znašal delež prispevka za OVE in SPTA v celotnem strošku električne energije značilnega gospodinjstva odjemalca.

Podnebno-energetska politika EU vse od pridružitve Slovenije zavezujoče vpliva na oblikovanje te politike tudi na državni ravni. Skrb za pospeševanje rabe obnovljivih virov energije ima v energetske politiki Slovenije že vrsto let pomembno mesto. Izboljševanje učinkovitosti rabe energije in večje izkoriščanje energije iz obnovljivih virov prinašata pozitivne učinke na okolje – zmanjšujeta emisije toplogrednih plinov, zagotavljata večjo zanesljivost oskrbe z energijo, sta gonilo tehnološkega razvoja in inovacij ter ugodno vplivata na zaposlovanje in regionalni razvoj. Pomembno pripomoreta tudi h kakovosti zraka. Med ključnimi ukrepi za izboljšanje učinkovitosti rabe energije je tudi sproizvodnja toplote in električne energije z visokim izkoristkom.

Čeprav EU s predlogom v okviru tako imenovanega zimskega svežnja snuje še ambicioznejše cilje na področju rabe obnovljivih virov energije, na podlagi katerih bo EU morala do leta 2030 doseči vsaj 27-odstotni delež energije iz obnovljivih virov, so v času priprave poročila za Slovenijo zavezujoči cilji na področju obnovljivih virov energije določeni za obdobje do leta 2020. Slovenija ima zavezujoč zastavljeni cilj na področju obnovljivih virov energije in pripravljen Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje 2010–2020 (AN OVE), oboje kot posledico zavezujoče politike EU v okviru izvajanja skupne okoljsko-energetske politike. Države članice so zavezane k skupnemu cilju – v skupni bruto končni rabi energije na ravni EU doseči 20-odstotni delež energije iz obnovljivih virov, članicam pa so naloženi nacionalni cilji glede na njihove gospodarske možnosti in energetske potencial. Slovenija mora do leta 2020 doseči 25-odstotni delež OVE v rabi bruto končne energije in 10-odstotni delež OVE v prometu, ki je enak za vse države članice. Specifičnih ciljev za SPT Slovenija nima, kljub temu pa razvoj te tehnologije pomembno vpliva na doseganje ciljev na področju učinkovite rabe energije. Skladno s 3. členom Direktive 2012/27/EU si je Slovenija zastavila cilj izboljšanja energetske učinkovitosti do leta 2020, tako da raba primarne energije v letu 2020 ne bo preseгла 7,125 mio toe (82,86 TWh).

Cilj Slovenije je doseči 25-odstotni delež rabe energije iz obnovljivih virov v bruto rabi končne energije do leta 2020. V letu 2015 je bil delež OVE v bruto končni rabi energije v Sloveniji 22-odstoten in je bil za 6 odstotnih točk višji kot v letu 2005. Do cilja v letu 2020 bo treba delež OVE povečati še za 3 odstotne točke. Na področju električne energije Slovenija za ciljem zaostaja za 6,6 odstotne točke.

Tudi ocena za leto 2016, ki temelji na v času priprave poročila še ne dokončnih podatkih Statističnega urada Republike Slovenije, ne kaže pomembnega napredka pri približevanju ciljnim deležem v letu 2020 tako na področju električne energije kot tudi v prometu.

Tabela 38

DOSEŽENI CILJI NA PODROČJU OVE

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ocena 2016	2020
Delež OVE [%]														Ciljni delež
Delež OVE	16,1	16,0	15,6	15,6	15,0	20,1	20,4	20,3	20,8	22,4	21,5	22,0	21,2	25,0
Promet	0,9	0,8	1,1	1,5	1,8	2,3	3,1	2,5	3,3	3,8	2,9	2,2	1,7	10,5
Električna energija	29,3	28,7	28,2	27,7	30,0	33,8	32,2	31,0	31,6	33,1	33,9	32,7	32,1	39,3
Ogrevanje in hlajenje	18,4	18,9	18,6	20,4	19,2	27,6	28,1	30,3	31,5	33,4	32,4	34,1	34,1	30,8
Razlika med doseženim in načrtovanim deležem v AN OVE [odstotne točke]														Razlika od 2015 do ciljnega deleža
Skupaj							2,7	2,1	2,1	2,9	1,4	0,8	-0,6	-3,0
Promet							0,5	-0,3	0,2	0,3	-1,1	-2,5	-3,9	-8,3
Električna energija							-0,2	-1,3	-0,7	-0,6	0,4	-2,7	-3,9	-6,6
Ogrevanje in hlajenje							5,8	7,0	7,1	8,0	6,1	6,8	6,1	3,3

Vir: SURS

6.1 Podporna shema OVE in SPTE

Pomemben del podnebno-energetske politike pri spodbujanju razvoja proizvodnje električne energije iz OVE in s SPTE predstavlja tako imenovana podporna shema za OVE in SPTE, v okviru katere je proizvajalcem električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji z visokim izkoristkom, lahko dodeljena državna pomoč. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji z visokim izkoristkom se v Sloveniji spodbuja že od leta 2002, takrat v okviru sistema »kvalificiranih proizvajalcev«, ki pa ni prinašal ciljnih rezultatov. Predvsem zaradi tega in tudi zaradi zahtev Evropske komisije je bil sistem leta 2009 pomembno spremenjen. Z novo podporno shemo OVE in SPTE, uveljavljeno leta 2009, je bilo uvedenih več sprememb z namenom spodbuditi prepočasen razvoj na tem področju ter s tem zagotoviti doseganje zastavljenih ciljev države na tem področju. Uveljavljena podporna shema je zahtevala tudi uskladitev s pravnim redom EU glede dodeljevanja državnih pomoči – shema je bila uspešno notificirana pri Evropski komisiji kot dovoljena oblika državnih pomoči za obdobje 15 let. Vključevanje naprav v podporno shemo je potekalo precej drugače od načrtov v sprejetih nacionalnih dokumentih (AN OVE 2010–2020), saj so najdražje tehnologije predstavljale 79 oziroma 85 % vseh novih investicij v letih 2010 in 2011, kar je povzročilo nepredviden porast stroškov podporne sheme in s tem posledično visoko obremenitev končnih odjemalcev z obveznostjo plačevanja prispevka, s katerim se krijejo stroški podporne sheme. Slednje je ključno vplivalo na ponovno spremembo podporne sheme.

Ponovna sprememba podporne sheme je bila uveljavljena z novelo Energetskega zakona v letu 2014, tokrat s ciljem obvladovanja stroškov podporne sheme in konkurenčnega načina dodelitve sorazmernih vrednosti državnih pomoči, ki so toliko vzpodbudno naravnane, da bodo zbudile interes investitorjev za naložbe v proizvodne zmogljivosti OVE in SPTE. Pri tem je treba poudariti, da so pravila dodeljevanja državnih pomoči na ravni držav članic v izključni pristojnosti EU ter je vsa nacionalna zakonodaja prilagojena tem pravilom. To velja tudi za ureditev pravil in opredelitev pogojev podporne sheme, ki jih mora pred uveljavitvijo sheme potrditi še Evropska komisija. Slednje je glavni razlog, da je z EZ-1 uveljavljena podporna shema zaživela šele konec leta 2016, po tem, ko je bil oktobra 2016 uspešno zaključen postopek priglasitve pri Evropski komisiji; ta je spremembe sheme razglasila za združljive z notranjim trgom.

Konec leta vzpostavljen konkurenčen način dodeljevanja podpor z objavo javnega poziva za vstop projektov v podporno shemo

Delovanje, organizacijsko strukturo podporne sheme ter pristojnosti in naloge institucij, ki sta odgovorni za delovanje sheme, to sta Agencija za energijo in Center za podpore, ki deluje v okviru Borzena, ureja konec novembra 2016 uveljavljena Uredba o podporah elektriki, proizvedeni iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji toplote in elektrike z visokim izkoristkom.

V okviru podporne sheme se proizvajalcem električne energije, proizvedene iz OVE in SPTE, dodeljuje državna pomoč – podpora za nadomestitev razlike med stroški proizvodnje in prihodki, če stroški proizvodnje te električne energije, vključno z normalnim tržnim donosom na vložena sredstva, presegajo ceno, ki jo je za to električno energijo mogoče doseči na trgu. Shema podpira proizvodnjo električne energije naslednjih obnovljivih virov: voda, vetrna energija, sončna energija, geotermalna energija, energija iz biomase, energija iz bioplina, energija iz odlagališčnega plina in čistilnih naprav ter energija iz biološko razgradljivih odpadkov. Od leta 2010 do uveljavitve EZ-1 so se v shemo lahko vključile proizvodne naprave na obnovljive vire energije, ki niso presegale 125 MW nazivne električne moči, in proizvodne naprave s soproizvodnjo, ki niso presegale 200 MW nazivne električne moči. Od uveljavitve EZ-1 se podpore omejujejo na proizvodne naprave na obnovljive vire energije, ki ne presegajo 10 MW nazivne električne moči, razen za proizvodne naprave za izrabo vetrne energije, kjer je ta meja 50 MW, ter za proizvodne naprave s soproizvodnjo z visokim izkoristkom, ki ne presegajo 20 MW nazivne električne moči.

Proizvajalci lahko upravičenost do podpor uveljavljajo le, če bodo njihovi projekti proizvodnih naprav na OVE in SPTE predhodno izbrani v postopku konkurenčnega izbora prijavljenih projektov na javni poziv, ki ga mora agencija objaviti skladno s 373. členom EZ-1. Do uveljavitve EZ-1 so proizvajalci podporo lahko pridobili brez konkurenčnega izbora najboljših ponudnikov v okviru javnega poziva, in sicer le na podlagi podane vloge in ob izpolnjevanju zahtevanih pogojev.

Pri SPTE so podpore namenjene izključno soproizvodnji z visokim izkoristkom, ki zagotavlja prihranke primarne energije. Kriterij obratovalnih ur, ki naprave loči v dve skupini z različno višino podpore, to so naprave z letnimi obratovalnimi urami pod 4000 in naprave z več kot 4000 letnimi obratovalnimi urami, pa naprave ločuje na tiste, katerih obratovanje je omejeno le na kurilno sezono, in tiste, ki obratujejo vse leto.

Podpora električni energiji iz naprav OVE in SPTE se izvaja kot zagotovljen odkup električne energije po vnaprej določeni fiksni ceni ali kot obratovalna podpora za tekoče poslovanje, kjer proizvajalci sami prodajo električno energijo na trgu, kot državna pomoč pa jim je izplačana razlika med opredeljenim stroškom proizvodnje, ki vključuje tudi normalen donos, in referenčno tržno ceno električne energije. Prihodnji trend razvoja podpornih shem za električno energijo, proizvedeno iz OVE in v SPTE, je počasno ukinjanje sistemov zagotovljenih cen, prioriteta pa postaja popolna vključitev te električne energije na trg. Tako je s spremembo podporne sheme zagotovljena odkupna cena elektrike omejena le na proizvodne naprave z nazivno močjo do 0,5 MW. Podpore je mogoče zagotoviti za največ 15 let za naprave na OVE in 10 let za soproizvodne enote.

V podporno shemo so vključeni lastniki oziroma upravljavci proizvodnih naprav, ki so pri agenciji pridobili deklaracijo za proizvodno napravo in odločbo o dodelitvi podpore ter s Centrom za podpore sklenili pogodbo o zagotavljanju podpore. Če je sklenjena pogodba o zagotavljanem odkupu, Center za podpore prevzema električno energijo in jo plačuje po ceni, ki je določena skladno z odločbo o dodelitvi podpore. Naprava je uvrščena v posebno bilančno skupino oziroma podskupino, ki jo oblikuje Center za podpore. Ta ureja tudi izravnavo razlik med napovedano in realizirano proizvodnjo, upravičencem pa za električno energijo, ki je oddana v javno omrežje, plačuje zagotovljeno odkupno ceno. Če je z upravičencem sklenjena pogodba o obratovalni podpori, Center za podpore ne plačuje električne energije, temveč na podlagi podatkov o proizvedenih neto količinah električne energije izplačuje le obratovalno podporo, s katero se proizvajalcu nadomešča razlika med proizvodnimi stroški in tržno ceno, ki jo je proizvajalec za proizvedeno električno energijo dosegel na prostem trgu. V tem primeru morajo proizvajalci sami poskrbeti za ureditev izravnave razlik med napovedano in realizirano proizvodnjo in bilančno pripadnost oziroma jim to uredi dobavitelj, s katerim imajo sklenjeno odprto pogodbo za prodajo električne energije. S sredstvi podporne sheme upravlja Center za podpore.

Od uveljavitve podporne sheme v letu 2009 je spremenjeno tudi njeno financiranje. Sistem financiranja, ki je opredeljen z Uredbo o načinu določanja in obračunavanja prispevkov za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije, temelji na prispevkih, ki jih plačujejo vsi končni odjemalci električne energije, zemeljskega plina in drugih energetskih plinov iz omrežja ter daljinske toplote za posamezno prevzemno-predajno mesto ter končni kupci trdnih in tekočih fosilnih goriv, utekočinjenega naftnega plina ter utekočinjenega zemeljskega plina. Do 1. junija 2014 so prispevke plačevali le končni odjemalci električne energije, po tem datumu pa prispevek za financiranje podporne sheme OVE in SPTE bremeni tudi končne kupce trdnih, tekočih in plinastih fosilnih goriv ter daljinske toplote.

6.1.1 Proizvodne naprave, vključene v podporno shemo OVE in SPTE, ter njihova skupna nazivna električna moč

Konec leta 2016 je bilo v podporno shemo OVE in SPTE vključenih okrog 2400 proizvajalcev s skupaj 3888 proizvodnimi napravami, od tega je bilo kar 85 % sončnih elektrarn. Vsi proizvajalci so v podporno shemo vključeni s proizvodnimi enotami, uvrščenimi pod pogoji vključitve, ki so veljali pred uveljavitvijo EZ-1.

Iz tabele 39, ki prikazuje število proizvodnih naprav, vključenih v shemo ob koncu posameznega leta, je mogoče razbrati izrazito povečanje števila sončnih elektrarn v letih 2010, 2011 in 2012, to je v obdobju, ko so bile določene vrednosti podpor za električno energijo, proizvedeno v sončnih elektrarnah, zelo ugodne glede na tržne investicijske vrednosti elementov sončnih elektrarn. Pri tem je treba pojasniti, da

vključitev v podporno shemo lahko tudi do nekaj mesecev zaostaja za dejansko izvedbo investicije. Zaradi precejšnjega znižanja podpor za sončne elektrarne ob koncu 2012 je gradnja teh elektrarn po tem obdobju močno upadla. Po letu 2012 je bilo nekoliko več vstopov v podporno shemo zaznati še pri

3888
proizvodnih naprav s
skupno inštalirano močjo
412 MW je bilo vključenih
v podporno shemo
konec leta 2016

gradnji oziroma nameščanju soproizvodnih enot na fosilne energente v obdobju 2013–2015. To je bilo v glavnem pogojeno s prehodno določbo EZ-1, ki je proizvajalcem omogočila pridobitev podpor za vsa električno energijo, proizvedeno v proizvodnih napravah, za katero so proizvajalci sklenili pogodbo o uporabi sistema v šestih mesecih po uveljavitvi EZ-1, torej še po stari ureditvi.

Tabela 39

ŠTEVILO PROIZVODNIH NAPRAV, VKLJUČENIH V PODPORNO SHEMO, IN DINAMIKA NJIHOVE VKLJUČITVE (POD POGOJI VKLJUČITVE, KI SO VELJALI PRED UVELJAVITVIJO EZ-1)

Vir	Število naprav, vključenih v podporno shemo						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sončna energija	381	975	2.406	3.218	3.319	3.339	3.323
Vetrna energija	3	4	3	5	4	9	7
Vodna energija	105	109	108	106	106	106	98
Biomasa	0	3	5	10	19	43	44
Bioplin	13	26	31	31	31	33	32
SPTe, fosilno gorivo	26	46	89	184	270	390	384
Skupaj	528	1.163	2.642	3.554	3.749	3.920	3.888

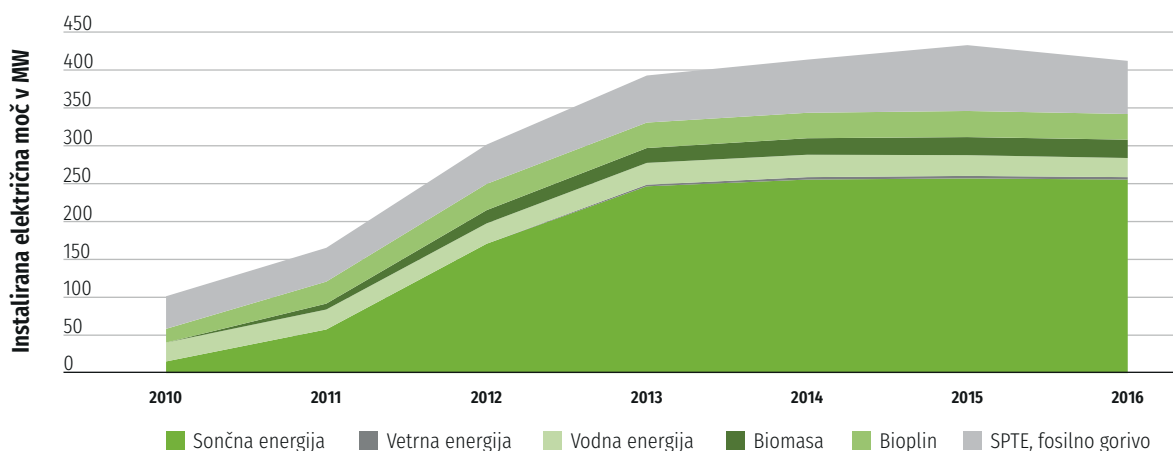
Vira: agencija, Borzen

Skupna nazivna električna moč proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, je ob koncu leta 2016 dosegla 412 MW, kar je 5 % manj kot v letu 2015 in štirikrat več kot leta 2010. Znižanje skupne nazivne električne moči proizvodnih naprav je bilo predvsem posledica izteka pravice do podpore zaradi doseganja skrajne starostne meje proizvodnih naprav, ki ne sme biti daljša od 10 let za enote SPTe oziroma 15 za OVE. Tudi pri inštalirani moči so prevladovale sončne elektrarne s 3323 proizvodnimi napravami s skupno nazivno električno močjo 255 MW oziroma z 62 % inštalirane električne moči proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo. Naslednja skupina proizvodnih naprav glede na skupno inštalirano električno nazivno moč so enote za SPTe na fosilno gorivo; ob koncu leta je bilo v sistem podpor vključenih 384 naprav s skupno inštalirano nazivno električno močjo 70 MW oziroma 17 % glede na skupno inštalirano električno moč vseh naprav, vključenih v podporno shemo.

Omenjena intenzivnost vključevanja proizvajalcev električne energije oziroma njihovih proizvodnih naprav v podporno shemo je vidna tudi na sliki 120, ki kaže izrazit porast inštaliranih nazivnih električnih moči sončnih elektrarn v letih 2010, 2011 in 2012 ter nekoliko izrazitejšo investicijsko aktivnost od pričakovane ob napovedani ukinitvi možnosti vstopov v podporno shemo pod pogoji, ki so veljali pred uveljavitvijo EZ-1.

Slika 120

SKUPNA INŠTALIRANA ELEKTRIČNA MOČ PROIZVODNIH NAPRAV, VKLJUČENIH V PODPORNO SHEMO V OBDOBJU 2010–2016

Vira: agencija, Borzen

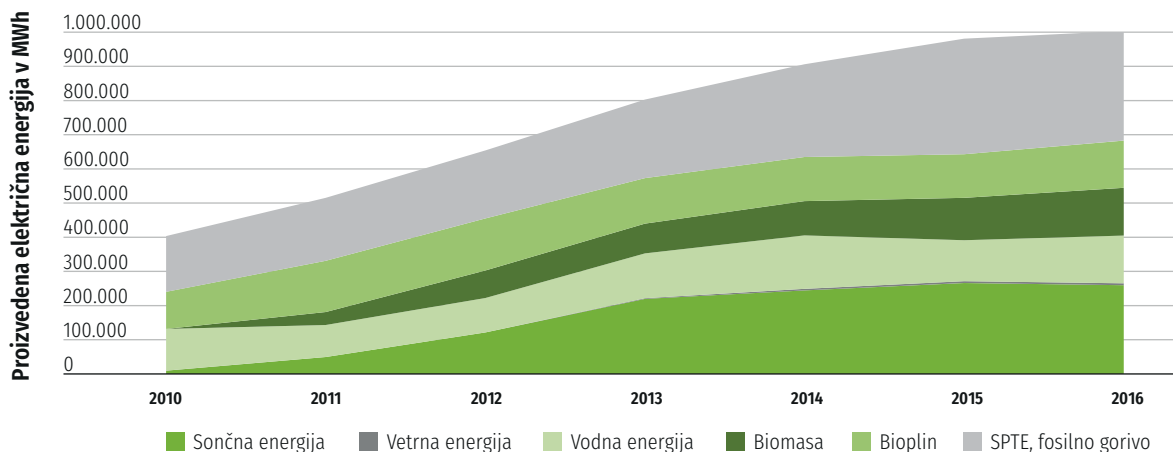
6.1.2 Proizvedena količina električne energije v podporni shemi OVE in SPT

V proizvodnih napravah, vključenih v podporno shemo, je bilo v letu 2016 proizvedeno 1003,5 GWh električne energije, za katero so bile proizvajalcem izplačane podpore. Proizvodnja v letu 2016 je za 2 % preseгла proizvodnjo leta 2015, glede na leto 2010 pa je bila več kot podvojena. Čeprav po nazivni električni moči v podporni shemi močno prevladujejo sončne elektrarne, je bilo v letu 2016 v soproizvodnih enotah na fosilna goriva, katerih skupna inštalirana nazivna električna moč je konec leta 2016 znašala 70 MW, proizvedenih 321 GWh električne energije, v sončnih elektrarnah s skupno inštalirano nazivno električno močjo 255 MW pa 260 GWh električne energije.

Skupno je bilo v letu 2016 iz OVE v okviru podporne sheme proizvedenih 683 GWh oziroma 68 % vse energije, za katero so bile izplačane podpore, iz fosilnih energentov v enotah za SPT pa je bilo proizvedene 321 GWh električne energije oziroma 32 % vse energije, za katero so bile proizvajalcem izplačane podpore.

Slika 121

PROIZVEDENA KOLIČINA ELEKTRIČNE ENERGIJE V OBDOBJU 2010–2016, ZA KATERO SO BILE PROIZVAJALCEM ELEKTRIČNE ENERGIJE, VKLJUČENIM V PODPORNO SHEMO, IZPLAČANE PODPORE

Vira: agencija, Borzen

6.1.3 Izplačane podpore

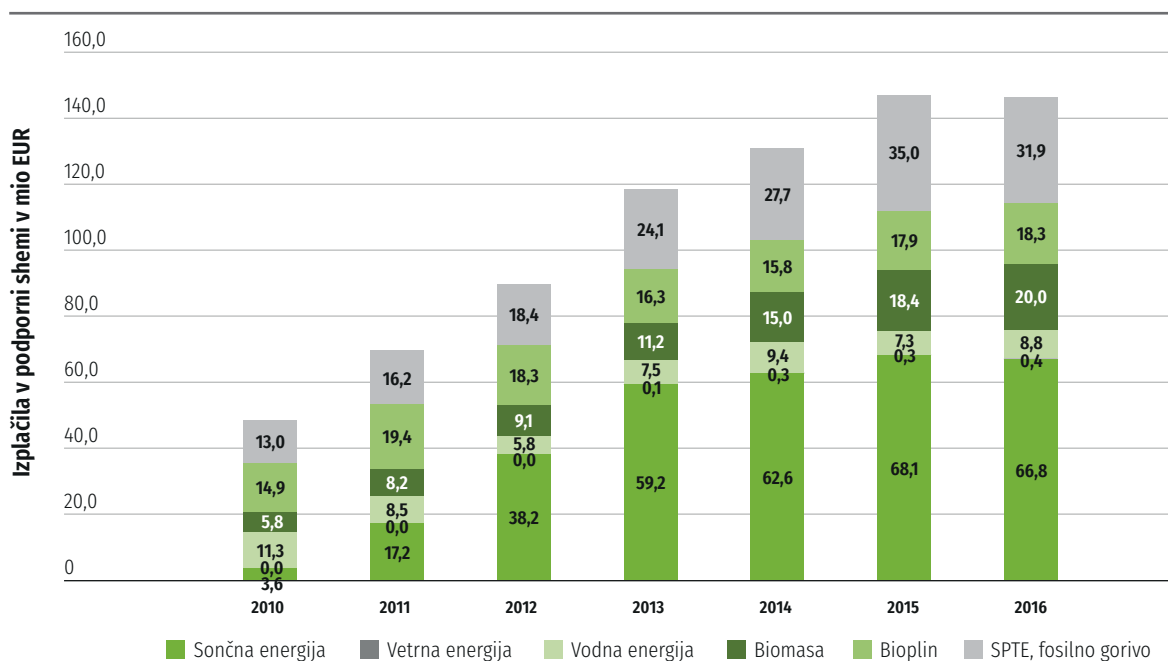
Proizvajalcem električne energije, ki so bili leta 2016 vključeni v podporno shemo, je bilo za 1003,5 GWh proizvedene električne energije izplačanih 146,2 milijona evrov podpor, kar je 0,9 milijona evrov manj kot v letu 2015; v obdobju 2010–2016 je bilo skupno izplačanih 750,3 milijona evrov. Pri tem velja izpostaviti, da so bile leta 2010 v vrednost izplačil vključene tudi proizvodne enote iz sheme »kvalificiranih proizvajalcev« v skupni vrednosti okrog 11 milijonov evrov, ki so bile na podlagi EZ upravičene do podpor do leta 2011, in sicer ne glede na to, da niso izpolnjevale pogojev za vključitev v podporno shemo.

Dejanski strošek državnih pomoči iz naslova podporne sheme je nekoliko nižji od samih izplačil proizvajalcem. Nižji je za vrednost prodanih količin električne energije, ki jih Center za podpore od proizvajalcev, vključenih v podporno shemo, prevzame in odkupi v okviru zagotovljenega odkupa in jo nato proda na trgu. Tako je dejanski strošek podporne sheme v letu 2016 znašal okrog 139 milijonov evrov in povprečna izplačana podpora za megavatno uro proizvedene električne energije 138,5 evra.

146,2
milijona evrov izplačanih
podpor za 1003,5 GWh
proizvedene električne
energije

Slika 122

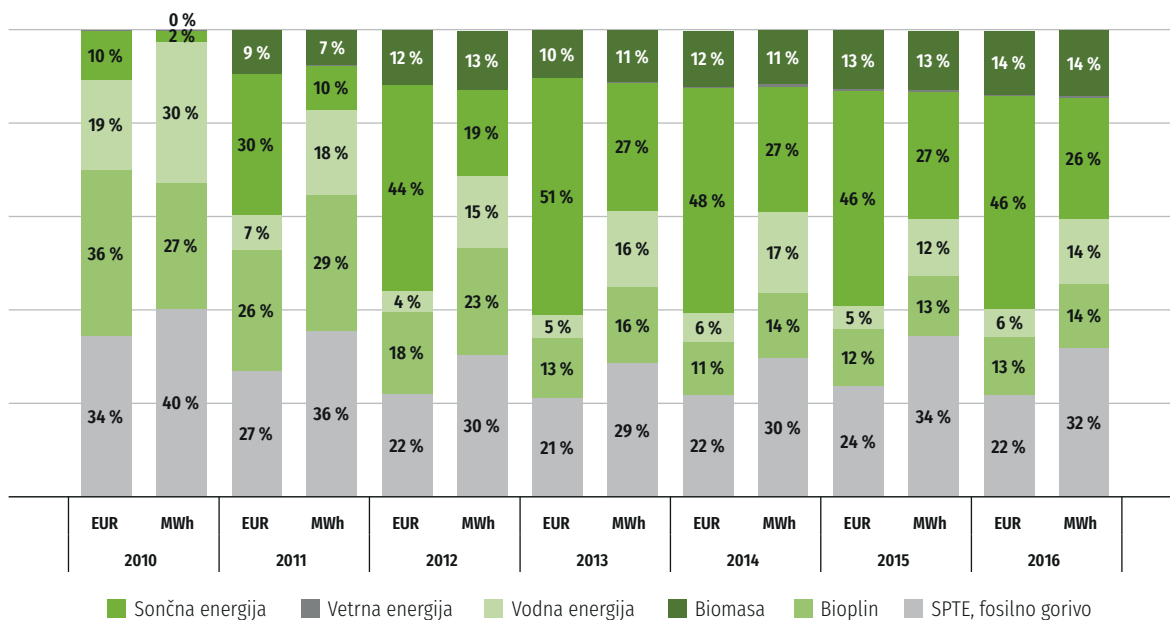
VREDNOST IZPLAČANIH SREDSTEV ZA PODPORE V OBDOBJU 2010–2016

Vir: Borzen

Slika 123 prikazuje razmerje med deležem izplačil za podpore po posameznih proizvodnih virih in deležem proizvedenih količin električne energije po posameznem viru. Razmerje med izplačanimi vrednostmi podpor in proizvedeno količino električne energije je najugodnejše pri proizvodnji električne energije v hidroelektrarnah, kar pomeni, da je za tovrstno proizvodnjo električne energije v povprečju namenjena nižja vrednost podpor kot za ostalo proizvodnjo električne energije, vključeno v podporno shemo. Podobno razmerje izkazuje tudi proizvodnja električne energije v vetrnih elektrarnah, ki pa je v Sloveniji za zdaj glede na delež proizvedene električne energije iz preostalih virov energije proizvedemo zanemarljivo malo. Najmanj ugodno je razmerje med izplačili podpor in proizvedeno električno energijo pri sončnih elektrarnah, kjer je za enoto proizvedene energije poleg manjših proizvodnih enot na lesno biomaso namenjena v povprečju najvišja vrednost državne pomoči v veljavni podporni shemi.

Slika 123

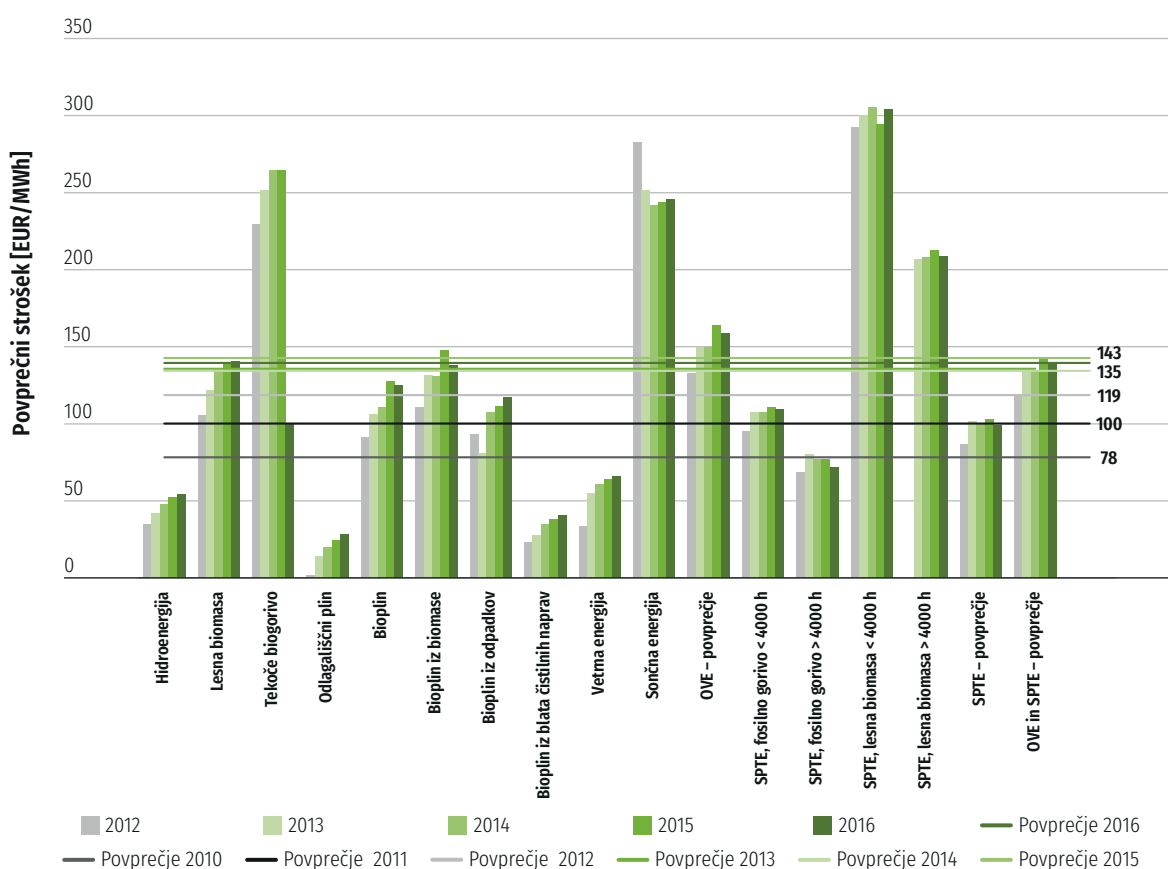
RAZMERJE MED DELEŽEM IZPLAČANIH SREDSTEV ZA PODPORE IN PROIZVEDENO KOLIČINO ELEKTRIČNE ENERGIJE GLEDE NA VIR ENERGENTA V OBDOBJU 2010–2016

Vira: agencija, Borzen

Slika 124 prikazuje povprečne stroške podpor na enoto proizvedene električne energije glede na vir energije. V letu 2010 je bil povprečni strošek podpore 78 EUR/MWh proizvedene električne energije, v naslednjih letih pa se je zviševal: v letu 2011 na 100 EUR/MWh, v 2012 na 119 EUR/MWh, v 2013 že na 136 EUR/MWh, leta 2015 pa je znašal 143 EUR/MWh. Večji stroški podpor na enoto proizvedene električne energije v obdobju 2010–2013 so bili predvsem posledica spremembe strukture prejemnikov podpor. V shemo je namreč vstopilo več mikro proizvodnih naprav, za katere so značilni višji referenčni stroški proizvodnje in posledično višje podpore na enoto proizvodnje. Velik vpliv na rast povprečnih stroškov podpor na enoto proizvodnje iz OVE v letih 2010–2013 je imelo povečanje števila inštaliranih sončnih elektrarn s pripadajočimi visokimi vrednostmi podpor do konca leta 2012 ter povečanje števila soproizvodnih enot v letu 2014 ob spremembi podporne sheme. Pomembno pa so na spremembe vrednosti podpor na enoto proizvedene električne energije vplivale tudi spremembe referenčne cene električne energije in drugih energentov.

Sončne elektrarne so edina tehnologija v podporni shemi, za katero so se referenčni stroški in posledično tudi vrednosti podpor od leta 2011 zniževali. Pri drugih virih je prišlo do zmanjšanja povprečnih stroškov za podpore zaradi spremembe v strukturi prejemnikov (vstopale so večje proizvodne naprave) ter zaradi sprememb referenčnih cen energentov in električne energije.

POVPREČNI STROŠKI ZA IZPLAČANE PODPORE V NOVI SHEMI NA ENOTO PROIZVODNJE GLEDE NA VIR ENERGIJE

Viri: IJS-CEU, Borzen, agencija

6.1.4 Javni poziv investitorjem za prijavo projektov proizvodnih naprav OVE in SPTÉ

Z EZ-1 je bila uveljavljena obveznost naše države, da pravico do uveljavljanja podpore za elektriko, proizvedeno iz OVE in v SPTÉ, dodeli v konkurenčnem postopku izbire projektov. S tem je bila podpora shema spremenjena in usklajena z leta 2014 uveljavljenimi Smernicami o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014–2020, s katerimi je Evropska komisija postavila nova pravila pri opredelitvi shem državnih pomoči – podpor za tekoče poslovanje proizvajalcem električne energije, tako iz obnovljivih virov kot tudi za elektriko, proizvedeno v soproizvodnji s toploto z visokim izkoristkom. Smernice za dodelitev podpor zahtevajo konkurenčen postopek zbiranja ponudb, odprt za vse proizvajalce električne energije pod enakimi pogoji, z jasnimi in nediskriminatornimi merili.

Spremembo podporne sheme je bilo treba pred izvajanjem priglasiti Evropski komisiji in ta je sklep o združljivosti priglašene spremembe z notranjim trgom izdala konec oktobra leta 2016. Zato je bilo tudi prvi poziv mogoče objaviti šele konec leta.

Agencija je tako 16. decembra 2016 objavila prvi javni poziv k prijavi projektov proizvodnih naprav za proizvodnjo elektrike iz OVE in v SPTÉ za vstop v podporno shemo, ki je bil odprt do 28. februarja 2017 in na katerega so prijavi 276 projektov. Med prijavi je bilo 41 projektov vetrnih elektrarn s skupno nazivno električno močjo več kot 56 MW.

276
projektov proizvodnih naprav prijavljenih na prvi javni poziv za vstop v podporno shemo

Tabela 40

PO VHODNIH ENERGETSKIH VIRIH AGREGIRANI PODATKI O NAZIVNI ELEKTRIČNI MOČI IN ŠTEVILU PRIJAVLJENIH PROJEKTOV PROIZVODNIH NAPRAV OVE IN SPTE NA PRVI JAVNI POZIV

Vir energije	Število projektov	Moč v MW
Hydroenergija	52	10,95
Bioplin iz biomase	3	6,03
Odlagališčni plin	4	0,61
Lesna biomasa	40	12,47
Sončna energija	105	12,64
Vetrna energija	41	56,19
Zemeljski plin	31	28,89
Skupaj	276	127,78

Vir: agencija

To je edini poziv, v katerem so sredstva razdeljena glede na tehnologijo proizvodne naprave in v okviru katerega bo v konkurenčnem postopku mogoče izbrati toliko projektov, da bo doseženo dovoljeno povečanje obsega sredstev za podporno shemo na letni ravni v vrednosti 10 milijonov evrov. Sredstva bodo razdeljena za projekte v okviru tehnoloških skupin, ki so tako kot obseg razpoložljivih dodatnih sredstev za dodelitev podpor v okviru konkurenčnih postopkov določene v načrtu za izvajanje podporne sheme, ki je sestavni del letne energetske bilance Republike Slovenije.

Prvi krog:

- 1. skupina: 1 milijon evrov za hidroelektrarne do 1 MW,
- 2. skupina: 3 milijone evrov za elektrarne na lesno biomaso do 1 MW nazivne moči,
- 3. skupina: 1 milijon evrov za proizvodne naprave SPTE na zemeljski plin do 50 kW nazivne moči.

Drugi krog:

- 4. skupina: 3 milijone evrov za obnovljene proizvodne naprave za SPTE, ki delujejo v sistemih daljinskega ogrevanja,
- 5. skupina: 2 milijona evrov za projekte
 - proizvodnih naprav, ki niso opredeljene v skupinah prvega kroga,
 - proizvodnih naprav OVE in SPTE, ki niso uspeli v konkurenčnih skupinah v prvem krogu.

Izbira prijavljenih projektov bo izvedena v prvi polovici leta 2017, glavno merilo za izbor pa ponujena cena. Izbrani projekti bodo objavljeni na spletni strani agencije. S sklepom zavržene projekte pa bodo lahko potencialni investitorji prijavili na naslednji poziv, ki bo predvidoma objavljen v drugi polovici leta 2017 in bo na zahtevo Evropske komisije tehnološko nevtralen.

6.1.5 **Stroški podporne sheme in obremenitev končnih odjemalcev s prispevkom za zagotavljanje podpor**

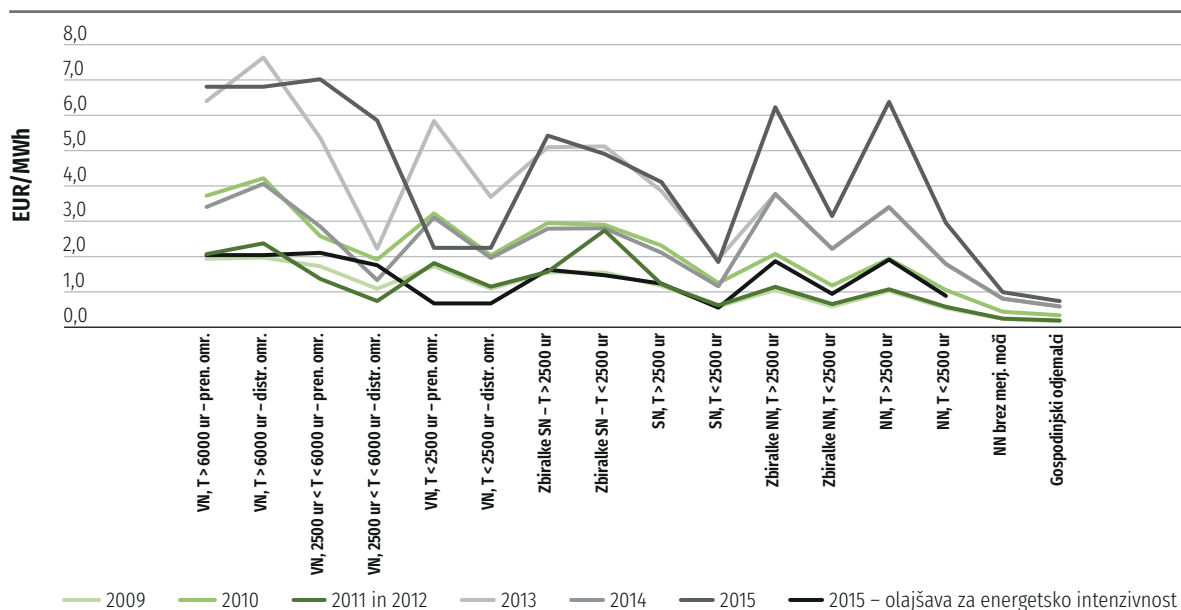
Financiranje proizvodnje električne energije iz OVE in SPTE je urejeno z zbiranjem sredstev s prispevkom za OVE in SPTE, ki ga od leta 2009 plačujejo vsi končni odjemalci električne energije v Sloveniji. Od junija 2014 so s prispevkom, ki ga plačujejo končni kupci oziroma odjemalci, obremenjena tudi trdna in tekoča fosilna goriva, zemeljski plin, UNP in daljinska toplota.

Avgusta 2015 se je znižal prispevek končnim odjemalcem električne energije energetskega intenzivnega sektorja gospodarstva, ki izpolnjujejo pogoje iz 6. člena Uredbe o načinu določanja in obračunavanja prispevkov za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije, in bil posledično uveljavljen višji prispevek za druge končne odjemalce električne energije. Vrednosti prispevka za druge energente se od uvedbe v letu 2014 in do konca leta 2016 niso spremenile.

Vrednosti prispevka je treba sproti prilagajati tako, da se zagotavlja zadosten obseg sredstev za financiranje podporne sheme. S prispevkom za zagotavljanje podpor so veliko bolj obremenjeni končni odjemalci električne energije kot pa končni odjemalci oziroma kupci drugih energentov.

Slika 125

SPREMEMBE VREDNOSTI PRISPEVKOV POSAMEZNIH ODJEMNIH SKUPIN KONČNIH ODJEMALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE V OBDOBJU 2010–2016

Vir: agencija

Tabela 41

VREDNOSTI PRISPEVKOV NA FOSILNE ENERGENTE, DOLOČENE V LETU 2014

Energent	Prodajna enota	Prispevek v EUR na prodajno enoto energenta
Zemeljski plin	MWh	0,99045
ELKO	l	0,00990
Kurilno olje	kg	0,01092
Bencin	l	0,00911
Dizel	l	0,00990
Letalski bencin	l	0,00911
Kerozin	l	0,00913
Avtopljin – LPG	kg	0,01267
UNP	kg	0,01267
Daljinska toplota	MWh	0,99045
Premog, lignit, koks	kg	Izračunajo dobavitelji

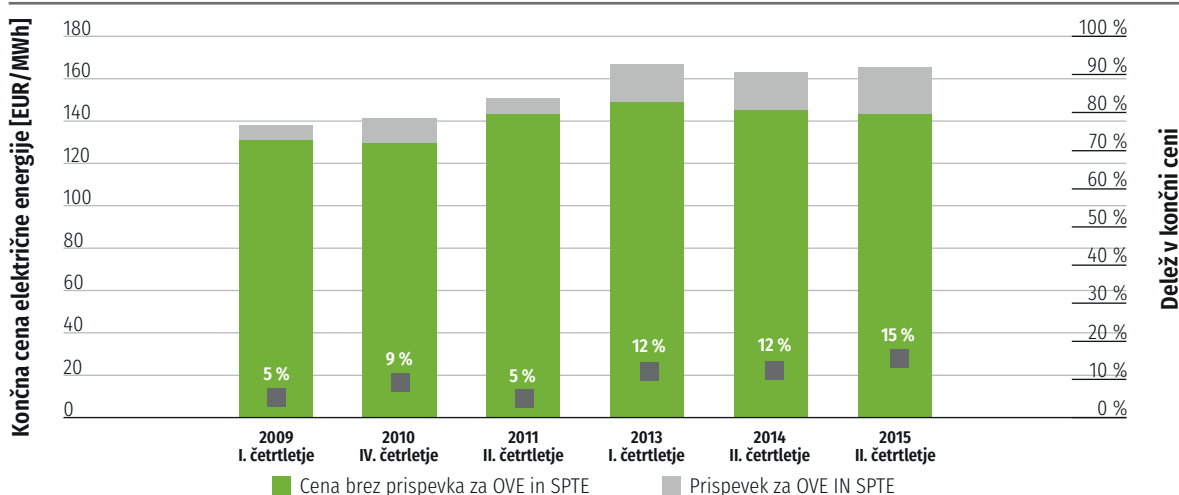
Vir: agencija

Obremenjenost končnih odjemalcev električne energije je odvisna predvsem od uvrstitve končnega odjemalca v odjemno skupino in dosežene obračunske moči na prevzemno-predajnem mestu. Z zad-

njo spremembo prispevka, ki ga plačujejo končni odjemalci električne energije, se je delež prispevka v celotnem strošku električne energije pri značilnem gospodinjstvem odjemalcu povečal na 15 %.

Slika 126

OBREMENITEV ZNAČILNEGA GOSPODINJSKEGA ODJEMALCA (LETNA PORABA 3500 kWh, MOČ 8 kW) S PRISPEVKOM ZA ZAGOTAVLJANJE PODPOR V OBDOBJU 2009–2016 S Poudarkom NA SPREMEMBAH VREDNOSTI PRISPEVKA

Vir: agencija

Vrednosti prispevkov za zagotavljanje podpor po pridobitvi soglasja vlade ob vsaki spremembi agencija objavi s splošnim aktom.

6.2 Prihranki končne energije, doseženi z doprinosom dobaviteljev

6.2.1 Oblika sistema obveznosti energetske učinkovitosti v Sloveniji

EU je politiko energetske učinkovitosti postavila v središče energetske strategije ter jo opredelila kot bistven dejavnik pri zagotavljanju trajnostne rabe energijskih virov. Temeljni cilj politike učinkovite rabe energije je povečanje energetske učinkovitosti za 20 % do leta 2020. Za doseganje tega cilja je bila sprejeta Direktiva 2012/27/ES, ki opredeljuje načine izvajanja politike energetske učinkovitosti. Od držav članic zahteva opredelitev ciljnih prihrankov končne rabe energije do leta 2020, opredelitev sistema obveznosti energetske učinkovitosti, opredelitev zavezancev, ki bodo zmanjšali porabo energije, objavo prihrankov energije in vzpostavitev sistema za merjenje in preverjanje doseženih prihrankov.

Ciljni prihranek energije na letnem nivoju v sistemu obveznosti energetske učinkovitosti v obdobju od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2020 mora znašati vsaj 1,5 % letne količine energije, prodane končnim odjemalcem s strani zavezancev za doseganje prihrankov energije glede na povprečje zadnjih treh let pred 1. januarjem 2013. Pri tem se lahko izvzame količina prodane energije, ki se uporablja za prevoz. Izhodišče za izračun višine ciljnih prihrankov končne energije dobaviteljev na nivoju Slovenije je letno povprečje končne rabe energije v obdobju 2010–2012, ki se v skladu s tretjim odstavkom 7. člena direktive zmanjša za 25 %.

Ciljni prihranek končne energije v Sloveniji bo leta 2020 znašal 3319 GWh, kumulativni prihranki v obdobju 2014–2020 pa 11.596 GWh (Akcijski načrt URE 2014–2020, 2015).

Ta cilj bo Slovenija izpolnila s kombiniranim sistemom obveznosti doseganja prihrankov energije. Slednje pomeni, da bodo polovico obveznih ciljnih prihrankov dosegli dobavitelji energije, druga polovica pa mora biti dosežena z ukrepi, ki se bodo financirali s pomočjo prispevka za učinkovito rabo energije, ki ga plačujejo končni odjemalci električne energije in drugih energentov, za realizacijo tega dela obveznosti pa je pooblaščen Eko sklad. Slovenija mora doseči 1,5-odstotni prihranek energije na letni ravni, pri čemer morajo zavezanci postopoma dosegati svojo polovico ciljnega prihranka, druga polovica, to je 0,75 % prihranka na letni ravni, pa mora biti dosežena z ukrepi, ki jih razpiše Eko sklad:

- v letu 2015, ki je bilo prehodno obdobje, so morali zavezanci doseči 0,25-odstotni prihranek od prodane energije v letu 2014;
- v letih 2016 in 2017 morajo zavezanci doseči prihranke v obsegu 0,5 % prodane energije v predhodnem koledarskem letu;
- v obdobju 2018–2020 pa morajo zavezanci za doseganje prihrankov energije realizirati 0,75 % prihrankov glede na količino prodane energije v predhodnem koledarskem letu.

Dodatna olajšava velja za dobavitelje tekočih goriv; ti morajo vsako leto do leta 2020 dosegati prihranke v obsegu 0,25 % prodanih količin motornega bencina in dizelskega goriva končnim odjemalcem v predhodnem letu.

Kot izjemo lahko zavezanci med prihranki energije upoštevajo tudi prihranek primarne energije, dosežen v sektorjih pretvorbe, distribucije in prenosa energije, vključno z infrastrukturo za učinkovito daljinsko ogrevanje in hlajenje. Ti prihranki energije niso doseženi neposredno pri končnih odjemalcih.

6.2.2 Zavezanci za doseganje prihrankov energije in vloga agencije

Prihranke energije morajo kot zavezanci za doseganje prihrankov dosegati dobavitelji električne energije, plina, toplote, trdnih in tekočih goriv, ki prodajajo energijo končnim odjemalcem. Zavezanci morajo o doseženih prihrankih energije vsako leto poročati agenciji.

Direktiva o energetske učinkovitosti iz leta 2012 določa, da merjenje in nadzor doseženih prihrankov končne energije pri zavezancih v državah EU izvajajo neodvisne ustanove. Agencija za energijo je tako kot neodvisen organ pooblaščen spremljati in preverjati dosežene prihranke energije v okviru sistema obveznosti energetske učinkovitosti ter o doseženih prihrankih tudi poročati.

6.2.3 Prihranki končne energije

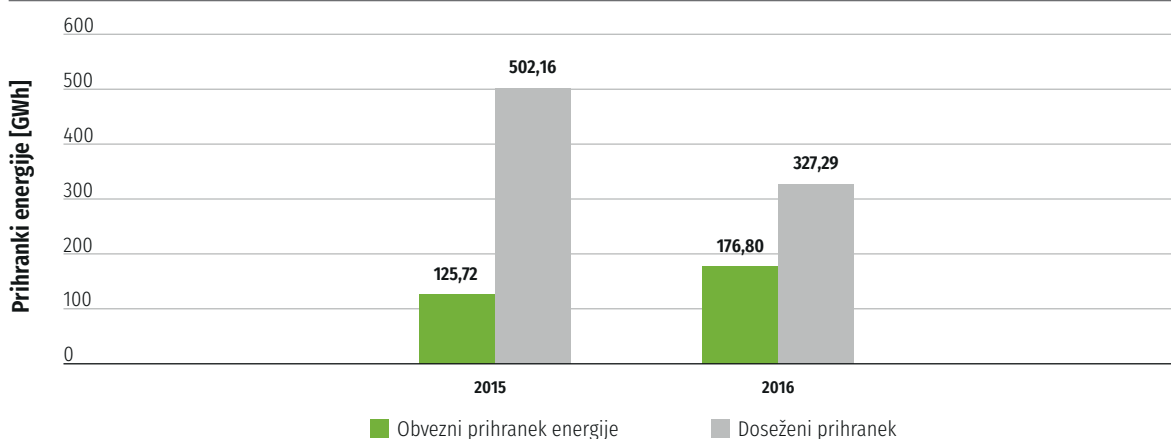
Obvezni ciljni prihranki energije in aktivnosti zavezancev so opredeljene v uredbi, ki je zavezancem v letu 2016 nalagala doseganje prihrankov energije v obsegu 0,50 % prodane energije v letu 2015, razen zavezancem, ki prodajajo motorni bencin in dizelsko gorivo, saj je njihova obveza tudi v letu 2016 bila doseči prihranke energije v obsegu 0,25 % prodanega motornega bencina in dizelskega goriva v predhodnem letu.

Po zbranih podatkih je vsota prodane energije končnim odjemalcem v letu 2015 znašala 46.425,75 GWh, obvezen prihranek za leto 2016 pa 176,80 GWh. Poročana vsota prodane energije zavezancev v letu 2014, ki so poročali agenciji o doseženih prihrankih v letu 2015, je znašala 50.286,97 GWh, in na podlagi tega v letu 2015 obvezni prihranek energije 125,72 GWh.

Zavezanci so v letu 2016 dosegli prihranke v obsegu 327,29 GWh, v letu 2015 pa 502,16 GWh, kot prikazuje slika 127, ter tako v obeh letih presegli ciljno obveznost prihrankov energije. Realizirani prihranki zavezancev so bili v letu 2016 za 174,87 GWh oziroma 35 % manjši kot v letu 2015. Razlog za to je predvsem v izvedbi različnih ukrepov, ki ustvarjajo tudi različen obseg prihrankov, in tudi v možnosti koriščenja presežka prihrankov prejšnjega leta. Obseg prihrankov, ki presega ciljno vrednost, lahko zavezanci namreč uveljavljajo kot ciljni prihranek v naslednjih treh letih od njegovega nastanka. Pri tem je treba poudariti, da obseg doseženih prihrankov ni merjena kategorija, temveč se količine prihranka energije, dosežene s posameznim ukrepom, določijo matematično, po metodološko opredeljenih izračunih za posamezne vrste ukrepov, določenih v Pravilniku o metodah za določanje prihrankov energije. Nekaj zavezancev je del presežka prihrankov iz leta 2015 uveljavljalo v letu 2016, kljub temu pa so zavezanci tudi v letu 2016 presegli ciljni prihranek in tako v dveh letih ustvarili skupni prihranek energije 829,45 GWh in za 526,93 GWh presežka.

327,29
GWh končne energije
je znašal prihranek
zavezancev v letu 2016

Slika 127

PRIMERJAVA MED OBVEZNI IN DOSEŽENIM PRIHRANKOM ENERGIJE ZAVEZANCEV V LETIH 2015 IN 2016

Vir: agencija

6.2.3.1 Aktivnost zavezancev pri doseganju ciljnega prihranka energije

128
zavezancev je v celoti doseglo prihranke, kar je 99 % vseh realiziranih prihrankov energije v letu 2016

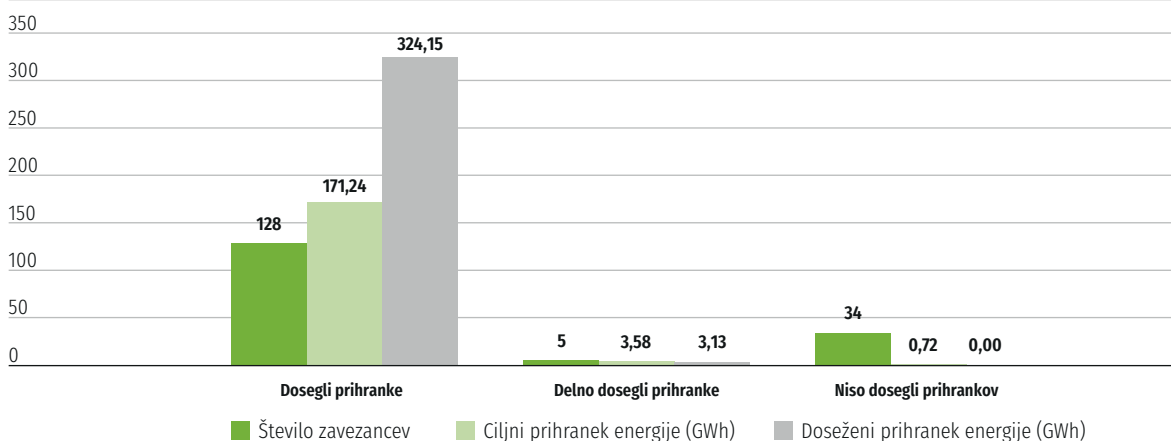
Poročilo za leto 2016 je oddalo 167 dobaviteljev energentov, leto prej pa je o doseženih prihrankih poročalo 161 dobaviteljev.

V letu 2016 je 128 zavezancev v celoti doseglo prihranke, in sicer so dosegli skupno 99 % vseh realiziranih prihrankov energije v tem letu. Kar 34 zavezancev prihrankov energije z izvajanjem ukrepov ni doseglo, pet pa je bilo takšnih, ki so izvajali ukrepe, vendar z njimi niso dosegli celotnega ciljnega prihranka energije.

Med zavezanci, ki ciljnega prihranka energije niso dosegli oziroma ga niso dosegli v celoti, tudi v letu 2016 prevladujejo dobavitelji trdnih goriv. Obseg ciljnega prihranka, ki bi ga glede na poročano količino prodane energije ti zavezanci morali doseči, pa predstavlja manj kot 0,5 % ciljnega prihranka.

Zakonodaja zavezancem, ki z ukrepi ne uspejo doseči ciljnih prihrankov energije, ponuja alternativno možnost, s katero lahko svoj obvezni prihranek nadomestijo s finančnim nadomestilom Eko sklada, njegova višina pa je odvisna od količine prihranka, ki bi ga moral doseči zavezanec, in specifičnega stroška v EUR/MWh prihranka, ki ga je določil Eko sklad.

Slika 128

AKTIVNOST ZAVEZANCEV PRI DOSEGANJU OBVEZNEGA PRIHRANKA ENERGIJE

Vir: agencija

Določitev zavezancev, predvsem dobaviteljev trdnih goriv, je zelo težavna. Na ravni države namreč ni enotne evidence vseh dobaviteljev energentov. Zato se je agencija v okviru poročanja o doseženih prihrankih v letu 2016 soočala s težavo pri identifikaciji zavezancev, predvsem dobaviteljev trdnih goriv.

6.2.3.2 Doseženi prihranki energije z izvedenimi ukrepi

Zavezanci so prihranke energije dosegli z doprinosom pri izvedbi ukrepov, ki so določeni v petem in šestem členu uredbe. Sodelovanje pri izvedbi navedenih ukrepov zavezancem ustvarja prihranke energije, če so ukrepi izvedeni pri končnih odjemalcih v javnem, storitvenem in industrijskem sektorju. Zavezancem so na voljo tudi dodatni ukrepi, s katerimi je mogoče doseči prihranke energije v sektorju proizvodnje, distribucije in prenosa energije. Prihranke lahko zavezanci dosežejo tudi z ukrepi, ki niso opredeljeni v uredbi, vendar je v tem primeru treba izvesti energetski pregled in šele potem se prihranki energije lahko uveljavijo.

Kot je razvidno iz tabele 42, je bilo v letu 2016 največ prihrankov energije doseženih z uvajanjem sistemov upravljanja z energijo in, podobno kot v letu 2015, z dodajanjem aditivov pogonskim gorivom.

139,27

GWh ali 42,55 % vseh prihrankov energije je bilo doseženih z uvajanjem sistemov upravljanja z energijo

Tabela 42

PRIHRANKI ENERGIJE PO UKREPIH V LETU 2016

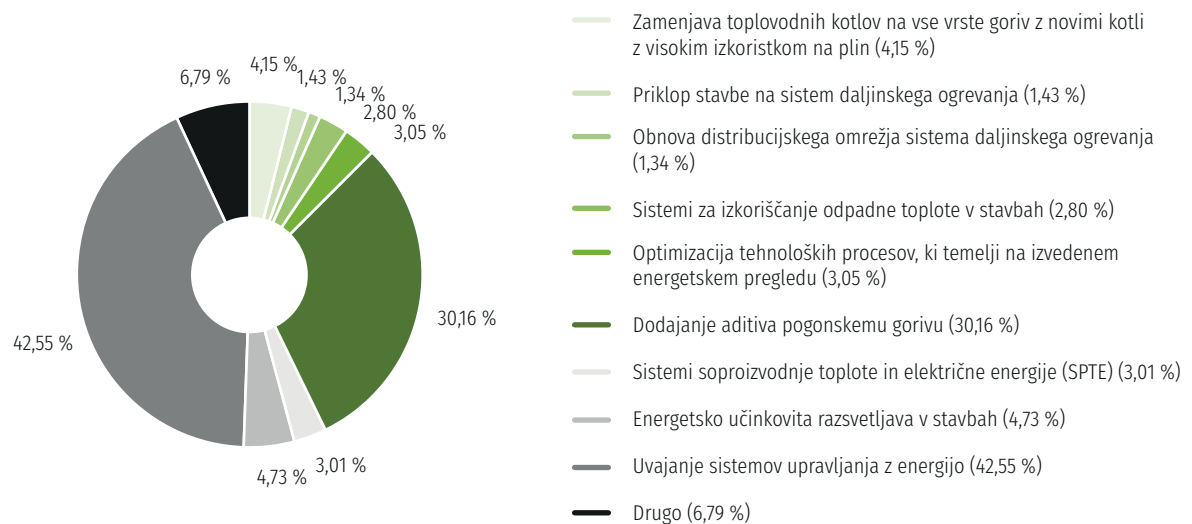
Ukrep	Prihranek energije (GWh)
Celovita prenova stavb	0,60
Delna obnova stavb	0,49
Zamenjava toplovodnih kotlov na vse vrste goriv z novimi kotli z visokim izkoristkom na plin	13,57
Zamenjava toplovodnih kotlov na vse vrste goriv z novimi kotli z visokim izkoristkom na lesno biomaso	2,39
Zamenjava sistema električnega ogrevanja s centralnim ogrevanjem z novimi kotli z visokim izkoristkom na plin	0,02
Zamenjava sistema električnega ogrevanja s centralnim ogrevanjem z novimi kotli z visokim izkoristkom na lesno biomaso	0,00
Vgradnja toplotnih črpalk za ogrevanje stavb	0,34
Celovita prenova toplotne postaje	3,08
Priklop stavbe na sistem daljinskega ogrevanja	4,68
Obnova distribucijskega omrežja sistema daljinskega ogrevanja	4,37
Vgradnja sprejemnikov sončne energije	0,10
Optimizacija sistema ogrevanja v stavbah z več posameznimi deli	0,00
Sistemi za izkoriščanje odpadne toplote v stavbah	9,16
Optimizacija tehnoloških procesov, ki temelji na izvedenem energetskem pregledu	9,98
Nova električna osebna vozila	0,00
Uporaba pnevmatik višjega energijskega razreda pri tovornih vozilih	0,21
Uporaba pnevmatik višjega energijskega razreda pri lahkih dostavnih vozilih	0,01
Uporaba pnevmatik višjega energijskega razreda pri osebnih motornih vozilih z motorjem z notranjim izgorevanjem	0,03
Polnjenje pnevmatik na optimalno vrednost pri osebnih motornih vozilih z motorjem z notranjim izgorevanjem	0,03

Ukrep	Prihranek energije (GWh)
Dodajanje aditiva pogonskemu gorivu	98,70
Sistemi soproizvodnje toplote in električne energije (SPTE)	9,84
Energetsko učinkovita razsvetljava v stavbah	15,49
Prenova sistemov zunanje razsvetljave	0,00
Energetsko učinkoviti gospodinjski aparati	0,06
Energetsko učinkoviti elektromotorji	0,06
Uporaba frekvenčnih pretvornikov	0,37
Vgradnja naprednih merilnih sistemov in obračunavanje energije v gospodinjstvih in storitvenem sektorju	0,55
Uvajanje sistemov upravljanja z energijo	139,27
Drugo	13,88

Vir: agencija

Slika 129

DELEŽI DOSEŽENIH PRIHRANKOV ENERGIJE PO POSAMEZNIH UKREPIH V LETU 2016

Vir: agencija

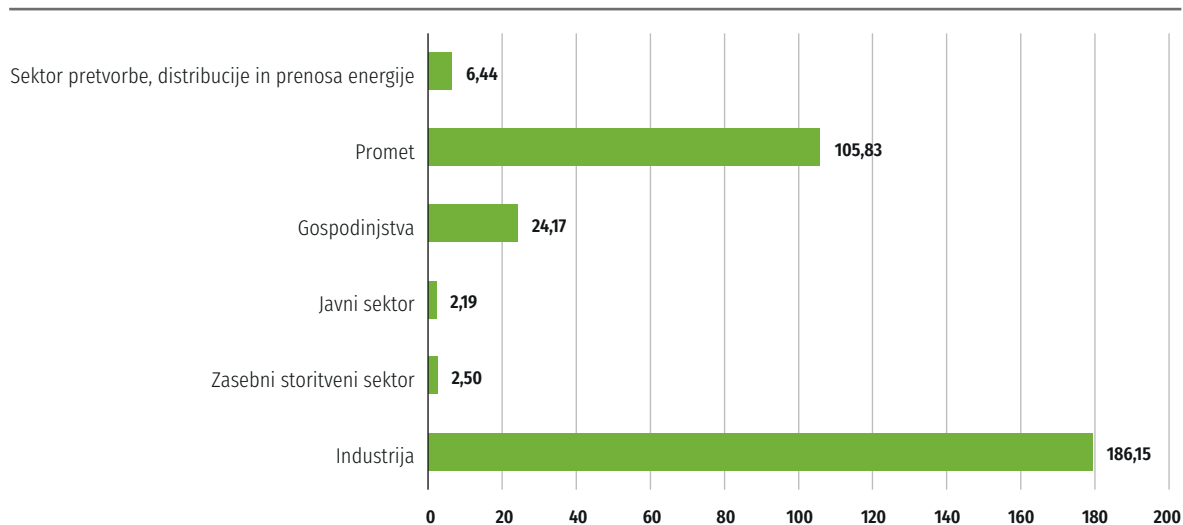
Več kot dve tretjini prihrankov končne energije sta bili doseženi zgolj z dvema ukrepoma, in sicer je bilo 42,55 % prihrankov ustvarjenih z ukrepi uvajanja sistemov upravljanja z energijo (139,27 GWh) ter 30,16 % (98,70 GWh) z dodajanjem aditivov pogonskemu gorivu. Preostalo tretjino so zavezanci dosegli z drugimi ukrepi.

6.2.3.3 Prihranki energije po sektorjih

Analiza podatkov iz poročil zavezancev je pokazala, da so z izvedenimi ukrepi dosegli največje prihranke energije v industriji in prometu, skupaj 291,99 GWh, kar je 89,21 % vseh doseženih prihrankov končne energije v letu 2016. Najmanjši prihranki so bili doseženi v javnem sektorju, in sicer le 2,19 GWh. Veliki prihranki energije v prometu so posledica dodajanja aditivov pogonskim gorivom; ukrep so v glavnem uporabljali prodajalci tekočih goriv. V industriji so bili prihranki doseženi z raznovrstnimi ukrepi, največ prihrankov pa je bilo doseženih z uvajanjem sistemov upravljanja z energijo.

Slika 130

PRIHRANKI ENERGIJE PO SEKTORJIH V LETU 2016 V GWh

Vir: agencija

07

Toplota

Oskrbo s toploto je izvajalo 51 distributerjev v 59 občinah, število odjemalcev se je zmanjšalo za približno 3 %. Agencija je prejela 64 zahtev za izdajo soglasja k izhodiščni ceni toplote zavezancev za regulacijo in odločila o 59 zadevah ter izdala 51 soglasij. Prejela je tudi 111 obvestil zavezancev o spremenjeni izhodiščni ceni toplote.

56,9 %

je v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo toplote znašal delež premoga.

878

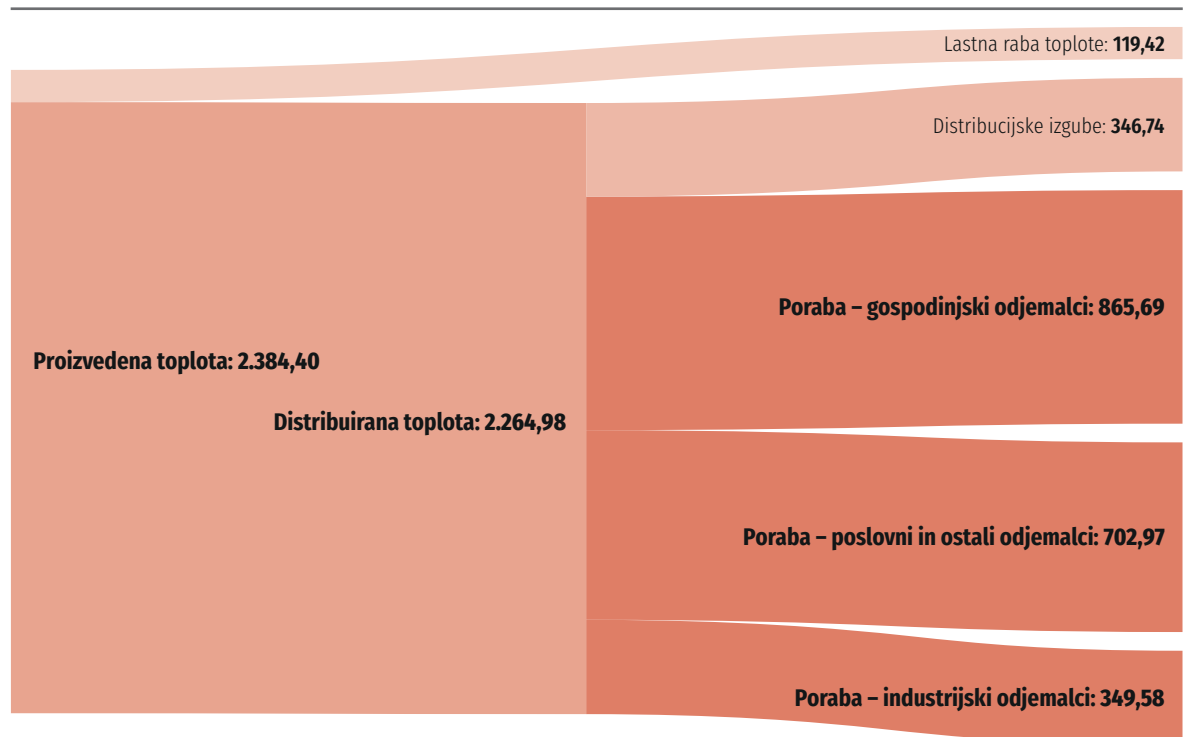
kilometrov je bila skupna dolžina distribucijskih sistemov za distribucijo toplote v Sloveniji.

Oskrba s toploto in drugimi energetske plini se zagotavlja v okviru zaključenih distribucijskih sistemov kot izbirna lokalna gospodarska javna služba ali kot tržna distribucija. Pod oskrbo s toploto se pojmuje toploto in hlad, ki se uporabljata za ogrevanje ali hlajenje prostorov, potrebe industrijskih procesov in za pripravo sanitarne tople vode. Oskrba s toploto zajema dejavnost distribucije in dobave toplote, sama dejavnost distribucije toplote pa se opravlja v obliki izbirne lokalne gospodarske javne službe ali tržne dejavnosti. Oskrba s toploto se izvaja tudi iz lastniških distribucijskih sistemov, katerih značilnost je, da so v celoti v lasti odjemalcev toplote.

Prikazano stanje oskrbe s toploto iz omenjenih distribucijskih sistemov zajema agregirane podatke evidentiranih distribucijskih sistemov toplote ter podatke evidentiranih proizvajalcev toplote, ki te sisteme oskrbujejo.

Slika 131

OSNOVNI PODATKI O PROIZVEDENI IN DISTRIBUIRANI TOPLI ZA POTREBE OSKRBE ODJEMALCEV, PRIKLJUČENIH NA DISTRIBUCIJSKE SISTEME DALJINSKEGA OGREVANJA V LETU 2016 V GWh

Vir: agencija

7.1 Oskrba s toploto

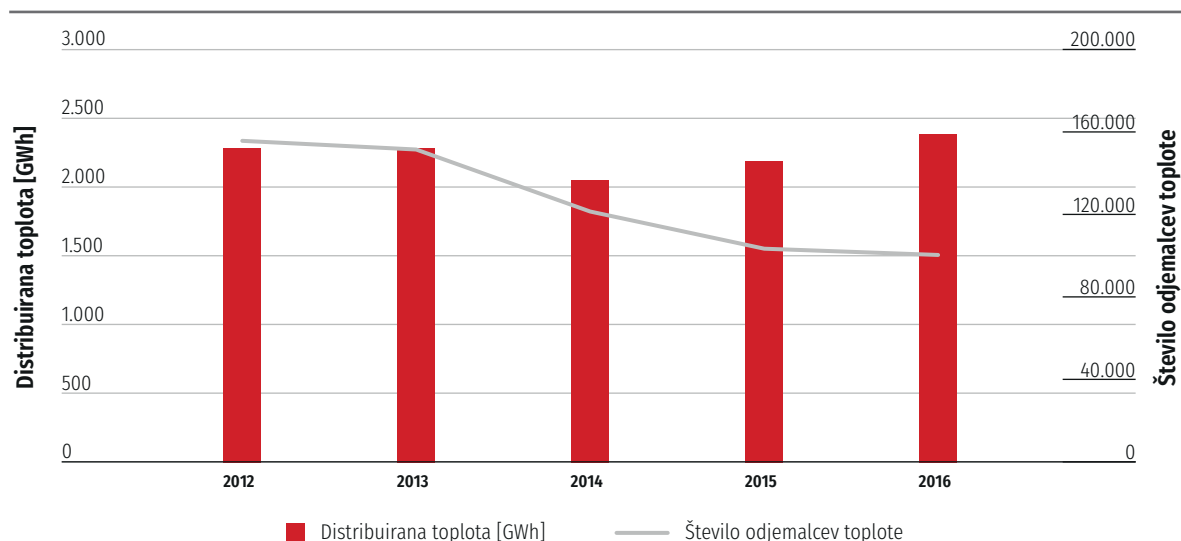
V Sloveniji je v letu 2016 v 59 občinah oskrbo s toploto iz distribucijskih sistemov zagotavljalo 51 distributerjev iz 89 distribucijskih sistemov.

100.830
odjemalcem so distributerji
toplote dobavili
1918,2 GWh toplote

Distributerji toplote so tako oskrbovali 100.830 odjemalcev in jim dobavili 1918,2 GWh toplote. Poraba toplote iz vseh distribucijskih sistemov je bila za 5,77 % večja kot leto prej. Še vedno se kaže manjši trend upadanja odjemalcev toplote, ki so priključeni na distribucijske sisteme daljinskega ogrevanja. V primerjavi z letom 2015 je bilo 2,87 % odjemalcev manj. Vzrok za to je predvsem prehod gospodinjskih odjemalcev na druge, cenejše vire oskrbe s toploto.

Slika 132

DISTRIBUIRANA TOPLOTA IN ŠTEVILO ODJEMALCEV V OBDOBJU 2012–2016

Vir: agencija

Na področju distribucije hladu sta bila po evidencah agencije v Sloveniji delujoča le dva večja distribucijska sistema daljinskega hlajenja s skupno inštalirano močjo hladilnih agregatov 3,88 MW, ki oskrbujeta v glavnem poslovne in industrijske odjemalce. Distribucijski sistem hladu s hladilno močjo inštaliranega absorpcijskega hladilnega agregata z močjo 0,965 MW, ki izkorišča toploto vročevodnega distribucijskega sistema daljinskega ogrevanja, je deloval v Mestni občini Velenje, distribucijski sistem hladu z inštalirano močjo električnih agregatov 2 x 1,45 MW pa na območju nekdanjega industrijskega kompleksa Iskra Labore v Mestni občini Kranj.

Distributerji toplote z lastno proizvodnjo in proizvajalci toplote, ki oskrbujejo distribucijske sisteme, so za potrebe daljinskega ogrevanja, pripravo sanitarne tople vode in oskrbo industrijskih procesov proizvedli 2384,4 GWh toplote. Pri tem je bilo proizvedeno tudi 945,9 GWh električne energije oziroma 885,6 GWh električne energije na pragu kogeneracijskih proizvodnih procesov. Toplota, proizvedena za oskrbo distribucijskih sistemov iz kogeneracijskih proizvodnih virov, je predstavljala 83,9-odstotni delež vse proizvedene toplote.

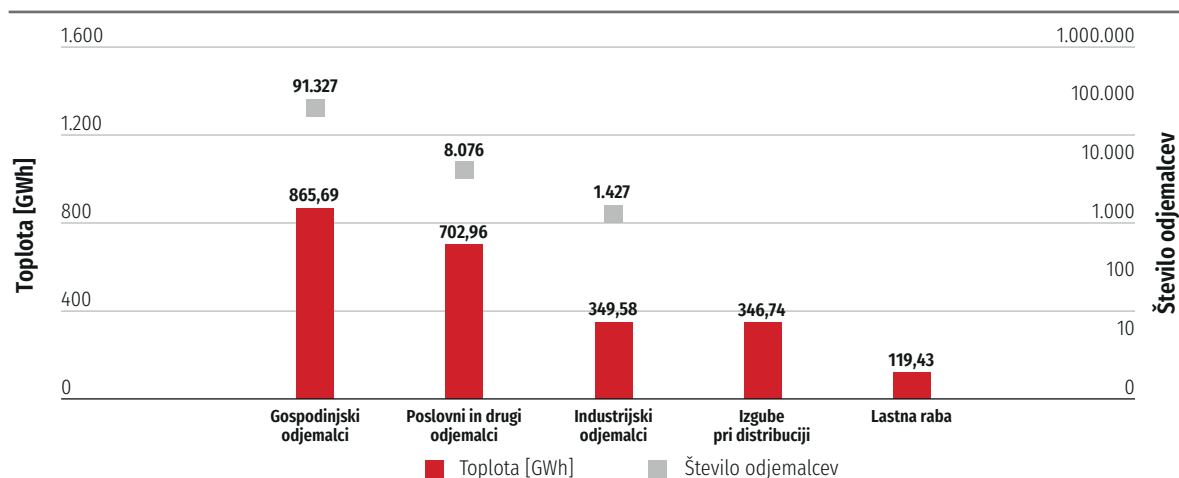
83,9 %
je znašal delež toplote
iz kogeneracijskih
proizvodnih virov

Največji delež celotne proizvedene koristne toplote, 36,3 %, je bil namenjen oskrbi 91.327 gospodinjstev odjemalcev, 29,5 % za potrebe 8076 poslovnih odjemalcev in 14,7 % za oskrbo 1427 industrijskih odjemalcev.

Izgube v delu distribucije toplote so na letni ravni ocenjene na 15,3 % in so glede na leto 2015 manjše za 0,6 %. Razliko med proizvedeno in predano toplotno energijo v distribucijske sisteme predstavlja delež toplote, ki je bila uporabljena v industrijskih procesih samih proizvajalcev oziroma distributerjev toplote.

Slika 133

PORABA TOPLOTE PO VRSTI ODJEMALCEV IN NJIHOVO ŠTEVILO

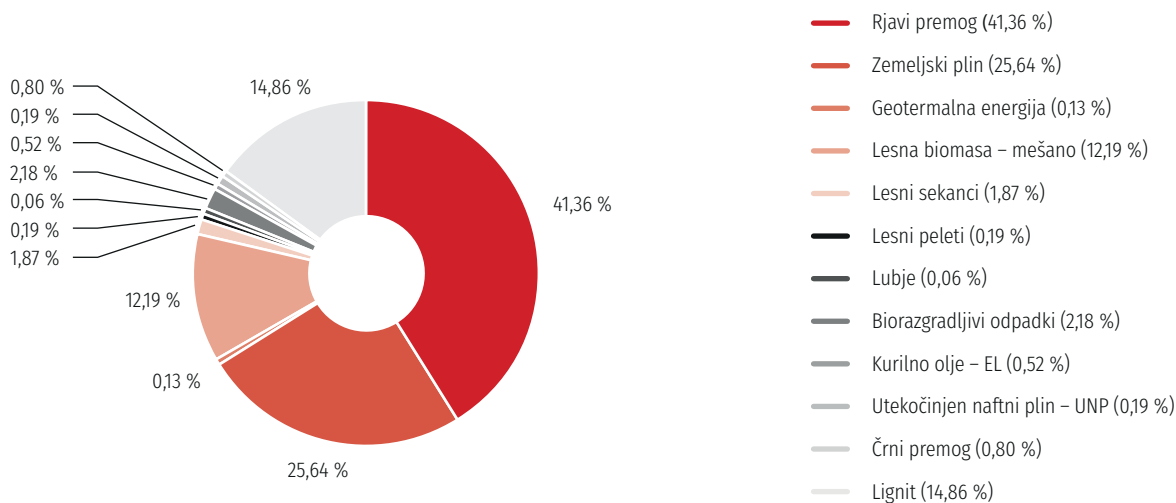

Vir: agencija

Primarni vir energije v strukturi porabljenih primarnih energentov za proizvodnjo toplote je še vedno premog s 56,9-odstotnim deležem, sledi mu zemeljski plin s 25,7 %. Obnovljivi viri v strukturi primarnih energentov dosegajo 14,4-odstotni delež, 2,2-odstotni delež pa toplota, pridobljena v sežigalnici komunalnih odpadkov Celje, sledijo nafta in naftni derivati z 0,7-odstotnim deležem.

Slika 134

STRUKTURA PRIMARNIH ENERGENTOV ZA PROIZVODNJO TOPLOTE

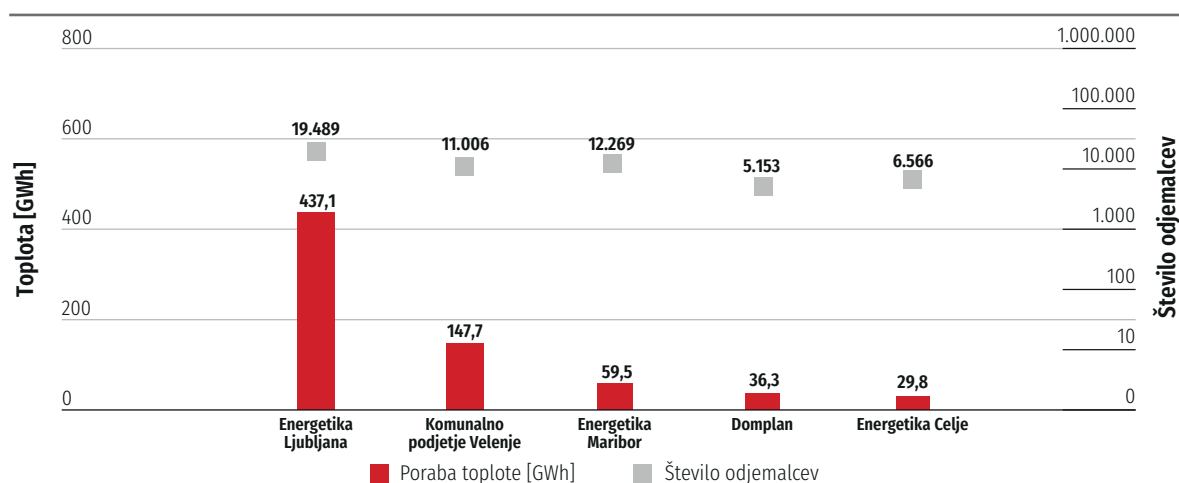

Vir: agencija

Pet največjih distributerjev toplote je v letu 2016 oskrbovalo 59,7 % vseh gospodinskih odjemalcev in jim dobavilo 82,1 % vse toplote, dobavljene gospodinskim odjemalcem, ki se oskrbujejo iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja. Slika 135 prikazuje količine distribuirane toplote za gospodinske odjemalce in število odjemalcev toplote, ki jih je oskrbovalo pet največjih distribucijskih podjetij.

Slika 135

NAJVEČJI DISTRIBUTERJI TOPLOTE PO KOLIČINI DISTRIBUIRANE TOPLOTE ZA GOSPODINJSKE ODJEMALCE V LETU 2016

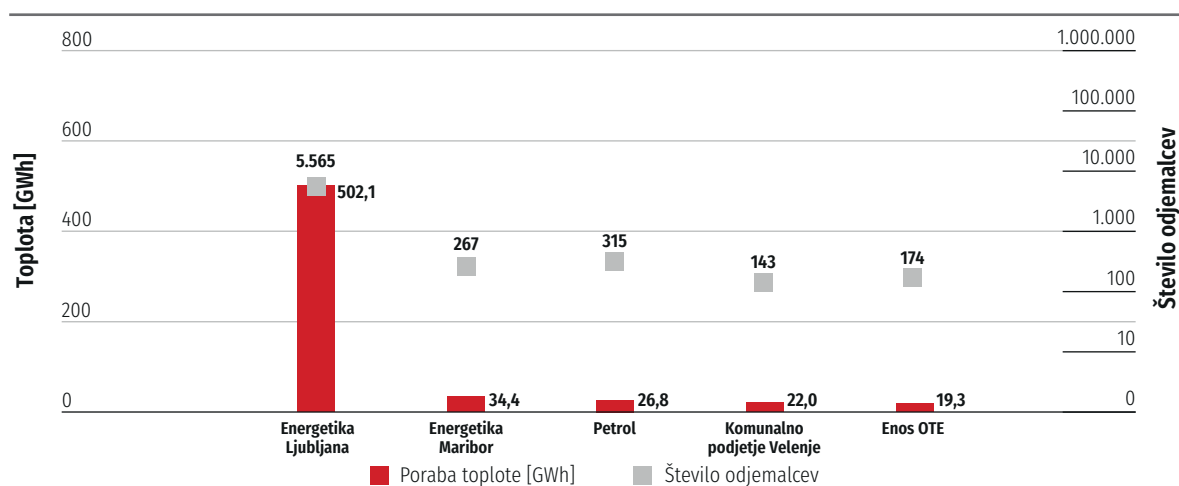

Vir: agencija

Pri oskrbi poslovnih in drugih odjemalcev je pet največjih distributerjev toplote po količini distribuirane toplote za poslovne in druge odjemalce oskrbovalo kar 80 % vseh poslovnih in drugih odjemalcev ter jim dobavilo 86 % toplote, namenjene tej skupini odjemalcev (slika 136).

Slika 136

NAJVEČJI DISTRIBUTERJI DALJINSKE TOPLOTE PO KOLIČINI DISTRIBUIRANE TOPLOTE ZA POTREBE POSLOVNIH IN DRUGIH ODJEMALCEV V LETU 2016

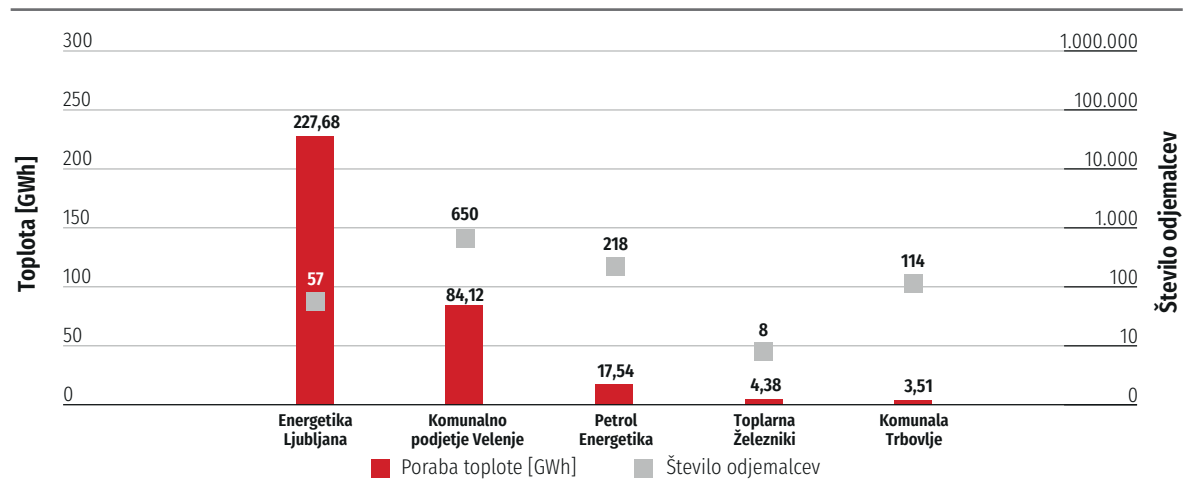

Vir: agencija

Pri oskrbi industrijskih odjemalcev je pet največjih distributerjev toplote po količini distribuirane toplote za potrebe industrijskih procesov in ogrevanja oskrbovalo kar 73,4 % vseh industrijskih odjemalcev in jim pri tem dobavilo 96,5 % toplote, namenjene industrijskim odjemalcem (slika 137).

Slika 137

NAJVEČJI DISTRIBUTERJI TOPLOTE PO KOLIČINI DISTRIBUIRANE TOPLOTE ZA POTREBE INDUSTRIJSKIH ODJEMALCEV V LETU 2016

Vir: agencija

7.2 Distribucijski sistemi toplote

Oskrba s toploto iz distribucijskih sistemov toplote se je izvajala iz 89 distribucijskih sistemov v 59 od 212 slovenskih občinah, v skupni dolžini 878,6 kilometra. Glede na obliko izvajanja dejavnosti oskrbe s toploto je v obliki izbirne javne gospodarske službe 35 distributerjev izvajalo oskrbo s toploto v 47 slovenskih občinah, v devetih se je oskrba izvajala kot tržna dejavnost in v šestih kot oskrba iz lastniških distribucijskih sistemov. Lastniški distribucijski sistemi na območju občin Kranj in Žalec spadajo med večje distribucijske sisteme za oskrbo gospodinjstev in poslovnih odjemalcev s toploto, saj so oskrbovali kar 6251 odjemalcev, od tega 6136 gospodinjstev.

Distribucijski sistemi, kjer se je oskrba s toploto izvajala v obliki izbirne lokalne gospodarske javne službe, so oskrbovali 92,5 % vseh odjemalcev toplote. Pri tem je bil delež prenesene toplote 94,7 % vse prenesene toplote po distribucijskih sistemih.

Večja distribucijska sistema daljinskega hlajenja sta v Mestni občini Velenje in Mestni občini Kranj in imata skupno dolžino 1,46 kilometra.

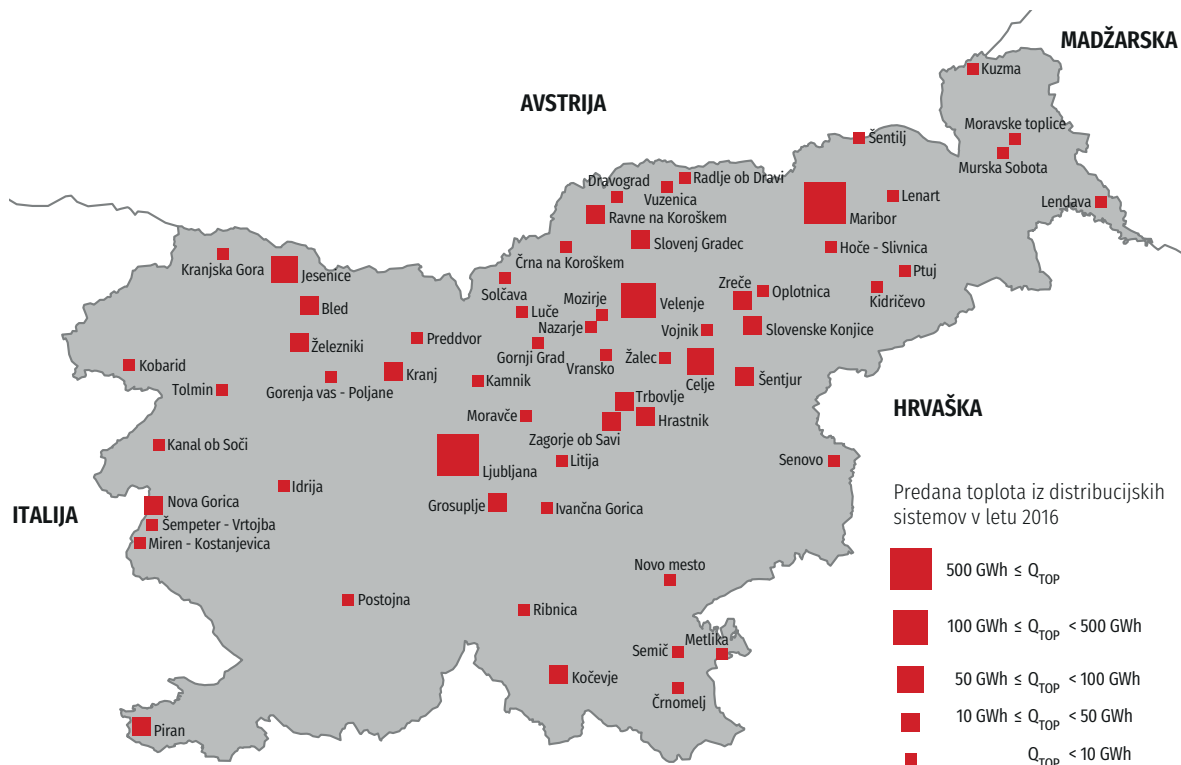
Prikaz razpršenosti distribucijskih sistemov in obseg distribuirane toplotne energije po posameznih občinah je na sliki 138.

Distribucijske sisteme glede na temperaturni režim obratovanja delimo na toplovodne in vročevodne distribucijske sisteme, parne distribucijske sisteme ter distribucijske sisteme za prenos hladu. Toplovodni in vročevodni distribucijski sistemi so v prej omenjeni strukturi distribucijskih sistemov glede na dolžino distribucijskih vodov zastopani z 98,8-odstotnim deležem, parni distribucijski sistemi z 1,05- in distribucijski sistemi hladu z 0,15-odstotnim deležem.

Najdaljša distribucijska sistema za distribucijo toplote sta v Mestni občini Ljubljana (262,8 kilometra) in Mestni občini Velenje z občino Šoštanj (175,4 kilometra).

Slika 138

DISTRIBUCIJSKA OMREŽJA DALJINSKEGA OGREVANJA V SLOVENIJI V LETU 2016

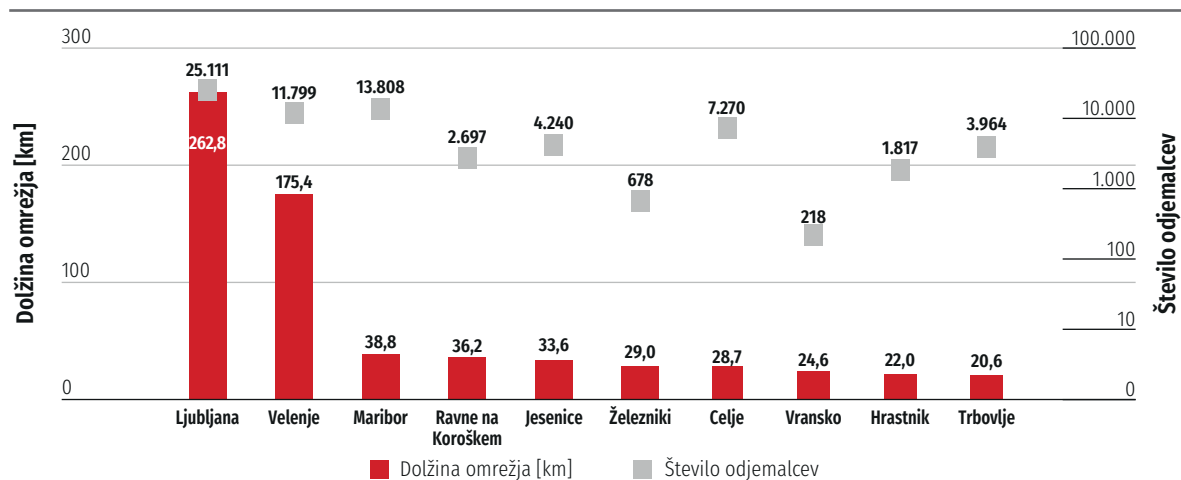

Vir: agencija

Dolžine desetih največjih distribucijskih sistemov za oskrbo s toploto in število priključenih odjemalcev toplote prikazuje slika 139.

Slika 139

DOLŽINA DISTRIBUCIJSKIH SISTEMOV ZA OSKRBO S TOPLOTO V POSAMEZNIH OBČINAH IN ŠTEVILO PRIKLJUČENIH ODJEMALCEV V LETU 2016

Vir: agencija

7.3 Cena toplote

Iz veljavnih cenikov izbranih poslovnih subjektov za proizvodnjo in oskrbo s toploto iz distribucijskih sistemov so povzeti podatki o povprečnih maloprodajnih cenah toplote za standardno porabniško skupino za gospodinjstva D3b v izbranih slovenskih občinah, v katerih je predana toplota gospodinjstvom v letu 2016 predstavljala 36,3 % celotne distribuirane toplote za oskrbo odjemalcev.

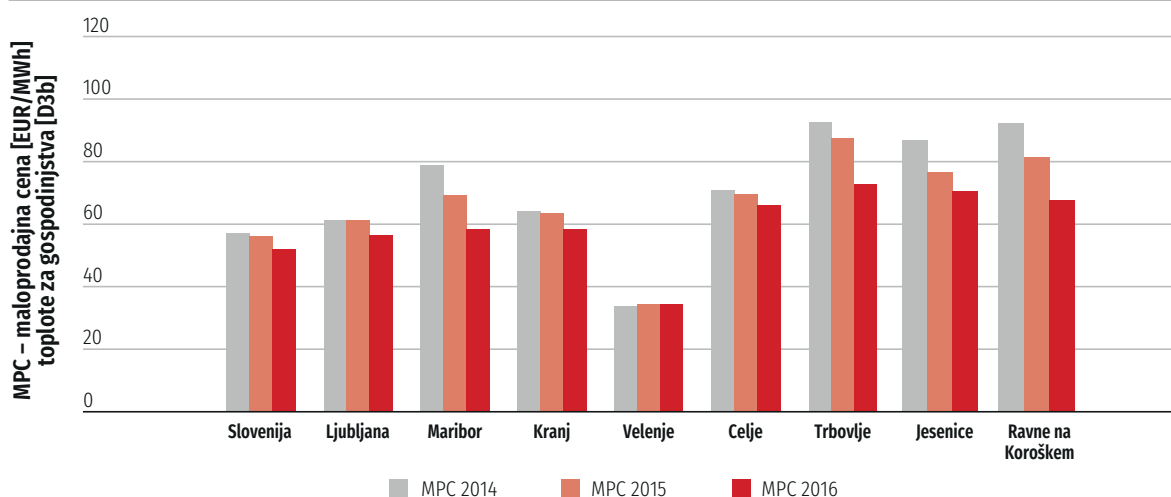
Standardna porabniška skupina je opredeljena kot porabniška skupina s priključno močjo 10 kW in letno porabo 34,9 MWh, toplota pa se porablja za pripravo sanitarne tople vode in centralno ogrevanje.

7,2 %
je znašalo povprečno
znižanje cene toplote za
gospodinske odjemalce

Prikaz povprečne maloprodajne cene toplote v omenjenih izbranih slovenskih občinah je na sliki 140. Cene so izračunane kot tehtano povprečje maloprodajnih cen v primerjavi s številom odjemalcev toplote, prikazana pa je tudi utežna povprečna maloprodajna cena toplote za celotno Slovenijo. Cena toplote za gospodinske odjemalce v letu 2016 se je glede na leto 2015 v povprečju znižala za 7,2 %, maloprodajne cene pa so se za 0,5 % zvišale le odjemalcem na območju Velenja in Šoštanja.

Slika 140

GIBANJA POVPREČNE MALOPRODAJNE CENE TOPLOTE ZA GOSPODINSKE ODJEMALCE V POSAMEZNIH SLOVENSkih MESTIH V OBDOBJU 2014–2016

Vir: SURS

7.4 Reguliranje cene toplote za daljinsko ogrevanje

Agencija je zavezana izvajati reguliranje cene toplote za daljinsko ogrevanje, ki jo je do uveljavitve EZ-1 opravljalo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo na podlagi Zakona o kontroli cen. Z uveljavitvijo splošnega akta o metodologiji za oblikovanje cene toplote za daljinsko ogrevanje je v letu 2015 pripravila nov pravni okvir za oblikovanje izhodiščne cene toplote za daljinsko ogrevanje iz distribucijskih sistemov, katerih distributerji izvajajo gospodarsko javno službo, in cene toplote, ki jo zaračunava regulirani proizvajalec toplote. Na podlagi sprejetega akta so zavezanci za regulacijo, ki jim je izhodiščne cene potrdilo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, agenciji do konca leta 2015 posredovali zahtevo za izdajo soglasja k novi izhodiščni ceni toplote.

Agencija je v letu 2016 prejela 64 zahtev za izdajo soglasja k izhodiščni ceni toplote zavezancev za regulacijo in odločila o 59 zahtevah. Pri tem je izdala je 51 soglasij, tri soglasja je zaradi neusklajenosti zahteve z metodologijo reguliranja zavrnila, zaradi nepravočasne odprave pomanjkljivosti zahteve pa je pet zahtev zavrgla. Skupno je bilo konec leta zaradi razlogov na strani zavezancev v postopku izdaje soglasja še pet zahtev. Agencija je prejela tudi štiri zahteve za obnovo postopka in vse rešila do konca leta.

Agencija je mesečno spremljala tudi prilagajanje izhodiščnih cen toplote spremembam upravičenih stroškov. V omenjenem obdobju je prejela 111 obvestil zavezancev za regulacijo o spremenjeni izhodiščni ceni toplote. Večina sprememb se je nanašala na spremenjene cene energentov za proizvodnjo toplote.

7.5 Ločitev dejavnosti

Distributerji, ki izvajajo gospodarsko javno službo in ki poleg dejavnosti distribucije toplote opravljajo tudi druge dejavnosti, morajo skladno z računovodskimi standardi voditi ločene računovodske evidence in v pojasnilih k računovodskim izkazom razkriti ločene računovodske izkaze za dejavnost distribucije toplote, proizvodnjo toplote in druge dejavnosti. V ta namen morajo v svojih notranjih aktih opredeliti sodila za razporejanje sredstev in obveznosti, stroškov in odhodkov ter prihodkov, ki jih upoštevajo pri vodenju računovodskih evidenc in pripravi ločenih računovodskih izkazov, in jih v celoti razkriti v pojasnilih k računovodskim izkazom. Ustreznost in pravilnost uporabe sodil mora letno revidirati revizor, ki o tem poda posebno poročilo.

Seznam slik

Slika P1-1:	Število dobaviteljev na maloprodajnem trgu gospodinjskih odjemalcev	12
Slika P1-2:	Gibanje MPI za značilnega gospodinjskega odjemalca električne energije	12
Slika P1-3:	Dinamika števila menjav dobavitelja med gospodinjskimi odjemalci	13
Slika P1-4:	Soodvisnost povprečne porabe pri gospodinjskih odjemalcih in BDP	13
Slika P1-5:	Pokazatelj ocenjenega potenciala menjave dobavitelja	14
Slika P1-6:	Pregled gibanja skupne cene, cene električne energije, omrežnin ter prispevkov in davkov za značilnega gospodinjskega odjemalca (s povprečno letno porabo med 2.500 in 5.000 kWh)	15
Slika P2-1:	Število lokalnih skupnosti z distribucijskimi sistemi zemeljskega plina in operaterjev distribucijskih sistemov	17
Slika P2-2:	Število odjemalcev in dolžina plinovodnega distribucijskega omrežja	18
Slika P2-3:	Poraba odjemalcev in deleži porabe gospodinjskih odjemalcev	18
Slika P2-4:	Dinamika števila menjav dobavitelja med gospodinjskimi odjemalci zemeljskega plina	19
Slika P2-5:	Število dobaviteljev na maloprodajnem trgu gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina	19
Slika P2-6:	Struktura stroška oskrbe z zemeljskim plinom za značilnega gospodinjskega odjemalca z letno porabo okoli 1.000 Sm ³ za mesec januar	20
Slika P2-7:	Gibanje MPI za značilnega gospodinjskega odjemalca zemeljskega plina	21
Slika P2-8:	Pregled gibanja skupne cene, cene dobave zemeljskega plina in omrežnine ter prispevkov in davkov za značilnega gospodinjskega odjemalca (s povprečno letno porabo med 20 in 200 Gj)	22
Slika 1:	Lastniška struktura proizvajalcev električne energije z inštalirano močjo več kot 10 MW – stanje april 2017	23
Slika 2:	Lastniška struktura dobaviteljev električne energije in zemeljskega plina – stanje april 2017	25
Slika 3:	Elektroenergetska bilanca prevzema in oddaje električne energije v prenosnem in distribucijskem sistemu v letu 2016 v GWh	28
Slika 4:	Prevzem električne energije v prenosni in distribucijski sistem v obdobju 2012–2016	30
Slika 5:	Deleži primarnih virov energije v obdobju 2012–2016	31
Slika 6:	Število gospodinjskih odjemalcev v obdobju 2012–2016	32
Slika 7:	Poraba električne energije v obdobju 2012–2016	35
Slika 8:	Skupna in povprečna letna poraba gospodinjskih odjemalcev z dvotarifnim odjemom električne energije v obdobju 2012–2016	37
Slika 9:	Skupna in povprečna letna poraba gospodinjskih odjemalcev z enotarifnim odjemom električne energije v obdobju 2012–2016	37
Slika 10:	Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C+ in C- ter indeksa SIPX v letu 2016	41
Slika 11:	Skupna odstopanja v slovenskem elektroenergetskem sistemu v letu 2016	42
Slika 12:	Parameter SAIDI za nenačrtovane dolgotrajne prekinitve, ločene po vzrokih, v obdobju 2012–2016	44
Slika 13:	Parameter SAIFI za nenačrtovane dolgotrajne prekinitve, ločene po vzrokih, v obdobju 2012–2016	44
Slika 14:	Parameter MAIFI v obdobju 2012–2016	45
Slika 15:	Parameter SAIDI za vse dolgotrajne prekinitve, ločene po vzrokih, v obdobju 2012–2016	45
Slika 16:	Parameter SAIFI za vse dolgotrajne prekinitve, ločene po vzrokih, v obdobju 2012–2016	46
Slika 17:	Število pritožb s področja kakovosti napetosti po distribucijskih podjetjih in v Sloveniji v obdobju 2012–2016	49
Slika 18:	Delež upravičenih in neupravičenih pritožb s področja kakovosti napetosti v obdobju 2012–2016	49
Slika 19:	Ocena investicijskih vlaganj iz razvojnih načrtov elektrooperaterjev za obdobje 2015–2024	50
Slika 20:	Naložbe systemskega operaterja in distribucijskega operaterja skupaj	51
Slika 21:	Investicije systemskega operaterja v letu 2016	52
Slika 22:	Investicije distribucijskega operaterja v letu 2016	53
Slika 23:	Trend uvajanja naprednih merilnih naprav	54
Slika 24:	Struktura upravičenih stroškov systemskega operaterja	58
Slika 25:	Struktura upravičenih stroškov distribucijskega operaterja	58
Slika 26:	Gibanje omrežnine za gospodinjski odjem v obdobju 2011–2018	60
Slika 27:	Gibanje omrežnine za poslovni odjem v obdobju 2011–2018	60
Slika 28:	Gibanje povprečne cene ČPZ v smeri iz Avstrije v Italijo v obdobju 2012–2016	63

Slika 29:	Gibanje povprečne cene pasovne energije na trgu za dan vnaprej v Sloveniji in na sosednjih borzah v obdobju 2012–2016	67
Slika 30:	Gibanje povprečne cene vršne energije na trgu za dan vnaprej v Sloveniji in na sosednjih borzah v obdobju 2012–2016	67
Slika 31:	Gibanje cene pasovne energije v Sloveniji in na sosednjih borzah v letu 2016	68
Slika 32:	Gibanje cene vršne energije v Sloveniji in na sosednjih borzah v letu 2016	68
Slika 33:	Analiza doseženih cen med borznima trgoma BSP in GME	69
Slika 34:	Gibanje števila predanih emisijskih kuponov za vsa tri trgovalna obdobja v letih od 2005 do 2016	71
Slika 35:	Gibanje cene emisijskih kuponov (European Emission Allowances Futures – EUA) na borzi EEX, nakup v letu 2016 za leto 2017	71
Slika 36:	Stanje registracije tržnih udeležencev v Sloveniji ob koncu leta 2016	73
Slika 37:	Struktura volumna evidentiranih zaprtih pogodb v letu 2016	75
Slika 38:	Količine prodane oziroma kupljene električne energije prek zaprtih pogodb po mesecih za leto 2016	75
Slika 39:	Trend gibanja indeksa Churn ratio po letih	76
Slika 40:	Količina električne energije, s katero se je trgovalo v letu 2016	76
Slika 41:	Delež trgovcev na slovenski borzi v letu 2016 glede na trgovano količino	78
Slika P3-1:	Dogajanje na slovenski borzi z električno energijo v obdobju 2008–2016	80
Slika P3-2:	Razmere na slovensko-italijanski meji v obdobju 2011–2016	81
Slika 42:	Gibanje števila dobaviteljev na maloprodajnem trgu v Sloveniji v obdobju 2012–2016	82
Slika 43:	Maloprodajni indeksi cen v obdobju 2012–2016	83
Slika P4-1:	Gibanje marž na veleprodajno ceno za različne nakupne scenarije	84
Slika 44:	Primerjava cene zelene energije in ostale energije na maloprodajnem trgu v Sloveniji za značilnega gospodinjkega odjemalca (Dc – 3500 kWh na leto) v obdobju 2011–2016	85
Slika 45:	Potencialni letni prihranek pri menjavi dobavitelja na podlagi razlike med najdražjo in najcenejšo ponudbo na trgu oziroma ponudbo na podlagi rednih cenikov	86
Slika 46:	Gibanje končne cene električne energije v Sloveniji za značilnega gospodinjkega odjemalca (Dc – 3500 kWh na leto) v obdobju 2008–2016	87
Slika 47:	Gibanje končne cene električne energije v Sloveniji za značilne poslovne odjemalce v Sloveniji v obdobju 2008–2016	88
Slika 48:	Primerjava cen električne energije za značilnega poslovnega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh (Ib) v državah EU in Sloveniji za leto 2016	89
Slika 49:	Primerjava cen električne energije za značilnega poslovnega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh (Ie) v državah EU in Sloveniji za leto 2016	89
Slika P5-1:	Učinkovanje uveljavitve rednega cenika na preglednost trga	94
Slika P5-2:	Trend števila izvedenih primerjav stroškov na podlagi ponudb, ki temeljijo na rednih cenikih	95
Slika 50:	Spremembe tržnih deležev dobaviteljev vsem končnim odjemalcem v letu 2016 glede na leto 2015	97
Slika 51:	Spremembe tržnih deležev dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2016 glede na leto 2015	98
Slika 52:	Spremembe tržnih deležev dobaviteljev vsem gospodinjiskim odjemalcem v letu 2016 glede na leto 2015	99
Slika 53:	Gibanje tržnih deležev dobaviteljev električne energije gospodinjiskim odjemalcem v obdobju 2012–2016	99
Slika 54:	Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v obdobju 2012–2016	100
Slika 55:	Število menjav dobavitelja v obdobju 2007–2016	101
Slika 56:	Dinamika števila menjav dobavitelja v letu 2016 glede na tip odjema	101
Slika 57:	Količine zamenjane energije glede na tip odjema	102
Slika 58:	Količine zamenjane energije glede na tip odjema v obdobju 2012–2016	102
Slika 59:	Prezem in proizvodnja električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju v obdobju 2012–2016	106
Slika 60:	Inštalirane moči na pragu proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v obdobju 2012–2016	108
Slika 61:	Nedobavljena energija na prenosnem sistemu glede na vzrok	108
Slika 62:	Primanjkljaji električne energije na prenosnem omrežju v obdobju 2012–2016	109
Slika 63:	Osnovni podatki o prenesenih, distribuiranih in porabljenih količinah zemeljskega plina v mio Sm ³	112
Slika 64:	Prenesene količine zemeljskega plina	113
Slika 65:	Skupna in povprečna poraba poslovnega odjemalca na prenosnem sistemu zemeljskega plina	114
Slika 66:	Poraba odjemalcev na distribucijskih sistemih glede na tip odjema in število aktivnih odjemalcev	115

Slika 67:	Dolžina omrežja distribucijskih plinovodov in število aktivnih odjemalcev	115
Slika 68:	Število novih odjemalcev na distribucijskih sistemih v obdobju 2012–2016	116
Slika 69:	Delež porabljenega zemeljskega plina iz distribucijskih sistemov za gospodinjske in negospodinjske odjemalce	117
Slika 70:	Skupna in povprečna poraba gospodinjskega odjemalca na distribucijskih sistemih	117
Slika 71:	Skupna in povprečna poraba negospodinjskih odjemalcev na distribucijskih omrežjih	118
Slika 72:	Poraba stisnjenelega zemeljskega plina (CNG) v prometu	119
Slika 73:	Prodaja utekočinjenega zemeljskega plina	120
Slika 74:	Količine za izravnavo odstopanj in uravnoteženje prenosnega sistema	121
Slika 75:	Uspešnost izravnave dnevnih odstopanj in uravnoteženja prenosnega sistema	122
Slika 76:	Bilančne razlike po mesecih v letu 2016	122
Slika 77:	Absolutna vrednost bilančnih razlik v GWh in relativna vrednost v odstotkih	123
Slika 78:	Trend razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi	124
Slika P6-1:	Mesečne vsote dnevnih odstopanj v obdobju 2013–2016	125
Slika P6-2:	Količine za uravnoteženje prenosnega sistema v obdobju 2013–2016	125
Slika 79:	Naložbe v prenosni sistem zemeljskega plina	126
Slika 80:	Prenosni sistem zemeljskega plina v decembru 2016	127
Slika 81:	Trend izgradnje novih plinovodov in stroški naložb	128
Slika 82:	Dolžina novih distribucijskih omrežij v obdobju 2012–2016	128
Slika 83:	Struktura upravičenih stroškov operaterja prenosnega sistema	131
Slika 84:	Struktura upravičenih stroškov operaterjev distribucijskih sistemov	131
Slika 85:	Letni znesek omrežnine za distribucijo za manjše gospodinjske odjemalce – D1 (350 Sm ³)	133
Slika 86:	Letni znesek omrežnine za distribucijo za srednje velike gospodinjske odjemalce – D2 (3.000 Sm ³)	134
Slika 87:	Letni znesek omrežnine za distribucijo za velike gospodinjske odjemalce – D3 (20.000 Sm ³)	134
Slika 88:	Letni znesek omrežnine za distribucijo za srednje velike industrijske odjemalce – I3 (800.000 Sm ³)	134
Slika 89:	Četrletne tehnične zmogljivosti na mejnih vstopnih točkah in prenesene količine zemeljskega plina v Slovenijo v obdobju 2012–2016	136
Slika 90:	Četrletne tehnične zmogljivosti na mejnih izstopnih točkah in prenesene količine zemeljskega plina iz Slovenije v obdobju 2012–2016	136
Slika 91:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična zmogljivost, dodeljena zagotovljena in prekinljiva zmogljivost na vstopni točki Ceršak	137
Slika 92:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična zmogljivost, dodeljena zagotovljena in prekinljiva zmogljivost na vstopni točki Šempeter	137
Slika 93:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična zmogljivost, dodeljena zagotovljena ter dodeljena prekinljiva zmogljivost na izstopni točki Šempeter	138
Slika 94:	Dinamika dnevnih prenesenih količin zemeljskega plina, tehnična zmogljivost, dodeljena zagotovljena in prekinljiva zmogljivost na izstopni točki Rogatec	138
Slika 95:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti na mejni vstopni točki Ceršak	139
Slika 96:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti na mejni vstopni točki Šempeter	139
Slika 97:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti na mejni izstopni točki Šempeter	140
Slika 98:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti na mejni izstopni točki Rogatec	140
Slika 99:	Viri zemeljskega plina v obdobju 2014–2016	142
Slika 100:	Struktura uvoženega plina glede na ročnost sklenjenih pogodb	142
Slika 101:	Koncentracija veleprodajnega trga z zemeljskim plinom	143
Slika 102:	Trgovanje na prostem trgu (virtualna točka)	144
Slika 103:	Trgovanje na trgovačni platformi (izravnalni trg)	145
Slika 104:	Tehtana povprečna cena na trgovačni platformi (izravnalnem trgu) in vrednosti CEGHIX	145
Slika 105:	Število dobaviteljev zemeljskega plina v Sloveniji v obdobju 2012–2016	146
Slika 106:	Maloprodajni indeks cen in nekatere značilne cene zemeljskega plina brez omrežnine, dajatev in DDV	147
Slika 107:	Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami v letih 2015 in 2016	148
Slika 108:	Končna cena zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilnega industrijskega odjemalca I3 za Slovenijo in posamezne države EU	149

Slika 109:	Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami med letoma 2015 in 2016	149
Slika 110:	Končne cene zemeljskega plina za značilnega gospodinskega odjemalca D2 z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU v letih 2015 in 2016	150
Slika 111:	Struktura končne cene zemeljskega plina za poslovne odjemalce v obdobju 2014–2016	150
Slika 112:	Struktura končne cene zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v obdobju 2014–2016	151
Slika 113:	Potencialni prihranki stroškov oskrbe v primeru zamenjave produkta dobave pri značilnem gospodinskem odjemalcu	152
Slika 114:	Sprememba tržnih deležev v letu 2016 glede na leto 2015	154
Slika 115:	Tržni deleži treh največjih dobaviteljev na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom in število vseh dobaviteljev v obdobju 2012–2016	154
Slika 116:	Gibanje HHI, tržnih deležev treh največjih dobaviteljev in števila dobaviteljev na trgu gospodinskih odjemalcev	156
Slika 117:	Gibanje HHI, tržnih deležev treh največjih dobaviteljev in števila dobaviteljev na trgu poslovnih odjemalcev	157
Slika 118:	Gibanje števila menjav dobavitelja po mesecih v letih 2014, 2015 in 2016	157
Slika 119:	Število menjav dobavitelja v obdobju 2010–2016	158
Slika 120:	Skupna inštalirana električna moč proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo v obdobju 2010–2016	178
Slika 121:	Proizvedena količina električne energije v obdobju 2010–2016, za katero so bile proizvajalcem električne energije, vključenim v podporno shemo, izplačane podpore	178
Slika 122:	Vrednost izplačanih sredstev za podpore v obdobju 2010–2016	179
Slika 123:	Razmerje med deležem izplačanih sredstev za podpore in proizvedeno količino električne energije glede na vir energenta v obdobju 2010–2016	180
Slika 124:	Povprečni stroški za izplačane podpore v novi shemi na enoto proizvodnje glede na vir energije	181
Slika 125:	Spremembe vrednosti prispevkov posameznih odjemnih skupin končnih odjemalcev električne energije v obdobju 2010–2016	183
Slika 126:	Obremenitev značilnega gospodinskega odjemalca (letna poraba 3500 kWh, moč 8 kW) s prispevkom za zagotavljanje podpor v obdobju 2009–2016 s poudarkom na spremembah vrednosti prispevka	184
Slika 127:	Primerjava med obveznim in doseženim prihrankom energije zavezancev v letih 2015 in 2016	186
Slika 128:	Aktivnost zavezancev pri doseganju obveznega prihranka energije	186
Slika 129:	Deleži doseženih prihrankov energije po posameznih ukrepih v letu 2016	188
Slika 130:	Prihranki energije po sektorjih v letu 2016 v GWh	189
Slika 131:	Osnovni podatki o proizvedeni in distribuirani toploti za potrebe oskrbe odjemalcev, priključenih na distribucijske sisteme daljinskega ogrevanja v letu 2016 v GWh	192
Slika 132:	Distribuirana toplota in število odjemalcev v obdobju 2012–2016	193
Slika 133:	Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število	194
Slika 134:	Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote	194
Slika 135:	Največji distributerji toplote po količini distribuirane toplote za gospodinske odjemalce v letu 2016	195
Slika 136:	Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe poslovnih in drugih odjemalcev v letu 2016	195
Slika 137:	Največji distributerji toplote po količini distribuirane toplote za potrebe industrijskih odjemalcev v letu 2016	196
Slika 138:	Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Sloveniji v letu 2016	197
Slika 139:	Dolžina distribucijskih sistemov za oskrbo s toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev v letu 2016	197
Slika 140:	Gibanja povprečne maloprodajne cene toplote za gospodinske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v obdobju 2014–2016	198

Seznam tabel

Tabela 1:	Prezem električne energije v prenosni in distribucijski sistem v letu 2016	29
Tabela 2:	Primarni viri za proizvodnjo električne energije v letu 2016	30
Tabela 3:	Število odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema v letih 2015 in 2016	31
Tabela 4:	Inštalirane moči proizvodnih objektov in proizvedena količina električne energije v letu 2016	33
Tabela 5:	Delež inštalirane moči in proizvedene električne energije, vključene v podporno shemo	34
Tabela 6:	Poraba električne energije v letih 2015 in 2016	36
Tabela 7:	Pregled produktov pozitivne terciarne rezerve za leto 2016	39
Tabela 8:	Rezultati dražbe za zakup rezerve za terciarno regulacijo za leto 2016	40
Tabela 9:	Gibanje skupnih odstopanj bilančnih skupin in regulacijskega območja Slovenije v obdobju 2012–2016	42
Tabela 10:	Razpon vrednosti parametrov komercialne kakovosti v obdobju 2014–2016	47
Tabela 11:	Število in deleži upravičenih pritožb s področja komercialne kakovosti v letu 2016	48
Tabela 12:	Obseg elektroenergetske infrastrukture prenosnega in distribucijskega sistema v Sloveniji ob koncu leta 2016	53
Tabela 13:	Pregled načinov dodeljevanja ČPZ ob koncu leta 2016 po mejah	61
Tabela 14:	Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah	62
Tabela 15:	Gibanje razlike v cenah na borzah in povprečnih cen ČPZ v obdobju 2012–2016	63
Tabela 16:	Stopnja uporabe ČPZ v obdobju 2012–2016	64
Tabela 17:	Primerjava ocenjene tržne cene električne energije iz podporne sheme s povprečno urno ceno na borzi BSP SouthPool	70
Tabela P3-1:	Razmere na slovensko-italijanski meji v obdobju 2011–2016	81
Tabela 18:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem v Sloveniji v letu 2016	96
Tabela 19:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2016	97
Tabela 20:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem gospodinjskim odjemalcem v letu 2016	98
Tabela 21:	Spremembe proizvodnih zmogljivosti na prenosnem omrežju do leta 2024	107
Tabela 22:	Število odjemalcev zemeljskega plina glede na vrsto odjema v letih 2015 in 2016	113
Tabela 23:	Trgovanje s prenosnimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu	123
Tabela 24:	Pomembnejše investicijske aktivnosti v obdobju 2017–2019	126
Tabela 25:	Parametri priključevanja in izvedenih vzdrževalnih del v obdobju 2014–2016	130
Tabela 26:	Dražbe prenosnih zmogljivosti v letu 2016	135
Tabela 27:	Tržni deleži in HHI na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom	143
Tabela 28:	Tržni deleži in HHI na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom	153
Tabela 29:	Tržni deleži dobaviteljev na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom vsem gospodinjskim odjemalcem v letu 2016	155
Tabela 30:	Tržni deleži dobaviteljev na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom vsem poslovnim odjemalcem v letu 2016	156
Tabela 31:	Število odklopov gospodinjskih odjemalcev električne energije zaradi neplačila v obdobju 2012–2016	163
Tabela 32:	Število odklopov gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina zaradi neplačila v obdobju 2012–2016	164
Tabela 33:	Pritožbe gospodinjskih odjemalcev električne energije zoper dobavitelje po vsebinskih razlogih v obdobju 2013–2016	166
Tabela 34:	Odločitve o pritožbah gospodinjskih odjemalcev pri dobavitelju električne energije v obdobju 2013–2016	167
Tabela 35:	Pritožbe gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina na dobavitelje po vsebinskih razlogih v obdobju 2013–2016	167
Tabela 36:	Odločitve o pritožbah gospodinjskih odjemalcev pri dobaviteljih zemeljskega plina v obdobju 2013–2016	168
Tabela 37:	Pritožbe gospodinjskih odjemalcev zemeljskega plina na operaterje distribucijskih sistemov v obdobju 2013–2016	168
Tabela 38:	Doseženi cilji na področju OVE	174
Tabela 39:	Število proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, in dinamika njihove vključitve (pod pogoji vključitve, ki so veljali pred uveljavitvijo EZ-1)	177
Tabela 40:	Po vhodnih energetskega virih agregirani podatki o nazivni električni moči in številu prijavljenih projektov proizvodnih naprav OVE in SPTE na prvi javni poziv	182
Tabela 41:	Vrednosti prispevkov na fosilne energente, določene v letu 2014	183
Tabela 42:	Prihranki energije po ukrepih v letu 2016	187

Seznam kratic in okrajšav

ACER	Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev (Agency for the Cooperation of Energy Regulators)
agencija	Agencija za energijo
AREDOP	Aktivno reguliranje energetskih dejavnosti in omrežij prihodnosti
B2B	Medpodjetniško elektronsko poslovanje (angl. Business to Business)
B2C	Elektronsko poslovanje s strankami (angl. Business to Consumer)
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, operater trga z elektriko, d.o.o.
BS	Bilančna skupina
BSP	BSP, Regionalna energetska borza, d.o.o., Southpool
C+ in C-	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CEGH	Central European Gas Hub AG Vienna; (borzni indeks)
CEREMP	Centralised European Registry for Energy Market Participants
CIIM	Common Information Model (IEC 61970-3XX)
CNG	Compressed natural gas – Stisnjen zemeljski plin
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
DDV	Davek na dodano vrednost
DSM	Demand Side Management
DV	daljnovid
ebIX	European forum for energy Business Information eXchange
EEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EDP	Elektrodistribucijsko podjetje
EIC	Energy Identification Code
ENTSO-E	European Network of Transmission System Operators for Electricity
ENTSO-G	European Network of Transmission System Operators for Gas
EU	Evropska unija
EXAA	Energy Exchange Austria
EZ-1	Energetski zakon, Uradni list RS, št. 17/14 (EZ-1)
GJS	Gospodarska javna služba
GME	Gestore Mercati Energetici, italijanska borza
GS1	Globalni jeziki poslovanja (http://www.gs1.org)
HE	Hidroelektrarna
HHI	Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije trga
HUPX	Hungarian Power Exchange
IPET	Sekcija za izmenjavo podatkov na energetske trgu
JAO	Joint Allocation Office (dražbena hiša)
KT	Konična tarifa
LNG	Liquefied natural gas
MAIFI	Indeks trenutne povprečne frekvence prekinitev napajanja
MPI	Maloprodajni indeks cen
MRP	Merilno-regulacijska postaja
MT	Manjša tarifa
Mzi	Ministrstvo za infrastrukturo
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d.o.o.
NN	Nizka napetost
NS	Nižja sezona
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
PoI	Potrdilo o izvoru
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
REMIT	Uredba o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga
RRM	Registered Reporting Mechanism
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SN	Srednja napetost
SIPX	Slovenski borzni indeks – Slovenian Price Index
SPTe	Sproizvodnja toplote in električne energije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
T	Letne obratovalne ure
TE	Termoelektrarna
TP	Transformatorska postaja
TOE	Tona ekvivalenta nafte
UNP	Utekočinjen naftni plin
UZP	Utekočinjen zemeljski plin
VN	Visoka napetost
VS	Višja sezona
VT	Višja tarifa
ZDS	Zaprti distribucijski sistem

Agencija za energijo

AGENCIJA ZA ENERGIJO	
Strossmayerjeva 30, 2000 Maribor	p. p. 1579
Telefon: [02] 234 03 00	Telefaks: [02] 234 03 20
www.agen-rs.si	info@agen-rs.si

Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2016
Junij 2017
Oblikovanje in prelom: Studio 8

Agencija za energijo

